

Haret, L.
De Saturnio

20072

BIBLIOTHÈQUE
DE L'ÉCOLE
DES HAUTES ÉTUDES

PUBLIÉE SOUS LES AUSPICES

DU MINISTÈRE DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE

SCIENCES PHILOLOGIQUES ET HISTORIQUES

QUARANTE-TROISIÈME FASCICULE

DE SATURNIO LATINORUM VERSU
SCRIPSIT L. HAVET

PARS PRIOR

PARIS

F. VIEWEG, LIBRAIRE-ÉDITEUR

67, RUE DE RICHELIEU, 67

1880

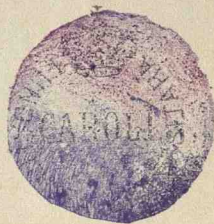
BIBLIOTHÈQUE
DE L'ÉCOLE
DES HAUTES ÉTUDES

PUBLIÉE SOUS LES AUSPICES
DU MINISTÈRE DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE

SCIENCES PHILOLOGIQUES ET HISTORIQUES

QUARANTE-TROISIÈME FASCICULE

DE SATURNIO LATINORUM VERSU
SCRIPSIT L. HAVET

PARIS
F. VIEWEG, LIBRAIRE-ÉDITEUR
67, RUE DE RICHELIEU, 67

1880

Ino. 23080
Ino. A. 50.610

DE SATURNIO LATINORUM VERSU

330290

SCRIPSIT

LUDOVICUS HAVET

IN EST RELIQUIARUM QUOTQUOT SUPERSUNT SYLLOGE

Obliti sunt Romae loquier lingua latina.
C. Naevis poeta.

25.541

PARISIIS

APUD F. VIEWEG, BIBLIOPOLAM
67, RUE DE RICHELIEU, 67

1880

2

20072

PC 159/06

1961

1958

B.C.U. Bucuresti

C25541

M. 100

PATRI

ERNESTO

QUI ME IN LITTERIS ERUDIVIT

REBUSQUE CAUSAS QUÆRERE DOCUIT

D.D.D.

PRAEFATIO.

Cum in hoc opere componendo plurimas quaestiones necesse nobis esset tractare et difficillimas et inter viros doctos maxime controversas, non satis habuimus quid de unaquaque earum nos sentiremus significare et placita nostra argumentis comprobare, verum id quoque nobis efficiendum esse rati sumus, ut si quando legentes aut aliter ac nos sensissent aut dubitavissent, omnia praesto in nostro volumine haberent, quae sibi ad informandum iudicium usui possent esse. Itaque nolito, qui haec leges, mirari quod nos multa paulo longius tractaverimus, quam tibi forsitan par fuisse videatur; quod plurima congesserimus, ubi pauca tantum volueris delecta; quod (exempli gratia) tabulas versuum, quae singulis Partis nostrae Prioris paragraphis subjunguntur, ita nos confecerimus, ut in iis non ea tantum exempla, quibus singulae leges a nobis constitutae certius comprobarentur, verum et omnes versus, qui ad eas leges effecti aut certo aut dubie videri possent, memora-

rentur. Sic enim factum erit ut, qui de una aliave legum nostrarum dubitaverit legemque aliam condere in mente habuerit, absque omni mora et labore sciat, quorum versusum rationem habere sibi necesse sit, quae sibi placitisque suis obstent quae non. Similiter cum in Parte Altera testimonia cum inscriptionum tum scriptorum de saturniis carminibus omnia recenseremus, eorum textum dedimus integrum, qualis in lapidibus et in codicibus manu scriptis reperitur, etsi mendis is scatebat quam plurimis: timentes ne, sicubi menda corrigere coepissemus, irreperet aut error aut dubitatio animo legentium, aut ignarorum aut saltem incertorum, quae in textibus nostris sincera essent quae conjectanea.

Haec te in hac praefatione monitum voluimus, ne in hac nostra, insolente quidem sed nihilominus probabili (ut remur), scribendi ratione offendaris. Ceterum, quae singula in his libris nostris tractanda nobis visa sint, quemque ordinem secuti simus, te jam proxime insequens Conspectus Operis docebit.

Complura nobis inter imprimendi moras occurrerunt; rogamus igitur, ne *Addenda et Corrigenda* (infra p. 443) inspicere neglegas.

CONSPPECTUS OPERIS.

PARS PRIOR. DE VERSU SATURNIO.

PROOEMIUM.

§ 1. Quid viri docti de saturnio statuerint	1
§ 2. Leges saturnii quae fuerint.	7
<i>(Hexameter saturnius, non trimeter aut tetrameter :</i>	
<i>p. 11, 15; cf. 43, 156, 203, 324, 445.)</i>	
<i>(Disticha saturnia : p. 11 ; cf. 159, 222, 223, 224.)</i>	
<i>(Saturnii xv vel xvi pedum : p. 5.)</i>	
<i>(Saturnius quospedes admittat : p. 5; cf. 324, 325, 326, 355.)</i>	
§ 3. De orig. saturnii. (cf. p. 247, 256, 310, 314, 397)	15
§ 4. De carminibus.	17
§ 5. De versibus singulis.	19

LIBER PRIOR. DE PROSODIA 23

§ 1. De brevibus breviantibus (cf. p. 12, 47, 153, 203, 312).	26
§ 2. De finalibus et de hiatu.	43
A. Longa syllaba nondum correpta.	44
B. Brevis syllaba sine hiatu producta (cf. p. 12, 13, 316, 359).	45
C. Hiatus in arsi (cf. p. 6, 13)	62
D. Hiatus in thesi.	67
§ 3. De concursu vocalium in mediis vocibus	73
A. De priore vocali modo corepta modo producta	73
B. De synizesi (cf. p. 32, 37, 40, 153, 165, 316).	79
C. De u modo vocali modo consonante	81
§ 4. De epenthese et syncopa (cf. p. 316).	83
§ 5. De voce VIR	85
§ 6. De genetivo pronominalium (cf. p. 14, 35, 276)	86
7. De rhythmo in vocibus singulis (cf. p. 14, 202, 203, 205).	87
<i>(Accentus vis nulla : p. 87, 88; cf. 15, 28, 210.)</i>	

A. Voces monosyllabae	89
B. Voces iambicae (<i>cf. p. 443</i>)	100
C. Voces spondiacae (<i>cf. p. 443</i>)	110
D. V. in spondeum exeuntes (<i>cf. p. 202, 203, 205</i>)	123
E. Voces anapaesticae	130
F. Voces in anapaestum exeuntes	138
G. Voces quae creticum (vel dactylum) efficiunt aut exeunt in creticum (vel dactylum)	142
<i>(Dactylus pro trochaeo : p. 150; cf. 54, 88, 210.)</i>	

LIBER ALTER. DE RE METRICA.

§ 1. De arsi (<i>cf. p. 2, 55, 359</i>)	153
<i>(De tribrachis u,u,u et anapaestis u,u — re vera dactylis : vide p. 54, 55, 65.)</i>	
A. Arses hemistichiorum ultimae (<i>cf. p. 445</i>) . .	153
B. Arses hemistichiorum paenultimae	156
C. Arses hemistichiorum antepaenult. (<i>cf. p. 43</i>)	157
§ 2. De thesi (<i>cf. p. 2, 55</i>)	159
A. Thesis hemistichii prioris ultima	160
B. Theses hemistichiorum paenultimae (<i>cf. p. 2, 3, 4, 6, 10, 13, 16, 17, 43, 66, 159, 312</i>)	166
C. Theses hemistichiorum antepaenultimae (<i>cf. p. 7, 9, 17, 25, 42, 66, 215</i>)	181
D. Anacrusis hemistich. prioris (<i>cf. p. 2, 55, 324</i>)	195
E. De anacrusi hemist. alterius, quam post thesin pedis tertii Buecheler poni existimavit (<i>cf. p. 43</i>)	202
<i>(De anacrusi hemistichii alterius vera v. p. 8, 166.)</i>	
§ 3. De caesura (<i>cf. p. 6, 7</i>)	206
§ 4. De caesura Korschiana (<i>cf. p. 43, 80, 86, 101, 112, 116, 124, 125, 131, 133, 134, 145, 318</i>)	210

PARS ALTERA. DE VERSIBUS SATURNIIS.

LIBER PRIOR. DE TESTIMONIIS	217
---------------------------------------	-----

§ 1. De fragmentis quae in lapidibus ser- vata sunt (<i>cf. p. 5, 6</i>)	218
Carmen fratrum Arvalium (<i>cf. p. 18, 20</i>)	218
Elogia Scipionum [et Calatini] (<i>cf. p. 18, 20, 21</i>) .	221
Dedicatio Sorana fratrum Vertulejorum (<i>cf. p. 18, 20</i>)	233
Tituli varii	235

§ 2. De fragmentis a Varrone, Cicerone,	
T. Livio laudatis	240
A. Loci ex Varrone (<i>cf. p. 5, 15, 17, 18, 20, 355</i>)	240
(<i>Fragmenta carminum Saliarium : p. 243</i>)	
B. Loci ex M. Tullio Cicerone (<i>cf. p. 5, 18</i>) . . .	259
C. Loci ex T. Livio (<i>cf. p. 18, 21</i>)	260
§ 3. De fragmentis a Festo ex Verrio	
Flacco laudatis (<i>cf. p. 5, 17, 447</i>) . . .	292
§ 4. De fr. a diversis ex Caesio Basso	
laudatis (<i>cf. p. 1, 2, 4, 5, 10, 12, 17, 18, 20, 355</i>)	309
§ 5. De fr. a Gellio laudatis (<i>cf. p. 5, 18, 20</i>) . . .	329
§ 6. De fragmentis a Nonio laudatis	333
§ 7. De fragmentis a Charisio et Di-	
mede laudatis	350
Charisius (<i>cf. p. 5</i>)	350
Diomedes (<i>cf. p. 5</i>)	352
§ 8. De fragmentis a Servio et a Servii	
interpolatoribus laudatis	356
Fragmenta ex ipso Servio	358
Fragmenta ex interpolatore Fuldensi	359
Fragmenta ex interpolatore altero	361
§ 9. De fragmentis a Macrobio laudatis	363
§ 10. De fr. a Prisciano laudatis (<i>cf. p. 5, 20</i>)	366
§ 11. De fr. a reliquis scriptoribus laudatis	385
(<i>Inter alios Probus p. 387, pseudo-Sallustius</i>	
<i>p. 388, Suetonius p. 389, Trebellius Pollio p. 391</i>	
<i>(cf. p. 18), Donatus p. 395, Isidorus p. 398.)</i>	

LIBER ALTER. DE RELIQUIIS.

§ 1. Carmina Saliorum et Arvalium (<i>cf. p. 18.</i>)	
Carmina Saliorum	405
Carmen fratrum Arvalium	412
§ 2. Vaticinia (<i>cf. p. 17, 18, 21, 446</i>)	413
§ 3. Carmina sepulcralia et votiva	417
Elogia Scipionum et A. Atilii Calatini	417
Incerti ducis titulus, opus fortasse Naevii poetae	419
M. Caecilii titulus (<i>cf. p. 18, 20</i>)	419
Eurysacis et uxoris tituli	419
Alia carmina sepulcralia	420

Titulus votivus T. Quintii dictatoris	420
Tabulae triumphales (<i>cf. p. 1, 18, 21</i>).	421
Dedicatio Sorana fratrum Vertulejorum.	423
§ 4. Ap. Claudii Caeci Sententiae (<i>cf. p. 18</i>)	424
§ 5. Saturnia Livii Andronici fragmenta (<i>cf. p. 5, 11, 18, 21</i>).	425
Odyssea (<i>cf. p. 448</i>)	425
Carmen in Junonem Reginam	431
§ 6. Saturnia Naevii poetae fragmenta et saturnius Metellorum versus (<i>cf.</i> <i>p. 1, 5, 11, 17, 18, 21</i>)	432
Naevii Bellum Poenicum	432
Naevii epigramma in se.	439
Metellorum versus (<i>cf. p. 18, 320 s.</i>)	440
§ 7. Carmina saturnia reliqua.	440
<i>Addenda et corrigenda</i>	443
Catalogus librorum	449
Tabulae grammaticae	459
Catalogus versuum et fragmentorum	468
Index	487

INDEX SIGNORUM.

- † Cruce notantur voces corruptae (p. 20).
 () Uncis rotundis includuntur voces vel litterae delendae
 (p. 25, 35).
 [] Uncis quadratis includuntur voces vel litterae adden-
 dae (p. 25, 35).

LITTERIS QUADRATIS fere semper in Parte Priore, semper in
 Catalogo versuum atque in Indice, scribuntur versus
 saturnii in lapidibus servati (p. 24).

MAJORUM et MINORUM litterarum quadratarum usus,
 quod ad Partem Alteram attinet, explicatur p. 222.

PARS PRIOR

DE VERSU SATURNIO

PROOEMIUM

§ 1. — Quid viri docti de saturnio statuerint.

Duobus praecipue viris quisquis ad cognitionem saturnii numeri sese applicat gratus esse debet, Caesio Basso Neronis aequali ex veteribus, ex recentioribus Carolo Odofredo Mueller doctissimo GERmano, qui in oppido Silesiae Brieg anno prioris saeculi nonagesimo septimo natus, anno hujus saeculi quadragesimo Athenis decessit.

Caesius Bassus cum Cn. Naevii carmen victorumque ducum tabulas triumphales in Capitolio fixas perlegisset, in libro de metris saturnium versum ita definivit, ut is duobus hemistichiis constaret, quorum prius hac forma esset, υ - υ - υ - υ, alterum hac, - υ - υ - υ, multos tamen repperisse confitetur versiculos qui hoc schema non aequarent, cum longiores tum breviores. Exempla aliquot subjunxit, quibus apparet eum non iambo et trochaos significare voluisse puros, verum iis similes quibus comici tragicique poetae erant usi, id est, quorum in loco spondei, dactyli, anapaesti poni possent. Ipsius Caesii opus non habemus; hunc exscripserunt, contraxerunt, discerpserunt

posteriores grammatici, praeter incertum' quidem scriptorem diu Atilium Fortunatianum injuria creditum, Marius Victorinus, Terentianus Maurus, Atilius Fortunatianus, Marius Plotius Sacerdos, alii. Qui omnes ne Caesii quidem genuinum opus in manibus habebant², nedum per se ipsi carmina vetustissima explicanda suscipere: per hos tamen hoc boni effectum, ne Caesianae doctrinae memoria prorsus periret.

Per medium quod dicitur aevum ea tantummodo studia extiterunt, quae ad promovendam saturnii metri cognitionem nihil omnino poterant conferre. Neque plus sexti decimi saeculi septimique decimi et octavi decimi docti homines effecerunt; immo initio saeculi nostri vir in re metrica praestantissimus Godofredus Hermann cum in *Elementis doctrinae metricae* omnes quas quidem novisset saturniae poesis reliquias sedulo tractaret, fere nihil invenit quod nobis alicujus momenti sit. Quo majorem laudem meruit Odofredus Mueller, qui primus animadvertit in illo Caesii Bassi schemate *u - u - u - u - u - u - u - u - u* nonnullas theses, id est debiliores pedum partes³, supprimi et omitti posse. Hoc praeclarum inventum ubi periti probaverunt, tum demum vera doctrina constitui potuit et ab aliis viris doctis quasi ad perfectionem perducere. In id O. Mueller incidit memor veteris Germanorum « longi versus » (*Langzeile* illi quam nunc vernaculo sermone dicunt), cujus theses simili prorsus modo omittuntur. Saturnius igitur

1. Nam vereor ut recte Henricus Kell in *Grammaticorum Latinorum* tomo vi ipsius Caesii se habere opus ratus sit. Sane scriptor incertus prima persona loquitur: *ut vere dicam, ut vix invenerim quos ponerem, tale inveni genus, talia repperi exempla, quem paulo ante posui, hos repperi idoneos*. Sed haec et similia epitomator exscribere potuit; apud Victorinum pauca leguntur quae certo ex Caesio deprompsit, noster ignorat (locos vide infra Part. II lib. 1 § 4). Ergo iis assentior, qui nobis epitomen tantummodo Caesii praesto esse putant.

2. De qua re non dubitabit, qui eos cum Scriptore incerto nostro contulerit (locos vide infra, II, 1, 4).

3. *Thesis* est quod nos in musica *temps faible*, *arsis* quod *temps fort* appellamus. *Anacrusis* est thesis ante primam arsin posita. In *Aux armes, citoyens* anacrusis in initio est, in *God save the queen* abest.

versus praeter illud schema ex Caesio Basso petitum :

Dabunt malum Metelli Naevio poetae,

etiam alia duo sine ulla dubitatione admittit :

Dabunt malum Metelli Naevio vati,

Dabunt malum *multi* Naevio poetae ;

quartumque ut videtur, si in utroque hemistichio thesis paenultima supprimitur :

Dabunt malum *multi* Naevio vati.

In hoc sane O. Mueller peccavit, quod praeter theses hemistichiorum paenultimas ceteras quoque (ultima versus thesi tantummodo excepta) pari ratione nonnumquam supprimit credidit¹; cui errori facile veniam dabis, si reputaveris multos ex doctissimis viris nondum quid in hac re verum esset clare perspexisse, propterque imperfectam veteris prosodiae cognitionem plerosque peritorum etiam nunc persaepe decipi. Ergo cave Caroli Bartsch severitati assentiaris, qui O. Muelleri deliramenta (*Extravaganzen*) nimis arroganter castigat.

Per id quod O. Mueller invenit solum, hoc est, per solam detractionem thesium in certis sedibus liberam } saturnius numerus Italiae proprius a numeris apud Graecos usitatis distinguitur. Sane supprimuntur aliquando theses etiam graecis in versibus. In trimetro claudo sive hipponacteo, ut ἀκούσασθ' Ἰππώνακτος, οὐ γὰρ | ἀλλ' | ἤκω, antepaenultima syllaba, item paenultima in tetrametro iambico catalectico, ut εἶ μοι γένοιτο παρθένος καλή τε καὶ τέλεινα, ita proferri debent ut totum trochaeum efficiant; quae fuit causa, cur eae

1. Tantam libertatem, immo licentiam, admitti fatendum est in horrido illo Germanorum numero. In Nibelungis exempli gratia cum hemistichia omnium versuum priora quaternas artes habeant, theses praeter anacrusin ternas habere possint, sunt thesibus anacrusibusque sine peculiari causa modo servatis modo sublatis formae ejusdem metri diversissimae. Pauca

longae syllabae numquam in binas breves solverentur¹. Sed Graecis detractio thesis semper aut illicita aut necessaria, Latinis qui saturnios fingebant libera erat. Neque ulla alia italici numeri et graecorum differentia fuit; nam quidquid in saturniis versibus difficultatis inesse videtur, id in vetere sermonis latini pronuntiatione, non in rationibus metricis causam originemque habuit. Pronuntiatio autem cum Naevio et Plauto eadem fuerit, quas tractavimus infra de prosodia quaestiones non magis ad cognitionem saturniorum carminum pertinent quam ad iudicandas et constituendas scenicarum poetarum reliquias. Ergo in doctrina de saturnio propria nihil magni est momenti, quod non aut a Caesio Basso aut ab Odofredo Mueller acceperimus.

tantum exempla petam ex editione Caroli Bartsch (*Das Nibelungenlied*, Leipzig 1866, Brockhaus; quod tertium est volumen in Francisci Pfeiffer *Deutsche Classiker des Mittelalters*):

20,2	Des	vater	der	hie	Sige	mun t.
20,4	Dô	wuohs	in	Nider	lan	den.
2,1	Ez	wuohs	in	Bur	gon	den.
2,2		Daz	in	allen	lan	den.
2,3		Kriem hilt	ge	hei	zen.	
30,2		Samet	Si	fr	de.	

Quasi in aliquo latini carminis genere hae hemistichiorum formae alia pro alia promiscue acciperentur :

Et omnis est et alteros.

Et est et alteratos.

Et est et allatos.

Est et omnis illos.

Illos alendos.

Omnis allatos.

In Latinorum versibus saturniis numquam aliae theses supprimuntur quam quae sunt hemistichiorum paenultima. Talia igitur exempla nusquam reperias :

Dant malum Metelli Naevio poetae.

Dabunt *hoc* Metelli Naevio poetae.

Dabunt malum *Titi* Naevio poetae.

Dabunt malum Metelli *Gnaevo* poetae.

Dabunt malum Metelli Naevio *modo*.

1. Nam quod Latini in tetrametro paenultimam solvunt, id imitatorum est, qui quod imitabantur non satis accurate noverant.

Veteres grammatici praeter Caesium Bassum quid boni nobis tradiderint haud longum erit percensere. Diomedes ait, si saturnio syllaba extrema dematur, iambicum fieri, scilicet trimetrum: quod si omnino verum esset parum tamen utilitatis afferret, praeterea ibi tantum falsum non est, ubi de trimetro agitur caesuram semiseptenariam habente, de saturnio continente in antepaenultima sede syllabam brevem. Similiter pseudo-Asconius saturnium habet pro *senario hypercatalecto*. Per Priscianum scimus, corripì alteram vocis *decorem* syllabam in hoc versu Naeviani carminis de Bello Poenico:

Magnam domum decoremque ditem vexarant;

per Festum, corripì primam vocis *procitum* in fragmento quodam Livii Andronici; idem disertis verbis docet Cn. Naevium (quod alioquin ex Ennio et Cicerone, collato etiam Caesio Basso, non tam bene disceremus) saturniis Bellum Poenicum scripsisse. A. Gellius tribus locis fragmenta Livianae Odysseae singula ita laudat, ut ea versus integros, non hemistichia aliasve versuum partes, efficere aperte dicat: neque tamen ille neque alius quivis veterum id carmen saturniis scriptum fuisse memorat¹; ut (quod doctorum nonnulli adhuc ignorare videntur) nullo modo audacius sit in inscriptionibus quam in Livianis reliquiis metrum agnoscere saturnium. Quarum inscriptionum auctores nonnihil a nobis meruerunt gratiae, cum servatis intervallis, appositisque propriis signis, singulos versus in lapidibus distinxerint. Ex carminibus Saliorum versiculum unum distincte affert Varro. Per scriptores diversos servata sunt plura quam vulgo creditur saturnii metri exempla, nec genere tamen versuum neque initio et exitu designato. Hactenus doctrinam de saturnio adjuvat antiquitas².

1. Quin Diomedes saturnium tradit a Naevio inventum.

2. Nihil ad nos pertinent quae Charisius p. 288 s. Keil de *saturniis quinum denum et senum denum pedum* refert. Diomedes p. 479, 20 Keil loquitur de pede *saturnio* vel *saturnino*; de quo testimonio vide infra II, 1, 7.

Haec doctrina quod hodie jam bene cognosci potest, id post O. Muellerum Fridericus Ritschl maxime effecit. Qui non solum recte negavit ex septem saturnii thesibus primam aut quartam aut septimam umquam supprimi, in singulis hemistichiis binas theses deficere posse, hiatum offensio- nis quidquam habere, sed etiam (quod, quia in minutis ejusmodi rebus nonnumquam erravit, majoris momenti fuit) universam inquirendi rationem firmis fundamentis stabilivit. Docuit enim [ex inscriptionibus maxime, non [ex scriptorum fragmentis, leges saturniorum veras petendas esse;] neque id quisquam sano judicio praeditus negabit, cum in inscriptionibus lectio per saecula plus viginti incorrupta remanserit, saepe initia versuum distincte designentur, contra fragmenta per codices manu scriptos servata atque ex veteribus carminibus quo modo nescimus decerpta omni dubitationis generi sint obnoxia. Idem senserat O. Mueller haec ad Varronem 7,51 scribens : « Cujus rei certissima sunt testimonia in monumentis Scipionum. » Ritschelius autem optimum illud praeceptum primus ita peritis acceptum reddidit, ut nemo ex idoneis quidem iudicibus dissentire auderet aut cuperet; resque ei etiam melius successit quam aequum fuit, cum quidam ex doctis, saturnios ex inscriptionibus petitos nimio amore amplexantes, reliquias Livii Andronici Gnaevique Naevii venerandas nonnumquam neglegere ac contemnere videantur. — Post Ritschelium Andreas Spengel praecipuo honore nominandus. Hic in *Philologo* anno 1866 quas Ritschelius nondum perspexerat leges constituit : caesurae duos non plus esse locos, et post et ante quartam thesin; theses eas solas supprimi posse, quae sunt hemistichiorum paenultima; thesin quae hemistichii exitum efficiat in binas breves non solvi. Utile non esset dicere, quibus in rebus ipse Spengel errasse videatur; nam haec aut sunt minutissima, aut ad singulos versus, non ad universam saturniorum doctrinam pertinent. Etiam non inquiremus, quid boni quid mali ceteri viri docti admiserint; de quibus taceri hoc loco non

ideo lector existimato, quia quid probem improbemve nesciam : nam contra metuo ne, dum ipse in re controversa plurimos nodos minime dubitanter expedire aggredior, in judicandis aliorum opinionibus justus esse nequeam. Multorum virorum doctissimorum labor, etiam ubi errarunt, in summa tamen procul dubio scientiam veri longius provexit, itaque bene meruerunt Corssen, Westphal, Weil et Benloew, Ribbeck, Vahlen, Guenther, Bartsch, Buecheler; maxime Theodorus Korsch, qui in libello *De versu saturnio* anno 1868 Mosquae edito ostendit [quartum saturnii trochaeum fere purum esse] laudandoque cum acumine [dissertit de dihaeresibus (quod genus caesurae est) in mediis hemistichiis.] At qui doctrinae nostrae nocuerunt, non profuerunt, Duentzer et Lersch, Weise, Pfau, eos si quis nomine memorare parcat, nimis ille ad ignoscendum pronus videatur.

§ 2. — Leges saturnii quae fuerint.

Leges quas fuisse saturnii versus existimamus, quo facilius lectores hunc librum intellegere possint, apertissime jam nunc paucis verbis declaraturi sumus. Fusius infra in libro priore de prosodia, in libro altero de re metrica agetur.

Saturnius constat ex sex pedibus cum anacrusi; caesura numquam caret; haec habet locum aut post tertii pedis thesin, ut

Da||bunt ma||lum Me|telli| Naevi|o po|etae|

aut, quod rarius fit, post ejusdem arsin, ut

Co||rinto| dele|to Ro|mam redi|eit tri|umphans|
A||mnem Tro|jigena|, fuge Can|nam ne te| alie|nigenae

Sic in poetarum scenicorum tetrametris caesura modo post

quartum trochaeum, modo post quartam arsin ponitur. — Ubi caesura post arsin est, fit insequens thesis quodammodo anacrusis alterius hemistichii.

Arses singulae aut ex longis singulis constant, ut

Da||bunt ma|lum Me|telli| Naevi|o po|etae|

aut ex brevibus binis, ut

Si||cilien|ses pa|ciscit| obsi|des ut| reddant|
 A||mnem Tro|juga| fuge Can|nam ne te| alie|nigenae|
 Bene|| rem ge|ras et| valeas| dormi|as sine| quae|
 No||etu Tro|jad ex|ibant| capiti|bus o|pertis|
 Ho||nos fa|ma vir|tusque| gloria| atque in|genium|

Quae solutio etiam in iambis et trochaeis poetarum sceni-
 corum reperitur.

Anacrusis prioris hemistichii, item in versibus qui caesu-
 ram post arsin habent illa thesis quae quasi alterius hemi-
 stichii anacrusis est, constat aut ex brevi, ut

Ho||nos fa|ma vir|tusque| gloria| atque in|genium|
 Quo||annis| comi|ter A|polli|ni| fiant|

aut ex longa, ut

Con||sol cen|sor ai|dilis| quei fu|it a|pud vos|
 Col|rinto| dele|to Ro|mam redi|eit tri|umphans|

aut ex duabus brevibus, ut

Decu|ma fa|cta pol|lucta| leibe|reis lu|bentes|
 Ob||liti| sunt Ro|mae Iqui|er lin|gua la|tina|

Sic apud poetas scenicos reliquosque anacrusis versuum
 iambicorum se habet.

Theses hemistichiorum antepaenultimae itidem aut ex brevi constant, ut

Gnai|vod pa|tre pro|gnatus| fortis| vir sapi|ensque|
 Quo|iei vi|ta de|fecit| non ho|nos ho|nore|

aut ex longa, ut

Hoc| est fa|ctum monu|mentum| Maarco| Cai|cilio|
 Quan|tam col|umnam| quae res| tuas ge|stas lo|quatur|

aut ex binis brevibus, ut

Ma|gnum nume|rum tri|umphat| hosti|bus de|victis|
 Col|rinto| dele|to Ro|mam redi|eit tri|umphans|

Sic se habent apud poetas scenicos eae iamborum aut trochaeorum theses, quae in mediis hemistichiis sunt. Ceterum in altero hemistichio thesis antepaenultima permulto saepius brevis est quam aut longa aut soluta.

Thesis posterioris hemistichii ultima, item thesis prioris hemistichii ultima quam caesura sequitur, constat ex una syllaba aut brevi aut longa, ut

Gnai|vod pa|tre pro|gnatus| fortis| vir sapi|ensque|
 Con|sol cen|sor ai|dilis| quei fu|it apud vos|
 Ho|nos fa|ma vir|tusque| gloria| atque in|genium|
 Da|bunt ma|lum Me|telli| Naevi|o po|etae|

In breves duas solvi nequit. Sic in hexametro epico ultimus pes numquam dactylus est. Itidem in scenicorum poetarum tetrametris trochaicis acatalectis vel iambicis catalecticis ultima syllaba non solvitur.

Thesis utriusque hemistichii paenultima et corripitur et produci et solvi potest, ut

Ne| quaira|tis ho|nore| quei minus| sit man|datus|
 Ter|ra Pub|li pro|gnatum| Publi|o Cor|neli|
 Faci|le fa|cteis supe|rases| glori|am ma|jorum|

Quoi|lei vi|ta de|fecit|, non ho|nos, ho|nore|
 Ho|spes, gra|tum| est quom| apud meas| resti|tistei| sedes|
 Bene| rem ge|ras et| valeas|, dormi|as sine| cura|

In hoc theses paenultimae antepaenultimis anacrusibusque sunt similes, neque ab illis thesibus differunt, quibus scenici poetae utuntur. Sed et saturnii versus et illius in eo loci proprium est, quod theses paenultimae omnino omitti possunt. Arses scilicet quae praecedunt extenduntur usque ad terna tempora atque solae per se pro integris trochaeis sunt; tum eas perspicuum est numquam solvi posse, quo fit ut singulae syllabae totos pedes expleant. Frequentior thesis paenultimae detractio in posteriore hemistichio quam in priore; perrara in utroque simul :

Saepe : Tau||rasi|a Ci|sauna| Samni|o| cepit|
Aliquando : Ae||tate| quom| parua|¹ | posi|det hoc| saxsum|
Perraro : Res|| divas| e|dicit|, praedi|cit| castus |

Eo intellegitur Caesium Bassum, inter saturnios qui schema a se propositum aequarent, invenisse etiam alios breviores.

Nusquam saturnius reperitur, in quo arsis et thesis vel thesis et arsis deinceps solvantur. Nullum igitur exemplum est pedis proceleusmatici². Hic tamen in versibus poetarum scenicorum admittitur, nec dubium videtur quin in saturnio quoque recipi potuerit. — Quaternae vel quinae breves deinceps positae pedem et semipedem efficiunt, ut

Sil||lūico|lae homines bellique inertes.

Annem, Trol|jugena|, fuge Can|nam, ne te alienigenae.

1. Cur *parua* scribam, non *parva*, ex § 3 c intellegetur.

2. Incerta enim, immo falsa haec sunt : Decemviri graeco ritu hostiis *sacra faciant* (*sacra dele*); Romane aquam Albanam *cave lacu* contineri (*feri Alba|nam ca|ve*); Quantam statuem faciet *tibi populus romanus* (*lege poplus*, praeterea *feri tibi*); ... FEMINA OPITUMA VEIXSIT (*lege optuma*); Neque tamen te oblitus sum Laertie noster (*melius traditur Neque enim*).

Saturnius cum in singulis hemistichiis ternas arses habeat, non in priore binas in altero quaternas, hexameter est, non trimeter, sexiesque debet feriri. Quare eo usi sunt Livius Andronicus et Naevius cum versus Graecorum heroicos aut latine verterent aut imitarentur¹. Habuerunt etiam Latini disticha saturnia dactylicis similia, id est, quae constarent ex hexametro et duobus trimetris catalecticis, ut

Hunc| unum| pluri|mae con|senti|unt| gentes|
Popu||li pri|mari|um| fuis|se vi|rum|.

In antiquissimis temporibus versus fuerunt, qui saturnii hexametri prius hemistichium aequabant, ut

E|| nos La|ses ju|vate|.

Temporibus illis, quibus Latini poetae versus saturnios condebant, pronuntiatio vocalium et syllabarum ab ea longe differebat, quae scribentibus Horatio, Vergilio, Ovidio in usu fuit. Eadem autem erat, quam apud Plautum, Terentium, Ennium, apud Livium quoque Andronicum et Cn. Naevium in comicis tragicisque versibus deprehendimus. Neque id mirum : nam qui fieri potuisset, ut Livius

1. Iidem poetae ubi in tragoediis comoediisque trimetros tetrametrosque vertendos susceperunt, nihil domi in usu reppererunt quod his versibus simile esset, ipsa igitur Graecorum metra Latina fecerunt. — Anacrusi saturnius hexametro longior est, quae differentia minima est. Major audacia quam Livio Andronico fuit ineunte medio aevo iis, qui tonicis versibus stropham sapphicam imitari conati sunt ; nam hi non in initio versuum, verum in fine syllabam addiderunt, exitumque effecerunt ex trochaico iambicum. Vide exempli gratia carmen de diruta Aquileja apud Du Ménil, Poésies latines antérieures au xive siècle p. 234 ss. : *Bella, sublimis, inclita divitiis, Olim fuisti celsa aedificiis, Moenibus clara, sed magis innúmerum Civium turmis.* — *Xriste, rex noster, iudex invictissime, Te supplicamus, miseratus respice, Averte iram, tales casus prohibe famulis tuis.* Praeterea animadvertere debos etiam initium ex trochaico esse iambicum factum, perinde ac si anacrusis addita esset. Atque, sicut caesura in hexametro dactylico post arsin locata ponitur in saturnio post thesin, sic caesura sapphici metrici post arsin est, post thesin caesura sapphici tonici. Scilicet poetae novum rhythmum genus condere non aggressi sunt, verum pro sapphico qui sibi deerat quem praesto habebant senarium tonicum substituerunt.

Naeviusque aliter in carmine tragico, aliter in epico eadem voces pronuntiarent?

Syllaba brevis, quae vocis efficit initium, longam insequentem communem facit. Sic in polysyllabo :

Quo||jus for|ma vir|tutei| PAR|s|su|ma|^l fuit|
Ne|| quid frau|dis stu|prique| FER|ōci|a| pariat|

Quan||tam co|lūmnam| quae res| tuas ge|stas lo|quatur|
Quoi||ei vi|ta de|fecit| non ho|nos HO|nōre|

in disyllabo :

DE|dēt|| Tempe|state|bus ai|de mereto....
Ro||mane aquam| Alba|nam ca|ve LACŪ| conti|neri|

Is|| hic si|tūs quei| nunquam| victus| est vir|tutei|
HO||nōs fa|ma vir|tusque| gloria| atque in|genium|

in disyllabo synaloepham patiente :

Quibus sei|| in lon|ga licu|iset| TIBI ū|ti|er| vita|
SACRA|| in men|sa Pe|natum| ordi|ne po|nuntur|

in monosyllabo :

Ob|| hasce| res bene| gestas| QUOD in bello| vorat|
Is|| hic si|tus quei| nunquam| victus| est vir|tutei|

Itidem apud poetas scenicos, de quibus infra (I, 1, 1) fusius disseretur. Nisi fallor versus, in quibus longa pro brevi posita est, ii sunt qui Caesio Basso videbantur schemate illo esse longiores.

Syllaba brevis, quae vocis exitum efficit, si sub arsi est, necessario producitur, ut

Dein||de pol|lens sa|gittis| incli|tus ar|quitōnens|
Subi||git o|mnē Lou|canam| opsi|desque ab|doucit|
Ca||ro tu|a nam| mihi ita| Juppi|ter| fatust|

Ex inscriptione hic versus desumptus est, quae PARISVMA per unam s litteram scriptum exhibet. Etenim ante Ennium Latini consonantes in

Similia apud poetas scenicos perraro, in Ennii hexametris saepe reperiuntur.

Ergo syllaba brevis si arsin hemistichii paenultimam accipit, sola per se pro trochaeo esse potest, ut

Neque e||nim te ob||litus| sum La|erti|e| noster|

Syllaba longa vel brevis, quae vocis exitum efficit, si sub arsi est, hiatus cum insequente vocali facere potest, ut

Hone||rari|ae ho|nustae| stabant| in| flustris|
 Mul||ti ali|i e| Troja| strenu|i| viri|
 Par||tim er|rant ne|quinont| Graeci|am red|ire|
 Si||mul dvo|na e|orum| portant| ad| navis|

In caesura et post arsin et post thesin promiscue hiatur, ut

Hec|| cepit| Corsi|ca A|leriaque urbe....
 Vi||rum mi|hi Ca|meza| inse|ce| versutum|

Extra caesuram post arsin plerumque fit synaloepha, ut

Subi||git o|mne Lou|canam| opsi|desque ab|doucit|

Post thesin perraro aut in caesura fit synaloepha aut extra caesuram hiatus. De quo infra (I, lib. 1 § 2). — Apud poetas scenicos, ut videtur, hiatus et post arsin in mediis hemistichiis et post thesin in caesura admittebatur; extra caesuram quoque cum in multis Plauti locis quos omnibus machinis admotis plerique doctorum per fas et nefas immutare conantur, tum in trimetro Naevii quem hiatus causa diserte laudat Cicero.

Temporibus priscis multae vocales ante vocales positae longae erant, quae postea correptae sunt : sic apud Plau-

scribendo geminare non didicerant. Sed minime dubium est quin in pronuntiando easdem soliti sint geminatas profere, *parissima* dicentes pro PARISVMA, *tabellai* pro TABELAI, *ocquoltod* (occulto) pro OQVOLTOD.

tum *i* producitur in *feri*, apud Ennium *u* in *fuimus*. Item vocales erant quas postea pro consonantibus acceptas invenimus : sic apud Plautum *larüa* trisyllabum est. Genetivi pronominalium in *jus* exeuntes modo trochaicum efficiebant, modo pyrrhichium. Talia in saturniis non deficiunt, ut

Ma||gnum stu|prum| populo| fe|ri per| gentis|
 Quo||jus for|ma vir|tutei| parisu|ma| fuit|
 Cel||sosque o|eris a|rüaque| putria| et mare| magnum|
 Ductu|| auspicio| imperi|oque| jus A|chaja| capta|

Alia, eaque minoris momenti, infra suo loco tractabuntur.

X Vocales vocum singularum ultimae cum ob causam quae infra declarabitur partes solutae arseos vel solutae theseos esse vix possint, nisi praecedens syllaba et brevis sit et ejusdem vocis initium, perraro apud poetas scenicos et in carminibus saturniis vox talis, qualis *omnia* est, trochaico vel iambo substituitur; itidem vox talis, qualis *facile* est, in paenultima syllaba vix potest ferri. Sic igitur legendum :

Faci||lẽ fa|cteis. supe|rases| glori|am |majorum|
 non :

Fa||cilẽ fa|cteis.....

Quod scenici poetae in senariis septenariisque observant, ut vox molossica potius antepaenultimam et paenultimam accipiat arses, quam quartam ab exitu et antepaenultimam (exempli gratia Terentius in fine versus *senibus ambobus simul* consulto, non *ambobus senibus simul* scribit, de qua re infra, I, lib. 1 § 7), aliaeque ejusmodi religiones sunt de verbis spondiacis aut in spondeum exeuntibus, tanta fortasse subtilitas in saturnio numero non quaerenda est. Nam

in versibus scenicis singula metra unam arsin validiorem, alteram debiliorem continent, in saturniis tot sunt metra quot arses. Tamen nobis cavendum est, ne in versibus constituendis sine causa insolentiorum rhythmici speciem admittamus.

Vis accentus in saturniis nulla est. Etiam in comicis versibus quod vulgo ad accentum referunt, id ex alia causa duci et potest et debet. Neque (ut candide quod sentio aperiam) ante Commodianum, qui circa annum post Christum natum 250 scripsit, quisquam poeta quicquam accentui tribuit¹.

§ 3. — De origine saturnii.

Saturniorum nomen versuum, si veteres scriptores audis, quodam modo cohaeret cum nomine terrae sive urbis *Saturniae* et dei *Saturni*. Fuit cum nos suspicabamur *sāturnium* primo fuisse versum in *satura* adhibitum, postea perperam a veriloquii causa esse productam. Sed in re tam fabulosa nihil dispicere fatemur. — Non reperitur hoc nomen ante Varronem, neque Ennio videtur fuisse notum cum scriberet « *Versibus quos olim Fauni vatesque canebant* », nam, ut recte animadvertit Laurentius Lersch, Ennius sine dubio in illa poetica περιφράσει Saturnum ipsum tetigisset.

Haud fallebantur antiqui, ubi saturnium metrum Italicae regionis proprium fuisse existimaverunt; certo enim graeca ejus origo non est, atque reperiri videtur apud plures Italiae populos, ut Oscos, Paelignos, Umbros, quod jam satis, credo, plerisque doctorum Franciscus Buecheler

1. Nisi fortasse unus et alter excipiendus est eorum semidoctorum hominum, a quibus inscriptiones metricae confectae sunt. Hic enim de poetis loquimur, qui justos libros conscripserunt.

probavit. Sed invidi fati malitia factum est, ut tituli non latini saturniis versibus concepti inter obscurissimos essent¹. Qua de causa in hoc libro latinos tantummodo saturnios tractavi.

Latini sine dubio, cum a ceteris Ario-Europaeis populis separati sunt, aliquem numerum domi et habebant et servaverunt, qui saturnio numero originem dedit. Hoc post Rudolphi Westphal Fridericique Allen investigationes verisimillimum quidem, non certum videtur, unum eundemque fuisse fontem et saturnio Latinorum et hexametro Graecorum et çloko Indorum et longo versui Germanorum. Nam si pro fundamento poesis ario-europaeae quaternarios iambicos admiseris, horum bini cum singulis juncti strophas in Rigvedo usitatissimas efficient :

Agninā rayīm aṇāvāt pōsam ēva dīvē dīvē
yaçasam vīrāvattāmam ;

bis bini çlokom epicum :

Tatas tu yātē Vārsnēyē Puzyaçlōkasyā divyātah
Puskarēna hrtam rājyam yac cānyad vasū kincāna.

Eosdem quaternarios habes in Nibelungis, ubi pro hemistichiis sunt (supra p. 3 adnot.1), ut :

Des|| vater| der hiez| Sige|munt ˇ|,
Dô|| wuohs in| Nider|lan|den ˇ|,
Ez|| wuohs in| Bur|gon|den ˇ|,
||Daz in| allen| lan|den ˇ|.

Hi ubi ultimam thesin amittunt, facillime insequens arsis in thesin abire potest, ut efferatur :

Dô|| wuohs in| Nider|landen|,
||Daz in| allen| landen|.

1. De saturniis non latinis vide Froehner, *Philologus* XIII p. 207; Buecheler, *Rheinisches Museum fuer Philologie* xxx (1875) p. 441 ss. et xxxiii (1878) p. 271 ss.; Bugge, *Altitalische Studien* p. 61 ss.; Buecheler, *Interpretatio tabulae iguvinæ II* p. 16; Zvetaieff, *Sylloge inscriptionum oscarum*, 17 cum tab. iv 1, 25 cum tab. v 3, 143 cum tab. xviii 9.

Quae syncopa si constanter fiat, habeas hexametrorum graecorum hemistichia :

Πο||λύτροπον| δς μάλαι| πολλά|,
||Ἄνδρα μοι| ἔννεπε| Μοῦσα|.

Item habeas hemistichia saturniorum :

Ho||nos fa|ma vir|tusque|,
||Gloria| atque in|genium|;

immo integros antiquissimis saltem temporibus versus :

E|| nos La|ses ju|vate|.

In saturnio non solum inter secundam et tertiam arsin thesis, ut vidimus, supprimi potest, sed debet supprimi quae olim inter tertiam quartamque arsin thesis fuit. At eadem duae theses in Indorum vedicis quaternariis inque paribus çloki hemistichiis solae purae sunt, id est, solae ex brevi syllaba constant. Anacrusis autem non supprimitur, nisi ubi thesis praeit, thesisque inter primam alteramque arsin posita numquam deficit. At in indicis quaternariis utraque impura esse potest. Ergo jam temporibus ario-europaeis fortasse alia erat anacrusis primaeque thesis, alia secundae tertiaeque natura.

Sed haec videant qui Indorum Germanorumque leges poeticas melius noverunt, quique etiam quaerere audebunt, numquid ex eodem fonte ad Persas, Slavos, Celtas manaverit; neque obliviscantur romanicam poesin ita a romana discrepare, ut ejus origo paene lateat nullaque magis pars grammaticae lubrica sit. Nos hic lectori minus quid verum fuerit ostendere volumus, quam quid liceat suspicari.

§ 4. — De carminibus.

Saturnio metro esse usos Cn. Naevium in carmine de Bello Poenico per Festum novimus, per Ennium ac Varonem veteres vates, per Caesium Bassum eos qui victori-

bus ducibus tabulas triumphales in Capitolio figendas conscripserunt. Ex his tabulis duas laudat M'. Acilii Glabronis Luciique Aemilii Regilli.

Naeviani Belli Poenici fragmenta exstant a compluribus scriptoribus laudata, quae circiter septuaginta versus vel versuum partes efficiunt. Vaticiniorum fragmenta parva apud diversos exstant; vaticinia tota nec nimis corrupta tria T. Livius servavit. Tabulae Acilianae versiculus unus laudatur a Caesio Basso; item Aemilianae unus, sed reliqua ejusdem verba quamquam miro modo perturbata tamen prope omnia apud T. Livium legi possunt; idem T. Livius tabulam Ti. Sempronii Gracchi satis corruptam affert; ex lapide habemus tabulam L. Mummii, sed genuinum hoc exemplar non est, et in fine dubitari nequit quin lectio fuerit immutata.— Ex tabula triumphali incerta, ex elogio incerto, ex carmine de Troja incerto (ex eo, puto, quod *Carmen Priami* inscriptum erat) singuli versus saturnii per Caesium Bassum supersunt. Cui etiam et pseudo-Asconio debetur versus singularis Metellorum in Naevium.

Reliquiae poesis saturniae omnes, praeter eas quas dixi, non nisi conjectando possunt huic metri generi tribui. Quae reliquiae sunt hae: *Sententiarum* Ap. Claudii Caeci fragmenta tria; *Odysseae* a Livio Andronico barbatae translatae versus paulo plus quadraginta; *Carmini* ejusdem in *Junonem reginam* restituendus versus unus; Naevianum *epigramma* versuum quattuor ex A. Gellio; *Carminis Priami* ab incerto auctore scripti fragmentum unum ex Varrone; *Scipionum elogia* quattuor, quinque et viginti versus efficientia, ex lapidibus; quinti, Ennio attributi, duo versus ex Trebellio Pollione; *Calatini elogia* duo versus ex Cicerone; *M. Caecilii titulus* trium versuum ex lapide; *Vertulejorum dedicatio* quinque versuum ex lapide; *fratrum Arvalium carmen* quinque versuum misere corruptum ex lapide inferioris aevi; *carminum Saliarium* versus tres corrupti et fragmentum nondum in numeros redactum; denique pauca minora aut dubia fragmenta.

Varronem nonnulli doctorum saturnios versus scripsisse existimant. Quod iis investigandum reliqui, qui universas Varronis reliquias edere in animo habent. Sed caveant illi, ne sotadeos versus pro saturniis habeant; nam facillime inter se haec metra confunduntur¹.

§ 5. — De versibus singulis.

Disertis testimoniis saturnios esse novimus versus hos octo²:

Dvello magno dirimendo regibus subigendis.
Fundit fugat prosternit maximas legiones.

1. Vix dubium quin L. Accius sotadeis numeris usus sit in *Didascalieis* et *Pragmaticis*, quorum operum fragmenta tredecim collegit Lucianus Mueller in editione Lucilii (Lipsiae 1872). In his autem inveniuntur versus saturnii optimi decem: *Sapientiaeque invictae gratia atque honoris*; — *Placare hostem ferocem inimiciterque accensum*. — *Ut, dum velint brevitate consequi verborum, Aliter ac sit relatum redhostiant responsum*; — *Actoribus manuleos, baltea, machaeras*; — *Quamque longe distincta alia ab aliis nosce*; — *Describere in theatro perperos populares*; — *Unde omnia perdisci ac percipi queuntur*; — *Nam nec Gemini leones, nec Condalium, nec Anus, Plauti, nec Bis compressa, nec Baeotia umquam*. Praeterea duos levissimis factis emendationibus habebis: *Nam quam varia (traditur varia sint) genera poematorum, Baebi*; — *Vectigal egerant (traditur vectigalia legerant), vestra et struantur statim*. Atque fragmentum est unum mutilatum: *sed Euripidis qui choros temerius in fabulis*; — loci corruptissimi tres: *pater honesto rem mactavit aurea*, et: *et cuncta fieri cetera imbecilla non quod ponderitatem gravitatemque hominis*. Restat fragmentum quod saturnium metrum vix admittat unum: *falsidica, Audax, gnati mater pessimi odibilis, Natura impos, excors, ecfera*; item quod omnino rejiciat unum: *Fuit neque adeo Agroecus neque Commorientes*. Atqui sotadeos L. Mueller nonnisi per complures emendationes consequitur, quibus opus non est in constituendis saturniis; ut, si par illud refractariorum fragmentorum periisset, de ceteris falli deberemus. — *Locus Et eo plectuntur poetae* c. q. s. male a Luciano Mueller in *Pragmaticis* est positum.

2. His grammatici ficticios saturnios, docendi gratia a se compositos addunt quattuor:

Merulae quod os vetustae mane dulce cantat.

Isis pererrat orbem crinibus profusis.

Quid invides amicis invides amicis.

Trahuntque siccas multas machinae carinas.

Tres praeterea iidem grammatici dicunt esse fictios ad normam graecorum

Summas opes qui regum regias refregit.
 Magnum numerum triumphat hostibus devictis.
 Ferunt pulchras creterras aureas lepistas.
 Novem Jovis concordēs filiae sorores.
 Dabunt malum Metelli Naevio poetae.
 Cum victor Lemno classem Doricam appulisset.

Versus, non versuum partes, efficere per Varronem, A. Gellium, Priscianum novimus haec fragmenta, nomine saturnii non addito:

Ex carminibus Saliorum.

Divum †empta¹ cante divum deo †supplicante.

Ex Livii Odyssea.

Virum mihi, Camena, insece versutum.
 Ibidemque vir summus adprimus Patroclus.
 Quando dies adveniet quem profata Morta est.

Ex Naevii Bello Poenico.

Magnam domum decoremque ditē vexarant.

Seorsim scripti singuli versus exstant in tribus ex Scipionum elogiis, in dedicatione fratrum Vertulejorum, in titulo M. Caecilii. Quibus in monumentis septem et viginti distinctos versus saturnios habemus. Etiam in carmine fratrum Arvalium distinguuntur versus, cum ter sin-

si dis placet saturniorum (quod delirantis Caesii Bassi fuit), hos videlicet:

*Turdis edacibus dolos comparas amice.
 Quem non rationis egentem vicit Archimedes.
 Consulto producit eum quo sit impudentior.*

Denique Terentianus saturnios imitatus composuit versus hos sex:

*Ut si vocet Camenas quis novem sorores.
 Et Naevio poetae sic ferunt Metellos
 Cum saepe laederentur esse comminatos.
 Dabunt malum Metelli clauda pars dimetri.
 Post Naevio poetae tres vides trochaeos.
 Nam nil obest trochaeo longa quod suprema est.*

1. Praeposita cruce notantur in hoc opere voces corruptae.

guli repetantur; sed ita corrupta lectio in hoc monumento est, ut nihil inde certi eruere possis.

In universum igitur *quadraginta* sunt saturnii, qui et ubi incipiant et ubi desinant scias. Praeterea sex sunt in elogio L. Cornelii Cn. f. Cn. n. Scipionis, quattuor in tabula triumphali L. Mummi, quattuor in epigrammate Naeviano, tres et quinquaginta in vaticiniis tabulisque triumphalibus a T. Livio servatis, circiter centum et quadraginta in ceteris reliquiis, in summam plus *ducenti*, qui non nisi metro sensuque duce distingui possunt. Ne mirere igitur, in iis dijudicandis constituendisque doctos tam saepe alium ab alio dissentire.

Ceterum haec fuisse videtur lex veteribus grammaticis cum versus saturnios laudarent, ut integros afferrent nisi ubi sensus repugnaret. Nam ex Livianis Naevianisque fragmentis pauca sunt quae non cum versu et incipiant et desinant; quibus ne adnumeres fragmenta negligentia tantum amanuensium mutilata, ut Livii *Matrem* [*meam*] *procitum plurimi venerunt*.

LIBER PRIOR

DE PROSODIA

Nihil in partibus rei metricae obscurioribus certi constitui potest, nisi de prosodia probe constet. Neque, ubi metri leges satis in universum notae sunt, in singulis poetarum locis dijudicandis a quaestionibus prosodiacis refugere licet : nam qui Horatii *Artem poeticam* hexametris conscriptam edere in animo habet, necesse est eum decernere utrum correpta vox *palus* ferri possit an a codicum lectione sit recedendum. Quod paucis verbis expediri nequit : quid autem, si Horatius ex illis esset qui ἀρχαῖως scripserunt? quid, si integrae *Artis poeticae* codices proprii periissent versusque ille, qui *palūs* continere videtur, seorsim ab antecedentibus et insequentibus apud aliquem inferioris aevi grammaticum tantummodo servatus exstaret? Ergo veniam concedi speravimus nobis, quod antequam de legibus versus saturnii ageremus atque de omnibus ejusdem metri reliquiis, totum Librum hujus Partis priorem investigandae *Prosodiae* tribuerimus.

Quod si enchiridium aliquod in Gallia aut etiam in Germania esset, ex quo et facile et tuto cognitio veteris prosodiae posset hauriri, id salis nos habuissemus nomine memorare, inde pauca decerpere, atque eo, si quid fortasse explicatione egere videretur, legen'es remittere. Sed ea nunc est condicio hujus doctrinae, ut in libris plerisque nihil tirones nisi

errare, nihil periti nisi dubitare discant; nempe, qui de prosodia latina scribunt, a comparativa quae dicitur grammatica testimoniisque linguarum latinae propin quarum petere neglegunt lumen, densisque in tenebris modo placide ambulant, modo acerrime pugnant inter se. Neque in hoc unquam quiquam constantius peccaverunt, quam qui de numero saturnio egerunt. Hoc igitur nobis summopere curandum esse visum est, ut legentibus ipsa ratiocinandi fundamenta atque principia offerre conaremur. Idcirco multa tangere debuimus, quae primo aspectu ad rem nostram pertinere non viderentur.

Subseptem paragraphis mox talia tractabuntur:— I. De brevibus breviantibus, ut *ūtī* pro *utī*, *Prösērpina*, quod *in bello, tibi ütīer*; — II. De finalibus, ut *terrā* pro *terrā*, et de hiatu; — III. De concursu vocalium in mediis verbis, ut *fīeri* et *fīeri*, deo disyllabum vel monosyllabum, *dūellum* et *dvel lum*, *siltia* et *silva*; — IV. De epenthesi, ut *Patric[ol]es* pro *Patroclus*, et de syncopa, ut *Herclis* pro *Herculis*, *compleris* pro *compleveris*; — V. De verbo *vir* cum *i* producta; — VI. De genetivo pronominalium in *jus*; — VII. De rhythmo in vocibus singulis. — Sed prius minora pauca paucis verbis expediam.

Nusquam in fragmentis nostris *s* finalis necessario tollenda est. Nam si vox iambica est, ut in *Titus Quinctius*¹, etiam *s* non sublata pro pyrrhichio esse potest (§ 1); si in dactylum desinit, ut *omnibus*, etiam *s* sublata pro-

1. Exempla habemus quattuor (hic et alibi versus in lapidibus servatos scripsimus litteris quadratis):

Ex elogiis Scipionum.

Quibus SEI IN LONGA LICUISET TIBI UTIER VITA.
NE QUAIRATIS HONORE QUEI *minus* SIT MANDATUS.

Ex titulo Quinctii.

U[bi] *Titus Quinctius* dictator.....

Ex Naevii Bello Poenico.

Jamque *ejus* mentem fortuna fecerat quietem.

duci debet ut *omniā*; si in spondeum, ut in *prognatus fortis*, et spondeus et trochaeus admitti potest; si in anapaestum, ut in *Valerius consul*, itidem anapaestus et tribrachus. Tamen cum in quarta thesi fere semper brevis syllaba sit, sic pronuntiandus videtur versus ex elogio Barbati :

Gnaivod patrē prognatus, *forti* vir sapiensque.

Item in Naevii Bello Poenico :

... Manius *Valeriū* consul partem.

Muta cum *r* nusquam praeentem syllabam producere videtur nisi fortasse in hoc versu ex Livii Andronici *Odyssea*, de quo infra § 2 D :

Celsosque ocris arūaque *putria* et mare magnum.

Tl in graeca voce (quae consonantes in latinis nunquam sociantur) praeentem syllabam producere videri potest (sed, ut credo, injuria) in hoc Naevii versu :

Bicorpores Gigantes| magnique| At|lantes.

A producta in *Taurāsia* agnoscitur per hunc versum ex elogio Barbati¹ :

Taurasia CISAUNA SAMNIO CEPIT.

In elogio L. Scipionis, Barbati filii, cum quarti pedis thesis fere semper brevis sit, sic legendum videtur :

HEC| CEPIT| CORSI|CA A|lērī|aque URBE.....

Tamen graece Ἀλερία est, quae scriptura si servari debet sic feriemus : A|lērīa[m²]que|urbe[m]|... vel A|lērīā[m]que|urbe[m]... Etiam A|lērīamque|urbem| pronuntiari possit.

1. Nam *Taurāsīa*| *Cīsauna* minime veri simile est, praesertim cum in altero hemistichio desit thesis paenultima.

2. Uncis quadratis [] in hoc opere includuntur addenda, uncis rotundis () delenda.

§ 1. — De brevibus brevantibus.

Syllabae in initio verborum aliter atque in mediis verbis apud veteres Latinos proferebantur. Nam cum a Graecis vel barbaris multa verba mutuarentur Latini quae vocalem *a* correptam continerent, ea vocalis si mediae syllabae erat immutabatur, si initialis intacta remanebat. Sic Ἀκράγας Ἀκράγαντος Agrigentum, Τάρας Τάραντος Tarentum, τάλαντον talentum, Ἀλέξανδρον Alixentrom, Κασσάνδρα Casentera, βαλάνειον balineum, Κατάνη Catina, Μασσαλία Massilia, κανάστρα canistra, καμάρα camera, φάλαρα phalerae, Μασσανάσσης Massinissa. Itidem in vernaculis verbis, quae priscis temporibus Graecis Latini dederunt, eandem differentiam observaverunt; sic dixerunt calendae, carcer carceris, pro iis formis unde Graeci κάλανδαι, κάρκαρον effecerunt. Quo pacto pro πάσσαλος pessulus, non *passulus dicere potuerint, non dispició; nam praeter hanc vocem numquam *a* correpta in prima syllaba immutata est, contra nihil in mediis syllabis frequentius: τέσσαρες tessera, Loebasium Liberum, βυκάνη buccina, μηχανή machina, τρυτάνη trutina, κωμάζω comissor, Νομάδες Numidae, Ίάμψας Hiempsal, Ἐκάβη Hecuba, κραιπάλη crapula, Σκουλταννα Scultenna, σίσαρον siser. Neque aliter in vocibus quas inde ab origine Ario-Europaea retinuerant: ἰταλός vitulus, οὔθαρ uber, τριάκοντα triginta (pro *triiginta, ut tibicen pro *tibiicen, meridies pro *mediidies); neque in his quos ipsi Latini ex lege sermonis sui finxerunt, cado cecidi concido, fallo fefelli refello, parco peperci, manus adminiculum comminus eminus, ratus irritus, vades praevides, satus consitus, pater Diespiter Juppiter, facetus inficetus, amicus inimicus, assis semissis centussis quadragessis, facies superficies, tango tetigi integer contiguous contingo, ago exiguus exigo remiges, facio beneficus conficio artifices, facilis difficilis, capio anticipo occupo municipes auceps aucupis, cano cecini concino cornicines,

fascinus praefiscini, laxus prolixus, datus abditus, frango confringo, pango pepigi compingo, lacio elicio elices, apiscor coepio adipiscor, habeo inhabeo enubro, calo concilium nomenclator, caput occiput ancipites, taberna contubernalis, pavio oppavium, rapui surrupui surripui, altero adultero, salsus insulsus, salto assulto, calco calceus inculco disculcio, quatio concutio, pario pepereripera puerpera, ager peregre, paro recupero, patro impetro, aptus ineptus, barba imberbus, castus incestus, arma inermis, artes inertes, manto manto immineo ommentans, castra procestria, passus dispessus, annus biennium, agnus ambiegna, ambo amplus exemplum, patior perpetior, pacisci depecisci, bacillum imbecillus, tālus subtēl (pro *tāxlus *subtēxle) et hālo anhēlo (pro *hāslo *anhēslo¹). Simili regula e correpta in prima syllaba incorrupta manet, in mediis saepe immutatur : Ἀλέξανδρον Alixentrom, ἀνεμος animus, Σικελός Σικελία Siculus Sicilia, emo eximo eximius, μένσ² μέντις memini reminiscor, dedi addidi, steti constiti, peto compitum propitius, medius dimidius, specio aspicio suspicor auspices, genus fabaginus abiegineus. Item diphthongus ai vel ae : Ἀχαιοί Achivi, ἔλαιον olivum, (γυν)αικός (lectr)icis, βαετο adbito, αequus iniquus, aestimo existimo, taedet distisum fastidium, saepio consiptum, caedo accido cecidi, laedo allido, quaero con-

quiro. Causam si quaeris, cur in prima syllaba a, e, ae vocales firmiores fuerint quam in mediis, non potes quin suspiceris eam syllabam validius proferri esse solitam quam illas. Igitur afficio factum est ex **ad**facio, non ex **ad**facio vel **ad**facio; Agrigentum ex **A**gragantom, non ex **A**gragantom vel **A**gragantom; retineo ex **re**teneo, non ex **re**teneo vel **re**teneo vel **re**teneo; Achivi ex **A**caivoi, non ex **A**caivoi; cecidi ex **ce**caidi, non ex **ce**caidi. Scilicet in vetere Romanorum sermone, sicut hodie in linguis germa-

1. Bulletin de la Société de linguistique de Paris III p. lxxxvij*.

2. E in plerisque hujus vocis casibus brevis est, in nominativo prope consonantes ns producitur.

nicis, vis orationis major in prima syllaba erat, sive ea radix verbi erat, ut **f**acio, sive radicis geminatio, ut **ee**cidi, sive praepositio, ut **aff**icio. Non inde colligendum est, quod multi in Germania credunt, in primis syllabis tum temporis locatum fuisse accentum; nam quia syllaba validior est, ideo non necesse est ut acutior fiat; neque grammatici Graeci Latinique ita loquuntur, ut hominibus recentioribus fas sit vim cum accentu confundere¹. Sed de fatis accentus, quae penitus ignoramus, altum silentium maxime decet; simus igitur contenti id tractare de quo satis constat, vim scilicet pondusque syllabarum.

Primae verborum syllabae cum validiores insequentibus essent, in efferendis vocibus aliqua difficultas erat, ubicumque brevem principialem, ideo validiorem, longa sequebatur non principialis, ideo debilior. Nam plerumque in sermone major vis syllabarum cum longiore tempore conjungitur. Qua re factum est ut persaepe propter brevem priorem longa posterior corriperetur², si natura longa, ipsa correpta vocali, sin positione, vi consonantium neglecta. Verba igitur iambica pro pyrrhichiis ponuntur, ut in aliquot hexametris videre est, qui tempore liberae adhuc rei publicae secundum leges pronuntiationis vulgaris sunt compositi. Ii autem integerrimi sunt, nam per lapides, non per codices manu scriptos ad nos pervenerunt: Corpus Inscriptionum Latinarum I, 38 VIRTUTES GENERIS *mieis* MORIBUS ACCUMULAVI; 542 VISUM ANIMO *suo* PERFECIT, *tua* PACE ROGANTE; 1297 PLOURUMA QUE FECIT POPULO *soueis* GAUDIA NUGES; — 38 MAJOREM OPTENUI LAUDEM UT *sibei* ME ESSE

1. Confundunt sane saepe permulti homines, neque ii indoctissimi; persuasumque habent veterem accentum, sicut accentum recentiorum linguarum Graeciae, Italiae, Galliae, Hispaniae, Germaniae, simul et validiorem et acutiorem fuisse. At si accentus idem semper fuit qui hodie est, qui fieri potuit ut et Graeci et Latini veteres eum in versibus condendis aut nihil (quod credo) aut certe parum curaverint, nunc apud Graecos Romanicasque nationes omnes versuum leges ab eo pendeant?

2. Prior syllaba quia, propter propriam prosodiam, alienam immutar cogit, in hoc libro nomine *brevis brevians* appellatur.

CREATUM; 542 DE DECUMA, VICTOR, *tibei* LUCIUS MUMMIUS DONUM; — 1442 EST EQUOS PERPULCER, SED TU *vehi* NON POTES ISTOC; 1453 QUOD FUGIS, QUOD JACTAS, *tibei* QUOD *datur*, SPERNERE NOLEI; 1454 QUR PETIS POS TEMPUS CONSILJUM? QUOD *rogas* NON EST; 1297 PROTOGENES CLOULI SUAVEI[s] HEICEI *situst* MIMUS.

Vetere pronuntiandi more in vocibus usitatoribus servato, evenit ut aurea sermonis latini aetate multae voces disyllabae alteram brevem haberent, in quibus eadem antea longa fuerat, contra in vocibus monosyllabis, spondiacis, polysyllabis eadem terminationes productae remanerent; quod perspicuum faciet gemina tabula:

Voces olim iambicae.

Voces non iambicae.

benĕ, malĕ	sanĕ, optimĕ
citĕ, modĕ	rarĕ
quasĭ, nisĭ	sĭ, etsĭ
vidĕn	censĕn
putĕ <i>adv. pro</i> putĕ	memorĕ
cavĕ, valĕ (<i>et</i> cavĕ, valĕ)	ridĕ, respondĕ
egĕ <i>pro</i> egĕ = ἐγώ	tū, nōs, vōs
mihĭ, ibĭ, sibĭ (<i>et</i> -ĭ)	nobĭs, vobĭs
ubĭ, ibĭ (<i>et</i> ubĭ, ibĭ)	ubĭque
duĕ ¹	ambĕ
volĕ (<i>et</i> volĕ)	noĕ
sciĕ (<i>et</i> sciĕ)	audiĕ
homĕ (<i>et</i> homĕ)	cardĕ
magĭs <i>pro</i> *magĭs, *magĭus	Prĭscus (Πρῆισκος) <i>pro</i> *Priuscus
cedĕ <i>pro</i> *ceditĕ ²	credĕ <i>pro</i> *credidĕ ³
cinĭs (<i>numquam</i> cinĭs)	pulvĭs (<i>et</i> pulvĭs)
palĭs <i>Horat. (et</i> palĭs)	incĕs
genĭ <i>Cic. ap. Prob. p. 223 Keil</i>	cornĭ <i>Cicero (ibid.)</i>

1. Hoc exemplum dubium est propter graecum ἄλο.

2. Cf. *cette* *pro* **cedite*.

3. Sanscritice *grad dadhāmi*.

putrē factus	expergē factus
diū-turnus (<i>et diū</i>) ¹	noctū
utī-nam utī-que (<i>et utī</i>) ²	sīc
herē (<i>et herī</i>)	crās, hodiē

Quia in *volō nolō*, *homō cardō*, *putrē expergē* utramque in uno eodemque verbi exitu prosodiam adhiberi posteriores animadverterunt, pristinae differentiae immemores eas vocales *o*, *e* perperam crediderunt esse communes. Itaque scribere incepterunt sine pudore *nolō*, *cardō*, *putrē*, alia. Quin gliscente corruptione usque ad *erqō*, *idcirqō*, *dandō*, *estō* poetae delapsi sunt. At tot immutationibus unica causa fuit, quod priscis temporibus breves priores alteras breviabant.

Legem unice veram primus distincte perspexit C. F. Guilelmus Mueller exemplisque innumeris confirmavit in libro quem inscripsit *Plautinische Prosodie*³. Cujus opera factum est ut non cogamur amplius credere incredibilia, velut quod vulgo admittabant pronuntiatum esse *en'imvero* pro *enimvero*, *sen'x* vel *senes* pro *senex*, *s'nectus* pro *senectus*, *s'ne illa* pro *sine illa*, *pat'r* vel *pate* pro *pater*, *dom'* pro *domo*, *for's* pro *foris*, *v'luptas* vel *vol'ptas*, *j'ventus* pro *juventus*, *festra* pro *fenestra*, *apu* pro *apud*, *se intus* pro *sed intus*, *quo is* pro *quod is*, *bous* pro *boves*. Nam uno eodemque modo dicendum est *en'imvero*, *senēx*, *patēr meus*, *domō*, *forīs*, *sine illa*, *volūptas*, *juvētus*, *fenēstrā*, *apūd me*, *sed intus*, *quod is nunc*, *bovēs*. Nec mirum, cum etiam illi docti, qui illa monstra admittunt, simul tamen fateantur dictum esse *tacē*, *rogā*, *abī*.

C. F. Guil. Muellerei liber cum et perlongus sit et propter

1. Cf. *diēquinte*, Gell. 10, 24, 1.

2. Praeterea ut pro **utī* (sicut *et = ετι*, *tremunt = tremonti*, *tot* pro **totī* quod in *totidem* continetur).

3. Berlin, Weidmann, 1869, VII-800 p. 8°. — *Nachtraege zur Plautinischen Prosodie*, ibid. 1871, XVI-159 p. 8°.

4. Aliud enim, quantum dispicere possumus, *fenestra* erat, aliud *festra*.

multas causas maximeque perpetuam scriptoris ironiam intellectu non facillimus, nos praeterea ab illo in minoribus rebus saepe dissentiamus, non fuimus contenti eum lectori indicare; verum melius putavimus nosmet legentium commoditati simulque propagandae veritati consulturos, si certissima quaeque et maxime perspicua exempla ex hoc thesauro detrahentes, et perpauca aliunde addentes, non tam Muelléri placita quam ipsam rem summatim repraesentare conaremur.

Lex igitur haec est : syllaba brevis, a qua verbum quaecumque incipit, insequentem syllabam aut natura aut positione longam facit communem, id est modo longam modo brevem. Quod sic etiam enuntiari potest : principialis brevis insequentem, ut poetae libet, aut breviat aut longam relinquit.

Locos in quibus insequens syllaba non brevietur paucissimos tantum afferam ex Plautina Trinummo, quibus quivis legentium complures alios haud magno labore addat : 1,2,1 *Larem corona nostrum decorari volo.* 12 *Quid tua agit uxor, ut valet?* Plus quam ego volo. 18 *Vivit victuraque est. Bene hercle nuntias.* 19 *Deosque oro ut vilae tuae superstes suppetat.* 42 *Suspitionem et culpam ut ab se segregent.* 43 *Non potest utrumque fieri. Quapropter? Rogas?* 49 *Atque id tamen mihi lubeat suspicari.* 50 *Qui tu id prohibere me potes ne suspicer?* 54 *Sunt quos scio esse amicos, sunt quos suspicor.* 73 *Suamque filiam esse adultam virginem.* 94 *Argentum amanti homini adulescenti animi impoti.* 103 *Subigis maledictis me tuis Megaronides.* 134 *Gregem universum voluit totum avortere.* 2,2,20 *Semper ego usque ad hanc aetatem ab ineunte adulescentia.* 84 *Nam sapiens quidem pol' ipse fingit fortunam sibi.*

Sed hoc nostra magis refert, ut demonstramus syllabas easdem posse breviari. Exempla primum afferemus, in qui-

bus vox iambica pro pyrrhichio est. Tales formas, quales sunt *scio, eam, tuum, diu*, omisimus, quia in his dubitari potest utrum binas breves an singulas longas efficiant; trisyllaba enim est vox *eorundem* in hexametro Ennii *Eorundem me libertati parcere certum est*; monosyllaba vox *aïs* in septenario Terentii (Eun. 4,3,12) « *Virginem quam erae dono dederat miles vitiavit. Quid aïs?* » Mox animadvertes nihil interesse utrum altera syllaba natura longa sit an positione, utrum inter syllabas sit consonans muta an liquida (nam sunt docti homines, qui putant exempli gratia *enim* propter liquidam *n* facili negotio monosyllabum fieri, qui miram oportet habeant linguae imique palati velocitatem), denique utrum ipsae voces nomina sint verbae an adverbia.

LiviusAndronicus in Ribbeckii editione altera : tragoed. 16 ... laus *gelu* sed multo ocius Verno tabescit. — Naevius ibid. : com. 26 Tibi serui¹ multi *apud* mensam astant, ille ipse astat quando edit. 58 atque meis *bonis* omnibus Ego te herem faciam. 93 *Domos* patres patriam ut colatis potius quam peregri probra. 108 Etiam qui res magnas *manu* saepe gessit gloriose, Cujus facta viva nunc vigent, qui *apud* gentes solus praestat. — Plautus, Bacchides 4,9,118 Duae condiciones sunt, *utram* tu accipias vide. Casina 1,30 Primum omnium huic lucebis *novae* nuptae facem. Mercator 3,4,36 *Bonum* sodalem? Quid me facere vis? Idem quod me vides. Rudens 2,2,92 Nunc quid mi meliust quam ilico hic opperiar *erum* dum veniat? Amph. 2,2,89 Verum tu *malum* magnum habebis si hic suum officium facit. Trucul. 2,4,32 Quid tu hic me absente *novi* negoti gesseris. Aul. 1,1,34 Quasi claudus sutor *domi* sedet totos dies. Stich. 5,4,1 Agite *foras* ferte pompam, *cado* te praeficio, Stiche. Epid. 4,2,12 Atque argentum egurgitem *domo* prorsus, quid tu quae patrem. Bacch. 1,1,42 Simulato me amare. Utrum

1. Cur *serui* scribam, non *servi*, ex § 3 c intellegetur.

ego istuc *jocon* adsimulem an serio? Truc. 2,1,33 Semper datores *novos* oportet quaerere. Bacch. 3,6,3 Sed veniam mihi quam gravate *pater* dedit de Chrysalo. Poen. 1,2,84 Satis nunc lepide ornatam credo *soror* te tibi viderier. Capt. 3,3,14 Neque jam *Salus* seruare si volt me potest nec copias. Curc. 2,3,81 *Caput* deponit, condormiscit, ego ei subduco anulum. Aul. 2,2,57 Asini me mordicitus scindant, *boves* incursent cornibus. Mil. gl. 2,3,54 Jam mihi sunt *manns* inquinatae. Quidum? Quia ludo luto. Curc. 2,3,65 Triginta minis, vestem, aurum et pro his *decem* coaccidunt minae. Merc. 2,2,52 Hoc facto ducas. *Egon* te? ah ne di siverint. Mil. gl. 3,1,103 Tum obstetrix expostulavit mecum *parum* missum sibi. Rud. 3,1,3 Ne dormientes *quidem* sinunt quiescere. Bacchides 4,9,28 Vincit sum sed dolis me exemi, *item* se ille seruavit dolis. Pers. 4,4,118 Abscedent enim non accedent. *Tace* sis non tu illum vides. Men. 2,1,28 Verum *tamen* nequeo contineri quin loquar. Most. 5,2,11 Verbero etiam inrides? *Quian* me pro te ire ad cenam autumo. Men. 3,2,45 Dedi nec pallam surrupui. *Satin* sanus es? Mil. gl. 4,4,1 Sequimini, *simul* circumspicite ne quis adsit arbiter. Trin. 1,2,159 Sed quid ais quid nunc virgo, nempe *apud* te est? Itast. Poen. 5,5,1 Si ego minam non ultus fuero *probe* quam lenoni dedi. Pseud. 1,1,69 Ubi sunt ubi latent quibus aetas integrast, qui *amant* a lenone. Curc. 2,3,83 *Rogant* me serui quo eam, dico me ire quo saturi solent. Curc. 1,1,38 Juventute et pueris liberis *ama* quod lubet. Pseud. 1,1,112 Satis si futurumst. *Roga* me viginti minas. Trin. 4,2,112 Vel trecentis. *Haben* tu id aurum quod accepisti a Charmide? Epid. 2,2,37 Ea praestolabatur illum *apud* portum. *Viden* veneficam? Pers. 2,2,31 Fateor ego profecto me esse ut *decet* lenonis familiae. Mil. gl. 4,2,95 Ita me mea forma *habet* sollicitum. Quid nunc stas, quin *abis*? Abeo. Merc. 2,3,98 Eccillum video, *jubet* quinque me addere etiam nunc minas. Bacch. 4,9,62 Nosce signum,

estne ejus? Novi, *lubet* perlegere has. Perlege. Bacchides 1,2,39 Omitte Lyde ac *cave* malo. Quid *cave* malo? Casina 2,6,29 Men te censes esse? nulla est, *habe* quietum animum modo. Most. 2,1,79 Et ego hinc occludam, *jube* venire nunciam. Men. 5,3,12 Atque ecce incedit, *move* formicinum gradum. Cist. 4,2,105 Tibi auscultabo, *tene* tu cistellam tibi. Amph. 5,1,63 Citus e cunis exsilit, *facit* recta in anguis impetum. Curc. 2,3,78 Meosne amores? *Tace* parumper, *jacit* volturios quattuor. Stich. 5,4,17 Batiacis *bibunt*, at nos nostro Samiolo poterio. Poen. 5,4,26 At enim volo hoc *agas*. At enim ago istuc. Patruie mi patruissime. Amph. 1,1,251 Non loquor, non vigilo, nonne hic homo modo me pugnis contudit? Aul. 4,4,33 Fugin hinc ab oculis, *abin* an non? Abeo. *Cave* sis revideam. Most. 3,1,42 Salueto, quid de argentost? *Abi* sis belua. Men. prol. 16 Tanta ad narrandum argumentum *adest* benignitas. Poen. 5,4,36 Quodque aruspex de ambabus dixit. *Velim* de me aliquid dixerit. Capt. 2,2,93 Qui tua quae tu jusseris mandata ita ut *velis* perferat. Curc. 2,2,18 Si quidem incubare *velint* qui perjuraverint. Epid. 5,2,38 *Dedin* tibi minas triginta ob filiam? Fateor datas. Most. 3,1,115 Sed arraboni has *dedit* quadraginta minas.— Terentius, Heaut. 2,4,8 Nam expedit *bonas* esse vobis, nos quibuscum est res non sinunt. Eun. prol. 8 Ex Graecis *bonis* Latinas fecit non bonas. Eun. 2,2,6 Quid istuc inquam ornatist? Quoniam *miser* quod habui perdidit, em. Phorm. 2,2,32 *Senex* adest, *vide* quid *agas*, prima coitios acerrima. Eunuch. 2,3,66 Inhonestum hominem quem mercatus est heri *senem* mulierem. Hec. 3,1,32 Itidem illae mulieres sunt ferme ut pueri *levi* sententia. Heaut. 5,2,14 Ibi tuae stultitiae semper *erit* praesidium Clitipho. Hec. 4,2,18 Dum aetatis tempus *tulit* perfuncta satis sum, satias jam tenet. Ad. 3,2,13 Nihil est quod malim quam illam totam familiam *dari* mi obviam.

Inter reliquias versus saturnii haec reperimus exempla correptae vocis iambicae¹ :

Ex vaticiniis.

Sed neque credes tu *mihi* donec compleris sanguis.

? Hostem, Romani, si ex *agro* pellere vultis².

Privati *uti* conferant pro se atque suis.

Romane, aquam Albanam cave *lacu* contineri.

Ex elogiis Scipionum.

Dedet TEMPESTATEBUS AIDE MERETO....

? *Quibus*³ SEI IN LONGA LICUISET TIBE UTIER VITA.

? NE QUAIRATIS HONORE QUEI *minus*⁴ SIT MANDATUS.

Ex titulo Caecillii.

Bene REM GERAS ET VALEAS, DORMIAS SINE QURA.

Ex titulo Quinctii.

? Ut[i⁵] *Titus*⁶ Quinctius dictator....

?..... *Jovi* dedit donum.

Ex tabula Graecchi.

? Cujus rei ergo hanc tabulam *Jovi* dedit donum.

Ex tabula Mummii.

OB HASCE RES *bene* GESTAS QUOD IN BELLO VO(VE)RAT⁷.

Ex Naevii Bello Poenico.

? Jamque *ejus*⁸ mentem fortuna fecerat quietem.

?..... *senex* fretus pietati.

Neptunum regnatorem *marum*.....

1. Non omittendas censuimus voces *mihi*, *bene*, *calo* correptas. Quia enim in sermone aetatis augusteae brevem retinuerunt, ideo non efficitur eas temporibus priscis quicquam a correptis *agro*, *uti*, *lacu*, *dedet*, *Jovi*, *salus* discrepuisse. — *Deum*, *meas* similiaque vide sub § 3 B.

2. Hic lectio immutata est.

3. Num pronuntiandum *quibu*?

4. Num pronuntiandum *minu*?

5. Uncis quadratis [] in hoc opere includuntur addenda.

6. Num pronuntiandum *Titu*?

7. Uncis rotundis () in hoc opere includuntur delenda.

8. Num pronuntiandum *eju*?

Aliunde.

? Diebus te quinque *calo*, Juno Covella.

? Septem diebus te *calo*, Juno Covella.

Terra pestem teneto, *salus* hic[e] maneto.

Hiberno puluere, verno *luto*, grandia farra,

Camille, *metes*.....

Eodem modo fortasse *fidē* in titulo C. I. L. I, 1080.

Infra § 7 invenies exempla, in quibus ejusdem formae voces pro iambis sunt.

Nunc afferemus exempla vocis polysyllabae, in qua propter principialem syllabam brevem altera corripitur.

Livius Andronicus in altera Ribbeckii editione: trag. 28
 mea *voluntate* numquam limavi(t) caput.—Plautus, Mercator 2,4,20 *Achillem* orabo aurum mihi det, Hector qui expensus fuit. Bacch. 4,9,23 Mnesilochust *Alexander* qui erit exitium rei patriae suae. Stich. 5,4,33 *Bibe tibicen* age si quid agis, *bibendum* hercle hoc est ne nega, 41 Age tibicen quando *bibisti* refer ad labeas tibias. Amphitr. 2,2,129 *Dedis*se dono hodie qua te illi donatum esse dixeras. Rudens 1,1,6 Illustriores fecit *fenestrasque* indidit. Most. 1,1,30 Quo nemo adaeque *juventute* ex omni Attica. Persa 1,2,24 Ubi sint *magistratus* quos curare oporteat. Stich. 5,4,7 *Nosmet* inter nos *ministremus* monotropi. Hoc convivium. As. 1,3,65 *Aves* adsuescunt, *necesses*tere facere sumptum qui quaerit lucrum. Trinummus 5,2,34 *Spondeo* et mille auri *Philippum* dotis. Dotem nil moror. Bacch. 4,9,10 Qui misere male mulcābere *quadringentis Philippis* aureis. Most. 5,2,47 *Tra-*nioni *remitte* quaeso hanc noxiam causa mea. Stich. 4,1,62 Post ibo lautum in pyelum ibi fovebo *senectutem* meam. Asin. 1,3,88 *Portitorum simillumae* sunt januae lenoniae. Poen. 5,3,26 Tace atque parce muliebri *supellectili*. Trin. 3,2,100 *Cassidem* in caput, dormibo placide in *tabernaculo*. Stich. 4,1,27 *Nos* potius oneremus nosmet

vicissatim voluptatibus. Bacch. 4,9,22 Miles Menelaust, ego Agamemno [sum], idem *Ulixes* Laertius. Amph. 3,2,58 Capiunt *voluptates* capiunt rursum miserias. Mil. gl. 4,8,36 Hominem, perii, sumne ego apud me? Ne time *voluptas* mea. — Titinius in altera Ribbeckii editione: com. 127 Sapiencia *gubernator* navem torquet haud valentia. — Terentius, Hec. 5,4,8 Quis me est fortunatior *venustatisque* adeo plenior? Heaut. 5,4,2 Fuerim, dictus filius tuos vestra *voluntate*, obsecro. Andr. 5,5,4 Quod *voluptates* eorum propriae sunt nam mihi immortalitas.

Ea exempla omnia ejus modi sunt, ut syllaba, quae propter priorem brevem breviatur, positione tantummodo longa sit. At prius in disyllabis vidimus longas positione ut in *datur* et longas natura ut in *domo* nullo discrimine corripitur solere; hic autem distinguendum fuit. Altera syllaba cum natura longa est, in polysyllabis vix corripitur. Neque enim sermo aetatis augustae, ut illa correpta *bene, modo, viden*, ita correpta *amare, amabamus, amabamini* usquam servavit. Apud Plautum aliosque comicos, ut C. F. Guil. Mueller ostendit, ea syllaba in polysyllabis fere corripitur non videtur, nisi in compositis, ut *ibi-dem, vide-licet, cale-facio*, atque in iis formis ubi melius synizesin admittas, ut *deorum, duobus*. Pauca tamen mihi satis certa videntur exempla, ut in Plauti *Aulularia* 4,1,13 *Erile* imperium ediscat ut quod frons velit oculi sciant, in Terentii *Phormione* 5,8,8 Quid ad me ibatis. *Ridiculum. Verebamini.* — Ergo confidenter, puto, Ap. Claudio Caeco, qui totum saeculum ante Plautum scribebat, licentia corripendae vocis *ferocia* concedi potest, praesertim cum lectio nullo modo dubia videri possit.

In saturniis nostris haec insunt exempla correptae per brevis breviantis vim syllabae aut positione aut natura longae:

Ex carmine Arvalium.

? *Triumpe triumpe* TRIUMPE.

? *Triumpe triumpe* [TRIUMPE.]

Ex elogio Barbatii.

QUOJUS FORMA VIRTUTEI *parisuma*¹ FUIT.

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis stuprique *ferocia* pariat.

Ex Livii *Odyssea*.

Apud nympham Atlantis filiam *Calypsonem*.
Igitur demum *Ulixi*² cor frixit prae pavore.

Ex Naevii Bello Poenico.

Prima incedit Cereris *Proserpina* puer.

Eodem fortasse modo *amantissima* in titulo C. I. L. I, 1080.

Vox monosyllaba, pariter ac disyllabae polysyllabaeve vocis syllaba principalis, si brevis est, breviare potest insequentem, id est insequentis vocis principialem syllabam. Quod observamus cum in longis positione, tum in longis natura.

Longae positione. — Plautus, Poen. 4,2,96 Et *hunc* disperditum lenonem tantum eum instat exiti. Trin. 1,2,77 Et rem suam omnem ET *illum* corruptum filium. Ib. 4,4,9 Tuae quae daretur, SED *intus* narrabo tibi. Aul. 4,4,18 Quid *abstulisti* hinc? Di me perdant si ego tui quidquam abstuli. Most. 2,2,28 Male hercle factum. Quid *est* negoti? Non potest. Pseud. 1,5,64 Sed quid ais? Quid *hoc* quod te rogo? Quidvis roga. Cas. 2,5,22 Inimici familiares. Quid *id* refert tua? Amph. 1,1,272 Quid *in* tabernaclo fecisti? victus sum si dixeris. Bacch. 1,1,6 Quid *in* consilio consuluistis? Bene. Pol haud meretriciumst. Trin. 2,4,81 De

1. Sic apud Plautum *simillumae* tribrachum et syllabam efficit. — Cave putes per *s* unam pronuntiarum *parisuma*; priscis enim temporibus consonantes in scribendo non geminabantur, similiterque in elogio P. Cornelii P. f. Scipionis LICUISET et SUPERASES invenimus, ubi syllabae ante unicam illam *s* positae producendae sunt.

2. Sic apud Plautum *Ulixes* anapaestus est.

honore populi, verum quod ad ventrem attinet. Trin. 4,2,69 Quod in manu teneas atque oculis videas id desideres. Cistell. 5,1 Quid hoc negotist quod omnes homines fabulantur per vias? Mil. gl. 1,1,55 Quid tibi ego dicam, quod omnes mortales sciunt. Amph. 3,2,36 Ridiculi causa, vel hunc rogato Sosiam. Poenulus 4,2,5 Ita me di ament, vel in lautumiis vel in pistrino mavelim. St. 4,2,39 Si arte poteris adcubare. Vel inter cuneos ferreos. Trin. 4,2,9 Pol hic quidem fungino generest, capite se totum tegit. Stich. 4,2,31 Per hanc tibi cenam incenato Gelasime esse hodie licet. Stich. 4,2,34 Non metuo, per hortum transibo, non prodibo in publicum. — Terentius, Adelph. 4,5,72 Ego eo intro ut quae opus sunt parentur, tu fac ut dixi si sapis. Heaut. 1,1,107 Menedeme at porro recte spero et illum tibi. Andr. 1,5,53 Et ad pudicitiam et ad rem tutandam sient. Eun. 3,1,5 Deducam, sed eecum militem. Est istuc datum. Eun. 3,5,59 Sane herele ut dicis, sed interim de symbolis quid actumst? Eun. 3,2,10 Bene fecisti hodie itura. Quo? Quid? hunc non vides? Phorm. 5,8,47 Etiam dotatis soleo. Quid id nostra? Nihil. Eun. 2,1,2 Quid interest? hoc adeo ex hac re venit in mentem mihi. Phorm. 1,2,8 Quanto in periculo simus? Quid istuc est? Scies. Heaut. 5,2,25 Abiit, vah rogasse vellem. Quid? Unde mihi peterem cibum. Heaut. 2,3,97 Mane habeo aliud si istuc metuis, quod ambo confiteamini. Hec. 3,3,31 Ceterum de redducenda id facias quod in rem sit tuam. Andr. 5,1,11 Filiam ut darem in seditionem atque in incertas nuptias. Phorm. 1,2,93 Non addit: ubi ego hinc abiero vel occidito.

Longae natura. — Plautus, Stich. 1,3,60 Quot potiones mulsi, quot autem prandia. Persa 2,2,13 Abi modo. Ego laudabis faxo. Sed has tabellas Paegnium. Mil. 4,2,17 Ego hanc continuo uxorem ducam. Quid ergo¹ hanc dubitas conloqui? Trin. 4,2,81 Ne male loquere absenti amico. Quid

1. In ergo producenda est e; ergo enim et corgo (Festi epitome p. 37 Mueller) ita inter se sunt, quomodo *eminus* et *comminus*.

ergo ille ignavissimus. Epid. 1,2,54 Quid *hic* nunc agimus? Eamus intro huc ad te ut hunc hodie diem. Epid. 3,2,9 Erum et Chaeribulum conspicor, quid *hic* agitis? accipe hoc sis. Capt. 2,1,53 Memoriter meminisse, inest spes nobis in *hac* astutia. — Terentius, Ad. 4,5,8 Ita, nam mirabar quid *hic* negoti esset tibi. Hec. 5,3,9 Ab nostro ad fine exeuntem video? quid *huic* hic est rei?

Voces disyllabae, ubi altera vocalis synaloepham patitur, in versu quasi monosyllabae sunt; ideo eae quoque insequentis vocis syllabam principialem aut positione aut natura longam corripere possunt:

Longae positione.— Livius Andronicus in altera Ribbeckii editione: trag. 22 Obsecro te Anciale matri ne quid tuae advorsus fuas. — Naevius ibid.: comoed. 26: Neque admodum a pueris abscessit, NEQUE admodum adulescentulust.— Plautus¹, Persa 4,3,2 ITA ancilla mea quae fuit hodie sua nunc est, argento vicit. Mil. gl. 2,2,12 ITA *hic* senex talos elidi iussit conseruis meis. Men. 3,2,3 Non faxo eam esse dices, ITA ignorabitur. Most. 1,3,150 AGE *accumbe* igitur, cedo aquam manibus puere appone hic mensulam. Trin. 3,2,92 Hic QUOQUE *hinc* abiit, Stasime restas solus, quid ego nunc agam? Mil. gl. 1,1,58 Amant te[d] omnes mulieres NEQUE *injuria*. Poenulus 2,42 Faciat ut semper sacrificem NEQUE *umquam* litem. Poenulus 1,2,64 Quid habetis qui MAGE *immortalis* vos credam esse quam ego siem? Aul. 4,1,20 Nunc SINE *omni* suspitione in ara hic adsidam sacra. Aul. 2,3,6 TACE *atque* abi, curata fac sint quom a foro redeam domum. Poen. 4,2,13 Tenebrae latebrae, bibitur estur, QUASI *in* popina, haud est secus. Poen. 4,2,23 Proinde habet hic orationem QUAE *ipse*

1. Exempla Plautina Terentianaque hic praetermissimus, in quibus vocis prioris syllabae consonante littera non separantur, ut *mea, tui*. Sunt enim qui putant synizesi facta unam remanere syllabam, hanc synaloepham pati, insequentis vocis initialem longam nullo modo breviari. Quod quamquam minime probo, exempla apud poetas deligenda erant quae talem viam explanandi non amitterent. At ex inscriptione versum afferam unum: Cum diu ambulareis tamen hoc veniendum est tibi (C. I. L. I, 1431).

sit frugi bonae. Epid. 3,4,38 Ei quae accessere TIBI *addam* dono gratiis. Stich. 5,4,58 Si amabilitas tibi nostra placet, si TIBI *ambo* accepti sumus. Trin. 2,2,56 Nihil moror eum TIBI esse amicum cum ejus modi virtutibus. Trinumm. 3,2,83 Quid TIBI *interpellatio* aut in consilium huc accessio est? Amph. 5,2,1 Bono animo es, adsum auxilio Amphitruo TIBI *et* tuis. Most. 3,1,84 Illius, is TIBI *et* faenus et sortem dabit. Truc. 2,6,33 Adsum adduco TIBI *exoptatum* Stratophanem. Ubi is est obsecro? Persa 3,1,66 Dabuntur dotis TIBI *inde* sescenti logi. Curc. 5,2,10 Enimvero irascor. Dixi equidem TIBI *unde* ad me pervenerit. Mil. gl. 2,5,60 Domi *eccam* erilem concubinam. Quid domi? In lecto cubat. Aul. 3,3,9 Heus senex pro vapulando hercle EGO *abs* te mercedem petam. Mil. gl. 4,2,17 EGO *hanc* continuo uxorem ducam. Quid ergo hanc dubitas conloqui? Most. 5,1,45 Ego *interim* aram hanc occupabo. Quid ita? Nullam rem sapis. Casina 3,3,24 I tu atque arcesse illam, EGO *intus* quod factum est opus. Epid. 1,1,99 Tu QUIDEM *antehac* aliis solebas dare consilia mutua. Merc. 1,2,64 Tu QUIDEM *ex ore* orationem mi eripis. Taceo. Tace. Stich. 4,1,71 Atque *eccum* tibi LUPUM *in* sermone, praesens esuriens adest. — Terentius, Ad. 5,3,1 Parata a nobis sunt *ITA ut* dixi, Sostrata. Hecyra 3,5,62 Quando nec gnatus *NEQUE hic* mihi quicquam obtemperant. Heaut. 5,1,21 Non. Quid non? Non inquam. *NEQUE ipse* gnatus? Nihil prorsum, Chremes. Ad. 4,2,20 Usque occidit. Hem quid narras? Em *VIDE ut* discidit labrum. Heaut. 5,4,9 At ego si me metuis mores *CAVE in* te esse istos sentiam. Phorm. 3,3,24 Quantum opus est TIBI *argenti* loquere. Solae triginta minae. Heautont. 4,1,11 Facere esse ausam. Vin me istuc TIBI *etsi incredibilest* credere? Phorm. 2,3,92 Dicam TIBI *inpingam* grandem, dixi Demipho. — Inscriptio apud Orellium n° 4740 : Qui bene cognorunt cognitam *BENE* existimant.

Longae natura.— Plautus, Curc. 5,1,4 Non vidi *NEQUE au-*

divi neque pol dici nec fingi potest. Truc. 5,23 Nequeruri
 NEQUE *hic* operis quicquam facio, corrumpor situ. Poen.
 5,2,118 Pol istam rem vobis BENE evenisse gaudeo. Bacch.
 3,3,87 Satin ut quem tu habeas fidelem TIBI *aut* quoi cre-
 das ne scias. Merc. 5,4,10 Verum hic dicit. TIBI *ergo*¹
 dicit. Eo illud est verum magis. Amph. 2,2,101 Neque
 meum PEDEM *huc* intuli etiam in aedis ut cum exercitu. Me-
 naechmi 5,7,24 Maxumo hodie MALO *hercle*² vostro istunc
 fertis, mittite. Trinummus 5,2,7 Quod DATUM *ut*endumst,
 id repetundi copias quando velis. — Terentius, Heaut.
 1,2,2 Et illam simul cum nuntio TIBI *hic* adfuturam hodie
 scio.

In saturniis haec habemus exempla syllabae principalis
 correptae per vim vocis monosyllabae vocisve synaloepham
 patientis disyllabae :

Ex vaticinio.

? *Cave in mare manare suo flumine siris.*

? *Ea in[du]staurata ut assolet facito.*

Ex elogio P. Scipionis P. f.

? *MORS PERFECIT TUA ut ESSENT OMNIA BREVIA.*

QUIBUS SEI IN LONGA LICUISET tibe UTIER VITA.

Ex tabula Mummii.

OB HASCE RES BENE GESTAS quod in BELLO VO(VE)RAT.

Breves breviantes in saturnio plerumque in quarta arsi
 sunt. Hoc non est casu factum, verum ab eadem causa
 pendet, quae insequentem thesin vix sinit produci vel solvi
 (infra I, II, 2) : scilicet quarta arsis validius quam reliquae
 arses solebat feriri. Sic in versibus scenicis apud Graecos
 omnes arses impares, apud Latinos quinta senarii, septima
 octonarii iambici septenariiue trochaici, tertia septenarii

1. De e producta in *ergo* vide supra p. 39 in adnot.

2. Prior syllaba in *hercle* natura longa est, nam Hercules nomen ex
 graeco Ἡρακλῆς factum. Apicem super e in adjectivo *herculianus* habes
 apud Garrucci, *I segni... detti accenti* p. VII.

iambici, cum afficerentur ictu validiore, bina tempora explere debebant et thesin rejiciebant impuram. At, quo brevis syllaba validior est, eo plus potest ut insequentem longam corripere cogat (cf. supra p. 28). — Saturnii arsis validissima si quarta est, par hic numerus indicat metra singulis pedibus constare, non binis, versumque hexametrum esse, non trimetrum (qua de re jam supra p. 10-11). Cum hoc optime convenit, quod utrumque hemistichium in eadem sede thesis detractationem admittit (infra I, II, 2) eademque in sede recipit caesuram Korschianam (infra I, II, 4).

Forsitan quidam putabunt, nimis multis nos verbis retractavisse, quae ad paucos tantum saturnios spectet. Sed majoris momenti cognitio brevium breviantium est, quam primo aspectu videtur. Nam nisi lex quam significavimus pro vera haberetur, versibus aliquot esset post ultimam thesin prioris hemistichii tribuenda anacrusis posterioris :

.....[...| Jo||vi de|dit| donum].
 Ter||ra pe|stem te|neto| sa||lus hi|c[e] ma|neto|.
 Quo||jus for|ma vir|tutei| pa||risu|ma| fuit|.
 Ne|| quid frau|lis stu|prique| fe||roci|a| pariat|.
 Quibus sei|| in lon|ga lieu|set| tibe|| uti|er| vita|.
 Ob|| hasce| res bene| gestas| quod|| in be||lo| vorat|.

At si haec anacrusis hic admitteretur, etiam alibi admitti posset. Jam igitur non esset cur non sic scriberemus :

Co||rinto| de|leto| Ro||mam redi|eit tri|umphans|.
 Ob||liti| sunt| Romae| loqui||er lin|gua la|tina|.

Ergo non tantummodo aliter unus et alter versus feriretur, sed de ipso saturnii in universum schemate opinio nostra immutanda esset. Quod infra (I, II, 3 E) fusius considerabimus. Interim legentes rogo legem brevium breviantium penitus in mente fixam habeant, ne vana quadam specie posterius forte decipiantur.

§ 2. — De finalibus et de hiatu.

Quod ad syllabas finales vocum attinet, videbimus multas vocales priscis litterarum latinarum temporibus

fuisse longas, quas serior aetas corripuerit; breves in arsi positas propter eam saepe esse productas; hiatum esse admissum cum post longam in arsi positam, tum post brevem vi arsis productam; item post thesin in caesura, nonnumquam etiam extra caesuram.

A. — Longa syllaba nondum correpta.

Adhuc tempore Plauti longae erant (nisi brevis breviantis vi corriperentur) omnes syllabae finales quae in ipsa origine fuerant longae. Tum enim, ut C. F. Guilelmus Mueller in Prosodia Plautina demonstrat, semper *narrāt* pronuntiabatur ut *narrās narrāmus narrātur*, semper *ducāt*, *amabāt*, *attinēt* ut *attinēs attinēmus attinētur*, *desiderēt*, *accipiēt*, *audīt* ut *audīs audīmus audītur*, *desīt*, *adduxerīt*, *novīt* quoque ut *novī*, *arbitrōr* ut *narrō*, *fateōr* ut *moneō*, *perpetiōr* ut *sapiō*, *utār* ut *utātur*, *amatōr* ut *amatōris*. Etiam *miles* pro spondeo erat ut *princeps*: scilicet, puto, ex **militis*, **miletis* factum erat **miless*, sicut ex **quatsus quassus*. Nec pronuntiabatur *miles es optimus*, verum *miless ess optimus*, ita ut quomodo *fer-fer-tis* sic in pronuntiando *es-es-t es-tis* declinaretur; neque ante vocalem *bonas* dicebant pro *bona es*, verum *bonass* pro *bona ess*, ut *bonast* pro *bona est*. Neque dubito quin iidem homines *mell apis*, *fell amarum*, *oss et caro*, etiam *lact ovis* et *cord hominis* efferre soliti sint.

Nihil est igitur quod in his exemplis mirari debeas:

Ex vaticiniis.

- ... *deferēt* annis in pontum magnum.
- ... *populus dederīt* ex publico partem.
- ? *Vomicam* quae gentium *venīt* [ea] longe.

Ex elogiis Scipionum.

- CONSOL CENSŌR AIDILIS HIC FUĒT A.....
- CONSOL CENSŌR AIDILIS QUEI FUĪT APUD VOS.
- ÆTATE QUOM PARUA POSIDĒT HOC SAXSUM.

Ex Livii Odyssea.

Namque nihilum pejus macerāt hominem¹.

Ex Naevii Bello Poenico.

Censēt eo venturum obviam Poenum.

Virum praetōr adveniēns auspicāt auspicium.

Ei venīt in mentem hominum fortunas.

B. — Brevis syllaba sine hiatu producta.

Hic priusquam de saturniis versibus loquamur nonnulla necessario sunt dicenda de universa veteris prosodiae ratione, saltem quod ad syllabas finales attinet. Hoc enim nobis demonstrandum erit, brevem syllabam finalem, in saturnio sub arsi positam, ipsius arsis vi produci; quod ut efficiamus, primum videndum est quae syllabae finales fuerint priscis illis temporibus breves; neque id paucis verbis absolvi potest, quia quaestio integra non est. Nam doctissimi ceterum viri, ejus autem disciplinae quae linguas comparare docet non satis periti, dum de vetere finalium prosodia multis in libris summo labore summaque cura agunt, ingentem congressere errorum molem.

Utrum syllaba finalis brevis semper eandem habuerit prosodiam, an prima origine longa fuerit, id frustra saepe quaeres nisi extra linguam latinam circumspexeris. Nam contra rationem Germani quidam docti propter unum et alterum versum Plautinum prosodiam recentioris aetatis noviciam existimant. Quid vanius quam exempli gratia nominativo pluralis numeri generis neutri longum *a* tribuere, quia alicubi apud Plautum *omniā* reperiri videatur, cum graecae formae τέτραρα, πάντα demonstrant *a* vocalem corripī solitam esse antequam graeca lingua atque latina una eademque esse desierint? Quin, si vocem πικτήρ per *α*, sanscri-

1. Traditur *humanum*.

tice *pitā* per *i* considerabis, item τέτταρα per *a* quodque sanscritice idem valet *catvāri* per *i*, agnosces eandem vocalem aetate Ario-Europaea in terminatione neutrorum fuisse, quae tunc erat in *pātris* nomine: ergo qui *omniā* recipit, ei etiam a *pāter* non refugiendum erit.

Quod de terminatione neutrorum dicimus, idem est dicendum de multis aliis. In dativo et ablativo pluralis numeri semper ab aetate Ario-Europaea *-bus* brevis fuit, nam respondet sanscritico *-bhyās*: in prima declinatione *equabus*, sanscr. *tābhyās* (iis feminis); in secunda *hībus*, sanscr. *tēbhyās* (iis maribus); in tertia *avibus*, sanscr. *kavi-bhyās* (poetis). Itidem terminatio comparativi neutri generis *-ius*, sanscr. *-īyās*: *suavius*, sanscr. *svādīyās*. Etiam *-us* secundae declinationis, graece ος, sanscr. *-ās* (*equus*, ἵππος, *açvās*); *-mus* verborum (*legimus*, dorice φέρομες, sanscr. *bharāmās*); *-is, -it, -tis* in *legīs, legīt, legitīs* (sanscr. *bharāsi, bharāti, bharathā*¹); *-e* vocativi (*eque*, ἵππε, *açvā*); *e* imperativi (*lege*, φέρε, *bharā*); conjunctio *que*, τε, *cā*.

Quae syllabae temporibus priscis re vera longae fuerint, id quoque non magis cognitio poetarum veterum quam linguarum exterarum ostendit. Nam etsi Plautum amissemus, tamen Plauti tempore propter φεύγω latine *ducō*, propter ἀμφω latine *ambō*, propter φερέτω vedicumque *bharatāt* latine *fertō* vel *fertōd* admittere deberemus; propter sanscriticum *rājā* (rex), genetivo *rājnas*, latine *carō*, gen. *carnis*; propter dativum sanscr. *vācē*, latine *vocī*; propter nominativum *yē* (qui), latine *hī*; propter locativum *açvē* (in equo), latine *domī*; propter ablativum *açvāt*, latine *equō* vel *equōd*; propter *bhānūs* (sol), genetivo *bhānōs*, latine *manūs* gen. *manūs*.

Ne multa faciam, quae prosodia et in lingua sanscritica vel graeca et in carminibus aetatis augusteae eadem reperitur, aetate quoque Plauti vel Livii Andronici eadem fuit.

1. Nam λέγεις, λέγει, quas formas afferunt qui *legīs, legīt* admittunt (tamen nondum quod sciam de *legītur* quisquam verbum fecit), pro *λέγεις, antea *λέγεις, et *λέγεις, antea *λέγεις sunt, ut μείζων pro *μειζων, antea *μειζων; soli vetustiori ε, non recentiori diphthongō ει i latina respondet.

Nusquam igitur immutata est prosodia latina, nisi ubi vergiliana discrepat a sanscritica vel graeca, vel ab illa quam etymologia indicat. Hac lege cognita plurimarum vocum prosodiam veterem multo melius noscere est multoque firmiter, quam si totum Plautum ac Terentium et Ennium tragicorumque et comicorum fragmenta omnia per longas vigilias evolveris. Postquam autem per ratiocinandi viam illam tutissimam tam multa eris tam parvo labore assecutus, facili rursus negotio quotquot immutationis prosodiacae leges fuerunt reperiēs.

Ex legibus hae sunt nobis gravissimae:

I. Sicut supra (p. 28 ss.) dictum est, fuit tempus cum terminationes vocum iambicarum corripī poterant; quod demonstrant *tibī* et *tibĭ*, *rectē* et *benē*, ἐγώ et egō, *prīs* in *prīscus* et *magīs*.

II. Tempore quodam voces in *r* exeuntes ultimam vocalem corripuerunt, quod demonstrant *censōr* *censōris*, *ducār* *ducātur*, *exemplār* *exemplāris*. Itidem voces in *l* exeuntes, quod demonstrant *animāl* *animālis*, *Hannibāl* *Hannibāl*, *subtĕl* pro **subtĕle* **subtĕxle* (supra p. 27); de *nihĭl* pro *ne hĭlum* dubito, quia haec vox etiam propter formam iambicam corripī potuit. Item voces in *t* exeuntes, quod demonstrant *ducāt* *ducātur*, *probavĭt* *PROBAVEIT* (sanscritice *abravĭt*, dixit, *agāsĭt*, cecinit), *audĭt* *audĭs*, *censēt* *censēmus*, *narrāt* *narrātis*¹.

III. Pristinam prosodiam servaverunt voces in *s* exeuntes, quod demonstrant *narrās* *narrāmus*, *censēs* *censētis*, *audīs* *audĭris*, *feminās* ἡμέρας, *dominōs* λόγους, *securēs* πόλεις: contra *dominūs* λόγος, *suaviūs* sanscr. *svadīyās*, *ferimūs* dorice φέρουμες; *ducīs* *ducimus* sanscr. *bharāsi* (fers). Item voces in *d* exeuntes, quod demonstrant *Gnaevō* factum ex *Gnaivod*, sanscr. *aḡvāt* (equo); *fertō* factum est *fertod*, sanscr. *bharatāt*; contra *illūd* αὐτό sanscr. *tāt* (id). Item voces in vocalem exeuntes, quod demonstrant *ducō* φεύγω, *ambō* ἄμφω, *cardō* sanscr. *rājā*, *vocī* sanscr. *vācē*,

1. Sic etiam voces in *m* exeuntes, quod nostra nunc non refert.

ī sanscr. *yē* (qui), contra *templā* ἑῶρα τέταρα sanscr. *catvārī*¹, *dominē* ἑππε sanscr. *açvā*, *claudē* φεῦγε sanscr. *bharā* (fer), *accipē accipīto*, *tristē* (pro **tristī*) sanscr. *çucī* (purum), *fert* (pro **fertī*) sanscr. *bharatī*.

Ubicumque contra quas significavimus leges aliquid esse factum videtur, id re vera eas non violat. Nam, quod graeco πατέρες latine respondeat *patrēs*, si quis dicat *-ēs* in *-ēs* abiisse, prorsus erret; in latino enim sermone *-ēs* fit *-ūs*, ut φέρομες *ferimūs*. Itaque τέταρες fuit **quattuorūs*, quod ultimam syllabam amisit sicut *puerūs puer*, **virūs vir*, *celerīs celer*; *patrēs* autem non magis ex **patrēs* vel **patrūs* factum est quam genetivus *senati* ex *senatūs*, verum duae declinationes sunt inter se mixtae; quasi si propter πόλις Graeci **πατέρεις* dixissent, vel ipsi Latini **patrium* propter *securium*. — Neque magis *genū* factum est ex *genū*, quod graeco γόνυ sanscriticoque *jānū* respondeat; verum, ut magister meus Bréal perspexit, ex **genūē* vel **genūī*, quae forma idem ad γόνυ et *jānu* est, quod *nav-ī-s* ad ναῦς, sanscr. *naus*, idemque quod *suav-i-s* ad ἡδύς, sanscr. *svādus*, quodque *suave* ad ἡδύ, sanscr. *svādū*². — Item falluntur qui brevem syllabam *-sē* vel *-rē* in *esse*, *ferre*, *dare*, *fore*, *facere*, *amare*, *fuisse* graeco -σαι in -ποιῆσαι sanscriticoque *-sē* vel *-sē* vel *-sē sē* in *jisē* (vincere) respondere existimant; huic enim terminationi *σαι*, *sē* multo melius respondet latine *-sī*, *-rī* in *fieri*, *dari* (apud Festum in epitome p. 68 Mueller *dasi*), *ferri*, *amari* (neque hoc quis propter differentiam sensus in activo *ποιῆσαι*, passivo *dasi* mirari velit, cum activi passivique in infinitivo distinctio minime antiqua esse possi): scilicet aetate Ario-Europaea duae fuerunt infinitivi terminationes *sai* et *-sī*, ut sunt in Vedis ejusdem formae duae termina-

1. Eundem exitum habes in *ita*, sanscr. *itī*. Latinae vocis prosodiam pristinam prorsus ignoraremus (nam **itā* propter formam iambicam potuisset corripī ut *putā putā*), nisi eandem vocem Indi servavissent. Ab illo *itā* discimus corripī debere *aliutā*.

2. Ubi per *u* correptam *genu* reperitur, nullo modo pristinam formam habemus, verum vetustioris *genū* immutationem, quasi *modō* pro *modō* et *benē* pro **benē* et *manū* pro *manū* et *lacū* pro *lacū*.

tiones *-ē* (pro *ai*) et *-ī*¹. — Quod autem ad *nolō*, *narrō*, *ordō*, *estō* attinet, in his formis nihil est cur putemus sonum vocalis ultimae in ipso Romanorum sermone immutatum esse, verum meram hic poetarum aetatis argenteae habemus libidinem: quare enim, si aliter esset, dativo vel ablativo casu *solō*, *Pyrrhō*, *tardō*, *festō* non inveniremus²? — *Que* in *uterque*, *quisque*, *ubique*, *undique*, *cumque* vulgo ex **queid* factum esse dicitur, quia cum *d* littera reperiatur apud Oscos *potorospid* (*utrique*) et *potereipid* (*in utroque*), cum diphthongo apud Umbros *podruhpei* (*utrinque*, vel potius *utroque*, adverbialiter), *panupei* (*quandoque*); sed oscum *-pid* sanscritico *-cīt* tam simile est, quod habemus exempli gratia in *kaç-cit* (*quidam*, *quisque*³), ut correptum existimari debeat; in Umbrorum scriptura *ei* non magis longam vocalem vel diphthongum significat in *-pei* quam in *eine* (latine *enim*) vel in *neip* (lat. *nēque*) atque in latinis formis *seine*⁴, *seibi*, *Leicinius*⁵, *inpeirator*⁶; oscum *-pid* praeterea nullo modo idem esse potest atque latinum *-que*, nam si productum est, latine *d* amit-

1. Sic *caksē* (dicere) et *sam-caksī*, *drçē* (videre) et *drçī*. Quod ad originem attinet, fortasse *-sē* et *-ē* dativi fuerunt, ut sanscr. *vācē* (voci), *-sī* et *-ī* autem locativi, ut sanscr. *vācī* (in voce). Passivo declinationis verborum tertiae, ut *duci*, infinitivi vedici in *-ē* respondent, ut *bhuvē* (esse), quod latine esset **fui*, *caksē*, *drçē*. — *Essē* pro **essi* est, *darē* pro **darī*, ut *cubile* pro **cubilī*, *capē* pro **capī*.

2. Hodie in sermone nostro, qualis Parisiis vulgo auditur, prorsus nihil interest inter *cier* substantivi *mercier* et *cier* verbi *remercier*; tamen in versibus *cier* unam syllabam efficit si substantivum est, duas si verbum. Quo vides alias esse normas quas poetae sequuntur, alias ipsius sermonis leges. At finge nunc novam in versibus condendis consuetudinem obtinere, ut etiam in substantivo *cier* pro duabus syllabis numeretur: nihil propter hoc lingua nostra immutabitur. Simili modo, nisi fallor, placita Lucani vel Statii linguam latinam intactam reliquere.

3. In sermone sanscritico classico, quod dicitur, *kaç-cit* saepius « quidam » significat quam « quisque » vel « quicumque »; hoc enim sensu potius dicitur, adjuncto pronomine relativo, *yas kaç-cit*. Sed in dialecto vedica multa sunt exempla in quibus *kaç-cit* (sine *yas*) « quisque » significat: vide Grassmann, *Woerterbuch zum Rig-Veda*, sub voce *ka*.

4. C. I. L. I, 198 l. 54, p. 61.

5. Ibid. 1223 et 1127.

6. Ibid. II, 5041.

tere debuit vocalemque longam servare ut *sententiā(d)*, *ocultō(d)*, *marī(d)*, *facillimē(d)*, *estō(d)*; sin correptum, latine *d* servare debuit ut *īd*, *quōd*, *illūd*, *sēd*, *ād*; oscum *-pīd* idem est atque sanscriticum *-cit* in *kaç-cit* vel *yas kaç-cit* (quisque, quicumque¹); latinum *-que* idem est atque sanscriticum *-ca* in *yas kaç-ca*² (quisque, quicumque).— Maximam omnium difficultatem movere videtur nominativus singularis primae declinationis in *-ā*, quem vulgo ex *-ā* correptum putant, quia graeco α producto in $\alpha\epsilon\acute{\alpha}$ et indico \bar{a} in *navā* (nova) respondeat. Itaque vix doctum virum invenias, qui *sententiā* ante *sententiā* et *terrā* ante *terrā* esse dictum dubitet; Franciscusque Buecheler existimavit *a* maturius in adjectivis quam in substantivis fuisse correptam, quia apud Plautum in fine versuum reperitur *hiulcā gens*, non *servā sit*; sed *praedā sit* indicavit contra Buecheleri regulam C. F. Guilelmus Mueller in Casina. Ego autem nunc puto nominativum illum in *-ā* amissum fuisse atque omnino ablitum in latino sermone, antequam ullus Romanorum poetarum scribere inciperet; quem autem nominativum habent, is correpto α Graecorum in $\mu\omicron\upsilon\sigma\alpha$, *o*, *u* Oscorum et Umbrorum in *touto* (civitas), *elantu* (tanta) respondet, neque umquam inde ab Ario-Europaea aetate discrepuit ab exitu *-ā* neutrorum, qui similiter latine \bar{a} , graece α correptum, osce *o*, umbrice *u* est.

Ratio nunc satis nota est, qua licet vetustissimam Ro-

1. Si quis autem miratur oscam linguam cum indica id habere commune, quod in latina desit, reputet in prima declinatione et in secunda Umbros et Oscos nominativum pluralem sanscritico propiorem quam latino habere. Praeterea Umbri soli omnium Europae populorum locativum primae declinationis servaverunt, quod indice in *-āyām*, umbrice in *-em* desinit, ut *totem e Iovinem* (civitate in Iguvina): *Mém. de la soc. de ling.* II p. 391. Nam Michael Bréal dum contra disserit (*Les tables eugubines* p. 83 ss.) hanc nostram sententiam sua ipse impugnatione confirmat, quippe qui compellatur complures in tabulis iguvinis errores agnoscere.

2. In lexicis etiam *kaç ca* sine *yas* affertur; an id jure, videant qui linguam sanscriticam callent. Praeterea cum particula negandi *kaç ca na* « quisque, quicumque » dicitur: quod latine sit **quisquene*.

manorum prosodiam melius quam vulgo fit describere. Jam igitur periculum non est, ne in iudicandis versibus Ennii his erremus: Ajo te Aeacidā Romanos vincere posse. — Et densis aquilā pinnis obnixa volabat. — Sensit, voce sua nictit ululatque ibi acute. — Sic exspectabat populūs atque ora tenebat. — Scilicet hic syllabae vocum ultimae nullo pacto per se umquam longae fuerunt, verum, quia in arsi sunt positae, vi aliena producuntur; id est, ea productio ad prosodiam metricam pertinet, non ad prosodiam grammaticam. Sic posterius Vergilius: Pingue supēr oleum infundens ardentibus extis. — Terga fatigamūs hasta nec tarda senectus. — Dona dehinc auro graviā sectoque elephanto. Qui poeta, puto, in sermone communi neque a neque e neque u in *gravia, super et fatigamus* producere solebat. Eum posteriores imitati sunt poetae, nec solum Ausonius, auctor Orestis tragoediae, Priscianus, verum etiam per totum medium aevum quicumque hexametros conscripsit, ut Gualtherus de Insula Vitalisque Blesensis.

Productionem propter arsin factam pulcherrimo exemplo demonstrat hexameter quidam vulgari sermone conceptus, in quo vocales productae per diphthongum scribuntur (qua in re complures ex doctissimis Germanis miro modo haeserunt), C. I. L. I, 1297: PROTOGENES CLOUL[I] SUAVEI HEICEI SITUST MIMUS, hoc est, « Protogenes Cluili servus suavis hie » (vel hic) situs est mimus. »

Haec productio metrica si in arsi versuum dactylicorum legitima fuit, non video cur etiam in iambicis trochaicisque aliquando adhiberi nequiverit. Sed sic ad quaestionem difficillimam devenimus, an apud scenicos poetas syllabae vocum ultimae breves propter arsin produci possint; quae sibi librum peculiarem vindicaret. Valde dolendum est, quod plerique doctorum, ut Corssen, Wagner, Fleckeisen, in retegendis ut quidem rebantur pristinis vocalibus longis plurimam operam eamque satis vanam absumpserunt, C. F. Guilelmus Mueller totus in prosodia grammatica occupatus eorum errores magis conatus est refellere quam

usum Plauti metricum definire. Illi magnam congeriem indigestissimamque molem exemplorum per fas ac nefas exaggerantes, hic sano iudicio sed nimio fortasse fervore in hanc dementiam infensus, id omnes in summam effecere ut animus legentium ubi consistat non invenire possit. Cauti igitur hodie sint oportet, qui vel affirmare vel negare velint. Hoc tamen procul dubio est, in comicorum versibus, quales nobis per codices manuscriptos traditi sunt, satis multos exstare versus in quibus syllabae breves sub arsi positae produci videantur. Praeterea, quantum nos iudicare possumus, eas syllabas certissimum est nulla aetate per se longas fuisse. Restat igitur, ut aut cum C. F. Guil. Muellero omnia exempla corrupta esse profiteamur¹, aut dicamus eandem arsi vim comicos tribuisse, quam tribuit Ennius.

Ergo non summa fiducia, sed aperte tamen declaramus, nobis hoc quam illud veri similis videri. Nam quamquam C. F. Guil. Muellero adversarii permulta exempla attulerunt, quae omnino mala essent, tamen supersunt aliquot meliora, neque ea ita pauca. Qualia sunt haec :

Naevius in Ribbeckii editione altera : trag. 57 Diabathra in pedibus habebat, erat amictus epicroco. — Plautus, Men. 2,2,52 Proin tu ne quo abeas longius ab aedibus. Trin. 2,4,17 ss. in creticis : Illico res foras labitur liquitur ; Da mihi hoc mel meum si me amas si audes ; A[tque i]bi ille cuculus : [o] ocelle mi fiat, Et istuc et si amplius vis dari dabitur ; Ibi pendentem ferit jam amplius orat, Non satis id est mali ni amplius[t] etiam, Quod bibit quod comest quod facit sumpti ; Nox datur, ducitur familia tota. Curc. 3,68 Quia nudiusquartus venimus in Cariam. Trinum. 4,2,129 Neque edepol tu is es neque hodie is um-

1. Nonnulli loci facilius etiam emendari possunt quam Mueller ait. Sic Pseud. 1,3,121 Ego scelestus nunc argentum promere possum dono : non promere hinc possum scribendum, verum promere pot'is (cf. p. 54-55) sum. Mil. glor. 3,2,34 Tibi salutem me jusserunt dicere. Salvae sient. Non eae salvae, verum saluae, ut apud Horatium siluae ; similiter in versibus saturniis infra (§ 3 c) arua, siluicola ostendimus inveniri.

quam eris auro huic quidem. Poen. 3,4,12 Quid si animus esse non sinit? Esto ut sinit. Men. 5,5,22 Potionis aliquid priusquam percipit insania. Persa 4,3,13 ... Dordale credo tibi. Men. 5,5,2 Quae me clam ratus sum facere, ea omnia fecit palam. Asin. 1,3,47 Cetera quae volumus uti Graeca mercamur fide. Mil. 3,2,34 Numquam edepol vidi promere, verum hoc erat. Epid. 3,4,62 Potuit, plus jam sum libera quinquennium. Poen. prol. 85 Altera quinquennis altera quadrimula. Men. 5,2 88 Ut ego illi[c] oculos exuram lampadibus ardentibus. Mercat. 5,2,60 Dic igitur ubi illa est? In nostris aedibus. Aedis probas. Merc. 5,2,79 Omnibus hic ludificatur me modis, ego stultior. Rud. 4, 3, 36 Mare quidem commune certost omnibus. Adsentio. — Titinius in Ribbeckii editione altera: com. 45 Parasitos amovi, lenonum [illum] aedibus absterrui.

Negat C. F. Guil. Mueller Plautum potuisse scribere *Ineptiā stultitiaque adeo et temeritas*, quia etiam legatur apud eum in eadem fabula, nec plus duobus versibus infra, inserta voce *et contra* latini sermonis consuetudinem¹, *Petulantia*, et *cupiditas*, *malivolentia*, *Inopia*, *contumelia* et *dispendium* (Mercator 1,1,17 ss.). Quid autem, si illud *et* scribae vel spectaculi editores inseruerunt, non ipse Plautus? nam versu 16 *error et terror et fuga pro error terror et fuga* scriptum invenimus. At, puto, si librum Plauti manu scriptum haberemus, in eo et plures hiatus et plura exempla brevium breviantium productionisque propter arsin factae inveniremus, lectionemque in universum illa qua utimur ut ita dicam plautinorem. Fuit enim causa, cur posteriores quae ἀρχαϊκῶς dicta videbantur immutarent, non fuit, cur Plauti versus saturniis Livii Andronici Gnaevique Naevii versibus assimularent.

Sed utut de exemplis modo allatis existimandum est,

1. P. 8: « Ganz gegen Gewohnheit der lateinischen Sprache. »

antiquae libertatis vestigium superesse videtur in tribrachis scenicorum poetarum, qui arsin in ultima vocis syllaba habent, ut in *Mostellaria Plautina* 1,3,99 *muliere memorarier*. 1,4,15 *Sine sine* cadere me. 3,1,107 *Vosmet igitur*. 5,1,62 *omnia malefacta*. 5,1,69 *auribus oculis*. In *Phormione Terentiana* 2,1,2 *Phaedria patrem ut extimescam*. 5,6,25 *Sophrone modo fratrem*. 5,9,7 *Crederere. Quid ego obsecro*. Nam quamquam primo aspectu tribrachus pro trochaeo puro positus videri potest, ut primae breves trochaei arsin longam aequent, tertia trochaei brevem thesin, re vera hic pes dactylo propior est quam trochaeo; immo dactylus est, in quo arsis ex una syllaba constat, thesis ex duabus. Brevis scilicet quae pro arsi est producitur fitque longior quam una mora. De quo dubitare non debet qui veteris pronuntiationis leges modo habebit in memoria.

In versibus enim comicorum et tragicorum (neque aliter est in saturniis) notum est theses singulorum pedum, cum solvantur, inter binas voces dividi nequire (nisi prior vox aut monosyllaba sit ut *quid* aut praepositio insequenti nomini arte conjuncta ut *propter amorem*, vel pes in initio versus positus sit). Nec magis vocis polysyllabae paenultima et ultima breves thesin solutam efficiunt. Itaque apud poetas scenicos nec « *meditaris avena* » vel « *resonare doces* » nec « *sub tegmine fagi* » vel « *praedicere quercus* » legitimos dactylos praebent. Utramque legem simul enuntiabis, si dices solutae thesis partem esse non posse syllabam ultimam vocis. Quod valet de vocibus polysyllabis ut *meditaris*, *tegmine*, de trochaicis ut *ore*; vox autem quae pyrrhichium vel iambum efficit, ut *cape*, *bono*, per se solutam thesin aequare potest. Scilicet in his vocibus, propter brevem breviantem quae in initio est, altera vere corripitur; in ceteris, cum brevis brevians non adsit, terminatio non satis ipsa brevis est, ut pars sit solutae thesis.

Similiter cavent poetae ne talis syllaba pars sit solutae arsis; id est, vitant hos tribrachos, « *omnibus amicis* », « *linguere patrem* », hosque anapaestos, « *omnibus ambo* »,

« *linquere fines* » vel « *meditaris avena* », « *umbrosa cacumina* »; etiam vitant « *bonus avena* », « *cape malorum* ». Sane rari non sunt anapaesti mendaces¹, quales Most. 1,3,78 *ista quidem absumpta*. 1,3,97 *quieque loco*. 2,1,69 *Sicut ego efficiam*. Phorm. 2,1,18 *omnia mea incommoda*. 5,9,48 *Nausistrata prius quam*. Sed hi semper ejusmodi sunt, ut aut ultimam et paenultimam pedis syllabas vox iambica efficiat, quae facillime breviatur, aut ultima positione tantum longa sit, ut propter brevem breviantem quae praeit sine dubio corripitur. Nam si contra quis verum anapaestum agnoscere velit in hoc versu Plautinae Amphitruonis (prol. 102), *Is priusquam abiit ipsemēt in exercitum*, reputet legi ibidem (125) *Qui cum Amphitruone abiit hīnc in exercitum*, et (140) *Nunc hodie Amphitruo veniet hūc ab exercitu*. — Quo igitur pacto credemus, quae syllaba alibi nusquam pars sit solutae thesis aut solutae arsis, eam vere corripere ceterisque brevibus similem esse, atque principali syllabae vocis insequentis in eadem arsi jungi posse, cum neque in arsi neque in thesi jungatur paenultima quae ei in una eademque voce praeit?

Ergo ubicumque pes trium syllabarum ita dividitur ut prima ejus syllaba vocis ultima sit, re vera dactylus is est, etiamsi tribrachus esse videtur ut « *omnia malefacta* » vel anapaestus ut « *ipsemet in exercitum* ». Ideo sub fine versus, ubi trochaeus vel tribrachus requiritur, bene « *quid agitur* (Phorm. 4,3,5), *quid ita non* (4,1,2), *quis hic homost* (5,9,2), *bono animo es* (5,8,72) », numquam « *omnibus agitur, omnibus ita non, omnibus hic homost, omnibus animo es* » reperimus. Nec magis « *bonus agitur, bonus ita non.....* »: scilicet in vocibus, quae ut *bonus* pyrrhichium efficiunt, altera syllaba (pariter atque ultimae syllabae vocum polysyllabarum vel trochaicarum) ictum accipere nequit, quin longa fiat, vel, si mavis, quasi longa.

1. Hic et infra ita pedes discernimus, ut ab arsi incipiant. Etiam igitur in versibus iambicis pedes respicimus trochaicos, non iambicos. Quod cur expediat, contra ratio vetus distinguendorum pedum nequeat comprobari, vide apud Alfredum Croiset, *La poésie de Pindare* p. 37 adnot. 3.

« *Quasi longa* » dicimus, non « *longa* ». Fortasse quaeres enim : Qua de causa, si brevis syllaba ultima sub ictu posita longa fit, dactyli solummodo, spondei vel trochaei non nisi perraro esse initium potest? — Quia, puto, duas moras non aequat, ut genuinae longae solent, verum a sesquimora nihil aut parum differt, ideo trochaeo formando haud est apta; formando autem spondeo ideo, quia non facile brevem paululum productam vi majore proferas quam genuinam longam. At si dactylus est, neque ultra sesquimoram producat opus est, et recte pes feriri potest¹.

Breves ergo in exitu vocum apud poetas scenicos usque ad sesquimoram sub ictu fere producuntur; eadem apud Ennium produci possunt usque ad binas moras in dactylico hexametro. Hexametrum saturnium eandem libertatem admittere minime mirandum est, praesertim quo tempore doctrinae Graecorum cognoscendae minus operae Latini poetae dederant et, ut Tulliano verbo utar, *minus polite* scribebant quam Ennius.

Lex igitur haec est : Quaelibet syllaba brevis, si vocis ultima est, in versu saturnio sub ictu posita usque ad duas moras producitur genuinaeque longae omnino fit similis.

Propter peculiarem autem saturnii libertatem, per quam in certis locis thesibus sublatis arses ternas moras aequant, syllaba ultima brevis, in secunda hemistichii prioris vel posterioris arsi posita, saepe pro una mora usque ad tres

1. Syllabae vocum ultimae breves re vera in sermone saepe sesquibreves erant. Ideo in iis a correpta non ut in mediis syllabis immutatur: *camera, tria, ita* (sed *itidem*), *anas* (sed *antes*), *Caesar, jubar, camerae* (sed *Achivi* ex *Ἀχαιοί*). Ergo *anates* forma recentior est quam *antes*, scilicet ex *anas* efficta est. Sic *Caesaris* effictum est ex *Caesar* (conferatur *Hannibälis* ex *Hannibäl*, correpta vocali in casu nominativo propter *l* ultimam, ut in *animäl animälis*; primum enim dicebatur *Hannibäl Hannibälis*), *jubaris* ex *jubar*; nam **Caeseris*, **juberis* esse deberet. Contra ex **duplax duplicis* factum est *duplex duplicis*, non **duplax *duplaxis*; ex **princaps principis* factum est *princeps principis*, non **princaps *princapis*; sed haec omnia ad analogiam pertinent, non ad rem phoneticam. « *Aureax auriga* » (Epitome Festi p. 8 Mueller) veterem nominativi vocalem servavit; nisi fortasse in hoc nomine ut in *actus* vocalis a producenda est, quomodo priscis temporibus in *attat, ponebat, animal, Hannibal, exemplar*.

moras producitur. In exemplis, quae jam infra dabuntur, sublatae theses punctum superne positum [·] significat.— Breves numquam producuntur in tertia arsi vel quarta, si caesura post thesin posita est; neque umquam producuntur in sexta arsi.

Non prorsus certa sunt exempla, in quibus syllabam finalem in arsi positam duae breves sequuntur, nam cum iis videri ea potest non dactylum (quod tamen verius puto), verum tribrachum efficere.

Ex vaticiniis.

Sacraque PATRIA quorum.....

? Cum[e] POPULUS dederit ex publico partem

Ex Livii Odyssea.

? Namque NIHILUM pejus macerat hominem.

Quamde MARE saevum; vir[es] et cui sunt magnae.

Ex Naevii Bello Poenico.

Simul ALIUS ALIunde rumentant inter se.

Dubia sunt exempla ablativi tertiae declinationis, partim quia duae terminationes erant altera brevis altera longa natura, ut *virtutē virtutī*, quae duplici accusativo in *-em* et *-im*, duplicigenetivo plurali in *-um* et *-ium* respondebant, partim quia pro *-e* poetae adhuc efferre poterant *-ed*, *patred*, *Joved*, *ordined*, *rumored*, *puluered* :

Ex elogio Barbati.

GNAIVOD *patre* PROGNATUS, FORTIS VIR SAPIENSQUE.

Ex Naevii Bello Poenico.¹

Sanctus *Jove*¹ prognatus Putius Apollo.

Sacra in mensa Penatium *ordine* ponuntur.

Redeunt, referunt petita *rumore* secundo.

Ex carmine rusticorum.

Hiberno *puluere*, verno luto, grandia farra.

Exempla igitur productae brevis ea sunt fiducia prae-

1. Traditur *Sanctusque Delphis prognatus*.

cupua afferenda, in quibus thesi aut correpta aut producta aut sublata (non autem soluta) arsin efficit

nominativus primae declinationis, ut *terra, mea, sancta, tua, forma, fama, vita, divina, hasta, ea, cura, parisuma, ferocia, filia, Proserpina*;

nominativus secundae declinationis, ut *Runcus, inferus, inclitus, Putius, fortasse faber*;

vocativus, ut *summe, Laertie*;

neutrum plurali numero, ut *exta, patria, occisa*;

nominativus tertiae declinationis, ut *mare, acer*;

genetivus, ut *regis*;

dativus vel ablativus plurali numero, ut *Tempestatebus, piscibus, capitibus*;

neutrum plurali numero, ut *omnia, pectora, atrocia, sagmina*;

numerales, ut fortasse *quinque*;

verbum, ut *obliscere, insece; subigit, facit; quairatis; cante; pellere, fuisse*;

adverbium, ut *facile; comiter; hice; quamde, deinde; simul; que, atque, itaque; fortasse cume*.

Sub arsi prima.

Ex carminibus Saliorum.

? *Cume tonas, Leucetie, praï tet tremonti.*

Ex elogiis Scipionum.

Subigit omne Loucanam opsidisque abducit.

Facile facteis superases gloriam majorum.

Terra, Publi, prognatum Publio, Corneli.

Ex Appii Sententiis.

? *Faber est [ipse] suae quisque fortunae.*

Ex Livii Odyssea.

Mea puer, quid verbi ex tuo ore.....

Tuque mihi narrato omnia disertim.

Tumque remos jussit re[l]ligare struppis.

? *Namque nihilum pejus macerat hominem*
Quamde mare saevum; vir[es] et cui sunt magna.

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta puer, Saturni filia, regina.

Ex Naevii Bello Poenico.

Runcus atque Purpureus, filii Terras.
Deinde pollens sagittis inclitus arquitenens.
Irque susum ad caelum sustulit suum rex¹.
Extā ministratores.....
Summe deum regnator, quianam [me] genuisti?

Ex Naevii epigrammate.

Itaque postquam est Orei traditus thesauro.

Verba quibus arcetur dolor pedum.

Terra postem teneto, salus hic[e] maneto.

Sub arsi secunda.

Ex vaticiniis.

Caro tua, nam mihi ita Juppiter fatust.

.... disque sipatam² rivis exstingues.
Sacraque patria quorum ob cura missa³.

Ex elogiis Scipionum.

QUOJUS FORMA VIRTUTEI PARISUMA FUIT.

HONOS, FAMA VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE INGENIUM.

QUOIEI VITA DEFECIT, NON HONOS, HONORE.

NE QUAIRATIS HONORE, QUEI MINUS SIT MANDATUS.

Ex tabula Regilli.

Classis regis Antiochi.....

Ex Livii Odyssea.

? *Ibidemque vir summus, adprimus, Patricoles.*

1. Traditur *isque*, suas res.

1. Traditur *dissipatamque*.

2. Traditur *omissa cura*.

? Quamde mare saevum; vir[es] et cui sunt magnae.
 Nam divina Monetas filia docuit.
 Topper facit homines ut [p]rius fuerunt.
 At celer hasta perrumpit pectora ferro.

Ex Naevii Bello Poenico.

Runcus atque Purpureus, filii Terras.
 Fames acer augetur hostibus.....
 Scapos atque verbenas sagmina sumpserunt.

Sub arsi tertia.

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa cante, divum deo supplicate.

Ex vaticinio Marciano.

Quotannis comiter Apollini fiant.

Ex elogio L. Scipionis, Barbati f.

DEDET TEMPESTATEbus AIDE MERETO.....

Ex Naevii Bello Poenico.

?..... simul atrocia porricerent.
 ?..... atque prius pariet locusta.

Verba pontificum.

? Diebus te¹ quinque calo, Juno Covella.

Sub arsi quarta.

Ex Naevii Bello Poenico.

Convenit, regnum simul atque locos ut haberent.

Sub arsi quinta.

Ex vaticiniis.

Campum, milliaque multa² occisa tua.
 Ex terra frugifera, piscibus atque avibus.

1. Traditur dictae.

2. Traditur multaque millia.

Hostem, Romani, si ex agro pellere¹ vultis,
Vomicam quae gentium venit [ea] longe.
Privati uti conferant pro se[d] atque suis.

Sacraque patria, quorum ob cura² missa².

Ex elogiis Calatini et Scipionum.

Populi primarium fuisse virum.

DYONORO OPTUMO FUISE VIRO.

QUOJUS FORMA VIRTUTEI PARISUMA³ FUIT.

MORS PERFECIT TUA UT ESSENT OMNIA⁴ BREVIA.

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis stuprique ferocia⁵ pariat.
Amicum cum vides, oblescere³ miserias.

Ex Livii Odyssea.

Virum mihi, Camena, insece versutum.

Neque enim te oblitus sum, Laertie⁶ noster.

Tuque mihi narrato omnia disertim.

Nam divina Monetas filia⁷ docuit.

..... inferus an superus.

At celer hasta⁴ perrumpit pectora⁸ ferro.

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta puer, Saturni filia, regina.

Ex Naevii Bello Poenico.

Deinde pollens sagittis inclitus arquitepens

Sanctus Jove prognatus Putius Apollo.

Prima incedit Cereris Proserpina⁹ puer.

..... simul atrocia porricerent.

..... ex auro vestemque citrosam.

Noctu Trojad exhibant capitibus opertis.

Scapos atque verbenas sagmina sumpserunt.

Magni metus tumultus pectora⁵ possidet⁵.

1. Livius *expellere*, Macrobius *ex agro expellere*.

2. Traditur *omissa cura*.

3. Traditur *obliviscere*.

4. Traditur *hasta volans*.

5. Traditur *possidet*.

C. — Hiatus in arsi.

Persaepe in versibus saturniis hiatur post arsin, in caesura post thesin quoque. Haec libertas, puto, saturnio propria non fuit, neque aliter Ciceroni videbatur, qui in Oratore (45,152) sic loquitur : « Sed Graeci viderint : nobis ne si cupiamus quidem distrahere voces conceditur. Indicant orationes illae ipsae horridulae Catonis, *indicant omnes poetae, praeter eos qui ut versum facerent saepe hiabant, ut Naevius* : Vos qui accolitis Histrum fluvium atque algidam, *et ibidem* : Quam nusquam vobis Graji atque barbari. At *Ennius semel* : Scipio invicte, *Et quidem nos* : Hoc motu radiantis Etesiae in vada ponti. » Re vera alium hiatus invenimus in tragoediis Livii Andronici (v. 18 in Ribbeckii editione altera) : Conflugae ubi conventu campum totum inumigant. — Nam *cubi* apud Livium, *ques et Grajeis* apud Naevium reponere, minime licitum censeo.

Plautus utrum hiare solitus sit, magna de hoc inter doctos in Germania contentio est. Quam nos dirimere hic non conabimur, quamquam iis assentiri sine dubitatione profitemur, qui hiatus probant; immo non indignemur, si quis asserat ab ipso Plauto hiatus complures esse admissos, quos aetas inferior in plautinis codicibus sustulerit. Sed videant alii : nam in ipsis saturniis, quisquis Plauto mos fuerit, hiatus procul omni dubio invenitur. Scilicet in hexametro saturnio saepe factum est quod juniores poetae in hexametro dactylico fecerunt rarius : quod non solum in hiatus recipiendo, verum etiam in brevibus producendis supra observavimus. Ut igitur Ennius *Miscent inter sese inimicitiam agentes*, Vergilius *Munera sunt lauri et suave rubens hyacinthus*, Tibullus *Et tantum venerata virum, hunc sedula curet*, sic Livius *ciri ad aedis*, Naevius *multi alii*.

In Ennii *inimicitiam agentes* Tibullique *virum hunc brevis syllaba non solum non eliditur, verum etiam propter arsin*

producitur. Sic apud Livium *partim errant*, apud Naevium *postquam avem*. Hic exempla segregavimus, prout syllaba in arsi non elisa longa vel brevis est.

Dubia primum exempla hic conjunximus, in quibus incertum est utrum theses hemistichiorum paenultimaetolendae sint an hiatus admittendus.

Ex carmine Arvalium.

..... INCURRERE IN PLEORIS.

Ex vaticiniis.

Ex ea tibi his quae nunc panduntur fatis:
Ea¹ in[du]staurata ut assolet facito.

Ex tabula Gracchi.

In ea provincia caesa hostium² aut capta.

Ex dedicatione Vertulejorum.

QUOD RE SUA DIFEIDENS ASPERE³ AFLEICTA.

Ex Livii Odyssea.

Argenteo polubro aureo⁴ et glutro.
... in Pylum adveniens aut ibi ommentans.
Quoniam audivi paucis gavisus...
Apud nympham Atlantis filiam Calypsonem.
Utrum genua amplotens virginem oraret.

Ex Naevii Bello Poenico.

Multi alii e Troja strenui viri.
Postquam avem aspexit in templo⁵ Anchisa.
Prima incedit Cereris Proserpina puer.
Inerant signa expressa quo modo Titani.
Apud emporium in campo hostium pro moene.
Bicorpores Gigantes magnique Atlantes.
Patrem suum supremum optimum appellat.
..... amborum uxores.

1. Traditur est, idque cum praeceunte *omissa cura* conjunctum.
2. Traditur *hostium caesa*.
3. Num pronuntiandum est *aspered*?
4. Num *aureod*?
5. Num *templod*?

Ex Naevii epigrammate.

Itaque *postquam* est Orci¹ traditus thesauro.

Longa syllaba non elisa.

Sub arsi prima.

Ex vaticinio.

Tum *tu* insiste audax hostium muris.

Ex Naevii Bello Poenico.

Multi alii e Troja strenui viri.

? Cum *tu* arquitenens sagittis pollens Dea[na].

Sub arsi secunda.

Ex Livii Odyssea.

Topper *citi* ad aedis venimus Circae.

Ex Naevii Bello Poenico.

Exerciti in ex- -peditionem ducit.

Honerariae honustae stabant in flustris.

Flentes *ambae*, abeuntes lacrimis cum multis.

Silüicolae homines bellique inertes.

Sub arsi quarta.

Ex vaticinio.

? Privati uti conferant pro *se*² atque suis.

Sub arsi quinta.

Ex tabula Regilli.

? Inspectante ipso Antiocho, exercitu³ omni.

1. Traditur *orcho*, *orchio*.

2. Legendum videtur *sed*.

3. Num *exercitud*?

Brevis syllaba non elisa.

In his exemplis dubitari possit utrum syllaba brevis non elisa producat necne, nos tamen etiam hic, ut supra in versibus saturniis et apud Plautum Terentiumque, putamus pro tribrachis admittendos esse dactylos :

Ex Livii Odyssea.

? Igitur *demum*¹ ulixi cor frixit prae pavore.

Ex Naevii Bello Poenico.

Multa² alia in isdem inseruntur.

In reliquis exemplis brevis necessario producenda est:

Sub arsi prima.

Ex carminibus Saliorum.

? *Divum* em pa cante, *divum* deo supplicate.

Ex Livii Odyssea.

Atque escas habe[a]mus mentionem....

Partim errant, nequinont Graeciam redire.

Ex Naevii Bello Poenico.

Postquam avem aspexit in templo Anchisa.

Sub arsi secunda.

Ex Naevii Bello Poenico.

Simul *dvona* eorum portant ad navis;

Multa² alia in isdem inseruntur.

Sub arsi tertia.

Ex elogio L. Scipionis.

HEC CEPIT CORSICA ALERIAQUE URBE. . .

1. Num *demus*?

2. Traditur *millia*.

Sub arsi quinta.

Ex Appii Sententiis.

? qui animi compotem esse.

Ex Livii Odyssea.

Tibi deus fer[eba]t¹ funera, Ulixes.

... vestis pulla, purpurea, ampla.

Ex Naevii Bello Poenico.

Silüicolae homines bellique inertes.

Perperam multi doctorum putaverunt theses hemistichiorum antepaenultimas perinde atque paenultimas omitti posse. Hoc si admiseris, complura hiatus exempla sustuleris, nam sic ferias licebit:

Flen[tes] ambae abe[untes] lacrimis cum multis.

Inspectante ipso Antiocho, ex[ercitu] omni.

Atque[] e[scas] habeamus mentionem...

Partim[] cr[ant], nequinont Graeciam redire.

PARENS TIMENS HEIC VOVIT, voto[] HOC SOLUTO.

Sed illam doctrinam omnino esse rejiciendam existimo, quia absque synaloepha talia exempla non reperiuntur. Nam de sublatis thesibus paenultimis certissima sunt exempla, in quibus neque de ipsa re neque de loco dubitare licet, ut :

AETATE[] QUOM[] PARUA POSIDET HOC SAXSUM.

DONU DA[NUNT] HERC(O)LEI MAXSU[ME] MERETO.

Magnum stu[prum] populo fieri per gentis.

Quotannis comiter Apolli[ni] fiant.

MAGNA SAPIENTIA MULTASQUE[] VIR[TUTES].

Inimicis si es commentus, nec li[bens] aequae.

Topper citi ad aedis veni[mus] Circae.

Alia sunt, in quibus primo aspectu supprimi thesin videas, tamen incertus remaneas, utrum in antepaenultima sede an in paenultima :

Tumque re[mos] jussit

Tum[que] remos jussit

} re[l]ligare struppis.

1. Traditur fert deus.

Plerique omnes subigunt	}	sub suum iudicium.
Plerique omnes subigunt		
SEMOL TE ORANT SE VOTI	{	CRE BRO CONDEMNES.
		CREBRO CON DEMNES.
HOC EST FACTUM MONUMENTUM	{	MAAR CO CAICILIO.
		MAARCO CAI CILIO.
Eorum sectam sequuntur	{	multi mor tales.
		mul ti mortales.

At numquam hoc invenitur :

Da|bunt| hoc Metelli Naevio poetae.

Dabunt malum Metelli| Gnae|vo poetae.

Praeterea animadvertendum est, ea de thesi licentia admissa minime supprimi licentiam alteram illam de hiato in arsi; nullo enim modo, si rejicietur hiatus, hi versus feriri poterunt :

Tum tu insiste audax hostium muris.

Multi alii e Troja strenui viri.

Honerae honustae stabant in flustris.

Silüicolae homines bellicque inertes.

Topper citi ad aedis venimus Circae.

Postquam avem aspexit in templo Anchisa.

Simul dvona eorum portant ad navis.

Vides igitur, ubicumque aut hiatum aut thesis antepaenultima detractioem admittere cogaris, illum esse eligendum.

D. — Hiatus in thesi.

In tragoediis Naevius etiam post thesin hiabat, ut *Graji atque barbari*. In saturniis Naevii et aliorum fere post thesin non hiatur nisi in caesura. Sed haec consuetudo potius est quam lex, nam et extra caesuram hiatus et in caesura synaloepha reperitur.

Exempla dubia.

Hac sub inscriptione, priusquam ad exempla certiora et hiatus et synaloephae deveniamus, eos versus afferre voluimus qui pluribus modis feriri possunt.

Hiatus in caesura.

Ex vaticinio.

Qui jus populo plebeique [is] dabit summum.

Ex elogiis Scipionum.

SUBIGIT OMNE LOUCANAM OPSIDESQUE ABDOUCIT.

ANNOS GNATUS VIGINTI IS LOCEIS MANDATUS.

Ex tabula Regilli.

Equitatu elephantisque cum omnibus sociis¹.

Ex tabula Mummii.

DUCTU AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS ACHAJA CAPTA.

Ex Livii Odyssea.

Argenteo polubro² aureo et glutro.Tuque mihi narrato³ omnia disertim.

Mea puer, quid verbi ex tuo ore.....

Ex Naevii Bello Poenico.

Ibi foras cum auro⁴ illi[n]e exhibant.

Censet eo venturum obviam Poenum.

[Ut] septimum decimum annum ilico sed[er]ent.

Ei venit in mentem hominum fortunas.

Apud emporium in campo⁵, hostium pro moene.Irque⁶ susum ad caelum sustulit suum rex⁷.

Synaloepha in caesura.

Ex Appii Sententiis.

..... qui animi compotem esse.

1. Verba cum omnibus sociis apud T. Livium alieno loco sunt posita.
2. Num polubrod?
3. Num narratod?
4. Num aurod?
5. Num campod?
6. Traditur isque.
7. Traditur suas res.

Hiatus extra caesuram.

Ex vaticinio.

Tum tu *insiste* audax hostium muris.

Ex tabula Regilli.

Ductu¹ auspicio imperio *felicitate*² ejus.Equitatu³ elephantisque cum omnibus sociis.

Ex Livii Odyssea.

Simul ac lacrimas *de ore* noegeo detersit...... *topper* confringent inportunae undae.

Ex Naevii Bello Poenico.

Ibi foras *cum auro* illi[n]c exhibant.

Plerique omnes subigunt sub suum iudicium.

Synaloepha extra caesuram.

Exempla dubia vide supra, p. 63-64.

Exempla certiora.

Hiatus in caesura.

Ex carmine Arvalium.

SEMUNIS ALTER*dei* ADVOCAPIT CONCTOS.

Ex vaticiniis.

Campum, milliaque multa⁴ occisa tua.Sacraque patria, quorum ob cura missa⁵.

Ex titulo Quinctii.

? Jovis pater⁶ atque divi omnes hoc dederunt1. *Ductuque* apud T. Livium post *felicitate* positum.2. Num *felicitated*?3. Num *equitatus*?4. Traditur *multaque millia*.5. Traditur *omissa cura*.6. Traditur *Juppiter*.

Ex Livii *Odyssea*.

Virum mihi, *Camena*, insece versutum.
Me carpento vehente in¹ domum venisse.

Ex Naevii *Bello Poenico*.

Patrem suum *supremum optimum* appellat.
Quam cum stupro redire ad suos popularis.
Multa² alia in *isdem* inseruntur.

Synaloepha in caesura.

Ex vaticinio.

Decemviri graeco ritu hostiis³ faciant.

Ex tabula Regilli.

Inspectante ipso *Antiocho*, exercitu omni.

Ex tabula Gracchi.

In ea provincia caesa hostium⁴ aut capta.
? *Supra octoginta milia*.....
? *Re felicissime gesta*.....

Ex Naevii *Bello Poenico*.

Sacra in mensa *Penatium*⁵ ordine ponuntur.
Exercitu(s) *insulam integram* urit, *populat*⁶, vastat.

Hiatus extra caesuram.

Ex elogio L. Scipionis.

DVONORO OPTUMO FUISE VIRO.

Ex dedicatione *Vertulejorum*.

PARENS TIMENS HEIC VOVIT, VOTO HOC SOLUTO.

Ex Livii *Odyssea*.

Celsosque ocris aruaque putria et mare magnum.

1. Traditur *vehementem domum*.
2. Traditur *millia*.
3. Traditur *hostiis sacra faciant*.
4. Traditur *hostium caesa*.
5. Sunt qui *Penatum* emendare volunt.
6. Traditur *populatur*.

Ex Naevii Bello Poenico.

Rem hostium concinnat.....

Hiatus monosyllabi, ut *Rem hostium*, nihil difficultatis movet, nam apud Plautum sine ulla controversia frequens est. In *voto hoc soluto* non prorsus certum est hiari, nam fortasse poeta *votod* pronuntiabat, vel vetustius carmen exscribebat, in quo *votod* erat positum. Majoris igitur momenti est exemplum *putria et*. Hic hiatur, si verum est quod vulgo admittunt, priscis temporibus consonantes *tr*, *cr*, *br* aliasque ejus modi praeceuntes syllabas nondum positione longas efficere. Contra disseruit Theodorus Korsch (De versu saturnio p. 86 ss.): sed in omnibus nugatur, nisi quod hos duos Plauti versus laudat, Rud. 4,5,18 « Sunt domi agni et porci *sācres*, sed quid istum remoramini », Truc. 2,2,39 « Buccas *rūbrica*, creta omne corpus intinxti tibi. » Sed *rūbrica* primam natura longam habet ut *rubidus*, *rubigo*, *rufus*; nam ab origine diphthongus fuit ut in ἔρεθῶ, ἔρεθος atque in sanscritico adjectivo *rōhitas* (*ruber*)¹; *sacres* autem potius *puros* significare videtur quam *sacros*; itaque omnino nescimus utrum a productum sit necne. Ergo tribrachus *pūtria*, non trochaeus *pūtri(a)* admittendus est.

Certissimum, sed in alio versus genere, exemplum est hiatus *dvonoro optumo*.

Synaloepha extra caesuram.

Ex carminibus Saliorum.

? *Divum* em pa[trem] cante, *divum* deo supplicate.

Ex vaticiniis.

Amnem, Trojugena, fuge Cannam, ne *te* alienigenae.
Ex terra frugifera; piscibus atque avibus,
Ferisque *quae* incolunt terras, iis fuit esca
Caro tua, nam *mih*i ita Juppiter fatust.

1. Contra vocalem u correptam habes in *ruber*, ἔρυθρός, *rudhiras*.

Hostem, Romani, *si* ex agro¹ pellere vultis.
 Privati uti conferant pro se atque suis.
 Fietque res² melior, *nam* is divus exstinguet.
 Romane, *aquam* Albanam cave lacu contineri,
 Cave in mare manare suo flumine siris³.
 Manu emissam per agros rigabis...
 Donum amplum victor ad mea templa portato.

Ex elogiis Scipionum.

SUBIGIT OMNE LOUCANAM OPSIDESQUE ABDOUCIT.
Quei apice insigne dialis flaminis gesistei,
 MORS PERFECIT TUA UT ESSENT OMNIA BREVIA,
 HONOS, FAMA VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE INGENIUM;
 QUIBUS *sei* IN LONGA LICUISET TIBE UTIER VITA.
 QUA RE LUBENS *te* IN GREMIU, SCIPIO, RECIPIT.

Ex titulo Caecilii.

HOSPES, GRATUM EST, *quom* APUD MEAS RESTITISTEI SEDES.

Ex tabula Regilli.

Inspectante *ipso* Antiocho, exercitu omni.
 Ibiq^{ue} eo die naves longae.....
 Caput patrandae pacis haec *pugna* exeunti.
 Ejus rei ergo aedem Laribus Permariuis vovit.

Ex tabula Gracchi.

[*Ductu*], imperio auspicioque legio exercitusque.
Supra octoginta milia.....
 Cujus rei ergo hanc tabulam Jovi dedit donum⁴.

Ex tabula Mummii.

Ductu, AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS AHAJA CAPTA.
 HANC AEDEM ET *signu* HERCLIS⁵ VICTORIS IMPERATOR.

Ex dedicatione Vertulejorum.

SEMOL *te* ORANT, SE VOTI CREBRO CONDEMNES.

Ex Appii Sententiis.

? Inimicis *si* es⁶ commentus, nec libens aequae.

1. T. Livius *expellere*, Macrobius *ex agro expellere*.
2. T. Livius *res vestra m.*, Macrobius *res publica m.*
3. Traditur *sinas*.
4. Traditur *donum Jovi dedit*.
5. Lapis *Herculis*.
6. Num *si* 's?

Ex Livii Odyssea.

Mea puer, quid verbi ex tuo ore...?
 Neque enim *te* oblitus sum, Laertie noster.
 ? Quando dies adveniet, quem profata *Morta*¹ est.
 Celsosque ocris aruaque putria et mare magnum.
 Nexabant multa inter se flexu nodum² dubio.
 ... Mercurius cumque eo filius Latonas.
 ? ... vecorde et malefica vacerra.

Ex Naevii Bello Poenico.

Blande et docte percontat, Aenes quo pacto
 Trojam urbem liquerit.....
 Jamque ejus mentem fortuna fecerat quietem.
 Sacra in mensa Penatium ordine ponuntur.
 Exercitu(s) insulam integram urit, populat³, vastat.
 [Ut] septimum decimum annum ilico sed[er]ent.
 ? ... que ex auro vestemque citrosam.
 ? Noctu Trojad⁴ exhibant capitibus opertis.
 Seseque ii perire mavolunt ibidem.
 Cum tu arquitenens sagittis pollens Dea[na].
 Deum adlocutus summi deum regis fratrem.

Ex carmine incerto.

Cum victor Lemno classem Doricam appulisset.

§ 3. — De concursu vocalium in mediis vocibus.

A. — De priore vocali modo correpta modo producta.

Apud veteres Latinos multae vocales ante alias vocales positae longae erant, quas posterior aetas corripuit. *Fīeri* dicebatur ut *fīo*: Plaut. Rud. 3,1,14 Atque illa animo jam *feri* ferocior. Poen. 3,5,43 Consulto hoc factum est mihi ut insidiae *ferent*. Bacch. 2,3,65 auro insidias *feri*. Trin. 2,4,131 Si in obserendo possint *interferi*. Captivi 4,2,63 ignem ingentem *feri*. 5,4,1 Vidi ego

1. Num *Morta* 'st?

2. Traditur *nodorum*.

3. Traditur *populatur*.

4. Traditur *Trojade*.

multa saepe picta quae Acherunti *fierent*. Bacch. 4,6,18
 Orabat quod istic esset scriptum ut *fieret*. Trin. 3,2,18
 Atque honori posteriorum tuorum ut vindex *fieres*. Cas.
 4,1,2 Neque usquam ludos tam festivos *fieri*. Amph.
 1,2,25 Pater curavit uno ut fetu *fieret*. Stich. 4,1,58
 Quia nequit, qua lege licuit velle dixit *fieri*. Amph. 2,1,17
 Vidit nec potest *fieri* tempore uno. 2,1,40 Nunc venis
 etiam ultro inrisum dominum, quae neque *fieri*. 2,2,70
 Etiam tu quoque adsentiaris huic[e]. Quid vis *fieri*?¹.

Itidem *fūr*². Ennius apud Ciceronem de Or. 3,42,168 Nos sumus Romani qui *fuimus* ante Rudini. Id. apud A. Gellium 12,4,4 Partem *fuisset* de summis rebus regundis. Plautus, Poenulus, prolog. 110 Quo genere gnata qui parentes *fuertint*. Asin. 4,1,37 Deum nullum si magis religiosa *fuertit*. Capt. 2,2,12 Captus est? Ita. Non igitur nos soli ignavi *fuimus*. Mil. gl. 4,8,11 Cogitato identidem tibi quam fidelis *fuertim*³. Inde *fuertit* (id est *fūr*) C. I. L. I, 1051. Similiter *adfuissemus* Lucilius apud Julium Rufinianum 31 (Halm, Rhetores latini minores p. 46). — Sic *lūi* et *plūi* Varro, De lingua latina 9,104 Mueller. *Erūi*, *argūi* Priscianus 10,2,12; *Adnūt* sese mecum decernere ferro, Ennius apud Prisc. ibid.⁴. Item *rēi* ex *rēi* factum est, *īi* ex **īi*, *īvi*; *allūo* ex **lūo*, graece *λοῦω*; *dēus* fortasse ex **dīus*, *dīvus*, sanscritice *dēvas*. *Denūo* autem ex **denūo*, **de neo*; nomen enim adjectivum *novus* pro **nevos*, **neuos* est, graece *véos* pro *véros*, sanscr. *navas*, cum quibus formis haejungendae sunt, *nunc*, *nūper*, *nūdius*⁵, *vv*, *vūv*, *vuvv*, sanscr. *nū*, *nū*, *nūnam* (nunc). *Tūus* pariter pro *tūos*, **teuos*, graece *τεός* (sanscritice *tava* genetivus est, non possessivus);

1. Alia exempla quae apud Neue, *Formenlehre der lateinischen Sprache, Zweite Ausgabe* II p. 611. Res nota Donato ad Terent. Ad. 1,2,26.

2. Vide C. F. Guilelmi Mueller *Nachtraege zur plautin. Prosodie* p. 84.

3. « Sisenna in Rudente sic : *Fuit* extendit primam syllabam metri gratia. » Rufinus in Henrici Keil *Grammaticis latinis* VI p. 561,3.

4. Alia quae apud Neue II p. 497 ss.

5. Vereor ut recte *nūdius* scriptum sit in Ludovici Quicherat *Thesaurus poetico linguae latinae*.

suus pro *sūos*, **seuos*, graece εὐός; quare etiam *sūus* per *ouei* scribitur C. I. L. I, 1007 et *suis* monosyllabum per *ouei* ibid. 1297, ut *tibī*, *sibī* per *ei* 542. 1453. 38. 1008; etiam *suuo* reperitur ibid. 1242.

Nihil igitur erat cur in saturniis *fīeri*, *fūit*, *fūisse* non post alios admitterem. Majoris audaciae fuit in vaticiniis duos versus ita scribere ut voces *tūa*, *sūis* ultimum trochaeum efficerent; hoc tamen et veriloquii causa legitimum visum est et in altero saltem exemplo sensus ita verisiculos sponte distinguebat ut vix dubitarem. Neque haerere in hoc debebam, quod alibi *tuus*, *suus* aut priorem corripunt aut syllabas contrahunt; nam apud Plautum promiscue non modo *fīeri* et *fīeri*, verum etiam *fūi* et *fūi* vel *fvi* reperiuntur. Trin. 4,3,83 Propter eosdem quorum causa *fui* hac aetate exercitus. Mil. gl. 4,6,11 Namque edepol vix *fuit* copia adeundi atque impetrandi. Rud. 1,1,4 Non ventus *fuit* verum Alcumena Euripidi. Curc. 2, 3,71 Vocat me ad cenam, religio *fuit*, denegare nolui. Captivi 3,4,94 *Fuistin* liber? Fui. Enimvero non fuit, nugas agit. Qui tu scis, an tu fortasse *fuisti* meae matri obstetrix? Rudens 2,6,20 Ubi perdidisti etiam plus boni quam mihi *fūit*. Trin. 1,2,69 *Fuitne* hic tibi amicus Charmides? Est et *fūit*. 138 Utrum indicare me ei thesaurum aequum *fūit*? — In uno exemplo ex Naevii carmine petito *pūer* cum fiducia scripsi: nam aegre persuaderer hemistichium *Proserpina puer* aliter feriri debere atque *p[ar]i[s]suma fuit*.

1. Non ausus sum legere sic versum ex Naevii Bello Poenico:

Nam divina Monetas filia *docūit*.

Nam idem Naevius videtur scripsisse:

Summe deum regnator, quianam [me] *genūisti*

habemusque in elogio P. Scipionis:

QUIBUS SEI IN LONGA *licūset* TIBI UTIER VITA.

Quin posui ex conjectura in carmine fratrum Arvalium:

NE *volūeris*, MARMARS, INCURRERE IN PLEORIS.

Somnia enim sunt quae vulgo dicunt de origine harum formarum, neque in iis *fui* latere potest. Potius crediderim unam eandemque vocalem, eamque

Lucius, *Luciom* in Scipionum elogiis pro molossis esse jam diu comprobatum est. Prisca igitur aetate longa fuit *i* in *Lucius* sicut in *Lucīlius*; at, puto, brevis in *Quinctius*¹ sicut in *Quinctilius*; quod si falsum non est, ex nominibus gentiliciis derivatis in *-ilius* (vel *-idius*) discere est, quae pristina fuerit prosodia nominum in *-ius* desinentium (*Servīus* ergo ut *Servīlius*, *Sextīus* ut *Sextīlius*, *Fufīus* ut *Fufīdus*). Observavit Buecheler apud Latinos saepe gentilicia per *i* longam scribi, apud Oscos *Kluvatium* apudque Umbros *Kliviier i* geminam habere, recteque suspicatus est haec esse veteris prosodiae vestigia². Fortasse nomina quaedam in veteribus lapidibus servata, cum in *EVVS* desinant, *EI* pro *Ī* accepto sunt pronuntianda³. — Quia duae terminationes *-īus* et *-īus* fuerunt, duplex fuit quoque exitus vocativo; nam, puto, vetustissimi Romani sic declinare consueverant, *Romolos Romolī*, *Leucetīos Leucetīī*, *Leucīos Leucīī*; postea pro *Romolī*

brevem, in *ū* et *ī* abiisse in *genui* et *genitus*, *licuit* et *licitus*. — Ubi cumque tamen etymologia incerta est neque ipse versus certam prosodiam requirit, cavendum est ne nimia fiducia posterioris aetatis pronuntiationem admittamus. Nam revera nescimus num Livius scribere non potuisset:

. cum *socios* nostros,
auctorque tabulae Regillanae :

Equitatu elephantisque cum omnibus *sociis*,
et Naevius :

. Manius *Valerius* consul partem.

Productionem mediae syllabae in *socius* minime mirarer; quae vox cognata videtur esse sanscritico nomini *sakhā*, accus. *sakhāyam*, vocat. *sakhē*, olimque debuit continere diphthongum.

1. Non ergo in titulo T. Quinctii sic legendum est :

U|[i] T|[i]tus Quin|[ctius] dicta|[tor]...

2. *Oskische Bleitafel*. Frankfurt a. M. 1877. P. 50.

3. At prorsus errare videtur Ritschelius (Opusc. iv p. 260 ss.) ubi putat *ius* et *eius* in innumeris exemplis ejusdem terminationis formas duas esse. Scilicet tres distinctae sunt terminationes (quas si quis rei orthographicae et phoneticae probe peritus in libello peculiari se jungere aggrediatur, historiam nonnihil adjuvabit), *ius* ut in *Lucius*, *īus* ut in *Quinctius*, *ējus* ut in *Pompejus* (Πομπήϊος). Tertia per geminam *i* consonantem pronuntiari debet, ut *ajo*, *Maja*, *ejus*, *cujus*; e natura longam habet; *ējūs* autem ex *ēdius* factum est ut *ajjo* ex **agio*, *majjor* ex **magior*, *mejjo* ex **megio*, *pejjo* ex **pedior* (cf. *pessimus* pro **pedsimus*).

Romulē dictum est (ut *capē* pro *capī*, *cubilē* pro **cubilī*); *Leucetīē*, quod in saliarum carmine habemus, pro *Leucetī*; *Lucī* pro *Leucī*; ubi autem *i* produci desita est in nominativo *Lucius*, vulgo propter analogiam inceperunt dicere *Luceti* pro *Leucetie*, *fili* pro *filie*. Eodem discrimen genitorum in *-ī* et *-ī* refero¹. At *mi* vocativus, nisi fallor, demonstrat olim dictum esse *mīus*, ut *tūus* et *sūus*.

In versu quodam carminis saliaris malui pro *prae* scribere *prā* (ut sunt veteres genetivi primae declinationis in *-ā*) quam particulam nescio quam addere vel thesin hemistichii antepaenultimam sublatam credere.

Jam sequuntur exempla vocalis ante vocalem productae. *Fīant* et *Dēana* vel *Dīana*, quamvis etiam augustea aetate usitata, non segregavi a similibus vocibus.

Ex carminibus Saliorum.

Cume tonas, Leucetie, *prā*² tet tremonti.

Ex vaticiniis.

Campum, milliaque multa³ occisa tua.

Quotannis comiter Apollini *fiant*.

Privati uti conferant pro se atque suis.

? Cave in mare manare suo flumine siris⁴.

Ex elogio Calatini.

Populi primarium *fuisse* virum.

Ex elogiis Scipionum.

DVONORO OPTUMO *fuisse* VIRO.

LUCIOM SCIPIONE FILIOS BARBATI.

CORNELIUS Lucius SCIPIO BARBATUS.

QUOJUS FORMA VIRTUTEI PARISUMA *fuit*.

1. Hodie enim spernenda sunt inventa grammaticorum, qui *re* et *ii* in adjectivis, *i* in substantivis adhiberi contendunt. — *Romule* *dīē* apud Ennium graecum est, haud aliter quam *Metioeo Fufetioeo*.

2. Traditur *prae*.

3. Traditur *multaque millia*.

4. Traditur *sinas*.

Ex Appii Sententiis.

? Faber est [ipse] *suae* quisque fortunae.

Ex Naevii Bello Poenico.

Prima incedit Cereris Proserpina *puer*.

Cum tu arquiteuens sagittis pollens *Dea[na]*.

Magnum stuprum populo *fieri* per gentis.

Prorsus incertum est, quo modo *rei* efferri debeat in tabulis triumphalibus Regilli et Gracchi :

Ejus *rei* ergo aedem Laribus Permarinis vovit.

Cujus *rei* ergo hanc tabulam Jovi dedit donum.

Fortasse *pīa* legendum est in titulo C. I. L. I, 1080. Sic cum diphthongo umbrice *peihaner* (piandi), osce *peihioi* (pio).

Quarti pedis cum thesis fere brevis sit (nisi ubi quinti thesis supprimitur), hi versus sic legendi sunt :

Ex vaticinio.

Ferisque quae incolunt terras, *iis* fuat esca.

Ex elogiis Scipionum.

LUCIOM SCIPIONE *filios* BARBATI.

CONSOL, CENSOR, AIDILIS HIC *fūet* A[PUD VOS]

CORNELIUS LUCIUS *Scipio* BARBATUS.

CONSOL, CENSOR, AIDILIS QUEI *fūit* APUD VOS.

HONOS, FAMA VIRTUSQUE, *gloria* ATQUE INGENIUM.

FACILE FACTEIS SUPERASES *gloriam* MAJORUM.

TERRA, PUBLI, PROG NATUM *Publio*, CORNELI.

Ex elogio incerto.

Summas opes qui regum *regias* refregit.

Ex titulo Caecili.

BENE REM GERAS ET VALEAS, *dcrmias* SINE QURA.

Ex Livii Odyssea.

Tuque mihi narrato *omnia* disertim.

Atque escas habe[a]mus *mentionem*.....

Partim errant, nequinont *Graeciam* redire.
 Apud nympham Atlantis *filiam* Calypsonem.
 Simul ac lacrimas de ore *noegĕo* deterisit.
 ... Mercurius cumque eo *filius* Latonas.
 Topper facit homines ut [*p*]rius fuĕrunt (*num* fĭuĕrunt?)

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta puer, Saturni *filĭa*, regina.

Ex Naevii Bello Poenico.

Exerciti in *ex-* *-peditionem* ducit.
 Sanctus Jove prognatus *Putius* Apollo.
 simul *atrocĭa* porricerent.
 Plerique omnes subigunt sub *suum* iudicium.
 Ferunt pulcras creterras *aurĕas* lepistas.
 Novem Jovis concordēs *filĭae* sorores.
 Quam cum stupro redire ad *suos* popularis.
 Apud emporium in campo, *hostium* pro moene.

Ex Naevii epigrammate.

Flerent divae Camenae *Naevium* poetam.

Versus Metellorum.

Dabunt malum Metelli *Naevio* poetae.

In solutis arsiŕibus invenimus *Leucetĭe*, GREMĪ[M], VALĒAS, *imperĭo*, *advenĭet*, *advenĭens*, *arĭaque*, *Purpurĕus*, *facĭant*, INGENĪUM, *redĭ[i]t*, *miserĭas*, *dubĭo*, *auspicĭum*, *millĭaque*, *aliĕnigenae*, *Siciliĕnses*, *patriĕae*, *Dĭomedis*, *legĭo*, *pŭtriĕa*¹, *quĭanam*, in solutis thesibus *loquĕr*, *facĭendis*, *licĭuset*, IMPERĪO, AUSPICĪO, *habĕ[a]mus*, *piĕtati*, *abĕuntes*, *alius* *aliunde*, *facĭet*, SAPIĒNS, *legĭones*, *genŭisti*, *grandĭa*, SAPIĒNTIA, *statŭam*, *reconciliĭat*, *Antĭochus*, *Sardiniĕam*, REDĪEIT. Praeterea vide proximam tabulam (p. 80-81).

B. — De synizesi.

Voces, quales *eo*, *meam*, *tuas* sunt, in poesi vetere saepe unius pedis aut thesin aut arsin efficiunt. Plerumque discerni nequit utrum altera syllaba corripatur, ut in

1. Etiam qui primam in hac voce syllabam producent, *i* propter quae modo p. 78-79 dicta sunt debent corripere.

abi, an *ambae* cocant, ut in *eorumdem* ab Ennio pro molosso posito, vel in Terentii *ais* monosyllabo (supra p. 32). Similiter *duellum*, ubi *u* vocalis est, anapaestum efficere potest ut *senectus*, aut spondeum ut *eorum*, quod Cn. Naevius in saturnio versu disyllabum fecit. Qui talium vocum exempla ex Plauto petita cupiet, quaerito in C. F. Guilelmi Mueller *Plautinische Prosodie*; exempla ex saturniis non credo alia esse atque haec¹, in quibus de solius *eorum* pronuntiatione constat :

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa cante, divum *deo* supplicate.

Ex vaticiniis.

Ferisque quae incolunt terras, iis *faat* esca.

Ne ninculus mederi *queat*.....

Cave in mare manare *suo* flumine siris.

Ex *ea* tibi, his quae nunc panduntur fatis.

Donum amplum victor ad *mea* templa portato.

Ex elogio Africani.

Quantam columnam, quae res *tuas* gestas loquatur?

Ex titulo Caecilii.

HOSPES, GRATUM EST QUOM APUD *meas* RESTITISTEI SEEDES.

Ex tabula Regilli.

Ea pugna pugnata rex Antiochus regnumque.

Duello magno dirimendo, regibus subigendis.

Ex Livii Odyssea.

Quae haec daps est, qui festus *dies*?....

[Venit] Mercurius cumque *eo* filius Latonas.

Ex Naevii Bello Poenico.

Eorum sectam sequuntur multi mortales.

?..... *eam* carnem.

Quod bruti nec satis sardare *queunt*.....

Conferre *queant* ratem aeratam qui peritet,

1. Non recte enim Buecheler, caesurae Korschianae (infra I, II, 4) aut ignarus aut immemor, sic versum ex elogio P. Scipionis dimittitur :

Quei apice| in|signe| *dialis*| flami|nis ge|sisteil.

? Qui *diu*¹ mare sudantes *eunt* atque sedentes.
Deum adlocutus, summi *deum* regis fratrem.

C. — De *u* modo vocali modo consonante.

Aetate prisca vocales adhuc pronuntiabantur, quae postea consonantes factae sunt : *düellum* dicebatur ut *düo*, unde *dvellum*, post *bellum*; sic fortasse etiam *düonus* ante *dvonus* et *bonus*.

Exempla ex saturniis nostris :

Ex vaticiniis.

- ? Vestros qui campos pascunt placide *perdvelles*².
? Quamvis moventium *dvonum* (vel *düonum*) negumate.
? Victoriā datam, *düello*³ perfecto.

Ex elogio L. Scipionis, Barbati f.

Dvonoro (vel *düonoro*) OPTUMO FUISE VIRO.

Ex tabula Regilli.

Dvello (vel *Düello*) magno dirimendo, regibus subigendis.

Ex Naevii Bello Poenico.

Siliuicolae homines *dvellique* (vel *düellique*⁴) inertes.
Simul *dvoza* (vel *düona*) eorum portant ad navis.

U littera post liquidam *r* vel *l* vocalis erat : *lārüa*, *mīlüs*, *sīlüa*, *sölüo*, *völüo*. Quod posteriores *larva*, *milvus*, *silva*, *solvo*, *volvo* dixerunt, similiter egerunt atque Itali hodierni, qui *belva* (belua), *parve* (paruit) pronuntiant. In

1. Traditur *dum*.

2. Traditur *perduelles uestros qui uestros campos pascunt placide*.

3. Traditur *bello*.

4. Traditur *bellique*.

nostris saturniis invenimus *silvicolae*, *ärüaque*¹; nusquam *lv* aut *rv* dicere cogimur, nam *parüa* si trisyllabum est a corripit ut *parum*, *salüom* ut *salus*. *Pulüis*, puto, primam correptam habebat, sed hic etiam *pülüis* recipi posset. Haec sunt exempla, quibus addi oportet vocem ex carminibus Saliorum desumptam *promeneruat*:

Ex elogio L. Scipionis Cn. f. Cn. n.

AETATE QUOM *parva* (vel melius *parüa*) POSIDET HOC SAXSUM.

Ex tabula Gracchi.

Exercitum... *salvomque* (vel melius *salüomque*) atque incolumem.

Ex Livii Odyssea.

Celsosque ocris *arüaque* putria et mare magnum.

Ex Naevii Bello Poenico.

Silvicolae homines bellique inertes.

Vicissatim *volvi* (vel melius *volüi*) victoriam.....

Ex carmine rusticorum.

Hiberno *pulvere* (vel melius *pulüere*) verno luto grandia farra.

Ubicumque de sono dubitari potest, vocalem suaserim efferre potius quam consonantem. Nam apud Plautum fere *mülüus*, *lärüa* (itidem *rëlicüus*) metrum requirit, numquam *milvus*, *larva* (neque magis *reliqvus*); inter *silva* et *silüa*, *volverim* et *völüerim*, *salvos* et *sälüos* plerumque distingui nequit (nos igitur homines hodierni cum Plauti vel ejus aequalium verba laudamus sine jure *u* consonantem in his vocibus consuevimus ponere); atque etiam in talibus nonnumquam *u* vocalis locum pro corrupto habitum sanat, ut hemistichium *dicere salüae sient* (supra p. 52 in adnot.). Equidem non mirer, si quis demonstrat in antiquissimo

1. A in *arvum* corripienda est, quamquam *arvalis* cum apicè scriptum invenimus C.I.L. vi, 913, atque *ambarvalia* dicitur, non **ambervalia*. Nam *ärüus* adjectivum sine dubitatione ulla factum est ab *ärare* ut *pascüus* a *pascere*; quae vox neque propter jocum *ärvus* neque propter metrum *ärüus* pronuntiari potest in versu Plautinae Truculenti 1,2,47: *Non aruus hic sed pascuust* (codices *pascus est*) *ager si arationes*.

Latinorum sermone (praeter in compositis, qualia sunt *inter-venio, super-venio*) numquam *lv, rv* pronuntiatum esse.

§ 4. — De epenthesi et syncopa.

Huc pertinent hi versus :

Ex vaticiniis.

Sed neque credes tu mihi donec *compleris* sangui.

Cave in mare manare suo flumine *siris*¹.

Ex tabula Mummii.

OB HASCE RES BENE GESTAS QUOD IN BELLO *vorat*^{2,1}

HANC AEDEM ET SIGNU *Herclis*³ VICTORIS IMPERATOR.

Ex dedicatione Vertulejorum.

DONU DANUNT *Hercliei*⁴ MAXSUME MERETO.

Ex Appii Sententiis.

Amicum cum vides, *obliscere*⁵ miserias.

Ex Livii Odyssea.

Ibidemque vir summus, adprimus, *Patricoles*⁶.

De syncopa in *compleris, siris, vorat, obliscere* nihil opus est dicere.

Ἡρακλῆς; latine abiit in *Herec[o]les Herc[o]les*, ut Ἀσκληπίος in *Aesc[u]lapius*; vocalis insiticia rursus abjecta est in *hercle* ut vocalis vetus in *circlus*, accusativumque *Herclēm* in exitu hexametri Enniani habes apud Gellium 13,23,18: ergo in *Herclis, Hercliei* pro HERCULIS, HERCOLEI non est cur haereas. HERCLI praeterea exstat in lapide, C. I. L. v,2, 5498.

In versu Livii Andronici *Pätroclus* servari posset thesi paenultima sublata (ea autem aetate *Patrōclus* admitti ne-

1. Traditur *sinas*.

2. Lapis *voverat*.

3. Lapis *Herculis*.

4. Lapis *Hercolei*.

5. Traditur *obliscere*.

6. Traditur *Patroclus*.

quit, quod volebat Korschius), nisi cum Bergkio scribendum esset *Patricoles*; de hac forma vide Ritschelii *Opuscula* II p. 476. Epentheses reliquae, de quibus Ritschelius in eodem libro agit, ut *drach[u]ma*, *tech[i]na*, *m[i]na*, in saturniis superstitiis non reperiuntur. Ne in elogio P. Scipionis Africani majoris Ennio attributo *colum[i]nam* pro *columnam* legere velis, admonet versus ex carmine incerto:

Cum victor *Lemno* classem Doricam appulisset.

Nam *Lēm[i]no* admitti non potest. Itidem apud Livium noli legere

Apud nympham *At[o]lantis* filiam Calypsonem,
aut apud Cn. Naevium

Bicorpores Gigantes magnique *At[o]lantes*;

nam Plautus dixit sine vocali inter *t*¹ et *l* ātletice (Bacch. 2,3,14; Epid. 1,1,20). Apud Livium in

Mandisset impius *Cyclops*.....

nihil refert utrum scribas *Cuclops* an *Cuc[o]lops* vel *Cuc[u]lops* (etiam possis *Cocles* et *Cocules*). In ejusdem versu

Carnis vinumque quod libabant *anclabatur*,
anc[u]labatur scribi nequit². Si *poplo* legeres, claudicaret hic versus ex Cn. Naevii Bello Poenico:

Magnum stuprum *populo* fieri per gentis;
contra versus Ennio attributus de Scipione Africano majore optime sic procedet, cum fere purus sit quartus trochaeus:

Quantam columnam faciet [tibi] *poplus* romanus?

1. Satis enim notum est, tempore Plauti pro θ, φ, χ semper *t*, *p*, *c* scriptum et pronuntiatum esse. Vide quae dicuntur infra II, 1, 1 ad titulum Mummii.

2. Contra inserendum est *u*, si cum Hermanno sic versus discerpseris:

. carnis autem
Vinumque quod libabant *anc[u]labatur*.

Temp[u]la in uno ex vaticiniis a T. Livio servatis legere suadet Hermann, Epitome doctrinae metricae ed. alt. p. 222, quod satis probabile videtur :

Donum amplum victor ad mea *tempula* portato.

Maxima cum dubitatione infra (Part. II lib. 1 § 6) locuturi sumus de versu Naevii sic fortasse scribendo :

Transit Melitam Romanus, insulam *integ[er]am*.

Ultimum versum in dedicatione Vertulejorum sic efferre jubebat Korschius, cui nos in hoc aegre assentiremur :

SEMOL TE ORANT, SE VOTI *creb[er]o* CONDEMNES.

§ 5. — De voce **VIR**.

In carmine Cn. Naevii de Bello Poenico duo versus reperiuntur, ubi *viri*, *viros* priorem syllabam producent, quod Theodorus Korsch agnovit :

Multi alii e Troja strenui *viri*.

Sin illos deserant fortissimos *viros*.

Nam male in altero *virorum* pro *viros* emendatum est. *Vir* enim respondet sanscritico *vīras*, lithuanico *vyras*, quae ab Ario-Europaeis dictum esse *wīros* demonstrant. Ita demum intellegitur cur latine *viri*, non **veri* dicatur; nam *i* correpta ante *r* posita in *e* fere abit (sic legitur et *legere*, capitur et *capere*, legissem et *legeram*, faliscus et Faleria, *si-sto gi-gno* et *se-ro* pro **si-so*). Apud Umbros autem *veiro* casu accusativo plurali reperitur; id pronuntiandum est *wīrō[f]*.

Sane mirum est *vīri* latine correptum esse. Sed simili modo *pejĕrare* pro *perjūrare* habemus, quod adhuc explanatione caret; neque magis scimus cur dicatur *hūmanus* et *hōmo*, *pūblicus* et *pōpulus*.

§ 6. — De genetivo pronominalium.

In saturniis nostris non reperiuntur genetivi *illius*, *unius* et similes; *hujus* quoque deest; tantummodo *ejus* et *quojus* vel *cujus* habemus:

Ex elogio Barbati.

Quojus FORMA VIRTUTEI PARISUMA FUIT.

Ex tabula Regilli.

Ductu auspicio imperio felicitate *ejus*.

Ejus rei ergo aedem Laribus Permarinis vovit.

Ex tabula Gracchi.

Cujus rei ergo hanc tabulam Jovi dedit donum.

Ex tabula Mummii.

DUCTU AUSPICIO IMPERIOQUE *ejus* ACHAJA CAPTA.

Ex titulo Atistiae.

Quojus (corporis) RELIQUIAE QUOD SUPERANT SUNT IN HOC...

Ex Naevii Bello Poenico.

Jamque *ejus* mentem fortuna fecerat quietem.

In primo Regillanae tabulae versu *ejus* trochaeus est. Pro pyrhhichio adhibetur in Naevii versu, in versu tabulae Mummianae (nam dactylus *ejus* A- propter divisionem thesis legitimus non esset, atque in hac sede thesin plerumque singulae breves efficiunt), etiam ut videtur in ultimo versu tabulae Regillanae, sed *rei* vel *re* synaloepham pati potest, ut *ejus* spondeus vel iambus fiat. *Quojus* pro pyrhhichio est, si recte *corporis* sustuli, in titulo Atistiae. In elogio Barbati *quojus* et in tabula Gracchi *cujus*, ut libuerit, pro iambo vel pro spondeo vel (quod tamen in elogio Barbati aegre ferrem, quia sic deficeret caesura Korschiana, de qua infra I, II, 4) pro pyrhhichio accipies.

Li genetivi pro pyrhhichiis sunt in permultis Plauti locis. Praeterea habes apud Naevium in Ribbeckii editione

altera : tragoed. 3 Omnes formidant homines *ejus* valentiam. Com. 2 *Hujus* autem gnatus dicitur geminum alterum. 109 *Cujus* facta viva nunc vigent, qui apud gentes solus praestat. Sic C. I. L. 1, 1422 *Quojus* fatum acerbum populus indigne tulit.

In exemplis per codices manu scriptos servatis pro *cujus*, *ejus* disyllaba plerumque licet monosyllaba ponere *cui*, *ei*; sed in exemplis qui in lapide exstant de forma dubitari nequit. At vereor ut recte conjecerint qui formas nescio quas *quois*, *eis*, *hois* proposuerunt. Ceterum, qui de hac re plura desiderat, legat Samuel Brandt, *De varia quae est apud veteres Romanorum poetas scenicos genetivi singularis pronominum forma ac mensura*, Lipsiae, 1877.

§ 7. — De rhythmo in vocibus singulis.

Apud poetas scenicos maximi momenti est quem hic *rhythmus in vocibus singulis* nomine appellavimus. Id est, non solum curant poetae ut legitimus sit numerus legitimusque ordo syllabarum sive productarum sive correptarum, verum etiam singulas voces respiciunt, neque in unaquaque versus sede alias vocum species admittunt quam certas longo usu sollemnique observatione comprobatas. Quod etiam apud poetas dactylicos aliquando videre est, qui fere omnes in exitu versuum *tegmine fagi* vel *lentus in umbra* vel *permisit agresti* vel *albaque circum* admittunt, respuunt *nox vigilare* vel *omnes vigilare* vel *conspicitur sus*. Iidem in exitu distichi bene *omne favos* aut *respicimus* ponunt, rejiciunt *nos agimus*. In initio versus est qui *Semper praesidium*, est qui *Praesidium semper* libentius ponat. Accentus autem quia a forma specieque vocum omnino pendet, persaepe in eodem loco positus reperitur, ut leviter inspicienti proclive sit, quod alia causa effecerit, id vi accentus tribuere; quo errore tantum non tota hodie Germania deluditur atque jamdudum laborat.

Apud scenicos igitur poetas similes illis sunt de rhythmo

vocum religiones, quas vulgo (neque rectius) docti propter accentus respectum servari credunt. Exempli gratia in Terentiana Phormione vox in spondeum desinens, ut *ambobus, salutatum, faciendum*, circa centies vicies quinques in ultima syllaba recipit arsin versus paenultimam, semel (v. 619) arsin antepaenultimam; consulto igitur poeta versu 22 in fine *faciam dicundi mihi*, non *dicundi faciam mihi* scripsit, 44 *genium compersit* non *compersit genium*, 48 *puero natalis* non *natalis puero*, 63 *fratrem majorem* non *majorem fratrem*, itidemque 65 *senibus ambobus*, 207 *tibi nunc faciendum*, 213 *dictis protelet*, 294 *timuit adolescens*, 298 *potius ducebat*, 334 *ducent damnatum*, 345 *plane praesentem*. Sed id quia consulto fecit, non ideo fecit propter accentus cum arsi consociatione, ut plerique volunt: nam cur 43 *vix de demenso suo* non *dé deménso víx suo* vel *víx deménso dé suo* scripsit? cur 180 *tánta te impendent mala* non *tánta impéndent té mala*, 391 *néque mi cognatus fuit* non *néque cognátus mí fuit*, 505 *út conflictares malo* non *conflictáres út malo*, 514 *hóram ne oppertus sies* non *hóram oppértus né sies*, cur 543 *sí nil nanciscor mali* non *níl nanciscor sí mali*, cur 935 *quín tu mi argentum cedo* non *quín tu argéntum mí cedo*?

Alia prorsus est observatio, sed iisdem poetis non minus usitata, ut dactylus sic informari possit, *sed tibi*, *esset tibi*, *sed numerus*, *adveniam*, *advenienti*, *sed quod erat*, *esset quod erat*, non autem sic, *omnia*, *praesentibus* et, *arma virum*, *praesente viro*. Id est, ultima vocis alicujus syllaba solutae arsis vel thesis pars esse nequit (quod jam supra p. 54 significatum est). Ut igitur ex Phormione iterum exempla petam, in ea fabula quadragies quinques vox in dactylum desinens synaloepham patitur, septies terminatio dactylica trochaeum et semipedem efficit, semel (vers. 1014) *haecine* ultima synaloepham patiente ictum accipit in paenultima¹, ne semel quidem terminatio

1. *Ne scio* (vers. 193) ea aetate pro duplici voce haberi debet.

dactylica, infecta synaloepha, in uno pede continetur.

Haec et similia si consideraveris, facile concedes nihil in re metrica esse actum, si quis pedes syllabasque tantummodo, non voces quoque sedulo tractaverit. Atque nobis, cum ad hunc librum conficiendum informandumque iudicium nostrum aliorum libros perlegeremus, maxime molestum erat quod omnes hanc partem laboris aut omnino spreverant atque neglexerant, aut singulas observationes obiter tangentes potius in mente dubitationem movebant quam certi quidquam exprimere videbantur. Itaque sub hac paragrapho volumus rem totam ita tractare, ne umquam in futurum eadem molestia doctos afficere possit. Quod ut consequeremur, universas voces attulimus, quotquot in fragmentis nostris reperiuntur; maluimusque longitudine hujus disquisitionis pigros lectores frangere, quam labori proprio chartaevae parcere atque dimidia parte operis confecta in ipsa via consistere.

Voces igitur tractabimus primum monosyllabas, dein iambicas (vel quae pyrrhichium efficiunt), postea spondiacas (vel trochaicas), quarto loco eas quae in spondeum desinunt (vel in trochaeum), quinto anapaesticas (quaeve efficiunt tribrachum), sexto quae desinunt in anapaestum (vel tribrachum), septimo quae creticum (vel dactylum) efficiunt aut in eum pedem desinunt. Ergo prosodiam ultimae syllabae in tabulis conficiendis non curavimus; ea autem semper nomina elegimus quae in producta ultima legitima essent, *spondiacas* exempli gratia dicentes pro *spondiacis et trochaicis*. Hoc autem ideo, quia propter productionem vi arsis effectam, de qua supra in § 2 actum est, ultimae syllabae utrumque sint prosodia uno tamen eodemque modo omnes persaepe a poetis adhibentur.

A. — Voces monosyllabae.

Voces monosyllabae aut in arsi esse possunt, aut extra arsin.

α. — Voces monosyllabae in arsi.

Apud poetas scenicos voces monosyllabae persaepe arsin recipiunt. Sic Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 1 *Si malos imitabo tum tu pretium pro noxa dabis.* 3 *Accensa et praeda per participes aequiter.* 15 *Mirum videtur quod sit factum jam diu.* 23 *Obsecro te Anciale matri ne quid tuae advorsus fuas.* 37 *Quo Castalia per struices saxeas lapsu accidit.* — Naeivius ibid. : trag. 1 *Quod tu mi gnate quaeso ut in pectus tuum.* 9 *Quin ut quisque est meritus praesens pretium pro factis ferat.* 17 *Laetus sum laudari me abs te pater a laudato viro.* 24 *Vos qui regalis corporis custodias.* 26 *Ingenio arbusta nata sunt non obsita.* — Plautus in Trinummi prologo : 4 *Nunc ne quis erret vostrum paucis in viam.* 13 *Is rem paternam me adjutrice perdidit.* 22 *Tantum est, valete, adeste cum silentio.* Ibid. act. 1 sc. 1 v. 4 *Concastigabo pro conmerita noxia.* 5 *Invitus ni id me invitet ut faciat fides.* 7 *Ita plerique omnis jam sunt intermortui.* 10 *Neque quicquam hic vile nunc est nisi mores mali.* 13 *Faciunt pars hominum quam id quod prosint pluribus.*

In versibus saturniis voces monosyllabae similiter persaepe arsin primam, secundam, quartam, quintam occupant¹ :

Ex carminibus Saliorum.

? Divum em *pa* cante, divum deo supplicate.

? Divum *em* pa[trem] cante, divum deo supplicate.

Cume tonas, Leucetie, pra*i* tet tremonti.

? Quot[i] ibe tet...

Ex carmine Arvalium.

? NE VOLUERIS, MARMARS, INCURRERE in PLEORIS.

? SATUR *fu*, FERE *Mars*...

1. In tabulis infra subjectis, quo facilius sedes arsium vel thesium perspiciatur, alio paginae loco incipere jussi sunt versus in quibus considerandi sunt pedes impares, alio versus in quibus pedes pares.

Ex vaticiniis.

... deferet amnis *in* pontum magnum.
 Privati uti conferant pro *se* atque suis.
 Qui *jus* populo plebeique *is* dabit summum.
 Qui *jus* populo plebeique *is* dabit summum.
 Hoc *si* recte facitis, gaudebitis semper
 Fietque *res* melior, nam *is* divus exstinguet.
 ?Cave *in* mare manare suo flumine siris.
 Tum *tu* insiste audax hostium muris,
 Memor, quam *per* tot annos obsides urbem.
 ?Sacræque patria, quorum *ob* cura missa.

Ex elogiis Scipionum.

CONSOL, CENSOR, AIDILIS *hic*, FUET A[PUD VOS].
 GNAIVOD PATRE PROGNATUS, FORTIS *vir* SAPIENSQUE.
 CONSOL, CENSOR, AIDILIS *qui* FUIT APUD VOS.
 AETATE *quom* PARUA POSIDET HOC SAXSUM.
 AETATE QUOM PARUA POSIDET *hoc* SAXSUM.
 QUOIEI VITA DEFECIT, *non* HONOS, HONORE.
 IS *hic* SITUS QUEI NUNQUAM VICTUS *est* VIRTUTEI.
 ANNOS GNATUS XX *is* LOCEIS MANDATUS.
 NE QUAIRATIS HONORE *qui* MINUS SIT MANDATUS.
 NE QUAIRATIS HONORE QUEI MINUS *sit* MANDATUS.

Titulus Caecilii.

HOC *est* FACTUM MONUMENTUM MAARCO CAICILIO.
 HOSPES, GRATUM *est* QUOM APUD MEAS RESTITISTEI SEEDES.
 BENE *rem* GERAS ET VALEAS, DORMIAS SINE QURA.

Ex titulis Eurysacis et Atistiae.

EST *hoc* MONIMENTUM...
 QUOJUS RELIQUIAE QUOD SUPERANT *sunt* IN HOC...

Ex titulo Quinctii.

Jovis pater atque divi omnes *hoc* dederunt.

Ex tabula Regilli.

Caput patrandae pacis *haec* pugna exeunti.

Ex tabula Gracchi.

In ea provincia caesa hostium *aut* capta.

Ex tabula Mummii.

OB HASCE *res* BENE GESTAS, *quod* IN BELLO VO(VE)RAT.

Ex dedicatione Vertulejorum.

QUOD, *re* SUA DIFEIDENS ASPERE AFLEICTA,
PARENS TIMENS HEIC VOVIT, VOTO *hoc* SOLUTO.

Ex Appii Sententiis.

Ne *quid* fraudis stuprique ferocia pariat.
Amicum *cum* vides, obliscere miserias,
Inimicis si *es* commentus, *nec* libens aequae.

Ex Livii Odyssea.

Mea puer, quid verbi *ex* tuo ore...
? Argenteo polubro, aureo *et* glutro.
Quae *haec* daps est? qui festus dies?...
Quae *haec* daps *est*? qui festus dies?...
Quando dies adveniet *quem* profata Morta est.
[Aut] *in* Pylum adveniens *aut* ibi ommentans.
[Aut] *in* Pylum adveniens *aut* ibi ommentans.
Ibidemque *vir* summus, adprimus, Patricoles.
Celsosque ocris arūaque putria *et* mare magnum.
? Me carpento vehente *in*¹ domum venisse.
Simul *ac* lacrimas de ore noegeo detersit.
Quamde mare saevum; vir[es] *et* cui sunt magnae.
Quamde mare saevum; vir[es] *et* cui *sunt* magnae.
Topper facit homines *ut* prius fuerunt.
? *sic* quoque fitum est.
? Dusmo *in* loco
. *cum* socios nostros.

Ex Naevii Bello Poenico.

Inerant signa expressa *quo* modo Titani.
Blande *et* docte percontat, Aenes *quō* pacto.
Postquam avem aspexit *in* templo Anchisa.
Sacra *in* mensa Penatium ordine ponuntur.
? . . . *sint* quae Lutati.
Sicilienses paciscit obsides *ut* reddant.
Honerariae honustae stabant *in* flustris.
Plerique omnes subigunt *sub* suum iudicium.
Quod bruti *nec* satis sardare queunt...
Summe deum regnator, quianam [me] genuisti?
Flentes ambae, abeuntes lacrimis *cum* multis.
Conferre queant ratem aeratam *qui* peritet.
Quam *cum* stupro redire ad suos popularis.
Quam *cum* stupro redire *ad* suos popularis.

1. Traditur vehementem domum.

?Magnum stuprum populo fieri *per* gentis.
Simul dvona eorum portant *ad* navis.

Ex Naevii epigrammate.

Immortales mortales *si* foret fas flere.
Obliti *sunt* Romae loquier lingua latina.

Ex Carmine Priami.

Veteres Casmenas, cascas *res*, volo profari.

Verba pontificum.

Diebus *te* quinque calo, Juno Covella.

Monosyllaba numquam sextam arsis sedem occupant (quamquam vix dubitandum est, quin si integra Livii Andronici Naeviique carmina haberemus tales exitus inveniremus versuum, *fas est, fas sit*); tertiam in his tantummodo exemplis:

Ex vaticiniis.

?Hostem, Romani, si *ex* agro pellere vultis.

Ex ea tibi, his *quae* nunc panduntur fatis.
Donum amplum victor *ad* mea templa portato.

Ex elogio Africani.

Quantam columnam, *quae* res tuas gestas loquatur ?

Ex Livii Odyssea.

Neque enim te oblitus *sunt*, Laertie noster.
Carnis vinumque *quod* libabant anclabatur.

Ex Naevii Bello Poenico.

Exerciti in *ex-* -peditionem ducit.

Verba pontificum.

Septem diebus *te* calo, Juno Covella.

In his versibus ex vaticiniis petitis inter vocem monosyllabam et vocem insequentem hiatur :

Privati uti conferant pro *se*¹ atque suis.
Tum *tu* ~~insiste~~ audax hostium muris.

1. Num *sed*?

In uno versu ex Cn. Naevii Bello Poenico praepositio quae vocis compositae initium est pro monosyllabo singulari stat :

Exerciti in ex- -peditionem ducit.

β. — Voces monosyllabae extra arsin.

Apud poetas scenicos voces monosyllabae et in anacrusi et in reliquis thesibus stare possunt, sive synaloepham patiuntur sive ipsae pro thesi prove thesis dimidia parte numerantur. Sic Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 1 Si malos imitabo tum *tu* pretium pro noxa dabis. 3 Accensa et praeda per participes aequiter. 10 in sedes conlocat *se* regias. 23 Obsecro *te* Anciale matri ne *quid* tuae advorsus fuas. 31 *sed* qui sunt hi qui ascendunt altum ocrim? — Naevius ibid. : trag. 1 Quod *tu* mi gnate quaeso *ut* in pectus tuum. 4 Contempla placide formam et faciem virginis. 16 Tunc ipsos adoriane ne *qui hinc* Spartam referat nuntium. 17 Laetus sum laudari *me* abs *te* pater a laudato viro. 25 ite actutum in frondiferos locos. — Plautus in Trinummi prologo : 2 Sequor *sed* finem fore *quem* dicam ne scio. 4 *Nunc* ne *quis* erret vostrum paucis in viam. 11 Accipite et date vocivas *auris dum* eloquor. 13 *Is* rem paternam *me* adjutrice perdidit. Ibid. act. 1 sc. 1 v. 1 Amicum castigare *ob* meritam noxiam. 2 Immoene est facinus verum *in* aetate utile. 10 Neque quicquam *hic* vile nunc *est* nisi mores mali. 13 Faciunt *pars* hominum *quam* id *quod* prosint pluribus. 15 *Quae* in rebus multis opstant odiosaeque sunt.

Haud aliter in saturniis est. Jam sequuntur exempla in quibus synaloephae locus non est :

In primo, secundo, quarto, quinto pede.

Ex carminibus Saliorum.

? Divum *em* pa cante, divum deo supplicate.

? Quot[i] *ibe* tet tonare.

Ex carmine Arvalium.

NE VELUER... INCURRERE *in* PLEORIS.
SATUR *fu*, FERRE MAR[MAR]S... ENSALI *sta*...

Ex vaticiniis.

Annem, Trojugena, fuge Cannam, *ne* te alienigenae
Manus cogant *in* campo Diomedis conserere.
Sed neque credes *tu* mihi donec complearis sanguis.
Caro tua, *nam* mihi ita Juppiter fatust.

Vomicam *quae* gentium venit [ea] longe.
Vestros *qui* campos pascunt placide perdvelles.

Manu emissam *per* agros rigabis....
Memor, *quam* per tot annos obsides urbem.
Memor, *quam* per *tot* annos obsides urbem.
Ex ea tibi, *his* quae nunc panduntur fatis.

Ex elogiis Scipionum.

MORS PERFECIT TUA *ut* ESSENT OMNIA BREVIA.
QUA RE LUBENS TE *in* GREMIU, SCIPIO, RECIPIT.
AETATE QUOM PARUA POSIDET *hoc* SAXSUM.
IS HIC SITUS *quei* NUNQUAM VICTUS EST VIRTUTEI.

Ex elogio incerto.

Summas opes *qui* regum regias refregit.

Ex titulo Caecili.

BENE REM GERAS *et* VALEAS, DORMIAS SINE QURA.

Ex titulo Atistiae.

QUOJUS¹ RELIQUIAE *quod* SUPERANT SUNT *in* HOC.

Ex tabula Gracchi.

In ea provincia caesa hostium *aut* capta.
Cujus rei ergo *hanc* tabulam Jovi dedit donum.

Ex tabula Mummii.

OB HASCE RES BENE GESTAS, QUOD *in* BELLO VO(VE)RAT²,
HANC AEDEM *et* SIGNU HERC(U)LIS VICTORIS IMPERATOR.

1. Lapis *Quojus corporis reliquiae*...
2. In hoc versu *in* potius in debiliore arsis parte stare, quam extra arsin, dici deberet.

Ex dedicatione Vertulejorum.

PARENS TIMENS *heic* VOVIT, VOTO HOC SOLUTO.
SEMOL TE ORANT, *se* VOTI CREBRO CONDEMNES.

Ex Livii Odyssea.

Mea puer, *quid* verbi ex tuo ore.....
? Argenteo polubro, aureo *et* glutro.
Quae haec *daps* est? qui festus dies?.....
Quae haec *daps* est? *qui* festus dies?.....
?Quamde mare saevum; vir[es] *et* *cui* sunt magnae.
..... inferus *an* superus.
Topper citi *ad* aedis venimus Circae.

Ex Naevii Bello Poenico.

Exerciti *in* ex- -peditionem ducit.
Multi alii *e* Troja strenui viri.
? Blande et docte percontat, Aeneas *quo* pacto.
? Irque susum *ad* caelum sustulit suum rex.
Convenit, regnum simul atque locos *ut* haberent.
Sicilienses paciscit obsides *ut* reddant.
Ei venit *in* mentem hominum fortunas.
..... *ex* auro vestemque citrosam.
Magnum stuprum populo fieri *per* gentis.
Apud emporium *in* campo hostium pro moene.
Apud emporium in campo hostium *pro* moene.
Multa alia *in* isdem inserinuntur.

Ex Naevii epigrammate.

Immortales mortales si foret *fas* flere.

Versus antiquus.

Quasi messor *per* messim unumquemque spicum.

In anacrusi.

Ex carmine Arvalium.

E NOS, LASES, JUVATE.
E NOS, MARMOR, JUVATO.
Ne VELUER... INCURRERE IN PLEORIS.

Ex vaticiniis.

Sed neque credes tu mihi donec compleris sangui.
Ex terra frugifera; piscibus atque avibus.

*Qui jus populo plebeique [is] dabit summum.
Hoc si recte facitis gaudebitis semper.*

Ne ninculus mederi queat.....

*Tum tu insiste audax hostium muris.
Ex ea tibi, his quae nunc panduntur fati.*

Ex elogiis Scipionum.

Honc OINO PLOIRUME COSENTIONT R...

Hec CEPIT CORSICA ALERIAQUE URBE...

Mors PERFECIT TUA UT ESSENT OMNIA BREVIA.

Qua RE LUBENS TE IN GREMIU, SCIPIO, RECIPIT.

Is HIC SITUS QUEI NUNQUAM VICTUS EST VIRTUTEI.

Ne QUAIRATIS HONORE QUEI MINUS SIT MANDATUS.

Ex titulo Caecilii.

Hoc EST FACTUM MONUMENTUM MAARCO CAICILIO.

Ex titulo Eurysacis.

Est HOC MONIMENTUM.....

Ex tabula Gracchi.

In ea provincia caesa hostium aut capta.

Re felicissime gesta.....

Ex tabula Mummi.

Ob HASCE RES BENE GESTAS QUOD IN BELLO VO(VE)RAT.

Hanc AEDEM ET SIGNU HERC(V)LIS VICTORIS IMPERATOR.

Ex dedicatione Vertulejorum.

Quod RE SUA DIFEIDENS ASPERE AFLEICTA.

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis stuprique ferocia pariat.

Ex Livii Odyssea.

Quae haec daps est? qui festus dies?...

[Aut] in Pylum adveniens aut ibi ommentans.

Me carpento vehente in domum venisse.

Nam divina Monetas filia docuit.

Jam in altum expulsa lintre.....

At celer hasta perrumpit pectora ferro.

Ex Naevii Bello Poenico.

*In*¹ auream -molabat victimam pulcram.
Id quoque paciscunt, moenia.....
Quod bruti nec satis sardare queunt....
Res divas edicit, praedicit castus.
Qui diu mare sudantes eunt atque sedentes.
Sin illos deserant fortissimos viros.

Ex Carmine Priami et carmine incerto.

Et Pri[a]mum.....
Cum victor Lemno classem Doricam appulisset.

Verba legati.

Tum patriae compotem me numquam siris esse.

In tertio et sexto pede.

Ex vaticiniis.

Cum[e] populus dederit *ex* publico partem.
 Privati uti conferant *pro* se atque suis.
 Fietque res melior nam *is* divus exstinguet.
 Ex ea tibi his quae *nunc* panduntur fatis.
 Ea in[du]staurata *ut* assolet facito.

Ex elogiis Scipionum.

CONSOL, CENSOR, AIDILIS HIC FUET A[PUD VOS].
 CONSOL, CENSOR, AIDILIS QUEI FUIT APUD VOS.
 Quantam columnam, quae *res* tuas gestas loquatur?

Ex titulo Atisiae.

? FUIT... UXOR *mi*², FEMINA OPTUMA VEIXSIT.

Ex tabula Regilli.

? victa fusa contusa fugata *est*³.
 Ea pugna pugnata *rex* Antiochus regnumque.

Ex tabula Gracchi.

Iterum triumphans *in* urbem Romam redi[i]t.

1. Traditur *immolabat auream*.
2. Lapis *mihei*.
3. Num *fugata 'st?* — Traditur *fugataque est*.

Ex Livii Odyssea.

Quando dies adveniet quem profata Morta *est*¹.
 Igitur demum Ulixi *cor* frixit prae pavore.
 Nexabant multa inter *se* flexu nodum dubio.
 sic quoque *fitum* *est*².
 vecorde *et* malefica vacerra.

Ex Naevii Bello Poenico.

Irque susum ad caelum sustulit suum *rex*³.
 Simul alius aliunde rumitant inter *se*⁴.

Aliunde.

Tum patriae compotem *me* numquam siris esse.

? Septem diebus *te* calo, Juno Covella.

In his versibus monosyllaba synaloepham patiuntur aut
 pati saltem possunt :

Ex vaticiniis.

Amnem, Trojugena, fuge Cannam, ne *te* alienigenae
 Ferisque *quae* incolunt terras, iis fuať esca.

Hostem, Romani, *si* ex agro pellere vultis.

Fietque res melior, *nam* is divus exstinguet.

Ex elogio P. Scipionis.

QUEI APICE INSIGNE DIALIS FLAMINIS GESISTEI.

QUIBUS *sei* IN LONGA LICUISET TIBE UTIER VITA.

QUA RE LUBENS *te* IN GREMIU, SCIPIO, RECIPIT.

Ex titulo Caecilii.

HOSPES, GRATUM EST *quom* APUD MEAS RESTITISTEI SEDES.

Ex tabula Regilli.

? Equitatu elephantisque *cum* omnibus sociis⁵.

Ex dedicatione Vertulejorum.

SEMOL *te* ORANT, SE VOTI CREBRO CONDEMNES.

1. Num *Morta* 'st?

2. Num *fitum* 'st?

3. Traditur *suas* res.

4. Traditur *sese*.

5. Voces *cum omnibus sociis* apud T. Livium alieno loco positae.

Ex Appii Sententiis.

..... *qui animi compotem esse.*
 Inimicis *si es*¹ commentus, nec libens aequo.

Ex Livii Odyssea.

Neque enim *te* oblitus sum, Laertie noster.
 ? Simul ac lacrimas *de ore* noegeo detersit.
Jan in altum expulsa lintre.....

Ex Naevii Bello Poenico.

? Ibi foras *cum* auro illi[n]c exibant.

In hoc Naevii versu vox monosyllaba in anacrusi hiatum admittit :

Rem hostium concinnat.....

B. — Voces iambicae.

Voces iambicae, ut ceterae voces disyllabae omnes, aut arsin in syllaba altera habere possunt, aut eam in priore habere, aut extra arsin stare.

α. — Arsis in syllaba altera.

Apud poetas scenicos : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 1 Si *malos* imitabo tum tu pretium pro noxa dabis. 14 *Procat*, toleratis temploque hanc deducitis. 27 Ne *fame* perbitat. — Naevius ibid. : trag. 45 Propter amnem *aquam* creterris sumere ex fonte. Com. 11 Vicistis. Volup est. Quo modo? Dicam tibi. 24 Alteris *nucis* in proclivi profundere. 32 Laudes *ago* cum votis me multat meis. 78 Ali dat anulum spectandum, et a *labris* alium invocat. 86 Salui et fortunati sitis duo *duum* nostrum patres. 93 Domos *patres* patriam ut colatis potius quam peregri probra. Plautus in Trinummi prologo : 2 *Sequor* sed finem fore quem dicam

1. Num *si* 's?

ne scio¹. 17 *Senes* qui huc venient i rem vobis aperient.
 Ibid. act. 1 sc. 2 vers. 1 *Larem* corona nostrum decorari
 volo. 30 *Malis* te ut verbis multis multum objurigem.
 47 *Jovi* coronam de capite ex Capitolio. 160 Juxtaque
 eam curo cum *mea*. Recte facis. 184 Pauci sint faxim
 qui *sciunt* quod ne sciunt. 2,2,49 Quid is, egetne? *Eget*.
 Habuitne rem? Habuit. Qui eam perdidit? 71 Quando
 equidem nec tibi bene esse pote *pati* neque alteri. 84
 Nam sapiens *quidem* pol ipso fingit fortunam sibi.

In saturniis :

Arses secunda et quinta².

Ex carminibus Saliorum.

Cume *tonas*, Leucetie, praī tet tremonti.

Quot[i] *ib[e]* tet tonare.

Ex carmine Arvalium.

SATUR FU, FERE [MAR]MARS, LIMEN ?*sali*, STA BERBER.

Ex vaticiniis.

Ferisque quae incolunt terras, *iis* fuit esca.

Caro *tua*, nam mihi ita Juppiter fatust.

Qui jus populo plebeique [is] *dabit* summum.

Decem *viri* graeco ritu hostiis faciant.

? Ex ea *tibi* his quae nunc panduntur fatis.

Ex elogiis Scipionum.

? CONSOL, CENSOR, AIDILIS HIC *fuet* A[PUD VOS].

GNAIVOD *patre* PROGNOTUS, FORTIS VIR SAPIENSQUE.

? CONSOL, CENSOR, AIDILIS QUEI *fuit* APUD VOS.

QUA RE *lubens* TE IN GREMIU, SCIPIO, RECIPIT.

QUOIEI VITA DEFECIT, NON *honos*, HONORE.

IS HIC *situs* QUEI NUNQUAM VICTUS EST VIRTUTEL.

ANNOS GNATUS XX IS [oe]eis MANDATUS.

Ex elogio incerto.

Summas *opes* qui regum regias refregit.

1. Plauti tempore semper *ne scio* scribe, non *nescio*.

2. Exempla haec sunt caesurae Korschianae (vide infra I, II, 4).

Ex titulo Caecilii.

BENE REM *geras* ET VALEAS, DORMIAS SINE QURA.

Ex titulo Quinctii.

..... Jovi *dedit* donum.

Ex tabula Glabrionis.

Fundit, *fugat*, prosternit maximas legiones.

Ex tabula Regilli.

Inter Ephesum, *Samum* Chiumque¹.

Ibique *eo* die naves longae.....

Ex tabula Gracchi.

Cujus rei ergo hanc tabulam Jovi *dedit* donum.

Ex dedicatione Vertulejorum.

QUOD, RE *sua* DIFEIDENS ASPERE AFLEICTA,
PARENS *timens* HEIC VOVIT, VOTO HOC SOLUTO.
DONU *danunt* HERC(O)LEI MAXSUME MERETO.

Ex Appii Sententiis.

Inimicis si es commentus, nec *libens* aequae.

Ex Livii Odyssea.

Virum *mihi*, Camena, insece versutum.

Mea *puer*, quid verbi ex tuo ore....

Tuque *mihi* narrato omnia disertim.

Matrem [*meam*] proci tum plurimi venerunt.

Quando *dies* adveniet quem profata Morta est.

[Aut] in *Pylum* adveniens aut ibi ommentans.

[Aut] in *Pylum* adveniens aut *ibi* ommentans.

Celsosque *ocris* aruaque patria et mare magnum.

Ibi *manens* sedeto donecum videbis

Me carpente vehente in *domum* venisse.

Tibi *deus* fer[eba]l² funera, Ulixes.

Topper *facit* homines ut [p]rius fuerunt.

Topper *facit* homines ut [p]rius fuerunt.

Topper *citi* ad aedis venimus Circae.

..... affatim *edi*, *bibi*, lusi.

? Dusmo in *loco*....

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta *puer*, Saturni filia, regina.

1. Traditur *Ephesum camuchumque*.

2. Traditur *fert deus*.

Ex Naevii Bello Poenico.

Ibi *foras* cum auro illi[n]c exhibant.
 Inerant signa expressa quo *modo* Titani.
 Sanctus *Jove* prognatus Putius Apollo¹.
 Postquam *avem* aspexit in templo Anchisa.
 ? *eam* carnem.
 Censet *eo* venturum obviam Poenum.
 ? Censet *eo* venturum ob *viam* Poenum.
 Convenit, regnum simul atque *locos* ut haberent.
 ? Ei *venit* in mentem hominum fortunas.
 Plerique omnes subigunt sub *suum* iudicium.
 Summe *deum* regnator, quianam [me] genuisti ?
 Lucam *hovem*.....
 Qui diu *mare* sudantes eunt atque sedentes.
 Magni *metus* tumultus pectora possidit.
 Novem *Jovis* concordēs filiae sorores.
 Patrem *suum* supremum optimum appellat.
 Seseque *ii* perire mavolunt ibidem
 Quam cum *stupro* redire ad suos popularis.
 Quam cum *stupro* redire ad suos popularis.
 Simul *dvona* eorum portant ad navis.

Ex Naevii epigrammate.

Immortales mortales si *foret* fas flere.

Versus Metellorum.

Dabunt *malum* Metelli Naevio poetae.

Ex carmine Priami.

Veteres Casmenas, cascās res, *volo* profari.

Aliunde.

Novum *vetus*² hibo, novo veteri³ medeor.

Seorsim afferendi erant trimeter saturnius et saturnii
 distichi versus alter :

Ex carmine Arvalium.

E NOS, *Lases*, JUVATE.

Ex elogio L. Scipionis, Barbati f.

DVONORO OPTUMO FUISE *viro*.

1. Traditur *Sanctusque Delphis prognatus*.

2. Delevi *vinum*.

3. Delevi *morbo*.

Ex elogio Calatini.

Populi primarium fuisse *virum*.

Arses prima et quarta.

Nihil mirum, cum caesura post thesin plerumque sit locata, exempla in prima arsi multo plura esse quam in quarta.

Ex carminibus Saliorum.

Cume tonas, Leucetie, praī tet tremonti.

Quot[i] ibe tet.... tonare.

Ex carmine Arvalium.

Satur FU, FERE MAR[MAR]s,.....

Ex vaticiniis.

Manus cogant in campo Diomedis conserere¹,

Caro tua, nam mihi ita Juppiter fatust.

? *Vomicam quae gentium venit [ea] longe.*

Iis ludis faciendis praerit praetor.

Decem viri graeco ritu hostiis faciant.

Quamvis †moventium dvonum negumate.

Romane, aquam Albanam cave lacu contineri.

Memor, quam per tot annos obsides urbem.

Ex elogiis Scipionum.

Honos, FAMA VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE INGENIUM.

Quantam statuam faciet [tibi] populus Romanus?

Ex titulo Quinctii.

Ut[i] Titus Quinctius dictator...

Ex tabula Regilli.

Caput patrandae pacis haec pugna exeunti.

Ex tabula Gracchi.

In ea provincia caesa hostium aut capta.

Plenissimum praeda domum reportavit.

1. Traditur *Cogant... conserere manus.*

Ex dedicatione Vertulejorum.

Parens TIMENS HEIC VOVIT, VOTO HOC SOLUTO.

Semol TE ORANT, SE VOTI CREBRO CONDEMNES.

Ex Livii Odyssea.

Virum mihi, Camena, insece versutum.

Pater noster, Saturni filie.....

Mea puer, quid verbi ex tuo ore...

Neque *enim* te oblitus sum, Laertie noster.

Apud nympham Atlantis filiam Calypsonem.

Utrum genua amploctens virginem oraret.

Ibi manens sedeto donecum videbis.

Tibi deus fer[eba]t funera, Ulixes.

Ex Naevii Bello Poenico.

Ibi foras cum auro illi[n]e exhibent.

? *Virum* praetor adveniens auspicat auspicium.

Fames acer augetur hostibus.....

? ... *senex* fretus pietati.

... atque *prius* pariet locusta.

Ferunt pulcras creterras, aureas lepistas.

Novem Jovis concordēs filiae sorores.

Patrem suum supremum optimum appellat.

Simul dvona eorum portant ad navis.

Versus Metellorum.

Dabunt malum Metelli Naevio poetae.

Aliunde.

? Diebus te quinque *calo*, Juno Covella,

? Septem diebus te *calo*, Juno Covella.

Novum vetus¹ bibo, novo veteri² medeor.

? *Novum* vetus¹ bibo, *novo* veteri² medeor.

? *Quasi* messor per messim unumquemque spicum.

Arses tertia et sexta.

Ex vaticinio.

Manu emissam per *agros* rigabis.....

Victoriam *datam*, düello perfecto.

1. Delevi *vinum*.

2. Delevi *morbo*.

Ex elogiis Scipionum.

CONSOL, CENSOR, AIDILIS HIC FUET *a*[*pu*d vos].

CONSOL, CENSOR, AIDILIS QUEI FUIT *apu*d vos.

Ex titulo Caecilii.

HOSPES, GRATUM EST QUOM *apu*d MEAS RESTITISTEI SEEDES.

Ex Appii Sententiis.

Amicum cum *vides*, oblis cere miserias.

Ex Livii Odyssea.

? At celer hasta *volans*.....

Ex Naevii Bello Poenico.

Irque susum ad caelum sustulit *suum* rex ¹.

?..... *simul* atrocia porricerent.

Victoribus *danunt*.....

Quod bruti nec *satis* sardare queunt.....

Conferre queant *ratem* aeratam qui peritet.

Aliunde.

Novum vetus *hibo*, novo veteri medeor.

β. — Arsis in priore syllaba.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 23 Obsecro te Anciale matri ne quid *tuae* advorsus fuas. 26 *Ego* puerum interea[d] ancillae subdam lactantem meae. — Naevius ibid. trag. 17 Laetus sum laudari me abs te *pater* a laudato viro. Com. 39 *Cave sis tuam* contendas iram contra cum ira Liberi. 57 Diabathra in pedibus habebat, *erat* amictus epicroco. — Plautus in Trinummi prologo : 4 Sequor sed finem *fore* quem dicam ne scio. Ibid. act. 1 sc. 1 v. 10 Neque quicquam hic vile nuncest *nisi* mores mali. 1,2,22 Vin conmutemus, *tuam* ego ducam et tu meam? 25 Habeas ut nactu's, nota *mala* res optuma est. 40 Qui *in* mentem venit *tibi* istaec dicta dicere? 2,2,21 *Tuis* seruivi seruitutem imperii praeceptis pater. 22 Pro ingenio *ego* me liberum esse

1. Traditur *Isque*... *suas* res.

ratus sum pro imperio tuo. 23 *Meum* animum tibi seruitutem seruire aequom censi. 25 *Utrum* itaneesse mavelit ut eum animus aequom censeat. 26 An ita potius ut parentis *eum* esse et cognati velint. 32 *Istaec ego* mihi semper habui aetati integumentum meae. 37 *Sarta tecta tua* praecepta usque habui *mea* modestia. 38 Quid exprobras bene quod fecisti? *tibi* fecisti non mihi.

In saturniis nostris haec species maxime in quarta arsi reperitur, sexies in prima, quinquies vel minus in tertia, ter in secunda, semel in quinta, numquam in sexta (quod nemo mirabitur). Hic uniuscujusque arsis significatus est numerus :

Ex carmine Arvalium.

2 SATUR FU, *fere* MAR[MAR]S....

Ex vaticiniis.

- 3 Amnem, Trojugena, *fuge* Cannam, ne te alienigenae.
1,3 Sed *neque* credes tu *mihi* donec compleris sanguis.
3 Caro tua, nam *mihi* ita Juppiter fatust.

4 Ne ninculus mederi *queat*.....1 ? Cave in *mare* manare suo flumine siris.

Ex elogiis Scipionum.

4 QUIBUS SEI IN LONGA LICUISET *tibe* UTIER VITA.4 Quantam columnam, quae res *tuas* gestas loquatur?

Ex titulo Quinctii.

4 ?..... *Jovi* dedit donum.

Ex tabula Regilli.

4 ?..... *duae* quadraginta.

Ex tabula Gracchi.

4 ? Plenissimum praeda *domum* reportavit.4 ?..... *Jovi* dedit donum.

Ex tabula Mummii.

4 DUCTU AUSPICIO IMPERIOQUE *ejus* ACHAJA CAPTA.

Ex Livii Odyssea.

- 4 ? Quae haec daps est, qui festus *dies*?...
1 At *celer* hasta perrumpit pectora ferro.

Ex Naevii Bello Poenico.

- 1 Jamque *ejus* mentem fortuna fecerat quietem.
4 Deum adlocutus, summi *deum* regis fratrem,
4 Neptunum regnatorem *marum*.....
3 ? *simul* atrociam porricerent.
3 ? Convenit, regnum *simul* atque locos ut haberent.
1 Id *quoque* paciscunt, moenia.....
5 Quod bruti nec satis sardare *queunt*.....
2 Conferre *queant* ratem aeratam qui peritet,
1 Qui *diu* mare sudantes eunt atque sedentes.
4 Qui *diu* mare sudantes *eunt* atque sedentes.

Aliunde.

- 4 ? Diebus te quinque *calo*, Juno Covella.
4 ? Septem diebus te *calo*, Juno Covella.
4 Terra pestem teneto, *salus* hic[e] maneto.
2 Camille, *metes*.....

γ. — Voces iambicae¹ extra arsin.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 16 Praestat² virtuti laus *gelu* sed multo ocius Verno tabescit. 19 etiam minitas? mitte *ea* quae *tua* sunt *magis* quam mea. — Naevius ibid. : com. 45 *Ubi* vidi exanimabiliter timidus pedibus protinam me dedi. 72 Quae *ego* in theatro hic meis probavi plausibus *Ea* non audere quemquam regem rumpere. 95 *Deos* quaeso ut adimant et *patrem* et matrem meos. 125 An nata est sponsa praegnans? vel *ai* vel *nega*. — Plautus in Trinummi prologo : 5 Deducam si *quidem* operam dare promittitis. Ibid. act. 1 sc. 1 v. 7 *Ita* plerique omnis jam

1. Meminerint qui haec legunt, sub nomine vocum *iambicarum* hic promiscue tractari illas quae iambum efficiant et illas quae pyrrhichium (vide supra p. 89).

2. Traditur *praestatur*. Intellego : Praesto est virtuti laus. Quo sensu ἄπαξ εἰρημένον esse confiteor quod posui *praestat*.

sunt intermortui. 9 *Quasi* herba inrigua succrevere uber-
rime. 10 *Neque* quicquam hic vile nunc est nisi mores mali.
14 *Ita* vincunt illud conducibile gratiae. 1, 2, 7 Ad-
grediar hominem. Quoja hic vox *prope* me sonat? 18 Vi-
vit victuraque est. *Bene* hercle nuntias. 22 Vin conmu-
temus, tuam *ego* ducam et tu meam? 26 Nam *ego* nunc
si ignotam capiam quid agam ne sciam.

In saturniis haec species locum habere non potest in
thesi sexti pedis; haud ita rara est in reliquis
pedum thesibus atque in anacrusi. Hic singulis versi-
culis numeri illarum thesium praeponi jussi sunt, quae
in unoquoque eorum ex vocibus iambicis constant; ana-
crusis autem per 0 significata est :

Ex carminibus Saliorum.

4 Divum em pa' cante, divum deo supplicate.

Ex carmine Arvalium.

0 ? *Satur* FU, FERRE MARS.....

1 ? *Satur* FU, *ferre* MARS.....

Ex vaticiniis.

5 Ferisque quae incolunt terras, iis *fuat* esca.

3 Caro tua, nam mihi *ita* Juppiter fatust.

3 Hostem, Romani, si ex *agro* pellere vultis.

1 Privati *uti* conferant pro se atque suis.

4 Romane, aquam Albanam cave *lacu* contineri.

1,3 ? Cave in *mare* manare *suo* flumine siris.

3 Donum amplum victor ad *mea* templa portato.

Ex elogiis Scipionum.

0 *Dedet* TEMPESTATEBUS AIDE MERETO.....

2 MORS PERFECIT *tua* UT ESSENT OMNIA BREVIA.

0 *Quibus* SEI IN LONGA LICUISET TIBE UTIER VITA.

NE QUATRATIS HONORE QUEI *minus* SIT MANDATUS.

Ex titulo Caecilii.

3 HOSPES, GRATUM EST QUOM APUD *meas* RESTITISTEI SEEDES.

0 *Bene* REM GERAS ET VALEAS, DORMIAS SINE QURA.

5 BENE REM GERAS ET VALEAS, DORMIAS *sine* QURA.

Ex titulo Atistiae.

0 ? *Quojus* RELIQUIAE QUOD SUPERANT SUNT IN HOC....

Ex titulo Quinctii.

1 Jovis *pater* atque divi omnes hoc dederunt.

1 Ul[i] *Titus* Quinctius dictator....

Ex tabula Regilli.

0 *Ea* pugna pugnata rex Antiochus regnumque.

0 ? *Ejus* rei ergo aedem Laribus Permarinis vovit.

Ex tabula Gracchi.

0 *Supra* octoginta millia.....

1 *Cujus* rei ergo hanc tabulam Jovi dedit donum.

Ex tabula Mummii.

2 OB HASCE RES *bene* GESTAS QUOD IN BELLO VO(VE)RAT.

Ex Livii Odyssea.

4 *Mea* puer quid verbi ex *tuo* ore.....

0 *Neque* enim te oblitus sum Laertie noster.

5 *Celsosque* oeris aruaque putria et *mare* magnum.

0 *Simul* ac lacrimas de ore noegeo detersit.

1 ? *Quamde* *mare* saevum; vir[es] et cui sunt magna.

3 [Venit] *Mercurius* cumque *eo* filius Latonas.

5 sic *quoque* fitum est.

Ex Naevii Bello Poenico.

0 *Sacra* in mensa Penatium ordine ponuntur.

5 ? *eam* carnem.

0 *Deum* adlocutus summi deum regis fratrem.

Aliunde.

3 *Hiberno* pulvere verno *luto* grandia farra.

0 ? *Quasi* messor per messim unumquemque spicum.

C. — Voces spondiaca.

Similiter in vocibus spondiacis¹ distinguendum est, atque factum est in iambicis.

¹. Id est, ut supra p. 89 dictum est, in vocibus vere spondiacis et in illis quoque quae trochaeum efficiunt.

α. — Arsis in syllaba altera.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 1 Si malos imitabo tum tu pretium pro noxa dabis. 5 Tum *autem* lascivum Nerei simum pecus *Ludens* ad cantum classem lustratur [choro]. 12 se in terram saucius *fligit* cadens. 15 *Mirum* videtur quod sit factum jamdiu. 7 *Verno* tabescit (vide supra p. 108). 34 namque Taenari *celsos* ocris. Com. 2 hau *multo* secus. — Naevius ibidem : trag. 1 Quod tu mi gnate quaeso ut in *pectus* tuum. 3 *Omnes* formidant homines ejus valentiam. 16 Tunc *ipsos* adoriant, ne qui hinc Spartam referat nuntium. Com. 75 Quase in choro *ludens* datatim dat se et communem facit. 108 Etiam qui res *magnas* manu saepe gessit gloriose. 112 Libera *lingua* loquemur ludis Liberalibus. — Plautus in Trinummo : act. 1 sc. 1 vers. 8 Sed dum illi aegrotant, interim *mores* mali. 1,2,2 *Uxor*, venerare ut nobis haec habitatio. 5 Hic ille est senecta aetate qui *factus* puer. 20 Dum quidem hercle tecum nupta sit, *sane* velim. 145 *Illi* redemi rursum a me argentum dedi. 150 *Παύσαι* vicisti castigatorem tuum. 2, 2,68 De *magnis* divitiis si quid demas, plus fit an minus? 92 Scin tu *illum* quo genere gnatus sit? Scio, adprime probo. 4,2,1 Huic ego die *nomen* Trinummo facio, nam ego operam meam Tribus *nummis* hodie locavi ad artis naugatorias. Cure. 4,1,23 Vel qui *ipsi* vortant vel qui aliis ut vorsentur praebeant. 5,2,27 O *cives cives*. Quid clamas? Quid tibi istum tactio est? Trucul. 51 Cave *faxit* *volnus* tibi jam cui sunt dentes ferrei. Merc. 3,4,63 Cur *istuc coeptas* (vel *captas*) consilium? Quia enim me adflctat amor. 5,4,60 Neu *quisquam posthac* prohibeto adulescentem filium. Poen. 3,1,37 *Tua causa nemo* nostrorum est suos rapturus ramices. Amph. 1,1,155 Proin tu *istam cenam* largire si sapis esurientibus. 2,2,116 Egone *istuc dixi*? Tute *istuc*, etiam astante hoc Sosia. Pers. 5,2,6

Qui *illum* Persam atque *omnis Persas* atque etiam *omnis* personas.

In saturniis cum vox spondiaca in syllaba altera feritur, hoc in prima secundaque arsi fit plerumque, neque etiam rarum est ut duae deinceps positae spondiacaе voces primum alterumque ictum accipiant. Non tam frequenter hanc vocum speciem invenimus in tertia, quarta, quinta arsi, numquam omnino in sexta. Neque (quod de arsi bus altera tertiaque Buecheler observavit) duae deinceps spondiacaе voces in posteriore syllaba umquam secundum et tertium vel quartum et quintum recipiunt ictum. Nam quod ad tertium quartumque ictum attinet, vocem spondiacam habes in carmine saliare post vocem spondiacam,

Divum em pa *can|te*, di|vum deo| supplicate,
et in tabula Mummii post vocem in spondeum desinentem,

CORINTO *dele|to* Ro|mam REDI|EIT TRIUMPHANS.

Arses prima et secunda¹.

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa cante, divum deo supplicate.

Ex carmine Arvalium.

E NOS, *Marmor*, JUVATO.

Ex vaticiniis.

Annem, Trojugena, fuge Cannam, ne te alienigenae
Manus *cogant* in campo Diomedis conserere.
Sed neque *credes* tu mihi, donec compleris sanguini
Campum, milliaque multa occisa tua.

Hostem, Romani, si ex agro pellere vultis.
Iis *ludis* faciendis praeerit praetor.

Hoc si *recte* facitis gaudebitis semper.

Vestros qui campos pascunt placide perdvellēs.

Quamvis †moventium dvonum negumate.

?..... *disque* sipatam rivis exstingues.

1. In arsi secunda exempla habes caesurae Korschianae (infra I, II, 4).

Ex elogiis Scipionum.

Consol, censor, AIDILIS HIC FUET A...

Gnaivod PATRE PROGNATUS, FORTIS VIR SAPIENSQUE.

Quojus forma VIRTUTEI PARISUMA FUIT.

Consol, censor, AIDILIS QUEI FUIT APUD VOS.

SUBIGIT omne LOUCANAM OPSIDESQUE ABDoucIT.

HONOS, fama VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE INGENIUM.

QUIBUS SEI IN longa LICUISET TIBE UTIER VITA.

FACILE facteis SUPERASES GLORIAM MAJORUM.

Qua re LUBENS TE IN GREMIU, SCIPIO, RECIPIT

Terra, Publi, PROGNATUM PUBLIO, CORNELI.

Magna SAPIENTIA MULTASQUE VIRTUTES.

Quoiei vita DEFECIT, NON HONOS, HONORE.

Annos gnatus XX IS L[OC]EIS MANDATUS.

Quantam statuum faciet [tibi] populus romanus?

Ex elogio incerto.

Summas opes qui regum regias refregit.

Ex titulo Caecilii.

HOC EST factum MONUMENTUM MAARCO CAICILIO.

Hospes, GRATUM EST QUOM APUD MEAS RESTITISTEI SEEDES.

Ex tabula Glabrionis.

Fundit, fugat, prosternit maximas legiones.

Ex tabula incerta.

Magnum numerum triumphat hostibus devictis.

Ex tabula Regilli.

Classis regis Antiochi ante Asiae....

Inter.... Ephesum, Samum Chiumque.

Dvello magno dirimendo, regibus subigendis.

? Ejus rei ergo aedem Laribus Permarinis vovit.

Ex tabula Gracchi.

? Cujus rei ergo hanc tabulam Jovi dedit donum.

Ex dedicatione Vertulejorum.

DECUMA facta POLOUCTA, LEIBEREIS LUBENTES

Donu DANUNT HERC(O)LEI MAXSUME MERETO,

SEMOL TE orant, SE VOTI CREBRO CONDEMNES.

HAVET, DE SATURNIO.

Ex Appii Sententiis.

Ne quid *fraudis* stuprique ferocia pariat.

Ex Livii Odyssea.

Pater *noster*, Saturni filie.
Tuque mihi narrato omnia disertim.
Matrem [meam] proci tum plurimi venerunt.
Quando dies adveniet quem profata Morta est.
Tumque remos jussit re[ligare] struppis.
Atque *escas* habe[amus] mentionem...
Partim *errant*, nequinont Graeciam redire.
 Apud *nympham* Atlantis filiam Calypsonem.
 Igitur *demum* Ulixi cor frixit prae pavore.
Quamde mare saevum; vir[es] et cui sunt magnae,
 ... *topper* confringent inportunae undae.
Topper facit homines ut [p]rius fuerunt.
Topper citi ad aedis venimus Circae.
 At celer *hasta* perrumpit pectora ferro.
Carnis vinumque quod libabant anclabatur.
Deque manibus dextrabus.

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta puer, Saturni filia, regina.

Ex Naevii Bello Poenico.

Eorum *sectam* sequuntur multi mortales.
 ? *Inerant* *signa* expressa quo modo Titani.
Runcus atque Purpureus, filii Terras.
Multi alii e Troja strenui viri.
 Blande et *docte* percontat, Aenes quo pacto.
 Jamque ejus *mentem* fortuna fecerat quietem.
 ? *Prima* incedit Cereris Proserpina puer.
Deinde *pollens* sagittis inclitus Arqitenens
Sanctus Jove prognatus Putius Apollo.
Sacra in *mensa* Penatium ordine ponuntur.
*Ext*a ministratores.
Irque susum ad caelum sustulit suum rex ¹.
 ? *Vicissatim* *volvi* victoriam.
 Virum *praetor* adveniens auspicat auspicium.
Censet eo venturum obviam Poenum.
 ? *Ei* *venit* in mentem hominum fortunas.
Fames *acer* augescit hostibus.
Magnam domum decoremque ditem vexarant.
 Plerique *omnes* subigunt sub suum iudicium.
Summe deum regnator, quianam [me] genuisti.

1. Tra litur *Isque*... *suas* res.

Noctu Trojad exhibant, capitibus optertis,
Flentes ambae, abeuntes lacrimis cum multis.
Lucam bovem

[*Topper s*]aevi capesset flammam Volcani.
 Ferunt *pulchras* creterras, aureas lepistas.
Magni metus tumultus pectora possidit.
Scapos atque verbenas sagmina sumpserunt.
Magnum stuprum populo fieri per gentis.
*Multa*¹ alia in isdem inserinuntur.

Ex Naevii epigrammate.

Flerent divae Camenae Naevium poetam.

Aliunde.

Septem diebus te calo, Juno Covella.
Terra pestem teneto, salus hic[e] maneto.
 Quasi *messor* per messim unumquemque spicum.

Arsis tertia.

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa *cante*, divum deo supplicate.

Ex carmine Arvalium.

NE.... *Marmars*, INCURRERE IN PLEORIS.

Ex vaticinio.

Decemviri *graeco* ritu hostiis faciant.

Ex titulo Atistiae.

FUIT... *uxor* MIHEL, FEMINA OPITUMA VEIXSIT.

Ex tabula Gracchi.

?Plenissimum *praeda* domum reportavit.

Ex tabula Mummii.

HANC AEDEM ET SIGNU *Herc(u)lis* VICTORIS IMPERATOR

Ex Livii Odyssea.

Nexabant multa *inter* se flexu nodum dubio.

Ex Naevii epigrammate.

Obliti sunt *Romae* loquier lingua latina.

1. Traditur *millia*.

Verba pontificum.

? Diebus te *quinque* calo, Juno Covella.

Arsis quarta.

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa cante, *divum* deo supplicate.

Ex vaticiniis.

Amnem, Trojugena, fuge *Cannam*, ne te alienigenae.

Sed neque credes tu mihi *donec* compleris sanguis.

Ferisque quae incolunt *terras*, iis fuat esca.

? Vomicam quae *gentium venit* [ea] longe.

Quandoque Hispania *princeps* dominusque rerum.

Ex elogio L. Scipionis, Barbati f.

DEDET TEMPESTATEBUS *aide* MERETO...

Ex titulo Quinctii.

? Trientem tertium *pondo* coronam....

Ex tabula Mummii.

CORINTO DELETO *Romam* REDIEIT TRIUMPHANS.

Ex Livii Odyssea.

.... affatim *edi*, bibi, lusi.

Ex Naevii Bello Poenico.

?..... *transit* Melitam Romanus.

Convenit, regnum simul *atque* locos ut haberent.

Ex carmine rusticorum.

Hiberno puluere, *verno* luto, grandia farra.

Arsis quinta¹.

Ex vaticiniis.

..... deferet amnis in *pontum* magnum.

1. Haec sunt exempla caesurae Korschianae (infra I, II, 4).

Privati uti conferant pro se *atque* suis.

? Fietque res melior, nam is *divus* exstinguet.

? Sacraque patria, quorum ob *cura* missa.

Ex elogio Africani.

Quantam columnam, quae res tuas *gestas* loquatur?

Ex tabula Mummii.

OB HASCE RES BENE GESTAS QUOD IN *bello* VO(VE)RAT.

Ex Naevii Bello Poenico.

? Postquam avem aspexit in *templo* Anchisa.

Qui diu mare sudantes eunt *atque* sedentes.

..... senex *fretus* pietati

Deum adlocutus, summi deum *regis* fratrem.

Verba quibus arcetur dolor pedum.

Terra pestem teneto, salus *hic[e]* maneto.

Arsis sexta.

Ex Naevii Bello Poenico.

Simul alius aliunde ruminant *inter* se.

β. — Arsis in priore syllaba.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii altera editione : tragoed. 3 *Accensa et praeda* per participes aequiter. 6 *Ludens ad cantum classem* lustratur [choro]. 15 *Mirum* videtur quod sit *factum* jam diu. 18 *Conflugae* ubi conventu *campum totum* inumigant. 23 *Obsecro* te *Anciale matri* ne quid tuae advorsus fuas. — Naevius *ibid.* : tragoed. 4 *Quod tu mi gnate quaeso* ut in pectus tuum. 4 *Contempla placide formam* et speciem virginis. 5 *Excidit orationis omnis* confidentia. 8 *De subito famam tollunt* si quam *solam* videre in via. 17 *Laetus* sum laudari me abs te pater a laudato viro. — Plautus in *Trinummi* prologo : 2 *Sequor sed finem* fore quem *dicam* nescio. 4 *Nunc* ne quis *erret* *vostrum paucis* in viam.

Ibid. act. 1 sc. 1 vers. 2 Inmoene est facinus *verum* in aetate utile. 3 Ita *vincunt illud* conducibile gratiae. 15 Quae in *multis rebus opstant* odiosaeque sunt. 1,2,18 Vivit victuraque est. Bene *hercle* nuntias. Deosque *oro* ut vitae tuae superstes suppetat. Dum quidem hercle *tecum nupta* sit sane velim. Vin conmutemus, tuam ego *ducam* et tu meam? Nempe enim tu hercle me imprudentem obrepseris, Habeas ut *nanctus, nota* mala res optuma est.

Versus saturnii :

Arses prima et quarta.

Ex carminibus Saliorum.

Cume tonas, Leucetie, *prai tet tremonti*.

Ex vaticiniis.

Ex *terra* frugifera, piscibus atque avibus.

Fietque res melior, nam is *divus* exstinguet.

?..... *postremus dicas*, primus taceas.

..... *rivis* exstingues.

Donum *amplum* victor ad mea templa portato.

Donum *amplum* victor ad mea *templa* portato.

Ex elogiis Scipionum.

HONC *oino* PLOIRUME COSENTIONT R.....

HEC *cepit* CORSICA ALERIAQUE URBE...

GNAIVOD PATRE PROGNATUS *fortis* VIR SAPIENSQUE.

IS HIC SITUS QUEI NUNQUA *victus* EST VIRTUTEL.

Ex titulo Caecilii.

HOC EST FACTUM MONUMENTUM *Maareo* CAECILIO.

Ex titulo Quinctii.

Jovis pater atque divi *omnes* hoc dederunt.

Ex tabula Regilli.

Classis regis Antiochi *ante* Asiae...

Ea *pugna* pugnata rex Antiochus regnumque.

Ex tabula Gracchi.

..... *adque liberatis.*
Iterum triumphans in *urbem* Romam red[i]it.

Ex tabula Mummi.

OB *hasce* RES BENE GESTAS QUOD IN BELLQ VO(VE)RAT
HANC *aedem* ET SIGNU HERC(U)LIS VICTORIS IMPERATOR.

Ex dedicatione Vertulejorum.

PARENS TIMENS HEIC VOVIT, *voto* HOC SOLUTO.
SEMOL TE ORANT, SE VOTI *crebro* CONDEMNES.

Ex Livii Odyssea.

Igitur demum Ulixi cor *frixit* prae pavore.
Nexabant multa inter se *flexu* nodum dubio.
Jam in *altum* expulsa lintre...
?[Erat Ulixi] *vestis pulla*, purpurea, ampla.

Ex Naevii Bello Poenico.

Eorum sectam sequuntur *multi* mortales.
Ibi foras cum auro *illi[n]e* exhibant.
Blande et docte percontat, *Aenes* quo pacto
Trojam *urbem* liquerit.....
? Ammullus, gratulabat *divis*...
Exercitu insulam integram *urit*, populat, vastat.
Honerariae honustae *stabant* in flustris.
Magnam domum decoremque *ditem* vexarant.
Quod *bruti* nec satis sardare queunt.....
Res *divas* edicit, praedicat castus.
[Topper s]jaevi capesset *flamman* Volcani.
Sin *illos* deserant fortissimos viros.
Simul dvona eorum *portant* ad navis.

Ex carmine incerto.

Cum *victor* Lemno classem Doricam appulisset.

Aliunde.

Tum patriae compotem me *numquam* siris esse.
? Quasi *messor* per messim unumquemque spicum.

Arsis secunda.

Ex vaticinio.

Donum amplum *victor* ad mea templa portato.

Ex tabula Regilli.

Inspectante *ipso* Antiocho, exercitu omni.
Ejus rei ergo *aedem* Laribus Permarinis vovit.

Ex tabula Gracchi.

Cujus rei *ergo* hanc tabulam Jovi dedit donum.

Ex tabula Mummii.

HANC AEDEM ET *signu* HERC(U)LIS VICTORIS IMPERATOR.

Ex Livii Odyssea.

? Quamde mare *saevum*; vir[es] et cui sunt magna.
Nexabant *multa* inter se flexu nodum dubio.

Ex Naevii Bello Poenico.

Convenit, *regnum* simul atque locos ut haberent.

Ex carmine incerto.

Cum victor *Lemno* classem Doricam appulisset.

Arsis tertia.

Exempla afferre supersedimus, praeter unum in quo vox trochaica synaloepham patitur, ex Livii Andronici Odyssea petitum :

[Venit] Mercurius *cumque* eo filius Latonas.

Arsis quinta.

Ex vaticinio.

?..... postremus dicas, *primus* taceas.

Ex tabula Gracchi.

Iterum triumphans in urbem *Romam* red[i]it.

Ex Livii Odyssea.

Mea puer, quid verbi ex tuo *ore*.....

Nexabant multa inter se flexu *nodum*¹ dubio.

Ex Naevii Bello Poenico.

..... Manius Valerius *consul* partem.

Verba legati.

Tum patriae compotem me numquam *siris* esse.

Arsis sexta.

Exempla sunt permulta, quae quilibet exitus versuum recensens facile reperiet.

γ. — Voces spondiacaе extra arsin.

Vox spondiaca extra arsin stare potest, quando syllaba ejus altera synaloepham patitur.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 7 *Jamne* oculos specie laetavisti optabili? 11 Clytemestra juxtim tertias *natae* occupant. 30 *Florem* anc[u]labant Liberi ex carchesiis. 37 Quo Castalia per struices saxeas *lapsu* accidit. — Naevius *ibid.* : trag. 38 *Nae* ille mei feri ingeni [iram] atque animi *acrem* acrimoniam. Com. 8 Quasi dedita opera quae ego volo ea tu non vis, quae ego *nolo* ea cupis. 26 Tibi serui *multi* apud *mensam* astant, ille *ipse* astat quando edit. 107 Dictator ubi *currum* insidit pervehitur usque ad oppidum. — Plautus in Trinummo : prol. 12 Adulescens quidam est qui in *hisce* habitat aedibus. *Ibid.* act. 1 sc. 2 v. 4 *Teque* ut quam primum possit videam emortuam. 9 Sin aliter es inimici *atque* irati tibi. 15 *Credo* hercle te gaudere si quid mihi mali est. 182 Famigeratori res sit cum *damno* et malo. 2,2,24 Quid homo cum animo *inde* ab ineunte aetate depugnat suo. 26 An

1. Traditur *nodorum*.

ita potius ut parentis eum esse et cognati velint. 34
 Neu noctu irem obambulatam neu suom adimerem
 alteri. 104 Sed ad istam adde gratiam unum? Quid id
 est autem *unum*? Eloquar.

In saturniis haec species inveniri non potest in pede sexto;
 in secundo exempla nobis desunt; contra praesto sunt in
 reliquis pedibus maximeque in anacrusi.

In pedibus 1,3,4,5.

Ex vaticiniis.

- 5 Ex terra frugifera, piscibus *atque* avibus.
 3 Decemviri graeco *ritu* hostiis faciant.

Ex titulo Caecilii.

- 1 HOSPES, *gratum* EST QUOM APUD MEAS RESTITISTEI SEEDES.
 4 Caput patrandae pacis haec *pugna* exeunti.

Ex tabula Gracchi.

- 3 In ea provincia *caesa* hostium aut capta.
 3 Re felicissime *gesta*.....

Ex Naevii epigrammate.

- 1 ? Itaque *postquam* est Orei traditus thesauro.

In anacrusi.

Ex carminibus Saliorum.

- ? *Divum* em pa[trem] cante, divum deo supplicate.

Ex vaticinio.

Donum amplum victor ad mea templa portato.

Ex tabulis Regilli, Gracchi, Mummii.

Ductu auspicio imperio felicitate ejus.

[*Ductu*] imperio auspicioque legio exercitusque.

Ductu AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS ACHAJA CAPTA.

Ex Livii Odyssea.

? *Dusmo* in loco.....

Ex Naevii Bello Poenico.

Blande et docte percontat, Aenes quo pacto

Trojam urbem liquerit.....

Jamque ejus mentem fortuna fecerat quietem.

D. — Voces in spondeum exeuntes.

Voces spondeo (vel trochaeo : vide supra p. 89) longiores extra arsin stare non possunt. Arsin habent igitur aut in ultima, aut in paenultima, aut etiam, si ultima synaloepham patitur, in antepaenultima vel quarta ab exitu syllaba.

α. — Arsis in ultima.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 6 Ludens ad cantum classem *Iustratur* [choro]. 13 Quin quod parere vos.. *majestas* mea. 23 Obsecro te Anciale matri ne quid tuae *advorsus* fuas. 26 Ego puerum interea ancillae subdam *lactantem* meae. 28 numquam *limavit* caput. 38 lacteam *immulgens* opem. 40 Puerarum manibus *confectum* pulcherrime. Comoed. 1 Pulicesne an cimices an pedes, *responde* mihi. — Naevius ibidem : trag. 17 Laetus sum laudari me abs te pater a *laudato* viro. 33 *decoratas* feris. 49 Dryante regem *prognatum* patre. Com. 22 Supte utrosque de-
cuit *acceptos* cibo. 75 Quase in choro ludens datatim dat se et *communem* facit. 83 ubi isti duo *adulescentes* habent. 106 Pati necesse est multa *mortales* mala. 107 Dictator ubi curru *insidit* pervehitur usque ad oppidum. 127 Ea licet senile tractet *detritum* rutabulum. Plautus in Trinummo : 1,2,1 Larem corona nostrum

decorari volo. 9 Sin aliter es inimici atque *irati* tibi. 22 Faxo haud tantillum dederis *verborum* mihi. 33 Nisi tu me mihimet censes *dicturum* male. 34 Nam si in te aegrotant artes *antiquae* tuae. 45 Suspitio est in pectore *alieno* sita. 135 Fecisset edepol ni haec *praesensisset* canes. 139 Adversum quam ejus me *opsecravisset* pater. 150 Πάσαι vicisti *castigatorem* tuom. 156 Sed quid ais? Quid vis? Ubi nunc *adulescens* habet? 161 Numquid priusquam abeo me *rogaturus*? Vale. 169 Quod quisque in animo habet aut *habiturus* sciunt. 2, 2,32 Istaec ego mihi semper habui aetati *integumentum* meae. 62 Ut ita te *aliorum* miserescat ne tis alios miseret. 77 Cui *egestatem* tolerare vis? loquere *audacter* patri. 97 Egone *indotatam* te uxorem ut patiar? *Patiundumst* pater. 2,4,8 Quam si tu obicias *formicis* papaverem. 139 Sues moriuntur *angina* acerrume. 3, 2, 38 In *occulto* jacebis cum te maxume clarum voles. 53 Facile est *inventu*, datur ignis etsi ab *inimico* petas. 4, 2,401 Usque aqua *advorsa* per amnem. 130 Abi sis *nugator*, nugari nugatori postulas. — Terentius, Phorm. 4,3,14 Visumst mihi ut ejus *temptarem* sententiam.

Ultima syllaba vocis in spondeum desinentis recipere posset saturnii arses secundam, tertiam, quintam, sextam. Sextam tamen non reciperet, nisi deesset in altero hemistichio caesura Korschiana (infra I, 11, 4); meliusque arsis sexta locaretur in ejusdem vocis paenultima: mirum igitur non est, quod in sexta arsi exempla deficiunt. — In tertia arsi haec habemus sex:

Ex vaticinio.

Romane, aquam *Albanam* cave lacu contineri,
? Cave in mare *manare* suo flumine siris.

Ex tabula Regilli.

Ea pugna *pugnata* rex Antiochus regnumque.

Ex tabula Gracchi.

Iterum *triumphans* in urbem Romam red[i]it.

Ex tabula Mummii.

CORINTO *deleto* ROMAM REDIEIT TRIUMPHANS.

Ex Livii Odyssea.

Igitur demum *Ulixi* cor frixit prae pavore.

Quamquam *Ulixi* in novissimo alteram syllabam corripit.

In arsisbus secunda et quinta haec reperimus¹ :

Ex vaticiniis.

? Manus cogant in campo *Diomedis* conserere.

Campum, milliaque multa *occisa* tua.

Manu *emissam* per agros rigabis.....

Ex ea tibi, his quae nunc *panduntur* fatis.

Ex elogio Calatini.

Populi primarium *fuisse* virum.

Ex elogiis Scipionum.

DVONORO OPTUMO *fuisse* VIRO.

QUEI APICE *insigne* DIALIS FLAMINIS GESISTEI,
MORS *perfecit* TUA UT ESSENT OMNIA BREVIA.

NE *quairatis* HONORE QUEI MINUS SIT MANDATUS.

Ex Livii Odyssea.

Ibidemque vir summus, *adprimus*, Patricioles.

Me *carpento* vehente in domum venisse.

Nam *divina* Monetas filia docuit.

? Quoniam audivi paucis *gavisi*.....

Ex Naevii Bello Poenico.

Bicorpores Gigantes *magnique* Atlantes.

Silüicolae homines *bellique* inertes.

? Blande et docte percontat, *Aen[e]as* quo pacto.

? Prima *incedit* Cereris Proserpina puer.

Vicissatim volui victoriam.....

Sicilienses paciscit obsides ut reddant.

Res divas edicit, *praedicat* castus.

?..... *amborum* uxores.

? *Caluptramque* ex auro *vestemque* citrosam.

Redeunt, referunt *petita* *rumore* secundo.

1. Haec sunt exempla caesurae Korschianae (infra I, 11, 4).

Ex Naevii epigrammate.

Immortales mortales si foret fas flere.

β. — Arsis in paenultima.

Poetae scenici: Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 1 Si malos *imitabo* tum tu pretium pro noxa dabis. 3 *Accensa* et praeda per participes aequiter *Partita* est. 5 Tum autem *lascivum* Nerei simum pecus. 7 Jamne oculos specie *laetavisti* optabili. 30 Florem *anc[u]labant* Liberi ex carchesiis. — Naevius ibidem : trag. 4 *Contempla* placide formam et speciem virginis. 17 Laetus sum *laudari* me abs te pater a laudato viro. 24 Vos qui *regalis* corporis custodias. 32 Ut in *venatu vitulantis* ex suis. Com. 43 utinam nasum *abstulisset* mordicus. — Plautus in Trinummi prologo : 5 *Deducam* si quidem operam dare promittitis. 11 Accipite et date *vocivas* auris dum eloquor. 12 *Adulescens* quidam est qui in hisce habitat aedibus. 13 Is rem *paternam* me *adjutrice* perdidit. 16 Sed de *argumento* ne *expectetis* fabulae. Ibid. act. 1 sc. 1 v. 1 *Amicum* *castigare* ob meritam noxiam. 4 *Concastigabo* pro conmerita noxia. 9 Quasi herba inrigua *succevere* uberrume. 12 *Nimioque* hic pluris *pauciorum* gratiam. 15 Quae in rebus multis opstant *odiosaeque* sunt *Remoramque* faciunt rei *privatae* et publicae.

Saturnii versus praebent exempla permulta in omnibus sedibus. Hic ultimas hemistichiorum arses negleximus; subjunximus exempla in prima, secunda, quarta, quinta versuum arsi :

Ex carmine Arvalium.

1 *Semunis* ALTERNEI *advocavit* CONCTOS.

1 ? *Triumpe*, TRIUMPE, TRIUMPE.

Ex vaticiniis.

5 Sed neque credes tu mihi donec *compleris* sangui.

- 2 Hostem, *Romani*, si ex agro pellere vultis.
 1 *Quotannis* comiter Apollini fiant.
 1 *Privati* uti conferant pro se atque suis.
 1 *Fietque* res melior, nam is divus exstinguet.
 1 *Romane*, aquam Albanam cave lacu contineri,
 2 ?Cave in mare *manare* suo flumine siris.
 4 Manu emissam per agros *rigabis*....
 2 Tum tu *insiste* audax hostium muris.
 4 Victoriā datam, *düello* ¹ perfecto.
 1,5 *Quandoque* Hispania princeps *dominusque* rerum.

Ex elogiis Scipionum.

- 1 *Dvonoro* OPTUMO FUISE VIRO.
 1 *Luciom* SCIPIONE FILIOS BARBATI.
 5 SUBIGIT OMNE LOUCANAM *opsidesque* ABDUCIT.
 4 MAGNA SAPIENTIA *multasque* VIRTUTES.
 1 *Aetate* QUOM PARUA POSIDET HOC SAXSUM.
 2 Quantam *columnnam*, quae res tuas gestas loquatur?

Ex titulo Caecili.

- 5 HOSPES, GRATUM EST QUOM APUD MEAS *restititei* SEEDES.

Ex titulo Eurysacis.

- 2 EST HOC *monimentum*.....

Ex titulo Quinctii.

- 4 Ut[i] Titus Quinctius *dictator*.....
 1,5 ? *Trientem* tertium pondo *coronam*.....

Ex tabula Regilli.

- 5 Ductu, auspicio, imperio, *felicitate* ejus.
 1 *Equitatu* elephantisque cum omnibus sociis.
 1 *Ibique* eo die naves longae....
 2 Caput *patrandae* pacis haec pugna exeunti.
 5 Ejus rei ergo aedem Laribus *Permarinis* vovit.

Ex tabula Gracchi.

- 2 *Populi romani*..... Sardiniam subegit.
 2 *Supra octoginta* milia.....
 4 *Exercitum*..... *saluomque* atque incolumem.
 2 *Iterum triumphans* in urbem Romam red[i]it.

Ex tabula Mummii.

- 5 DUCTU, AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS *Achaja* CAPTA.
 1 *Corinto* DELETO ROMAM REDIEIT TRIUMPHANS.
 4 HANC AEDEM ET SIGNU HERC(U)LIS *Victoris* IMPERATOR.

Ex Appii Sententiis.

- 1 *Amicum* cum vides, oblescere miserias,
 1 *Inimicis* si es commentus, nec libens aequae.

Ex Livii Odyssea.

- 2 Neque enim te *oblitus* sum, Laertie noster.
 5 Quando dies adveniet quem *profata* Morta est.
 5 Tumque remos jussit *re[ligare]* struppis.
 1 *Ibidemque* vir summus, adprimus, Patricoles.
 5 Atque escas habe[a]mus *mentionem*....
 1 *Celsosque* ocris arüaque putria et mare magnum.
 2 ? Namque *nihilum* pejus macerat humanum.
 5 *topper* confringent *infortunae* undae.
 1 *Nexabant* multa inter se flexu nodum dubio.
 2 Jam in altum *expulsa* lintre.....
 2 ? Quoniam *audivi* paucis gavisus.....
 1 *Mandisset* impius Cyclops.....
 2,4 *Carnis vinumque* quod *libabant* anelabatur.

Ex Naevii Bello Poenico.

- 5 Exerciti in *ex- -peditionem* ducit.
 2 ? Prima *incedit* Cereris Proserpina puer.
 1 ? *Ammullus*, gratulabat divis.....
 1 *Convenit* regnum simul atque locos ut haberent.
 2 Id quoque *paciscunt*, moenia.....
 4 Quod bruti, nec satis *sardare* queunt.....
 2 Deum *adlocutus*, summi deum regis fratrem,
 1 *Neptunum* regnatorem marum.....
 1 *Conferre* queant ratem aeratam qui peritet.
 4 *Conferre* queant ratem *aeratam* qui peritet.

Ex Naevii epigrammate.

- 1 *Obliti* sunt Romae loquier lingua latina.

Ex Carmine Priami.

- 2 *Veteres Casmenas*, cascas res, volo profari.

Aliunde.

- 1 *Diebus* te quinque calo, Juno Covella.
 2 *Septem diebus* te calo, Juno Covella.

- 1 *Hiberno* puluere, verno luto, grandia farra,
 1 *Camille*, metes.....
 5 Quasi messor per messim *unumquemque* spicum
 1 *Collegit*.....

γ. — Arsis in antepaenultima.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 14 Procat, toleratis *temploque* hanc deducitis. — Naevius ibid. : tragoed. 10 *indigne* exigor patria innocens. 48 ut videam *Volcani* opera haec flammis fieri flora. Com. 10 *Potio*remque habui libertatem multo quam pecuniam. 60 Pol haud *parasitorum* aliorum simile est. 74 Quanto *libertatem* hanc hic superat servitus. 78 Ali dat anulum *spectandum*, et a labris alium invocat. 81 utrobi *cenaturi* estis, hicine an in triclinio? — Plautus in Trinummo : act. 1 sc. 1 vers. 2 Inmoene est facinus verum in *aetate* utile. 7 Ita *plerique* omnes jam sunt intermortui. 1,2,141 Qui emisset ejus *essetne* ea pecunia? 178 Ego de eorum verbis *famigeratorum* insciens. 185 *Occlusio*remque habeant stultiloquentiam. 81 *Mentire* edepol, gnate, atque id nunc facis haud consuetudine. 90 An eo *egestatem* ei tolerabis si quid ab illo acceperis?

Exempla in saturniis nostris :

Ex tabula Regilli.

Inspectante ipso Antiocho, exercitu omni.

Ex Naevii Bello Poenico.

?..... *amborum* uxores.

Fortasse in carmine fratrum Arvalium *triumpe* secunda correpta pronuntiandum est :

TRIUMPE *triümpe triümpe*

TRIUMPE *triümpe [triümpe]*.

δ. — Arsis in quarta ab exitu syllaba.

Plautus in Trinummo : 2,2,52 Praeterea *aliquantum* animi causa in deliciis disperdidit. 91 Eo pater. Pol ego istam volo me *rationem* edoceas. Licet.

Hujus arsis exempla in saturniis nostris desunt.

E. — Voces anapaesticae.

Voces anapaesticae (vel quae tribrachum efficiunt; vide supra p. 89) arsin recipere possunt in ultima, in paenultima, in antepaenultima syllaba; praeterea, si ultima synaloepham patitur, possunt stare extra arsin.

α. — Arsis in ultima.

Poetae scenici : Livius Andronicus in altera Ribbeckii editione : trag. 35 Haud ut quem Chiro in Pelio *docuit* ocri. — Naevius ibid. : tragoed. 36 Ignotae *iteris* sumus, tute scis. 49 Oderunt di *homines* injuros. Egone an ille injurie. 56 *Dubii* faventem per fretum introcurrimus. 57 Diabathra in *pedibus* habebat, erat amictus *epicroco*. Comoed. 26¹ Neque admodum a *pueris* abscessit neque admodum adolescentulust. 43 *utinam* nasum abstulisset mordicus. 49 *animae* pauxillulum in me habet. 55 *Edepol* Cupido. 93 Domos patres patriam ut colatis potius quam *peregri* probra. 114 Tantum ibi molae *crepitum* faciebant, tintinnabant compedes. — Plautus in Trinummo : act. 1 sc. 1 v. 13 *Faciunt* pars hominum quam id quod prosint pluribus. 1,2,25 *Habeas* ut nantu's, nota mala res optuma est. 1,2,166 Atque egomet

me adeo cum illis una *ibidem* traho. 174 Non flocci faciunt dum illud quod *lubeat* sciant. 2,2,24 Meum *animum* tibi seruitutem seruire aequom censui. 29 Tu si *animum* vicisti potius quam animus te est quod gaudeas. 52 Nihil istorum. Quid igitur? Per comitatem *edepol* pater. 67 Ne *pigeat* fecisse, ut potius pudeat si non feceris. 76 Non *edepol* tibi pernegare possum quidquam quod velis. 2,3,7 Suae senectuti acriorem *hiemem* parat.

Saturniorum arses quinque primae eam speciem admittunt; in sexta arsi exempla desunt.

Arses prima et secunda¹.

Ex vaticiniis.

Vomicam quae gentium venit [ea] longe.
 Cum[e] *populus* dederit ex publico partem.
 Qui jus *populo* plebei que [is] dabit summum.
Sacraque patria, quorum ob cura missa

Ex elogio Calatini.

Populi primarium fuisse virum.

Ex elogiis Scipionum.

Subigit OMNE LOUCANAM OPSIDESQUE ABDOUCIT
Facile FACTEIS SUPERASES GLORIAM MAJORUM
 Quantam *statuam* faciet [tibi] *populus* romanus?

Ex tabula incerta.

Magnum *numerum* triumphat hostibus devictis.

Ex tabula Gracchi.

Iterum triumphans in urbem Romam red[i]it.

Ex dedicatione Vertulejorum.

Decuma FACTA POLOUCTA LEIBEREIS LUBENTES.

1. In secunda arsi habes exempla caesurae Korschianae (infra I, II, 4).

Ex Livii Odyssea.

Igitur demum Ulixi cor frixit prae pavore.
 Utrum *genua* amploctens virginem oraret.
 ? Namque *nihilum* pejus macerat hominem.
 ? *Quoniam* audivi paucis gavisus....
 Deque *manibus* dextrabus.....

Ex Naevii Bello Poenico.

Inerant signa expressa quo modo Titani.
 Simul *alius* aliunde rumitant inter se.
 Multi *alii* e Troja strenui viri.
 Multa *alia* in isdem inseruntur.
Redeunt, referunt petita rumore secundo.

Ex Naevii epigrammate.

Itaque postquam est Orci traditus thesauro.

Ex Carmine Priami.

Veteres Casmenas, cascās res, volo profari.

Arsis tertia.

Ex vaticinio.

Hoc si recte *facitis*¹, gaudebitis semper
 ? Fietque res *melior*, nam is divus exstinguet.
 Cum[e] *populus dederit* ex publico partem.

Ex elogio Africani.

Quantam statuam *faciet* [tibi] *populus romanus* ?

Ex Livii Odyssea.

Igitur demum *Ulixi* cor frixit prae pavore.

Ex Naevii Bello Poenico.

? *Prima* incedit *Cereris* Proserpina puer.
 ? *Vicissatim volūi* victoriam....

Arsis quarta.

Ex Naevii epigrammate.

Obliti sunt Romae *loquier* lingua latina.

1. Traditur *facietis*.

Ex tabula Regilli.

Inter , *Ephesum*, *Samum* Chiumque.

Verba quae dicebantur die Meditrinaliorum.

? *Vetus novum*¹ *bibo*, *veteri novo*² *medeor*.

Arsis quinta³.

Ex elogiis Scipionum.

DEDET TEMPESTATEBUS AIDE *mereto*. . . .

? *Quantam* statuam faciet [tibi] *populus romanus*?

Ex tabula Regilli.

? *Classis regis Antiochi ante Asiae*⁴. . . .

Ex tabula Mummii.

CORINTO DELETO ROMAM *redieit* TRIUMPHANS.

Ex Livii *Odyssea*.

. . . . cum *socios* nostros.

Ex Naevii *Bello Poenico*.

? transit *Melitam* Romanus.

. . . . atque prius *pariet* locusta.

Verba quae dicebantur die Meditrinaliorum.

? *Novum vetus*⁵ *bibo*, *novo veteri*⁶ *medeor*.

β. — Arsis in paenultima.

Perrara sunt apud poetas scenicos exempla. Naevius in Ribbeckii editione altera : trag. 57 *Diabathra* in *pedibus* habebat, erat amictus *picroco*. Nisi fallor *bus* per arsin

1. Traditur *vetus novum vinum bibo*.

2. Traditur *veteri novo morbo medeor*.

3. Exempla haec sunt caesurae Korschianae (infra I, 11, 4).

4. Traditur *antea sic*.

5. Traditur *novum vetus vinum bibo*.

6. Traditur *novo veteri vino morbo medeor*.

producitur, itaque feriendum : [in pedi]bus ha[bebat. Apud Plautum Terentiumque alia sunt exempla, quae difficilius removeas. Sed in saturniis, cum syllaba vocis cujuslibet ultima per arsin produci possit hiatumque cum insequente vocali efficere, nullum ex nostris quidem fragmentis est, in quo opus sit paenultimam brevem vocis trisyllabae ferire. In his igitur sine ulla dubitatione, quamquam Buecheler contra sensit, ultimam nos semper feriri jubemus :

Ex elogiis Scipionum.

Subigit omne Loucanam opsidesque abducit.

Facile facteis superases gloriam majorum.

Ex Livii Odyssea.

Utrum *genua* amploctens virginem oraret.
Deque *manibu'* dextrabus

Ex Naevii Bello Poenico.

Multa *alia* in isdem inserinuntur.

Ex Naevii epigrammate.

Itaque postquam est Orei traditus thesauro.

γ. — Arsis in antepaenultima.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 1 Si malos imitabo tum tu *pretium* pro noxa dabis. 7 Jamne *oculos specie* laetavisti optabili? 19 *etiam minitas?* mitte ea quae tua sunt magis quam mea. 36 *Mulier* quisquis es te *volumus*. 41 Quinquertiones praeco in *medium* provocat. Naevius ibid : tragoed. 3 Omnes formidant *homines* ejus valentiam. 4 Contempla *placide* formam et *faciem* virginis. 9 Quin ut quisque est *meritus* praesens *pretium* pro factis ferat. 13 *sonitu* claro fulgorivit Juppiter. 16 Tunc ipsos adoriant ne qui hinc Spartam *referat* nuntium. Com. 35 Ubi vidi examinabiliter *timidus pedibus protinam* me dedi. 93 Domos patres patriam ut colatis *potius* quam peregri probra.

136 *animum* amore capitali compleverunt. — Plautus in Trinummi prologo : 5 Deducam si quidem *operam* dare promittitis. 12 Adulescens quidam est qui in hisce *habitat* aedibus. 14 Quoniam ei qui me *aleret* nil video esse relicui. 71 Senes qui huc *venient* i rem vobis aperient. Ibid. act. 1 sc. 1 vers. 1 Amicum castigare ob *meritam* noxiam Inmoene est *facinus* verum in aetate utile. 13 Faciunt pars *hominum* quam id quod prosint pluribus. 16 Remoramque *faciunt* rei privatae et publicae. 1,2,4 Teque ut quam primum possit *videam* emortuam. 140 An ego *alium dominum paterer* fieri hisce aedibus? 2,2,27 Si *animus hominem pepulit* actum est, *animo* seruit non sibi. 81 *Agedum* eloquere quid dare illi nunc vis? Nil quicquam pater.

In saturniis talis anapaestus frequens est in tertia sextaque sede, haud rarus in quarta, in reliquis vix reperitur.

Arses tertia et sexta.

Ex vaticiniis.

Ex terra frugifera, piscibus atque *avibus*.

Decemviri graeco ritu hostiis *faciant*.

? Fietque res *melior*, nam is divus exstinguet.

Ex elogiis Scipionum.

MORS PERFECIT TUA UT ESSENT OMNIA *brevia*.

QUA RE LUBENS TE IN *gremiu*, SCIPIO, RECIPIT.

QUA RE LUBENS TE IN GREMIU, SCIPIO, *recipit*.

? AETATE QUOM *parva* POSIDET HOC SAXSUM.

Ex titulo Caecili.

BENE REM GERAS ET *valeas*, DORMIAS SINE QURA.

Ex titulo Atistiae.

QUOJUS (CORPORIS) RELIQUIAE QUOD *superant* SUNT IN HOC....

Ex tabula Regilli.

Equitatu elephantisque cum omnibus *sociis*.
Ejus rei ergo aedem *Laribus* Permarinis vovit.

Ex tabula Gracchi.

Iterum triumphans in urbem Romam *redi[i]t*.
Cujus rei ergo hanc *tabulam* Jovi dedit donum.

Ex dedicatione Vertulejorum.

DONU DANUNT HERC(O)LEI MAXSUME *mereto*.

Ex Appii Sententiis.

?..... qui *animi* compotem esse
Ne quid fraudis stuprique ferocia *pariat*.

Ex Livii Odyssea.

Matrem [meam] *procitum* plurimi venerunt.
? Ibidemque vir summus, adprimus, *Patroclus*.
? Simul ac *lacrimas* de ore noegeo detersit.
Nexabant multa inter se flexu nodum *dubio*.
Nam divina Monetas filia *docuit*.
..... inferus an *superus*.
Topper facit *homines* ut [p]rius fuerunt.

Ex Naevii Bello Poenico.

Silüicolae *homines* bellique inertes.
Plerique omnes *subigunt* sub suum iudicium.
Magnum stuprum *populo* fieri per gentis.

Arsis quarta.

Ex vaticinio.

? Vestros qui campos pascunt *placide* perdvelles.

Ex tabula Gracchi.

[Ductu] imperio auspicioque *legio* exercitusque.

Ex Appii Sententiis.

?..... qui *animi* compotem esse.

Ex Livii Odyssea.

Celsosque oeris arüaque *putria* et mare magnum.

Ex Naevii Bello Poenico.

Ei venit in mentem *hominum* fortunas.

Summe deum regnator, *quianam* [me] genuisti?
Flentes ambae, abeuntes *lacrimis* cum multis.

Arses prima, secunda, quinta.

Ex Livii Odyssea.

2 ?... *quoniam* audivi paucis gavis.

Ex Naevii Bello Poenico.

5 ? Exercitu insulam integram urit, *populat*¹, vastat.

Ex Carmine Priami.

1 Et *Pri[a]mum*.

Verba legati.

1 Tum *patriae* compotem me numquam siris esse

δ. — Voces anapaesticae extra arsin.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 26 Ego *puerum* interea[d] ancillae subdam lactantem meae. — Naevius ibidem : trag. 10 indigne exigor *patria* innocens. 65 Vos qui accolitis Histrum *fluvium* atque algidam. Com. 2 Hujus autem gnatus dicitur *geminum* alterum. 93 Domos patres *patriam* ut colatis potius quam peregri probra. — Plautus in Trinummi prologo : 14 *Quoniam* ei qui me aleret nil *video* esse relicui. Ibid. act. 1 sc. 2 vers. 16 Omnibus amicis quod mihi est *cupio* esse item. 47 Jovi coronam de *capite* ex Capitolio. 2,2,25 Utrum *itane* esse mavelit ut eum animus aequom censeat. 72 Scio *equidem* istuc ita solere fieri, verum gnate mi. 77 Cui egestatem tolerare vis? *loquere* audacter patri. 100 Historiam *veterem* atque antiquam haec mea senectus sustinet. 2,4,70 Si illi congestae sint *epulae* a cluentibus. 134 *Alii* exsulatum abierunt *alii* emortui.

1. Traditur *populatur*.

In fragmentis nostris haec species reperitur in anacrusi atque in thesibus primi, secundi et quarti pedis :

Ex elogiis Scipionum.

- 4 ? DEDET TEMPERSTATEBUS AIDE *mereto*... .
 0 QUEI *apice* INSIGNE DIALIS FLAMINIS GESISTEI.

Ex tabula Regilli.

- 4 ? Classis regis Antiochi ante *Asiae*... .

Ex Livii Odyssea.

- 1 ? Utrum *genua* amploctens virginem oraret.
 0 ? Quoniam audivi paucis gavisus.....

Ex Naevii Bello Poenico.

- 1 ? Multi *alii* e Troja strenui viri.
 2 [Ut] septimum *decimum* annum ilico sed[er]ent.

F. — Voces in anapaestum exeuntes.

Hae voces (id est, quae in verum anapaestum desinunt et quae in tribrachum; vide supra p. 89) extra arsin stare non possunt; arsin admittunt in ultima, antepaenultima, quarta ab exitu syllaba; nam in paenultima exempla omnino deficiunt.

α. — Arsis in ultima syllaba.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 26 Ego puerum *interea*[d] ancillae subdam lactantem meae. Naevius ibid. : trag. 25 Agitatis ile actutum in *frundiferos* locos. 46 Pallis *patagiis* crocotis malacis mortualibus. Com. 14 Secus si umquam quicquam feci *carnificem* cedo. — Plautus in Trinummo : 1, 2, 38 Omnibus amicis morbum tu *incuties* gravem. 147 Ego me fecisse *confiteor*, Megaronides. 2, 2, 39 Benefacta benefactis aliis *pertegito* ne perpluant. 50 Publicisne

affinis fuit an *maritumis* negotiis? 89 Tu modo ne me *prohibeas* accipere si quid det mihi. 91 Eo pater. Pol ego istam volo me rationem *edoceas*. Licet. 100 *Historiam* veterem atque antiquam haec mea senectus sustinet. 2,4,54 Qui condicionem hanc *repudies*? nam illum tibi. 75 Et quod illi placeat *praeripiam* potissimum. 3,1,11 *Flagitium* quidem hercle fiet nisi dos dabitur virgini.

Saturnius hanc speciem recipere non potest in arsisbus prima et quarta; in sexta arsi exempla deficiunt; in secunda, tertia et quinta haec habemus¹ :

Ex carmine Arvalium.

2 ? Ne *velueris*², MARMARS, INCURRERE IN PLEORIS.

Ex tabula Regilli.

5 Ea pugna pugnata rex *Antiochus* regnumque.

Ex tabula Gracchi.

5 Populi romani..... *Sardiniam* subegit.

Ex Livii Odyssea.

5 vecorde et *malefica* vacerra.

5 ?..... vestis pulla, *purpurea*, ampla.

Ex Naevii Bello Poenico.

2 *Silüicolae* homines bellique inertes.

2 *Reconciliat* captivos plurimos idem.

5 Noctu Trojad exhibant *capitibus* opertis.

2 ? Apud *emporium* in campo, hostium pro moene.

Ex carmine rusticorum.

3 ? Hiberno *pulüere*, verno luto, grandia farra.

β. — Arsis in antepaenultima.

Poetae scenici : Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera : trag. 3 Accensa et praeda per *participes* aequiter.

1. In secunda arsi et in quinta habes exempla caesurae Korschianae (infra I, II, 4).

2. Traditur *uelueremarmarsinsincurrere*.

23 Obsecro te *Anciale* matri ne quid tuae advorsus fuas. 37 Quo *Castalia* per struices saxneas lapsu accidit. — Naevius *ibid.*: trag. 14 numquam hodie *effugies* quin mea Manu moriari. 16 Tunc ipsos *adoriant* ne qui hinc Spartam referat nuntium. 26 *Ingenio* arbusta... 35 *Thyrsgerae* Bacchae Bacchico cum schemate. 65 Vos qui *accollitis* Histrum fluvium atque algidam. Com. 1 *Acontizomenus* fabula est prime proba. 35 Ubi vidi *exanimabiliter* timidus pedibus protinam me dedi. — Plautus in *Trinummo*: prol. 11 *Accipite* et date vocivas auris dum eloquor. *Ibid.* 1,1,3 Et *conducibile*, nam ego amicum hodie meum Concastigabo pro *conmerita* noxia. 9 Quasi herba *inrigua* succrevere uberrime. 1,2,7 *Adgrediar* hominem. Quoja hic vox prope me sonat? 1,2,98 Nec qui *deterior* esset faceres copiam. 164 Neque *confidentiloquiis* neque perjurius. 2,2,68 De magnis *divitiis* si quid demas, plus fit an minus? 85 Eo non multa quae ne vult *eveniunt* nisi fictor malust. 89 Tu modo ne me prohibeas *accipere* si quid det mihi.

In saturniis nostris admittunt hanc speciem frequenter sedes tertia et sexta, raro secunda et quarta, numquam prima et quinta.

Arses tertia et sexta.

Ex carminibus Saliorum.

Cume tonas, *Leucetie*, praî tet tremonti.

Ex vaticinio.

Amnem, Trojugena, fuge Cannam, ne te *alienigenae*
?Manus cogant in campo Diomedis *conserere*.
Ex terra *frugifera*, piscibus atque avibus.

Ex elogio P. Scipionis.

HONOS, FAMA VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE *ingenium*.

Ex titulo Caecilii.

HOC EST FACTUM MONUMENTUM MAARGO *Caecilio*.

Ex tabula Regilli.

Classis regis *Antiochi* ante Asiae...
 Inspectante ipso *Antiocho*, exercitu omni.

Ex Appii Sententiis.

Amicum cum vides, oblescere *miserias*.

Ex Livii Odyssea.

Quando dies *adveniet* quem profata Morta est.
 [Aut] in Pylum *adveniens* aut ibi ommentans.
 ? Ibidemque vir summus, adprimus, *Patricoles*.
 Celsosque ocris *arüaque* putria et mare magnum.

Ex Naevii Bello Poenico.

Runcus atque *Purpureus*, filii Terras.
 Virum praetor *adveniens* auspicat auspicium.
 Virum praetor *adveniens* auspicat *auspicium*.
 Plerique omnes subigunt sub suum *judicium*.

Arses secunda et quarta.

Ex vaticinio.

Annem, *Trojugena*, fuge Cannam, ne te alienigenae.
 Campum *milliaque* multa occisa tua.

Ex Livii Odyssea.

[Venit] *Mercurius* cumque eo filius *Iatonas*.

Ex Naevii Bello Poenico.

..... *Manius Valerius* consul partem.

γ. — Arsis in quarta ab exitu syllaba.

Poetae scenici : Naevius in Ribbeckii editione altera :
 trag. 57 *Diabathra* in pedibus habebat, erat amictus epi-
 croco. — Plautus in *Trinummo* : prol. 8 Primum mihi Plau-
 tus nomen *Luxuriae* indidit. 2,2,22 Pro *ingenio* ego me
 liberum esse ratus sum, pro inperio tuo. 2,2,34 Neu
 noctu irem obambulatum neu suum *adimerem* alteri.

52 *Praeterea* aliquantum animi causa in deliciis disperdit. 63 *Deserere* illum et dejuvare in rebus adversis pudet. 175 Di fortunabunt vostra *consilia*. Ita volo. 3,2,39 Pernovi equidem, Lesbonice, ingenium tuum *ingenuum* admodum. 77 Mea opera hinc proterritum te meaque *avaritia* autument. 83 Quid tibi interpellatio aut in *consilium* huc accessio est?

In saturniis haec species non reperitur nisi in prima sede et fortasse in quinta.

Ex tabulis Regilli, Gracchi, Mummii.

Ductu¹ *auspicio* imperio felicitate ejus.

[Ductu] *imperio* auspicioque legio exercitusque.

DUCTU *auspicio* IMPERIOQUE EJUS ACHAJA CAPTA.

Ex Livii Odyssea.

? . . . vestis pulla, *purpurea*, ampla.

Ex Naevii Bello Poenico.

? Apud *emporium* in campo, hostium pro moene.

G. — Voces quae creticum (vel dactylum) efficiunt aut exeunt in creticum (vel dactylum).

Hae voces extra arsin stare non possunt. Recipiunt arsin aut in ultima² aut in antepaenultima : nam paenultima exempla apud poetas scenicos rara sunt neque fere extra primum versuum iambicorum pedem reperiuntur³, in saturniis nostris omnino desunt⁴. Arsis autem in antepaenultima

1. Traditur *Auspicio imperio felicitate ductuque ejus*.

2. Ultima si arsin recipit, tunc antepaenultima quoque feritur; sed hunc priorem ictum consulto hic negleximus.

3. Sic Naevius in Ribbeckii editione altera, com. 63 : *Desine socri tuo, fratri patrueli meo*.

4. Nisi in uno versu ex Ap. Claudii Caeci Sententiis *obliviscere* quis servare malit quam emendare *obliscere* :

Amicum cum vides, oblliviscere mi[serias].

positae duae sunt species, prout ultima synaloepham patiente pes trochaeus est, vel synaloepha non facta dactylus.

α. — Arsis in ultima.

Poetae scenici: Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera: trag. 10 in sedes *conlocat* se regias. 11 Clutemestra juxtim, *tertias* natae occupant. 12 se in terram *saucius* fligit cadens. 34 namque *Taenari* celsos ocris. 35 Haud ut quem Chiro in *Pelio* docuit ocri. — Naevius ibidem: tragoed. 5 *Excidit* orationis omnis confidentia. 10 indigne *exigor* patria innocens. 24 Vos qui regalis *corporis* custodias. 35 Thyrsigerae Bacchae *Bacchico* cum schemate. — Plautus in Trinummo: 1,1,8 Sed dum illi aegrotant *interim* mores mali. 1,2,69 Fuitne hic tibi amicus *Charmides*? Est et fuit. 76 Mihi commendavit *virginem* gnatam suam. 84 In eandem tute *accederes* infamiam, Malumque ut ejus cum tuo *misceres* malo. 2,2,25 Utrum itane esse *mavelit* ut eum animus aequum censeat. 35 Ne tibi *aegritudinem*, pater, parerem parsi sedulo. 87 Vitae agundae esse *expetit* sed hic admodum adulescentulust. 88 Non aetate verum ingenio *apiscitur* sapientia. 2,4,1 Minus *quindecim* dies sunt cum pro hisce aedibus.

In saturnio versu syllaba talis vocis ultima neque primum neque quartum ictum accipere potest, exempla que sub sexto ictu deficiunt.

Contra in tertia sede, id est ante caesuram, exempla reperiuntur plus viginti:

Ex vaticiniis.

Ferisque quae *incolunt* terras, iis fuit esca.

Vomicam quae *gentium* venit [ea] longe.

Quotannis *comiter* Apollini fiant.

Privati uti *conferant* pro se atque suis.

? Quamvis †*moventium* dvonum negumate.

Quandoque *Hispania* princeps dominusque rerum.

Ex elogio Calatini.

..... *plurimae* consentiunt gentes.

Ex elogiis Scipionum.

HONG OINO *plorume* COSENTIONT R.....

HEC CEPIT *Corsica* ALERIAQUE URBE.....

DEDET *Tempestatebus* AIDE MERETO.....

MAGNA *sapientia* MULTASQUE VIRTUTES.

Ex titulo Quinctii.

Ut[i] Titus *Quinctius* dictator...

Trientem *tertium* pondo coronam...

Ex tabula Gracchi.

In ea *provincia* caesa hostium aut capta.

Re *felicissime* gesta ...

... *vectigalibus* ... restitutis.

Ex Livii *Odyssea*.

..... *affatim* edi, bibi, lusi.

Mandisset *impius* Cyclops

Ex Naevii *Bello Poenico*.

Trojam urbem *liquerit*

Sin illos *deserant* fortissimos viros.

Verba legati.

Tum patriae *compotem* me numquam siris esse.

Ex carmine rusticorum.

? *Hiberno pulvere*, verno luto, grandia farra.

In altero distichorum versu.

Ex elogio L. Scipionis, Barbati f.

DVONORO *optumo* FUISE VIRO.

Ex elogio Calatini.

Populi *primarium* fuisse virum.

Atque in secunda quinq[ue] sede ingens exemplorum
est multitudo¹:

Ex carmine Arvalium.

? *incurrere in PLEORIS.*

? SATUR FU, FERRE MAR[MAR]S *ensali STA BERBER.*

Ex vaticiniis.

Ex terra frugifera; *piscibus* atque avibus.

Caro tua, nam mihi ita *Juppiter* fatust.

Hostem, Romani, si ex agro *pellere* vultis.

Apollini vovendos censeo ludos.

Apollini vovendos *censeo* ludos.

Quotannis comiter *Apollini* fiant.

..... *populus* dederit ex *publico* partem.

lis ludis faciendis *praeerit* praetor.

Decemviri graeco ritu *hostiis* faciant.

Decemviri graeco ritu *hostiis* faciant.

Hoc si recte facitis *gaudebitis* semper.

Ne *ninculus* mederi queat.....

Cave in mare manare suo *flumine* siris.

Tum tu insiste audax *hostium* muris.

Memor, quam per tot annos *obsides* urbem.

Victoriam datam; düello perfecto

Ea in[du]staurata ut *assolet* facito.

Ex elogiis Calatini et Scipionum.

... plurimae *consentiunt gentes.*

HONG OINO PLOIRUME *cosentiont* R....

LUCIOM SCIPIONE *filios* BARBATI.

Cornelius LUCIUS SCIPIO BARBATUS.

CORNELIUS LUCIUS *Scipio* BARBATUS.

QUOJUS FORMA VIRTUTEI *parisuma* FUIT.

Taurasia CISAUNA SAMNIO CEPIT.

TAURASIA CISAUNA *Samnio* CEPIT.

QUEI APICE INSIGNE DIALIS *flaminis* GESISTEI.

MORS PERFECIT TUA UT ESSENT *omnia* BREVIA.

QUIBUS SEI IN LONGA LICUISET TIBE *utier* VITA,

FACILE FACTEIS SUPERASES *gloriam* MAJORUM.

QUA RE LUBENS TE IN GREMIU, *Scipio*, RECIPIT

TERRA, PUBLI, PROG NATUM *Publio*, CORNELI.

1. Exempla haec sunt caesurae Korschianae (infra I, II, 4).

AETATE QUOM PARUA *posidet* HOC SAXSUM.

Ex elogio incerto.

Summas opes qui regum *regias* refregit.

Ex titulo Caecili.

BENE REM GERAS ET VALEAS, *dormias* SINE QURA.

Ex tabula Glabrionis.

Fundit fugat, prosternit *maximas* legiones.

Ex tabula incerta.

Magnum numerum triumphat *hostibus* devictis.

Ex tabula Regilli.

?Inspectante ipso Antiocho, *exercitu* omni,
Equitatu elephantisque, cum *omnibus* sociis.
Dvello magno dirimendo, *regibus* subigendis.

Ex tabula Gracchi.

?In ea provincia caesa *hostium* aut capta.
Plenissimum praeda domum reportavit.

Ex dedicatione Vertulejorum.

?QUOD RE SUA DIFEIDENS *aspere* AFLEICTA.
DECUMA FACTA POLOUCTA, *leibereis* LUBENTES
DONU DANUNT HERC(O)LEI *maxsume* MERETO.

Ex Appii Sententiis.

?.... qui animi *compotem* esse,
Ne quid fraudis stuprique *ferocia* pariat.
Amicum cum vides *obli(vi)scere* miserias.

Ex Livii Odyssea.

Virum mihi, Camena, *insece* versutum.
? Pater noster, Saturni *filie*
Neque enim te oblitus sum, *Laertie* noster.
Argenteo polubro, aureo et glutro.
?Argenteo polubro, *aureo* et glutro.
Tuque mihi narrato *omnia* disertim.
Matrem [meam] procitum *plurimi* venerunt.
Partim errant, nequiont *Graeciam* redire.
Apud nympham Atlantis *filiam* Calypsonem.
? Utrum genua amploctens *virginem* oraret.
Ibi manens sedeto *donecum* videbis.
Simul ac lacrimas de ore *noegeo* detersit.

Namque nihilum pejus *macerat* hominem.
 [Venit] Mercurius cumque eo *filius* Latonas.
 Nam divina Monetas *filia* docuit.
 inferus an *superus*
 ? Tibi deus fer[eba]t *funera* Ulixes?
 Topper citi ad aedis *venimus* Circae.
 At celer hasta (volans) *perrumpit* *pectora* ferro.

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta puer, Saturni *filia*, regina.

Ex Naevii Bello Poenico.

? Inerant signa expressa, *quomodo* Titani,
Bicorpores Gigantes magnique Atlantes,
 Runcus atque Purpureus, *fili* Terras.
Exerciti in ex- -peditionem ducit.
 Multi alii e Troja *strenui* viri.
 Jamque ejus mentem *fortuna* *fecerat* quietem.
 Prima incedit Cereris *Proserpina* puer,
 Deinde pollens sagittis *inclitus* Arquitenens
 Sanctus Jove prognatus *Putius* Apollo.
 Irque susum ad caelum *sustulit* suum rex.
 Sacra in mensa Penatium *ordine* ponuntur.
 In *auream*¹ molabat *victimam* pulcram.
 In *auream*¹ molabat *victimam* pulcram.
 simul *atrocia* porricerent.
Victoribus danunt

Rem *hostium* concinnat

? Vicissatim volui *victoriam*

Virum praetor adveniens *auspicat* auspiciam.
 Censent eo venturum *obviam* Poenum.
 [Ut] *septimum* *decimum* annum ilico sed[er]ent.
 [Ut] *septimum* *decimum* annum *ilico* sed[er]ent.
Superbiter contemptim conterit legiones.
 Superbiter contemptim *conterit* legiones.
 ? Id quoque paciscunt, *moenia*
 Reconciliat captivos *plurimos* idem.
 Sicilienses paciscit *obsides* ut reddant.
 Fames acer augetur *hostibus*

Honerariae honustae stabant in flustris.
 Ferunt pulcras cretarras, *aureas* lepistas.
 Magni metus tumultus *pectora* possidit.
 Novem Jovis concordēs *filiae* sorores.

1. Traditur *immolabat auream*.

? Patrem suum supremum *optimum* appellat.
 Scapos atque verbenas *sagmina* sumpserunt.
 Seseque ii perire *mauolunt* ibidem.
 Simul alius aliunde *rumitant* inter se.
 Sin illos deserant *fortissimos* viros
 Magnum stuprum populo *fieri* per gentis.
 Apud emporium in campo, *hostium* pro moene.

Ex Cn. Naevii epigrammate.

Flerent divae Camenae *Naevium* poetam.
 Itaque postquam est Orci *traditus* thesauro.

Versus Metellorum.

Dabunt malum Metelli *Naevio* poetae.

β. — Arsis in antepaenultima, synaloepha ultimae facta.

Poetae scenici: Livius Andronicus in Ribbeckii editione altera: trag. 30 Florem anc[u]labant *Liberi* ex carce-
 siis. 38 *lacteam* immulgens opem. — Naevius ibidem:
 trag. 11 *fulmine* icit Juppiter. 44 Namque *ludere* ut
 laetantis inter se[se] vidimus Propter amnem, aquam cre-
 terris *sumere* ex fonte... Com. 1 Acontizomenus *fabula*
 est prime proba. 8 Quasi *dedita* opera quae ego volo ea
 tu non vis, quae ego nolo ea cupis. 49 animae *pauxil-*
lulum in me habet. 81 utrubi cenaturi estis *hicine* an in
 triclinio? — Plautus in Trinummo: 1,2,3 Bona fausta
 felix *fortunataque* evenat. 18 Vivit *victuraque* est. Bene
 hercle nuntias. 28 Nam ego *dedita* opera huc ad te venio.
 39 Ut te videre *audireque* aegroti sient. 45 Suspicio est
 in *pectore* alieno sita. 66 Haec cum *audio* in te dici dis-
 crucior miser. 2,2,22 Pro ingenio ego me *liberum* esse
 ratus sum pro imperio tuo. 87 Vitae agundae esse ex-
 petit, sed hic *admodum* adulescentulust. 101 Verum ego
 quando te et amicitiam et *gratiam* in nostram domum.
 111 Non *optuma* haec sunt neque ut ego aequum censeo.
 — Terentius in Phormione sic adhibuit terminationes
 dactylicas (nam de creticis taceo) quinque et quadraginta locis.

In saturniis nostris pauca sunt exempla certa. Nam in
 plerisque hiari potest, ut ultima ictum accipiat; *exercitu*

apud Naevium ex emendatione est; pro *Penatium* apud eundem multi legere volunt *Penatum* (quamquam *Penatium* tuentur *integram* in alio Naevii versu, *millia* in tabula Gracchi, ne de *ritu* loquar, in caesura synaloeopham patientia); atque in pluribus fragmentis frustula tantum versuum habemus. Omnia tamen sive dubia sive certiora exempla subjunximus, adscripto arsium numero:

Ex carmine Arvalium.

- 4 ?..... *incurrere* IN PLEORIS.

Ex elogio P. Scipionis P. f.

- 4 HONOS FAMA VIRTUSQUE *gloria* ATQUE INGENIUM.

Ex titulo Atistiae.

- 4 FUIT... UXOR MIHEI, *femina* OP(T)TUMA VEIXSIT.

Ex tabula Gracchi.

- 4 ? In ea provincia caesa *hostium* aut capta.

- 3 Supra octoginta *milia*....

- 1 ? *Exercitum*... saluomque atque incolumem.

Ex dedicatione Vertulejorum.

- 4 ? QUOD RE SUA DIFEIDENS *aspere* AFLEICTA.

Ex Appii Sententiis.

- 5 ?... qui animi *comptem* esse.

Ex Livii Odyssea.

- 4 ? Pater noster, Saturni *filie*....

- 4 ? Argenteo polubro, *aureo* et glutro.

- 4 ? Utrum genua amplotens *virginem* oraret.

Ex Naevii Bello Poenico.

- 3 Sacra in mensa *Penatium* ordine ponuntur.

- 1,2,3 *Exercitu(s)* *insulam integram* urit, populat, *vastat*.

- 4 ? Vicissatim volui *victoriam*....

- 4 ? Id quoque paciscunt, *moenia*....

- 4 ? Patrem suum supremum *optimum* appellat.

Ex carmine incerto.

- 4 Cum victor Lemno classem *Doricam* appulisset.

γ. — Arsis in antepaenultima, absque ultimae synaloepha.

Poetas scenicos apertissimum est a dactylis refugisse quos una vox vel vocis terminatio efficeret, ut *omnia*, *praece re*. Terentius exempli gratia, ut supra p. 88 dictum est, tales voces quadragies quinquies in Phormione ita admisit, ut syllaba ultima synaloepham pateretur; at in eadem comoedia ne semel quidem dactylus terminatione dactylica efficitur¹. Tamen apud Plautum legimus Amph. prol. 55 Comoedia ut sit *omnibus* isdem versibus. Rud. 4,3,86 Estne hic *vidulus* ubi cistellam tuam inesse ajebas? Is est. Stich. 1,2,57 *Omnibus* os obturent ne quis merito male dicat sibi. Poen. 4,2,83 *Omnia* memoras, quo id facilius fiat manu eas adserat. Trin. 5,2,3 Nam exaedificavisset me ex his *aedibus* absque te foret. Aliaque similia sunt exempla². Sed quisquis Plautinam fabulam in manibus sumet atque per se ipse tales locos quaeret, non poterit quin summam eorum raritatem miretur, fateaturque poetam consulto alias formas elegisse³.

In saturniis unum est exemplum ex titulo aetatis inferioris ceterum corrupto, in Atistiae *panario* illo insculpto:

FUIT... UXOR MIHEI, FEMINA *op(i)tuma* VEIXSIT.

1. Nam 3,2,43 recte Lachmann ad Lucretium p. 116 *decipi* pro *decipis* emendavit.

2. Vide Geppert, *Plautinische Studien* 1 p. 139 ss.

3. In Asinariae Plautinae prologo v. 11, *Demophilus scripsit, Macc[ilius] vortit barbare*, legere quidam volunt *Mācius*, ne vox dactylica pedis trochaici locum obtineat. Sic nuper et Ussing in editione Plauti 1 p. 353 (Havniae 1875) post Buechelerum (Neue Jahrbuecher fuer Philologie xcvi p. 217). Sed sive *Maccius* sive *Macius* scribes (illud autem melius quam hoc, quia prologus, ut videtur, ea aetate conscriptus est qua jam omnes scriptores litteras consonantes geminare didicerant), tamen *Macciu'* pronuntiandum erit, sicut in senatus consulto de Bacchanalibus *Dvellonai* effere debes pro *Dvelouai*, *habuisse* pro *habuise*, *Baccanalibus* pro *Bacanalibus*. — Nihil tamen hoc ad Plautum priscosque poetas scenicos: rationem, si cui placet, ab auctore prologi repetat.

Alterum est in carmine rusticorum, quod plerique ab saturnia poesi abjudicaverunt:

Hiberno puluere, verno luto, *grandia* farra.

Nos *exercitu* scribentes exemplum Naevianum removimus *Exercitus insulam integram*. In vaticinio de ludis Apollini vovendis sic primum scripseramus:

Hoc si recte facietis *gav[i]debiti'* semper;

quod rejecimus, ubi clare intelleximus omnes ejus vaticinii versus paenultima thesi carere.

LIBER ALTER

DE RE METRICA

§ 1. — De arsi.

Saturnii arses aut longae sunt aut solutae. Id est, aut ex singulis syllabis productis constant aut ex binis correptis. Utraque arsis forma in omnibus sedibus reperitur; ubique arsis longa frequentior est quam soluta.

Nonnumquam constat arsis soluta ex brevi breviante et longa breviata, ut in tertia arsi *mihī, eunt*, fortasse *sagittis*, in quarta *queat, parisuma, tibe utier, tuas, Jovi, duae, quod in bello, ferocia, dies, malefica, Proserpina, deum, marum, salus*, fortasse *domum, calo*, in secunda *queant, metes*, in quinta *queunt*, in prima fortasse *diu*. — Tamen in *eunt, dies* similibusque vocibus etiam synzesis fieri potest, ut arsis non solvatur.

Arsium longarum exempla afferre non utile est. Haec sunt exempla arsium solutarum:

A. — Arses hemistichiorum ultimae.

In hemistichio priore.

Ex carminibus Saliorum.

Cume tonas, Leucetie, praī tet tremonti.

Ex vaticinio.

Amnem, Trojugena, *fuge* Cannam, ne te alienigenae.
 Sed neque credes tu *mihi*, donec compleris sanguis.
 Ex terra frugifera, piscibus atque avibus.
 Caro tua, nam *mihi* ita Juppiter fatust.

Ex elogiis Scipionum.

QUA RE LUBENS TE IN *gremiu*, SCIPIO, RECIPIT.

? AETATE QUOM *parūa* POSIDET HOC SAXSUM.

Ex titulo Caecillii.

BENE REM GERAS ET *valeas*, DORMIAS SINE QURA.

Ex tabula Regilli.

Ejus rei ergo aedem *Laribus* Permarinis vovit.

Ex tabula Gracchi.

Cujus rei ergo hanc *tabulam* *Jovi dedit donum.

Ex tabula Mummii.

? DUCTU AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS AHAJA CAPTA.

Ex Livii Odyssea.

Matrem [meam] *procitum* plurimi venerunt.
 Quando dies *adveniet* quem profata Morta est.
 [Aut] in Pylum *adveniens* aut ibi ommentans.
 Celsosque oeris *arūa*que putria et mare magnum.
 Topper facit *homines*¹ ut [p]rius fuerunt.

Ex Naevii Bello Poenico.

Runcus atque Purpureus, filii Terras.
 Prima incedit *Cereris* Proserpina puer.
 Virum praetor *adveniens* auspicat auspicium.
 Magnum stuprum *populo* fieri per gentis.
 Silūicōlae *homines*¹ bellique inertes.
 ? Cum tu arquitenens *sagittis* pollens Dea[na].
 Plerique omnes *subigunt* sub suum iudicium.

* Hic lectio immutata. Lectiones nobis a grammaticis aliisve auctoribus traditas quare in Parte hujus operis Altera.

1. Num *homōnes*?

In hemistichio altero.

Ex vaticiniis.

Amnem, Trojugena, fuge Cannam, ne te alienigenae

Manus cogant in campo Diomedis conserere*.

Ex terra frugifera, piscibus atque avibus.

Decemviri graeco ritu hostiis *faciant*.Ea in[du]staurata ut assolet *facito*.

Ex titulo P. Scipionis.

MORS PERFECIT TUA UT ESSENT OMNIA *brevia*,HONOS, FAMA VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE *ingenium*.QUA RE LUBENS TE IN GREMIU, SCIPIO, *recipit*.

Ex titulo Caecilii.

HOC EST FACTUM MONUMENTUM MAARGO *Caecilio*.

Ex tabula Regilli.

Equitatu elephantisque cum omnibus *sociis**.

Ex tabula Gracchi.

Exercitum... saluomque atque *incolumem*.Iterum triumphans in urbem Romam *rediit**.

Ex dedicatione Vertulejorum.

DONU DANUNT HERCLEI¹ MAXSUME *mereto*.

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis stuprique ferocia *pariat*.Amicum cum vides, obliscere *miserias*.

Ex Livii Odyssea.

Ibidemque vir summus, adprimus, *Patroclus* (sive *Patricoles*).Nexabant multa inter se flexu nodum *dubio*.Nam divina Monetas filia *docuit*..... inferus an *superus*.

Ex Naevii Bello Poenico.

Deinde pollens sagittis inclitus *arquitenens*..... simul atrociam *porricerent**.

* Hic lectio immutata.

1. Lapis HERCOLEI.

Virum praetor adveniens auspicat *auspicium*.
Plerique omnes subigunt sub suum *judicium*.

Aliunde.

Novum vetus* bibo, novo veteri* *medeor*.

Cum arses hemistichiorum ultimae solvi in binas breves possint, manifesto errant qui ut Carolus Bartsch (*Der saturnische Vers*, p. 35) putaverunt hemistichia quaternis arsi- bus constare. Exempli gratia in hoc versu ex elogio P. Scipionis P. f. :

QUA RE LUBENS TE IN GREMIU SCIPIO RECIPIT,

his ternae sunt arses, *re*, *bens*, *gremi* et *Sci*, *o*, *reci*; *u* in *gremiu* et *pit* in *recipit* manifesto sunt theses. Nequit enim omitti thesis nisi arsis fit longa longior; binae autem breves numquam longa longiores sunt.

B. — Arses hemistichiorum paenultimae.

In hemistichio priore.

Ex carmine Arvalium.

? SATUR FU, *tere* MARS, †LIMEN SALI STA BERBER.

Ex vaticinio.

Annem, Trojugena, fuge Cannam, ne te alienigenae.
Campum, milliaque* multa occisa tua.

Ex Livii Odyssea.

.... Mercurius, cumque eo filius Latonas.

Ex Naevii Bello Poenico.

? Cum tu *arquitens* sagittis pollens Dea[na].

? Conferre *queant* ratem aeratam qui peritet.

Ex carmine rusticorum.

Camille, *metes*...

* Hic lectio immutata.

In hemistichio altero.

Ex vaticinio.

Amnem, Trojugena, fuge Cannam, ne te *alienigenae*.

Ex Naevii Bello Poenico.

Exercitu insulam integram urit, *populat**, vastat.

? Quod bruti, nec satis sardare *queunt*...

C. — Arses hemistichiorum antepaenultimae.

In hemistichio priore.

Ex vaticinio.

Sed *neque* credes tu mihi donec compleris sanguini.

Ex Livii Odyssea.

At *celer* hasta* perrumpit pectora ferro.

Ex Naevii Bello Poenico.

Id *quoque* paciscunt, moenia....

Sicilienses paciscit obsides ut reddant.

Silüicolae homines bellicque inertes.

? Qui *diu*¹ mare sudantes eunt atque sedentes.

Ex Carmine Priami.

Et *Pri[a]*mum.....

Aliunde.

Tum *patriae* compotem me numquam siris esse.

Camille, *metes*....

In hemistichio altero.

Ex vaticiniis.

Manus cogant in campo *Diomedis* conserere*.

? Ne ninculus mederi *queat*.....

* Hic lectio immutata.

1. Traditur *dum*.

Vestros qui campos pascunt *placide* *perdvelles.

Ex elogiis Scipionum.

QUOJUS FORMA VIRTUTEI *parisuma* fuit.

QUIBUS SEI IN LONGA LICUISET *tibe utier* vita.

?Quantam columnam, quae res *tuas* gestas loquatur?

Ex tabula Regilli.

?... *duae* quadraginta.

Ex tabula Gracchi.

..... imperio auspicioque *legio* exercitusque.

Cujus rei ergo hanc tabulam **Jovi* dedit donum.

Ex tabula Mummii.

OB HASCE RES BENE GESTAS *quod in bello* VO(VE)RAT.

Ex Appii Sententiis.

?.. qui *animi* compotem esse,
Ne quid fraudis stuprique *ferocia* pariat.

Ex Livii Odyssea.

Celsosque ocris aruaque *putria* et mare magnum.

..... vecorde et *malefica* vacerra.

?Quae haec daps est, qui festus *dies*?....

Ex Naevii Bello Poenico.

..... Manius *Valerius* consul partem.

Prima incedit *Cereris Proserpina* puer.

Ei venit in mentem *hominum* fortunas.

Summe deum regnator, *quianam* *me genuisti?

Noctu Trojad exhibant, *capitibus* opertis,

Flentes ambae, abeuntes *lacrimis* cum multis.

?Deum adlocutus, summi *deum* regis fratrem,

Neptunum regnatorem *marum*....

?Qui diu mare sudantes *eunt* atque sedentes.

Aliunde.

Terra pestem teneto, *salus* hice * maneto.

?Diebus te quinque *calo*, Juno Covella.

?Septem diebus te *calo*, Juno Covella.

* Hic lectio immutata.

§ 2. — De thesi.

Theses versus saturnii varia sunt forma, prout in initio, in medio aut in exitu hemistichiorum locatae sunt. Nam thesis quae hemistichii exitum efficit ex una syllaba constat, ea aut longa aut brevi sicut poetae libuit. Anacruses hemistichiorum (id est anacrusis prioris hemistichii in omnibus versibus, thesis tertii pedis in versibus qui caesuram post arsin habent), pariterque theses pedis cujusque in hemistichio suo primi, et breves esse possunt, et longae, et praeterea in binas breves solutae. Denique in secundo hemistichii utriusque pede praeter thesin brevem, longam, solutam admittitur detractio thesis.

Theses solutae, simili modo atque solutae arses, ex brevi breviante et longa breviata constare possunt, ut *Calypsonem*.

In sequentibus paginis congegimus exempla quotquot fragmenta nostra praebuerunt; solas omisimus theses versus ultimas, quae ad unam omnes ex sola longa brevive syllaba constant; eas minimo labore in sylloge nostra reliquiarum (infra Part. II lib. II), si cui opus fuerit, inveniet.

Si, junctis duobus versibus, alteri demuntur theses hemistichiorum ultimae, fit distichum saturnium: quod Latini sine dubio a disticho dactylico Graecorum imitati sunt. Talia habemus in elogiis Calatini et L. Scipionis, Barbati filii:

..... plurimae consentiunt gentes
Populi primarium () fuisse virum ().

HONC OINO PLOIRUME COSENTIONT R...
DVONORO OPTUMO () FUISE VIRO ().

Tractavimus: — A. De thesi hemistichii prioris ultima;
— B. De thesibus utriusque hemistichii paenultimis; — C. De

thesibus utriusque hemistichii antepaenultimis; — D. De anacrusi hemistichii prioris; nam alterius anacrusis binis fungitur partibus: pro thesi tertii pedis est, neque seorsim ab illa tractari debuit; — E. De anacrusi vel potius pseudanacrusi alterius hemistichii, quae post tertium pedem ponatur.

A. — Thesis hemistichii prioris ultima.

Thesis brevis.

Ex carminibus Saliorum.

Cume tonas, Leucetie, praî tet tremonti.

Ex vaticiniis.

Campum, milliaque multa* occisa tua.

..... deferet *amnis* in pontum magnum.

Caro tua, nam mihi *ita* Juppiter fatust.

Quotannis comiter Apollini fiant.

Qui jus populo plebeique *is dabit summum.

Romane, aquam Albanam *cave* lacu contineri.

Manu emissam per agros *rigabis*.....

Victoriam datam, **düello* perfecto.

Sacraque patria, quorum ob cura missa.

Ea in[du]staurata *ut* assolet facito.

Ex elogiis Scipionum.

CONSOL, CENSOR, *aidilis* HIC FUET APUD VOS.

SUBIGIT OMNE LOUCANAM OPSIDESQUE ABDUCIT.

HONOS, FAMA VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE INGENIUM.

Ex tabula Regilli.

Equitatu elephantisque *cum omnibus sociis.

..... victa, fusa, contusa, fugata est.

Caput patrandae pacis haec pugna exeunti.

Ex tabula Gracchi.

... imperio auspicioque legio exercitusque.

Iterum triumphans *in* urbem Romam red[i]it.

* Hic lectio immutata.

Ex tabula Mummi.

DUCTU AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS ACHAJA CAPTA.

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis stuprique ferocia pariat.

Ex Livii Odyssea.

Virum mihi, Camena, insece versutum.
Ibidemque vir summus, adprimus, Patricoles.
Celsosque oeris aruaque putria et mare magnum.
Me carpento vehente *in domum venisse.

Ex Naevii Bello Poenico.

Inerant signa expressa quo modo Titani.
..... Manius Valerius consul partem
Exerciti in ex- -peditionem ducit.
Jamque ejus mentem fortuna fecerat quietem.
Sacra in mensa Penatium ordine ponuntur.
... simul atrocia porricerent.
Exercitu insulam integram urit, populat, vastat.
Censet eo venturum obviam Poenum.
[Ut] septimum decimum annum ilico sed[er]ent
Sicilienses paciscit obsides ut reddant.
Ei venit in mentem hominum fortunas.
Fames acer augecit hostibus.....
Magnam domum decoremque ditem vexarant
Patrem suum supremum optimum appellat.
Seseque ii perire mavolunt ibidem
Quam cum stupro redire ad suos popularis.
Simul alius aliunde rumitant inter se.
Multa alia in isdem inserinuntur.
?..... senex fretus pietati.
Redeunt, referunt petita rumore secundo.

Thesis longa.

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa cante, divum deo supplicate.

Ex carmine Arvalium.

..... INCURRERE IN PLEORIS.

* Hic lectio immutata.

Ex vaticiniis.

Amnem, Trojugena, fuge Cannam, ne te alienigenae
 Manus cogant in campo Diomedis conserere*.
 Sed neque credes tu mihi, donec compleris sangui.
 Ex terra frugifera, piscibus atque avibus
 Ferisque quae incolunt terras, iis fua esca.

Apollini vovendos censeo ludos.
 Cum[e] populus dederit ex publico partem.
 Privati uti conferant pro se atque suis.
 Iis ludis faciendis praeerit praetor.
 Decemviri graeco ritu hostiis faciant.
 Hoc si recte facitis* gaudebitis semper.
 Vestros qui campos pascunt placide perdelles*.

Ne ninculus mederi queat.....

Tum tu insiste audax hostium muris,
 Memor, quam per tot annos obsides urbem,
 Ex ea tibi, his quae nunc panduntur fati.

Ex elogiis Scipionum.

HONC OINO PLOIRUME COSENTIONT R....
 LUCIOM SCIPIONE[m] FILIOS BARBATI.
 DEDET TEMPESTATEBUS aIDE MERETO.....

QUOJUS FORMA VIRTUTEI PARISUMA FUIT.
 TAURASIA[M], CISAUNA[m] SAMNIO CEPIT.
 MORS PERFECIT TUA UT ESSENT OMNIA BREVIA.
 QUIBUS SEI IN LONGA LICUISET TIBE UTIER VITA,
 FACILE FACTEIS SUPERASES GLORIAM MAJORUM;
 QUA RE LUBENS TE IN GREMIU[m], SCIPIO, RECIPI
 TERRA, PUBLI, PROGNAUM PUBLICO, CORNELI.

MAGNA[M] SAPIENTIA[M] MULTASQUE VIRTUTES.
 AETATE QUOM PARUA POSIDET HOC SAXSUM,
 QUOIEI VITA DEFECIT, NON HONOS, HONORE.
 IS HIC SITUS, QUEI NUNQUAM VICTUS EST VIRTUTEI.
 NE QUAIRATIS HONORE[m], QUEI MINUS SIT MANDATUS.

Quantam columnam, quae res tuas gestas loquatur?

Ex elogio incerto.

Summas opes qui regum regias refregit.

* Hic lectio immutata.

Ex titulo Caecilii.

HOC EST FACTUM MONUMENTUM MAARCO CAECILIO.
BENE REM GERAS ET VALEAS, DORMIAS SINE QURA.

Ex titulo Quinctii.

Ut[i] Titus Quinctius dictator.....

Ex tabula Glabronis.

Fundit, fugat, prosternit maximas legiones.

Ex tabula Regilli.

Ductu, auspicio, imperio, felicitate* ejus.
Ea pugna pugnata rex Antiochus regnumque.
Dvello magno dirimendo, regibus subigendis.

Ex tabula Gracchi.

Cujus rei ergo hanc tabulam Jovi dedit donum.

Ex tabula Mummii.

CORINTO DELETO ROMAM REDIEIT TRIUMPHANS.
OB HASCE RES BENE GESTAS, QUOD IN BELLO VO(VE)RAT,
HANC AEDEM ET SIGNU HERC(U)LIS VICTORIS IMPERATOR.

Ex tabula incerta.

Magnum numerum triumphāt hostibus devictis.

Dedicatio Vertulejorum.

QUOD, RE SUA DIFEIDENS ASPERE AFLEICTA
PARENS TIMENS HEIC VOVIT, VOTO HOC SOLUTO,
DECUMA FACTA POLOUCTA, LEIBEREIS LUBENTES
DONU DANUNT HERCLEI* MAXSUME MERETO.
SEMOL TE ORANT, SE VOTI CREBRO CONDEMNES.

Ex Appii Sententiis.

Amicum cum vides, obliscere miserias.

Ex Livii Odyssea.

Pater noster, Saturni filie....
Matrem [meam] procitum plurimi venerunt.
Quando dies adveniet quem profata Morta est.
[Aut] in Pylum adveniens aut ibi ommentans.
Tumque remos jussit re[l]ligare struppis.
Partim errant, nequinont Graeciam redire.

* Hic lectio immutata.

Utrum genua *amplotens* virginem oraret.
 Ibi manens *sedeto* donicum videbis.
 topper *confringent* inportunae undae.
 Nexabant multa inter *se* flexu nodum dubio.
 Nam divina *Monetas* filia docuit.
 Topper facit *homines* ut [p]rius fuerunt.
 Topper citi ad *aedis* venimus *Circae*.
 vecorde et *malefica* *vacerra*.
 At celer *hasta** *perrumpit* pectora ferro.
 Carnis vinumque quod *libabant* *anclabatur*.
 affatim *edi*, *bibi*, *lusi*.

Ex Livii carmine in Junonem reginam.
 Sancta puer, Saturni filia, regina.

Ex Naevii Bello Poenico.

Eorum sectam sequuntur multi mortales.
 Bicipites Gigantes magnique Atlantes.
 Multi alii e Troja strenui viri.
 Blande et docte percontat, Aenes quo pacto.
 Deinde pollens sagittis inclitus arquitenens.
 Irque susum ad caelum sustulit sūm rex.
 Postquam avem aspexit in templo Anchisa.
 In auream molabat* victimam pulchram.
 Exta ministratores.....
 Virum praetor adveniens* auspicat auspicium.
 Vicissatim volui victoriam.....
 Superbiter contemptim conterit legiones.
 Id quoque paciscunt, moenia.....
 Reconciliat captivos plurimos idem.
 Honerariae *honustae* stabant in flustris.
 Plerique omnes subigunt sub suum iudicium.
 ex auro *vestemque* *citrosam*.
 Quod bruti, nec satis *sardare* queunt...
 Res divas edicit, praedicat castus.
 Deum adlocutus, summi deum regis fratrem,
 Neptunum regnatorem marum.....
 Summe deum regnator, quianam me genuisti?
 Silvicolae homines bellique inertes.
 Cum tu arquitenens sagittis pollens Dea[na].
 Noctu Trojad exhibant capitibus opertis,
 Flentes ambae, abeuntes lacrimis cum multis.
 Ferunt pulcras creterras, aureas lepidas.
 Novem Jovis concordēs filiae sorores.
 Scapos atque verbenas sagmina sumpserunt.

* Hic lectio immutata.

Sin illos deserant *fortissimos* viros,
Magnum stuprum populo fieri per gentis.
Simul dvona eorum portant ad navis.

Ex Naevii epigrammate.

Immortales mortales si foret fas flere,
Flerent divae Camenae Naevium poetam.

Versus Metellorum.

Dabunt malum Metelli Naevio poetae.

Ex Carmine Priami et carmine incerto.

Veteres Casmenas, cascas res, volo profari.
Cum victor Lemno classem Doricam appulisset.

Aliunde.

Hiberno puluere, verno luto, grandia farra.
Tum patriae compotem me numquam siris esse.

Thesis soluta.

Ex vaticiniis.

Caro tua, nam mihi *ita* Juppiter fatust.
? Hostem, Romani, si ex *agro** pellere vultis.
? Donum amplum victor ad *mea* templa portato.

Ex titulo Caecilii.

? HOSPES, GRATUM EST QUOM APUD *meas* RESTITISTEI SEEDES.

Ex Livii Odyssea.

?... Mercurius, cumque *eo* filius Latonas.

Ex Naevii epigrammate.

Obliti sunt Romae *loquier* lingua latina.

Aliunde.

? Vetus novum* bibo, *veteri* novo* medeor.

Mea, meas, eo pro singulis syllabis accipi possunt. Ergo
ubi eae formae positae sunt, veri simile est thesin non solvi.

* Hic lectio immutata.

Nusquam autem thesis tertii pedis solvitur vel videtur solvi, quin ante eam caesura locari aut possit aut debeat, quo fit ut thesis tertii pedis soluta potius alterius hemistichii anacrusis vocanda sit (si nomen alterutrum eligi necessario oporteat) quam prioris hemistichii thesis ultima.

B. — Theses hemistichiorum paenultima.

Thesis brevis.

In hemistichio priore.

Ex vaticiniis.

Amnem, Trojugena, fuge Cannam, ne te alienigenae.
Campum, milliaque* multa occisa tua.
Ferisque quae incolunt terras, iis fuit esca.

Vomicam quae gentium venit *ea longe.
Apollini vovendos censeo ludos.
Quotannis comiter Apollini fiant.
Privati uti conferant pro se atque suis.

Memor, quam per tot annos obsides urbem.
Victoriam datam, duello perfecto.

Ex elogiis Scipionum.

HONC OINO PLOIRUME COSENTIONT R. ...
LUCIOM SCIPIONE FILIOS BARBATI.
HEC CEPIT CORSICA ALERIAQUE URBE...
DEDET TEMPESTATEBUS AIDE MERETO...

QUEI APICE INSIGNE *dialis* FLAMINIS GESISTEI.

MAGNA SAPIENTIA MULTASQUE VIRTUTES.
NE QUAIRATIS honore QUEI MINUS SIT MANDATUS.

Ex titulo Caecilii.

HOSPES, GRATUM EST QUOM APUD MEAS RESTITISTEI SEEDES.

Ex titulo Quinctii.

Jovis pater atque divi omnes hoc dederunt,
Ut[i] Titus Quinctius dictator...

* Hic lectio immutata.

Ex tabula incerta.

Magnum numerum *triumphat* hostibus devictis.

Ex tabula Gracchi.

In ea provincia caesa* hostium aut capta.

Re felicissime gesta.....

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis *stuprique* ferocia pariat.

Amicum cum vides, oblescere miserias.

Ex Livii Odyssea.

Partim errant, *nequinont* Graeciam redire.

Ibi manens *sedeto* donecum videbis

Me carpento *vehente* *in domum venisse.

Nam divina *Monetas* filia docuit.

Topper citi *ad aedis* venimus *Circae*.

Mandisset *impious* Cyclops.....

Carnis vinum*que* quod libabant, anclabatur.

... *affatim* edi, bibi, lusi.

Ex Naevii Bello Poenico.

Eorum sectam *sequuntur* multi mortales.

Bicorpores *Gigantes* magnique *Atlantes*.

... *Manius* Valerius consul partem

Exerciti *in ex-* -peditionem ducit.

Trojam urbem *liquerit*.....

Deinde pollens *sagittis* inclitus *arquitenens*.

? *Ammullus*, *gratulabat** *divis*. ...

Sacra in mensa *Penatium* ordine ponuntur.

In auream **molabat* *victimam* pulchram.

?..... *simul* atrociam porricerent.

Victoribus *danunt*.....

Exercitu *insulam* integram urit, populat, vastat.

Sicilienses *paciscit* obsides ut reddant.

Honerariae *honustae* stabant in flustris.

Quod bruti, *nec* satis sardare queunt...

Patrem suum *supremum* optimum appellat.

Seseque ii *perire* mavolunt ibidem

Quam cum *stupro* *redire* ad suos popularis.

Sin illos *deserant* fortissimos viros.

Simul *dvona* eorum portant ad navis.

Magni metus *tumultus* pectora possidit.

? Cum tu *arquitenens* *sagittis* pollens *Dea*[na].

* Hic lectio immutata.

Multa alia *in* isdem inseruntur.
 Redeunt, referunt *petita* rumore secundo.

Versus Metellorum.

Dabunt malum *Metelli* Naevio poetae.

Aliunde.

Terra pestem *teneto*, salus hic[e] maneto.
 Novum vetus * *bibo*, novo veteri * *medeor*.
 Hiberno pulvere, verno luto, grandia farra.
 Tum patriae *compotem* me numquam siris esse.

In hemistichio altero.

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa cante, divum deo *supplicate*.
 Cume tonas, Leucetie, praī tet *tremonti*.

Ex vaticinio.

Romane, aquam Albanam cave lacu *contineri*.

Ex elogiis Scipionum.

CONSOL, CENSOR, AIDILIS HIC FUET a[PUD VOS].

CONSOL, CENSOR, AIDILIS QUEI FUIT APUD VOS.

QUOIEI VITA DEFECIT, NON HONOS, *honore*.

Quantam columnam, quae res tuas gestas *loquatur*?

Ex elogio incerto.

Summas opes qui regum regias *refregit*.

Ex titulo Quinctii.

Jovis pater atque divi omnes hoc *dederunt*.

Ex tabula Regilli.

Inter..... Ephesum, *Samum *Chiumque*.

..... victa, fusa, contusa, *fugata** est.

Caput patrandae pacis haec pugna *exeunti*.

Ex tabula Gracchi.

..... imperio auspicio *que legio exercitusque*.

* Hic lectio immutata.

Populi romani. . . . Sardiniam *subegit*.

. adque *liberatis*.

. . . vectigalibus. . . *restituitis*.

Ex tabula Mummi.

DUCTU, AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS ACHAJA CAPTA ;

CORINTO DELETO ROMAM REDIEIT *triumphans*.

HANC AEDEM ET SIGNU HERC(U)LIS VICTORIS IMPERATOR.

Ex dedicatione Vertulejorum.

PARENS TIMENS HEIC VOVIT, VOTO HOC SOLUTO,

DECUMA FACTA POLOUCTA, LEIBEREIS *lubentes*.

Ex Appii Sententiis.

Amicum cum vides, obiscere *miserias*.

Ex Livii Odyssea.

Tuque mihi narrato omnia *disertim*.

Quando dies adveniet quem profata Morta est.

Tumque remos jussit re[ll]igare struppis.

Ibidemque vir summus, adprimus, *Patricoles* *.

Partim errant, nequinont Graeciam *redire*.

Ibi manens sedeto, donicum *videbis*.

Namque nihilum pejus macerat *homonem* *.

Tibi deus fer[eba]t funera, *Ulixes*.

. vecorde et malefica *vacerra*.

Ex Naevii Bello Poenico.

Sanctus Jove prognatus Putius Apollo.

Jamque ejus mentem fortuna fecerat *quietem*.

[Ut] septimum decimum annum ilico sed[er]ent.

. ex auro vestemque *citrosam*.

Silüicolae homines bellicque *inertes*.

Noctu Trojad exhibant capitibus *opertis*.

Ferunt pulchras creterras, aureas *lepistas*.

Novem Jovis concordēs filiae *sorores*.

? Seseque ii perire mavolunt *ibidem*.

Redeunt, referunt petita rumore *secundo*.

Ex Naevii epigrammate.

Flerent divae Camenae Naevium *poetam*.

Obliti sunt Romae loquier lingua *latina*.

* Illic lectio immutata.

Versus Metellorum.

Dabunt malunt Metelli Naevio *poetae*.

Ex Carmine Priami et carmine incerto.

Veteres Casmenas; cascās res, volo *profari*.
Cum victor Lemno classem Doricam *appulisset*.

Aliunde.

Terra pestem teneto, salus hic[e] *maneto*.

Thesis longa.

In hemistichio priore.

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa *cante*, divum deo supplicate.
Cume tonas, *Leucetie*, praī tet tremonti.

Ex vaticiniis.

Manus cogant *in campo* Diomedis conserere*.
Sed neque credes *tu mihi*, donec compleris sanguī.
Caro tua, *nam mihi ita* Juppiter fatust.

Hostem, *Romani*, si ex agro pellere vultis.

Qui jus populo *plebeique* is dabit summum.

Decemviri *graeco* ritu hostiis faciant.

*Vestros qui *campos* pascunt placide perdvelles.

Romane, aquam Albanam cave lacu contineri.

Donum amplum *victōr* ad mea templa portato.

Ea* *in[du]staurata* ut assolet facito.

Ex elogiis Scipionum.

CONSOL, CENSOR, *aidilis hic fuet* a[PUD VOS].

CORNELIUS *Lucius* SCIPIO BARBATUS,

GNAIVOD PATRE *prognatus*, fortis vir sapiensque,

QUOJUS FORMA *virtutei* PARISUMA FUIT,

CONSOL, CENSOR, *aidilis quei fuit* APUD VOS.

SUBIGIT OMNE *Loucanam* OPSIDESQUE ABDOUCHT.

* Hic lectio immutata.

HONOS, FAMA, *virtusque*, GLORIA ATQUE INGENIUM.
 QUA RE LUBENS TE *in* GREMIU, SCIPIO, RECIPIT
 TERRA, PUBLI, *prognatum* PUBLIO, CORNELI.

QUOIEI VITA *defecit*, NON HONOS, HONORE.
 IS HIC SITUS, *quæi* NUNQUAM VICTUS EST VIRTUTEI.
 ANNOS GNATUS *viginti* IS LOCEIS MANDATUS.

Quantam *columnam*, quæ res tuas gestas loquatur ?

Ex elogio incerto.

Summas opes *qui* regum regias refregit.

Ex titulo Caecillii.

BENE REM GERAS *et* VALEAS, DORMIAS SINE QURA.

Ex tabula Glabrionis.

Fundit, fugat, *prosternit* maximas legiones.

Ex tabula Regilli.

Ea pugna *pugnata* rex Antiochus regnumque.
 Caput *patrandæ* pacis hæc pugna exeunti.
 Ejus rei ergo *aedem* Laribus Permarinis vovit.

Ex tabula Gracchi.

Supra octoginta millia.....

Ex tabula Mummii.

CORINTO *deleto* ROMAM REDIEIT TRIUMPHANS.
 HANC AEDEM ET SIGNU *Herclis* * VICTORIS IMPERATOR.

Ex dedicatione Vertulejorum.

QUOD, RE SUA *difeidens* ASPERE AFLEICTA,
 PARENS TIMENS *heic* VOVIT, VOTO HOC SOLUTO,
 DECUMA FACTA *poloucta*, LEIBEREIS LUBENTES.
 SEMOL TE ORANT, *se* VOTI CREBRO CONDEMNES.

Ex Appii Sententiis.

Inimicis si es *commentus*, nec libens aequè

Ex Livii Odyssea.

Pater noster, Saturni filie.....
 Mea puer, *quid* verbi ex tuo ore.....
 Argenteo *polubro*, aureo et glutro.

* Hic lectio immutata.

Tuque mihi *narrato* omnia disertim.
 Quando dies *adveniet* quem profata Morta est.
 [Aut] in Pylum *adveniens* aut ibi ommentans.
 Utrum genua *amplotens* virginem oraret.
 Nexabant multa *inter se* flexu nodum dubio.
 vecorde et malefica vacerra.
 At celer hasta* *perrumpit* pectora ferro.

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta puer, Saturni filia, regina.

Ex Naevii Bello Poenico.

Inerant signa *expressa* quo modo Titani.
 Runcus atque *Purpureus*, filii Terras.
 Blande et docte *percontat*, Aenes quo pacto.
 Sanctus Jove *prognatus* Putius Apollo.
 Jamque ejus mentem *fortuna* fecerat quietem.
 ?* Irque susum *ad caelum* sustulit suum rex*.
 Postquam avem *aspexit* in templo Anchisa.
 Exta ministratores.....
 Rem hostium *concinat*.....
 Virum praetor *adveniens* auspicat auspicium.
 Censet eo *venturum* obviam Poenum.
 Superbiter *contemptim* conterit legiones.
 Reconciliat *captivos* plurimos idem.
 Fames acer *augescit* hostibus.....
 ex auro vestemque citrosam.
 Neptunum *regnatorem* marum.....
 Summe deum *regnator*, quianam [me] genuisti?
 Noctu Trojad *exibant* capitibus opertis.
 Ferunt pulchras *creterras*, aureas lepistas.
 Novem Jovis *concordes* filiae sorores.
 Scapos atque *verbenas* sagmina sumpserunt.
 Apud emporium *in campo*, hostium pro moene.
 ? Cum tu *arquitenens* sagittis pollens Dea[na].

Ex Naevii epigrammate.

Immortales *mortales* si foret fas flere.
 Obliti sunt *Romae* loquier lingua latina.

Ex Carmine Priami et carmine incerto.

Veteres *Casmenas*, cascas res, volo profari.
 Cum victor *Lemno* classem Doricam appulisset.

* Hic lectio immutata.

In hemistichio altero.

Ex carmine Arvalium.

?..... *sta* BERBER.

SEMUNIS ALTERNEI ADVOCAPIT CONCTOS.

Ex vaticinio.

Annem, Trojugena, fuge Cannam, ne te alienigenae
 Manus cogant in campo Diomedis *conserere**.
 Sed neque credes tu mihi, donec comple^{ris} sangui.
 Ex terra frugifera, piscibus *atque* avibus.

Ex elogiis Scipionum.

LUCIOM SCIPIONE FILIOS *Barbati*.CORNELIUS LUCIUS SCIPIO *Barbatus*.SUBIGIT OMNE LOUCANAM OPSIDESQUE *abducit*.QUEI APICE INSIGNE DIALIS FLAMINIS *gesistei*.HONOS, FAMA, VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE *ingenium*.FACILE FACTEIS SUPERASES GLORIAM *majorum*.TERRA, PUBLI, PROG^{natum} PUBLIO, *Corneli*.AETATE QUOM PARUA POSIDET *hoc saxsum*.IS HIC SITUS, QUEI NUNQUAM VICTUS EST *virtutel*.ANNOS GNATUS XX IS LOCEIS *mandatus*.NE QUAIRATIS HONORE, QUEI MINUS SIT *mandatus*.Quantam statuum faciet [tibi] *populus romanus*?

Ex titulo Caecilii.

HOSPES, GRATUM EST QUOM APUD MEAS RESTITISTEⁱ SEEDES.

Ex tabula incerta.

Magnum numerum triumphat hostibus *devictis*.

Ex tabula Regilli.

Ea pugna pugnata rex Antiochus *regnumque*.Ejus rei ergo aedem Laribus *Permarinis* vovit.

Ex tabula Gracchi.

Iterum triumphans in urbem *Romam* redi[ⁱ]t.Cujus rei ergo hanc tabulam Jovi *dedit** donum.

* Hic lectio immutata.

Ex Livii Odyssea.

Virum mihi, Camena, insece *versutum*.
 Matrem [meam] proclitum plurimi *venerunt*.
 Simul ac lacrimas de ore noegeo *detersit*.
 Nexabant multa inter se flexu *nodum** *dubio*.
 Mercurius, cumque eo filius *Latonas*.
 Carnis, vinumque quod libabant, *anclabatur*.
 inferus *an superus*.

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta puer, Saturni filia, *regina*.

Ex Naevii Bello Poenico.

Inerant signa expressa quo modo *Titani*.
 Manius Valerius *consul* partem
 Exerciti in ex-*-peditionem* ducit.
 Deinde pollens sagittis *inclitus arquitenens*.
 Sacra in mensa Penatium ordine *ponuntur*.
 simul atrociam *porricerent**.
 Exercitu insulam integram *urit, populat**, *vastat*.
 Virum praetor adveniens *auspicat auspicium*.
 Sicilienses paciscit *obsides ut reddant*.
 Plerique omnes subigunt sub suum *judicium*.
 Scapos atque verbenas *sagmina sumpserunt*.
 Simul alius aliunde *rumitant inter se**.
 Magnum stuprum populo fieri *per gentis*.
 Magni metus tumultus *pectora possidit**.
 Apud emporium in campo, *hostium pro moene*.

Ex Naevii epigrammate.

Immortales mortales si foret *fas* flere.
 Itaque postquam est Orci traditus *thesauro*.

Verba legati.

Tum patriae *compotem me numquam siris esse*.

Thesis soluta.

In hemistichio priore.

Ex vaticiniis.

Cum[e] populus *dederit ex publico partem*.
 Iis ludis *faciendis praeerit praetor*.

* Hic lectio immutata.

Hoc si recte *facitis**, gaudebitis semper.

Manu emissam *per agros* rigabis.....

Ex elogiis Scipionum.

MORS PERFECIT *tua ut* ESSENT OMNIA BREVIA.

QUIBUS SEI IN LONGA *licuisset* TIBE UTIER VITA.

FACILE FACTEIS *superases* GLORIAM MAJORUM.

Quantam statuam *faciet* [tibi] *populus romanus*?

Ex titulo Caecilii.

HOC EST FACTUM *monumentum* MAARCO CAECILIO.

Ex tabula Regilli.

* Ductu *auspicio imperio* felicitate ejus.

Dvello magno *dirimendo*, rigibus subigendis.

Ex tabula Gracchi.

.... *imperio auspicioque* legio exercitusque.

Ex tabula Mummii.

DUCTU, AUSPICIO *imperioque* EJUS ACHAJA CAPTA.

OB HASCE RES *bene gestas*, QUOD IN BELLO VORAT*.

Ex Livii Odyssea.

Atque escas *habe[a]mus* mentionem

Ex Naevii Bello Poenico.

[Ut] septimum *decimum* annum ilico sed[er]ent.

Magnam domum *decoremque* ditem vexarant.

Flentes ambae, *abeuntes* lacrimis cum multis.

Simul alius *aliunde* ruminant inter se.

In hemistichio altero.

Ex vaticiniis.

Ferisque quae incolunt terras, iis *fuat* esca. '

Ex elogio Barbati.

GNAIVOD PATRE PROGNATUS, FORTIS VIR *sapiensque*.

Ex titulo Caecilii.

BENE REM GERAS ET VALEAS, DORMIAS *sine* QURA.

* Hic lectio immutata.

Ex tabula Glabronis.

Fundit, fugat, prosternit maximas *legiones*.

Ex tabula Regilli.

Dvello magno dirimendo, regibus *subigendis*.

Ex Iivii Odyssea.

Apud nympham Atlantis filiam *Calypsonem*.
 Celsosque ocris ariäque putria et *mare magnum*.
 sic *quoque* fitum est.

Ex Naevii Bello Poenico.

Superbiter contemptim conterit *legiones*.
 Summe deum regnator, quianam [me] **genuisti*?
 Quam cum stupro redire ad suos *popularis*.
 senex fretus *pietati*.

Ex carmine rusticorum.

Hiberno puluere, verno luto, *grandia* farra.

Thesis sublata.

In hemistichio priore.

Ex carmine Arvalium.

SEMUNIS AL'TERNEI ADVOCAPIT CONCTOS.

Ex vaticiniis.

.... deferet· amnis in pontum magnum.
 Ex terra fru·gifera, piscibus atque avibus.
 ? Ex ea tibi, his· quae nunc panduntur fatis.
 Sacraque patria·, quorum ob· cura missa.

Ex elogio L. Scipionis Cn. f. Cn. n.

AETATE QUOM· PARUA POSIDET HOC SAXSUM.

Ex tabula Regilli.

Equitatu elephan·tisque *cum omnibus sociis.

Ex tabula Gracchi.

? Plenissimum· praeda domum reportavit.
 Iterum trium·phans in urbem Romam redi[i]t.

* Hic lectio immutata.

Ex dedicatione Vertulejorum.

DONU DANUNT HERCLEI* MAXSUME MERETO.

Ex Livii Odyssea.

- ? Matrem [meam]· procitum plurimi venerunt.
 ? [Aut] in Pylum ad·veniens aut ibi ommentans.
 Tumque remos· jussit re[l]ligare struppis.
 ? Ibidemque vir· summus, adprimus, Patric[o]les.
 ? Utrum genua am·ploctens virginem oraret.
 ? Simul ac laerimas· de ore noegeo deterisit.
 ? Topper facit· homines¹ ut [p]rius fuerunt.

Ex Naevii Bello Poenico.

- ? Ibi foras· cum auro illinc exhibant.
 ? Inerant signa ex·pressa quo modo Titani.
 ? Multi alii e· Troja strenui viri.
 ? Prima incedit· Cereris Proserpina puer.
 ? Irque* susum ad· caelum sustulit suum rex*.
 ? Postquam avem a·spexit in templo Anclisa.
 ? Ei venit in· mentem hominum fortunās.
 Res divas e·dicit, praedicit castus.
 Magnum stuprum· populo fieri per gentis.
 ? Apud emporium in· campo, hostium pro moene.
 ? Silüicolae homines¹ bellique inertes.
 ? Sanctus Jove* pro·gnatus Putius Apollo.
 Plerique omnes· subigunt sub suum iudicium.

Ex Naevii epigrammate.

Itaque postquam est· Orci* traditus thesauro.

In hemistichio altero.

Ex carmine Arvalium.

? INCURRERE IN· PLEORIS.

Ex vaticiniis.

Campum, milliaque * multa occisa· tua.
 deferet amnis in pontum· magnum.
 Caro tua, nam mihi ita Juppiter· fatust.

* Hic lectio immutata.

1. Num homōnes?

Hostem, Romani, si ex agro * pellere vultis,
 Vomicae quae gentium venit [ea] longe,
 Apollini vovendos censeo ludos.
 Quotannis comiter Apollini fiant;
 Cum[e] populus dederit ex publico partem,
 Privati uti conferant pro se atque suis;
 Iis ludis faciendis praeerit praetor*
 Qui jus populo plebeique [is] dabit summum.
 Decemviri graeco ritu hostiis *faciant.
 Hoc si recte facitis*, gaudebitis semper
 Fietque res* melior, nam is divus exstinguet
 Vestros qui campos pascunt placide perdvelles*.

Cave in mare manare suo flumine siris*.
 rivis exstingues.
 Tum tu insiste audax hostium muris,
 Memor, quam per tot annos obsides urbem,
 Ex ea tibi, his quae nunc panduntur fati,
 Victoriā datam; *düello perfecto
 ? Donum amplum victor ad mea templā¹ portato,
 Sacraque patria, quorum ob cura missa*,
 * Ea in[du]staurata, ut assolet, facito.

Ex elogio Calatini.

..... plurimae consentiunt gentes.

Ex elogiis Scipionum.

QUOJUS FORMA VIRTUTEI PARISUMA FUIT.
 TAURASIA, CISAUNA SAMNIO CEPIT.

MORS PERFECIT TUA UT ESSENT OMNIA BREVIA.
 QUIBUS SEI IN LONGA LICUISET TIBE UTIER VITA.
 QUA RE LUBENS TE IN GREMIU, SCIPIO, REGIPIT.

MAGNA SAPIENTIA MULTASQUE VIR TUTES.

Ex titulo Caecilii.

HOC EST FACTUM MONUMENTUM MAARCO CAECILIO.

Ex tabula Regilli.

? Inspectante ipso Antiocho, exercitu omni,
 Equitatu elephantisque *cum omnibus sociis.
 captae duae quadraginta.

* Hic lectio immutata.

1. Num *tempula*?

Ex tabula Gracchi.

? In ea provincia caesa * hostium aut capta.
 Plenissimum praeda domum reportavit.
 Cujus rei ergo hanc tabulam * Jovi dedit donum.

Ex tabula Mummii.

OB HASCE RES BENE GESTAS, QUOD IN BELLO VORAT*.

Ex dedicatione Vertulejorum.

? QUOD RE SUA DIFEIDENS ASPERE A FLEICTA.
 DONU DANUNT HERCLEI* MAXSUME MERETO.
 SEMOL TE ORANT, SE VOTI CREBRO CONDEMNES.

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis stuprique ferocia pariat.
 Inimicis si es commentus, nec libens aequae.

Ex Livii Odyssea.

Neque enim te oblitus sum, Laertiae noster.
 ? Argenteo polubro, aureo et glutro.
 ? Aut in Pylum adveniens aut ibi commentans.
 ? Utrum genua amplotens virginem oraret.
 ? ... toppe confringent inportunae undae.
 Nam divina Monetas filia docuit.
 Toppe citi ad aedis venimus Circae.
 cum socios nostros.
 At celer hasta* perrumpit pectora ferro.
 ... affatim edi, bibi, lusi.

Ex Naevii Bello Poenico.

Eorum sectam sequuntur multi mortales.
 Ibi foras cum auro illi[n]e exhibant.
 Runcus atque Purpureus, filii Terras.
 Multi alii e Troja strenui viri.
 ? Blande et docte percontat, Aenes quo pacto.
 Prima incedit Cereris Proserpina puer.
 ? Postquam avem aspexit in templo Anchisa.
 Censet eo venturum obviam Poenum.
 In auream *molabat victimam pulchram.
 Reconciliat captivos plurimos idem.
 Ei venit in mentem hominum fortunae.
 Honerariae honestae stabant in flustris.
 Magnam domum decoremque ditum vexarant.

* Hic lectio immutata.

Res divas edicit, praedicat castus.
 ?..... amborum uxores.
 Flentes ambae, abeuntes lacrimis cum multis.
 ? Patrem suum supremum optimum appellat.
 ? Seseque ii perire mavolunt ibidem.
 Sin illos deserant fortissimos viros
 ? Magnum stuprum populo fieri per gentis.
 Simul dvona eorum portant ad navis,
 Multa alia in isdem inseri nuntur.
 Cum tu arquitenens sagittis pollens Dea[na].

Aliunde,

Noyum vetus* bibo, novo veteri* medeor.

In hemistichio utroque.

Ex vaticiniis.

..... deferet amnis in pontum magnum.
 ? Ex ea tibi, his quae nunc panduntur fatis.
 ? Sacraque patria quorum ob* cura missa.

Ex tabula Regilli.

Equitatu elephantisque *cum omnibus sociis.

Ex tabula Gracchi.

? Plenissimum* praeda domum repor*tauit.

Ex dedicatione Vertulejorum.

DONU DANUNT HERCLEI* MAXSUME MERETO.

Ex Livii Odyssea.

? [Aut] in Pylum adveniens aut ibi ommentans.
 ? Ibidemque vir summus, adprimus, Patroclus.
 ? Utrum genua amplotens virginem o raret.
 ? Topper facit homines ut [p]rius fuerunt.

Ex Naevii Bello Poenico.

? Ibi foras cum auro illi[n]c exhibant.
 ? Inerant signa expressa quo modo Titi tani.
 ? Multi alii e Troja strenui viri.
 ? Prima incedit Cereris Proserpina puer.
 ? Postquam avem aspexit in templo Anchisa.

* Hic lectio immutata.

? Ei venit in mentem hominum fortunās.

Res divas edicit, praedicat castus.

? Magnum stuprum populo fieri per gentis.

Plerumque ita melius leges, si in priore vel altero hemistichio solo vel in neutro theses suppresseris. Tamen exemplum ex dedicatione Vertulejorum dubitationem vix admittit (nam quod HERCOLEI in lapide, non *Herclei scriptum* est, non magni momenti est). Ergo male in vaticinio versum... *deferet amnis*, in tabula Regilli versum *Equitatu*, apud Naevium versum *Res divas* immutare velles.

C. — Theses hemistichiorum antepaenultimae.

Hae persaepe in hemistichio priore, in altero tantum non semper sunt breves, nisi ubi thesis paenultima deest. Tamen exempla sunt pauca quidem, sed certa, etiam paenultima non sublata, in quibus antepaenultima aut producit aut solvitur. Rem primus perspexit Korsch; exempla regulae a se inventae contraria frustra remove cupiit.

Theses hemistichiorum antepaenultimas non suppressi demonstratum est in Libro nostro Priore sub § 2 c (supra p. 66-67).

Thesis brevis.

In hemistichio priore.

Ex carminibus Saliorum.

? Divum em *pa[trem] cante*, divum deo supplicate.

Cume *tonas*, Leucetie, pra*i* tet tremonti.

Ex vaticiniis.

..... *deferet amnis in pontum magnum*.

Ferisque quae incolunt terras, iis fuit esca

Caro *tua*, nam mihi ita Juppiter fatust.

Apollini vovendos censeo ludos.

Decemviri graeco ritu hostiis * faciant.
Fietque res* melior, nam is divus exstinguet.

Ne ninculus mederi queat.

Romane, aquam Albanam cave lacu contineri.
Ex ea, tibi his quae nunc panduntur fati,
Victoriam datam ; düello perfecto.

Ex elogiis Scipionum.

CORNELIUS LUCIUS SCIPIO BARBATUS,
GNAIVOD PATRE PROGNATUS, FORTIS VIR SAPIENSQUE.
TAURASIA, CISAUNA SAMNIO CEPIT.

QUA RE IUBENS TE IN GREMIU, SCIPIO, RECIPIT.

AETATE QUOM PARUA POSIDET HOC SAXSUM.
IS HIC SITUS, QUEI NUNQUAM VICTUS EST VIRTUTEL.

Quantam columnam, quae res tuas gestas loquatur?

Ex elogio incerto.

Summas opes qui regum regias refregit.

Ex titulo Caecilii.

BENE REM GERAS ET VALEAS, DORMIAS SINE QURA.

Ex tabula Glabrionis.

Fundit, fugat, prosternit maximas legiones.

Ex tabula Regilli.

Ibique eo die naves longae.
Caput patrandae pacis haec pugna exeunti.

Ex tabula Gracchi.

Exercitum... saluomque atque incolumem.
Plenissimum praeda domum reportavit.
Iterum triumphans in urbem Romam redi[i]t.

Ex tabula Mummii.

OB HASCE RES BENE GESTAS, QUOD IN BELLO VORAT*.

Ex dedicatione Vertulejorum.

QUOD RE SUA DIFEIDENS ASPERE AFLEICTA,
PARENS TIMENS HEIC VOVIT, VOTO HOC SOLUTO.
DONU DANU HERCLEI* MAXSUME MERETO.

* Hic lectio immutata.

Ex Livii Odyssea.

Virum *mih*i, *Camena*, insece versutum.
 Argenteo polubro, aureo et glutro.
 Tuque *mih*i narrato omnia disertim.
 Matrem [*meam*] procitum plurimi venerunt.
 Quando *dies* adveniet quem profata Morta est.
 [Aut] in *Pylum* adveniens aut ibi ommentans.
 ? Ibidemque vir summus, adprimus, Patricoles.
 Celsosque ocris aruaque putria et mare magnum.
 Ibi *manens* sedeto, donicum videbis.
 ? Namque **nihilum* pejus macerat homonem.
 Topper facit homines, ut [p]rius fuerunt.
 Topper *citi* ad aedis venimus Circae.

Ex Naevii Bello Poenico.

Ibi *foras* cum auro illi[n]c exhibant.
 Biorpores Gigantes magnique Atlantes.
 Exerciti in ex- -peditionem ducit.
 Silticulae homines bellique inertes.
 ? Sanctus *Jove** prognatus Putius Apollo.
 Postquam avem aspexit in templo Anchisa.
 In auream *molabat victimam pulchram.
 Exta ministratores.....
 Victoribus danunt.....
 Rem hostium conciunat.....
 Censet eo venturum obviam Poenum.
 [Ut] septimum decimum annum ilico sed[er]ent.
 Superbiter contemptim conterit legiones.
 Honerariae honustae stabant in flustris.
 Summe *deum* regnator, quianam [me] genuisti ?
 Novem *Jovis* concordēs filiae sorores.
 Patrem *suum* supremum optimum appellat.
 Seseque *ii* perire mavolunt ibidem
 Quam cum *stupro* redire ad suos popularis.
 Magnum *stuprum* populo fieri per gentis.
 Simul *drona* eorum portant ad navis.
 Magni *metus* tumultus pectora possidit.
 Deum adlocutus summi deum regis fratrem.

Versus Metellorum.

Dabunt *malum* Metelli Naevio poetae.

Aliunde.

Septem *diebus* *te calo, Juno Covella.
 Vetus *novum** bibo, veteri novo* medeor.

* Hic lectio immutata.

In hemistichio altero.

Hic curavimus versus, in quibus thesis paenultima sublata est, typhothetarum opera a reliquis distingui; nam paulum ad dexteram partem promoti sunt.

Ex carmine Arvalium.

..... INCURPERE IN PLEORIS.
 ? LIMEN SALI, STA, BERBER.
 SEMUNIS ALTERNEI ADVOCAPIT CONCTOS.

Ex vaticiniis.

Ex terra frugifera, piscibus atque avibus
 Ferisque quae incolunt terras, iis fuit esca
 Caro tua, nam mihi ita Juppiter fatust.

Hostem, Romani, si ex agro* pellere vultis,
 Vomitam quae gentium venit [e]a longe,
 Apollini vovendos censeo ludos:
 Quotannis comiter Apollini fiant;
 Cum[e] populus dederit ex publico partem.
 Iis ludis faciendis praerit* praetor
 Qui jus populo plebeique [is] dabit summum;
 Decemviri graeco ritu hostiis* faciant;
 Hoc si recte facitis*, gaudebitis semper
 Fietque res* melior, nam is divus exstinguet.

Cave in mare manare suo flumine siris*.
 Tum tu insiste audax hostium muris,
 Memor, quam per tot annos obsides urbem.
 Donum amplum victor ad mea templa portato.
 Ea in[du]staurata ut assolet facito.

Ex elogiis Calatini et Scipionum.

..... plurimae consentiunt gentes.
 HONC OINO PLOIRUME COSENTIONT* R[OMAI].
 LUCIOM SCIPIONE FILIOS BARBATI.
 ? CONSOL, CENSOR, AIDILIS HIC FUET A[PUD VOS],
 ? HEC CEPIT CORSICA ALEPIAQUE URBE....

CORNELIUS LUCIUS SCIPIO BARBATUS.
 ? GNAIVOD PATRE PROGNATUS, FORTIS VIR SAPIENSQUE,
 QUOJUS FORMA VIRTUTEI PARISUMA FUIT,

* Hic lectio immutata.

? CONSOL, CENSOR, AIDILIS QUEI *fuit* APUD VOS,
 TAURASIA, CISAUNA *Sammio** CEPIT.
 SUBIGIT OMNE LOUCANAM OPSIDESQUE ABDUCIT.

QUEI APICE INSIGNE DIALIS FLAMINIS GESISTEI,
 MORS PERFECIT TUA UT ESSENT *omnia** BREVIA,
 HONOS, FAMA VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE INGENIUM;
 QUIBUS SEI IN LONGA LICUISET TIBI *utier** VITA,
 FACILE FACTEIS SUPERASES GLORIAM MAJORUM;
 QUA RE LUBENS TE IN GREMIU, *Scipio**, RECIPIT
 TERRA, PUBLI, PROG NATUM *Publio*, CORNELI.

MAGNA SAPIENTIA MULTASQUE VIR TUTES
 AETATE QUOM PARUA POSIDET HOC SAXSUM,
 QUOIEI VITA DEFECIT, NON *honos*, HONORE;
 IS HIC SITUS, QUEI NUNQUAM *victus* EST VIRTUTEI.
 ANNOS GNATUS XX IS *loceis* MANDATUS.

Ex elogio incerto.

Summas opes qui regum *regias* refregit.

Ex titulo Caecilii.

HOSPES, GRATUM EST QUOM APUD MEAS *restitistei* SEEDES.
 BENE REM GERAS ET VALEAS, *dormias* SINE QURA.

Ex tabula Glabronis.

Fundit, fugat, prosternit maximas legiones.

Ex tabula incerta.

Magnum numerum triumphat *hostibus* devictis.

Ex tabula Regilli.

Ductu, auspicio, imperio, *felicitate** ejus.
 Inter..... Ephesum, *Samum** Chiumque,
 Inspectante ipso Antiocho, *exercitu** omni,
 Equitatu elephantisque **cum omnibus** sociis.
 duae **quadra**ginta.
 Dvello magno dirimendo, *regibus* subigendis.
 Ejus rei ergo aedem Laribus *Permarinis* vovit.

Ex tabula Gracchi.

In ea provincia caesa* *hostium** aut capta.
 adque liberatis.
 Plenissimum praeda domum *repor**tavit,
 Cujus rei ergo hanc tabulam Jovi *dedit** donum.

* Hic lectio immutata.

Ex tabula Mummii.

DUCTU AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS ACHAJA CAPTA.
HANC AEDEM ET SIGNU HERCLIS* VICTORIS IMPERATOR.

Ex dedicatione Vertulejorum.

QUOD RE SUA DIFEIDENS ASPERE A'FLEICTA.
DECUMA FACTA POLOUCTA LEIBEREIS LUBENTES
DONU DANUNT HERCLEI* MAXSUME MERETO.

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis stuprique ferocia pariat.
Amicum cum vides obliscere* miserias,
Inimicis si es commentus, nec libens aequae.

Ex Livii Odyssea.

Virum mihi, Camena, insece versutum.
Pater noster, Saturni filie....
Mea puer, quid verbi ex tuo ore....?
Neque enim te oblitus sum, Laertio noster.
Argenteo polubro, aureo et glutro.
Tuque mihi narrato omnia disertim.
Matrem [meam] procitum plurimi venerunt.
Quando dies adveniet quem profata Morta est.
[Aut] in Pylum adveniens, aut ibi ornamentans.
Tumque remos jussit re[ligare] struppis.
Atque escas habe[a]mus mentionem....
Partim errant, nequinont Graeciam redire.
Apud nympham Atlantis filiam Calypsonem.
Celsosque oeris aruaque putria et mare magnum.
Utrum genua amplotens virginem oraret.
Ibi manens sedeto donicum videbis
Me carpento vehente in domum venisse.
Simul ac lacrimas de ore noegeo deterisit.
Namque nihilum pejus macerat homonem*.
..... affatim edi, bibi, lusi.
..... Mercurius, cumque eo filius Latonas.
Nam divina Monetas filia docuit.
..... inferus an superus
Tibi deus fer[eba]t fuzera, Ulixes?
Topper facit homines ut [p]rius fuerunt.
Topper citi ad aedis venimus Circae.
..... vecorde et malefica vacerra.
? At celer hasta* perrumpit pectora ferro.

* Hic lectio immutata.

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta puer, Saturni *filia*, regina.

Ex Naevii Bello Poenico.

Inerant signa expressa quo *modo* Titani.

Runcus atque Purpureus *filii* Terras.

?..... Manius Valerius consul partem

Exerciti in ex- -peditionem ducit.

Multi alii e Troja *strenui* viri.

Deinde pollens sagittis *inclitus* arquitepens

Sanctus Jove prognatus *Putius* Apollo.

Jamque ejus mentem fortuna fecerat quietem.

Prima incedit Cereris *Proserpina* puer.

*Irque susum ad caelum *sustulit* suum rex*.

Sacra in mensa Penatium *ordine* ponuntur.

In auream molabat *victimam* pulchram.

..... simul *atrociam* porricerent.

Vicissatim volui *victoriam*.....

Virum praetor adveniens *auspicat* auspicium.

Censet eo venturum *obviam* Poenum.

[Ut] septimum decimum annum *ilico* sed[er]ent.

Superbiter contemptim *conterit* legiones.

Id quoque *paciscunt*, *moenia*.....

Reconciliat captivos *plurimos* idem.

Sicilienses *paciscit* obsides ut reddant.

Fames acer *augescit* hostibus...

? Plerique omnes subigunt sub *suum* iudicium.

Quod bruti, nec satis *sardare* queunt.....

Noctu Trojad exhibant *capitibus* opertis.

Ferunt pulchras creterras, *aureas* lepistas.

Novem Jovis *concordes* filiae sorores.

Patrem suum supremum *optimum* ap-pellat.

Scapos atque verbenas *sagmina* sumpserunt.

Seseque ii perire *ma*volunt ibidem

Quam cum stupro redire ad *suos* popularis.

Sin illos deserant *fortissimos* viros,

Magnam stuprum populo fieri *per* gentis.

Apud emporium in campo *hostium* pro moene.

Multi alia in *isdem* inseri nuntur.

Magni metus tumultus *pectora* possidit.

Ex Naevii epigrammate.

Immortales mortales si *foret* fas flere,

Flerent divae Camenae *Naevium* poetam ;

Itaque postquam est Orci *traditus* thesauro.

* Hic lectio immutata.

Versus Metellorum.

Dabunt malum Metelli Naevio poetae.

Ex Carmine Priami et carmine incerto.

Veteres Casmenas, cascas res, volo profari.

Cum victor Lemno classem Doricam appulisset.

Aliunde.

Vetus novum* bibo, veteri *novo** medeor.

Thesis longa.

In hemistichio priore.

Ex carmine Arvalium.

SEMUNIS ALTERNI ADVOCAPIT CONCTOS.

Ex vaticiniis.

Annem, Trojugena, fuge Cannam, ne te alienigenae

*Manus cogant in campo Diomedis conserere.

Sed neque credes tu mihi donec compleris sanguis

Campum, milliaque* multa occisa tua.

Ex terra frugifera, piscibus atque avibus.

Hostem, Romani, si ex agro* pellere vultis,

Vomicam quae gentium venit [ea] longe.

Quotannis comiter Apollini fiant.

Iis ludis faciendis praeerit praetor.

Hoc si recte facitis*, gaudebitis semper.

Vestros qui* campos pascunt placide perdvelles.

Manu emissam per agros rigabis.....

Tum tu insiste audax hostium muris,

Memor, quam per tot annos obsides urbem.

Donum amplum victor ad mea templa portato.

Ea* in[du]staurata ut assolet facito.

Ex elogiis Scipionum.

HONG OINO PLOIRUME COSENTIONT R...

LUCIOM SCIPIONE FILIOS BARBATI.

CONSOL, CENSOR, AIDILIS HIC FUET A...

* Hic lectio immutata.

HEC cepit CORSICA ALERIAQUE URBE...

DEDET TEMPESTATEBUS AIDE MERETO...

QUOJUS forma VIRTUTEI PARISUMA FUIT.

CONSOL, censor, AIDILIS QUEI FUIT APUD VOS.

SUBIGIT OMNE LOUCANAM OPSIDESQUE ABDUCIT.

QUEI APICE INSIGNE DIALIS FLAMINIS GESISTEI,

MORS PERFECIT TUA UT ESSENT OMNIA BREVIA,

HONOS, fama VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE INGENIUM.

QUIBUS SEI IN longa LICUISET TIBE UTIER VITA,

FACILE FACTEIS SUPERASES GLORIAM MAJORUM.

TERRA, Publi, PROGNATUM PUBLIO, CORNELI.

QUOIEI VITA DEFECIT, NON HONOS HONORE.

ANNOS gnatus XX IS LOCEIS MANDATUS.

NE QUAIPTIS HONORE, QUEI MINUS SIT MANDATUS.

Ex titulo Caecilii.

HOC EST factum MONUMENTUM MAARCO CAICILIO.

HOSPES, gratum EST QUOM APUD MEAS RESTITISTEI SEEDES.

Ex tabula Regilli.

Classis regis Antiochi.....

Inspectante ipso Antiocho, exercitu omni.

Ea pugna pugnata rex Antiochus regnumque.

Dvello magno dirimendo, regibus subigendis.

Ejus rei ergo aedem Laribus Permarinis vovit.

Ex tabula Gracchi.

Populi romani..... Sardiniam subegit.

In ea provincia caesa * hostium aut capta.

Supra octoginta millia.....

Re felicissime gesta.....

Ex tabula Mummii.

CORINTO DELETO ROMAM REDIEIT TRIUMPHANS.

HANC AEDEM et SIGNU HERCLIS* VICTORIS IMPERATOR.

Ex dedicatione Vertulejorum.

DECUMA facta POLOUCTA LEIBEREIS LUBENTES.

SEMOL TE ORANT, SE VOTI CREBRO CONDEMNES.

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis stuprique ferocia pariat.

* Hic lectio immutata.

Amicum cum vides, oblescere miserias.
Inimicis * si es commentus, nec libeus aequē.

Ex Livii *Odyssea*.

Pater noster, Saturni filie ...
 Quae haec *daps* est? qui festus dies...?
 Tumque *remos* jussit re[!]ligare struppis.
 Atque *escas* habe[a]mus mentionem...
 Partim *errant*, nequino Graeciam redire.
 Apud *nympham* Atlantis filiam Calypsonem.
 Me *carpento* vehente *in domum venisse.
Nexabant multa inter se flexu nodum dubio.
 Nam divina *Monetas* filia docuit.
 Quoniam *audivi*, paucis gavisus
 Mandisset impius *Cyclops*.....
 At celer *hasta** perrumpit pectora ferro.
 Carnis *vinumque* quod libabant anclabatur.

Ex Naevii *Bello Poenico*.

Eorum *sectam* sequuntur multi mortales.
 Inerant *signa* expressa, quo modo *Titani*.
Runcus atque *Purpleus*, filii *Terras*.
 Blande et *docte* percontat, *Aenes* quo pacto
Trojam urbem liquerit
 Prima *incedit* *Cereris* *Proserpina* puer.
 Deinde *pollens* sagittis inclitus *arquitens*.
Sacra in *mensa* *Penatium* ordine ponuntur.
 **Irque* *susum* ad caelum sustulit suum rex*.
Vicissatim volui *victoriam*.....
Virum praetor adveniēns auspicat *auspiciū*.
Sicilienses paciscit *obsides* ut reddant.
Fames acer augetur *hostibus*.....
Plerique omnes subigunt sub suum *judiciū*.
 Quod *bruti*, nec satis *sardare* queunt.....
Res divas edicit, praedicat *castus*.
Neptunum regnatorem *marum*.....
Noctu Trojad exhibant *capitibus* opertis.
Flentes ambae, abeuntes *lacrimis* cum multis.
 Ferunt *pulchras creterras*, *aureas lepistas*.
Scapos atque *verbenas* *sagmina* sumpserunt.
 Sin illos deserant fortissimos viros.
 ?Cum tu *arquitens* sagittis *pollens* *Dea[na]*.

Naevii epigramma.

Immortales mortales si foret fas flere,

* Hic lectio immutata.

Flerent *divae* Camenae Naevium poetam :
Itaque *postquam* est Orci traditus thesauro,
Obliti sunt Romae loquier lingua latina.

Ex carmine incerto.

Cum *victor* Lemno classem Doricam appulisset.

Aliunde.

Terra *pestem* teneto, salus hic[e] maneto.
Hiberno puluere, verno luto, grandia farra.
Tum *patriae* compotem me numquam siris esse.

In hemistichio altero.

Ex carminibus Saliorum.

? Divum em pa cante, divum *deo* supplicate.

Ex vaticiniis.

Amnem, Trojugena, fuge Cannam, *ne* te alienigenae
*Manus cogant in campo Diomedis conserere.

Sed neque credes tu mihi, donec *compleris* sangui.

Campum, milliaque* multa *occisa* tua
.... deferet amnis in *pontum* magnum.

Privati uti conferant pro se *atque* suis
Vestros* qui campos pascunt *placide* per dvelles.

..... rivis *exstingues*.

Ex ea tibi, his quae nunc *panduntur* fatis,
Victoriam datam; *düello *perfecto*.

Sacraque patria, quorum ob* *cura* missa.

Ex elogio Africani.

Quantam columnam, quae res tuas *gestas* loquatur?

Ex titulo Caecilii.

HOC EST FACTUM MONUMENTUM MAARCO CAI·CILIO.

Ex titulo Quinctii.

Jovis pater atque divi *omnes* hoc dederunt.

Ex tabula Regilli.

Caput patrandae pacis haec *pugna* exeunti.

* Hic lectio immutata.

Ex tabula Gracchi.

[Ductu], imperio auspicioque legio exercitusque.
Iterum triumphans in urbem Romam red[i]it.

Ex tabula Mummii.

OB HASCE RES BENE GESTAS, QUOD IN bello VORAT*.

Ex dedicatione Vertulejorum.

? PARENS TIMENS HEIC VOVIT, voto HOC SOLUTO.
SEMOL TE ORANT, SE VOTI CREbro CONDEMNES.

Ex Appii Sententiis.

?..... qui animi compotem esse.

Ex Livii Odyssea.

Ibidemque vir summus, adprimus, Patricoles.
? Igitur demum Ulixi cor frixit prae pavore.
Quamde mare saevum ; vir[es] et cui sunt magnae,
..... topper confringent inportunae undae.
Nexabant multa inter se flexu nodum* dubio.
? Quoniam audivi, paucis gavisus....
? At celer hasta volans perrumpit pectora ferro.
Carnis, vinumque quod libabant, anclabatur.

Ex Naevii Bello Poenico.

Eorum sectam sequuntur multi mortales.
Ibi foras cum auro illi[n]e exibant.
Bicorporos Gigantes magnique Atlantes.
Siliuiculae homines bellique inertes.
.... ex auro vestemque citrosam.
Cum tu arquitenens sagittis pollens Dea[na].
? Blande et docte percontat, Aenes quo pacto.
? Ammullus ; gratulabat* divis....
Postquam avem aspexit in templo Anchisa.
Exercitu insulam integram urit, populat*, vastat.
Ei venit in mentem hominum fortunae.
Honerariae honustae stabant in flustris.
Magnam domum decoremque ditum vexarant.
Res divas edicit, praedicit castus.
..... senex fretus pietati
Deum adlocutus, summi deum regis fratrem.
Summe deum regnator, quianam [me] genuisti?

* Hic lectio immutata.

..... *amborum uxorēs.*

Flentes ambae, abeuntes lacrimis cum multis.

Simul dvona eorum portant ad navis.

Redeunt, referunt petita rumore secundo.

Ex Naevii epigrammate.

Obliti sunt Romae loquier lingua latina.

Aliunde.

..... *calo, Juno Covella.*

Terra pestem teneto, salus hic[e] maneto.

Tum patriae compotem me numquam siris esse.

Thesis soluta.

In hemistichio priore.

Ex vaticiniis.

Cum[e] populus¹ dederit ex publico partem,

Privati uti conferant pro se atque suis.

Qui jus populo¹ plebei que [is] dabit summum.

Sacraque patria, quorum ob cura missa.*

Ex elogiis Scipionum.

MAGNA sapientia multasque virtutes.

Quantam statuum faciet [tibi] populus Romanus?

Ex titulo Eurysacis.

EST HOC monimentum.....

Ex titulo Quinctii.

U[1] Titus Quinctius dictator.....

Ex tabula incerta.

Magnum numerum triumphat hostibus devictis.

Ex tabula Regilli.

**Ductu, auspicio, imperio, felicitate ejus.*

*Equitatu elephantisque *cum omnibus sociis.*

1. An *poplus, poplo?*

* Hic lectio immutata.

Ex tabula Gracchi.

[Ductu], imperio auspicioque legio exercitusque.

Ex tabula Mummii.

DUCTU, AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS ACHAJA CAPTA.

Ex Livii Odyssea.

Utrum *genua* amploctens virginem oraret.

Simul ac *laerimas* de ore noegeo deterisit.

Ex Naevii Bello Poenico.

Multi *alii* e Troja strenui viri.

? *Exercitus* insulam integram urit, populat*, vastat.

Reconciliat captivos plurimos idem.

Simul *alius* aliunde rumitant inter se.

Apud *emporium* in campo, hostium pro moene.

Multa *alia* in isdem inserinuntur.

? Cum tu *arquitenens* sagittis pollens Dea[na].

Redeunt, *referunt* petita rumore secundo.

In hemistichio altero.

Ex carminibus Saliorum.

? Divum *em pa* cante, divum *deo* supplicate.

Ex vaticinio.

Romane, aquam Albanam cave *lacu* contineri.

Ex elogiis Scipionum.

DEDET TEMPESTATEBUS AIDEM *mereto*[D. VOTAM].

NE QUAIRATIS HONORE, QUEI *minus* SIT MANDATUS.

Quantam statuam faciet [tibi] *populus*¹ romanus?

Ex tabula Regilli.

Ea pugna pugnata rex *Antiochus* regnumque.

Ex tabula Gracchi.

Populi romani..... *Sardiniam* subegit.

* Hic lectio immutata.

1 An *poplus*?

Ex tabula Mummii.

CORINTO DELETO ROMAM *redieit* TRIUMPHANS.

Ex Livii Odyssea.

. cum *socios* nostros.

Ex Naevii Bello Poenico.

? transit *Melitam* Romanus.

Aliunde.

Novum vetu* bibo, novo *veteri** medeor.
Hiberno puluere, verno *lato*, grandia farra.

D. — Anacrusis hemistichii prioris.

Anacrusis brevis.

Ex carminibus Saliorum.

? *Cume* tonas, *Leucetie*, pra*i* tet tremonti.

Ex carmine Arvalium.

SATUR FU

Ex vaticiniis.

**Manus* cogant in campo *Diomedis* conserere.

Ferisque quae incolunt terras, iis fuat esca

Caro tua, nam mihi ita *Juppiter* fatust.

Apollini vovendos censeo ludos,

**Quotannis* comiter *Apollini* fiant

? *Cum[e]* *populus* dederit ex publico partem.

Iis ludis faciendis praecerit praetor.

Decemviri graeco ritu *hostiis* faciant.

Manu emissam per agros rigabis.

Memor, quam per tot annos *obsides* urbem.

Ex *elogiis* *Scipionum*.

DVONORO OPTUMO FUISE VIRO.

HONOS, FAMA VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE INGENIUM

* Hic lectio immutata.

Is hic situs, quei nunquam victus est virtutei.

Ex tabula Regilli.

Ibique eo die naves longae.....

Caput patrandae pacis haec pugna exeunti.

Ex tabula Gracchi.

Supra octoginta millia.....

Ex tabula Mummii.

CORINTO DELETO ROMAM REDIEIT TRIUMPHANS;

Ob HASCE RES BENE GESTAS QUOD IN BELLO VORAT.*

Ex dedicatione Vertulejorum.

PARENS TIMENS HEIC VOVIT, VOTO HOC SOLUTO.

SEMOL TE ORANT, SE VOTI CREBRO CONDEMNES.

Ex Appii Sententiis.

Amicum cum vides, obliscere miserias.

Ex Livii Odyssea.

Virum mihi, Camena, insece versutum.

Pater noster, Saturni filie.....

Mea puer, quid verbi ex tuo ore ... ?

Apud nympham Atlantis filiam Calypsonem.

Utrum genua amplotens virginem oraret.

Ibi manens sedeto, donicum videbis.

Tibi deus fer[eba]t funera, Ulixes.*

Ex Naevii Bello Poenico.

**Ibi foras cum auro illinc exhibant.*

Bicorpores Gigantes magnique Atlantes.

Sacra in mensa Penatium ordine ponuntur;

In auream molabat victimam pulchram;*

?Rem hostium concinnat.....

Vicissatim volui victoriam.....

Virum praetor adveniens auspicat auspicium.

Superbiter contemptim conterit legiones.

Reconciliat captivos plurimos idem.

Sicilienses paciscit obsides ut reddant.

?Ei venit in mentem hominum fortunas.

Fames acer augescit hostibus.....

Deum adlocutus, summi deum regis fratrem.

* Hic lectio immutata.

*Ferunt pulchras creterras, aureas lepistas.
 Novem Jovis concordēs filiae sorores.
 Patrem suum supremum optimum appellat
 Simul aliud aliunde rument inter se.
 Simul dvona eorum portant ad navis.
 Silüicolae homines bellique inertes.*

Versus Metellorum.

Dabunt malum Metelli Naevio poetae.

Aliunde.

Novum vetus bibo, novo veteri* medeor.
 ? Gamille, metes.....*

Anacrusis longa.

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa cante, divum deo supplicate.

Ex carmine Arvalium.

SEMUNIS ALTERNEI ADVOCAPIT CONCTOS.

Ex vaticiniis.

*Annem Trojugena fuge Caunam, ne te alienigenae.
 Sed neque credes tu mihi, donec compleris sanguis
 Campum, milliaque* multa occisa tua.
 Ex terra frugifera, piscibus atque avibus.
 Hostem, Romani, si ex agro pellere vultis.
 Privati uti conferant pro se atque suis.
 Qui jus populo plebeique [is] dabit summum.
 Hoc si recte facitis, gaudebitis semper
 Fietque res* melior, nam is divus exstinguet.
 Vestros qui campos pascunt placide perdvelles.

Ne ninculus mederi queat....

Quamvis... dvonum negumate.

*Romane, aquam Albanam cave lacu contineri.
 Tum tu insiste audax hostium muris.
 Ex ea tibi, his quae nunc panduntur fatis,
 Victoriā datam, düello perfecto
 Donum amplum victor ad mea temp'a portato.*

* Hic lectio immutata.

Ex elogiis Scipionum.

*Hone oino ploirume coesentiont R[OMAI].
LUCIOM SCIPIONE FILIOS BARBATI;
CONSOL, CENSOR, AIDILIS HIC FUET A[PUD VOS];
Hee CEPIT CORSICA ALERIAQUE URBE...*

*CORNELIUS LUCIUS SCIPIO BARBATUS,
GnaivOD PATRE PROGNATUS, FORTIS VIR SAPIENSQUE,
Quojus forma virtutei parisuma fuit,
CONSOL, CENSOR, AIDILIS QUEI FUET APUD VOS,
TAURASIA, CISAUNA SAMNIO CEPIT.*

*Mors PERFECIT TUA UT ESSENT OMNIA BREVIA.
Qua RE LUBENS TE IN GREMIU, SCIPIO, RECIPIIT
TERRA, PUBLI, PROGNATUM PUBLIO, CORNELI.*

*MAGNA SAPIENTIA MULTASQUE VIRTUTES
Aetate quom parua posidet hoc saxsum,
Quoiei vita defecit, non honos, honore.
ANNOS GNATUS XX IS LOCEIS MANDATUS,
Ne quairatis honore, quei minus sit mandatus.*

*Quantam statuam faciet [tibi] populus romanus,
Quantam columnam, quae res tuas gestas loquatur?*

Ex elogio incerto.

Summas opes qui regum regias refregit.

Ex titulo Caecilii.

*Hoc EST FACTUM MONUMENTUM MAARCO CAICILIO;
HOSPES, GRATUM EST, QUOM APUD MEAS RESTITISTEI SEEDES.*

Ex tabula Glabrionis.

Fundit, fugat, prosternit maximas legiones.

Ex tabula incerta.

Magnum numerum triumphat hostibus devictis.

Ex tabula Regilli.

** Ductu, auspicio, imperio, felicitate ejus.
Classis regis Antiochi
Inter ... Ephesum, Samum* Chiumque,
Inspectante ipso Antiocho, exercitu omni.*

Ex tabula Gracchi.

Ne felicissime gesta

* Hic lectio immutata

*Exercitum... saluomque atque incolumem,
Plenissimum praeda domum reportavit.*

Ex tabula Mummii.

*DUCTU, AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS ACHAJA CAPTA.
Hanc AEDEM ET SIGNU HERCLIS* VICTORIS IMPERATOR.*

Ex dedicatione Vertulejorum.

*Quod RE SUA DIFEIDENS ASPERE AFLEICTA.
DONU DANUNT HERCLEI* MAXSUME MERETO.*

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis stuprique ferocia pariat.

Ex Livii Odyssea.

*Argenteo polubro, aureo et glutro.
Tuque mihi narrato omnia disertim.
Quae haec daps est? qui festus dies?.....
Matrem [meam] proci tum plurimi venerunt.
Quando dies adveniet quem profata Morta est.
Tumque remos jussit re[!]ligare struppis.
Atque escas habe[a]mus mentionem
Partim errant, nequinont Graeciam redire.
Celsosque ocris, aruaque putria, et mare magnum.
Me carpento vehente in domum venisse.
Namque nihilum pejus macerat *homonem
Quamde mare saevum
Nexabant multa inter se flexu nodum dubio.
Nam divina Monetas filia docuit.
Topper facit homines ut [p]rius fuerunt.
Topper citi ad aedis venimus Circae.
Mandisset impius Cyclops.....
At celer hasta perrumpit pectora ferro.
Carnis vinumque quod libabant anclabatur.*

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta puer, Saturni filia, regina.

Ex Naevii Bello Poenico.

*Runcus atque Purpureus, filii Terras.
Deinde pollens sagittis inclitus arquitenens.
Cum tu arquitenens sagittis pollens Dea[na].
Exerciti in ex- -peditionem ducit.*

* Hic lectio immutata.

Multi alii e Troja strenui viri.
 Blande et docte percontat, Aenes quo pacto
 Trojam urbem liquerit....
 Sanctus Jove prognatus, Putius Apollo.
 Jamque ejus mentem fortuna fecerat quietem.
 Prima incedit Cereris Proserpina puer.
 Irque susum ad caelum sustulit suum rex.
 Postquam avem aspexit in templo Anchisa.
 Exta ministratores.....
 Victoribus danunt.....
 Exercitu* insulam integram urit, populat*, vastat.
 Censet eo venturum obviam Poenum.
 Id quoque paciscunt, moenia.....
 Magnam domum decoremque ditem vexarant.
 Plerique omnes subigunt sub suum iudicium.
 Quod bruti, nec satis sardare queunt....
 Res divas edicit, praedicat castus.
 Summe deum regnator, quianam [me] genuisti?
 Noctu Trojad exhibant, capitibus opertis,
 Flentes aembae, abeuntes lacrimis cum multis.
 Scapos atque verbenas sagmina sumpserunt.
 Seseque ii perire mavolunt ibidem
 Quam cum stupro redire ad suos popularis.
 Sin illos deserant fortissimos viros,
 Magnum stuprum populo fieri per gentis.
 *Multa alia in isdem inseruntur.
 Magni metus tumultus pectora possidit.
 Neptunum regnatorem marum.....

Ex Naevii epigrammate.

Immortales mortales si foret fas flere,
 Flerent divae Camenae Naevium poetam.
 Obliti sunt Romae loquier lingua latina.

Ex Carmine Priami et carmine incerto.

Et Pri[a]mum.....
 Cum victor Lemno classem Doricam appulisset.

Aliunde.

Septem diebus *te calo, Juno Covella.
 Terra pestem teneto, salus hic[e] maneto.
 Hiberno puluere, verno luto, grandia farra.
 Tum patriae compotem me numquam siris esse.

* Hic lectio immutata.

Anacrusis soluta.

Ex vaticiniis.

Vomicam quae gentium venit... longe.

? *Cave in mare manare suo flumine siris*.*
Sacraque patria, quorum ob cura missa.*

Ex elogiis Calatini et Scipionum.

? *Populi*¹ *primarium fuisse virum.*

Dedet TEMPESTATEBUS AIDE MERETO...

SUBIGIT OMNE LOUCANAM OPSIDESQUE ABDUCIT.

QUEI apice INSIGNE DIALIS FLAMINIS GESISTEI.

QUIBUS SE IN LONGA LICUISET TIBE UTIER VITA,

FACILE FACTEIS SUPERASES GLORIAM MAJORUM.

Ex titulo Caecilii.

Bene REM GERAS ET VALEAS, DORMIAS SINE QURA.

Ex tabula Regilli.

*Equitatu elephantisque, *cum omnibus sociis.*

? *Ea pugna pugnata rex Antiochus regnumque.*

? *Düello magno dirimendo, regibus subigendis.*

? *Ejus rei ergo aedem Laribus Permarinis vovit.*

Ex tabula Gracchi.

? *Populi*¹ *Romani..... Sardiniam subegit;*

In ea provincia caesa hostium aut capta.

Iterum triumphans in urbem Romam re-li[i]t,

? *Cujus rei ergo hanc tabulam Jovi dedit* donum.*

Ex dedicatione Vertulejorum.

DECUMA FACTA POLOUCTA LEIBEREIS LUBENTES.

Ex Appii Sententiis.

Inimicis si es commentus, nec libens aequē.

Ex Livii Odyssea.

Neque enim te oblitus sum, Laertie noster.

Ibidemque vir summus, adprimus, Patricoles.

* Hic lectio immutata.

1. An *popli*?

*Igitur demum Ulixi cor frixit prae pavore.
Quoniam audivi, paucis gavisus.....*

Ex Naevii Bello Poenico.

*?Eorum sectam sequuntur multi mortales.
Inerant signa expressa, quo modo Titani.
Honerariae honustae stabant in flustris.
Apuđ emporium in campo, hostium pro moene.
Redeunt, referunt petita rumore secundo.*

Ex Naevii epigrammate.

Itaque postquam est Orci traditus thesauro.

Ex Carmine Priami.

Veteres Casmenas, cascās res, volo profari.

E. — De anacrusi hemistichii alterius, quam post thesin pedis tertii Buecheler poni existimavit.

Putavit Franciscus Buecheler saturnios versus ita constitui posse, ut non solum deficiente pedis tertii thesi hemistichio alteri anacrusis adderetur, ut:

MAGNA SAPIENTI|a mul|TASQUE VIRTUTES,

sed etiam subjungeretur anacrusis thesi: quod si verum esset tales invenire deberemus versus:

Magnam sapienti|amque mul|tasque virtutes.

Sic igitur versus alterum et tertium tabulae Mummianae Buecheler scandere vult:

Co|RINTO| DE|leto Ro|MAM REDI|EIT TRI|UMPHANS|.
OB| HASCE| RES BENE| gestas quod| IN BEL|LO| vorat|.

«*Percutitur*, ait, a *Ritschelio duriuscule*», quippe qui, sicut nos in hoc opere fecimus, voci *deleto* duas arses tribuerit in antepaenultima et in ultima syllaba. Duae igitur, quantum sciam, rationes afferri possunt quae Buecheleri opinionem

sustineant; quarum altera est, melius *deleto* in media quam in extremis percuti; altera, re vera post arsin thesinque GE-STAS in lapide etiam anacrusin quod exstare. Priori nos quidem ponderis aut parum aut nihil tribuimus; etenim, quid Latine duriusculum sit quid suavius, neque Germanis neque Gallicis auribus recte iudicabitur; nec magis a poetis scenicis disci potest, qui versus a saturnio longe dissimiles soliti sunt condere. Nam in scenicis versibus bini pedes, singuli in saturnio metra singula efficiunt (supra p. 10-11, p. 43), itaque in scenicis versibus aliter efferuntur pedes pares, imparesque, uno eodemque modo in saturnio; praeterea quamquam ex versibus scenicis quidam caesuram post arsin habere possunt, tamen numquam ut saturnius habent post arsin tertiam. Sane alteri rationi multo plus inesse videbatur auctoritatis; nosque, etsi per se incredibile erat in uno versu duas deinceps theses poni (nam quod sic in Nibelungorum longis versibus fit diciturve fieri, nihil ad nos), tamen in certis fragmentis primum haesimus, timuimusque ne, quod animus quidem non timide rejiciebat atque respuebat, id vi et quasi violentia veritatis admittere cogemur. At nobis tum de vi brevium breviantium nondum satis constabat; contra ubi intelleximus quod in bello nihil habere offensionis, eo tandem devenimus, ut viri doctissimi inventum prorsus repudiarem. Sed ea rerum species est, ut dubitatio in animo legentium tolli nequeat, nisi sedulo omnia fragmenta percenseantur. Ergo hic versus congressimus, quotquot ad Buecheleranum exemplar non solum videntur feriri debere, sed etiam feriri possunt; qui sunt hi:

Ex carminibus Saliorum.

1 Divum em pa| cante, di|vum deo supplicate.

Ex carmine Arvalium.

2 ?NE VELUERIS|, Marmars, in|CURRERE IN PLEORIS¹.

1. Lapis NEVELVERVEMARMARSINSINCVRREINPLEORIS.

Ex vaticiniis.

- 3 Sed neque credes| *tu mihi do*|nec compleris sangui.
 4 Caro tua|, *nam mihi ita*|Juppiter fatust.
 5 Hostem, Romani, si| *ex agro ex*|pellere vultis.
 6 Cum[e] populus| *dederit ex*|publico partem.
 7 Hoc si recte faci|*etis gau*|debitis semper.
 8 Fietque res|*melior, nam is*|divus exstinguet.
 9 Ne ninculus me|*deri que*|at...
 10 Romane, aquam Al|*banam ca*|ve lacu contineri.
 11 Cave in mare ma|*nare suo*|flumine siris.
 12 Ex ea tibi|, *his quae nunc*|panduntur fatis.
 13 Ea in[du]stau|*rata ut*|assolet facito.

Ex elogiis Scipionum.

- 14 QUOJUS FORMA VIR|*tutei pa*|RISUMA FUIT.
 15 QUIBUS SEI IN LONGA LICU|*iset tibe*|UTIER VITA.
 16 NE QUAIRATIS HO|*nore quci*|MINUS SIT MANDATUS.
 17 Quantam statuam| *faciet [ti]bi*|populus romanus,
 18 Quantam columnam|, *quae res tu*|as gestas loquatur?

Ex tabula Regilli.

- 19 Ductu auspicio im|*perio felicitate* ejus.
 20 Inspectante ipso An|*tiocho, ex*|ercitu omni.
 21|*captae du*|ae quadraginta.
 22 Ea pugna pul|*gnata rex*|Antiochus regnumque.

Ex tabula Gracchi.

- 23 Plenissimum| *praeda do*|mum reportavit.
 24 Cujus rei ergo hanc| *tabulam Jo*|vi dedit donum.

Ex tabula Mummii.

- 25 CORINTO DE|*leto Ro*|MAM REDIEIT TRIUMPHANS.
 26 OB HASCE RES BENE| *gestas quod*|IN BELLO VO(V^E)RAT.
 27 HANC AEDEM ET SIGNU| *Herc(u)lis Vi*|CTORIS IMPERATOR.

Ex Appii Sententiis.

- 28 Ne quid fraudis stu|*prique fe*|rocia pariat.

Ex Livii Odyssea.

- 29 Mea puer quid| *verbi ex tuo*|ore...
 30 Neque enim te obli|*tus sum, La*|ertie noster.

- 31 Quae haec daps est, qui| *festus* di|es....
 32 Igitur demum U|*lixi* cor| frixit prae pavore.
 33 Nexabant multa in|*ter se* fle|xu nodorum dubio.
 34 ... Mercurius|, *cumque* eo| filius Latonas.

Ex Naevii Bello Poenico.

- 35 Prima incedit| *Cereris* Pro|serpina puer.
 36 Exercitu(s) insulam| *integram* u|rit, populatur, vastat.
 37 Vicissatim| *volui* vi|ctoriam.....
 38 Deum adlocutus|, *summi* de|um regis fratrem.
 39 Neptunum regna|*torem* ma|rum.....
 40 Qui ... mare su|*dantes* e|unt atque sedentes.

Ex Naevii epigrammate.

- 41 Obliti sunt| *Romae* loqui|er lingua latina.

Aliunde.

- 42 Diebus te| *quinque* ca|llo, Juno Covella.
 43 Septem die|*bus te* ca|llo, Juno Covella.
 44 Terra pestem te|*neto*, sa|lus hic[e] maneto.

Nunc eos versus singillatim inspiciemus. Praeterquam quod nonnulli ex emendatione sunt constituti (2.5.13.17.19.20.24) plerique absque regula Buechelero scandentur, modo concesseris in terminatione tertio ictu feriri posse voces spondiacas (1.2.21.23.27.37.41.42), vel in spondeum exeuntes (10.11.22.25.37), vel anapaesticas (6.8.17.24.32.35.37), vel in anapaestum exeuntes (19), eodem ictu feriri posse monosyllaba (12.30.43) prioremque syllabam vocum iambicarum (3.4), in caesura hiari (29) et synaloepham fieri (13.20.34.36). Illa vero doctrina de *brevibus breviantibus*, de qua supra p. 26 ss., minima difficultate excusantur versus 9.10.11.13.14.15.16.18.21.22.23.24.26.31.32.34.35.38.39.40.42.43.44 : nam cur non in saturniis *marūm* ut apud Plautum *virūm*, cur non *parīssima* ut apud Plautum *simillumae*? Jam igitur perpauci restant versus in quibus haerere possimus :

- 7 Hic si recte facietis gaudebitis semper.
 28 Ne quid fraudis stuprique ferocia pariat.
 33 Nexabant multa inter se flexu nodorum dubio.
 36 Exercitu(s) insulam integram urit populatur vastat.

In 36 necesse est aliquid immutare (ut *populat* pro *populatur*); nam quis credet thesin tertii pedis novamque anacrusin tam arte conjungi in recitando, ut synaloepha fiat? In 33 fatemur emendationem a nobis comprobata *nodum* esse incertam; sed nihil prohibet quin sic legamus:

.....ne|xabant| multa in|ter se
Fle|xu no|dorum| dubio|.....

In 7 ergo et in 28 solis impedimur. Nam cum ante Appii versum legatur *qui animi compotem esse*, minime dubium est quin a voce *Ne* versus incipiat; pariter in vaticinio distinctio versuum certa est. At in utroque de ipsis vocibus vix dubitari potest aut de ordine vocum (nam *si hoc* pro *hoc si* nemo sani iudicii proposuerit); nisi quod his, a quibus Livius Macrobiusque vaticinium sumpserunt, propter insequens futurum *gaudebitis*, proclive fuit *facietis* pro *facitis* scribere; quod pravum fuit, cum in praesens tempus a vale Romani jubeantur (*conferant, faciant, non conferunto, faciunto*) aequae atque in futurum, contra in futurum tantummodo (*gaudebitis*) res prosperae promittantur. Reposito igitur *facitis* ab it Buechelerana anacrusis in thesin tertii pedis. Appii autem saturnium supra p. 37 ita legi jussimus, ut in *ferocia* secunda syllaba, quamquam natura producta, vi brevis breviantis corripereetur. Nam, puto, potius vetustissimo omnium Latinorum poetarum libertas inusitatior concedenda est, quam propter unum ejus poetae fragmentum lex per se veri dissimillima etiam aetati inferiori tribuenda.

§ 3. — De caesura.

Caesuram nos et pro *caesura* et pro *dihæresi* promiscue dicimus; quo enim plura nomina praeter necessitatem adhibentur, eo sane scriptor doctior videri potest, at quae scribit intellectu fiunt difficiliora.

Caesura plerumque post tertii pedis thesin locatur; exempla afferre inutile est. Saepe tamen posita est post arsin longam. In uno ex vaticiniis Marcianis non dubitari potest quin caesura post arsin solutam locum habeat; qua forma fortasse etiam Naevius usus est. Semel in tabula triumphali Regilli post arsin solutam syllaba prioris hemistichii ultima synaloepham patitur ante alterius hemistichii anacrusin. Caesurae post arsin exempla haec sunt :

Caesura post arsin longam.

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa cante, divum deo supplicate.

Ex carmine Arvalium.

..... INCURRERE IN PLEORIS.
? SATUR FU, FERE MARS, LIMEN SALI, STA BERBER.

Ex vaticiniis.

Ferisque quae incolunt terras, iis fuat esca.

? Hostem, Romani, si ex- agro -pellere¹ vultis,

Vomicam quae gentium venit [ea] longe.

Quotannis comiter Apollini fiant;

Cum[e] populus dederit ex publico partem,

Privati uti conferant pro se atque suis.

Hoc si recte facitis² gaudebitis semper.

Fietque res³ melior, nam is divus exstinguet.

? Quamvis †moventium dvonum negumate.

Romane, aquam Albanam cave lacu contineri.

Manu emissam per agros rigabis [rivis rite].

Victoriam datam, ⁴düello perfecto.

Ea⁵ in[du]staurata, ut assolet, facito.

Ex elogiis Calatini et Scipionum.

..... plurimae consentiunt gentes
Populi primarium fuisse virum.

1. T. Livius *si expellere*, Macrobius *si ex agro expellere*.
2. Traditur *facietis*.
3. T. Livius *res vestra melior*, Macrobius *res publica melior*.
4. Traditur *bello*.
5. Traditur *est*.

HONC OINO PLOIRUME COSENTIONT R...
 DVONORO OPTUMO FUISE VIRO.
 HEC CEPIT CORSICA ALERIAQUE URBE...
 DEDET TEMPESTATEBUS AIDE MERETO...

MAGNA SAPIENTIA MULTASQUE VIRTUTES.

? Quantam statuam faciet [tibi] populus romanus?

Ex titulo Quinctii.

Ut[i] Titus Quinctius dictator.....

? Trientem tertium pondo coronam auri¹.

Ex tabula Regilli.

Ductu², auspicio, imperio, felicitate ejus.

Inter Ephesum, Samum Chiumque³.

Ibique eo die naves longae

? Ea pugna pugnata rex Antiochus regnumque.

Ex tabula Gracchi.

... vectigalibus ... restitutis,

? Exercitum... saluomque atque incolumem.

? Plenissimum praeda domum reportavit.

Iterum triumphans in urbem Romam red[i]it.

Ex tabula Mummii.

CORINTO DELETO ROMAM REDIEIT TRIUMPHANS.

HANC AEDEM ET SIGNU HERCLIS⁴ VICTORIS IMPERATOR.

Ex Appii Sententiis.

Amicum cum vides, obliscere miserias.

Ex Livii Odyssea.

Neque enim te oblitus sum, Laertie noster.

? Quae haec daps est? qui festus dies?...?

? Igitur demum Ulixi cor frixit prae pavore.

..... vecorde et malefica vacerra.

? At celer hasta volans⁵ perrumpit pectora ferro.

Carnis vinumque quod libabant anclabatur.

1. Traditur auream.

2. Apud Livium ductuque post felicitate positum.

3. Traditur Ephesum Camuchumque.

4. Lapis Herculis.

5. Legendum videtur :

At celer hasta perrumpit pectora ferro.

Ex Naevii Bello Poenico.

..... Manius¹ Valerius consul partem.
Trojam urbem liquerit

? Prima incedit Cereris Proserpina puer.
..... simul atrociam porricerent.
Victoribus danunt

? transit Melitam Romanus².
Vicissatim volui victoriam.....

Quod bruti, nec satis sardare queunt...
? ... atque prius pariet locusta.
Sin illos deserant fortissimos viros.

Ex Naevii epigrammate.

Obliti sunt Romae loquier lingua latina.

Aliunde.⁹

? Diebus te³ quinque calo, Juno Covella.
Septem diebus te³ calo, Juno Covella.

Novum vetus⁴ hibo, novo veteri⁵ medeor.

Vetus novum⁴ hibo, veteri novo⁶ medeor.

Hiberno puluere, verno luto, grandia farra.

? Tum patriae compotem me numquam siris esse.

Praeterea versiculus afferendus est ex Naevii Bello Poenico unus, in quo vox composita per caesuram dividitur :

Exerciti in ex- -peditionem ducit.

Caesura post arsin solutam.

Ex vaticinio.

Annem, Trojugena, fuge Cannam, ne te alienigenae.

? Sed neque credes tu mihi⁷ donec compleris sanguis⁸.

1. Traditur *Marcus*.

2. Legi potest et sic : ... transit Melitam Romanus.

3. Pro *diebus te* bis traditur *dictae*. — Legi potest et sic :

Diebus te³ quinque calo, Juno Covella.

Septem diebus te³ calo, Juno Covella.

4. Delevi *vinum*.

5. Delevi *vino morbo*.

6. Delevi *morbo*.

7. An *mi*?

8. Traditur *sanguine*.

Ex tabula Regilli.

Inspectante ipso Antiocho, exercitu omni.

Ex Naevii Bello Poenico.

?Convenit, regnum simul atque locos ut haberent.

?..... simul atrocita porricerent.

Nulla thesis umquam ita solvitur ut ultimam syllabam vocis polysyllabae contineat (supra p. 54 et 88); ergo caesura in media thesi stare non potest. Noli igitur *priquet se* pro dactylo habere in hoc versu ex Ap. Claudii Caeci Sententiis :

Ne quid fraudis stuprique ferocia pariat.

§ 4. — De caesura Korschiana.

Animadverterunt Weil et Benloew, cum L. Scipioni Barbati filio duplex titulus in sepulcro incisus sit, alter prosa oratione in quo fuisse ille dicatur AIDILES, COSOL, CESOR, alter versibus saturniis in quo CONSOL, CENSOR, AIDILIS, metri gratia poetam ordinem honorum legitimum immutavisse. De qua re fusius disseruit Theodorus Korsch, demonstravitque in utroque hemistichio post secundam arsin omnes poetas libenter dihaeresin, vel, ut nos dicere malumus, caesuram ponere. Id facile perspiciet quisquis catalogos nostros supra in libro I, § 7, p. 101, 116, 125, 131, 133, 139, 145, perlustraverit¹. — Nota caesuram illam Korschianam ante eas theses locum habere, quae supprimi possunt.

Illam caesuram, quam Korschius invenit, carent in hemistichio priore (praeter eos versus qui post tertiam arsin praecipuam caesuram habent, supra p. 208) hi tantummodo :

Ex carmine Arvalium.

SEMUNIS ALTERNEI ADVOCAPIT CONCTOS.

1. Qui vi accentuum in latina poesi nihil non tribuunt, hoc explicare dignentur priusquam sua somnia pro praeclarissimis et minime dubiis inventis haberi postulent.

Ex vaticiniis.

? Campum, milliaque multa¹ occisa tua.
 Ex terra frugifera, piscibus atque avibus.
 ? Hostem, Romani, si ex agro pellere vultis.
 ? Vestros qui campos pascunt placide perduelles².
 Donum amplum victor ad mea templa portato.

Ex elogiis Scipionum.

LUCIOM SCIPIONE FILIOS BARBATI.

Quantam columnam, quae res tuas gestas loquatur?

Ex titulo Quinctii.

Jovis pater atque divi omnes hoc dederunt.

Ex titulo Eurysacis.

EST HOC MONIMENTUM MARCEI VERGILEI EURYSACIS.

Ex tabula Regilli.

? Equitatu elephantisque cum omnibus sociis³.
 ?..... vieta, fusa, contusa, fugata⁴ est.
 ? [Demersae, incensae,] captae duae quadraginta.
 Caput patrandae pacis haec pugna exeunti.
 Ejus rei ergo aedem Laribus Permarinis vovit.

Ex tabula Graecchi.

[Ductu], imperio auspicioque legio exercitusque.
 Supra octoginta milia.....
 Iterum triumphans in urbem Romam redi[it].

Ex tabula Mummii.

DUCTU, AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS ACHAJA CAPTA.

Ex Livii Odyssea.

? Quamde mare saevum; vir[es] et cui sunt magnae.
 [Venit] Mercurius cumque eo filius Latonas.
 Jam in altum expulsa lintre...
 ? Quoniam audivi, paucis gavisus...
 Carnis vinumque quod libabant anelabatur.

1. Traditur *multaque millia*.
2. Traditur *perduelles uestros, qui uestros campos pascunt placide*.
3. Hic ordo vocum immutatus.
4. Traditur *fugataque*.

Ex Naevii Bello Poenico.

Extā ministratores.

? Exercitu¹ insulam integram urit, populat², vastat.

Id quoque paciscunt, moenia. . . .

Res divas edicit, praedicat castus.

Deum adlocutus, summi deum regis fratrem,

Neptunum regnatorem marum. . . .

Ex Carmine Priami et carmine incerto.

Veteres Casmenas, cascās res, volo profari.

Cum victor Lemno classem Doricam appulisset.

Verba pontificum.

Septem diebus te³ calo, Juno Covella.

Consulto sine dubitatione poetae hunc ordinem verborum elegerunt in his versibus :

Ex elogiis Scipionum.

CONSOL CENSOR AIDILIS	<i>non</i> Aidilis consol censor.
GNAIVOD PATRE PROGNATUS	<i>non</i> Patre prognatus Gnaivod.
QUOJUS FORMA VIRTUTEI	<i>non</i> Quojus virtutei forma.
SUBIGIT OMNE LOUCANAM	<i>non</i> Loucanam subigit omne.
FACILE FACTEIS SUPERASES	<i>non</i> Superases facile facteis.
TERRA PUBLI PROGNATUM	<i>non</i> Prognatum terra Publi.
QUOIEI VITA DEFECIT	<i>non</i> Quoiei defecit vita.

Ex elogio incerto.

Summas opes qui regum *non* Opes qui regum summas.

Ex titulo Caecilii.

HOC EST FACTUM MONUMENTUM *non* Hoc est monumentum factum.

Ex tabula Glabronis.

Fundit fugat prosternit *non* Fugat prosternit fundit.

Ex tabula incerta.

Magnum numerum triumphat *non* Triumphat magn. numerum.

Ex Appii Sententiis.

Ne quid fraudis stuprique *non* Fraudis stuprique ne quid.

1. Traditur *exercitus*.

2. Traditur *populatur*.

3. Traditur *septem dictae*.

Ex Livii Odyssea.

Atque escas habe[a]mus	<i>non</i> Atque habe[a]mus escas.
Utrum genua amploctens	<i>non</i> Utrum amploctens genua.
Nam divina Monetas	<i>non</i> Monetas nam divina.

Ex Livii carmine in Junonem reginam.

Sancta puer Saturni	<i>non</i> Puer Saturni sancta.
---------------------	---------------------------------

Ex Naevii Bello Poenico.

Eorum sectam sequuntur	<i>non</i> Eorum sequuntur sectam.
Inerant signa expressa	<i>non</i> Inerant expressa signa.
Runcus atque Purpureus	<i>non</i> Purpureus atque Runcus.
Blande et docte percontat	<i>non</i> Percontat blande et docte.
Jamque ejus mentem fortuna	<i>non</i> Jamque ejus fortuna mentem.
Deinde pollens sagittis	<i>non</i> Sagittis deinde pollens.
Censet eo venturum	<i>non</i> Eo venturum censet.
Sicilienses paciscit	<i>non</i> Paciscit Sicilienses.
Fames acer augescit	<i>non</i> Fames augescit acer.
Summe deum regnator	<i>non</i> Deum regnator summe.
Noctu Trojad exhibant	<i>non</i> Exhibant noctu Trojad.
Ferunt pulchras creterras	<i>non</i> Ferunt creterras pulchras.
Scapos atque verbenas	<i>non</i> Verbenas atque scapos.

Ex Naevii epigrammate.

Immortales mortales	<i>non</i> Mortales immortales.
Flerent divae Camenae	<i>non</i> Camenae divae flerent.

Caesura Korschiana carent in hemistichio altero hi versus :

Ex carminibus Saliorum.

Divum em pa cante, divum deo supplicate.

Ex carmine Arvalium.

SEMUNIS ALTERNEI ADVOCAPIT CONCTOS.

Ex vaticiniis.

Amnem, Trojugena, fuge Cannam, ne te alienigenae.
Sed neque credes tu mihi donec compleris sanguis¹.

Fietque res melior, nam is divus exstinguet
? Vestros qui campos pascunt placide perdvellas².

1. Traditur sanguine.

2. Hic ordo vocum immutatus.

? Quamvis †moventium dvonum negumate¹.

?..... postremus dicas, primus taceas.

Romane, aquam Albanam cave lacu confineri.

..... rivis exstingues.

Victoriam datam, dūello perfecto.

Donum amplum victor ad mea templa² portato.

Quandoque Hispania princeps dominusque rerum.

Ex elogio L. Scipionis Cn. f. Cn. n.

MAGNA SAPIENTIA MULTASQUE VIRTUTES³.

Ex titulo Caecilii.

HOC EST FACTUM MONUMENTUM MAARCO CAICILIO.

HOSPES, GRATUM EST QUOM APUD MEAS RESTITISTET SEDES.

Ex titulo Atistiae.

FUIT.... UXOR MIHEI, FEMINA OPITUMA VEIXSIT.

Ex titulo Quinctii.

? Trientem tertium pondo coronam auri⁴.

Ex tabula Regilli.

? Ductu, auspicio, imperio, felicitate⁵ ejus.

..... captae duae quadraginta.

Caput patrandae pacis haec pugna exeunti.

Ejus rei ergo aedem Laribus Permarinis vovit.

Ex tabula Gracchi.

..... imperio auspicioque legio exercitusque.

..... adque liberatis.

..... restitutis.

Plenissimum praeda domum reportavit.

Ex tabula Mummii.

DUCTU, AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS AGHAJA CAPTA.

HANC AEDEM ET SIGNU HERC(U)LIS VICTORIS IMPERATOR.

1. An *ne gumate*?

2. An *tempula*?

3. In titulo mutilo C.I.L. I, 37 pariter [... *Sci-*]pionem.

4. Traditur *auream*.

5. Traditur *Auspicio imperio felicitate ductuque ejus*.

Ex dedicatione Vertulejorum.

SEMOL TE ORANT, SE VOTI CREBRO CONDEMNES.

Ex Livii Odyssea.

Quando dies adveniet quem profata Morta est.
 Tumque remos jussit re[ll]igare struppis¹.
 ? Atque escas habe[a]mus mentionem...
 ? Nexabant multa inter se flexu nodum² dubio.
 Carnis vinumque quod libabant anclabatur.

Ex Naevii Bello Poenico.

Eorum sectam sequuntur multi mortales.
 Ibi foras cum auro illi[n]c exhibant.
 Manius Valerius consul partem
 Exerciti in ex- -peditionem ducit.
 ? ... Ammullus gratulabat³ divis.
 Exercitu⁴ insulam integram urit, populat⁵, vas
 Ei venit in mentem hominum fortunas.
 Magnam domum decoremque ditem vexarant.
 [Topper s]aevi capesset flammam Volcani.
 Multa alia in isdem inserinuntur.

Ex carmine incerto.

Cum victor Lemno classem Doricam appulisset.

Aliunde.

Tum patriae comptem me numquam siris esse.
 Hiberno puluere, verno luto, grandia farra.
 Quasi messor per messim unumquemque spicum.

In hac versus parte poetae caesuram Korschianam etiam servare malunt quam thesin quarti pedis brevem facere. Sic legimus in elogio Africani et in Naeviano epigrammate :

tuas gestas loquatur	<i>non</i> tuas loquatur gestas.
loquier lingua latina	<i>non</i> loquier latina lingua.

1. An *jussit| religa|re| struppis?*
2. Traditur *nodorum*.
3. Traditur *gratulabatur*.
4. Traditur *exercitus*.
5. Traditur *populatur*.

PARS ALTERA

DE VERSIBUS SATURNIIS

LIBER PRIOR

DE TESTIMONIIS

Multorum scriptorum multa fragmenta mox laudaturi debemus lectores monere, non id nos esse conatos ut ipsius Varronis, Festi, Nonii, Macrobiani, aliorum, genuinum autographumque textum restitueremus (quod opus illi perficere studeant, qui eorum auctorum editiones parant), verum id ante omnia, ut librorum manu scriptorum lectiones cum omnibus mendis quàm maxime serviliter exprimentes subiceremus oculis. Ne nos igitur quis reprehendere velit, quod virorum doctissimorum, qui emendandis veteribus auctoribus operam navaverunt, optimas saepe easdemque certissimas correctiones aut ignoravisse aut sprevisse videamur: consulto eas, quae ad rem nostram nihil attinebant, ab hoc libro exulare jussimus; si qua contra nobis usui quodam modo fore visa est, aequum credidimus, priusquam remedium mendae ostenderemus, ipsum mendum ita exhibere ut legentibus apertissimum esset.

§ 1. — De fragmentis quae in lapidibus servata sunt.

Carmen fratrum Arvalium.

Litterae lapidis (vide in proxima pagina tabulam) qui tempore demum imperatoris Elagabali incisus est, saepe lectu difficillimae sunt, ut ex Ritscheliana tabula patet; multa insunt menda, cum modo VELVERVE modo VELVAERVE, modo SINSINCVRREERE modo SERPINCVRREERE, modo PLEORIS modo DLEORES, modo EVREAE modo FVRERE, modo MARMOR modo MAMOR scriptum inveniamus. Multo plus igitur conjectandi arti tribuendum est quam in titulis per lapides servatis fere conceditur. Nos quidem sic putamus esse legendum:

..... libellis acceptis carmen descendentes tripodaverunt
in verba haec:

E| nos La|ses ju|vate (*ter*).

[*Sensus* :] E! nos, Lares, juvate!

Ne| velue|ris¹ Mar|mars² in|curre|re in| pleoris (*ter*).

[*Sensus* :] Ne volueris, Mars, incurrere in plures.

Sa|tur ful fere Mar|mars³ nive⁴| ensalli, sta... (*ter*).

[*Sensus* :] Satur esto, fere Mars, neve insili, sta...

Se|munis| al|ternei| advo|capil| conctos (*ter*).

[*Sensus* :] Semones alterne advocabit cunctos.

E| nos Mar|mars⁵ ju|vato (*ter*).

[*Sensus* :] E! nos, Mars, jvato.

Trium|pe trium|pe tri|umpe (*bis*⁶).

[*Sensus* :] Triumphe! triumphe! triumphe!

1. Lapis *ueluerue, ueluaerue*. Nos *velueris* (vel *velueris*).
2. Lapis *Marmasin sin currere, marmar... nsincurrere, marmar ser^r pincurrere* (vel *sersincurrere*). *Sin* ex errore repetitum existimamus esse.
3. Lapis *Mars*, contrario errore, usitatore dei substituto nomine.
4. Lapis *limen sali*. *Nive ensali* Jordan, *Kritische Beitrage zur Geschichte der lateinischen Sprache* p. 203.
5. Lapis *marmor, mamor*.
6. Lapis *triumpe* quinque tantummodo.

Ritschl, Priscae latinitatis monumenta tab. XXXVI A. Corpus inscriptionum latinarum I n° 28. Jordan, Kritische Beitraege zur Geschichte der lateinischen Sprache p. 192 ex testimonio Alberti Bormann.

///LVSIVCCINCTILIBELLIS.ACCEPTISCARMEDESCINDENTES TRIPODAVERTUNTINVERBAHAEC ENOS LASES IVVATE
 ///NOSLASES IVVATE ENOS LASES IVVATE NEVE LYAERVEMARMASINSIN.CYRREREINDLEORESNEVELYVERVEMARMAR
 ///NSIN CYRREREINPLEORIS NEVELVERVE MARMAR.SERPINGYRREREINPLEORIS' ATVR.EVREAEMARSLIMEN
 ///ESTABERBER SATVR.FYFEREMARSHIMEN SALLSTA BERBEAISCY²VR FYFEREMARS LIMENSAVISIABERBER
 ///VNISALTERNEIADVOCADITCONCTOS SEMUNISALTERNEIADVOCAPITCONCTOS SIMVNISALTRRVIEADYOCALIT
 ///OSENOMARMORIVVATO ENOSMA³... RIVVATOENOSMAMOR.IVVATOTRIVMPETNVMPETRIVMPETRIVM
 ///MTEPOST TRIPODATIONEMDEINDESIGNORVIPVELICI.INTROIER ETLIBELLO SACCEPERVNT

Quintilianus 4,4,13 : « nam ut *Valesii*, *Fusii* in *Valerios Furiosque* venerunt, ita *arbos*, *labos*, »
 » *vapos* etiam et *clamos* ac *LASES*.... fuerunt. » Terentius Scaurus p. 13, 13 Keil : « Item
 » †*Furvos* dicimus quos antiqui †*Fuscus*, et *aras* quas illi *asas*, et *Lares* quos †*LASSES*. »

1. *Pleores* apud Jordan.
2. Prius *v* super *c* incisum.
3. Litterae *a* et *r* me quidem iudice legi nequeunt.

In *advocapit* (si quidem haec vox genuina est) *p* scriptum est *prob*, ut *t* *pro d* in *Alixentrom*, *Casentera*, *Catamitus*, *c* *pro g* in *Catamitus*, *amurca*; ad Martem id futurum referendum est; ideo rursus ille per futurum imperativi supplicatur; quasi per dialogum a singulis viris singuli versus cantantur (ideo carmen dicitur *descindi*). *Semones*, quos Mars advocaturus est, eosdem esse arbitror atque *Lases*.

Nuper de carmine fratrum Arvalium disseruit Jordan (*Kritische Beitræge zur Geschichte der lateinischen Sprache*). Item coram Academia Inscriptionum initio hujus anni Michael Bréalexplanationem totius carminis proposuit; sed is metri rationem non habuit; quin a « carmine » ipso, quod fratres Arvales « descendentes » canebant, aliena judicavit verba *semunis alternei advocapit conctos*; quasi prosa oratione ita liceret adjectivum *conctos* a substantivo *semunis* sejungere, qua de re valde dubito. Quod nos vetera novaque interpretamenta taciti modo sequimur modo praetermittimus, hoc mirari noli : nam carminis fratrum Arvalium explicatio volumen requireret integrum.

Elogia Scipionum.

Ritschl, Priscae latinitatis monumenta, tab. XXXVIII E.
Corpus inscriptionum latinarum I n° 32, VI n° 1287.

HONC OINO. PLOIRVME . COSENTIONTR	
DVNORO . OPTVMO.FVISE.VIRO.	
LVCION.SCIPIONE.FILIOS.BARBATI	
CONSOL.CENSOR.AIDILIS.HIC.FVET.A	
HEC.CEPIT.CORSICA . ALERIAQVE.VRBE	
DEDET.TEMPESTATEBVS.AIDE.MERETO	

Incisum est hoc epigramma in sepulcro L. Cornelii Scipionis, L. Barbatif., Cn. n.; ille fuit consul anno ab urbe condita 495, ante Christum natum 259, censor anno post. Versus ipso in titulo more hodierno distincti sunt; integri secundus tertiusque, reliqui fracto lapide mutili. In tertio FILIOS a lapicida, ab ipso carminis auctore potius puto scriptum fuisse FILIO, quod *filium* valeret, ut oino *unum*, DVNORO *honorum*, OPTVMO *optimum*, VIRO *virum*; itaque sic interpretare: « Hunc unum plurimi consentiunt, Romae¹ honorum optimum fuisse virum, Lucium Scipionem filium Barbatif. Consul, censor, aedilis hic fuit apud vos (cf. infra p. 228); hic cepit Corsicam Aleriamque urbem..., dedit Tempestalibus aedem merito.... » — Simillimum fuit elogium A. Atilii Calatini, qui consul fuit anno post L. Scipionem uno, scilicet ante Christum natum 258, iterumque anno 254: hujus viri sepulcrum in via Appia extra portam Capenam haud ita longe a sepulcro Scipionum urbique ut videtur propius exstructum fuit; elogium elogio Scipionis ut tempore et loco proximum ita eodem fere argumento conceptum:

Cicero, Tusculanae quaestiones 1,7,13: « An tu egres-

1. Romae, non Romani supple, ubi lapis solam litteram R servavit. Cf. apud T. Livium 29,11,6 et 29,14,8 « qui vir optimus Romae esset », — « in tota civitate virum honorum optimum esse ». Intellege autem fuisse Romae, non consentiunt Romae.

» sus porta Capena, quom Calatini, Scipionum¹, Metello-
 » rum sepulcra vides, miseros putas illos? » Idem Cicero,
 De finibus 2,35,116 s. : « ... Non ELOGIA MONUMEN-
 » TORUM² id significant, velut hoc ad portam UNO CUI³
 » PLURIMAE CONSENTIUNT GENTES POPULI PRIMARIUM FUISSE
 » VIRUM. Idne consensisse de Calatino plurimas gentes ar-
 » bitramur, primarium populi fuisse, quod praestantissimus
 » fuisset in conficiendis voluptatibus? » Idem Cicero, Cato
 major 17,61 : « Apex est autem senectutis auctoritas. Quanta
 » fuit in L. Caecilio Metello! quanta in ATILIO CALA-
 » TINO! in quem illud ELOGIUM : UNICUM PLURIMAE CON-
 » SENTIUNT GENTES POPULI PRIMARIUM FUISSE VIRUM⁴. No-
 » tum est totum carmen⁵ incisum in sepulcro. Jure igitur
 » gravis, cujus de laudibus omnium esset fama consen-
 » tiens. »

Equidem in primis utriusque elogii versibus (nam primos versus laudare Ciceronem satis apparet) disticha saturnia dactylicis similia agnosco, id est, in quibus post alterius versus arses tertiam et sextam omittantur theses. Nam ut feritur distichum dactylicum :

[Parve, nec| invade]o, sine| me, liber|, ibis in| urbem|,
 [Ei mih|, quod domi]no() non licet| ire tulo()|,

1. Ex ordine nominum colligitur sepulcrum Calatini urbi propius stetit.
2. Litteris quadratis majoribus exprimuntur in hoc Libro Priore eae voces, quae carmina saturnia, auctores, monumenta designant. Litteris quadratis minoribus exprimuntur ipsa carminum saturniorum fragmenta.
3. Madvig in editione tertia : « Codices fide digni : *ad portam uno cum* » (Pall. 1,4,5,6, Davisiani plures, Oxx. γψ, Spir. [B]; Gud. 2 *imo cum*, Pal. 2 *uno complurimae*); paucissimi *uno cui* (Pal. 3, unus fortasse et alter » Dav., U, ut videtur. Quod vulgo legebatur ante Orellium : *ad portam : uno ore cui plurimae* cet., nescio a quo editore invecum sit (*ore uno cui* » Junt. Si recte Oxx. notarunt, in Eξ legebatur : *ad portam : ore cui plurimae*, sed valde dubito)..... In Catone codices etiam antiquissimi habent : » *Atilio Calatino, in quem illud elogium unicum plurimae consentiunt* » cet. »
4. Codex Parisiensis 6332, quem contuli, fol. 86 r° b *virium* (saec. x).
5. Sic codices Parisiensis 6332, Erfurtensis. *Notum totum est carmen* codices Monacenses 4611 et 15964, Rhenaugiensis 127. *Notum totum carmen est* codex Monacensis 7809. Male *totum* delet Carolus Halm.

ita et saturnia disticha feriri debent :

Honc| oino| ploiru|me co|senti|ont| R|omai||

Dvo|noro| optu|mo()| fūi|se vi|ro()|.

†U|no cum| pluri|mae con|senti|unt| gentes|

Populli pri|mari|um()| fūis|se vi|rum()|.

Quin fortasse casu non est factum ut in saturniis distichis, sicuti persaepe in ovidianis, utraque versuum qui synco-
pam passi sunt hemistichia homoeoteleuto inter se
jungerentur; quod talis syncopae quodammodo signum
est similiterque reperitur in Horatii asclepiadeis, ut |Ter-
ra|rum domi|nos()| evehit| ad de|os(), atque iambicis post
archilochios positis, ut Tra|huntque| sic()|cas()| machi|nae
ca|ri()|nas()|. — Prima verba in Calatini elogio corrupta sunt,
uno cum vel *unicum*; hodie vulgo *hunc unum* legere volunt
propter illud elogii Corneliani HONC OINO, quamquam intel-
legi vix potest quo pacto amanuenses in eundem errorem
inciderint et qui libros De Finibus et qui Catonem majorem
descripserunt. — Fortasse, qua de re primus Buecheler cogi-
tavit¹, Cicero veteris sermonis formas servaverat (*oino* ergo
vel *uno* pro *unum*), sive eas recte intellegebat, sive *uno* pro
vetere dativo habens *uno consentiunt* ita interpretabatur :
uni tribuunt consentientes. Utut igitur est, ille qui carmen
conscripsit hoc videtur voluisse : *unum complurimae con-
sentiunt gentes*.

Sed fors quaeres : Si tituli ambo a distichis incipiunt,
qui fit ut in elogio Scipionis neque tertius versus et quar-
tus neque quintus et sextus similia disticha efficiant? nam
sic feriendi sunt :

3 Lu|eio| Scipi|one| fili|o(s) Bar|bati.

4 Con|sol, cen|sōr, ai|dili-| hic fu|ēt a|[pud vos],

5 Hec| cepit| Corsi|ca A|leriaque| urbe| [elasid²],

6 Dedet| Tempe|state|bus ai|de mere|to[d] votam|].

1. Neue Jahrbuecher fuer Philologie LXXXVII (1863) p. 328.

2. *Clasid*, id est *classe*, supplevit Buecheler. Litterae C in lapide vesti-
gium aliquod videtur exstare.

Ibi syncopam versus quartus neque in tertio pede neque in sexto admittit; sextus si in tertio pede admittere cre-
datur *Dedet| Tempe|state|bus()* |, feriendum sit *|aide| me-
reto|*, neque plus una syllaba in sexta sede suppleri possit.
Ego etsi quo difficultatem removerem non haberem, nihilo-
minus responderem sine ulla dubitatione syncopam pali
tertium pedem in *Dvo|noro| optu|mo()* et *Populi pri|ma-
ri|um()*, immo etiam de sexti pedis syncopa in *fuis|se vi|ro()*
vel *fuis|se vi|rum()* dubitari non posse, sive in *viro* et *virum*
corriperetur *i* sive ut apud Naevium (supra p. 85) produci
deberet; certam igitur distichorum lectionem esse; quamvis
forma carminis concinnior excogitari posset, quam quae ex
uno disticho et quattuor versibus singularibus constaret,
jure tamen nos negare nequire quod ipsi oculis nostris di-
stincte perspiceremus. Quid autem? illa difficultas levissima
videbitur, si nobiscum admiseris epigramma ex duabus
partibus esse conflatum. Scilicet distichum vetustius est,
versus singulares quattuor sunt recentiores. Poeta, qui
carminis componendi negotium suscepit, ex alio elogio di-
stichum integrum exscripsit, neque verba neque pedes im-
mutare ausus vel curans; versus 3,5,6 propter nomina
propria ex se ipse non potuit quin fingeret; versum quar-
tum aut itidem finxit aut aliunde excerpit.

At distichum si poeta alibi scriptum invenit, ubi, inquires,
id fuit? Haud longe, puto, a Scipionis nostri sepulcro; nam
patris Barbati vetustius epigramma, malo nostro erasum in
lapide, duorum versuum, id est unius distichi longitudinem
aequabat, sicuti in tabula Ritscheliana primo aspectu mani-
festum fit; hoc autem epigramma minime dubito quin
(praeter forsitan quae rei sunt orthographicae) sic conce-
ptum fuerit :

Honc oino ploirume cosentiont Romai
Dvonoro optumo fuisse viro.

Nam id nomen (ut ita dicam), *vir* vel *virum honorum
optimus*, in domo Scipionum hereditarium fuit.

Pomponius enim in Digestis (1,2,2,35-38) vetustissimos urbis Romae juris consultos nominat : 1° Papirium, quem supra § 2 dixit regnante Tarquinio Superbo vixisse ; 2° Ap. Claudium decemvirum ; 3° Appium Claudium Appiae viae conditorem, qui consul annis ante Christum natum 307 et 296 fuit ; 4° « *post eos* » Sempronium cognomine Σοφόν, anno 304 consulem ; 5° *Gaium Scipionem Nasicam*, « *qui optimus a senatu appellatus est*, cui etiam publice domus in Sacra Via data est, quo facilius consuli posset » ; 6° Quintum Mucium, « *qui ad Carthaginienses missus legatus, cum essent duae tesserae positae, una pacis altera belli, arbitrio sibi dato utram vellet referret Romam, utramque sustulit et ait Carthaginienses petere debere utram mallent accipere* » ; 7° « *post hos* » Ti. Coruncanium, qui consul fuit anno 280. Duplicem hic de temporibus errorem sibi docti videre visi sunt : eadem aetate, qua Sempronius Sophus vixit, atque ante Coruncanii aetatem, a Pomponio duos locatos esse viros, qui re vera multis annis et Sempronio et Coruncanio recentiores fuissent ; praeterea eorum nomina sive ab ipso Pomponio sive ab amanuensibus esse corrupta, nam Gaius Scipiones non fuisse, pro Q. Mucio legendum esse Q. Maximum ; *Publium illum Scipionem Nasicam* superioris Africani patruem hic tangi, qui centum post Sempronium Sophum consulem annis (204) a senatu *vir* (vel *virum*, id est *virorum*) *honorum optimus* appellatus est¹, cumque eo Q. Fabium Maximum, qui anno 218² in sinu togae pacem et bellum Carthaginiensibus portavit.

Nos errorem in praenomine *Gaio* latere facile concedimus ; in reliquis erravisse Pomponium nobis persuadere non possumus. Nam quis fidem hominis doctissimi, Antoninorum aequalis, ita pro nihilo nos habere docebit, ut eum credamus duos clarissimos viros vetustiores fecisse saeculo toto atque integro, quorum nomina in fastis consu-

1. T. Liv. 29,14,8.

2. T. Liv. 21,18,13.

laribus legerentur, qui per se magna fruere fama, quae tempore Hannibalis floruisse et in negotiis secundi belli Punici gerendis essent partibus haud parvis functi? Neque (ut primum de Q. Mucio et Q. Maximo agamus) fabulae apud Pomponium Liviumque servatae satis apte inter se conveniunt; Maximus enim Carthaginenses prior eligere jubet, post ipse jussus eligit bellum; contra Mucius jubetur antequam jubeat; Maximus pacem bellumque in sinu togae portat, ante Mucium sunt duae tesserae positae, quarum unam ad senatum referre debet. Cur igitur Q. Mucium negemus fuisse ante Q. Fabium Maximum? Forsitan ille ex majoribus illorum Muciorum fuit, qui saeculo ante Christum natum altero juris peritissimi habiti sunt. Is (nisi de tesseris deque sinu togae meras fabulas habemus) initio belli Punici primi anno 264, Maximus initio secundi anno 218 Carthaginem missus est, Muciique Maximus tum meminerat. Quod autem Mucius anno 264 Carthaginem missus senior esse debet Coruncanio, qui jam anno 280 fuerat consul, id fortasse animum nostrum minime impediret, si exstarent libri T. Livii de bello Punico primo; sed etiam iis deperditis in tali difficultate haerendum non est.

Nunc redeamus ad Scipionem. Praenomen *Gaius* emendat cui libebit; hoc enim ad nos nihil refert. Agnomen *Nasica* in suspitione est, quia ante Africani patrualem non reperitur; sed quis scit an idem agnomen tamen habuerint ejus majores ejusve cognati? Nam similiter duos cognatos *Scipiones* invenimus *Barbatos* (quod agnomen ut *Nasica* a conformatione faciei ductum), *Publium* anno ante Christum natum 306 dictatorem et *Lucium Cn. f.* anno 298 consulem¹. Fac autem id omnino certum esse, ante Africani patrualem nullum fuisse *Nasicam*; nonne proclivius est agnomen ex T. Livio in Pomponii textum invectum putare², quam ipsum

1. Vide Mommsen, *Corpus inscr. Latinarum* I p. 12-13.

2. Similiter apud Pomponium in Digestis 1,2,2,2 praenomen invectum est *Sextus* ex 1,2,2,42, eum duo Papirii inter se confunderentur, *Sextus* scilicet atque ille, quem Pomponius 1,2,2,36 *Publium*, Dionysius Halicarnasensis Antiq. 3,36 Γάζον appellat.

Pomponium erroris turpissimi arguere? Relictis ergo ejus modi argutiis, de nominibus tacendum est, de re ipsa disputandum. Quae res in T. Livii annalibus multo magis miranda videtur multoque incredibilior quam unus et alter scribarum interpolatorumque error. Matrem scilicet deum is ex oraculi responso excipere hospitio debuit, *qui vir optimus Romae esset* (T. Liv. 29,11,6); patres judicaverunt *in tota civitate virum honorum optimum esse* (29,14,8) non senem auctoritate gravem, non ducem victoriis clarum, non principem senatus, verum *adulescentem nondum quaestorium*; neque homo est qui sciat *id quibus virtutibus inducti ita judicarent* (29,14,9). At, puto, Scipionis parum curabant virtutes; nomen potius respexerunt, quod ille ab avo L. Scipione et, nisi fallor, a proavo Barbato per hereditatem acceperat, *Romae virum honorum optimum*.

Hanc disputationem ut paucis verbis nunc comprehendam, *Romae vir* vel *virum honorum optimus* appellatus fuit circa annum 300 ante Christum natus ille Scipio, qui in Digestis *Gaius* et *Nasica* vocatur, quique juris peritissimus fuit; itidem medio saeculo tertio L. Scipio, L. Barbati filius; itidem exeunte saeculo, anno 204, hujus nepos P. Scipio Nasica. Ergo eadem appellatione frui debuit lege Corneliae domus L. Barbatus, eaque in elogio eraso Barbati restituenda est, quod elogium ex uno disticho constabat; denique is, qui Lucii filii elogium confecit, integrum distichum in usum suum convertit.

Ex his apparet, Calatini elogium ad instar titulorum Cornelianorum effectum esse potius quam elogium L. Scipionis ad instar Atiliani.

Ritschl, Priscæ latinitatis monumenta, tab. XXXVII n. Corpus inser. latinarum I n° 30, VI n° 1285.

////////////////////////////////////

////////////////////////////////////CORNELIVS.LVCIVS.SCIPIO.BARBATVS.GNAIVOD.PATRE

PROGNATVS.FORTIS.VIR.SAPIENSQVE—QVOIVS.FORMA.VIRTVTEL.PARISVMA

FVIT—CONSO.L.CENSOR.AIDILIS.QVEI.FVIT.APVD.VOS—TAVRASIA.CISAVNA

SAMNIO.CEPIT—SVBICIT.OMNE.LOVCANAM.OPSIDESQVE.ABDOVCIT

De vetustiore disticho, in lapide eraso, vide supra p. 224. Consul fuit L. Cornelius Cn. f. Scipio Barbatus anno ab urbe condita 456, ante Christum natum 298, censor anno a. C. n. 290; ejus morte recentior titulus erasus, eraso recentior quem habemus. Hunc autem docui etiam recentiorem putant quam elogium L. Scipionis, nostri Barbati filii (supra p. 221), quod anno a. C. n. 258 posterius est. — Ne forte nomina Barbati soluta oratione fuisse scripta putes, velat ordo gentilicii et prænominis; nam nisi metro cogereetur qui titulum composuit, ponere debebat L. Cornelius, ita ut prænomen et nomini gentilicio praeiret et mera nota L. indicaretur.

Carmen incisum in sepulcro L. Cornelii Cn. f. Scipionis Barbati sic constitue, ipso lapide duce, in quo lineolis versiculi distinguuntur (vide in opposita pagina tabulam) :

Cor|neli|us Lu|cius| Scipi|o Bar|batus ;
 Gnai|vod¹ pa|tre pro|gnatus|, fortis| vir sapi|ensque ;
 Quo|jus for|ma vir|tutei| parisu|ma² fuit ;
 Con|sol³, cen|sor, ai|dilis⁴ | quei fu|et⁵ a|pud vos ;
 Tau|rasia, Ci|sauna⁶, Samni|o⁷ cepit,
 Subi|git o|mne⁸ Lou|canam| opsi|desque ab|ducit⁹.

Pro *fortis* pronuntiandum est *forti* (supra p. 25). Ea aetate adhuc pronuntiabatur *consor*, *fuit* (p. 44), item *Lucius* (p. 76). In versu tertio lege *fuit*, in quarto potius *fuit* (p. 78).

Versus alterum, tertium, sextum etiam sic legere posses :

Gnai|vod patre| pro|gnatus|

Quo|jus forma| vir|tutei| parisu|ma| fuit.
 Quo|jus forma| virtu|tei pa|risu|ma| fuit.

Subi|git o|mne| Loucanam| opsi|desque ab|ducit.

Quod ad praesens tempus in *subigit* et *abducit* attinet, conferendus est versus ex tabula triumphali incerta :

Magnam numerum *triumphat* hostibus devictis ;

item versus ex tabula triumphali Glabrionis :

Fundit, fugat, prosternit maximas legiones.

Sic fortasse in tabula Mummiana (infra p. 235) *redit* pro *redieit* scribendum est.

1. Id est, *Gnaevo, Gnaeo*.

2. Id est, *cujus forma virtuti parissima*.

3. Id est, *consul*.

4. Id est, *aedilis*.

5. Id est, *qui fuit*.

6. Id est, *Taurasiam, Cisaunam*.

7. Id est, *Samnium* (vel, ut alii volunt, *in Samnio*).

8. Id est, *omnem*.

9. Id est, *abducit*.

Ritschl, *Priscae latinitatis monumenta*, tab. XXXIX.
 Corpus inscriptionum latinarum I n° 33, VI n° 1288.

QVEI.APICEINSIGNE.DIAL////AMINIS.GESISTEI
 MORS.PERFE////TVA.VT.ESSENT.OMNIA
 BREVIA. HONOS.FAMA.VIRTUSQVE
 GLORIA.ATQVE.IN.GENIVM.QVIBVS.SEI
 IN.LONGA.LICV≡SET.TIBEVTER.VITA
 FACILE.FACTEI≡SVPERASES.GLORIAM
 MAIOR.VM. QVA.RE.LVBENS.TE.INGREMI
 SCIPIO.RECIP≡T. TERRA.PVBLI
 PROG NATVM.PVBLIO.CORNELI

Elogium quod statim post mortem P. Scipionis in lapide insculptum est, ut cetera Scipionum elogia, sex non plus constabat versibus. Postea ante versum primum novus versus in spatio angusto minoribus litteris est scriptus. Quod animadvertit primus Franciscus Buecheler, *Neue Jahrbuecher fuer Philologie* LXXXVII (1863) p. 329 s. Fortasse, ut putavit Andreas Spengel (*Philologus* XXIII p. 88), etiam serius vox *quei* in initio addita est.

In lapide versus interstitiis distinguuntur. Sic carmen constituito :

[Quei apice| insigne¹ Di|alis] flami|nis ge|sistei²,]
 Mors| perfe|cit, tua ut| essent| omni|a] brevia,
 Ho|nos, fa|ma vir|tusque|, gloria| atque in|genium].
 Quibus sei³ in lon|ga licu|iset⁴ tibe⁵ uti|er] vita,
 Facile fa|cteis supe|rases⁶ glori|am maj|orum.
 Qua| re lu|bens te in| gremiu⁷], • Scipi|o], recipit,
 Ter|ra, Pub|li, pro|gnatum| Publi|o, Cor|neli.

In tertio versu etiam sic legi posset :

Honos|, fama|, vir|tusque]

1. Id est, *apicem insignem*.
2. Id est, *gessisti*.
3. Id est, *si*.
4. Id est, *licuisset*.
5. Id est, *tibi*.
6. Id est, *factis superasses*.
7. Id est, *gremium*.

In quarto *utier* propter *tibe* corripitur. In ultimis mira verborum collocatio satis superque indicat titulum prosa oratione conceptum non esse. Sic enim intellege : Quare, o P. Corneli Scipio, terra lubens recipit in gremium suum te, prognatum Publio. — Quis hic sit P. Scipio, ignoratur; fortasse Africani majoris filius. Ipsius Scipionis Africani elogium fuit, nunc deperditum; duos tantummodo versus inde Trebellius Pollio servavit, qui Ennio tribuit. Vide infra § 11.

Ritschl, Priscae latinitatis monumenta, tab. XLI. Corpus inscriptionum latinarum I n° 34, VI n° 1289.

L.CORNELIVS.CN.F.CN.N.SCIPIO. MAGNA.SAPIENTIA
 MVLTAQVE.VIRTVTES.AETATE.QVOM.PARVA
 POSIDET.HOC.SAXSVM.QVOIEL.VITA.DEFECIT.NON
 HONOS.HONORE.IS.HIC.SITVS.QVEI.NVNQVAM
 VICTVS.EST.VIRTVTEI.ANNOS.GNATVS.XX.IS
 L≡EIS.MANDATVS.NE.QVAIR.ATIS.HONORE
 QVEI.MINVS.SIT.MAND///V//

Carmen hoc est (nam in paenultimo versu jam vix dubitatur quin suppleri debeat *loceis*, non *Diteist*¹ vel similia; in ultimo *mandatus* quamquam parum placet atque a proximo repetitum videtur, tamen quod in ejus locum plerique volunt *mactus* parum fidei habet) :

Ma|gna sapi|enti|a² mul|tasque| vir|tutes
 Ae|tate| quom³ parua⁴ | posi|det hoc| saxsum⁵,

1. Certo omnis vox rejicienda est, quae thesin antepaenultimam longam efficiat.

2. Id est, *magnam sapientiam*.

3. Id est, *cum*, praepositionis sensu.

4. Illa aetate melius *pārūa* cum a correpta quam *parva* dixeris (supra p. 82).

5. Id est, *possidet hoc saxum*.

Quoi|ei¹ vi|ta de|fecit|, non ho|nos, ho|nore².
 Is| hic si|tus, quei³ nunquam| victus| est vir|tutei⁴;
 An|nos gna|tus vi|ginti| is lo|ceis⁵ man|datus :
 Ne| quaira|tis ho|nore⁶, quei⁷ minus| sit man|datus.

Minus bene sic legeres :

Is| hic situs|, quei| nunquam
 An|nos gna|tus| viginti| is.....

At in altero versu de dactylo *posidet*, in sexto de anapaesto *quairatis honore* nullo modo cogitari potest.

Ex titulis Scipionum quattuor hic solus est, in quo versus non ipso in lapide distincti sint. Lucius ille Scipio quis sit incertum est.

Exitus saturniorum agnovit Ritschelius in alio titulo, Corp. I.L. I, 37, Priscae latinitatis monumenta tab. XL J.

..... S
 PIONEM
 O.AD VEIXEI

Intellege [*Sci*]pionem, [*qu*]oad vixi.

1. Id est, *cui*.
2. Id est, *honori*. Intellege : cui adolescenti, ut honores capesseret, vita defuit, non decus. Buechelero *honore* accusativus est.
3. Id est, *qui*.
4. Id est, *virtute*, casu sexto.
5. Id est, *locis*, loculis, sepulcro.
6. Id est, *quaeratis honorem*.
7. Id est, *qui* (adverbialiter), cur. Nisi intellegas, honorem quem non acceperit.

Dedicatio Sorana fratrum Vertulejorum.

Ritschl, Priscae latinitatis monumenta, tab. LII A. Tafeln zu Friedrich Ritschl's epigraphisch-grammatischen Abhandlungen (Opuscula philologica Band IV), tab. V. Corpus inscriptionum latinarum I n° 1175.

M . P . V E R T V L E I E I S . C . F .
 Q V O D . R E . S V A . D // E I D E N S . A S P E R
 A F L E I C T A . P A R E N S . T I M E N S
 H E I C . V O V I T . V O T O . H O C
 S O L V T // // // // // // // // C V M A . F A C T A
 P O L O V C T A L E I B E R E I S . L V B E
 T E S D O N V . D A N V N T .
 H E R C O L E I . M A X S V M E .
 M E R E T O S E M O L T E
 O R A N T . S E . // // // // O T I . C R E B R O
 C O N D E M N E S

Primae voces prosae orationis sunt; nominativo casu accipi debent (Marcus et Publius Vertuleji, Gai filii), nam nonnumquam terminatio *is, eis* pro *ī* reperitur; sic infra *LEIBEREIS*. Sequuntur quinque versus saturnii ipso in lapide distincti; in iis restitue *difeidens, asper[e], soluto, decuma, lube[n]tes, voti*. Pro *Hercolei* quod metro repugnat aut *Hercei* pronuntiandum est syllabis duabus aut quattuor fortasse *Herecolei*; scilicet primum ex Ἡρακλῆς fieri debuit **Heracoles*, deinde **Herecoles*, postremo *Hercoles* (sic **balaneum, balineum, balneum*). *Voto* aut cum *hoc* hiatum efficit, ut apud Livium Andronicum *putria* cum *et* (supra p. 71), aut efferre debemus *votod*; illud tamen melius, cum propter omissam in lapide *d* litteram, tum praesertim quia antepaenultima thesis brevis esse solet (supra p. 181); de *|vot'| hoc so|luto|* cogitare non debemus. Sensus

hic est : Quod re sua diffidens aspere afflicta parens timens
 hic vovit, voto hoc soluto, decima facta pollucta, liberi
 libentes donum dant Herculi maxime merito ; simul te, [o
 Hercules], orant, se voti crebro condemnes :

Quod| re sua| diffidens| aspe|re affleicta
 Pa|rens ti|mens heic| vovit|, voto| hoc soluto,
 Decu|ma fa|cta pol|lucta|, leibe|reis lu|bentes
 Do|nu da|nunt| Herclei| maxsu|me| merito ;
 Se|mol te o|rant, se| voti| crebro| con|demnes.

Sic sed minus recte legere posses :

Quod| re sua| diffidens| aspere| affleicta.
 Do|nu da|nunt He|recolei|

Recte quod ad sententiam attinet Buecheler comparat
 titulum Corp. inser. latin. 1, 1290 : ... d]edit L. Aufidi
 D[... de]cuma facta [.....] i mer. iterum [.....] te
 orat tu es [.....] deus quei tou[... ..] pacem petit ad-
 jouta.

Tituli varii.

Ritschl, *Priscae latinitatis monumenta*, tab. LI A. Tafeln zu Friedrich Ritschl's epigraphisch-grammatischen Abhandlungen (*Opuscula philologica* Band IV), tab. III. *Corpus inscriptionum latinarum* I n° 541, VI n° 331.

L . M V M M I . L . F . C O S . D V C T
 A V S P I C I O . I M P E R I O Q V E
 E I V S . A C H A I A . C A P T . C O R I N T O
 D E L E T O . R O M A M . R E D I E I T
 T R I U M P H A N S . O B . H A S C E
 R E S . B E N E . G E S T A S . Q V O D
 I N . B E L L O . V O V E R A T
 H A N C . A E D E M . E T . S I G N V
 H E R C V L I S . V I C T O R I S
 I M P E R A T O R . D E D I C A T

Consul fuit L. Mummius anno ab urbe condita 608, ante Christum natum 146. Ejus autem tituli jam sermo idem fere est, qui in monumentis aetatis augusteae deprehenditur (nam tunc quoque *redieit* scribi poterat); nota tamen *Corinto deleto* scriptum esse, non *deleta*; mera compendia scripturae sunt *duct* pro *ductu*, *capt* pro *capta*, *signu* pro *signum*. *Corinto* sine adspiratione scriptum veterem scribendi morem repraesentat solum; *triumphans*¹ autem si anno 146 vel proximo incisum est, vetustissimum omnium hoc est exemplum in latinis monumentis adspiratae mutae, nam ut *Bacanal* et *Corintus* ita vulgo scribebant *Aprodisius*, *Delpis*, *Dipilus*, *Menopilus*, *Melerpanta* (Βελλεροφόντης), *Niceporus*, *pallerae*, *Pampilus*, *Pilargurus*, *Pilemo*, *Pileros*, *Pilipus*, *Pilodamus*, *Pilolaus*, *Pilomusus*, *Pilonicus*, *Pilotaerus*, *Pilotimus*, *Pilumina*, *Prune*, *Sisipus*, *Stepanus*, *triumpe*, *Trupe*, *Trupo* (quae formae omnes in titulis liberae rei publicae inveniuntur: C.I.L. I p. 600). Atque, ut ani-

1. Haec scripseram, ubi animadverti etiam *Achaja* in nostro titulo adspirationem admittere; cujus formae Ritschelius cum disputaret oblitus est.

madvertit Ritschelius (Opuscula IV p. 90), « primum post » Mummium aspirationis exemplum lex agraria¹ offert in » CORINTHIORVM, quamquam et ibidem CARTAGO legitur et » huic proxima aetate additae *h* litterae exemplum nullum » offert. » Mummii aetate non solum *trumpans*, sed etiam *Hercolis*, non *Herculis* expectares; magisque placeret *hanc aedem* quam *hanc*, *inperator* quam *imperator*, de quibus rebus praeclaram vide Ritschelii disputationem; admirationemque movet quod neque in *Mummi* neque in *bello* geminatio consonantis omissa est.

Recte igitur Buecheler id carmen « ex antiquiore tabula » descriptum et immutatum » arbitratur, non in genere scripturae modo offendens, sed etiam in metro; nam nemo adhuc ultimas voces in saturnios justos redigere potuit. Aliter alii, nos sic carmen constituimus, ultimum tantummodo verbum velut versui vel versibus substitutum rejicientes, *vorat* pronuntiantes pro *voverat* et *Herclis* pro *Herculis*² (ut in dedicatione Vertulejorum *Herolei* pro *Hercolei*), *ejus* priore correpta, ne thesis quarti pedis impura sit (supra p. 181) neve inter duo vocabula dividatur (p. 54 et 88), *quod in bello* correpta in (p. 42):

Ductu| auspicio| imperi|oque| ejus A|chaja| capta.
 Co|rinto| del|to Ro|mam redi|eit tri|umphans.
 Ob| hasce| res bene| gestas| quod in bello| vorat,
 Hanc| aedem et| signu Her|clis Vi|ctoris| impe|rator

In titulo genuino *Romam redit trumpans* stetisse suspicor. Sic enim quarti pedis thesis pura fit; praesens tempus cum illo *dedicat* apte convenit (at pro *voverat*, *voverat* nihil prohibet quin *vovit* scribamus), eodemque modo intellegi debet atque in elogio Scipionis (supra p. 229)

1. Haec anni est ante Christum natum 111.

2. Haud casu factum videtur, ut scriberetur *ve* in *voverat* et *u* in *Herculis*. Nam in lapide eae voces diductis litteris incisae sunt, cum spatium superesset; contra « odioso operae compendio », ut Buecheler ait, *capt sine a et duct sine u* spatio deficiente scriptum est.

subigit et abducit, alibi triumphat, alibi fundit, fugat, prosternit.

Ritschl, Priscae latinitatis monumenta, tabula LXIX D.
Corpus inscriptionum latinarum I n° 1006.

HOC. EST. FAC. TVM. MONVMENTVM 1
MAARCO. CAICILIO
HOSPES. GRATVM. EST. QVOM. APVD
MEAS. RESTITISTEI. SEEDES
B. ENE. REM. GERAS. ET. VALEAS
DORMIAS · SINE. QVRA

Distinctis versibus, « litteris saeculi fere septimi » ab urbe condita, in sepulcro hominis ignoti pulcherrimum hoc poematum scriptum est. Nihil est adnotandum praeter scribendi rationis quae Accio placuerat exempla *Maarco* et *seedes*, veteresque formas *Caicilio*, *restitistei*, *qura*. Saturnios sic ferito :

Hoc| est fa|ctum monu|mentum| Maarco| Cai|cilio.
Ho|spes, gratum| est, quom a|pud meas| resti|tistei| seedes.
Bene| rem ge|ras et| valeas|, dormi|as sine| qura.

Ritschl, Priscae latinitatis monumenta, tab. LXXXVIII.

Corpus inscriptionum latinarum I n° 1013.

.....M. MARCEI. VERGILEI. EVRYSACIS. PISTORIS. REDEMP TORIS. APPARET.

N° 1014.

EST. HOC. MONIMENTVM. MARGEI. VERGILEI. EVRYSACIS
PISTORIS. REDEMP TORIS. APPARET

N° 1015.

EST. HOC. MONIMENTVM. MARCIVERGILIEVRYSAC....

1. Litterae NT in lapide junctae.

Corpus inscr. latinarum I n° 1016.

FVIT. ATISTIA. VXOR. MIHEI
 FEMINA . OPITVMA . VEIXSIT
 QVOIVS . CORPORIS . RELIQVIAE
 QVOD . SVPERANT. SVNT. IN
 HOC. PANARIO

Frustra in his titulis quidam integros saturnios quaesiverunt, miratique sunt exitum versus *panario* productamque praepositionem in *redemptoris*, atque similia somnia excogitavere. Nam propter *rēdux* (id est *rēd-dux*) minime productio praepositionis ante vocalem admitti potest. Nisi fallimur Eurysaces nullo modo versus veros confecit aut conficiendos sibi curavit¹; veteres titulorum saturniis conceptorum formas in usum suum convertit; nomina sua et Atistiae ibi infersit, item nomen illius *panarii*, sub quo pistricem pistor defunctam requiescere voluit. Nihil igitur hinc elicere fas est praeter pauca frustula saturniorum.

In ipsius Eurysacis titulo nihil genuini est praeter initium, quod in memoriam titulum revocat M. Caecilii, *Hoc est factum monumentum*...

Est| hoc moni|mentum|... ..

Atistiae titulus duobus corruptis versibus constat. In priore *Atistiae* pro alio nomine fortasse positum est, ut sic prius exempli gratia steterit versus

Fu|it [Va|leria] u|xor mihi|, femina| optuma| veixsit;
 at vox dactylica *optuma* pro trochaeo stare antiquitus non potuit (supra p. 54, 88, 150); itaque in antiquissima forma exulare omne nomen debuit:

Fu|it u|xor mihi|, femina| optu|ma| veixsit.

Versus alter nimis longus est; delet Buecheler *quod superant*, ego *corporis* libentius sustulerim. Pro *panario*, quae vox ultima est, aut *monimento* duce Buechelero aut simile quid restituas:

1. Cogitasse tamen de versibus Eurysacem demonstrat praenomen omnibus litteris, *Marcei*, *Margei*, *Marci*, non mera nota *M.* scriptum.

Quojus| reliqui|ae quot| superant| sunt in| hoc sepulcro.

Frustula versuum recte, ut opinor, agnovit Ritschelius etiam in titulo C.I.L. I, 1018 : QUOIVS FORMAT... VICERVNT MORES FI... (confer versum ex elogio Barbatii, supra p. 228, *Quojus forma virtutei parisuma fuit*).

Corpus inscriptionum latinarum I n° 1080.

POMPEIA.ASCLEPIAS.HEIC.SEPVLTA.EST
AMANTISSVMA.SVIS.FIDE.MAXSVMA.PIA

Versus alter ut saturnius ferri potest, dummodo concesseris *pia* olim priore syllaba producta dictum esse ut *fui*:

Aman|tissu|ma sulis, fide| maxsu|ma|, pia.

Prioris versus exitus itidem in saturnii formam quadrat:

. | heic sepulta est.

Alia frustula saturniorum dubitans collegit Buecheler, *Index scholarum... per menses aestivos a. 1876* (Bonnae) p. 10 s. adnot.; inter quae haec ex C.I.L. I, 1071 :

Heis| sunt dulo con|cordes|

et haec ex Inscr. regni Neapolitani 3829 :

Ro|go te|, mi vi|ator|, noli| mi no|cere.

Monumentum Ancyranum lat. 2,21 et graec. 5,16. Vide infra, II, II, 1.

[Corpus inscriptionum latinarum I p. 285. Vide Indicem hujus voluminis sub vocibus *Albini* et *Vejos*.]

[Corpus inscriptionum latinarum I p. 287. Vide Indicem hujus voluminis sub voce *complura*.]

§ 2. — De fragmentis

a Varrone, Cicerone, T. Livio laudatis.

A. — Loci ex M. Terentio Varrone.

Varronis De lingua latina operi fons unus codex Florentinus Mediceus Laurentianus plut. 51,10, saeculo xi, in monte Casino ut videtur, litteratura quae vocatur langobardica scriptus. Tamen locus de urbe Roma (5,41-5,56) exstat etiam in codice Casinensi 361, et ipso saeculi xi. Nam reliquos codices, qui saeculi sunt omnes xv, doctis nunc intellectum est ex codice Florentino (aut saltem ex codice Florentini simillimo) defluxisse.

Codicis Florentini scripturae nondum satis bene in univ-
ersum notae; nam collatio ab Henrico Keil in usum Leon-
hardi Spengel facta non est edita. Casinense fragmentum
et ipsum a Keilio collatum accuratissime edidit L. Spengel
in libello cui titulus: *Ueber die Kritik der Varronischen
Buecher de Lingua Latina*¹; is prodiit Monaci in Bavaria
anno 1854.

Varro, De lingua latina 5,43 Mueller. Vide infra, II, II, 6.

Varro, De lingua latina 5,53 Mueller. Vide infra, II, II, 6.

Varro, De lingua lat. 5,410 Mueller. Vide infra ad 7,26.

[Varro, De lingua latina 5,152 Mueller. Vide Indicem
hujus voluminis sub voce *dictator*.]

1. « Aus den Abhandlungen der k. bayer. Akademie der W. u. Cl. VII.
Bd. II. Abth. »

Varro, De lingua latina 6,21 Mueller : « Octobri mense
 » Meditrinalia dies, dictus a medendo, quod Flaccus fla-
 » men Martialis dicebat hoc die solitum vinum novum et
 » vetus libari et degustari medicamenti causa. Quod facere
 » solent etiam nunc multi quom dicant : NOVUM VETUS
 » VINUM BIBO, NOVO VETERI VINO MORBO MEDEOR. » Festi epi-
 tome p. 123 Mueller : « *Meditrinalia* dicta hac de causa.
 » Mos erat Latinis populis, quodie¹ quis primum² gustaret
 » mustum, dicere ominis³ gratia : VETUS NOVUM VINUM
 » BIBO, VETERI NOVO MORBO MEDEOR. A quibus verbis etiam
 » *Meditrinae* deae nomen⁴ conceptum, ejusque sacra *Me-*
 » *ditrinalia* dicta sunt. »

Apud Varronem, puto, et Verrium Flaccum, qui Festo
 auctor fuit, sive mavis apud quem et Varro et Verrius
 Flaccus exscripsit, voces *vinum* atque *morbo* glossematis
 modo additae, quibus sublatis et venustior sententia fit
 et numerus saturnius apparet (apud Varronem autem
 cum bono hoc glossemate *morbo* malum illud *vino* irrepsit).
 Caesura post arsin, thesis paenultima sublata.

No|vum ve|tus bi|bo, no|vo vete|ri| medeor.
 Ve|tus no|vum bi|bo, vete|ri no|vo| medeor.

Varro, De lingua latina 6,27 Mueller : « Primi dies
 » mensium nominati *calendae* ab eo quod his diebus *calan-*
 » *tur* ejus mensis⁵ Nonae a pontificibus, quintanae an
 » septimanae sint futurae, in Capitolio in Curia Calabra sic :
 » DICTAE QUINQUE CALO JUNO COVELLA, SEPTEM DICTAE
 » CALO JUNO COVELLA. »

Pro *dictae* Ursinus ex vetusto codice bis *dies te*, quod

1. Cur uno verbo *quodie* scripserim, vide in *Mémoires de la société de linguistique de Paris*, tome iv, fasc. 3, p. 229.

2. *Primum* om. codex Tricassinus fol. 82 r° teste D'Arbois de Jubainville.

3. *Hominis* cod. Tricass.

4. *Nomen* om. cod. Tricass.

5. *Menses* codex Florentinus.

equidem non intellego; neque vetus ille codex id nisi ex conjectura praebere potuit. *Dict* igitur ex *dieb.*, *ae* ex *te* factum puto¹, ut bis legere debeamus *diebus te*. Ea autem Juno Covella quae calatur, id est vocatur, luna nova videtur fuisse, siquidem aliquid tribuendum est verbis Macrobbii de Nonis et luna nova².

In *calo* correptam *a* fuisse ostendit cum vox cognata *cälendae*³ tum vox composita *nomenclator* (ex *nomencü-lator*, *nomencälator*). Aut igitur *calō* aut *calō* pronuntiaripoterat (supra p. 36) : si dicebatur *calō*, thesis hemistichii prioris paenultima tollebatur; sin *calō*, caesura post arsin habebat locum, syllaba vocis *quinque* ultima vi arsis producebatur. Prima syllaba in *Covella* utrum longa sit an brevis nescitur.

Di|e|bus| te| quin|que| calo, Ju|no Co|vella.
Se|p|tem di|e|bus| te| calo, Ju|no Co|vella.

Di|e|bus| te| quin|que| cal|lo, Ju|no Co|vella.
Se|p|tem di|e|bus| te| cal|lo, Ju|no Co|vella.

Varro, De lingua lat. 6,45 Mueller. Vide infra p. 248.

Varro, De lingua lat. 7,2 et 7,3 Mueller. Vide infra, II, 1, 1.

[Varro, De lingua latina 7,8 Mueller. Vide Indicem hujus voluminis sub voce *templa*.]

Varro, De lingua lat. 7,23 Mueller : « *Ferme aderant*
» *aequore in alto ratibus repentibus*. *Aequor* mare ap-
» pellatum, quod aequatum quom commotum vento non
» est. *Ratis* navis longa[s] dixit, ut NAEVIUS quom ait: CON-
» FERREQUE AUT RATEM AERATAM QUI PERIT ET QUI DUM

1. Nam *t* litteraturae langobardicae pro *a* facile accipitur.

2. Saturnalia 1,15,5 et 9 et 12-13.

3. Primitus **caländae*, unde apud Graecos *καλανδαι* (supra p. 26).

» MARE SUDANTES EUNT ATQUE SEDENTES. *Ratis*¹ dicta navis
 » longa propter remos e. q. s. »

Jam dudum emendatum est *queant* pro *que aut*; etiam fuit qui *perit et* pro adverbio *perite*, *perited* (ut in senatus consulto de Bacchanalibus *facilumed*) positum intellexeret. *Dum*, quod sensu caret, nos in *diu* non sine dubitatione mutavimus. Quo facto duos saturnios habuimus hos :

Con|ferre| queant ra|tem ae|ratam| qui pe|ritet,
 Qui| diu ma|re sud|dantes| eunt at|que se|dentes.

Queant, *diu*, *eant* aut syllabas longas singulas aut breves binas efficiunt. Propter arsin producuntur *ratem* (cum hiatu in caesura), *mare*, *atque*.

Suspicionem movere potest, quod in neutro horum ver-
 suum thesis quarti pedis pura est (supra p. 181).

Fragmenta carminum Saliarium.

Hic omnia quotquot noveramus testimonia de fragmentis carminum Saliarium conjuncta afferre volumus, quia sic explicandi ratio visa est postulare; quod in reliquis carminibus utile non fuisset. Valde doluimus, quod antequam scriberemus nancisci nequivimus Bergkii libellum, *De carminum Saliarium reliquiis*. Post testimonia subibit enarratio.

Varro, De lingua latina 7,26 Mueller²: « *Ca[s]menarum*
 » priscum vocabulum ita natum ac scriptum est, alibi *Car-*
 » *menae* ab eadem origine sunt declinatae. In multis ver-
 » bis, in quod antiqui dicebant s postea †dicunt r, ut
 » in CARMINE SALIORUM sunt haec: COZEULODORIE-
 » SO³, OMNIA UERO⁴ AD PATULA COEMISSE LANCUSIANES DUO-

1. Codex *parteis*. Quae vox fortasse Naevianis adnumeranda erat. *Rates*, qui Varronem laudat, interpolator Fuldensis Servii ad Aen. 1,43.

2. De lectione vide Jordan, Kritische Beitrage zur Geschichte der lateinischen Sprache p. 131 s., Berlin 1879.

3. *Cozeulodorioso* ap. Jordan p. 223, ut ipse mihi scripsit, mendosum est.

4. Codex *omnia* uo cum notis supra scriptis.

» NUS CERUSES DUN; IANUSUE UET PŌMELIOS EUM RECUM

[hic spatium quattuor vel quinque linearum vacuum relictum]

» FEDESUM federum, PLUSIMA plurima, MELIOSEM meliorem,
 » ASENAM arenam, JANITOS janitor. Quare est *Casmena* Car-
 » mena, [ut] *carmina*, *carmen*; *r* extrito *Camena* factum. Ab
 » eadem voce *canite*, pro quo in SALIARI VERSU scri-
 » ptum *cante* hoc versu : DIVUM EMPTA CANTE DIVUM DEO
 » SUPPLICANTE. »

Terentius Scaurus p. 28,6 Keil : « *Cum* quidam per
 » *cum*¹, nonnulli per *quom*. Quidam etiam esse differen-
 » tiam putant, quod praepositio quidem per *c*, [*cum*] *illo*,
 » *cum Claudio*, *cum Camillo*², adverbium aut[em] per *q*
 » debeat scribi, ut *quom legissem*, *quom fecissem*; [sed
 » falluntur], quoniam antiqui pro hoc adverbio *cume* dice-
 » bant, ut NUMA in SALIARI CARMINE : CUINE PONAS
 » LEUCESIAE PRAETEXERE MONTI QUOT IBET ETINEI DE IS
 » CUM TONAREM³. »

Velius Longus p. 51,6 Keil testatur *z* litteram in CAR-
 MINE SALIARI inveniri. Macrobius, Saturnalia 1,9,15
 ex codice Parisiensi 6371 folio 33 verso *a* : « In sacris quo-
 » que invocamus Janum *Geminum*, Janum *patrem*, Ja-
 » num *Junonium*, Janum *Consivium*, Janum *Quirinum*,
 » Janum *Patulcium* et *Clusivium*. » Ovidius, Fast. 1,129
 s. : « Modo namque *Patulcius* idem Et modo sacrificio *Clu-*
 » *sius* ore vocor. » Festi epitome p. 3 Mueller : « *Ado-*
 » *riam* laudem sive gloriam dicebant, quia gloriosum eum
 » putabant esse, qui farris copia abundaret. » Ex ipso

1. *Eum* codex Bernensis saeculi x.

2. Fortasse scribendum *cum Claudio*, *cum illo*, adverbium e. q. s. Pri-
 mum omisit librarius *illo*; reposuit inter lineas; post ex emendatione male
 intellecta illud *illo* et hoc *Camillo* sunt facta. Possis et *cum illo*, *cum*
Claudio, ut vox omissa et reposita fuerit *cum*. — Uncis quae hic sunt
 inclusa, conjectando addita sunt.

3. Sic codex Bernensis saeculi x. In editione Basileensi anni 1527 *eunei*
de his pro etinei de is. In codice Palatino saeculi xv non nisi manu recen-
 tioris haec verba : *Leucesiae praetexere monti quot ihet eunei de his*.

Pompejo Festo glossarium a Scaligero laudatum: « *Adoriosus* ἔνδοξος ἀσπομπήϊος ἀδορνικῆας παμπίος », id est: *Adoriosus* ἔνδοξος, ὡς Πομπήϊος, *Ador* νίκη, ὡς Πομπήϊος. . . .

Festi epitome p. 103 Mueller: « *Janeus*¹ janitor². »
 Festi epitome p. 122 Mueller: « *Matrem Matutam* anti-
 » qui ob bonitatem appellabant, et *maturum* idoneum
 » usui, et *mane* principium diei, et inferi dii³ *manes*, ut
 » suppliciter appellati ἄbono essent, et in CARMINE
 » SALIARI CERUS MANUS intellegitur creator bo-
 » nus. » Festus p. 146 (ex codicis apographis): « MANUS
 » in CARMINIBUS †SAECULARIBUS Aelius Stilo signi-
 » ficare ait bonos, et inferi di *manes* pro boni dicuntur a
 » suppliciter eos venerantibus propter metum mortis, ut
 » *immanes* quoque pro valde... dicuntur. » Festi epitome
 p. 147: « MANUS Aurelius significare ait bonos. Unde
 » dii⁴ *manes* pro bonis dicuntur a suppliciter eos vene-
 » rantibus propter metum mortis, ut *immanes* quo-
 » que pro valde non bonis dicuntur. » Festus p. 205
 Mueller (ex codicis apographis): « PRAECEPTAT in SA-
 » LIARI CARMINE est: saepe praecipit⁵. — PA pro
 » parte⁶ et PO pro *potissimum* positum est in SALIARI
 » CARMINE. — PROMENERUAT item promonet. PRAE-
 » DOTIONT⁷ praeoptant. — PROSPICES prospice. — PESNIS
 » pennis, ut *Casmenas* dicebant pro *Camenis* et *caenas*
 » pro *caenis*. — POLTEO⁸ pro ulteriore. — POLET pollet,
 » quia nondum geminabant antiqui consonantis. — PLI-

1. *Janicus* codex Lindemanni Guelferbytanus I, saeculi xv.

2. Deest hoc lemma teste H. d'Arbois de Jubainville in codice Tricassino, ubi fol. 66 v° ante glossam *Junium* pagina relicta est una vacua.

3. *Di* codex Tricassinus fol. 81 r°, teste D'Arbois de Jubainville.

4. *Di* cod. Tricass. fol. 90 v°.

5. Epitome: « PRAECEPTAT saepe praecipit. »

6. Odofredus Mueller post alios jubet legatur *patre*.

7. Meursius *praedopiunt*, Mueller *praedopiont*.

8. *Pro olteo* legendum esse diximus, *Revue de philologie* 1880 p. 15 et *Mémoires de la société de linguistique de Paris* t. iv fasc. 3 p. 238.

» SIMA¹ plurima. — PRETET TREMONTI praetemunt. pe². —
 » PERFINES perfringas. — PROMERION praecipuum, praeter
 » caeteros meritum, aut *pro medium*³ hoc est participat⁴,
 » aut pro indiviso dicimus. — PRIVICLIO ES⁵ privis, id est
 » singulis. — PETILAM SURAM siccam et substrictam vulgo
 » interpreta[n]tur; Scaevola ait unguam albam equi ita dici⁶.
 » — PILUMNOEPOPLOE in CARMINE SALIARI Romani⁷, velut
 » *pilis* uti assueti, vel quia praecipue *pellant* hostis. »
 Macrobius, Saturnalia 1, 9, 14, ex codice Parisiensi 6371
 folio 33 verso a, de Jano : « SALIORUM quoque anti-
 » quissimis CARMINIBUS DEORUM DEUS canitur. » Ma-
 » crobius, Saturnalia 1, 15, 14 : « cum Jovem ac-
 » cipiamus lucis auctorem, unde et LUCETIUM SALII in
 » CARMINIBUS⁸ canunt. » Festus p. 141 Mueller (ex
 » codicis apographis) : « *Molucrum* non solum quo
 » molae teruntur dicitur... sed etiam tumor ventris
 » qui etiam virginibus incidere solet, ejus meminit
 » Afranius..... Cloatius [et Aelius] etiam in libris
 » sacrorum⁹ *molucrum* esse ajunt lign(e)um quoddam qua-
 » dratum ubi immolatur. Idem Aelius in explanatione CAR-
 » MINUM SALIARIUM eodem nomine appellari ait quod
 » sub mola supponatur. Aurelius Opilius appellat ubi mo-
 » latur. » Epitome Festi p. 140 : « *Molucrum* et quo¹⁰ mo-
 » lae verruntur... et tumor ventris qui etiam virginibus
 » incidere solet. Afranius : *Molucrum* dicitur

1. Mueller *plisuma*. Epitome quoque : « PLISIMA plurima. »

2. Mueller : *prae tet tremonti, praetremunt te*.

3. Mueller *μρότω*, alii alia. Locus sine dubio corruptus.

4. Mueller *particula*.

5. Ursinus *privicloes*, id est « priviculis », ut in epitome p. 19 *ab oloes* pro *ab illis*.

6. Epitome : « PETILAM SURAM significat unguam equi albam. » Lemmata *Plisima* et *Petilam* cum in codice Tricassino fol. 104 v° conferret D'Arbois de Jubainville, nihil adscribendum invenit.

7. Nominativo casu numeri pluralis, non singularis genetivo.

8. Codex Parisiensis 6371 (contuli) folio 38 verso b : *carmine*.

9. Male interpunxit Corssen, Origines poesis romanae p. 73.

10. *Molucrum dicitur et quo* codex Tricassinus fol. 88 v°, teste D'Arbois.

» etiam lignum quoddam quadratum, ubi immolatur. »
 Festus p. 210 Mueller (ex codicis apographis): « *PESCIA* in
 » *SALIARI CARMINE* Aelius Stilo dici ait capitia ex
 » pellibus agninis facta, quod Graeci pelles vocent *pesce*
 » neutro genere pluraliter. » Festi epitome p. 241 Mueller:
 » *PENNATAS IMPENNATASQUE AGNAS* in *SAL[I]ARI¹ CARMINE*
 » *spicas* significat cum aristis et alias sine aristis. [...]
 » *AGNAS* novas voluit intelligi². »

Servii interpolator Danielinus ad Aen. 8,285 ex codice
 Parisiensi 7929: « Quidam dicunt *Salios* a *Morrio* rege
 » *Vejentanorum* institutos ut *ALESUS* *Neptuni* filius eorum
 » *CARMINE* laudaretur, qui ejusdem regis familiae au-
 » ctor³ ultimus fuit. »

Festus p. 325 Mueller⁴ (ex ipso codice): « *Saturno* dies
 » festus celebratur mense decembri... Versus quoque
 » antiquissimi, quibus *Faunus* fata cecinisse hominibus
 » videtur, *saturnii* appellantur. Quibus et a *NAEVIO*
 » *BELLUM PUNICUM* scriptum est, et a multis aliis plura
 » composita sunt. Qui deus in *SALIARIBUS SATURNUS*
 » nominatur, videlicet a *sationibus*. » Epitome Festi
 p. 323: « *SATEURNUS* *Saturnus*⁵. » Inscriptio oenochoes nunc
 Parisiensis musei Campanae in *Lupara* n° 3494 (inspexi),
 cujus effigies in *Ritschelii Priscae latinitatis monumentis*
 tab. X A a et in *Tafeln zu Friedrich Ritschls epigraphisch-gramm. Abhandlungen* (Opusc. philol. B. iv) tab. IX
 A, cf. C. I. L. I n° 48: « *SAHTVRNI POCOLOM*. »

Varro, *De lingua latina* 5,110 Mueller: « *Inscicia* ab
 » eo quod *INSECTA* caro, ut in *CARMINE SALIORUM* est,
 » quod in extis dicitur nunc *prosectum*. »

Varro, *De lingua latina* 6,45 Mueller: « Itaque *SALII*
 » quod cantant *MEMURII VETERUM* significant [*veterem*⁶] *me-*

1. *Salari* etiam cod. Tricass. fol. 105 v°, teste D'Arbois de Jubainville.

2. *Intellegi* cod. Tricass.

3. *Auctae* editio Danielis.

4. Cf. infra p. 256 locum Varronis 7,36.

5. Ex codice Tricass. (123 v°) nihil adscripsit D'Arbois de Jubainville.

6. *Veterem* solus codex Havniensis, ut puto ex Plutarcho.

» *moriam.* » Festi epitome p. 131 Mueller : « *Mamuri*
 » *Veturi*¹ nomen frequenter in cantibus Romani frequen-
 » tabant hac de causa. Numa Pompilio regnante e coelo² ce-
 » cidisse fertur ancile, id est scutum breve , unaque
 » edita vox³ omnium potentissimam fore civitatem, quamdiu
 » id in ea mansisset. Itaque facta sunt ejusdem generis
 » plura, quibus id misceretur, ne internosci caeleste⁴ pos-
 » set. Probatum opus est maxime *Mamuri Veturi*⁵ : qui
 » praemii⁶ loco petiit ut suum nomen inter CARMINA SALII
 » canerent. » Ovidius, Fast. 3,259 : « Quare caelestia
 » Martis Arma ferant SALII, MAMURIUMQUE canant... »
 383 : « Mamurius, morum fabraene exactior artis Diffi-
 » cile est, illud, dicere, clausit opus. Cui Numa munificus :
 » *Facti pete praemia, dixit ; Si mea nota fides, inrita*
 » *nulla petes.* Jam dederat Saliis a saltu nomina dicta
 » Armaque, et ad certos verba canenda modos. Tum sic
 » Mamurius : *Merces mihi gloria detur, Nominaque*
 » EXTREMO CARMINE *nostra sonent.* Inde sacerdotes
 » operi promissa vetusto Praemia persolvunt, MAMURIUM-
 » que vocant⁵. » Plutarchus, Numa 13 : « Οὐτεούριον δὲ Μα-
 » μούριον κατασκευάσαι πάσας ὁμοίας Τῷ δὲ Μαμουρίῳ λέγουσι
 » μισθὸν γενέσθαι τῆς τέχνης ἐκείνης μνήμην τινὰ δι' ἠδῆς ὑπὸ τῶν
 » ΣΑΛΙΩΝ ἅμα τῇ πυρρίχῃ διαπεραινομένης. Οἱ δὲ οὐ ΟΥΕΤΟΥΡΙΟΝ
 » ΜΑΜΟΥΡΙΟΝ εἶναι φασὶ τὸν ἀδόμενον, ἀλλὰ ΟΥΕΤΕΡΕΜ ΜΕΜΟΡΙΑΜ,
 » ὅπερ ἔστι παλαιὰν μνήμην. » Trebellius Pollio, Triginta tyranni 8,
 de imperatore Mario olim fabro ferrario : « quem plerique
 » MAMURIUM, nonnulli VETURIUM, opificem utpote ferrarium,
 » nuncuparunt⁶. »

Varro, De lingua latina 9,61 Mueller : « . . . cum item

1. Codex Tricassinus quoque fol. 86 r°, teste D'Arbois de Jubainville, *Mamuri veturi*, non -ii.

2. *Celo* cod. Tricass. Idem *vox edita*. Idem *caeleste* per *a*.

3. Sic, non -ii, cod. Tricass.

4. *Premii* cod. Tricass.

5. De die Mamurio consecrata videatur Servius ad Aen. 7,188; Philocali fasti (C.I.L. I p. 338), Menologia rustica (ibid. p. 358); Mommsen in C. I. L. I p. 388; Marquardt, Roemische Staatsverwaltung III (Handbuch VI, 1878) p. 416.

6. Hinc patet locum carminum Saliarium de Mamurio vulgo notissimum etiam medio saeculo p. C. n. III fuisse.

» accidisset feminis, proportione ita appellata declinarant
 » prae nomina mulierum antiqua, *Mania, Lucia, Postuma*.
 » Videmus enim *Maniam* matrem Larum dici; *LUCIAM*
 » *VOLAMINIAM SALIORUM CARMINIBUS* appellari; *Po-*
 » *stumam* a multis post patris mortem [natam] etiam nunc
 » appellari. »

In *odorieso* (supra p. 243) vocativus *adoriose*¹ latere videtur. Litterae *i* et *l* in codice Varronis saepissime inter se commutantur²; ego igitur pro *Cozeul* legi jubeo *Cozevi*, quod veteres pro vocativo cognominis illius *Consivius* (supra p. 244) habuisse puto (in hoc autem *Cozevi* Velius Longus, supra p. 244, litteram *z* agnoscebat); contra pro *lancus*, *jancus*, unde apud Festum factum est *janeus*, vel, si quid Guelferbytano I Lindemanni tribui potest, *janicus*. Nam in carmine saliarum sermonem fuisse credebatur de *janitore*, per quam vocem Festus illud *janeus* vertit; nominativus autem *janitos*³, quem in codice Varronis invenimus, librario tribuendus est, quippe qui universas veteres illas formas, a Varrone laudatas, recentioribus similes fecerit, littera *s* servata sola⁴; ipse Varro scripse-

1. Jordan, Kritische Beitrage etc. p. 224, *adoriesis* legens: « *adorie(n)sis* nehme ich als Adjectivum. » Sed *adoriosus* olim apud Festum (supra p. 245). *Adoriose* ego, cum Bergkio ut postea cognovi.

2. Sic 5,52 *Instelano* pro *Instejano*; contra *vis* 5,83 pro *uls*, *ois* quinque 5,50 et 52 et *ouis* semel 5,50 pro *ols*, *ouls* (quae formae idem valent atque *uls*): Mémoires de la société de linguistique de Paris iv p. 234 ss. Neque pro certo affirmaverim, in nostro loco *lancus*, non *iancus* legi.

3. Numquam dici potuit *janitos*. Ea enim nomina latina, quae in *-toris* exeunt, cognata sunt graecis nominibus in *-τωρ -τορος* ut *δότηρ*, *εδότηρ* aut in *-τηρ -τηρος* ut *κρατήρ*, *ἀγροτήρ*, sanscriticis in *tā*, acc. *-tārām* ut *dātā* (dator). Ergo in iis inde ab ario-europaeis temporibus semper *r*, non *s*, pronuntiatum est. — Aliquo vinculo jungi inter se locum Varronis et glossam Festi monuit Fr. Buecheler, Précis de la déclinaison latine p. 213; *janitos* pro *lancus* legerat Bergkius, at ceteri omnes videntur probasse, de quo Scaliger Turnebusque cogitaverant, *Jani cusianes* sive *curiones* (Jordan tamen, Kritische Beitrage etc. p. 223 s., *Janus cusianus*'s), quae mihi non minus quam *lancusianes* sunt obscura.

4. Sic pro *plusima plurima* propter Festi testimonium *plisima plurima*, pro *meliosem meliorem* ex alia causa *meliose meliorem* reponendum videtur; pro *fedesum federum* fortasse simile quid: *foideso foederum*.

rat: « *jancus janitor* ». *Dvonus* (id est *bonus*) *cerus* idem deus est, qui in carminibus saliaribus teste Festo etiam *Cerus manus* vocabatur; collatis igitur tribus verbis incorruptis « *dvonus cerus es*¹ », ex *lancusianes* efficiemus: « *jancus Jane's* » vel « *jancus, Jané, es* ». *Patula coemisse* jamdiu continere creditur Jani cognomen *Patulcius* sive *Patultius*; hanc potius subesse formam putaverim quam illam, cum in langobardica quae dicitur litteratura *t* similis litterae *a* fiat²; *expatulac* igitur effecerim *Patulti* vocativum ut supra *Cozevi adoriose*; quem casum praeterea insequens secunda persona *jancus Jane's, dvonus cerus es* postulat. *Oemisse* autem fortasse in *oenus es* (id est *unus es*) mutandum est; quamquam non male cogitatum est de cognomine *Clusivius* seu *Clusius* alteri cognomini *Patulcius* respondente³. Sub *omnia vero ad* quid lateat prorsus nescio⁴. *Recum* nihil est aliud quam *regum*⁵; prisci enim Latini littera C pro G utebantur⁶. In *melios eum* comparativus *melior* accusativo casu latet, ut ostendunt verba Varronis *meliossem meliorem*⁷.

Pō, quod ante *melios* positum est, illud ipsum *po* esse oportet, quod teste Festo (supra p. 245) in carmine saliarum valere credebatur « *potissimum* ». *Pa* autem, quod si codicem Festi

1. Haec agnovit Jordan, Kritische Beitrage etc. p. 223, praecedente (ubi nescio) Corsseno.

2. In ipso nostro Varronis codice (5,22) langobardicae litterae *tre* cum titulo (id valet *terrae*) librarios saeculi xv in errorem induxerant, itaque in codicibus recentioribus legitur *arae*. Cf. quae de *dictae* pro *dieb'te* (6,27) supra p. 242 dicta sunt.

3. Jordan, Kritische Beitrage etc. p. 223: « Mir scheint... in *patula-coemisse* sich *patulcius closivius es* zu verbergen. »

4. De imperativo futuro in *-tod* exeunte potius cogitaverim, siquidem ultima littera *d* genuina est, quam cum Jordano, Krit. Beitr. p. 224, de ablativo. Cf. imperativum futurum *jurato* in carmine fratrum Arvalium.

5. Jordan, Krit. Beitr. p. 224.

6. Eadem forma latinae litterae C et graecae F in vetustissimis monumentis est; utriusque inter B et D locus. Ex vetere more scribendi remansit hoc, ut C. nota praenominis *Gaius*, CN. nota praenominis *Gnaevus* esset: inde hodierni homines monstra sua *Caius* et *Cneus* fluxere.

7. Errant igitur, qui ut Jordanus nominativum quaerunt.

sequaris pro *parte*, si Imm. Huschke et O. Muellerum audias pro *patre* accipiebatur, in altero fragmento a Varrone laudato agnoscendum est¹; nam *divum empta cante* ex *divum em pa cante* (id est : *divorum eum pa canite*) est factum; docti Romani *divum pa* ita interpretabantur ut valeret *divum patrem*; neque id male, cum in altera fragmenti parte supplicetur *divum deo* (sive *deorum deo*, ut verba mutuemur Macrobbii, supra p. 246).

In fine ejusdem fragmenti *supplicante* ex imperativo *supplicate* propter antecedens *cante* ortum². Hoc fragmentum versiculus integer est (id ipse Varro testatur), neque multo labore opus est ut saturnium agnoscamus. Ex hemistichio altero *divum deo supplicate* (ubi *deo* aut pro una longa aut pro duabus brevibus accipiendum est) patet caesuram post arsin locum habuisse; ergo ultima syllaba vocis *cante* vi arsis producebatur. Primae voces *divum em pa[trem]* quomodo feriri debeant incertum est; nescimus utrum *pa* an *patrem* proferendum sit, utrum *patrem* iambum an pyrrhichium efficiat, utrum in *divum em* hiatus an synaloepha locum habeat. Triplex igitur schema constituetur:

Di vum em pa	}	can te,	di vum deo	suppli cate.
Di vum em patrem				
Divum em pa trem				

Ex hoc *divum em pa[trem]* collegerim, in *melios eum recum* tres inesse voces, *meliose em recum* vel *meliose im recum*, id est : *meliozem eum regum*; in accusativo *meliose* accipiendum est *e* pro *em*, sicut elogia Scipionum accusativos praebent *Scipione, omne, honore, apice*³. *Melior* autem pro *optimo* aut intellegendum erat aut saltem intellegebatur, unde factum est, ut homines docti *po* pro superlativo acciperent mirumque illud *potissimum* excogitarent. De *dun; ianusve vet tacere malo*⁴.

1. Adhuc nemo, quod sciam, in fragmentis nostris *po* et *pa* agnovit.
2. Id mihi certius quam Jordano, Krit. Beitr. p. 222.
3. Buecheler, Précis de la déclinaison latine § 120. Vide supra p. 221 ss.
4. Ex *dun; ianus* Corssen, Orig. poes. rom. p. 58, effecit *duonus Janus*.

In fragmento carminis saliaris quod Scaurus laudat (supra p. 244) versus distinguendi sunt duo, quorum alter ita corruptus ut nondum medicum invenerit, prior sanabilior est. Nam pro *cuine* ut ipse ostendit Scaurus reponendum est *cume* (quod valet *cum* sive *quom*). *Praetexere monti*, ut Bergkii collatis Festi verbis *pretet tremonti praetemunt pe* a Muellero correctis vidit, mutandum in *prae tet tremonti*, id est *prae te tremunt* sive *praetremunt te* (unicum hoc apud Latinos exemplum est tertiae personae numeri pluralis in *-onti* exeuntis, quae postea in *-ont*, *-unt* abiit, incorrupta reperitur in Dorum formis $\alpha\gamma\omicron\nu\tau\iota$, $\phi\acute{\epsilon}\rho\omicron\nu\tau\iota$, in indico *bharantis* solam vocalem *o* mutavit¹). *Leucesiae* in *Leucetie*, id est vocativo casu *Luceti*, mutandum est²; *Lucetius* enim Juppiter Macrobio teste (supra p. 246) a Saliis canebatur. *Ponas* pro *tonas* scriptum³, sicut apud Festum *praetemunt re* pro *praetremunt te*; alia quaedam ejusdem verbi forma in versiculo altero subest. Jam voces habemus, quarum sensus nullo modo laborat: *cume tonas*, *Leucetie*, *prae tet tremonti*; tresque priores voces syllabam et tres pedes efficiunt, id est saturnii hemistichium prius. Alterum autem hemistichium una syllaba decurtatum est, nam trochaei antepaenultimi thesis numquam tollitur; sed huic rei remedium attuleris legendo pro *prae* cum dihaeresi *prāi*. Quamquam enim concedo hanc dihaeresin nusquam alibi reperiri ($\acute{\alpha}\pi\alpha\acute{\zeta}$ autem $\epsilon\iota\sigma\eta\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\nu$ quis miretur in Saliorum carminibus servari, quae et illud perantiquum *tremonti* exhibent?), veri mihi simillimum videtur *ae* ex *āi* esse ortum, sicut in genetivo primae declinationis *vitae* ex *vitāi*, in pronominalibus *quae* ex

1. Prorsus nihili sunt, quae Jordan (Kritische Beitrage etc. p. 219 ss.) contra dixit.

2. Jordan, Kritische Beitrage etc. p. 32.

3. Corssen, Origines poesis romanae p. 59; antea Duentzer, De versu etc. p. 36.

*quā-i*¹ et *haec* ex *hǎ-i-ce*; eodemque prope modo *praebeo*, *praemium*, *praetor* ex *prae-hibeo*, *prae-imium*, *prae-itor* sunt facta; atque latinae formae *prāi* apte graeca *πρωί* comparari potest. *E* in *cume* utrum longa sit an propter arsin producatur equidem nescire fateor. *E* in *Lucetius* brevis; sic Vergilius, apud quem hoc nomen hominis est, Aeneid. 9,570: *Lucetium portae subeuntem ignesque ferentem*². Hic saturnius:

Cu|me to|nas, Leu|ceti|e], praī| tet tre|monti.

—Versum alterum ita confingo, summa quidem cum dubitatione:

Quo|t[i] i|be tet| ?viri| ?audei|sunt to|nare,

id est, praetremunt te, quot viri ibi te tonare audierunt. **Quotī*, **totī* pro *quot*, *tot* dixisse veteres ostendit vox composita *totī-dem*; sic *et* ex **eti* = *ἐτι*, *legit* ex **legitī*; syllaba *tī* propter arsin cum hiatu producitur. *Ibe* ut in vetustis lapidibus *tibe*, *ube*. *Tet* ut supra. Post *tet* nomen, quod utrum *vīri* an aliud quid fuerit non dispicio; deinde tertia persona numeri pluralis in *-īsunt* pro recentiore *-ērunt* exiens³ tempore praeterito, nam tempore praesenti *-onti* haberemus. *Tonare* in *tonarem* mutatum est, postquam *-unt* in *cum* abiit.

In Festo p. 325 (supra p. 247) propter illud veriloquium a *sationibus* legendum ut epitomator habet *Sateurnus*, non

1. Disyllabum adhuc *quāi* restituendum videtur in versu Plauti, Asin. 1,3,47 *Cetera quae* volumus uti Graeca mercamur fide. Quem supra p. 53 in exemplis productae per arsin finalis syllabae vellem non posuissem. Similiter, Mil. glor. 4, 8, 4 et 28, omnia *quāi* isti dedi.

2. Sine causa igitur Jordan, Kritische Beitrage etc. p. 219: «... welche Quantitaaet hat das e des Suffixes? Das bleibt ungewiss. » Idem rectius p. 32: « kurz ist er (*der Vokal*) bei Vergil..., und ich moechte dies nicht ohne Weiteres als nicht beweiskraeftig bezeichnen. »

3. Nam *fuērunt*, *fuēram*, *fuēro*, *fuērim* ex **fuīs-unt* etc. orta sunt, sicut *sēro* ex **sīso* (cf. *bibo*, *gigno*, *sisto*), *capēre* ex **capīse* (cf. *capi-tis*, *es-se*), *Falēria* (graece *Φαλέρια*, non *Φαληρία*) ex **Falīsia* (cf. *Faliscus*), *Fuīs-* habes in *fuis-ti*, *fuis-sem*, *fuis-se*.

Saeturnus. Haec igitur forma in oenochoe per similem errorem orta est¹ atque illum, qui in nummis *prboum* pro *probum* fecit scribi (Corpus inscr. latinarum I n° 16). Sane inscriptio picta, non impressa est, quo magis de tali errore dubites licet; sed is qui pinxit alterum titulum vetustiore tantummodo descripsisse reputandus est (ipse enim per se litteram *e* omnino omisisset), qui titulus cujus generis fuerit ignoramus. Atque in ignota nominis forma etiam incorruptum exemplar sequens errare poterat; modo reputes quam multi e nostratibus, cum Germanice nesciant, *Liepzig* pro *Leipzig* dicere consueverint. Sic in carmine Arvalium (supra p. 219) *alternei* bis, semel *alternie* scriptum; in Cicerone De re publica 1,40,62 codex *plebie* pro *plebei*; in Catonis Originibus apud auctorem explanationum in Donatum (Keil, Grammatici IV p. 502,17) codices Frisingensis et Berolinensis *quies* pro *queis*, si Henricus Jordan recte modo conjecit, qui etiam (Kritische Beitrage zur Geschichte der lateinischen Sprache p. 194) simile Adolphi Kiessling inventum laudat.

Ex reliquis fragmentis, quae supra cum auctorum testimoniis attulimus, perpauca commentarium requirunt. — *Promeneruat* (« *promonet* », supra p. 245) nomen deae *Minervae* in memoriam revocat; hoc ex **Menesüa* ortum ut *furvusexfusüus* (cf. *fus-cus*), *Menesüa* autem ex illo substantivo ario-europaeo **měňös* (*mens*), unde facta sunt graecum μένος et sanscriticum *manas*. — *Praedotiont* (supra p. 245) si re vera in *praedopiont* mutandum est, videmus olim *praed* vel *praïd* dictum esse, non *prae* vel *praï*, quo magis etiam dubitamus de illa vulgari doctrina, quae *prae* pro locativo accipi requirit. — Pro *pesnis pennis* (supra p. 245) legere malumus *pesnis penis*. *Pēnis* enim certo pro *pēsnis* est, ut ostendunt graeca πέος (pro *πεσος) et πόσθη sanscriticumque *pasas*; *ēn* pro *ēsni* legitimum est, ut vides in *pōsitus pōno*, *hīs bīni*, *dīs-dīnosco*, *venērem venēnum*, *sēx sēni*,

1. Nam, puto, errat Ritschelius ubi contra ex oenochoe Festum corrigere conatur, Opuscula IV p. 270.

cascus cānus, cesnā cēna, fastus fānum, pāsta pānis, vāstus vānus, contra numquā *enn* pro *esn* invenimus. Dubium autem est, utrum *penis* in carminibus saliaribus pro cauda victimae prove genere quodam penicilli accipi debeat, an inter Saliorum caerimonias mos obtinuerit ut pudenda virilia colerentur¹. — Spicas *pennatas* vel *impenatas*, id est cum aristis et sine aristis (supra p. 247), melius scribes per unam *n*² *penatas* et *impenatas*, id est caudatas et non caudatas. — Infra (II, II, 1) reliquias carminum Saliarium collectas invenies.

Varro, De lingua latina 7,28 Mueller (de lectione codicis cf. Jordan, Kritische Beitrage zur Geschichte der lateinischen Sprache p. 132) : « In CARMINE PRIAMI » quod est : VETERES CASMENAS CASCAS RES VOLO PROFARI » ET PRIMUM, *cascum* significat vetus. »

Pro *primum* legendum cum Scaligero *Priamum*. Carmen ceterum ignotum docet esse vetustissimum littera *s* in prima syllaba vocis *casmenas* servata. Minime ergo miraberis, e verbis a Varrone laudatis perfectum saturnium et alterius saturnii initium effici³ :

Vete[res Ca]s[menas], cascas| res, vollo profari
Et| Priamum].....

Ex eodem carmine conjicio depromptum esse saturnium

1. Vide quae de sacris Liberi refert Augustinus, *De civitate Dei* 7,21.

2. In ipsis Saliorum libris, in quibus *tremonti* vetustissima forma legabatur, certo consonantes geminatae non erant. *Pennatas* igitur (nisi medio demum aevo in epitome Festi duplicem *n* accepit) commentatorum veterum est, Aelii fortasse Stilonis. Ipsum autem *penatas* quodam etiam modo in libris novicium erat; nam carminum auctores scribere debuerant *pesnatas*.

3. Sine causa Jordan, Kritische Beitrage zur Geschichte der lat. Sprache p. 132 s., lectionem immutare voluit et carmen Priami pro scenico habere, ipsa in versu nostro sententia repugnante, quae generi epico multo melius convenit.

a Mario Victorino laudatum, *Cum victor Lemno classem Doricam appulisset*. Vide infra p. 318.

Varro, De lingua latina 7,36 Mueller : « *Versibus quos*
 » *olim Fauni et vatesque canebant*. Fauni dei Latinorum,
 » ita ut Faunus et Fauna sint. Hos versibus, quos vocant
 » *saturnios*, in silvestribus locis traditum est solitos fari
 » *quo fando Faunos* dictos. » Servii interpolator ad Ver-
 giliii Georgica 1,11 (ex codice Danielis Lemovicensi, nunc
 Leidensi Vossiano F 80 saec. x, lectione petita ex Georgii
 Thilonis libello Halis anno 1866 edito qui scholia ad Georg.
 1,1-100 continet) : « cum unus Faunus sit cur pluraliter
 » posuit? sed Varro ad Ciceronem ita ait *dii Latinorum*
 » *ita ut Faunus et Fauna sit per ex versibus quos vocant*
 » *saturnios in silvestribus locis solitos fari futura atque*
 » *inde Faunos dictos esse*. » Pseudo-Victor, De origine
 gentis romanae 4,4-6 : « Post Picum regnavit in Italia
 » Faunus, quem a fando dictum volunt, quod is solet fu-
 » tura praecinere versibus quos saturnios dicimus; quod
 » genus metri in vaticinatione Saturniae primum proditum
 » est. Sed urbem Saturnus cum in Italiam venisset condidisse
 » traditur. Ejus rei Ennius testis est cum ait : *Versibus*
 » *quos olim Fauni vatesque canebant*. Hunc Faunum ple-
 » rique eundem *Silvanum* a *silvis*, Inuum deum, quidam
 » etiam Pana vel Pan esse dixerunt. » Cf. infra II, II, 2 et 6.
 Item cf. supra (p. 247) locum Festi p. 325, infra (pp. 310 s.)
 locos scriptorum ex Caesio Basso.

Locum Varronis ex corrupto codice corruptoque testi-
 monio tantummodo notum emendare hic non conabimur.
 Lectorem tamen admoneamus, legendum esse *sit* pro *sint*,
 cum *sit* etiam unus codex habeat ex iis qui a Florentino
 derivati jure vel injuria perhibentur; postea *fari futura*, a

1. Et delendum.

quo *fando*. Hoc valde mirum est, quod pro *hos* apud interpolatorem Servii legitur *per ex*.

Varro, De lingua latina 7,39 Mueller : « Apud NAEVIUM :
 » ATQUE PRIUS PARIET LOCUSTA LUCAM BOVEM. *Luca bos*
 » *elephas*. Quor ita sit dicta duobus modis inveni scriptum.
 » Nam et in Cornelii commentario erat : *Ab Libycis*
 » *Lucas*, et in Virgilio : *Ab Lucanis Lucas*; ab eo quod
 » nostri, quom maximam quadripedem quam ipsi habe-
 » rent vocarent bovem, et in Lucanis Pyrrhi bello primum
 » vidissent apud hostis elephantos... »

Naevii fragmentum Bello Poenico adscribendum ideo videtur, quod in iambicos trochaicosve versus aegre redigi posset; quamquam infitias non imus, sententiam comediae melius convenire. Si saturnii sunt, altera in *atque* syllaba propter arsin producitur :

..... at|que pri|us pari|et lo|custa
 Lu|cam bo|vem.....

[Varro, De lingua latina 7,44 Mueller. Vide Indicem hujus voluminis sub voce *libaque*.]

Varro, De lingua latina 7,51 Mueller : « NAEVIUS: PA-
 » TREM SUUM SUPREMUM OPTIMUM APPELLAT. *Supremum a*
 » *superrumo* dictum. Itaque in XII tabulis dicunt : *Solis*
 » *occasu diei suprema tempestas esto*. Libri augurum pro
 » tempestate *tempestutem* dicunt, id est supremum augurii
 » tempus. »

Nihil in Naevii versu mutandum. Hiatus in caesura; *optumum* dubium utrum synaloepham patiatur, thesi versus paenultima sublata, an propter arsin cum hiatu producatur :

Paltrem su|um su|premum| { optu|mum ap|pellat.
optumum| ap|pellat.

Varro, De lingua latina 7,107 ss. Vide infra § 3 locum Festi p. 323 Mueller.

Varro, De lingua latina 9,61. Vide ad 7,26 (supra p. 249).

Varronis *Rerum rusticarum* (sic enim, non *De rustica*, id opus vocandum est) libris fons unicus fuisse videtur codex nunc deperditus Florentinus Marcianus, quo Petrus Victorius usus est; ex apographis autem inde factis obtinere dicunt praecipuum locum codicem Florentinum Laurentianum plut. 51,4 inter annos 1420 et 1430 scriptum. Ceterum in loco unico a nobis afferendo nullam varietatem lectionis indicat editio Schneideri (1794), ex qua eum petiimus.

Varro, *Rerum rusticarum* 1,2,27,1 quid sit in Sasernae libro, de remedio contra dolorem pedum adhibendo, referens: « TERRA PESTEM TENETO SALUS HIC MANETO IN MEIS »
» PEDIBUS: hoc ter novies cantare jubet, terram tangere,
» despuere, jejunum cantare. »

Jamdiu *in meis pedibus* pro glossemate habetur; in antecedentibus vocibus saturnius agnoscitur. Hic vero nequit recte feriri, nisi *salus* lege veteris pronuntiationis pro *pyr-*

rhichio habeas, pro *hic* scribas *hice*¹ cum *e* propter arsin producta (sic in hexametro PROTOGENES CLOUL[I] SUAVEI *heicei* SITUST MIMUS, Corp. inscr. latin. I n° 1297). Item *terra* propter arsin producitur, ut in elogio P. Scipionis *Terrā Publi prognatum Publico Corneli*.

Ter|ra pe|stem te|neto|, salus hi|ce ma|neto|.

B. — Loci ex M. Tullio Cicerone.

Cicero, Pro Archia 11,27. Vide infra, II, II, 3.

Cicero, De oratore 3,51,97. Vide infra, II, II, 1.

Cicero, Brutus 18,71 et 19,76. V. infra, II, II, 2 et 5 et 6.

Cicero, Orator 45,152. Vide infra § 11 locum Trebellii Pollionis, Claudius 7, in adnotatione.

Cicero, Orator 51,171. Vide infra, II, II, 2.

Cicero, De finibus 2,35,116. Vide ad Priscæ latinitatis monumenta, tab. XXXVIII E (supra p. 222).

Cicero, Tusculanae quaestiones 1,7,13. Vide ad Priscæ latinitatis monumenta, tab. XXXVIII E (supra p. 221).

Cicero, Tusculanae quaestiones 4,2,4. Vide infra, II, II, 4.

Cicero, Cato major 14,49. Vide infra, II, II, 6.

Cicero, Cato major 17,61. Vide ad Priscæ latinitatis monumenta, tab. XXXVIII E (supra p. 222).

Cicero, De divinatione 1,40,89 et 1,50,114 s. et 2,55,113. Vide infra, II, II, 2.

1. Plenam formam *hice* habes etiam in C.I.L. I n° 1049.

C. — Loci ex T. Livio.

T. Livii locis constituendis omnium librorum manuscriptorum lectiones afferant easque ex artis praeceptis comparare ac perpendere studeant illi, qui in universo Livii textu emendando per multos vitae suae annos desudare destinaverunt. Nobis satis, ex praecipuis codicibus pauca excerpte.

Vulgo notum est, unicuique Livii decadi peculiare esse esse codices, perinde ac si eae totidem opera sint omnino distincta. De codicibus si qui plura quam hic dicta sunt quaerent, Johannis Nicolai Madvig adeant *Emendationes Livianas iterum auctiores editas*, quae Hauniae prodierunt anno 1877. Ego hic Madvigii verba saepe contentus fui exscripsisse.

Decadi primae fons in locis quidem nostris grex codicum, qui vocantur Nicomachiani. Nam nihil inde superest in codice palimpsesto mutilo Veronensi¹.

Codices Nicomachiani unius sunt stirpis, ductae e codice quem Nicomachus Flavianus, Nicomachus Dexter et Victorianus quadringentis prope post Christum natum annis emendarunt. Omnes post saeculum x scripti praeter Parisiensem. Inter eos tres praestantissimi: codex nunc deperditus Vormaciensis vel Borbetomagensis (Worms), a Beato Rhemano in editione Basileensi anni 1535 adhibitus, ab eo tamen non ultra libri 6 caput 28 laudatus; — codex Medicus Florentinus Laurentianus plut. 63,19, saeculo xi scriptus; — codex Parisiensis 5725, olim Colbertinus, saeculi x.

1. Codex Veronensis circa annum 400 scriptus existimatur. Ejus scriptura petenda ex Theodoro Mommsen, *T. Livii ab urbe condita lib. III-VI quae supersunt in codice rescripto Veronensi descripsit et edidit* (Philologische und historische Abhandlungen der koeniglichen Akademie der Wissenschaften zu Berlin aus dem Jahre 1868, p. 31-206).

Nobis Medicei scriptura petenda ex C. F. S. Alschefskii editione (vol. I, Berolini 1841; vol. II, 1843¹). Parisiensem contuli.

Infra p. 265 videbis etiam alios codices pro deterioribus habitos esse, qui bonam quamdam lectionem soli servaverint.

[T. Livius 1,26,6. Vide Indicem hujus voluminis sub voce *duumviri*.]

T. Livius 1,20,4. Vide infra, II,II,1.

T. Livius 1,32,5-14 de Anco Marcio: « Ut tamen, quoniam Numa in pace religiones instituisset, a se bellicae caerimoniae proderentur, nec gererentur solum sed etiam indicerentur bella aliquo ritu, jus ab antiqua gente Aequiculis quod nunc fetiales habent descripsit, quo res repetuntur. Legatus ubi ad fines eorum venit unde res repetuntur, capite velato filo (lanae velamen est) *Audi Jupiter* inquit, *audite fines* (cujuscumque gentis sunt nominat), *audiat fas: ego sum publicus nuntius populi romani, juste pieque legatus venio, verbisque meis fides sit*; peragit deinde postulata; inde Jovem testem facit: *Si ego injuste inpieque illos homines illasque res dedier mihi² exproscio tum³ PATRIAE COMPOTEM ME NUNQUAM SIRIS ESSE*. Haec cum finis suprascandit, haec quicumque ei primus vir obvius fuerit, haec portam ingrediens, haec forum ingressus, paucis verbis carminis concipiendique juris jurandi mutatis, peragit. Si non deduntur quos

1. Ubi praesto est codex Veronensis, Medicei lectiones haurito ex libello Mommseni, qui collationem a R. Schoellio factam adhibuit.

2. *Dedi er. pr. mihi* codex Parisiensis 5725 fol. 11 v°; in *dedi i* lineola deletum.

3. *Tu pars* codicum.

» exposcit, diebus tribus et triginta (tot enim sollemnes
 » sunt) peractis bellum ita indicit: *Audi Juppiter et tu*
 » *Jane*¹ *Quirine, diique omnes caelestes*² *vosque terre-*
 » *stres vosque inferni audite; ego vos testor populum*
 » *illum (quicumque est, nominat) injustum esse neque jus*
 » *persolvere; sed de istis rebus in patria majores natu*
 » *consulemus, quo pacto jus nostrum adipiscamur. Cum*
 » *his nuntius Romam ad consulendum redit. Confestim rex*
 » *his ferme verbis patres consulebat: Quarum rerum,*
 » *litium, causarum condixit pater patratus populi romani*
 » *Quiritium patri patrato Priscorum Latinorum homini-*
 » *busque Priscis vel Latinis*³, *quas res nec dederunt nec*
 » *solverunt nec fecerunt*⁴, *quas res dari*⁵, *fieri, solvi*⁶
 » *oportuit, dic, inquit ei quem primum sententiam rogabat,*
 » *quid censes*⁷? Tum ille: *Puro pioque dvello*⁸ *quaeren-*
 » *das censeo, itaque consentio consciscoque. Inde ordine*
 » *alii rogabantur, quandoque pars major eorum qui ade-*
 » *rant in eandem sententiam ibat, bellum erat consensus.*
 » *Fieri solitum ut fetialis hastam ferratam aut sanguineam*
 » *praeustam ad fines eorum ferret, et, non minus tribus*
 » *puberibus praesentibus, diceret: Quod populi Prisco-*
 » *rum Latinorum hominesque*⁹ *Prisei Latini adversus popu-*
 » *lum romanum Quiritium*¹⁰ *fecerunt, deliquerunt, quod*
 » *populus romanus Quiritium bellum*¹¹ *cum Priscis Latinis*

1. Traditur *Juno*.

2. *Caelestes provosque* cod. Paris.; nota syllabae *pro* deleta.

3. Codex Vormaciensis *hominibusque Priscisve Latinis*, si recte intellego Rhenanum p. 7.

4. *Nec d. nec s. nec f.* in cod. Paris. fol. 12° ommissa, in marg. addita.

5. *Dare* corr. manu posteriore cod. Parisiensis.

6. Codex Mediceus *solvi fieri*.

7. *Quidicenses* codex Mediceus.

8. *Deuello* codex Mediceus.

9. *Que* om. codex Mediceus, *hominesve* codex Vormaciensis et codex Parisiensis.

10. *Quirium* corr. manu posteriore codex Parisiensis.

11. Pro *bellum* in cod. Paris. *censuit*; pro quo manu posteriore *bellum* repositum.

» *jussit esse senatusque*¹ *populi romani Quiritium cen-*
 » *suit, consensit, conscivit, ut bellum cum Priscis Latinis*
 » *fieret, ob eam rem ego populusque romanus populis*²
 » *Priscorum Latinorum hominibusque Priscis Latinis bel-*
 » *lum indico facioque.* Id ubi dixisset, hastam in fines eorum
 » emittebat. Hoc tum modo ab Latinis repetitae res ac
 » bellum indictum, moremque eum posteri acceperunt. »

Nimis multa tentavit de hoc loco Otto Ribbeck, Neue Jahrbuecher fuer Philologie LXXII (1858) p. 206. Hic, puto, insunt cum carminum saturniorum particulae integrae, tum nonnullae corruptae, praetereaue formulae prosa oratione conceptae, quippe quae varia variaequae mensurae nomina propria admittere debuerint. Unus versus genuinus esse totus videri potest :

Tum] patriae] compo]tem me] nunquam siris] esse.

[T. Livius 3,64,10. Vide Indicem hujus voluminis sub vocibus *Si tribunos.*]

T. Livius 5,16,8 ss., anno ab urbe condita 357, ante Christum natum 397: « Jamque Romani, desperata ope
 » humana, fata et deos spectabant, cum legati ab Delphis
 » venerunt, sortem oraculi adferentes congruentem responso
 » captivi³ vatis: ROMANE⁴, AQUAM ALBANAM CAVE LACU CONTI-
 » NERI, CAVE IN MARE MANARE⁵ SUO FLUMINE SINAS; EMISSAM⁶ PER

1. *Senastusve* codex Mediceus et codex Parisiensis.

2. *Populus*, ex corr. *populis* cod. Parisiensis.

3. *Capti* codex Mediceus.

4. *Romae* cod. Parisiensis 5725 fol. 89 v°.

5. *Manere* corr. *manu* posteriore cod. Parisiensis.

6. *Emisam* corr. *manu* posteriore cod. Parisiensis. De lectione codicum quorundam deteriorum meliore cf. infra p. 265.

» AGROS RIGABIS¹, DISSIPATAMQUE RIVIS EXSTINGUES²; TUM TU
 » INSISTE AUDAX HOSTIUM MURIS, MEMOR, QUAM PER TOT ANNOS
 » OBSIDES URBEM, EX EA TIBI HIS QUAE³ NUNC PANDUNTUR FATIS
 » VICTORIAM DATAM; BELLO PERFECTO⁴ DONUM AMPLUM VICTOR AD
 » MEA TEMPLA PORTATO, SACRAQUE PATRIA, QUORUM⁵ OMISSA
 » CURA EST, INSTAURATA UT ADSOLET FACITO⁶». Idem Livius
 5,15,2 et 4 et 11-12 : « In unum omnium curae versae
 » sunt, quod lacus in Albano nemore sine ullis caelestibus
 » aquis causave qua alia quae rem miraculo eximeret in
 » altitudinem insolitam crevit... Vaticinantis in modum
 » cecinit, priusquam ex lacu Albano aqua emissa foret,
 » numquam potiturum Vejis Romanum..... Sic⁷ igitur
 » libris fatalibus, sic disciplina etrusca traditum esse, (ut)
 » quando aqua Albana abundasset, tum si eam Romanus
 » rite emisisset victoriam de Vejentibus dari; antequam
 » id fiat, deos moenia Vejentium deserturos [non] esse.
 » Exsequebatur⁸ inde quae sollemnis derivatio esset; sed
 » auctorem levem nec satis fidum super tanta re patres
 » rati decrevere legatos sortesque oraculi Pythici exspe-
 » ctandas. »

Saturnii versus haud ita difficile dinoscuntur. Primus integer; caesura post arsin; lacu lege vocum quae iambum efficiunt corripitur :

Rol|mane, aquam| Alba|nam ca|ve lacu| conti|neri.

Secundus sanabitur, si cum Hermanno⁹ pro *sinas* legeris *siris*, qua mutatione nihil levius. Thesis paenultima sublata.

1. *Rigabit* codex Mediceus.
2. *Extinges* suprascripto u cod. Parisiensis.
3. *Que* codex Parisiensis.
4. *Profecto* corr. manu posteriore cod. Parisiensis.
5. *Sacratoque patria eorum* corr. manu posteriore cod. Parisiensis.
6. *Factio* codex Paris.
7. *Sic* : his codices Mediceus et Parisiensis.
8. *Exsequebantur* codex Parisiensis.
9. *Elementa doctrinae metricae* p. 617.

Incertum utrum *suo* unam syllabam¹ efficiat an spondeum²; si spondeum, *cave in* pro pyrrhichio est habendum³; schema duplex :

Cave in mare ma na re suo	}	flumi ne siris.
Cave in mare ma na re suo		

Voces quae sequuntur, *emissam... exstingues*, aut unum versiculum aut duos efficiant necesse est, nam qui sequuntur versiculi *tum... muris*, *memor... urbem*, *ex ea... fatis*, *victoriam... perfecto*, *donum... portato*, *sacraque... cura est*, *instaurata... facito* et sensu et metro jubente satis facile separantur. Eae vix invenias quomodo in unum versiculum cogi possint, nam nullum ibi glossematis vestigium; contra deesse aliquid ostendunt Livii verba : « si eam Romanus *rite* emisisset », « quae *sollemnis* derivatio esset ». Exitum igitur tertii initiumque quarti simul excidisse veri simile est. In *per agros rigabis*, si codicum potiorem lectio vera est, non potes quin *per* propter arsin produci iudices⁴; sed pro *emissam* invenit Muretus in « veteri libro » *manu missam*, quam scripturam servabant codices a Drakenborchio laudati quattuor. Hanc vocem *manu* vulgo vix jure rejiciunt, quia in libris melioribus (saltem qui meliores existimantur esse) ea non reperitur: qui vero factum est, ut librarius quidam de aqua *manu mittenda*, non *emittenda* cogitaverit? At *manu* si servaverimus, absque productione illa permira vocis *per* saturnii hemistichium prius pedes suos habebit justos. Itaque in lectione Mureti *manu* consistendum est, etiam

1. Vide supra p. 80.

2. Vide supra p. 77.

3. Vide supra p. 42.

4. Cogitari posset de verbo composito *perrigare*, ut productio praepositionis *per* illi vergilianae praepositionis *super* (Aeneid. 6,254 : *Pingue super oleum infundens*) prope similis esset; sensusque melior videretur fieri, si *rigare agros*, non *rigare aquam* esset dictum. Itaque talis versus constitueretur : *Emissa [rite rivis] pēr- agros -rigabis*. Sed haec linquenda : nam duobus jam locis, non uno, voces quasdam excidisse ficturus esses; deque aqua, non de agris, summa totius sententiae est; atque praeterea Plinius (Histor. natur. 11,37,69,182) de venis *sanguinem*, dixit, *rigant*.

contra Medicei codicis Parisiensisque auctoritatem. Hoc igitur solum perpendendum restat, utrum *manu missam* an *manu emissam* debeat scribi. Facile *manu mittere*, quod quasi una vox est eaque librariis notissima, pro *manu emit-tere* poni potuit; fortasse etiam sic littera *e* deleta est, omissa prius voce *manu*, ea in margine addita, inserendique nota inducta inter *sinas* et *emissam*. Ut ut est, procul omni dubio restituendum est cum praepositione *emissam*; nam similiter de Albani lacus aqua dicitur 5,15,4 et 5,51,6 *emissa*, 5,15,11 *emisisset*. Quodque haesitare omnino vetat, ipsam bonam lectionem *manu emissam* servavit codex unus a Gebhardo apud Drakenborchium laudatus¹. — *Dissipatam-que* non nisi aegre in versu saturnio servabis; at commode *disque sipatam*² producto *que* propter arsin restitues. Sic igitur versiculos refingo:

Manu| emis[sam] per |gros ri|gabis| [ri]vis| rite,
 Ri|te| dis|que si|patam| rivis| ex|stingues.

In quinto versu nihil mutandum. Sublata est thesis paenultima in hemistichio altero, fortasse et in priore, cum hiatus post thesin in *insiste audax* dubitationem moveat³; post *tu* in arsi hiatur:

Tum| tu in|siste| audax| hostilum| muris.

Etiam sextus versus incorruptus; thesis paenultima sublata:

Me|mor, quam| per tot| annos| obsi|des| urbem.

Septimus quoque incorruptus, sed is quomodo feriri debeat incertum. *Ea* unam syllabam efficit⁴. In hemistichio altero

1. Vides quam male editores recentiores omnes *manu* sustulerint. Simul vides quam periculosum sit codices eos nimium spernere, qui jure vel injuria pro deterioribus habentur.

2. Sic apud Lucretium 1,650 *disjectis disque supatis*.

3. An *Tum tu in[du]siste audax...*? sic infra *in[du]staurata*.

4. Vide supra p. 80.

Christum natum 380 : «... oppido se Praeneste includunt.
 » Octo praeterea oppida erant sub ditione Praenestinarum:
 » ad ea circumlatum bellum, deincepsque haud magno
 » certamine captis Velitras exercitus ductus; eae quoque
 » expugnatae. Tum ad caput belli Praeneste ventum: id non
 » vi sed per deditionem receptum est. T. QUINCTIUS, semel
 » acie victor, binis castris hostium, novem oppidis vi captis,
 » Praeneste in deditionem accepto, Romam revertit, trium-
 » phansque signum Praeneste devectum Jovis Imperatoris
 » in Capitolium tulit. Dedicatum est inter cellam Jovis ac
 » Minervae, TABULAQUE sub eo fixa, monumentum rerum
 » gestarum, his ferme incisa litteris fuit: JUPPITER ATQUE
 » DIVI OMNES HOC DEDERUNT UT T. QUINCTIUS¹ DICTATOR OP-
 » PIDA NOVEM CAPERET. Die vicesimo quam creatus erat
 » dictatura se abdicavit. » Festus p. 363 Mueller, ex recen-
 sione Mommseni (de qua infra § 3 ad locum Festi p. 375)
 p. 73: « TRIENTEM TERTIUM PONDO CORONAM AUREAM DEDISSE
 » SE² JOVI DONUM scripsit T. QUINTIUS dict[ator³], cum PER⁴
 » NOVEM DIES URBES ET DECIMAM PRAENESTE CEPISSET. Id
 » significare ait Cincius in⁵ Mystagogicon⁶ l. II duas
 » libras pondo et trientem. »

Jovi Imperatori signum in Capitolio T. Quinctius posuit non dictator Cincinnatus ex Praeneste verum ex Macedonia Flamininus consul⁷. Errat igitur Livius majorque Festo debetur fides, quippe qui de corona non de signo loquatur. Certissime trunca sunt quae apud Livium legimus, nam illud maximi momenti *per novem dies et nomen Prae-*

1. *Quintius* codex Parisiensis 5725 fol. 111 r°.

2. *Se* adnotatio Victorii ex apographo Politiani; omittunt codices Vaticani et editio Pii.

3. *Dict...* ed. Ursini, *dictus* ed. Pii, *dictator* codices Vaticani.

4. *Pro* editio Pii.

5. *In* omittit editio Pii.

6. Μυσταγωγικον codex Vaticanus 1549, μυσταγωγικον codex Vaticanus 2731.

7. Cicero in Verrem 4,57,129. De qua re, et de inscriptione T. Quinctii dictatoris, conferatur Maximilianus Zoeller, *Latium und Rom* (Leipzig 1878) p. 334 ss.

ne deest. Haec a librario quodam Livii casu omissa esse ne putes, ipse Livius integrum titulum non noverat; qui si quid de *corona aurea trientem tertium pondo* legisset, de signo Jovis Imperatoris nullo pacto loqui poterat. Neque ipse de novem diebus videtur quidquam accepisse. Ab eo igitur annalium scriptore titulus injuriam pertulit, cujus opus hac in parte Livius exscribebat; ille ex memoria fortasse sine ulla scripturae ope T. Quinctii versus tradiderat. Cum ita se res habeat, « quantilli est », ut cum Ritschelio¹ loquamur, « ut particulam una litterula augere proque » Jovis nomine pristinam *Djovis pater* vel *Djovispiter* » formam substituere? » Jam perfectus evadit saturnius primus :

Jo|vis pater| atque| divi| } omnes| hoc de|dērunt.
 } omnes| hoc| dedērunt.

Alterius autem versiculi initium tantummodo cognosci potest :

U|ti Titus| Quincti|us di|ctator|....|....

Ex his quae Festus affert, collata Ti. Sempronii Gracchi a Livio 41,28 laudata tabula, talia effici possunt, in quibus, lege eorum temporum, *Jovi* et pro iambo et pro pyrrhichio accipias licet :

Tri|entem| tertijum pon|do co|ronam| auri

..|....|....|.. Jo|vi de|dit| donum².
 ..|....|....|...| Jovi de|dit| donum.

At quae de oppidis novem novemque diebus et de Praeneste scripta erant, de iis ne similia quidem veri nunc queas hariolari.

1. Opuscula IV p. 204.

2. De loco vocis *donum* vide infra ad Livii locum 41,28.

[T. Livius 7,26,4. Vide Indicem hujus voluminis sub vocibus *si divus*.]

Decadi tertiae fontes in libris xxvi-xxx codex Puteaneus cum aliis, in libris xxi-xxv Puteaneus solus. Is nunc Parisiensis 5730, scriptus saeculo vii vel ineunte viii; alii neque ii spernendi viri docti saeculi volunt esse quinti.

T. Livius 25,12,2-11, Q. Fulvio Flacco Ap. Claudio Pulchro
 coss., anno ab urbe condita 542, ante Christum natum 212,
 ex codice Parisiensi 5730 foliis 189 et 190 : « †Relicto
 » (*id est religio*) deinde nova objecta est ex CARMINIBUS
 » MARCIANIS. Vates hic MARCIUS inlustris fuerat, et eum
 » conquisitio priore anno ex sc. talium librorum fieret, in M.
 » Aemili pr. turbem (*id est urbani*), qui eam rem agebat,
 » manus venerant; is protinus novo praetori Sullae tradide-
 » rat. Ex hujus MARCII duobus carminibus alterius post
 » rem [f]actam editi¹ †cum rato auctoritas eventu alteri quo-
 » que, cujus nondum tempus venerat, adferebat fidem.
 » PRIORE CARMINE Cannensis praedicta clades in haec
 » fere verba erat : AMNEM TROJUGENA(M) ROMAN(A)E FUG(A)E
 » CANNAM², NE TE ALIENIGENAE COGANT IN CAMPO DIO-
 » MEDIS CONSERERE MANUS. SED NEQUE CREDES TU MIHI,
 » DONEC CONPLERIS SANGUINE CAMPUM, MULTAQUE MILLIA OCCISA
 » TUA DEFERET AMNIS IN PONTUM MAGNUM EX TER[R]A FRUGI-
 » FERA; PISCIBUS ATQUE AVIBUS FERISQU(A)E QU[A]E³ INCOLUNT
 » TERRAS, [I]IS FUAT ESCA CARO TUA; NAM MIHI ITA JUPPITER
 » FATUS EST. Et Diomedis Argivi campos et Cannam †flumini

1. Codex 5730 *post raē (me expunctum) acta dediti*.

2. Codex 5730 *Trojugenam romanae fugae Candam (n supra scriptum)*.

3. Codex 5730 *feris quaeq. incolunt*.

» (*id est flumen ii*) qui militaverant in iis locis juxta atque
 » ipsam cladem agnoscebant. Tum ALTERUM CARMEN
 » recitatum, non eo tantum obscurius, quia incertiora
 » futura praeteritis sunt, sed perplexius etiam scribaturae
 » gener(a)e : HOSTIS, ROMANI, SI EXPELLERE VULTIS, VOMICA[M]
 » QUAE GENTIUM VENIT LONGE, APOLLINI VOVENDOS CENSEO
 » LUDOS QUI QUODANNIS COMITER APOLLINI FIAN'T; CUM POPULUS
 » DEDERIT EX PUBLICO PARTEM, PRIVATI(S) UTI CONFERANT PRO
 » SE ATQUE SUIS; IIS LUDIS FACIENDIS PRAE(T)ERIT PRAETOR IS
 » QUI JUS POPULO PLEBEIQUE DABIT SUMMUM; DECEMVIRI
 » GRAECO RITU HOSTIIS SACRA FACIANT. HOC SI RECTE FACIE-
 » TIS, GAUDEBIT(I)S SEMPER FIETQUE RES VESTRA MELIOR, NAM
 » IS †DIUM EXTINGUET PERDVELLIS VESTROS QUI VESTROS CAMPOS
 » †PASCIT PLACIDE. Ad id carmen explanandum diem unum
 » sumpserunt; postero die s. c. factum est ut decemviri de
 » ludis Apollini reque divina facienda inspicerent. Ea cum
 » inspecta relataque ad senatum esse[n]t, censuerunt
 » patres Apollini ludos †vovendos faciendosque¹ et,
 » quando ludi facti essent, duodecim millia aeris praetori
 » ad rem divinam et duas hostias majoris dandas.
 » Alterum s. c. factum est ut decemviri sacrum graeco
 » ritu facerent iis quae (*id est hisque*) hostiis,
 » Apollini †vove aurato et capris duabus albis auratis,
 » Laton[a]e bove femina aurata. Ludos praetor in circo
 » maximo cum facturus esset, edixit ut populus per eos
 » ludos stipem Apollini, quantam commodum esset, confer-
 » ret. » Macrobius, Saturnalia 1,17,28 s. : « Fertur autem
 » in CARMINIBUS MARCII² vatis, cujus duo volumina
 » inlata sunt in senatum, inventum esse ita scriptum :
 » HOSTEM, ROMANI, SI EX AGRO EXPELLERE VULTIS, VOMICAM
 » QUAE GENTIUM VENIT² LONGE, APOLLINI CENSEO VOVENDOS
 » LUDOS QUI QUOTANNIS COMITER [APOLLINI²] FIAN'T. HIS LUDIS
 » FACIENDIS PRAESIT IS PRAETOR QUI JUS POPULO PLEBIQUE

1. Codex 5730 *vovendos* (b supra scriptum) *faciendos qui*.

2. In codice Macrobius Parisiensis 6371 (folio 41 recto a) *marcii, venit* inter lineas addita. Ibidem post *comiter* deest *Apollini*.

» DABIT SUMMUM; DECEM VIRI GR[A]ECO RITU HOSTIIS¹ SACRA FA-
 » CIANT. HOC SI RECTE FACIETIS, GAUDEBITIS SEMPER FIETQUE
 » RES PUBLICA MELIOR, NAM IS DIVUS EXTINGUIT† PERDVELLES
 » VESTROS QUI VESTROS CAMPOS PASCUNT² PLACIDE. Ex hoc
 » carmine cum procurandi gratia dies unus rebus divinis
 » impensus esset, postea senatus consultum factum [est³] uti
 » decemviri, quo magis instruerentur de ludis Apollini
 » agundis reque divina recte facienda, libros sibillinos adi-
 » rent. In quibus cum eadem reperta nunciatum esset, cen-
 » suerunt patres Apollini ludos vovendos faciendosque, in-
 » que eam rem duodecim milia aeris praetori et duas ho-
 » stias majores dari, decemvirisque praeceptum ut gr[a]eco
 » ritu hisce hostiis sacrum facerent, Apollini bove aurato
 » et capris duabus albis auratis, Latonae bove femina au-
 » rata. Ludos in circo populus coronatus spectare jussus.»
 Festus p. 326 Mueller: « At in hoc libro refert [Ver-
 » rius] Sinni Capitonis verba, quibus eos ludos Apollinares
 » Claudio et Fulvio cos. factos dicit, ex libris Sibyllinis et
 » vaticinio M. vatis institutos.» Servius in Vergilii Aeneida
 6,70 ex codice Parisiensi 7959: « Ludos Apollinares⁴ qui
 » secundum quosdam bello punico secundo instituti sunt,
 » secundum alios tempore Syllano⁵, ex RESPONSOMAR-
 » CIORUM FRATRUM, quorum exstabant⁶ SYBILLINA
 « RESPONSA. »

Prior locus ex solo Livio constituendus, alter ex Livio
 atque Macrobio. In priore *Romane* jure ut glossema expul-
 lit Hermannus⁷. Injuria idem *Cannam fuge* pro *fuge Cannam*
 describit; nam fieri quidem facile poterat ut librarius *Cannam*
 vocem voci *annem*, quo sententia dilucidior fieret, locaret

1. Codex Parisiensis *hostiis*.

2. In codice Parisiensi *pascunt* inter lineas additum.

3. *Est* om. codex Parisiensis.

4. *Dicit* addit editio Danielina cum codice Parisiensi 7929 et, quantum
 judicanus ex collatione Duebneri nobis per Aemilium Thomas nota, cum
 codice Cassellano.

5. In margine additur *sybillano*.

6. *Ut* addit ed. Danielina cum codice Paris. 7929 et codice Cassellano.

7. *Elementa doctrinae metricae* p. 614.

propius; ut longius, nullo pacto. Ceterum quae hic admitti debet caesura in arsi soluta, ea quamquam in reliquis carminibus saturniis nusquam certo reperitur (supra pp. 207, 209), nihil tamen habet quod jure offendat. Nam ex epicis, scenicis, lyricis carminibus nihil hic colligi potest, cum epica arsin nonsolvant, scenicorum pleraque caesuram exhibeant locatam post thesin, lyrica neque arses neque theses temere solvere soleant. Hic est igitur versus primus :

A|mnem, Tro|jugena|, fuge Can|nam, ne te| alie|nigenae.

— Versum sequentem ante *sed neque* finem habere sensus ostendit. Hic autem, ut apud Livium quidem legitur, neque legitimam caesuram habet neque recte in exitu iam-bicam vocem videtur retinere posse. Credo equidem, *manus* a librario quodam (sive ab annalium scriptore malis) a verbo alieno *cogant* esse divulgum verboque suo *conserere* perspicuitatis causa propius admotum. Sic igitur lego:

Ma|nus co|gant in| campo| Diome|dis con|serere.

— In tertio versu, praeunte Hermanno, *sanguis* scribo pro *sanguine*. Etiam hic caesuram in arsi soluta locatam videmus, nisi *mi* ex *mihi* efficere velis :

Sed| neque cre|des tu| mihi, do|nec com|pleris| sanguis.

— In quarto bene Hermannus *miliaque multa* pro *multaque millia* substituit; facillime enim *illi* et *ult* inter se commutari possunt¹. Quo facto versus demum caesuram legitimusque hemistichii prioris pedes habet. Alterum hemistichium ex his vocibus constat, *occisa tua*, thesi paenultima sublata, *u* in *tua* producto (supra p. 75), nisi tmesi

1. Sic infra in loco (ut videtur, Naeviani Belli Poenici) a Festo p. 352 laudato *millia alia* in *multa alia* mutandum est. Sane codex Livii Puteaneus (cujus litteraturam ex Wattenbachii et Zangemeisteri *Exemplis codicum Latinorum* tab. XVIII noscere potes) saeculo existimatur scriptus esse quinto, quo tempore error ille minus proclivis erat quam saeculis Carolinis fuit.

adhibita (cf. supra pp. 252, 267) *ob tua caesa legere velis.*
In caesura hiatur:

Cam|pum, mil|liaque| multa| occi|sa| tua.

— In quinto versu utriusque hemistichii thesis paenultima sublata; anacrusis a librario omissa est¹. Haec ex adjectivo constiterit oportet; nam epitheto carere non potuit amnis, ubi pontus *magnus* vocabatur et terra *frugifera*:

[Citu']| defe|ret| amnis| in pon|tum| magnum.

— In sexto versu nihil corruptum; hemistichii prioris thesis paenultima sublata, *piscibus* pro cretico accipiendum:

Ex| terra| fru|gifera|; pisci|bus atque| avibus.

— Etiam septimus versus incorruptus; in hoc caesura post arsin :

Fe|risque quae| incol|lunt ter|ras, i|is fuat| esca.

— In octavo nihil mutandum praeter *fatust* pro *fatus est*; *tua* per arsin productum; thesis paenultima sublata :

Ca|ro tu|a, nam| mihi ita| Juppi|ter| fatust.

Alter locus jam apud eum scriptorem exstabat corruptus, ex quo et ad T. Livium et ad Macrobius textus pervenit. Nam minime dubium est, quin apud utrumque in ultimo versu *vestros* injuria bis fuerit scriptum. Quae vox ad *campos* referenda est; inde autem error principium habuit, quod cui-dam visum est *vestros* cum *perdvelles* cohaerere. Ultimum versum, id est ut apparebit duodecimum, sic constituo :

Ve|stros qui| campos| pascunt| placide| per|dvelles.

— Etiam in nono versu *sacra* eidem interpolatori tribue-

1. *Deferēt* enim legendum (supra p. 44).

rim satis libenter. Sane ita recitari potest hic versus, ut simul et thesis quinti pedis et arsis sexti solvantur :

..... hosti|s sacra| faciant;

sed nusquam alibi simile quidquam reperitur (vide supra exempla solutae arsis, pp. 153 ss.), ceterique carminis nostri versus ostendunt id potius quaesivisse poetam, ut theses paenultimaе syncopam paterentur, atque praeterea nihil tritius, quam *facere* pro *sacrum facere* absolute adhibitum. Recte igitur Hermannus¹ illud *sacra* sustulerat; sine justa causa pro *faciant* scripsit *faciunto*. In priore hemistichio memineris, qui vetus pronuntiandi mos fuit, *decēm vīri* dici potuisse (supra pp. 35, 85); sed nihil impedit, quominus simpliciore modo *decēm vīri* dicamus :

De|cemv|ri grae|co ritu| hosti|s| faciant.

— In quarto versu fortasse pronuntiabatur *quotānnis* (vide supra p. 36 ss.); quod si factum est nihil apud Livium Macrobiūque mutandum. Sed quanto verū similius est, *qui* in communi utriusque scriptoris fonte ab eodem interpolatore esse additum, quo melius legentes intellegerent, ipsum autem poetam oratione dissolutiore usum esse! Nam *qui* ne post *Apollini* traducere velis, unde thesis paenultima fiat, id vetat syncopa in reliquis versibus saepissime adhibita. *Comiter*, propter arsin producitur :

Quot|annis| comi|ter A|polli|ni| fiant.

— Contra atque in versibus duodecimo, nono, quarto evenit, secundus octavusque in communi Livii ac Macrobiū fonte jam fuerunt decurtati. In neutro tamen sententia hiare videtur, unde licet conjicias nihil esse omissum quod ad sensum quidquam faciat, verum aliquod veterum temporum loquendi genus, quod longius verbosiusve seriore sermone

1. Elementa doctrinae metricae p. 615.

fuerit, recentiori locutioni eique breviori cessisse. Id mihi veri videtur simillimum, in utroque versu per pleonasmum, qui vocatur, adjectivum relativum *qui* cum demonstrativo *is* fuisse conjunctum. Cujus rei exempla haec afferre possum: Plautus, Trinummus 4,3,16 : *Quorum eorum* unus surpuerit currenti cursori solum. Epidicus 3,1,8 : *qui*, tibi quoi divitiae sunt maxumae, *Is* nummum nullum habes. Cicero, Acad. pr. 2,25,79 : *Quod* ne *id* facere posses. T. Livius 8,37,8 : *Quorum eorum* ope ac consilio... bellum fecissent¹. Praeterea dativus *quoiei* nihil aliud est quam duo dativi *quo*i et *ei* inter se juncti. Pleonasmus etiam cum aliis pronomibus reperitur. Pronomen *is* sibi ipsum adjicitur in dativo *eiei*² et in accusativo *emem*. Cum pronomine *ille* jungitur *is* in his exemplis: Cato apud A. Gellium 14,2,26 : *Illi*, unde petitur, *ei* potius credendum esse. Plautus, Poenulus 119 : *Ille*, qui adoptavit hunc pro filio sibi, *Is* illi Poeno hujusce patruo hospes fuit. Menaechmi 4,3,4 : Pallam *illam* (amabo te), quam tibi dudum dedi, Mihi *eam* redde. Asinaria 3,1,24 : *Illos*, qui dant, *eos* derides; qui deludunt, deperis. Cum *hic* et *istic* jungitur in his: Plautus, Aulul. prol. 34 : Et *hic*, qui poscet eam sibi uxorem senex, *is* adolescentis illiust avunculus. Epidicus 52 : Quid? *istanc*, quam emit, quanti *eam* emit? Atque recte, ut opinor, statuit Franciscus Meunier illos genetivos pronominum in *ius*, ut *illius*, *unius*, *cujus*, *ejus*, quorum originem per fas et nefas grammatici plurimi enucleare conati sunt, constare ex genetivis binis *illi ius*, *uni ius*, *quo ius*, *ei ius*; scilicet *ius* ex nominativo *is* pendet ut veteres formae *patrus*, *Caesarus* aliaque ex *pater*, *Caesar* et similibus³; inde fit ut cum gemina littera *i* saepe legatur *quojjus*, *ejjus*; *quo mihi ius* in Plauti Persa 1,3,3 (ubi codex B male *quo-*

1. Simili prope modo Terentius, Adelph. 3,2,8 : *Quem* neque fides neque jus jurandum neque *illum* misericordia Reppressit. Conferas quae dicit Meunier, Mémoires de la société de linguistique de Paris I p. 58.

2. Meunier, Mém. de la soc. de ling. I p. 52.

3. De quibus formis vide Buocheler, Précis de la déclinaison latine § 146.

jus mihi) probabiliter pro *quoi mihi ius* accipit Meunier¹, neque forsitan pauci scriptorum veterum loci similes formas aut retinebunt aut ex conjectatione doctorum accipient, ubi sermonis prisca leges accuratius noscere ac perpendere homines nostri dignabuntur². — Ergo in octavo versu satis confidenter *is* addere possumus, vel, ut rectius loquamur, ex praecedenti versu repetere. Nam illud *is* cum male intellexeretur, apud Livium post *praetor*, apud Macrobius ante *praetor* travectum est. Hiatus in caesura, thesis paenultima sublata :

Qui| jus popu|lo ple|beique| [is] da|bit| summum.

In secundo versu, *ea* addendum; caesura post arsin; propter arsin *venit* et *ea* producta; thesis paenultima sublata :

Vomi|cam quae| genti|um ve|nit [e|a] longe.

— In septimo *is* dele (vide supra; hoc facto etiam alliterationem quae vocatur habes optimam, *praeerit praetor*); cum T. Livio *praeerit*, non *praesit* cum Macrobio lege. Thesis paenultima sublata :

I|is lu|dis faci|endis| prae|rit| praetor.

— In undecimo geminum glossema deprehenditur; nam pro *res* Livius *res vestra*, Macrobius *res publica* exhibet :

Fi|etque| res meli|or nam is| divus| ex|stinguet.

— Versus tertius apud Livium incorruptus. Macrobius male voces *vovendos* et *censeo* invertit. Thesis paenultima sublata :

A|polli|ni vo|vendos| cense|o| ludos.

1. Mém. de la soc. de ling. 1 p. 44-45.

2. Vide, quaeso, Ritscheli discipulique quam irreverenter lectionem comicum Plautinorum habeant in locis supra allatis.

— In decimo versu pro *facietis*, ut supra p. 206 dictum est, restituendum videtur *facitis* :

Hoc| si re|cte faci|tis, gau|debi|tis| semper.

— Ex omnibus versibus, quos et Livius et Macrobius adhuc exhibent, difficillime sanari potest primus. Parum refert, utrum in principio *hostis* cum Livio an cum Macrobio *hostem* legas (hoc tamen quam illud malo, quia propter pluralem numerum in vicino *Romani* facile *hostem* in pluralem formam abire potuit); sed neque Livii *expellere* satis longum neque Macrobiani *ex agro expellere* satis breve est ut inde legitimus versus constitui queat. *Ex agro* additum esse, prorsus incredibile est. Puto igitur tale quid ab auctore carminis esse cogitatum:

Ho|stem, Ro|mani|, si ex agro| pelle|re| vultis|.

Caesura ergo post arsin locata est, thesis quarta soluta, thesis paenultima sublata. — Duo versus restant, quintus scilicet et sextus, quos aut Macrobius aut Macrobiani librarii praetermiserunt: ii igitur ex solo Livio constituendi. In utroque caesura post arsin habet locum, thesis paenultima sublata est; in altero *atque* propter arsin productum; in hoc *se* cum hiato esse prolatum credi possit, sed praestat *sed* restituere; *uti* lege vocum iambicarum correptum (conferas seriorum temporum formas *utique*, *utinam*). Hoc in his versibus notatione dignius, quod in priore *cum* ita pronuntiandum videtur ut duas syllabas efficiat (satis dubitanter, fateor, illud ex saliarum carmine repetitum *cume* scripsi), in altero autem *suis* priorem syllabam producit.

Cu|m[e] popu|lus dede|rit ex publi|co| partem,
Pri|vati uti| confe|rant pro| sed at|que| suis.

1. Corripi ergo ex lege vocum iambicarum (supra p. 32) videtur *agro*. Sine correptione etiam sic legi potest :

Ho|stem, Ro|mani, a|gro si ex|pelle|re| vultis.

Totum carmen perspicuitatis causa nunc repetam, in quo paenultima quaeque thesis supprimitur :

Hostem, Romani, si ex agro pellere vultis,
 Vomicam quae gentium venit [ea] longe,
 Apollini vovendos censeo ludos :
 Quotannis comiter Apollini fiant ;
 Cum[e] populus dederit ex publico partem,
 Privati uti conferant pro sed atque suis ;
 Iis ludis faciendis praerit praetor
 Qui jus populo plebeique [is] dabit summum ;
 Decemviri graeco ritu hostiis faciant.
 Hoc si recte facitis, gaudebitis semper,
 Fietque res melior, nam is divus exstinguet
 Vestros qui campos pascunt placide perdvelles¹.

T. Livius 37,27,7 ss. Vide infra, II, II, 5.

In libro tricesimo septimo fontes codex deperditus Moguntinus, codex Bambergensis, codicisque Bambergensis cognati codices complures deteriores; in libro quadragesimo ante caput 37 Moguntinus et deteriores, post caput 37 Moguntinus solus.

Codex Moguntinus post saeculum xvi non comparuit. Ejus varietatem scripturae enotaverunt primum Nic. Carbachius et Wolfg. Angustus in fine editionis T. Livii Moguntinae anni 1518 (eam scripturae adnotationem Kreyssigius repetendam curavit in editione libri Livii xxxiii, Meissen 1839), deinde non pauca addens vel corrigens Sig. Gelenius in editione Basileensi anni 1535. Codicis Bambergensis lectiones Kreyssigius in eadem editione libri xxxiii affert. Lectores admonitos velim, me neque Carbachii

1. Utrumque vaticinium tractavit O. Ribbeck, Neue Jahrbuecher fuer Philologie LXXVII (1858) p. 204 s., parum feliciter.

neque Gelenii neque Kreyssigii editiones hic secutum esse, verum, cum mihi Madvigii atque Ussingii editio librorum xxxvi-xl Hauniensis anni 1865 apparatus criticum satis amplum praebere videretur, in eorum philologorum fide acquievisse.

Hujus rei probe memineris, praecipuum illum decadis quartae codicem Moguntinum non ipsum nobis praesto esse, verum solummodo per doctos viros saeculi xvi aliquo modo esse notum. At quod Madvigijs ostendit, in eo legendo Carbachius saepe peccavit, Carbachium Gelenius non satis accurate semper castigavit. Ubi igitur, ut in gravissimo loco 40,52, reliqui codices deficiunt, conjectando atque hariolando secundum artis philologicae leges plurimum tribui potest.

T. Livius 37,30 et 58. Vide p. 281 ad 40, 52.

T. Livius 40,34,4 ss. Vide infra § 4 p. 316 locum Scriptoris incerti ex Caesio Basso descriptum.

T. Livius 40,52,4 ss., anno ab urbe condita 575, ante Christum natum 179 : « Idem [*M. Aemilius Lepidus censor*]
 » dedicavit aedem Larium Permarinum in Campo. Voverat
 » eam annis undecim ante L. Aemilius Regillus navali
 » proelio adversus praefectos regis Antiochi. Supra valvas
 » templi TABULA cum titulo hoc fixa est : DVELLO MAGNO
 » REGIBUS DIRIMENDO CAPUT SUBIGENDIS PATRANDAE PACIS HAEC
 » PUGNA EXEUNTI L. AEMILIO M. AEMILII FILIO AUSPICIO IMPE-
 » RIO FELICITATE DUCTUQUE EJUS INTER EPHESUM CAMUCHUM-
 » QUE INSPECTANTE COS IPSO ANTIOCHO EXERCITU OMNI EQUI-
 » TATU ELEPHANTISQUE CLASSIS REGIS ANTIOCHI ANTEA SIG

» VICTA FUSA CONTUSA FUGATAQUE EST, IBIQUE EO DIE NAVES
 » LONGAECUM OMNIBUS SOCIIS CAPTAE LXII. EA PUGNA PUGNATA
 » REX ANTIOCHUS REGNUMQUE EJUS REI ERGO AEDEM LARIBUS
 » PERMARINIS VOVIT. Eodem exemplo tabula in aede Jovis
 » in Capitolio supra valvas fixa est. » Scriptor incertus qui
 Caesium Bassum expressit (supra p. 2; cf. infra p. 309 ss.)
 « Apud nostros autem in tabulis antiquis, quas triumphati
 » duces in Capitolio figebant victoriaeque suae titulum
 » saturniis versibus prosequabantur, talia repperi
 » exempla. Ex REGILLI TABULA : DVELLO MAGNO DIRI-
 » MENDO, REGIBUS SUBIGENDIS. » T. Livius 37,30,7 : « qua-
 » draginta duabus navibus in ea pugna amissis, quarum
 » decem tres captae in potestatem hostium venerunt, cete-
 » rae incensae aut demersae. » Appianus, Syriaca 27 :
 « διεφθάρησαν Ἀντιόχου νῆες μιάς δέουσαι τριάκοντα, ὧν τρισκαίδεκα αὐτοῖς
 » ἀνδράσιν ἐλήφθησαν. » T. Livius 37,58,3 : « ...auditis rebus
 » gestis ejus, quantis cum classibus hostium dimicasset,
 » quot inde naves demersisset aut cepisset, magno con-
 » sensu patrum triumphus navalis est decretus : trium-
 » phavit calendis Februariis. »

Prima verba, cum ex ipsa perturbatissima sententia, tum ex loco Scriptoris Incerti, omni modo perversa esse perspicuum est. Itaque miror et Hermannum¹ et Ritschelium² fugisse, ea nullo jure illam sedem obtinere, quam in Livii codice habent. Cum his enim vocibus titulus exordium capiebat : *L. Aemili M. f. [pr.³]* (quae totius tituli inscriptio fuit, ut in aliis tabulis triumphalibus *Ti. Semproni Gracchi cos., L. Mummi L. f. cos.*), *Ductu, auspicio, imperio, felicitate ejus* (qui primus versus, ut in Mummiana tabula *Ductu auspicio imperioque ejus Achaja capta*, in Semproniana [*Ductu*] *imperio auspicioque legio exercitusque*). Sed in inscriptione *Aemilii* inter *M. et f.* perspicuitatis causa additum est ; *Aemili* propter vicinum *exeunti* (ergo postquam

1. Elementa doctrinae metricae p. 616.

2. Opuscula iv p. 201 (ex opusculo anno 1852 scripto).

3. Vel *cos.* : vide infra pp. 284 ss).

omnis ordo verborum jam erat turbatus) in *Aemilio* mutatum, eademque causa *filio*, non *fili*, ex nota *f.* factum; in versu *ductu* omissum, et *ductuque* post *felicitate* injuria restitutum. Hujus igitur versus caesura post arsin; in paenultimo pede incertum utrum facta synaloepha thesis tollenda sit, an vel hiatu post thesin admissio vel prisca ablativi forma *felicited* restituta pedem habeamus plenum:

Ductu,| auspicio|, imperi|o, fellici|tate| ejus.

In fine duos saturnios habemus integros: prioris anacrusin lege priscae pronuntiationis certo *ea*, alterius fortasse *ejus* efficiebat. In ipsis nihil corruptum, sed inter eos sententia manifesto hiat. In priore, quem totius carminis esse nonum videbimus, caesura post arsin:

Ea| pugna| pugna|ta, rex| Antio|chus re|gnumque.

In altero, qui (ut in Gracchi tabula *Cujus rei ergo* e. q. s.) totius carminis fuit ultimus, aut *rei* priore syllaba producta est proferendum, constante anacrusi ex *ejus* voce, aut *ejus* accipi debet pro spondeo, quod si est pro *rei* scribendum est *re*, eaque forma cum synaloepha pronuntianda, ut nullam syllabam efficiat:

Ejus| rei ergo| aedem| Laribus| } Perma|rinis| vovit.
E|jus re ergo| aedem| Laribus| }

— In decimo versu verbum aliquod fuerit necesse est, quod ex noni versus nominativis *rex Antiochus regnumque* pependerit; sed nusquam reperitur, totusque ille versus sine dubio intercidit, cumque eo forsitan et alii. Etiam versus unus aut plures intercidere, in quibus sermo de triumpho fuit (triumphalis enim, teste Scriptore Incerto, haec tabula); quae triumpho commemoratio statim ante *Ejus rei ergo...* locum habuit, ut ex similibus Gracchi et Mummii titulis liquet (Gracchus: *Iterum triumphans in urbem Romam rediit*, *Cujus rei ergo...*; Mummius: *Romam rediit triumphans*,

Ob hasce res bene gestas...) Inter illas autem voces, quae quid passus rex Antiochus regnumque esset significabant, atque illas, quae erant de triumpho Regilli, duo versus sine dubio locati erant tales :

Dv[er]ello ma[gn]o diri[mendo], regi[bus] subi[gen]dis,
Ca[put] pa[tr]andae[] pacis] haec pugna[] exe[un]ti.

Qui postquam cum superioribus et inferioribus vocibus una praetermissi a quodam librario fuerunt, eos aliquis archetypo collato inter lineas vel in margine reposuit; dein, sive emendatio illa parum accurate facta fuerat sive eam alius quidam postea librarius indiligentius tractavit, inde initium habere carmen creditum est ipsaeque repositorum versuum voces inter se pessime sunt perversae.

Neque tantummodo in hoc peccatum est. Voces *cum omnibus sociis* ubi nunc leguntur sensu me quidem iudice carent; eae post *ipso Antiocho, exercitu omni, equitatu elephantisque* reponendae sunt. *Ipsa Antiocho* autem quomodo scribi potuit, ante quam *classis regis Antiochi* nominata esset? Ergo manifestum est *cl. r. Ant.* in tabula statim in initio versus secundi stetisse, ibi in Livii textu negligentia librarii interciderit; postea, notis correctorum inter se confusis, *classis regis Antiochi* ibi esse repositum, ubi reponi debuerat *cum omnibus sociis*. Has quoque voces cum jam exsulare necesse fieret a loco suo, alienum et ipsae occupaverunt. Nam naves amisit Antiochus teste Livio XLII, quarum captas XIII (praeter has ergo incensas aut demersas XXVIII¹); unde apparet non solum in tabula, ut voluit Sigonius, restituendum pro LXII esse XLII (nam *duae quadraginta* in fine versus stare potest, et facillime *lx* pro *xl* scriptum esse credas; contra neque ex *xiii* fieri potuit *lxii*, neque *tredecim* exitum saturnii efficeret), verum etiam ante vel post *captae* interciderit duas voces, quales forent *demersae, incensae* : quod perspexit Ritschelius. Pro his igitur vocibus, nisi fallor, *cum omnibus sociis* male est

1. Teste Appiano in summam XXVIII, quarum captas XIII.

repositum; ipsae perierunt, cumque iis versus superioris exitus. Septimum octavumque versum sic fere restituas :

I|bique e|o di|e na|ves lon|gae] [*numero*
De|mersae, in|censae]], captae] duae qua|dra|ginta;

Quintum sic :

Equi|tatu ele|phan|tisque] cum omni|bus] sociis,
quem et aliter ferias licet :

Equi|tatu] elephan|tisque] cum omni|bus] sociis.
Equi|tatu ele|phantis|que] cum] omni|bus] sociis.

Cum hoc optime congruit versus quartus, qui incorruptus esset, nisi post primam vocem ex alio loco irrepsisset syllaba *cos*¹. Nam quod Ritschelio placuit, *cos* ex *eopse* factum esse, *ipso* interpretandi *eopse* causa additum, credat Judaeus Apella : contra quid levius quam in tam perturbato carmine ordinem vocum et metro et sententia postulante mutare? Thesis paenultima sublata; hiatus ibi in arsi, nisi *exercitū* pronunties; caesura post arsin solutam sed favente synaloepha :

In|spectante] ipso An|tiocho, e|xerci|tu] omni.

— Illud autem *cos* quid fuerit quaerenti mihi quidem nihil aliud credibile videtur, quam eam consuetam fuisse verbi *consul* notam, quae in inscriptione post *L. Aemili M. f.* steterit, sive reapse Regillus inter annos ante Christum natum 190 et 179 consulatum nactus fuerit, sive a Livio Li- vii auctore falso sit pro consule habitus. Valde enim mirum

1. Ne in hoc libri XL loco tot voces temere esse travectas rem incredi- bilem putes, vide quaeso quid in capitis 47 § 2 legatur: « *Mundam vi cepit* » *urbem primo aggressos nocte acceptis deinde ex improvise obsidibus* » *et castella oppugnare praesidioque imposito deinde agros urere* », unde Madvigius hoc efficit: « *Mundam urbem primum vi cepit, nocte ex impro- viso aggressus, acceptis deinde obsidibus praesidioque imposito castella* » *oppugnare, agros urere.* »

esset, magistratus designationem, quae in inscriptione non stare non potuit, sine causa intercidisse, contra consulatus notam (unde nescio) in textum tituli et ipsam sine causa irrepsisse. Errare Livium potuisse, aut per se aut praeunte auctore quem secutus est, quis negabit? porro ne certum quidem mihi videtur, Regillum consulem non fuisse: quem praeclara ad Myonesum victoria tanto honori destinatum esse facile credas. Hic igitur si statim post triumphum navalem anni 189 mortuus est, qui fit ut de morte ejus Livius tacuerit? sin aliquot annos vixit, is ut ne candidatus quidem fuerit? Itaque libenter crediderim eum ita consulem fuisse, ut et jure nota *cos* nomini ipsius jungi posset, et tamen consulatus petitionisque memoria apud annalium scriptores evanesceret¹; id est paucis post initum magistratum diebus, nulla re acta quae mentione digna videretur, vita exces-

1. Petitionis oblitos eos esse, id inde fortasse expedies, quod alii Aemilii illis temporibus candidati fuerunt, ut anno 189 exeunte M. Lepidus (T. Liv. 38,35,1), anno 187 ante diem XII kal. martias idem, qui tunc consul factus est (38,42,5), anno 185 exeunte Lucius, vetus candidatus (39,32,6), anno 183 exeunte L. Paulus (39,56,4). Quis ille anni 185 candidatus L. Aemilius fuerit (num noster Regillus?) incertum. Nam non videtur Paulus fuisse; quod cognomen Livius non omisisset; praeterea is scriptor (39,56,4) de repulsa Pauli vix tacuisset, ubi sic loquitur: « cum M. Aemilio » Lepido hic aedilis curulis fuerat, a quo consule quintus annus erat, cum » is ipse Lepidus post duas repulsas consul factus esset. » Parum autem fidei Valerio Maximo (7,5,3), qui Paulum « campum repulsis suis fatigasse » ait, praesertim cum res non reperiat apud Plutarchum, Aem. Paul. 1-5 (nec magis Maximi de re loquacitas), cumque Paulus paucis ante annis apud Lusitanos imperium habuerit proconsulis (Liv. 37,46,7; cf. 37,57,5) sive praetoris (Liv. 36,2,6 ss., Plut.) cum duodecim fascibus, ὥστε τῆς ἀρχῆς ὑπατικὸν γενέσθαι τὸ δέξιμα (Plutarch. 4). In talibus facile falli scriptores concedes, si animadverteris tertium triumphum injuria tribui Paulo non solum ut videtur a Vellejo (1,9,3) sed et a titulo arcus Fabiani anno 56 ante Christum natum inciso (Corp. inscr. Latin. I 607 et elog. I; ibid. VI 1304 b). Inde errores saepe orti sunt, quod cognomina in monumentis publicis omittere vulgo solebant; sic in nostra tabula *Regillus* deest, in lamina aenea Pauli in Hispania reperta (C. inscr. lat. II 5041) is *L. Aemilius L. f. inpeirator* vocatur; mihi que persuasissimum est illum triumphum quem, si Vellejum audire vellemus, crederemus egisse L. Aemilium Paulum praetorem, nullum alium esse quam praetoris L. Aemilii Regilli triumphum navalem. — Hoc memorandum hic est, quod Livius 41,27,3 (vide Madvigii Emendationes Livianas ed. alt. p. 617) inter consules anni 174 M. Aemilium nominat, qui re vera anno 175 consul fuit. Ergo minime in eorum temporum historia condenda fids Livius documentis utebatur.

sisse. Quod autem in tabula consulatus mentio fiat, non prae-
turae, id nullo modo mirandum, licet Regillus cum praeto-
ris imperio classem romanam rexerit. Honoris enim causa,
in talibus monumentis, summus magistratus nominari solet,
ad quem ille vir, de quo agitur, in tota vita pervenerit. Sic
in triumphali tabula Ti. Sempronius Gracchus *consul* voca-
tur, quamquam post consulatus demum tempus et praeci-
pua proelia fecit et triumphavit¹; sic in titulis sub principi-
bus incisis saepissime consulatus cum sacerdotiis extra
temporum ordinem nominatur.

Classis regis Antiochi supra diximus in initio versus
secundi stetisse. Ea igitur tria verba, cumque iis ea quae se-
quuntur corrupta *antea sic*, post *felicitate ductuque ejus*
atque ante *inter Ephesum* reponenda. Quo facto statim
apparet, quid *antea sic* sibi velit. Cum enim (ut perspexit
Sigonius) *inter Ephesum Samum Chiumque* sit legendum,
veri simillimum est prius *ante Asiae litus* vel *oram* fuisse
scriptum². Ultima vox excidit; etiam insequens versus nimis
brevis, ibique illud, a quo apud posteros Regilli victoria
appellata est, maxime necessarium *Myonnesus* deest.
Ergo sic fere versus II. et III. constituerim :

Clas|sis re|gis An|tiochi|, ante Asi|ae| [litus],
In|ter [My|onne|sum], Ephe|sum, Sa|mm Chiu|mque.

Jam de omnibus versibus praeter sextum egimus. Is in
geminum iambum abire non potuit : ergo hic ut in primo
delendum est *que*. *Contusa* propter arsin producitur. Aperte
autem, ut justus versus efficiatur, una vox participialis
deest. Sic igitur in Parte hujus operis Priore restitui :

[Supe|rata]], victa|, fusa|, contu|sa, fu|gata est.

1. Eodem modo judicandum de Q. Lutatio Catulo, qui, ut cum Mommseno
loquar (C. I. Latin. I 592 p. 171 b) « cum consul opus inchoasset, deinde
» curator restituendi Capitolii (ut recte appellatur a Varrone) in eo pergeret,
» tamen consularem dignitatem in titulis operis adscivit. » Hoc sine causa,
puto, ad quamdam legem de eo lata refert Mommsenus.

2. Laetus video, de *Asiae* cogitasse simul atque me Harant, *Emenda-
tiones et adnotationes ad Titum Livium* (Parisiis 1880) p. 217.

Nunc tamen video, ne caesura Korschiana in hemistichio priore desit neve contra morem thesis pedis quarti producat, sic potius scribendum esse :

Vijeta, fulsa, con]tusa] ...]..., fulgata est.

Nunc totum carmen, olim inter obscurissima poesis saturniae monumenta habitum, jam, nisi fallor, aliqua luce illustratum, perspicuitatis causa repeto :

L. Aemili M. f. eos.

Ductu, auspicio, imperio, felicitate ejus
 Classis regis Antiochi, ante Asiae [litus],
 Inter [Myonnesum], Ephesum, Samum Chiumque,
 Inspectante ipso Antiocho, exercitu omni,
 Equitatu elephantisque, cum omnibus sociis,
 Victa, fusa, contusa,fugata est ;
 Ibique eo die naves longae [numero
 Demersae, incensae,] captae, duae quadraginta.
 Ea pugna pugnata rex Antiochus regnumque
 [Ejus.....]
 Dvello magno dirimendo, regibus subigendis,
 Caput patrandae pacis haec pugna exeunti ;
 [... triumphans] :
 Ejus rei ergo aedem Laribus Permarinis vovit.

Decadi quintae fons unicus codex Vindobonensis, quem saeculo esse scriptum periti dicunt sexto, alii etiam quinto. Lectiones petendae ex Madvigio, qui collationem accurate factam habuit.

T. Livius 41,28,8 ss., anno ab urbe condita 580, ante Christum natum 174 : « Eodem anno TABULA in aede Matris » Matutae cum indice hoc posita est : TI. SEMPRONI GRACCHI » CONSULIS IMPERIO AUSPICIOQUE LEGIO EXERCITUSQUE POPULI » ROMANI SARDINIAM SUBEGIT. IN EA PROVINCIA HOSTIUM CAESA

» AUT CAPTA SUPRA LXXX MILIA. REP. FELICISSIMUME GESTA
 » ADQUE LIBERATIS VECTIGALIBUS RESTITUTIS EXERCITUM SAL-
 » VOMQ. ATQ. INCOLUMEM PLENISSIMUM PRAEDA DOMUM REPOR-
 » TAVIT. ITERUM TRIUMPHANS IN URBEM ROMAM REDIT, CUJUS
 » REI ERGO HANC TABULAM DONUM JOVI DEDIT. Sardiniae
 » insulae forma erat †autque in ea simulacra pugnatum
 » picta. » Idem Livius 41,8,5 : « ... legati Sardorum, qui
 » ad novos magistratus dilati erant... » Idem Livius
 41,12,4 ss. anno 177 : « Et [ab] altero consule †iis Sem-
 » pronio in Sardiniam† prospere res gestia†. Exercitum
 » in agrum Sardorum Illiensium induxit. Balarorum
 » magna auxilia Illiensium† venerant. Cum utraque
 » gente signis conlatis confligit. Fusi fugatique hostes
 » castrisque exuti; XII milia armatorum caesa. Postero die
 » arma lecta conici in acervum iussit consul sacrumque id
 » Vulcano cremavit. Victorem exercitum in hiberna socia-
 » rum urbium reduxit. » Idem Livius 41,17,1 ss. anno 176 :
 « Et †C. Sempronius eodem tempore in Sardinia multis
 » secundis proeliis Sardos perdomuit; $\overline{\text{xv}}$ hostium sunt
 » caesa; omnes Sardorum populi, qui defecerant, in dicio-
 » nem redacti. stipendiar[i]is veteribus duplex vectigal im-
 » peratum [*codex iumperatum*] exactumque; ceteris [*aut*
 » *plura verba exciderunt, aut legendum ceteri*] frumen-
 » tum contulerunt. Pacata provincia opsibusque ex †cola
 » insula ccxxx acceptis, legati Romam qui ea nuntiarent
 » missi †quoque ab senatu peterent, ut ob eas res ductu
 » auspicioque †C. Sempronius† prospere gestas diis in-
 » mortalibus honos haberetur, ipsique decedent[*i*] de pro-
 » vincia exercitum †secundae portare [*id est, secum depor-*
 » tare] liceret. »

Prima verba Ritschelius (Opuscula iv p. 200) rectissime inscriptionem tabulae fuisse monuit, ut tituli Mummiiani *L. Mummi L. f. cos.* (sic in Regilli quoque tabula nos supra pp. 282 et 284 ss. ostendimus fuisse inscriptionem *L. Aemili M. f. cos.*) Erravit ut puto Ritschelius cum nominativum brevium *Mummi(us)* agnosceret; nam nihil impedit quo-

minus genitivum admittamus, qui possessivus dicitur (scilicet haec sententia: « *haec tabula Mummi est* », vel « *Gracchi* », vel « *Aemili* »), contra breviari exitum *ius* nominativi in talibus monumentis aegre adducar ut credam, cum in senatus consulto de Bacchanalibus sola eorum virorum nomina syllabam *us* amiserint, qui scribendo arfuerint, *M. Claudi(us) M. f.*, *L. Valeri(us) P. f.*, *Q. Minuci(us) C. f.*, contra consules summa cum reverentia plenis nominibus sint designati, *Q. Marcius L. f.* et *S. Postumius L. f.*; cumque *i* pro *ius*, praeter in hoc praeclaro exemplo, fere non nisi in nummis, ollis aliisque minutis monumentis reperiatur¹. Haec igitur inscriptio: *Ti. Semproni Gracchi cos*².

Duo primi versus sunt decurtati. In priore Ritschelius *ejus* restituit, ratus, ut opinor, eum genitivum librariis post *Ti. Semproni Gracchi consulis* supervacuum esse visum. Sed cum *imperio auspicioque* dici debuerat *ductu* (conferantur Livii verba 41, 17), quae vox neque in Regilli neque in Mummii tabula deest; per se enim ipse, non per legatos Sempronius rem gesserat (cf. Q. Curtius 6,3,2: *alia ductu meo, alia imperio auspicioque*). *Ejus* autem Ritschelio concedo esse restituendum, sed in versu altero, ubi Ritschelii supplementum *insulam* omnino displicet. In secundo versu dubium utrum prioris hemistichii thesis paenultima tollatur an (quod tamen vix credo) *romani ejus* cum hiatu pronuntietur.

[Ductu] , imperio] auspicio] que] legio ex]ercitus] que
Populi] romani] [ejus] Sardini]am sub]legit.

— Tertium versum Ritschelius pro incorrupto habuit: caesuram ille in media voce *hosti-um* locavit, quod ferri

1. V. exempla collecta ap. Neue, Formenlehre der latein. Sprache I p. 75 ed. alt.

2. Rectius dices, hanc a Livio tradi; num haec re vera fuerit, dubitare licet. Ipsa enim tabula, nisi fallor, carere cognomine illo *Gracchi* potuit; vix autem paterni praenominis designatione. Gracchi nostri filius minor in lege agraria (C. I. L. 1, 200, 6 et 22) et in deperdito triumvirum cippo (ibid. 1504) vocatur *C. Sempronius Ti. f.*, in aliis triumviratus monumentis (ibid. 552 ss.) *C. Sempronius Ti. f. Grac.*; anno demum ante Christum natum 82 vel 84 in titulo Varronis Luculli (ibid. 583) *C. Graccus*

non potest. Equidem *caesa* fuisse ante *hostium* scriptum puto, esse postea propter insequens *aut capta* trajectum. Incertum utrum thesis paenultima tollenda sit, an propter arsin *hostium* cum hiatu producendum:

In e a pro vinci a}	caesa	hostium aut capta.
	caesa	hosti um aut capta.

Praeterea in priore hemistichio, cum *ea* una syllaba proferri possit (supra p. 80) fortasse anacrusis ex sola voce *in* constat:

In| ea pro|vinci|a

— Quod sequitur *supra lxxx milia*, hoc hemistichium versiculi quarti prius efficit; alterum hemistichium deest. Itidem *Rep. felicissimume gesta*, id est *re* (vel fortasse vetere scribendi more *red*) *felicissime gesta* quinti versus hemistichium prius est; quae sequuntur aperte sunt trunca. *Libe-ratis* non dici de vectigalibus, verum de sociis, vidit Sigonius; *sociarum enim urbium* mentio apud Livium 41, 12. De obsidibus vix tacere carminis auctor potuit, quos Livius 41, 17 acceptos dicit; sic in Scipionis Barbatii titulo (supra p. 229) *opsidesque abducit*. Etiam ex Livio vocem *pacata* arripiens (aliud aliud excogitet, si libuerit) quattuor versus sic fere constitui voluerim:

Supra octo ginta milia ,	[opsi desque ab ducti].
Red feli cissu me gesta ,	[insu lla pa cata,
Soci is popu li ser vatis]	adque libe ratis,
[Stipe], vecti gali bus,	[tri butis] resti tutis.

— In octavo quoque versu deest aliquid:

Ex|ercitum| [inte|gram], salu|omque atque| in|columem.

— Nonus versus incorruptus; hic thesis paenultima sublata; caesura post arsin, nisi etiam in hemistichio priore thesis

paenultimam tolli jubeas, in altero *domum* pro pyrrhichio haberi :

Ple[nissim]um prae da	do lum re por tavit.
Ple[nissim]um praeda	domum re por tavit.

— In decimo versu propter reliquas praeteriti formas propterque metrum (ad analogiam Mummiani hemistichii *Romam redieit triumphans*, nisi contra in tabula Mummiana *redit* restitui debet, supra p. 236) corrigendum *redit* in *rediiit*. Caesura post arsin est, sublata praecedenti thesi:

Ite rum tri um phans	in urbem Romam red iiit.
----------------------	-----------------------------

— In versu ultimo *donum* metri causa post *Jovi dedit* trajiciendum; aut igitur *Jovi* pro pyrrhichio habendum aut *rei* (ut fortasse in ultimo versu Regillanae tabulae) ita pronuntiandum, ut synaloepha facta nullam syllabam efficiat. Sane inter titulos quos Corporis inser. Latin. volumen I continet (vide Huebneri indicem ibi p. 578) nullum invenio in quo vox *donum* post verbum dandi posita sit; contra 62b *donu dede*, 168 *donu dat*, 173 *donu dedrot*, 177 *donu dedro*, 182 *donu dedit*, 190 *donum dat*, 542 *donum... dare*, 1133 *don. ded.*, 1167 *don. dant*, 1175 *donu danunt*, 1345 *donum dat*. Eodem loco *donum* positum in titulis et apud scriptores quos De Vit in editione lexicæ Forcelliniani laudat. Sed propter id ipsum, quod in hac locutione *donum dare* certo quodam vocum ordine uti vulgo solebant, facile evenit ut ille ordo in Livii textu restitueretur; carminis autem nostri auctor jure poetico consuetum scribendi modum immutare potuerat. Quod sane et ille fecit, a quo titulus votivus T. Quinctii dictatoris compositus est: hujus enim verba Festus ubi laudat, quamvis oratione obliqua utenti fas fuisset a genuina lectione longius recedere, tamen ordinem servavit *dedisse se Jovi donum* (supra p. 269).

El jus rei ergo hanc tabulam	Jovi de dit donum.
El jus re ergo hanc tabu lam	Jo vi de dit donum.

§ 3. — De fragmentis a Festo ex Verrio Flacco laudatis.

□ M. Verrius Flaccus libertinus, nepotibus Augusti praeceptor ab ipso electus, qui decessit Suetonio teste aetatis exactae sub Tiberio, scripsit in ultimis ut videtur vitae suae annis opus de verborum significato; id opus hodie deperditum est.

Verrii libros Sex. Pompejus Festus multis post ejus mortem annis in brevius opus redegit. Hujus hominis aetas ignota; hoc scimus, ab eo laudari Martialem, qui anno post Christum natum 101 vel 102 decessit, ipsum laudatum esse a Porphyryone, quem in priore parte saeculi III vixisse vulgo credunt. Festi textum unus servavit codex nunc Neapolitanus Farnesianus saeculi XI, mutilus, nam e sedecim quos habuit olim quaterniones cum inventus est sub fine saeculi XV septem primi perierant, novem qui supererant ignis valde corruperat, horum tres sunt hodie amissi scripturaque non nisi per apographa saeculo XV confecta nota est.

Rursus Festum Paulus quidam nomine, qui se *pontificem* dicit, coartatum et mutilatum regi Carolo (scilicet, ut videtur, Carolo Magno) obtulit. Ita factum ut nos, in priore parte totius operis, pro viri doctissimi Augusto aequalis Verrii commentariis, ineptias habeamus miselluli carolinae aetatis clerici. Hujus epitomes codices deteriores multi, bonae notae tres tantummodo. Illos sprevimus; hi sunt Monacensis saeculo XI scriptus, Guelferbytanus vel Wolfenbuettelanus saeculi X, Tricassinus 2291 saeculi XI¹ nondum satis bene notus.

□ Festi verba petenda sunt ex Caroli Odofredi Mueller editione (Lipsiae 1839), collatis, quod ad ipsum codicem Farnes-

1. Haec H. d'Arbois de Jubainville in epistula ad me scripta: « Le ms. 2291 de Troyes est suivant moi du XIe siècle et non du IXe. Par exemple, on n'y trouve pas un seul a ouvert cc, tous les a sont fermés. »

sianum attinet, quae Henricus Keil adnotavit in Museo Rheno-
nano anni 1848 (vol. VI p. 618 ss.); quod autem attinet ad
apographa, collata recensione quaternionis decimi sexti
data a Theodoro Mommsen (Abhandlungen der koeniglichen
Akademie der Wissenschaften zu Berlin, 1864, philo-
log. und histor. Abhandl. p. 57-86). Paulinorum codicum
Monacensis et Guelferbytani scripturas accurate C. O. Mueller
rettulit; Tricassini per H. d'Arbois de Jubainville et Roserot
certior factus lectiones subjunxi. Conferebat D'Arbois cum
editione Lindemanni, Roserot cum Muellerana.

Fragmenta Pauli

ex parte priore, ubi ipse Festus desideratur.

Festi epitome p. 3 Mueller sub voce *axamenta*. Vide
infra, II, II, 1. — Eadem sub voce *adoriam*. Vide locum
Varronis, De lingua latina 7,26 (supra pp. 244 s.)

Festi epitome p. 11 Mueller: « Affatim dictum a copia
» fatendi, sive abundanter. LIVIUS¹: AFFATIM EDI, BIBI, LUSI.
» Terentius *affatim* dixit pro eo quod est ad lassitudinem.»
Livius Andronicus significatur, qui Homeri Odysseam
saturniis vertit. Iis verbis interpretatus esse videtur locum
Homeri ο 373 : Τῶν ἐφαγόν τ' ἐπιόν τε καὶ αἰδοῖσιν ἔδωκα.
Nam Livius non αἰδούσας verum αἰδοῖα intellexit; *lusi* vere-
cundiae est romanae.

Versus exitus; in initio illud τῶν barbare expressum fuit;
caesura post arsin; ibi hiatus; paenultima thesis sublata:

..|....|affa|tim e|di, bi|bi|, lusi.

1. *Librus* codex Tricassinus, teste Roserot,

Festi epitome p. 20 Mueller. Vide infra § 6 p. 343 locum Nonii p. 335 M.

Festi epitome p. 42 et p. 47 Mueller. Vide infra § 11 locum Isidori, Origines 19,22,20.

Festi epitome p. 67 Mueller : « Dusmo¹ IN LOCO apud » LIVIUM significat *dumosum*² locum. Antiqui enim inter- » serebant s litteram et dicebant *cosmittere* pro *commit-* » *tere* et *casmenae* pro *camenae*. » Luctatius Placidus p. 32,1 Deuerling : « *Dusmum* incultum, *dumosum* vel » squalidum. » Ex Homero τ 439 ut videtur : Ἐνθα δ' ἀπ' ἐν λόχμῃ πυκινῇ κατέκειτο μέγας σῶς.

Saturnii fortasse initium est :

Dusmo| in lo|cō.....

Dusmo| in locō|.....

Dusmo| in loco| [ibi].....

Nam vox iambicā *loco* et produci et corripī (supra p. 31) et synaloepham pati potest.

Festi epitome p. 68 Mueller. Vide infra p. 298 l. 7-8.

Festi epitome p. 70 Mueller . Vide infra § 8 locum pseudo-Servii ad Vergilii Aeneida 4,92.

Festi epitome p. 89 Mueller. Vide infra § 11 locum Isidori, De natura rerum 48.

Festi epitome p. 93 Mueller « *Flaminius camillus* puer

1. *Dusmoso* vulgo ; *dusmo* « boni libri, et deteriores quidam, velut is quo Barthius utitur, in Adversar. XL, 17 » Mueller. *Dusmo* etiam codex Tricassinus fol. 42 r°, teste H. d'Arbois de Jubainville.

2. *Domosum* codex Tricassinus.

» dicebatur ingenuus patrimēs et matrimēs, qui flaminī¹
 » diali ad sacrificia praeministrabat; antiqui enim ministros
 » *camillos* dicebant. Alii dicunt omnes pueros ab antiquis²
 » *camillos* appellatos, sicut habetur in ANTIQUO CAR-
 » MINE, quum pater filio de agricultura praeciperet :
 » HIBERNO PULVERE, Verno luto, GRANDIA FARRA, CAMILLE,
 » METES. » Servii interpolator Danielinus in Vergilii
 Georg. 1, 101 : « Et est CARMEN RUSTICORUM ANTI-
 » QUUM : HIBERNO PULVERE, Verno luto, GRANDIA FARRA,
 » CAMILLE, METES. *Camillus* adulescens est. » Macrobius,
 Saturnalia 5, 20, 17 s. ex codice Parisiensi 6371 folio 68
 verso a : « Addemus praeterea hoc jocunditatis gratia et ut
 » liqueat Virgilium vestrum undique veterum sibi orna-
 » menta traxisse, unde hoc dixerit : Hiberno [a]etissima pul-
 » vere farra. In LIBRO enim VETUSTISSIMORUM CAR-
 » MINUM, qui ante omnia quae a Latinis scripta sunt
 » compositus ferebatur, invenitur hoc RUSTICUM VETUS
 » CANTICUM : HIBERNO PULVERE, Verno luto, GRANDIA
 » FARRA, CAMILLE³, METES. »

Fragmentum si saturnium est, *pulvere* vel potius *pulvere*
 per arsin producitur, *luto* propter formam iambicam corri-
 pitur; *grandia* pro pede positum magnam movet suspi-
 tionem (supra pp. 57, 36, 151). Post versiculum integrum
 alterius initium habemus; in hoc *camille* anacrusin et tro-
 chaeum efficit, non *Camille me-* anacrusin et dactylum
 (supra pp. 55, 88); *metes* igitur ut *luto* corripitur :

H|berno| pulve|re, ver|no luto|, grandia| farra,
 Ca|uille|, metes..|.....

Festi epitome p. 103 Mueller. Vide locum Varronis, De
 lingua latina 7, 26 (supra p. 245).

1. *Flamini* codex Tricassinus.
2. Codex Guelferbytanus apud antiquos. Ab antiquis Tricassinus. fol. 59
 r° teste H. d'Arbois de Jubainville.
3. *Camille* cum e caudata codex.

Festi epitome p. 122 Mueller. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 245).

Festi epitome p. 123 Mueller. Vide locum Varronis, De lingua latina 6,21 (supra p. 241).

Festi epitome p. 131 Mueller. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 248).

Fragmenta Festi

ex apographis codicis Farnesiani.

Festus p. 141 Mueller. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 246).

Festus p. 145 Mueller : « *Moene* singulariter dixit
 » ENNIUS : APUD EMPORIUM IN CAMPO HOSTIUM PRO
 » MOENE. »

Animadvertit O. Mueller versum saturnium esse jussitque pro *Ennius* reponi *Naevius*. Nisi malis hoc statuere, post *Ennius* excidisse hujus poetae versiculum atque *Naevii* nomen. Dubium est, utrum thesis paenultima prioris hemistichii demi debeat an post *emporium* ultima per arsin producta|hietur.

Apud emporium in campo	}	hostium pro moene.
Apud emporium in campo		

Nam minus bene legeres claudicante caesura Korschiana :

A|pud em|porium in| campo|

Festus p. 146 Mueller. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 245).

Fragmenta Festi
ex ipso codice Farnesiano.

Festus p. 162 Mueller : « *Nequinont* pro nequeunt, ut » *solinunt*, *fer[i]nunt* pro solent et † fereunt dicebant anti- » qui. LIVIUS in ODISSIA : PARTIM ERRANT NEQUE NUNC » GRAECIAM REDIRE. » Ex Homero, ut videtur, δ 498 : Εἶς δ' ἔτι που ζῶδες κατερύχεται εὐρέϊ πόντῳ.

Ex lemmate apparet *nequinont* pro *neque nunc* scribendum esse; hujus vocis paenultima longa est, ut [apud Ennium *Prodinunt famuli* in initio hexametri. *Partim* propter arsin cum hiatu producitur :

Par|tim er|rant, ne|quinont| Graeci|am red|ire.

[Festus p. 165 Mueller. Vide Indicem hujus voluminis sub voce *pontifex*].

Festus p. 165 Mueller : « *Negumate* in carmine CN. » MARCI vatis significat negare, cum ait : QUAMVIS MOVEN- » TIUM DVONUM NEGUMATE. » Epitome : « NEGUMATE ne- » gate¹. »

Dvonum est *bonum* : hanc vocem immutare ne velis. *Movementium* contra aperte corruptum est. *Negumate* mira forma vix a *negare* derivari potest; videndum (nam quid Verrius Flaccus senserit, parum refert) sitne distinctis vocibus *ne gumate* scribendum vel simile quid. In hoc obscurissimo *negumate* vel *gumate* littera *u* producenda est :

Quam|vis †mo|venti|um dvo|num ne|gu|mate.

1. Ex codice Tricassino (fol. 97 v°) nihil adscripsit H. d'Arbois de Jubainville.

Festus p. 174 Mueller: « *Noegeum* quidam amicali
 » genus praetextum purpura, quidam candidum ac per-
 » lucidum, quasi a *na[u]co*¹, quod putamen quorundam
 » pomorum est tenuissimum non sine candore, ut LIVIUS
 » in ODISSIA: SIMUL AC LACRIMAS DE ORE NOEGEODETERSIT,
 » id est candido.» Haec ex Homero 6 88 : Δάκρυ' ἰμορζάμενος,
 κεφαλῆς δ' ἄπο φᾶρος ἔλεσκεν. Festi epitome p. 68 Mueller: « *Da-*
 » *crimas* pro *lacrimas* Livius saepe² posuit... »

Nemo jam Verrium de sensu vocis *noegeo* audit, ubi
 dicit « id est *candido* », nam aperte pro graeco φᾶρος posita est.
 Saturnius integer est; dubium utrum post *de* hiatus admitti
 debeat an synaloepha. Ex epitome videtur *dacrimas* scri-
 bendum esse:

Simul] ac dacri]mas de] ore] noege]o de]tersit.

Festi epitome p. 176 Mueller: « *Ningulus* nullus. MAR-
 » CIUS vates: NE NINGULUS MEDERI QUEAT³. » Festus p. 177:
 « *Ningulus* nullus, ut Ennius l. II: *Qui ferro minitere*
 » *atque in te [ningulus.....MARCIVS vates: NE⁴] NINCUL-*
 » *LVS MEDERI QUEAT.* »

Initium saturnii habemus; *queat*, sive id vocalis sive
 consonans sequebatur, pro una longa vel duabus brevibus
 accipi debet (supra p. 80). *Ninculus* per *c* litteram fortasse
 non error est librarii, verum veterem scribendi morem
 refert:

Ne] nincul]lus me]deri] queat..].....

Festus p. 181 Mueller: « *Ocrem* antiqui, ut Atejus Phi-

1. Codex *naco*.
2. Sepe codex Tricassinus fol. 43 r°, teste H. d'Arbois de Jubainville.
3. Ex codice Tricassino (fol. 100 r°) nihil adscripsit D'Arbois de Jubainville.
4. Codex *inte ninculus*.

» lologus in libro †Gloiematorum refert, montem confra-
 » gosum vocabant, ut apud LIVIUM: *Sed qui sunt hi, qui*
 » *ascendunt altum ocrim?* et CELSOSQUE OCRIS ARVAQUE
 » PUTRIA ET MARE MAGNUM *namque Taenari celsos ocris et*
 » *Haut ut quem Chiro in Pelio docuit ocri.* » Livii locus
 alter ex Homero, ut videtur, s. 441: "Εκτοσθεν μὲν γὰρ παγοὶ
 ὄξεις, ἀμφὶ δὲ χῦμα Βέβρυχεν ῥόθιον, λισσὴ δ' ἀναδέδρομε πέτρα, Ἄγχισθαθὴ
 δὲ θάλασσα.

Primum Livii Andronici fragmentum tertiumque et quar-
 tum scenicis versibus concepta; nam quartum senarius est
 iambicus, primum et tertium senariorum aliorumve iambi-
 corum aut trochaicorum exitus sunt. Inter secundum et
 tertium aliquid excidit; secundum igitur mutili octo-
 narii iambici initium esse potest, sive *ocris* (vide supra
 p. 32) sive *aruaque* (supra p. 82) legeris: *celsosque ocris*
arvae (vel *aruaque*) *putria et mare magnum* [et *strepitum*
fluctuum], — *celsosque ocris aruaque putria et mare*
magnum [et *spumam salis*]. Libentius tamen, quia cum
 homericis verbis Liviana satis congruunt, agnoverim cum
 aliis versum ex Odyssea barbara, id est saturnium. *Putria*
 tribrachus est, non synaloepha facta trochaeus (supra
 p. 71). *Aruaque* quattuor syllabis lege:

Cell|sosque o|cris a|r|uaque| putria| et mare| magnum.

Nam hoc minus probabile:

Cell|sosque ocris| arva|que (vel arua|que) putria| et ma|re| magnum.

Fragmenta Festi

ex apographis codicis Farnesiani.

Festus p. 190 Mueller: « *Ommentans*. LIVIUS in
 » ODYSSEA, quom ait: IN PYLUM ADVENIES AUT IBI OMMEN-
 » TANS, significat obmanens, sed ea significatione, qua saepe

» fieri dicitur, id enim est *mantare*. » Haec ex Homero β 317 : 'Hε Πύλονδ' ελθών, ἢ αὐτοῦ τῶδ' ἐνι δήμῳ.

Advenies aut a Livio pro *adveniens* scriptum est, ut vulgo scribebant *cesor* pro *ensor*, *cos* pro *consul*, aut, quod multo veri similis videtur, medio demum aevo librarius quidam oblitus est super *e* titulum ducere. Jam dudum in initio *aut* repositum est, quod graeco ἤε respondeat ; recte, nisi quod fortasse ipsum *aut* in illo *ait* agnoscere debet, *quom* perperam est additum. In utroque hemistichio hiatur, nisi thesis paenultima detrahitur :

Aut in Pyllum ad veniens }	{	aut i bi om mentans.
Aut in Pylum ad veniens }	{	aut ibi om mentans.

— Videndum, utrum glossa Luctatii Placidi p. 73 Deuerling, *ommentat expectat*, aliunde ducta sit, an huc referenda. Hoc si malueris quam illud, scribes apud Festum ipsumque Livium *advenies* et *ommentas*, apud Placidum autem *ommentas expectans*.

[Festus p. 197 Mueller. Vide Indicem hujus voluminis sub vocibus *sed jam*.]

Festus p. 205 Mueller. Vide locum Varronis, De lingua latina 7, 26 (supra p. 245).

Festus p. 210 Mueller. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 247).

Fragmenta Pauli.

Festi epitome p. 211 Mueller. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 247).

Festi epitome p. 225 Mueller: « *Procitum*, quum prima » syllaba corripitur, significat petitum. LIVIUS: MATREM » PROCITUM PLURIMI VENERUNT¹. » Ex Homero α 248: Τόσσοι μητέρ' ἐμήν μνῶνται.

Meam excidit: parum probabiliter quidam ante *matrem* reponunt, cum graece sit μητέρ' ἐμήν. *Prōcitum*, ergo *prōcītum* voluit Verrius, nam si producatur *i* de *o* nihil constet; nisi tamen de veriloquio *prōcus* cogitabat, non de versu saturnio dimetiendo. Saturnius hic est:

Ma trem [me am]] procītum	}	pluri mi ve nerunt.
Ma trem [me am] pro cītum		

Festi epitome p. 247 Mueller. Vide infra § 6 p. 350 locum Nonii p. 544.

Fragmenta Festi

ex ipso codice Farnesiano.

Festus p. 257 Mueller. « *Quianam* pro quare et cur » positum e[s]t² apud antiquos, ut NAEVIUM in carmine » PUNICI BELLII: SUMME DEUM REGNATOR QUIANAM GENUS » ISTI, et in satyra³: *Quianam Saturnium populum pepulisti*, » et Ennium in l. VII: *Quianam dictis nostris sententia » flexa est.* »

Vulgo *genuisti* legunt pro *genus isti*; sed versus claudicat nisi *me* addis. Nota thesin quarti pedis contra morem productam:

Sum me de um re gnator ,	}	quianam [me] genu isti?
Sum me deum re gnator ,		

1. *Venerentur* codex Tricassinus fol. 113 v° teste D'Arbois de Jubainville. In quo codice lemma *Procitum testamentum* huic nostro praeponitur, non postponitur ut in reliquis codicibus.

2. Codex *et*.

3. Bis scriptae in codice voces *quianam genus isti et in satyra*.

Festus p. 262 Mueller. Vide infra, II, II, 6.

Festi epitome p. 271 Mueller: « *Rumitant* rumigerantur.
 » NAEVIUS : SIMUL ALIUS ALIUNDE RUMITANT INTER SESE¹. »
 Ipse Festus p. 270: « ...nt, ut NAE...ITANT INTER... »

Inter se metri causa scribendum est, nam *rūmitant*
 incredibile videtur. Hic est saturnius :

Si|mul ali|us ali|unde| rumi|tant in|ter se.

[Festus p. 285 Mueller. Vide Indicem hujus voluminis sub
 voce *non*.]

[Festus p. 298 et epitome p. 299 Mueller. Vide Indicem
 hujus voluminis sub voce *odi*.]

Festus p. 293 Mueller : « ... et meminit S[ublici pontis
 » Naevius,] qui ait in BELLI [Punici libro...] QUAM LIQU-
 » DUM [...] AMNEM et ali tab[...]. » Unde nihil certi effici
 potest. Nam quae inter uncōs adscripta sunt conjectatio-
 nibus debentur.

Festus p. 310 Mueller. Vide infra, II, II, 6.

Festus p. 317 Mueller : « *Stuprum* pro turpitudine anti-
 » quos dixisse apparet in Nelei carmine : *Foede stupreque*
 » *castigor cotidie*. Et in APPI SENTENTIS : QUI ANIMI
 » CONPOTEM ESSE NE QUID FRAUDIS STUPRIQUE FEROCIA PARIAT².
 » NAEVIUS: SESEQUE II PERIRE MAVOLUNT IBIDEM QUAM CUM
 » STUPRO REDIRE AD SUOS POPULARIS. Item: SIN ILLOS DESE-
 » RANT FORTISSIMOS VIROS MAGNUM STUPRUM POPULO FIERI

1. Haec non inveniuntur in codice Tricassino, ubi teste H. d'Arbois de Ju-
 bainville omnia desunt inde a *Polimenta* (p. 235) usque ad *Soracum*
 (p. 296).

2. Codex *pareat* correctum in *pariat*.

» dum, vel a *sanciendo*¹, id est confirmando. NAEVIUS:
 » SCAPOS³ ATQUE VERBENAS SAGMINA SUMPSE-
 Festus p. 321 : « *Sagmina* vocantur verbenae, id est her-
 » bae purae, quia ex loco *sancto* arcebantur a consule
 » praetoreve legatis proficiscentibus ad foedus faciendum
 » bellumque indicendum, vel a *sanciendo*, id est confir-
 » mando. NAEVIUS : *Jus sacratum Jovis jurandum*
 » *sagmine*. »

Inter *Naevius* et *jus* in codice Festi excidit *Naevii* ver-
 sus a Paulo servatus cum alterius versus initio⁴ et signi-
 ficatione scriptoris. Optimus versus est :

Scalpos atque verbenas] sagmina sumpserunt.

Festi epitome p. 323 Mueller : « *Sardare* intelligere⁵.
 » NAEVIUS⁶ : QUOD BRUTI NEC SATIS SARDARE QUEUNT. »
 Ipse Festus p. 322 : « ... intellegere ... VIUS BELLI
 » PU..... BRUTI NEC SATIS... » Varro, De lingua la-
 tina 7,107 ss. Mueller : « Multa apud poetas reliqua esse
 » verba quorum origines possint dici non dubito. Ut apud
 » NAEVIUM : In Hesiona : *Enimvero gladii lingula*, a
 » *lingua*. In Clastidio : *Vitulantes*, a *vitula*. In Dolo :
 » *Caperata fronte*, a *caprae* fronte. In Demetrio : *Persi-*
 » *bus, aperite*; itaque sub hoc glossema *callide* subscri-
 » bunt. In Lampadione : *Protinam*, a *protinus*, continuita-
 » tem significans. In Nagidone : †*Caudacus*, *suavis*, tam

1. *Saciendo* codex Tricassinus fol. 123 v° teste H. d'Arbois de Jubainville.

2. *Nevius* cod. Tricassinus.

3. Codex Guelferbytanus *scabos*, Monacensis *scapas*, Tricassinus *scapos*.

4. Nullo enim jure O. Mueller, quem probare Ribbeckius non debuerat, ex his vocibus senarium integrum *Jovis sacratum jus jurandum sagmine* confecit. Exitum habemus aut senarii, qualis foret [*Et*] *jus sacratum Jovi jurandum sagmine*, aut septenarii, ut [*Tu violares*] *jus sacratum* e. q. s. aut etiam octonarii.

5. *Intellegere* cod. Tricass. fol. 123 v°, teste D'Arbois de Jubainville.

6. *Nevius* codex Tricassinus.

- » etsi a magistris accepimus : mansuetum. In Romulo :
 » *Sponsus*, contra sponsum rogatus. In Stigmatia : *Prae-*
 » *bia*, a *praebendo* ut sit tutus, quod sit remedia in collo
 » pueris. In Technico : †*Conficiant*, a *conficito* convenire
 » dictum. In Tarentilla : †*Pacuvii dum*, ab luce illustre.
 » In Tunicularia : *Exbolas quassant*, aulas quae eiciuntur,
 » a graeco verbo †*exbole* dictum. In BELLO PUNICO :
 » NEC SATIS SARRARE, ab *serare* dictum, id est aperire ;
 » hinc etiam *serae*, qua remota fores panduntur. »

Belli Poenici fragmentum partem tantummodo saturnii
 efficit ; *queunt* pro pyrrhichio aut potius pro longa est :

Quod| bruti|, nec saltis sar|dare| queunt. .|. . .

Festi epitome p. 323 et p. 325 Mueller. Vide locum Var-
 ronius, De lingua latina 7,26 (supra p. 247).

Festus p. 326 M. Vide locum T. Livii 25,12 (supra p. 272).

Festus p. 329 Mueller. Vide infra pp. 406 et 407.

Festus p. 333 Mueller : « *Spicum* masculine antiqui di-
 » cebant, ut *hunc stirpem* et *hanc amnem*. VERSUS est
 » ANTIQUUS : QUASI MESSOR PER MESSIM UNUMQUEMQUE
 » SPICUM COLLEGIT. »

Inter saturniorum exempla recepi hoc fragmentum, hac
 sola causa, quia neque trimetrum neque tetrametrum ju-
 stum efficere potest ; sed illud non sine dubitatione. Si vere
 ad rem nostram pertinet, sic est feriendum :

Quasi| messor| per| messim| } unum|quemque| spicum
 Qua|si mes|sor per| messim| }

Col|legit|.

Quasi melius pro iambo habebis quam pro pyrrhichio, quia
 sic in hemistichio priore caesura Korschiana non deficiet.

Festus p. 333 Mueller. Vide infra p. 431.

[Festus p. 351. V. Indicem hujus volum. s. vv. *bene sponsis.*]

Festus p. 352 Mueller : « *Topper* significare ait Artorius » cito, fortasse, celeriter, temere. Cito, sic in Nelei carmine : *Topper fortunae commutantur hominibus.* Citius, » sic C[n.¹] NAEVI CAPESET FLAMMAM VOLCANI. Cito, sic » in eodem : NAMQUE NULLUM PEJUS MACERAT HUMANUM » QUAMDE MARE SAEVUM. VIRET CUI SUNT MAGNAE TOPPER CON- » FRINGENT INPORTUNAE UNDE. Fortasse, sic Coelius l. vii : » *Ita uti, si² se quisque vobis studeat aemulari in statu » fortunae reip., eadem re gesta, topper nihilo minore » negotio acto, gratia minor esset.* Fortasse, sic Accius » in Io : *Topper, ut fit, patris [... tris]tem eicit ira.* Sin- » nius³ vero sic : *Topper* fortasse valet in Enni et Pacuvi » scriptis; apud Ennium est : *Topper quam nemo melius » scit*; Pacuvius : *Topper tecum sit po...stas, faxsit si » mecum velit*; at (codex ad) in antiquissimis scriptis celeri- » ter ac mature; in ODYSSIA vetere : TOPPER FACIT HOMINES » UTRUIS FUERINT. TOPPER CITI AD AEDIS VENIMUS CIRCAE, » SIMUL DVONA EORUM PORTANT AD NAVIS, MILLIA ALIA IN ISDEM » INSERINUNTUR. » Priores Livii Andronici (nam ejus cerlo, non Naevii poetae illa fuerunt, *Namque... undae*) loci ex Homero θ 138 : Οὐ γὰρ ἐγωγέτι φημι κατώτερον ἄλλο θαλάσσης "Ἄνδρα γε συγγεῦσαι, εἰ καὶ μάλα καρτερός εἴη et x 395 : "Ἄνδρες δ' ἄψ' ἐγένοντο. Tertius locus, *Topper citi ad aedis venimus Circae*, ex homerico versu translatus non est; verum eas voces, puto, perspicuitatis causa ex sese addidit Livius. Etenim hiat quodammodo sensus in graeca Odyssea inter hos versus (x 445) « Ἡμῖν δ' ἡγεμόνευ' ἱερὰ πρὸς δώματα Κίρκης. » Ὡς φάμενοι παρὰ νηὸς ἀνήϊον ἠδὲ θαλάσσης, Οὐδὲ μὲν Εὐρύλοχος κοίλῃ παρὰ νηὶ λέλειπτο,

1. Codex C. Naevi capeset.

2. Codex se, Meltzer si.

3. Cod. tē eicit iras. Ennius. Emendationem novam [... tris]tem tentavimus.

Ἄλλ' ἔπειτ', ἴδδειςεν γὰρ ἐμὴν ἔκπαυλον ἐνιπήν, atque hos : Τόσσα δὲ τοὺς ἄλλους ἐτάρους ἐν δώμασι Κίρκη Ἐνδυκέως λοῦσέν τε καὶ ἔχρισεν λίπ' ἐλαίῳ. At quae sequuntur frustra multi in *Odyssea* quaesiverunt, contraque jus ac fas omnibus modis tentaverunt, quod ab homericis minus discrepantia facerent. Nam mihi quidem minime dubium est, quin post *Circae* exciderit nomen *Naevii* poetae versusque unus (vel etiam plures) ejusdem scriptoris, in quo rursus vox *topper* posita fuerit quemque alii versus secuti fuerint *Simul dvona eorum... inserinuntur*. Haec autem ex eodem loco deprompta fuisse oportet, ubi de *Anchisa* et *Aenea* fugientibus sic loquebatur *Naevius* poeta (vide infra p. 360 locum *Servii* ad *Aen.* 2,797) :

Eorum sectam sequuntur multi mortales.

Multi alii e Troja strepui viri.

Ubi foras cum auro illi[n]c exhibant.

Contrariis erroribus evenit, ut prius *Naevio* poetae *Liviana*, hic *Naeviana* *Livio* tribuerentur.

In primo fragmento, quod *Naevii* poetae est, vox *topper* excidit. Excidisse etiam suspicor propter proximum *Naevi(us)* adjectivum *saevi*, itaque locum sic refingo : « *Citius : sic Cn[.] Naevius : Topper s]aevi capesset flammam Volcani* ». Versum ergo habemus integrum :

[Top]per s]ae]vi ca]pesset] flammam] Vol]cani.

In altero fragmento, *Liviano* scilicet, non *Naeviano*, veteres emendationes comprobo *nihilum* pro *nullum*, *humanem* pro *humanum*; pro *viret* non lego ut vulgo faciunt *vires*, verum *vires et* (ut neque *καρτερός* neque *εἰ καὶ* in barbaro loco deficiat). Denique omissum restituo *virum*, quod sine dubio pro graeco *ἄνδρα* positum fuit :

Nam]que ni]hīlum] pe]jus] } mace]rat ho]monem
 Nam]que ni]hī]lum] pe]jus] }

Quam]de mare] saevum] ; vires] et cui] sunt] magnae,

[Top]per vi]um] con]fringent] inpor]tunae] undae.

Minus enim bene versus alter sic feriretur :

Quam|de ma|re sae|vum, vi|res et| cui sunt| magnae.

In tertio fragmento recte Duentzer (*De versu, quem vocant, saturnio* p. 45) ut prius pro *utrius*, Buecheler autem (*Neue Jahrbuecher fuer Philologie* LXXXVII p. 332) fuerunt pro *fuerint* restituit. Pro *homines* forsán legendum *homones*.

Top per fa cit homines }	{	ut pri us fu erunt.
Top per fa cit ho mones }	{	ut pri us fu erunt.

Quartum fragmentum integrum est :

Top|per ci|ti ad| aedis| veni|mus| Circae.

In quinto fragmento nihil mutandum est, nisi quod pro *millia* scribi debet *multa* (sic supra p. 273 in vaticinio *milliaque multa* legimus pro *multaque millia*). Ex hoc loco discimus *i* in *inserinuntur* (ab *inserere*) non minus produci quam in *nequinont* et *prodinunt* (a *nequire*, *prodire*) :

Si mul dvo na e orum	portant ad navis,
Mul ta ali a in isdem	inse ri nuntur.

Fragmenta Festi

ex apographis codicis Farnesiani

secundum Theodori Mommsen recensionem.

Festus p. 363. V. locum T. Livii 6,29,5 ss. (supra p. 268).

Festus p. 375 Mueller in recensione Mommseni p. 81 sic:
 « *Vacerram* et¹ alii complures vocari ajunt *stipitem*
 »ices solent² religare. Atejus vero Philolo.

1. *Vacerram et codex Vaticanus* 1549 saec. xv et cod. Vatic. 2731 saec. xv. *vacerram et Aelius et editio Pii* (Mediolani, 1510), *vacerram Aelius et ed. Ursini* (Romae 1581), *vacerram Verrius et ed. Augustini* (Venetiis 1559).

2.ices solent adnotatio in libro nunc Monacensi Victor. 86 scripta a Victorio, qui in manibus apographum ipsius codicis a Politiano confectum habebat; *ad quem equos solent* codd. Vatic. et ed. Ursini; *ad quem equos solebant* ed. Augustini; *ad quem equi solebant religari* ed. Pii.

» cum ad male dicendum¹ magnae acerbitat. vecors²
 » et vesanus teste LIVIO qui dicit.CORDE³ ET MALEFICA⁴
 » RECORDIA. » Epitome : « *Vacerram* dicunt stipitem ad quem
 » equos soleant religare. Alii dicunt maledictum hoc nomine
 » significari magnae acerbitatis, ut sit vecors et vesanus. »
 Ut videtur ex Homero ρ 248 : ὄϊον εἶπε κύων ὀλοφώϊα εἰδώς⁵.
 Ex lemmate restitue *vacerra*. Exitus est saturnii :

..... ve|corde et| malefi|ca va|cerra.

‡ 4. — De fragmentis a diversis ex Caesio Basso laudatis.

Nimii hic laboris esset opus, inquirere quo modo quosque per grammaticos Caesii Bassi verba ad illos homines pervenerint, qui temporibus christianis sine iudicio plerumque et sine vera scientia enchiridia satis parvi pretii in usum scholarum confecerunt. Neque tamen hoc contenti esse possumus, ut singulorum scriptorum locos afferamus seorsim discriptos; quod quia nonnulli doctorum fecerunt, locos illos recte iudicare nequiverunt, et in magnos errores saepe sunt delapsi. Itaque particulas a nobis ex diversis scriptoribus decerptas, ab illis autem exscriptas ex uno unius auctoris libro, tali ratione hic edere decrevimus, ut et facilius in futurum et tutius esset legentibus iudicium.

1. *Philolo*. cum ad male dicendum adnot. Victorii, *philologus male dictum ad male dicendum* codd. Vatic., *philologus male dictum hoc nomine significari* ed. August., *philologus hoc nomine significari male dictum* ed. Urs.

2. *Acerbitat*. *vecors* adnot. Victorii, *acerbitatis ut est vecors* codices Vaticani, *acerbitatis ut sit vecors* edd. Augustini et Ursini.

3. *Dicit*. *corde* adnot. Victorii, *dicit vecorde* ed. Ursini, *dicat vecorde* ed. Augustini et codd. Vaticani.

4. *Malefici* adnot. Victorii.

5. Scaliger tamen (Castigationes in Festum p. cccxiii) et fortasse melius ex Homero β 243 ducit, Μέντορ ἀταρτηρῆ, φρένας ἤλεε. Sed vocandi casu legit *vecors* et *malefice*.

SCRIPTOR INCERTUS

in Henrici Keilii
Grammaticis latinis
t. vi p. 265 s. (cf. vii p. 670.)

Ex fonte unico¹,

codice Neapolitano IV A 11.

Is descriptus ante annum 1504
ex codice Bobiensi post ann. 1493 deperdito,
ex quo etiam editio Terentiani.

MARIUS VICTORINUS

in Henrici Keilii
Grammaticis latinis
t. vi p. 138 ss.

Ex fontibus qui sunt :

Codex Palatinus 1753 saeculi IX,
Codex Parisiensis 7539 s. IX f. 60^{rs} s.
a me collatus.

.....
Ut et apud †Arbitrium
invenimus,
cujus
exemplum :

Memphitides puellae²,
Sacris deum paratae³,

item :

Tinctus colore noctis,

Aegyptias choreas.

DE SATURNIO VERSU.

De saturnio versu
dicendum est,

quem nostri existimaverunt
proprium esse italicae regionis.

[Conferantur supra pp. 247 et 256 et infra p. 397 loci ex Festo, Varrone, pseudo-Victore, pseudo-Acrote.]

Sed falluntur : a Graecis enim
varie et †moltis modis tractatus est, non

solum a comicis, sed etiam a tragicis.
Nostri autem antiqui,
ut vere dicam quod apparet,

DE SATURNIO VERSU⁴.

Et quando⁵ sub occasione versus hujus
et tempestiva †esse⁶ nobis alia suggerit
species, consentaneum reor
hoc loco dicere
de natura et origine hujus versus,
cui prisca apud Latium aetas
tamquam italo et indigen[a]e⁷
saturnio sive faunio nomen dedit.

Sed falluntur : a Graecis⁸ enim
varie et multiformiter inductus est, nec⁹

tantum a comicis, sed etiam a tragicis.
Nostri autem antiqui

1. Vide libellum cui titulus : *Index scholarum... per aetatem anni 1880...* Insunt
Henrici Keilii et Gustavi Juergensii observationes in Caesium Bassum et Atilium
Fortunatianum. Halae, x pp. 4°.

2. *Puelle* codex Parisiensis.

3. *Parate* codex Parisiensis.

4. Exstat haec inscriptio in codice Parisiensi.

5. *Quoniam* Keil, qn cum lineola codex Parisiensis.

6. Uterque codex ee cum lineola, etiam editio Camerarii.

7. *Indegene* uterque codex.

8. *Grecis* codex Parisiensis.

9. *Non tantum amicis*, expunctis *on*, supra scriptis *ec* et postea *co*, codex Paris.

TERENTIANUS MAURUS
DE METRIS V. 2489 ss.
in Keilli Grammaticis
t. VI p. 399 s.

Ex fonte unico,
editione principe
(Mediolani 1497).

Et ex codice Bobiensi
ex quo et Scriptor Incertus.

ATILIUS
FORTUNATIANUS
apud Keillum
t. VI p. 293 s.
(cf. VII p. 672 s.)

Ex eodem
fonte atque
Scriptor
Incertus.

.....
At Arbitrarius disertus
Libris suis frequentat.
Agnoscere haec potestis,
Cantare quae solemus :

Memphitides puellae,
Sacris deum paratae,

Tinctus colore noctis,
Manu puer loquaci.

DE SATURNIO.

Aptum videtur esse
Nunc hoc loco monere
Quae sit figura versus
Quem credidit vetustas
Tamquam Italiam repertum,
Saturnium vocandum.

Saturnio metro
primum
in Italia usi.
Dictum autem
a Saturnia,
urbe vetustis-
sima Italiae.

Atilius p. 283 Keil :
Saturnios quod
eo¹ tempore primum
in Italia usurpati
sunt, quo
Saturnia
urbs erat.

Sed est origo Graeca
Illique metron istud
Certo modo dederunt.

Nostrique mox poetae,

Et² hic versus
obscurus qui-
busdam videtur,

1. *Eo* codicis librarius, corrector *eodem*.

2. *Et* a correctore additum.

usi sunt eo non observata lege
nec uno genere custodita†,
† inter se consonantiant² versus, †
sed praeter[quam³] quod durissimos
fecerunt, etiam alios
breviores, alios longiores inseruerunt,

usi sunt † ea non observata lege
nec⁴ uno genere custodito,
sed praeterquam⁵ quod durissimos
fecerunt, etiam alios
longos, alios breviores inseruerunt.

[*Breviores : qui thesibus hemistichiorum paenultimis carebant. Longiores : in quibus
Caesium vis brevium breviantium latuit.*]

MALLIUS THEODORUS SERVIUS DE CENTUM METRIS
apud Keilium t. vi p. 594. apud Keilium t. iv p. 466.

Ex fontibus qui sunt : Ex fontibus qui sunt :
Codex Parisiensis Bibl. Publ. latin. 7530 saeculi VIII, a me collatus,
folio 142 verso, folio 34 recto,
Codex Guelferbytanus Weis- Cod. Neap. Borbon. IV A 8 s. VII-VIII,
senburgensis 86 s. IX. Editiones veteres.

Metrum iambicum
saturnium habet
iambicum tetrametrum
colobon⁵

[*Mallio metra sunt
ubique pedes singuli.*]

et tres trochaeos⁶.
Hujus exemplum :

Merule quodos vetus te-
ma nedul cecan tat¹¹

Saturnium constat
dimetro iambico
catalectico

et ithyphallico⁸
ut est hoc :

Isis pererrat⁹ urbem¹⁰
crinibus profusis.

[*Aperte ficticius Mallii versus : similes vide p. 593, 20 et 23. 594, 3. Voces sic refinge : Merulae
quod os vetustae mane dulce cantat. — Servius in illo opusculo cum versiculos laudare solet partim
a se confectos, partim desumptos ex aliis scriptoribus sed a se mutatos, ut p. 462, 23 Tuba terribili
procul aere sonat clipeum quate miles ex Verg. Aen. 9, 503, p. 463, 25 Maecenas atavis Lydia quos
fert genite ex Hor. carm. 1, 1, 1, suspicari possit hunc saturnium Isis... esse depromptum ex eodem
carmine, unde acturi mox de saturnio Victorinus et Terentianus laudabant Memphitides puellae et Ae-
gyptias choreas : ibi nempe fuisse oporteret aliquid tale : Dum crinibus profusis Isis pererrat urbem.*]

1. Ne codex Parisiensis.
2. *Consentiant* ex correctione.
3. *Praeter quod* omisso *quam* codex.
4. *Propter quam* codex Parisiensis.
5. *Colophon* codices.
6. *Trocheos* codex Parisiensis.
7. *Et om.* codex Parisiensis.
8. *Astimfallico* codex Parisiensis (*as* igitur pro *et i*).
9. *Perperat* codex Parisiensis.
10. *Orbem* Keilius atque, ut videtur, codex Neapolitanus.
11. Sic in cod. Paris. distincti iambi, non voces ; ibidem *merule, vetuste*, non -^{ae}.

quia passim
et sine cura
eo homines
utebantur.

Rudem sonum secuti,
Ut quemque res ferebat,
Sic disparis figuræ
Versus vagos locabant.

MARIUS PLOTIUS SACERDOS
in Keilli Grammaticis t. vi p. 531.

Ex fontibus qui sunt :

Codex Valentianus (Valenciennes) N. 5.1 s. IX,
Codex Leidensis Vossianus 79.8 s. X,
Cod. Paris. 13953 s. X f. 155 v° a me collatus,
Codex Cusanus (Cues apud Treviros) C. 44,
excerptorum, s. XII.

IPSE SACERDOS.

INTERPOLATOR.

Post rectius probatum est

[*Errore, puto, credidit
Terentianus saturnii
formam expolitam esse,
qua de receteri gramma-
tici qui Caesium Bassum
exscripserunt tacent.*]

Ut tale colon esset

[*Similia
Atilius
infrap. 519.*]

Junctum tribus trochaëis,

Ex hoc metro, trochaico scilicet et iam-
bico, constat metrum
saturnium, quod mix-
tum est¹.

Ideo nec inter species
iambicas posui nec
inter trochaicas².

Constat autem ex
iambico⁴ dimetro

catalectico
hipponactio⁵
amphicolo⁷

et tribus trochaicis†,
id est ithyphallicos.

DE METRO SATURNIO¹.
Saturnium composi-
tum vel mixtum ex
iambico metro et
trochaico,

iambico dimetro
amphicolo
hipponactio⁶
catalectico
et trochaico dime-
tro brachycatalecto
†ithipallico⁹,
hoc est tribus
trochaëis.

[*Prope eadem
infra p. 519
repetuntur.*]

1. Deest inscriptio in codice Parisiensi.
2. Est om. codex Valentianus, cod. Vossianus; in margine add. codex Parisiensis.
3. Iambicas p. nec inter om., iambico posui nec inter in marg. add. corr. cod. Voss.
4. Iambo codex Valentianus.
5. Hypponactio codex Parisiensis.
6. Ypponactio codex Parisiensis.
7. Amphiloco (loco in litura) codex Valentianus.
8. Ythipallico codex Parisiensis.
9. Ithipallico codex Vossianus, stipallico cod. Valentianus, stipallico corr. ytipallico cod. Parisiensis.

ut vix invenerim apud Nævium
quos pro exemplo ponerem. Apud
Euripidem et †Calimachum
et quosdam antiquae comediae scriptores¹
tale inveni genus :

Turdis edacibus dolos
comparas, amice.

Quorum est hic :

Turdis edacibus dolos
comparas, amice.

Apud Archilochum tale :

Quem non rationis egentem
vicit Archimedes.

Et tertium genus :

Consulto producit eum
quo sit impudentior.

[*Aperte ficticii sunt tres illi versus, et de
saturniis graecis merae Caesii nugae.*]

Apud nostros autem in tabulis antiquis
quas triumphaturi duces in
Capitolio figebant victoriaeque suae titulum
saturniis versibus
prosequabantur, talia repperi exempla :

ex REGILLI TABULA : [De hac tabula
vide supra pp.
280 ss. locum
T. Livii 40,52.]
Dvello magno dirimendo,
regibus subigendis.

DIOMEDES in Keilii Grammaticis t. 1 p. 512.

Ex fontibus qui sunt :

Codd. Parisienses s. ix a me collati 7494 f. 115 v° et 7493 f. 102 v°, —
Codex Monacensis saec. ix, — Editiones.

Saturnium in honorem dei NAEVIUS invenit²,

[*Naevis invenit falsum: ante Naevium saturnios con-
scripsit Livius, ante Livium qui vetustissima elogia Scipio-
num composuerunt, ante hos Appius in Sententiis. Mirum
est, quod Diomedes in errorem induxit Bentleyum³.*]

[*Hic aliquid
interciderit
est necesse.*]

addita una syllaba ad iambicum versum, sic :

Summas opes qui regum
regias refregit.

Huic si demas ultimam syllabam, erit iambicus...

[*cf. infra p. 320 pseudo-Asconius: « senar. hypercatal. ».*]

1. Et quosdam antiquae comoediae scriptores omittit (congruens in hoc cum Saeculo, quod casu evenit) editio Parrhasii, quae ex codice Neapolitano facta est.
2. Ultima ante hunc locum voces: *libidine vinctum*. Edd. veteres sic habent: *libidine junctum*. *Venusinus invenit addita syllaba ad iambicum sic: summus apex e. q. s.*
3. Bentley, *A dissertation upon the epistles of Phalaris* (1699), p. 227: « The first that used the Saturnian Verse among the Latins was Nævius... »

Quo metro usi sunt Composit
 †Cyrides¹ et Calli-
 machus,

Maxime tamen et apud nos
 triumphaturi in
 Capitolio tabulas
 ejus modi versibus
 incidebant, id est sic² ;

Summas opes qui regum
 regias refregit.

[Hic Naevii versus (nam ejus esse non est cur negemus, quamquam Diomedes in illo invenit errat) aut ex tabula triumphali incerta (regum confer cum Regilli regibus) aut potius ex elogio alicujus ducis a Caesio depromptus fuerat; sic cum pronomine relativo in elogiis Scipionum Quoeris forma virtutei. . . — Consol censor aedilis quei fuit. . . — Quei apice insigne. . . — Quoiei vita defecit.].

1. *Cyridus* codex Vossianus, *Choerilus* codex Leidensis Scaliger. 37 e Vossiano manu Cujacii descriptus.

2. *Id est sic* codicis librarius; corrector *et est sic*.

Qui est subsimilis ei quem¹ paulo ante posui,

Consulto producit eum
quo sit impudentior.

[*In versu nunc deperdito, quem Scriptor Incertus laudaverat, tertius pes, pulo, ex brevi constabat per arsin producta (ut Quotannis comiter Apollini fiant vel Dedet Tempestatebus aide merito...) et voce disyllaba synizesin patiente (ut Hospes gratum est quom apud meas restitistei seedes); in sexto pede scriptura syncopam non indicabat, quae debebat in pronuntiando fieri (ut Caro tua nam mihi ita Juppiter fatus est, pro fatust, vel Ob hasce res bene gestas quod in bello voverat, pro vorat.) Exempii gratia sic Legionibus quique suis copias fuga(ve)rat.*]

In ACHILII² GLABRIONIS TABULA:

Fundit, fugat, prosternit
maximas legiones.

[*T. Livius 40,34,4 ss. anno ante Christum natum 181: « Aedes duae eo anno dedicatae sunt, » una..., altera in foro olitorio Pietatis; eam aedem » dedicavit M. Acilius Glabrio duumvir, statuam- » que auratam quae prima omnium in Italia est » statu[*l*]a aurata patris Glabrionis posuit. Is » erat qui ipse eam aedem voverat quodie³ cum » rege Antiocho ad Thermopylas †depugnasset » [anno 191], locaveratque idem ex senatus con- » sulto. » Tabulam cum dicere videatur Caesius se legisse in Capitolio, veri simile est ejusmodi tabulas aut binis exemplaribus (quod de tabula Regilli T. Livius diserte significat: supra p. 281) aut etiam pluribus fieri esse solitas. Nisi ea, Pietatis forte (cum aliis quae jussu Caesaris dictatoris sublatae sunt, Dio 43,49,3) diruta aede, tum demum in Capitolium invecta est: quod vix credet qui animadvertet combusta esse a Caesare signa conversumque in praedam aurum. — Capitulinas et Glabrionis et Regilli tabulas inter ea aerearum tabularum tria milia fuisse crediderim quae, sive geminae erant sive post incendium anni ante Christum 83 restructae, post Caesii tempora anno post Christum natum 69 novo incendio conflagratae sunt; qua de re Suetonius, Vespasianus 8.]*

Apud NEVIUM poetam
hos repperi idoneos:

[*Haud dubium quin in Bello Poenico.*]

1. Quem in codice bis scriptum.

2. Post Achilii vox tabula scripta et deleta.

3. Quodie scribendum, ut hodie: *Mém. de la Soc. de linguistique de Paris* t. IV p. 201

†MEVIUS¹ sic: †MAEVIUS² hoc modo

1. Codex Valentianus manu recentiore *Nevius*.
2. *Maevius* codex Valentianus, *Nevius* Vossianus et Parisiensis.

Ferunt pulchros †pateras,
†erecas lepistas.

Et alio loco :

†Navem Jovis concordēs
filiae sorores.

Item :

Ferant pulchras †ereterras
†aureasque lepistas.

[Male Victorinus hunc versum
a Naevio abjudicare videtur.]

Et apud NAEVIUM 2 :

†Novē †moves concordēs
filiae sorores.

Videtur³ tamen e duorum versuum membris compositus, dimetri et quadrati. Constat autem pedibus sex et semipede, nam primos⁴ tres pedes et semipedem habet ex parte prima⁵ dimetri, reliquos vero tres pedes qui sunt ultimi habet a parte prima quadrati tragici trochaici :

ut

Cum victor Lemno classem
Doricam appulisset.

[Hunc versum, quamquam caesura Korschiana in utroque hemist. carentem, existimare nequeo fictitium, nam propter argumentum a ceteris versibus fictitiis valde dissimilis est. Petitum puto ex Carmine Priami, cujus laudatus est supra p. 255 versus caesura Korschiana in hemist. priore carens Veteros Casmenas cascās res volo profari, et initium alterius versus qui caesuram Korschianam vic. recipere potuit Et Priamum; argumentum quoque convenit.]

1. Ereterras etiam codex Parisiensis.
2. Neviū codex Parisiensis.
3. Videtur tamen e duorum versuum membris in margine add. codex Palatinus.
4. Primus codices.
5. Prima parte cum notis transponendi codex Parisiensis.

Habet autem
in prima parte³
iambicon dimetron
catalecticon,
in secunda
trochaicon dimetron
brachycatalecton,
quod et ithypallicom†
diximus [p. 223, 19], ut :

Ferunt pulchras¹ creterras²
Huc⁴ usque hip-
ponactium⁵ amphicolum dimetrum
catalecticum⁶ iambicum est.
Nam quod sequitur
trochaicum dimetrum
brachycatalectum⁷
†ithypallicum⁸ talc est :

aureas lepiſtas.

Novissima⁹ syllaba indifferens.
Totus versus sic :

Ferunt pulchras creterras¹⁰,
aureas lepiſtas.

Et :

Ut si vocet Camenas
quis novem sorores.

[*cf. infra*
Victorinus.]

[*Similia supra pp. 313 et 319 Terentianus, Atilius, Sacerdos, Sacerdotis interpolator.*]

-
1. *Pulchras* corr. *pulchras* codex Vossianus.
 2. *Crateras* codex Parisiensis.
 3. *Primam partem* librarius, in *prima parte* corrector.
 4. *Hoc* codex Valentianus.
 5. *Hypponactium* codex Parisiensis.
 6. *Catalectum* corr. *catalecticum* codex Valentianus, *acatalecticum* Voss. et Paris.
 7. *Brachycatalecticum* codex Parisiensis.
 8. *Ithypallicum* codex Vossianus, *ytipallicum* Parisiensis, *stipallicum* Valentianus.
 9. *Novissima s. indifferens totus v. sic Ferunt p. creterras a. lepiſtas* om. codex Parisiensis.
 10. *Crateras* codex Cusanus.

Sed ex omnibus istis, qui sunt asperimi et ad demonstrandum minime accommodati, optimus est quem METELLI proposuerunt de Nevio, aliquotiens ab eo versibus lacessiti :

Malum dabunt Metelli
Nevio poetae.

[*Pseudo-Asconius in Ciceronis actionem 1 in Verrem, 10,29 (te non feto ut ceteros ex vestra familia) : « Dictum facete et contumeliose in Metellos antiquum Naevii est : Feto Metelli Romae » sunt consules. Cui tunc METELLUS CONSUL iratus versu responderat senario hypercatalecto » [cf. supra p. 314 Diomedes], qui et saturnius dicitur : Dabunt malum Metelli Naevio poetae ».]*

Hic enim saturnius constat ex hipponactei quadrati iambici posteriore commate et phallico⁶ metro. Hipponactei quadrati exemplum :

*Quid immerentibus noces,
quid invides amicis ?*

[*Diomedes p. 515,3 : « Septenarium » versus Varro fieri dicit hoc modo, » cum ad iambicum trisyllabus pes » additur, et fit tale : Quid immerentibus noces, quid invides — amicis ? » Eadem Rufinus apud Keil l. vi p. 538,48, ex Charisio ut dicit.]*

Nam

Malum dabunt Metelli

simile est illi

Quid invides amicis,

cui detracta syllaba prima
facit phallico⁷ metron :

invides amicis.

Ex quibus compositus est hic
saturnius, ut sit par huic :

Quid invides amicis,
invides amicis ?

[*Aperte ficticius
hic saturnius.*]

Nam

Malum dabunt Metelli

1. *Endecasyllab.* utroque loco codex Parisiensis.
2. *Positos* codex Parisiensis.
3. *Saturnios* codex Palatinus et codex Parisiensis.
4. *Nevio* codex Parisiensis.
5. *Nevio* codex Parisiensis.
6. Hic *phallico* codex, infra *phallico*. *Phallico* et *phallico* Santen, Keil, sed cf. paulo infra Victorinus.
7. Vide praecedentem adnotationem.

Et Nevio poetae

Sic ferunt METELLOS,

Cum saepe laederentur,
esse comminatos :

Dabunt malum Metelli Nevio poetae.	Dabunt malum Metelli Nevio poetae.	Malum dabunt Metelli Naevio ¹ poetae ² .
---------------------------------------	---------------------------------------	---

[Dabunt malum *malo quam* Malum dabunt, *cum propter pseudo-Asconii testimonium ex alio ut videtur fonte haustum, tum propter alliterationem, quae dicitur, malum Metelli.]*

[Anno ab urbe condita 548, ante Christum natum 206 Q. Caecilius Metellus, de quo hic sermo est, consul fuit cum L. Veturio Philone.]

Dabunt malum Metelli

1. Nevio codex Parisiensis. Codex Valentianus *Metellinae carrinas*, in margine *vio poetae et trahuntque siccas multas machinae.*

2. Poete codex Parisiensis.

hoc modo :

Malum dabunt Metelli
Nevio poetae.

clauda pars dimetri iambici est;

[Eadem exempla apud
Victorinum infra.]

Dehinc : Naevio¹ poetae
tribus trochaeis² constat,
quod phalaecium³ vocamus,
nec quicquam oberit trochaeo
quod⁴ suprema longa est,
quod semper in metris
indifferenter, sicut diximus, ponitur.

(III iambos cum syllaba et III trochaeos⁵.)

[Glossematis reliquiae, quod referri
debet ad haec supra p. 318 posita verba:
Nam primos tres pedes et semipedem
habet..., reliquos vero tres pedes...]

Ergo erit prima pars, id est

Malum dabunt Metelli,

talis qualis est

Adest celer phaselus⁶,

item

Memphitides puellae :

sequens

Naevio¹ poetae

talis est ut⁶

Bacche plaude Bacche⁷.

Sane ut in [hen]decasyllabo⁸
primus pes incertus est, † ita ut in
hoc duó primi pedes variantur

Jam nunc vocet Camenas

[quis⁹] novem sorores

qui ut terminus a spondeo incipit †.

[Quae emendationi Santenius et
Keilins contulerunt non efficiunt ut
hic locus sensu non careat.]

-
1. *Nevio* codex Parisiensis.
 2. Loco priore *trocheis*, altero *trocheos* codex Parisiensis.
 3. *Phalaecium* codex Parisiensis.
 4. *Trocheo qui* codex Parisiensis.
 5. *Celer* priore *e* caudata, *phasellus* expunctis *h* et priore *l* codex Parisiensis.
 6. *Talis ut est* emendatum ut videtur ex *talis uthat* vel *talis uthect* codex Paris.
 7. *Bacche* bis cum *e* caudata codex Parisiensis.
 8. *Decasyllabo* codices; *hendecasyllabo* Santenius, quae vox supra invenitur.
 9. *Quis* additum ex Terentiano.

clauda pars †trimetri:

Dabunt malum Metelli,
Adest celer phaselus,
Memphitides puellae,
Tinctus colore noctis.

Post, Nevio poetae,
Tres vides trochaeos.

Nam nil obest trochaeo
longa quod suprema est.

[Eadem exempla
paulo ante
Terentianus.]

[Eundem prope
versum supra p.
319 Terentianus.]

Quidam volunt hunc ¹ feriri ² sexies
[Optimo id jure : supra pp. 11, 43.]

et recipere pedes septem,
hoc est

[Memento qui haec legis, hemistichium saturnii prius videri grammaticis antiquis ex tribus pedibus iambicis et una syllaba compositum, non ut nobis ex anacrusi et tribus pedibus trochaicis.]

spondeum,

[Sic in hemistichio priore :
Terra], Publi], prognatum;

iambum,

[Sic in hemistichio priore : Qua
re] lubens] te in gremi]u;

(pyrrichium,) pariambum,

[Glossema
deleto.]

[Sic in hemistichio priore pseudopyr-
rhichius : Topper] facit] homines;

[choreum,]

[Excidit propter illud « recipere pe-
des septem » vox genuina choreum
post insertum glossema pyrrichium.]

[Sic in hemistichio priore pseudo-
choreus : Honos], fama] virtusque;

dactylum³,

[Sic in hemistichio priore :
Bene rem] geras] et vale]as;

trochaeum³,

[Id est tribrachum.]

[Sic in hemistichio priore pseudotri-
brachus : Facile] facteis] supera]ses;

anapaestum³,

[Sic in hemistichio priore :
Bene rem] geras] et vale]as;

-
1. Hunc in codice Palatino supra scriptum.
 2. Ferri cum i supra scripta codex Parisiensis.
 3. Dactylum codex Parisiensis. Idem trocheum et anapaestum.

PSEUDO-CENSORINUS

in Keilii Grammaticis t. VI p. 615.

Ex fontibus qui sunt :

Codex Coloniensis saec. VII, Cod. Vaticanus s. X,
Editiones.

Numerus saturnius :

Magnum numerum triumphat
hostibus devictis¹.

[*Versiculus ex aliqua tabula triumphali deprom-
plus. Sic praesens tempus in tabula Glabronis,
Fundit fugat prosternit.—Ad eum fictus a « Cel-
sio » (seu rectius Caesio) Basso apud Diomedem
p. 313,17 versus Romani victores Germanis de-
victis, qui laudatur etiam a Diomede p. 495,23
ubi devinctis. Ergo Caesium pseudo-Censorinus quo-
que exscribit; ut ex Caesio sumpta sint quae et
ille et Victorinus de pedibus dicunt.*]

Sunt qui hunc †aristodolion vocant.

Recipit pedem

[*Ubi pseudopyrrhichios, pseudochoreos,
pseudotribrachos, pseudiambo admisimus
nos, cogitabamus de productione finalium
per arsin facta (supra pag. 56), Caesio
autem Basso nisi fallimur ignota.*]

spondium,

in hemistichio altero :
Publi|o, Cor|neli.]

iambum,

in hemistichio altero pseud-
ambus : in se|ce ver|sutum.]

pyrrichium,

in hemistichio altero pseudopyr-
rhichius : capiti|bus o|pertis.]

chorium,

[*Choreus est quem nos hodie trochaeum,
trochaeus vel brachysyllabus quem nos
tribrachum nuncupamus (vide lexica).*]

in hemistichio altero choreus :
Glori|a atque in|genium.]

dactylum,

in hemistichio altero :
dormi|as sine| qura.]

brachysyllabum,

in hemistichio altero tribra-
chus : capiti|bus o|pertis.]

anapaestum.

in hemistichio altero :
lacrimis| cum| multis.]

1. Devicti codex Coloniensis.

e quis est †Thacomestus,
et nasci a trimetro scazonte¹.

[*Revera, dummodo ad caesuram non respexeris, trimetri scazontis ut Nec in bicipiti somniasse Parnasso similes sunt saturnii ejus modi: Taurasia Cisauna Sannio cepit, — Magna sapientia multasque virtutes.*]

Alii vero omnes XII pedes admittere neque semper eum, ut illi asserunt, nasci a² trimetro scazonte³.

[*Reliqui pedes quinque sunt: U — U, U — —, — U —, — — U, — — —. Ex his palimbacchius — — U nomen acceperat saturnii (de hoc pede vide infra p. 353 locum Diomedis p. 479). Qui tales pedes admittebant, saturnium, puto, versum volebant ferri quater: exempli gratia versum Taurasia Cisauna Sannio cepit in quattuor metra discerni, quorum primum constaret ex pedibus duobus, spondeo et iambo, cetera tria ex pedibus singulis, bacchio aut molosso, choreo, palimbacchio sive saturnio.*]

Unde apud omnes grammaticos super hoc adhuc non parva lis est.

.....

Victorinus p. 143,26 (codex Paris, f. 62 v°):
... ex trimetro iambico catalectico⁴,
medio trochaeo⁵ immisso⁶, sic:

Trahuntque siccas [multas⁷]
machinae⁸ carinas.

[*Multas perperam sustulit librarius, Horatii non recto tempore memor.*]

Nam †fallache⁹ medius trochaeus insertus est iambico versui.
Haec forma conveniens saturn[i]o¹⁰ versui est.

-
1. Inter a et z supra scripta n in codice Parisiensi; idem iterum infra.
 2. Hic codex Parisiensis e trimetro.
 3. Vide supra adnotationem 1.
 4. Acatalectico codex Parisiensis.
 5. Trocheo codex Parisiensis.
 6. Inmisso codex Parisiensis.
 7. Multas ex Plotio additum.
 8. Machinas corr. machinae codex Palatinus.
 9. Fallache cum e caudata codex Parisiensis. A Callimacho Camerarius.
 10. Saturno codices.

et

Trahuntque siccas multas
machinae carinas¹.

[*Versus sciticius, ductus ex Horatio, Carm. 4.4.2.*]

1. Vide supra p. 321 adnotationem 1.

§ 5. — De fragmentis a Gellio laudatis.

Codices *Noctium A. Gellii Atticarum* omnes (praeter recentiores, qui nullius momenti sunt) aut septem tantummodo primos libros aut duodecim tantummodo a nono ad vigesimum ultimos continent; nam liber octavus deperditus est; itaque nobis duae illae universi operis partes sic tractandae sunt, quasi duo distincta essent opera. Valde dolendum est, quod nondum prodiit editio unde et codicum lectiones petere et rectam constituendi Gelliani textus viam discere promptius possis. Nos, cum utrique *Noctium Atticarum* parti suus sit codex Parisiensis isque fontibus praecipuis adnumerandus, horum scripturas ex ipsis exscriptas in textu afferre volumus, in adnotationibus lectiones reliquorum codicum sicubi opus erit laudaturi ex editione Gronoviana Leidensi anni 1706.

Fragmenta ex libris I-VII.

His libris fontes esse existimantur praecipui, praeter codicem Parisiensem lat. 5765 saeculi XIII a nobis in textu adhibitum, codices manu scripti hi¹: codex Romanus Vaticanus 3452, codex Leidensis Rottendorffianus (Gron. 21) saeculi XIII.

A. Gellius 1,24,1 s. ex codice Parisiensi 5765 fol. 72 verso a: « Trium poetarum illustrium epygrammata, C. N. » Nevii, Plauti, M. Pacuvii, quae ipsi fecerunt et incinda sepulchro suo reliquerunt, nobilitatis eorum gratia et » venustatis scribenda in his commentariis esse duxi. EPY-

1. In locis infra laudandis nihil est, quod in codice palimpsesto Romano Vaticano Palatino sit servatum.

» GRAMMA NEVI plenum superbie campane, quod testimo-
 » nium justum esse potuisset, nisi ab ipso dictum esset :
 » IMMORTALES MORTALES SI FORET FAS FLERE, FLERENT DIVE
 » CAMENE NEVUM POETAM, ITAQUE POSTQUAM EST ORCHO¹ TRA-
 » DITUS, THESAURO OBLITI SUNT ROME LOQUIER LINGUA
 » LATINA. »

Ordo verborum olim a Carrione turbatus, qui « optima collectanea » secutus *Mortales immortales flere si foret fas et lingua latina loquier* scripsit. Quattuor sunt versus saturnii; primus, secundus, quartus incorrupti (nam non magni negotii est restituere *div[a]e, camen[a]e, N[a]e-v[i]um, Rom[a]e*); in tertio pro *orcho* vel *orchio* alii *orcino*, alii *orcivo*, alii *Orci* legunt. Hi quamquam pauciores sunt magis tamen probandi mihi quidem videntur; *orcho* enim, puto, casu dandi propter vicinum *traditus* pro *Orchi* est scriptum; *orchio* autem ortum ex emendatione a librario quodam male intellecta. In hoc igitur versu thesis hemistichii prioris paenultima sublata est. In eodem *itaque* propter arsin producitur.

Im|morta|les mor|tales| si fo|ret fas| flere,
 Fle|rent di|vae Ca|menae| Naevium poetam.
 Ita|que, postquam| est| Orci| tradi|tus the|sauro,
 Obliti| sunt Ro|mae loqui|er lin|gua la|tina.

Ultimus versus, nisi fallor, « malevoli veteris poetae » est in juniorem Ennium infensi. Scilicet antequam Naevius poeta ea verba scriberet puto Ennium jam versus heroicis Graecorum imitatum fuisse, jam *versibus quos olim Fauni vatesque canebant* odium atque contemptum suum significavisse. — Neque male Naevius poeta Ennium quasi linguam latinam dedidicisset insectari potuit, siquidem ille jam talibus utebatur vocibus, quales sunt *Metioeo Fufetioeo* pro *Meti Fufeti*.

1. *Orchio* codex Rottendorffianus (et sic libri omnes Carrioni noti praeter Buslidianum, qui *Orchi*).

[A. Gellius 1,24,3. Vide Indicem hujus voluminis sub vocibus *postquam morte.*]

A. Gellius 3,16,11 ex codice Parisiensi 5765 folio 89 recto *a* : « Cesellius autem vindex in lectionibus suis anti-
» quis : tria sine quod¹ [s. q. *in rasura*] nomina parcarum
» sunt, *nona decuma torta*, et versum hunc LIVII antiquis-
» simi poete ponit ex ΟΔΥΣΣΕΙΑ :

QUANDO DIES ADVENIET QUEM PROFATA MORTA EST.

» Sed homo minime malus cesellius *mortam* quasi nomen
» accepit, cum accipere quasi *moeram* deberet. » Ex
Homero β 99 et alibi : εἰς ὅτε κέν μιν Μοῖρ' ὀλοή καθέλῃσι.

Livii versus integer est. *Dies* accipi potest et pro iambo et pro pyrrhichio vel longa syllaba. Illud veri similis; hoc si probaveris, thesis hemistichii prioris paenultima tolletur.

Quan do di es ad veniet	}	quem profata Morta est.
Quan do dies ad veniet		

[A. Gellius 4,9,1. V. Indicem hujus vol. sub v. *religentem.*]

A. Gellius 5,12,7. Vide infra p. 433.

A. Gellius 6(7),7,11 s. ex codice Parisiensi 5765 folio 106 verso *b* : « *Ad primum* autem longe primum L. LIVIUS
» in ODYSSEA dicit in hoc versu :

IBIDEMQUE² VIR SUMMUS AD PRIMUS PATROCLUS.

» Idem LIVIUS in [O]DYSSIA p[rae]modum³ dicit
» quasi *admodum* PARCENTES inquit p[rae]modum³ quod⁴

1. Legendum *Tria*, inquit [scilicet Caesellius Vindex], *nomina*.

2. In multis editionibus male legitur *ibi denique*. *Ibidemque* codex quoque Rottendorflanus.

3. *Prae* per notam expressum bis, cujus formam parum usitatam adnotat Gronovius.

4. *Quod* correctum ex *quid*.

(vide infra p. 433) in textu adhibitum, codex Leidensis Vossianus 7, apud Gronovium *Vossianus major* vocitatus¹.

A. Gellius 17,21,45. Vide infra p. 433.

A. Gellius 18,9,5 ex editione Gronoviana²: « Ego arbitrator et a M. Catone *insecendo*³ et a Q. Ennio *insece* scriptum sine *u* littera. Offendi enim in Bibliotheca Patrensi librum verae vetustatis LIVII ANDRONICI, qui inscriptus est ὈΔΥΣΣΕΙΑ, in quo erat versus primus cum hoc verbo sine *u* littera,

VIRUM MIHI CAMOENA INSECE VERSUTUM,

» factus ex illo Homeri versu [α 1: " Ἄνδρα μοι ἔννεπε Μοῦσα
» πολύτροπον]; illi⁴ igitur aetatis et fidei magnae libro credo. »
Sic legito :

Virum mihi, Ca|mena|, inse|ce ver|sutum.

§ 6. — De fragmentis a Nonio Marcello laudatis.

Nonii Marcelli codicum numerus est ingens. Ex illis qui boni sint, qui deteriores, jam satis bene notum est; vide Ludovici Quicherat in editione Nonii (Parisiis 1872) praefationem. Sed hoc incommodum est, quod etiam meliorum codicum nondum stemma exstat; itaque ignoratur quibus cognationis gradibus ii inter se sint devincti; cujus rei cognitio maxime criticos in dijudicandis scripturis adjuvaret. — Optimos omnium, si recte modo verba ejus interpreter, Quicheratius Harleianum et Parisiensem 7667 existimat.

1. Praeterea Bernae fragmentum exstat saeculi XII, in quo loci nostri non continentur.

2. Deest hic locus in codice Parisiensi 8664 folio 45 recto a.

3. *Insecenda* editio Hertzii.

4. *Illie* editio Hertzii.

Quidquid ex opere Nonii superest, scilicet libros I-XV et XVII-XX, id omne servaverunt ex vetustiorum quidem codicum numero hi : Londiniensis Britannici Musei Harleianus saeculi IX, Wolfenbuettelanus seu Guelferbytanus Gudianus saeculi XI (cui proximus videtur fuisse codex abbatiae sancti Victoris a Mercero adhibitus), Leidensis Vossianus saeculi XI et ipse cum Guelferbytano saepe consentiens. Quos tres codices ex Quicheratio laudavi, qui ipse Leidensem et Guelferbytanum ex editione Rothii et Gerlachii, Harleianum vero ex collatione nova sui gratia confecta noverat: quidquid apud Quicheratium didici in Leidensi vel in Guelferbytano legi, rursus apud Rothium et Gerlachium inspexi.

Itidem ex Quicheratio laudavi codices non Parisienses qui unum aut alterum librum omittunt, ut Monspessulanum ab ipso collatum, Genevenses, alios. Nam quod ad Parisienses attinet, satius duxi ipsos inspicere, quia consulto vir doctissimus rei orthographicae minus operae tribuerat, quam hic quidem mihi tribuendum videtur. Aegre sane animum inducere potuissem, ut ex editione *caelum* pro vera forma *caelum* exscriberem; tamen periculosum erat ex memet ipso, non ex auctoritate librorum, talia corrigere. Quid autem, quod non solum falsis editorum verae codicum lectiones praeferendae videbantur, verum etiam, quae operis hujus ratio est (supra p. 217), falsas codicum quam editorum veras malle debebam? ut exempli gratia mihi cum codicibus *polybrum*, non cum doctis *pollubrum* scribendum fuit¹.

Sed ad illos codices redeo, qui non integrum Nonii opus continent. In Parisiensi 7667 olim Colbertino, saeculi X, liber III cum magna parte libri II deest. In Parisiensibus 7665 et 7666, pariter saeculi X, qui in editione Quicheratiana *Petri Danielis codex* et *Colbertinus codex* vocitan-

1. Quod igitur ad rem orthographicam attinet, scito me, ubicumque nihil adnotatur, codicem Parisiensem 7667 secutum esse; ubi ille deficit, Quicheratium exscribere debui.

tur, duo libri sunt praetermissi III et IV. In codice Genevensi saeculi XI solus liber IV exstat.

Seorsim nominandus codex Monspeulanus saeculi X, optima notae Quicheratio iudice, quique ejusdem viri sententia nullum alium affinitate attingit. In hoc (praeterquam quod et liber nonus totus et in reliquis libris « permulta lemmata et innumerabilia exempla » desunt) liber II liber V sequitur, libris III et IV omissis; liber IV in ipso initio ante primum legitur. Codicem igitur suspicor ex codicibus duobus esse descriptum, quorum alter Parisiensibus 7665 et 7666¹, prior Genevensi similis fuerit.

Fragmenta ex libro I et initio libri II.

Codices : Harleianus; Leidensis et Guelferbytanus; Parisiensis 7667; Monspeulanus et Parisienses 7665 et 7666.

[Nonius p. 110 M. Vide Indicem hujus voluminis sub voce *Sane*.]

Nonius p. 76 M. : « *Atrox crudum. N[A]EVIUS BELLI*
» *POENICI lib. III² : SIMUL ATROCIA PROICERENT EXTRA³*
» *MINISTRATORES.* »

1. Vide quaeso ut consentiat Monspeulanus cum Parisiensibus 7665 et 7666 in loco nostro p. 76 M. (*lib. III Monsp. Pariss., lib. III celt.*). Sic p. 4,5 hi *ponticum*, ceteri *pontica*; p. 5,23 hi *cinaedis*, ceteri *cinaedos*. Itidem p. 7,29 *sariunt*, *sarriunt*; p. 72,33 *acerva tibi*, *acerbat ibi*; ibid. *sit, sic*; p. 86,5 *toribus*, *toris*. Praeterea saepe Monspeulani cum alterutro Parisiensium consensum Quicheratius adnotat, de altero Parisiensi tacens. Nam in libro IV Monspeulanus aliquando cum Bernensibus et Genevensi consentit (ut *ea fontia* p. 319,18), saepe Bernenses aut cum Monspeulano aut cum Genevensi. Doleo quod Monspeulani lacunas non indicaverit atque opto ut ex viris doctis qui Montem Pessulanum incolunt aliquis collationem novam hominibus philologis praebeat.

2. Codex Monspeulanus et Parisienses 7665 et 7666 III.

3. Codex Parisiensis 7665 *exta*, sed a altera manu in rasura scriptum, in Parisiensi 7666 *extra*.

Pro *proicerent exstra* vel *extra* Junius *porricerent exta* emendavit. Versus exitum versusque initium habemus; *atrocía et exta*, fortasse *simul* per arsin producuntur; caesura habet locum post arsin :

..... si|mul a|troci|a por|ricerent
Ex|ta mi|nistratores|

Etiám sic possis :

..... |simul a|troci|a por|ricerent
Ex|ta mini|strato|res ...|.....
Ex|ta mini|stratores|

Nonius p. 90 M. : « *Concinnare* conficere vel colligere¹.
» N[A]EVIUS BELLI POENICI lib. IIII : TRANSIT MELI-
» TAM ROMANUS EXERCITUS INSULAM INTEGRAM URIT POPULA-
» TUR VASTAT REM HOSTIUM² CONCINNAT³. »

Tus in *exercitus* longam syllabam efficere nequit, quia arsin non accipit; haud magis brevem, nam terminationes dactylicae pro trochaeis non ponuntur (suprapp. 54, 88, 151). Ergo, puto, *exercitu* emendandum est; quae vox propter vicinum *Romanus* in nominativum abiit. In reliquis certo aliquid claudicat; levissimum remedium est, ut *populat* pro *populatur* scribamus, quamvis Nonius p. 471 in lemmate *populat* hoc exemplo non utatur. Habemus versus exitum, versum, versus initium; in primo versu melius sublata thesi paenultima scribes

....|transit| Melitam| Ro|manus

quam soluta antepaenultima

.....|... trans|it Meli|tam Ro|manus.

1. Quae sequuntur desunt in codicibus Parisiensibus 7665 et 7666.

2. In codice Parisiensi 7667 *ostium* cum littera *h* supra scripta.

3. [P. S. De hoc fragmento mutavi sententiam : v. p. 436.]

In altero synaloepham caesura admittit :

Ex|ercitu| insulam| integram| urit|, populat|, vastat.

In tertio *rem* cum insequenti voce hiat :

Rem| hosti|um con|cinnat

Cum tamen offendere possit thesis antepaenultima producta in *urit*, etiam aliam emendationem quaeras licet. Theodorus Korsch, duce Johanne Vahlen *exercitus* tollens, duos versus obtinet hos :

Trans|it Meli|tam Ro|manus|, insu|lam in|tegram
U|rit, popu|latur|, vastat|, rem hosti|um con|cinnat.

Qui optimi essent, nisi altera in *integram* syllaba necessario corripere (supra pp. 25 et 71). Fortasse Naevii poetae tempore *integra* dicebatur; quamquam enim a *tangere integra*, a *macere macra*, a *pigere pigra*, ab *inhibere inebra* vel *enubra* sine *e* littera informatur, tamen eam habent *tolerare* a *tollere*, *capere* a *capere*, *blaterare* a *blatire*. Alia excogitare promptum est, ut

.....| insulam| integram| urit,
[Cae|dit], popu|latur|, vastat|,

Nonius p. 97 M. : « *Danunt dant*¹. Pacuvius Iliona : *Di me etsi perdunt tamen esse adjutam [ex]petunt*², quod prius quam intereo spatium ulciscendi *danunt*. Plautus Pseudolo : *Cui servitutem di danunt lenoniam*³. NAEVIUS BELLI POENICI lib. IIII : *EAM CARNEM VICTORIBUS DANUNT*. C[ae]cilius Plocio⁴ : *Patiere quod dant quando optata non danunt*. »

Non possumus quin *carnem* in fine versus locemus; *eam* quomodo efferri debeat incertum est :

1. Quae sequuntur desunt in codicibus Parisiensibus 7665 et 7666.

2. *Expetunt* ex Nonio p. 104.

3. Codex Parisiensis 7667 *leinoniam*.

4. Codex Parisiensis 7667 *plothio*.

.....] }
| eam| carnem
|... eam| carnem
 e|am| carnem

Vijctori]bus da]nunt ...|.....

Nonius p. 116 M. : « Gratulari gratias agere¹. Ennius »
 » Hecuba : *Juppiter, tibi, summe, tandem male re gesta*
 » *gratulor.* N[A]EVIUS BELLI PUNICI lib. III: ISQUE SU-
 » SUM AD CAELUM SUSTULIT² SUAS RES AMULLUS GRATULABATUR
 » DIVIS. Afranius Cinerario : *Quod saluus venis melius-*
 » [*que*³] *est gratulor di(i)s.* »

Glossae apud Gustavum Loewe, Prodrömus corporis glossariorum latinorum (Lipsiae 1876) : « IR : θέναρ ». « IR indeclinabile est : vola, θέναρ ». « IR : θέναρ, τὸ κοῖλον τῆς χειρός ». « IR : concava pars manus ». « IR : semis palma ». « IR : » medietas palmae, quae et vola dicitur ». Interpolator codicum Prisciani Sangallensis, Leidensis, Caroliruhensis 5,3,18 ad verba *et unum neutrum indeclinabile, hoc ir* : « TO ΘΕΝΑΡ ΤΗΣ ΗΠΟΣ » ; interpolator codicum Ambianensis et Bernensis : « TO ΗΝΑΡ ».

Pro *isque* poni jussit *manusque* Merula, Stephanus⁴ *rex* pro *res*; quae emendationes si ambae sunt verae, *suas* posteriori librorum errori ansam dedit, prior nullo modo intellegi videtur posse. Quare contra putavi *res* primum pro *rex* positum esse, propter *res* scriptum *suas*; hujus autem adjectivi eam antiquitus fuisse terminationem, quae cum substantivo in *isque* latente congrueret. Itaque veteris nominis *ir* memor, quam vocem alii indeclinabilem ajunt, alii melius nisi fallor monoptyotam, priorem versum ta constituo :

Ir]que su]sum ad] caelum] } sustullit su]um rex.
 Ir]que susum] ad] caelum] }

1. Quae sequuntur desunt in codicibus Parisiensibus 7665 et 7666.

2. Codex Leidensis omittit *sustulit*. Codex Parisiensis 7667 *sustullit*, priore *l* expuncta.

3. *Que* additum ex Prisciano 8,7,37.

4. Idem deesse *manus* putat (Fragmenta poetarum veterum p. 215).

Ir enim, vel *hir* secundum Charisii scribendi rationem, aperte ejusdem originis est atque graecum χείρ; unde conjicere licet latiore ei voci olim sensum fuisse quam voci *vola* (quod nisi re vera esset, alterutra non exstaret). Ergo rex eodem modo *ir* ad caelum sustulit, atque dicitur a Vergilio (Aen. 1,93) Aeneas tendere *duplices* ad sidera *palmas*, sive in altero versiculo *utrumque* addi oportet sive aliqua ratione *ir* singulari numero positum rectum sensum efficit. Ex Naevio poeta, non ut Loewe voluit ex Lucilio conjicimus *ir* in glossaria transiisse.

Gratulabatur ut in versum cogeretur Hermannus paeultima abjecta in *gratulatur* mutabat; nos tempus imperfectum servare cupientes (nam similiter Naevius poeta alibi *Postquam avem* aspexit..., *Sacra in mensa Penatium ordine* ponuntur, *In auream* molabat *victimam pulchram*) scribere maluimus *gratulabat*; quod si re vera ea aetate dicebatur ut *populat*, *auspicat*, non poterat in *gratulabatur* non corrumpi. Rex noster Amnullus vulgo *Amulius* vocitatur, sed de talis nominis forma haud ita ea praesertim litterarum latinarum aetate constat, ut a codicibus Nonii discedendum sit. Versus aut a Nonio mancus laudatus est :

Am|mullus|; gratu|labat| divis|.....

aut, quod libentius crediderim, aliquid in hemistichio priore excidit :

Am|mullus||.....| } gratu|labat| divis.
 ..|.....|.... Am|mullus| }

Fragmenta ex fine libri II.

Codices : Harleianus ; Leidensis et Guelferbytanus;

Monspessulanus et Parisienses 7665 et 7666.

Nonius p. 170 M. Vide infra II, II, 6.

Nonius p. 183 M. : « *Vicissatim* per vices¹. NAEVIUS »
» BELLI POENICI lib. III : VICISSATIM VOLVI VICTORIAM. »

Melius unius versus quam duorum frustula efficies; nihil tamen hic certum esse potest. In *vicissatim* fortasse altera syllaba corripitur propter praeuentem brevem (supra p. 38). *Volui* illa aetate potius quam *volvi* esse enuntiatum crediderim (supra p. 82).

Vi cissatim volui	vi ctoriam.....
.....	vicissatim volui
Vi ctoriam.....
.....	{ vicis satim
.....	{ ...vi cis satim
Volui vi ctoriam

Fragmenta ex libro III.

Codices : Harleianus; Leidensis et Guelferbytanus.

[Nonius p. 194 M. Vide Indicem hujus voluminis sub voce *auratae*.]

Nonius p. 197 M. ; « *Castitas* et *castimonia* generis »
» feminini. Masculini [*castus*]. Varro Rerum divinarum »
» lib. I: *Nostro ritu sunt facienda* † *quam his civilibus* »
» *graeco castu*. Idem : *Et religiones et castus id pos-* »
» *sunt, ut ex periculo eripiant nostro[s]*. NAEVIUS car- »
» mine PUNICI BELLI : RES DIVAS EDICIT, PRAEDICIT »
» CASTUS. »

Dummodo admiseris, in uno eodemque versu utrumque

1. Quae sequuntur desunt in codicibus Parisiensibus 7665 et 7666.

hemistichium thesin pedis secundi amittere posse, integrum habemus saturnium:

Res| divas| e|dicit|, praedi|cit| castus.

Nonius p. 211 M.: « *Loca generis neutri Virgilius Aeneidos lib. I: Loca feta furentibus austris. Masculini* »
 » Virgilius Aeneidos lib. I¹: *Devenere locos ubi nunc in-*
 » *gentia cernis moenia, NAEVIUS BELLI PUNICI lib.*
 » VI: CONVENIT REGNUM SIMUL ATQUE LOCOS UT² HABERENT.
 » Cicero in Oratore: . . . »

Suspicionem movet Naevii poetae fragmentum, quia hexametrum heroicum efficit; quid enim si versus reffectus est, ut hi Livii Andronici, quos infra videbis:

At celer hasta volans perrumpit pectora ferro.

Inferus an superus tibi fert deus funera, Ulixes?

quid, si excidit genuinum Naevii poetae fragmentum nomenque alius poetae, ita ut hexametrum ex Annalibus Ennii vel aliunde depromptum habeamus? Tamen utut est, is versus etiam ut saturnius potest ferri:

Con|venit|, regnum| simul at|que lo|cos ut ha|berent.

Producitur *atque* ut in aliis versibus apudque ipsum Naevium poetam; caesurae genus insolentius est, sed quale etiam in vaticinio quodam Marciano invenimus (supra pp. 207 ss., 273).

Nonius p. 214 M.: « *Metus masculini. NAEVIUS: MAGNI* »
 » INTUS TUMULTUS PECTORA POSSIDET. Ennius: † *Ni metus*
 » *ulla tenet rite virtute quiescunt.* »

Ex lemmate editores *metus* pro *intus* reposuere. Sed

1. Codices II.

2. Codex Leidensis non.

claudicabat versus; levissima mutatione Andreas Spengel feliciter emendavit:

Malgni me|tus tu|multus| pecto|ra pos|sedit.

Fragmenta ex libro iv.

Codices : Harleianus; Leid. et Guelferbyt.; Parisiensis 7667; Genevensis et Monspessulanus.

Nonius p. 267 M. : « *Censere* significat existimare, arbi-
 » trari. Attius Eurysace : † *Nam ea oblectat spes [a]eru-*
 » *mnosum hospitem dum id quod miser est clam esse cen-*
 » *set alteros.* N[A]EVIUS BELLI POENICI¹ lib. VI :
 » CENSET² EO VENTURUM OBVIAM POENUM. Cassius [H]emina
 » Hist[oriarum] lib. II : *Censuit sese regem Porsennam*
 » *occidere.* Quadrigarius : . . . »

Prorsus incertum est utrum *censet* an *censent* scribi
 debeat. In hemistichio altero thesis paenultima supprimitur,
 quod ne in priore fiat, noli *eo* corripere vel contrahere.
 In caesura hiatur :

Cen|set e|o ven|turum| obvi|am| Poenum.

Nonius p. 325 M. : « *Ilico* significat statim, mox.
 » Pacuvius Medo : *Repudio auspicium, regrediendum*
 » *est ilico.* C[a]ecilius † notoni in casione : *Ilico ante*
 » *ostium³ hic erimus. Ilico illo.* Turpilius Leucadia : *Sed*
 » *quam longe est cum isti [ilico]. Ilico⁴ in eo loco.* N[A]E-
 » VIUS BELLI POENICI lib. VI⁵ : SEPTIMUM DECIMUM⁶ AN-
 » NUM ILICO SEDENT. Accius Eurysace : *Ilico...* »

1. Codex Parisiensis 7667 *poenici belli*.

2. Codex Guelferbytanus *n* superscriptum. Codex Parisiensis 7667 *cen-*
sente oventurum; in margine *censent eo*.

3. Codex Parisiensis 7667 *hostium*.

4. Codex Parisiensis 7667 *ill eo* cum *i* supra scripta, altera *I* expuncta.

5. Codices Parisiensis 7667 et Bernensis III.

6. In codice Parisiensi 7667 rasura inter *de* et *cimum*.

Hoc fragmentum sine emendatione in saturnium redigi nequit, quare notam syllabae *er* excidisse suspicor, id est lineolam trans litteram *d* ultimae vocis ductam,

...[septi]mum decimum] annum] ili[co se]d[er]ent.

Anacrusis *ut* supplenda videtur; facile enim *ut* cum numero libri .*ui*. confundi potuit. — De eo numero igitur dubitandum videtur.

Nonius p. 335 M. : « *Liquerit* significat et *reliquerit*. »
 » Accius Stasiastis : *Tum †sibidaedeloidelorehoc anima*
 » *corpus liquerit*. N[A]EVIUS BELLI POENICI lib. II :
 » BLANDE ET DOCTE PERCONTAT ENAS¹ QUO PACTO² TROJAM UR-
 » BEM LIQUERIT³. » Idem Nonius in libro VII p. 474 : « *Per-*
 » *conta*⁴. Novius Malevolis : *Si percontassem malum hoc*
 » *me praeterisset*. N[A]EVIUS BELLI PUNICI libro II :
 » BLANDE ET DOCTE PERCONTAT AEN⁵ QUO PACTO TROJAM UR-
 » BEM RELIQUISET. » Quintilianus 1,5,61 : « ne miremur
 » quod ab antiquorum plerisque *Aenea* ut *Anchisa* sit
 » dictus. » Charisius p. 66,17 Keil : « quamvis veteres
 » *hic Aenea* dixerint sine *s*, ut Varro in *Age modo*. »
 Festi epitome p. 20 Mueller⁶ : « AENESI dicti sunt comites
 » Aeneae. *Aeneatores* cornicines dicuntur, id est cornu
 » canentes. AENARIAM appellavere locum ubi Aeneas clas-
 » sem a Troja veniens appulit. »

1. Codex Victorinus *enos*, Harleianus *enas*, ms. Carrionis *ennius*; *per-*
contenas codex Parisiensis 7667.

2. Codex Parisiensis 7667 *pac to* interposita rasura.

3. Codices Harleianus, Leidensis, Guelferbytanus *liquerit*, Parisiensis 7667
 et Victorinus *reliquerit*.

4. Codex Parisiensis 7667 *perconta*, non *percontat*; item codex 7666.

5. Codex Parisiensis 7666 *aen*, Parisiensis 7665 *aeneam*, Harleianus *aen-*
nius, Guelferbytanus *ennius*; — *percontra aeneidos* Parisiensis 7667, sine
 intervallo, quamquam Quicheratius puncta interponit.

6. Nil huic loco adscript Roserot cum codice Tricassinum confertel.

In Naevii poetae fragmento una res difficilis dictu, quae scilicet fuerit forma nominis Aeneae. Vix in recto casu *Aeneas* dicere potuit Naevius poeta, vix quod quidam voluerunt *Aenas*: in accusativo enim, quae horum temporum declinandi ratio erat, ex tali nominativo *Aeneatem* vel *Aenatem* fingere debuisset, quod eum nemo credet fecisse. *Aenea* collatis Quintiliani et Charisii testimoniis optimum videretur, nisi miro consensu in utroque Nonii loco tot codices in vocali discrepantes solam consonantem *s* pertinacissime servarent; insistendumque est in illis Quintiliani verbis, *ab antiquorum plerisque*, unde eum patet alios ex veteribus novisse, qui forma *Aenea* non uterentur. Ergo Francisco Buecheler assentior, qui anno 1863 in *Neue Jahrbuecher fuer Philologie* LXXXVII p. 333 s. *Aenes* legere jussit. Ex *Aenes* enim, ut ille adnotat, *Aenides* pariter informatum est atque *Pelides* et *Tydidēs* ex veteribus Latinorum formis *Peles* et *Tydes*; inde et illud *Aenesi* (vel, ut O. Mueller maluit, *Aenesii*) insulaque *Aenaria* (non *Aenearia*) quorum nomina pervenisse ad Festum ex Naevii poetae carmine Buecheler probabilitate summa opinatur¹. *Aenes* igitur legentes versum habemus in quo thesis paenultima sublata est:

Blande| et do|cte per|contat|, Aenes| quo| pacto
postque eum hemistichium sequentis in arsin desinens:

Trojam| urbem| lique|rit

Nonius p. 368 M. : « *Pullum* est aetatis novellae. Virg[ilius] Georg. lib. III : *Continuo pecoris generosi pullus*
» *in arvis. Pullum* non² album. Virg[ilius] in Georg. lib. III :
» *Ne maculis infuscet vellera pullis nascentum.* TITUS
» LIVIUS : VESTIS PULLA PURPUREA³ AMPLA. M. Tullius De

1. Vide infra (II, II, 6) locum de insula Prochyta ex Servii interpolatore ad Aeneidos 9,715.

2. Codex Parisiensis 7667 *no*; manu posteriore *n* repositum.

3. Codex Parisiensis 7667 *propurea*.

» signis : *In hac officina e. q. s.* » Luctatius Placidus p. 75,21 Deuerling: « unde VESTIS nigra PULLA est dicta. » Titus apud Nonium ex errore est, nam Livii versus est Andronici ex Homero τ 225: Χλαῖναν πορφυρέην οὐλήν ἔχε δῖος Ὀδυσσεύς Διπλήν. *Ampla*, quod derivatur ab *ambo* ut *dupla* a *duo* (*ex-emplum* autem est quod nos *un double* appellamus) vetustissimo hic sensu pro illo διπλήν positum est.

Versus exitus est; *purpurea* quo modo feriatum incertum. Quae sensus addi requirit varie excogitari possunt.

[E]rat U]lixi] vestis] pulla], purpurea], ampla.

[U]lixi erät] vestis] pulla], purpurea], ampla.

Fragmenta librorum v-viii, x-xv, xvii-xx.

Codices : Harleianus; Leid. et Guelferbyt.; Parisiensis 7667;
Monspeulanus et Parisienses 7665 et 7666.

Nonius p. 468 M. : « *Auspicavi pro auspiciatus sum* Plautus in *Persa* : *Lucro faciendo ego auspiciavi*¹. Idem in » Sticho : *Eam auspiciavi ego in re capitali mea*. Atta² Lucubratione : *Cum primo luci hodie ut exornata sit at- » que ut auspicietis, cras est communis dies*. C[a]ecilii » Plocio : †*insavum*³ *hospicium aliter istrionum est at- » que ut magistratus publice cum auspiciant*⁴. NA[E]V[I]US » BELLI POENICI⁵ libro III : VIRUM PRAETOR ADVENIET⁶ » AUSPICAT AUSPICIUM⁷ *prosperum Caecilius Plocio ut ma- » gistratus publice cum auspiciant*⁸. »

Caecilii fragmentum corruptum bis repetitur; *prosperum* loco altero glossema esse videtur ad illam prioris loci vocem *insavum* vel *insanum*. *Virum praetor* in fragmento

1. Quae sequuntur desunt in codice Parisiensi 7665.

2. Codices *acta*.

3. *Insavum* codex Parisiensis 7667, non *insanum*.

4. Quae sequuntur desunt in codice Parisiensi 7666.

5. Codex Parisiensis 7667 *poenica*.

6. Codex Parisiensis 7667 *adveniat*.

7. In codice Parisiensi 7667 rasura inter *auspici* et *um*.

8. Codex Parisiensis 7667 *auspiciant*.

Naeviano immutare noluimus, ne citra necessitatem eas res tractarem quae ad opus nostrum non pertinent, sed verisimilem concedimus esse Junii emendationem *verum*. Praetor et *auspicat* propter arsin producerentur, nisi Naevii poetae aetate constaret tales terminationes nondum correptas esse (supra p. 44 s.). *Adveniet*, quod vulgo in *advenit* mutant, puto factum ex *advenies*, id est *adveniens* (cf. *advenies* supra p. 300).

Vi|rum prae|tor ad|venie[n]s| auspi|cat au|spicium.

Nonius p. 474 M. Vide ad Nonii p. 335 (supra p. 343).

Nonius p. 474 M. : « *Paciscunt*. NAEVIUS¹ BELLI
» POENICI libro VII² : ID QUOQUE PACISCUNT³ MOENIA SINT
» QU[A]E LUTANTIUM⁴ RECONCILIANT CAPTIVOS PLURIMOS. Idem⁵ :
» SICILIENSES PACISCIT OBSIDES UT REDDANT⁶. »

Hic agitur de foedere icto anno ante Christum natum 241 inter Carthaginenses et Q. Lutatium Catulum, per quod foedus bello punico primo finis impositus est. Voces corruptas aliter alii emendare conati sunt; vereor ut recte Buecheler⁷ *idem* Nonio tribuerit, nam nihil mutans praeter illud *reconciliant* (ubi *n* post *a* propter *paciscunt* invecta est) optimos saturnios duos de Lutatio dictos agnosco:

Re|concili|at ca|ptivos| pluri|mos| idem,
Sic|ilien|ses pa|ciscit| obsi|des ut| reddant.

1. *Navius* cum *e* superscripta codex Parisiensis 7667.
2. Codex Parisiensis 7667 VI.
3. Codices Harleianus, Parisiensis 7666, Leidensis, Guelferbytanus *paciscuntur*. *Paciscunt* Parisiensis 7667, *s* ex correctura.
4. Superscripta *e* codex Parisiensis 7667 *luctantium*; codex 7666 *lutatium*.
5. *Idem* in codice Guelferbytano expunctum.
6. Nihil in codice Parisiensi 7665 praeter haec : *Paciscunt.Navius : Siciliaenses paciscit obsides ut reddant*. Sic codex 7666 : *Paciscunt Navius belli punici lib. VII : Id quoq. paciscuntur moenias In quae lutatium reconciliant captivos plimos (ri eadem manu superscriptum) Idem siciliaenses paciscit obsides ut reddant*.
7. *Neue Jahrbuecher...* LXXXVII (1863) p. 334.

Pacis enim condiciones teste Polybio 1,62,8 s. hae fuerunt, ἐκχωρεῖν Σικελίας τοὺς Καρχηδονίους καὶ μὴ πολεμεῖν Ἱέρωνι μὴδ' ἐπιφέρειν ἕπλα Συρακοσίοις μὴδὲ τῶν Συρακοσίων συμμάχοις ἀποδοῦναι Καρχηδονίους Ῥωμαίοις χωρὶς λύτρων ἅπαντας τοὺς αἰχμαλώτους, ut dicit autem Zonaras 8,17, καὶ μήτε τῷ Ἱέρωνι πολεμεῖν... καὶ τοὺς μὲν ἐκείνων (sive Romanorum sive et Romanorum et Hieronis) αὐτομόλους καὶ αἰχμαλώτους προῖκα ἐπέμψαι, τοὺς δ' ἐαυτῶν πρίασθαι. Similiter Eutropius 2,27,4: *Captivi Romanorum qui tenebantur a Carthaginiensibus redditi sunt.*

Paciscunt aperte de Carthaginiensibus dictum est; quid autem *paciscant* ignoramus, nam de ea re historici tacent. Tamen de Carthaginis muris actum esse in foedere inde colligo, quod apud Florum (1,19 vel 2,3) legimus: *tanta denique fuit illa victoria, ut de excindendis hostium moenibus non quaereretur*; primum igitur versum sic fere restituerim (quamquam fuit, qui pro *moenia* acute *Poeni* scribere jussit):

Id] quoque pa|ciscunt], moenia] [ut lice|at ser|vare].

Quae intersunt, *sint quae lutantium*, sine dubio trunca sunt et Lutatii nomen continent. Id nomen si in fine versus stetit nullum casum accipere potuit praeter genitivum, *Lutati*, ut litterae *um* ex errore aliquo ortae esse videantur. Sin accusativum *Lutatium* servamus, iterum sententia hiat:

Sint] quae Lu|tati]um
.....

In sylloge nostra quod scripsimus (infra II,11,6):

Id quoque paciscunt, moenia [ut liceat servare;
 Reddant cuncta sed Poeni], sint quae Lutati,

id non posuissemus, nisi aliquid etiam in desperato loco ponendum fuisset. At inter *moenia* et *sint*, item inter *lutantium* et *reconciliant*, fortasse complures versus Nae-viani ipsiusque Nonii verba nonnulla exciderunt.

Nonius p. 475 M.¹ : « *Fite* imperativo modo. Cato De
» praeda militum dividenda : †*cudives fite*. †Crassus
» libro XVI Iliados : *Socii nunc fite viri*. LIVIUS
» ODYSSEA² †FIT QUOQUE FITUM EST. »

Pro *fit* Hermannus scripsit *sic*, quod miror esse a Qui-
cheratio rejectum. Versus exitus videtur esse :

..... { ...|sic quoque| fitum est.
 { sic quo|que| fitum est.

Agnovit Bartschius Homeri versum v 40 : "Ἦδη γὰρ τετέλεσται
ἃ μοι φίλος ἤθελε θυμός.

Nonius p. 493 M.³ : « *Dextrabus* pro *dexteris*. †LABE-
» RIUS in ODISSIA : DEQUE⁴ MANIBUS DEXTRABUS. » Ex
Homero ω 534 : Τῶν δ' ἄρα δεισάντων ἐκ χειρῶν ἔπτατο τεύχεα.

Laberius falso pro *Livius* scriptum est, nisi fragmentum
Laberii cum Livii nomine excidit, Hemistichium habemus;
que propter arsin producitur, nam male de tribracho *que*
mani cogitares (supra pp. 57 et 134):

De|que mani|bus dex|trabus|

Nonius p. 509 M. : « *Disertim* dicere, plane, palam,
» † Lucilio auctore possumus, in Veliterna : *Habui recte*
» *dissertim*. Plautus in Stico : *Fuit dissertim id usu per-*
» *didi*. Accius Eurisace : *Disertim*⁵ *id unum incommodis*
» *defit meis*. LIVIUS⁶ : TUQUE⁷ MIHI NARRATO OMNIA DISER-

1. Deest hic locus in codice Parisiensi 7665.
2. Codex Parisiensis 7666 *Livivius odiss//ia*.
3. Deest hic locus in codice Parisiensi 7665.
4. Codex Parisiensis 7667 *Laberius modissi adeque. Odissa* (sed ante a pallidiore atramento *i* additum) codex Parisiensis 7666. *Deque* Harleianus Leidensis, *denique* Guelferbytanus.
5. Codex Parisiensis 7667 *dissertim* priore *s* expuncta.
6. Codex Parisiensis 7667 *Lucilius*.
7. Cod. Paris. 7667 *tuque*, Harleianus, Parisienses 7665 et 7666 *tu quae*.

» TIM¹. » Haec ex Homero α 169, 206, 224 et alibi : 'Αλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεχέως κατάλεξον.

Que et omnia propter arsin producuntur; mihi pro iambo libentius acceperim quam pro pyrrhichio :

Tu que mi hi nar rato	}	omni a dis ertim
Tu que mihi nar rato		

Utrum in caesura hietur necne incertum est, nam fortasse poeta pronuntiabat *narratod*.

Nonius p. 515 M. : « *Superbiter*² Afranius Purgamento:
 » *Illa superbiter imperat*. N[A]EVIUS BELLI POENICI
 » libro VI : SUPERBITER CONTEMPTIM³ CONTERIT LEGIONES.
 » *Longinque et longiter pro longe e. q. s. Perplexim pro*
 » *perplexe e. q. s. Saniter e. q. s. Rarenter e. q. s. Per-*
 » *spicace e. q. s. Contemptim contemner.* N[A]EVIUS
 » BELLI POENICI lib. VI: SUPERBITER CONTEMPTIM CONTE-
 » RIT LEGIONES⁴. »

Sic Naevianum versum ferito :

Su|perbi|ter con|temptim| conte|rit legi|ones.

Nonius p. 544 M. : « *Polybrum*⁵ quod Gr[a]eci χερνιβα,
 » nos trull[e]um⁶ vocamus. LIVIUS : ARGENTEO POLYBRO
 » AUREO ET GLUTRO⁷. Fabius Pictor lib. XVI: *Aquam*
 » *manibus pedibusque dato, polybrum sinistra manu*
 » *teneto*⁸, *dextera vasum cum aqua.* » Livii Andronici

1. Codex Parisiensis 7667 *desertim*.

2. Hic et in sequentibus pars codicum *superviter*.

3. Codex Leidensis *contemptim*, Harleianus et Guelferbytanus *contentim*.

4. In codice Parisiensi 7665 nihil praeter haec : *Superbiter. Afranius : Illa superbiter imperat. Rarenter. Cecilius : Edepol voluntas homini rarenter venit.*

5. Codex Monspessulanus *polubrum*, Guelferbytanus in margine *polybrum*.

6. *Trullam*, non *trullum*, codex Parisiensis 7667.

7. *Aureo et glutro* desunt in codice Parisiensi 7665.

8. *Ceneto* (non *cencto*) codex Parisiensis 7667.

locus ex Homero α 136: Χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόφ' ἐπέχευε φέρουσα
 Καλῆ χρυσεῖη, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος, Νίψασθαι. Epitome Festi p. 247
 Mueller: « POLUBRUM pelluvium vas, quod nos pelvem
 » vocamus.» Lucretius Placidus p. 74 Deuerling: «Pollubreo
 » tulleo. »

Polybro Livius Andronicus non scripsit, *cujus aetate litera y Romae in usu non erat; neque *pollubro*, nam tum temporis Romani consonantes geminare nondum didicerant, TABELAI scribentes pro *tabellae* et DVELONAI pro *Bellonae* et VELET pro *vellet* et omnia similiter. Illi autem qui exemplaria Liviana posteriore aetate edenda emendandaque susceperunt num duplicem l invexerint quis scire potest, cum ea vox apud nullum scriptorem praeter Andronicum Fabiumque reperiatur¹? Ergo *polubro* scribito. *Glutro*, quod ἀπαξ εἰρημένον est, plerique cum Junio mutant in *gutro*; recte nisi fallor, nam si re vera exstaret vox *glutrum*, lemma ei peculiare tribuisset Nonius; tamen *glutro* reliqui, quia nihil hoc attinet ad numerum saturnium. Incertum utrum *aureod* dici debeat anne *aureo*; neque haec ipsa forma, si servatur, hiatumne an synaloepham recipiat constat.

Ar|gente|o po|lubro|, { aure|o|[d] et| glutro.
 { aureo| et| glutro.

§ 7. — De fragmentis a Charisio et Diomede laudatis.

Charisium ex fonte unico, codice Neapolitano bibliothecae tunc Borbonicae IV A 8, Bobii scripto vel ineunte VIII saeculo vel exeunte VII, edidit Henricus Keil in volumine I Grammaticorum latinorum (Lipsiae 1857). Ex qua editione locos nostros descripsimus.

1. Nam *polubro* pro *pulvere* a Scaligero in versu Varronis apud Nonium p. 471 M. repositum nulla codicum auctoritate nititur. Hanc emendationem qui probant, melius p. 544 scribent *polubrum* quam *pollubrum*.

Charisius p. 66,17 Keil. Vide locum Nonii p. 335 M. (supra p. 343).

Charisius p. 84,5 ss. Vide infra § 10 locum Prisciani 6,8,41.

Charisius p. 128 Keil: « *Exerciti* GN. NAEVIUS » BELLI PUNICI libro I: M. VALERIUS CONSUL PARTEM » EXERCITI IN EXPEDITIONEM DUCIT. »

Manius, non *Marcus*, vocatur consul hic Valerius apud Polybium 1,16,1: *Valerius Marcus* apud Eutropium 2,19 translatoresque Eutropii Paeanium; facillime enim et saepissime notae *M.* et *M'*. inter se confunduntur¹. Polybio majorem fidem esse habendam omnes puto concedent, praesertim cum rarius sit praenomen *Manius* quam *Marcus* atque librariis graecis multo minus notum. Itaque eos probare nequeo, qui veterem levissimamque emendationem illam *M'*. contempserunt.

Manius si legitur neque in vocibus sequentibus aliquid intercudit, necessario ita discernendi sunt versus, voce *expeditionem* in suas partes resoluta :

.... Mani|us Val|erius| consul| partem
Ex|erci|ti in| ex- -pe|diti|onem| ducit.

nisi fortasse *Valerius* ut *Lucius* dicebatur; quare *Mani|us* *Vale|rius|* ferendum esset. Utut de *i* vocali est, *Valeriu* sine *s* pronuntiabimus, ut thesis antepaenultima brevis sit (supra p. 181).

Charisius p. 197,15 ss. Keil: « *Donicum* pro donec. Ita » LIVIUS, finquit, usurpat: IBI MANENS SEDETO DONICUM » VIDE BIS ME CARPENTO VEHEMENTEM DOMUM VENISSE. » Ex

1. *M(arcus)* pro *M'(anius)* etiam legitur exempli gratia apud Macrobius, Saturn. 1,13,21.

Homero ζ 295: "Ενθα καθεζόμενος μείναι χρόνον, εἰσόχεν ἡμεῖς " Ἄστυ
ἔλθωμεν καὶ ἰχώμεθα δώματα πατρός.

Pro *vehementem* jamdudum docti viderunt esse ponendum verbum vehendi. Sed et alio remedio opus est, nam ut versus prior optime se habet :

I|bi ma|nens se|deto| doni|cum vi|debis;

ita versus alter propter nimiam brevitatem claudicat. Ritschelius (Parerga p. 28) legere jussit *domum ve|nissu|parentis*, quod propter dactyli thesin inter duas vocales discerptam admitti nequit (supra pp. 54, 88); sed si omnino vox πατρός a Livio omissa non est, etiam sic legere licet *domum pa|tris* vel *[patris do]mum*. Veri tamen similis videtur Alcinoi hic non fuisse in Odyssea latina designatum. Neque magis probo, quae Francisco Buechele (Neue Jahrbuecher fuer Philologie LXXXVII, 1863, p. 332) placuit propter Ennianum *endo suam do*, emendationem *endo domum venisse*. Propius, credo, veritati Korschius accedit legens : *me, carpento vehementem, [in] domum venisse*; ego malim

Me|, carpen|to ve|hente|, in do|mum ve|nisse.

Littera enim *m* ex *in* facta est ; *vehens* autem non solum de eo qui vehitur, sed et de ea re quae vehit dici potest, ut apud Plinium Hist. nat. 32,4,14,41 *aliqui tradunt tardius ire navigia testudinis pedem dextrum vehentia*, apud A. Gellium 16,19,23 *simulacra duo aenea ad Taenarum viserentur delphinus vehens et homo insidens* et 20,1,26 *jumentumque dici pecus aliquod unicum tergo vehens*, apud Julium Valerium loco in Forcellini lexico laudato.

[Charisius p. 288-289. Vide supra p. 5 in adnotatione.]

Diomedis fontes, praeter libros recentiores eosque dete-

riores, codices tres saeculo IX scripti, Parisiensis lat. 7494, Parisiensis lat. 7493, Monacensis. Edidit Henricus Keil in volumine I Grammaticorum latinorum Lipsiae anno 1857. Parisienses contuli.

Diomedes p. 369,19 Keil : « *Necto nexui*¹. Virgilius :
 » *Palmas amborum innexuit armis*. LIBIUS in ODIS-
 » SEA²: NEXABANT³ MULTA INTER SE. Maecenas⁴: *Nexisti*
 » *retia lecto*. Lucilius satirarum † *curarum retia nectit*.»
 Priscianus 9,6,33 ex codice Paris. lat. 7496 fol. 108 r°. :
 » *Nexo* quoque *nexas*⁵, vel *nexis* ut Probo placet, *nexui*.
 » Virgilius tamen in V : *Nexantem nodis seque in sua*
 » *membra plicantem*, secundum primam protulit conju-
 » gationem. LIVIUS vero in ODISSIA : NEXEBANT⁶ MULTA
 » INTER SE⁷ FLEXU NODORUM DUBIO. Accius in Deiphobo :
 » *Nos continuo ferrum eripimus, omnibus manicas nexi-*
 » *mus*. *Necto* tamen ejus est primitivum; nam quomodo
 » a participio *amplexus*, quod ex verbo nascitur *amplector*,
 » fit verbum frequentativum *amplexor amplexaris*, sic a
 » participio *nexus*, quod nascitur a verbo *necto*, fit frequen-
 » tativum *nexo nexas*. Unde manifestum, quod rationabilius
 » hoc secundum primam conjugationem protulit Virgilius.
 » A *necto* tamen similiter *nexui* protulerunt plerique,
 » quidam tamen etiam *nexi*, *necto nexi* dicentes et *nexus*
 » ut *flecto flexi* et *flexus*. Virgilius in V : *Et paribus pal-*
 » *mas amborum innexuit armis*. Lucilius in V : *Hic solus*
 » *vigilavit, opinor, et cum id mihi visus facere est tum*

1. *Nexui*, postea *innexuit* et *nexabant* codex Parisiensis 7493 fol. 30 v°.
Nexui vel *nexi* cod. Paris. 7494 fol. 44 r°.

2. *Libius in odissea, libens in odissea, lybin synodysse* codices.

3. Codex Monac. *nectabant* superscripta x littera, Paris. 7493 *nexabant*.

4. Codex Monacensis *Mecinas*. Non Maecenatis (qui re vera *pexisti*, non *nexisti* alicubi scripserat, ut testatur Priscianus 10,8,47) verum Pro-
 pertii 4,8,37 est versus.

5. A manu posteriore in rasura.

6. *Nexabant* codices Bernensis, Leidensis, codicis Parisiensis 7496 ma-
 nus posterior.

7. *Sese* codex Sangallensis; *se*** Bambergensis, ex *sese* factum ut visum
 est Hertzio.

» *retia nexit.* » Idem Priscianus 10,8,48 ex codice Parisiensi lat. 7496 fol. 123 r° : « *Texo texui, et nexo, nexis vel nexas, nexui.* Ovidius in VII Metamorphoseon : *Luna quater plenum tenuata retexuit orbem.* Cicero in II De oratore : *Sic omnia quae fiunt quaeque aguntur lenioribus principiis natura ipsa retexuit.* Virgilius in V : *Nexantem nodis seque in sua membra plicantem.* Idem in eodem : *Et paribus palmas amborum innexuit armis.* » LIVIUS: NEXABANT¹ MULTA INTER SE FLEXU NODORUM² DUBIO. » Actius in Deiphobo : *Nos continuo ferrum eripimus, omnibus manicas neximus.* » Livii versus ex Homero, ut volunt, θ 264: Πέπληγον δὲ χερσὶν θεῖον ποσσίν· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς Μαρμαρυγὰς θηεῖτο ποδῶν θαύμαζε δὲ θυμῷ. Sed confer potius θ 378 : Ὁρχείσθην δὴ ἔπειτα ποτὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ Ταρφέ' ἀμειβομένω.

In versu Livii, si unus est versus, necesse est pro *nodorum* legere *nodum*³ :

Ne|xabant| multa in|ter se| flexu| nodum| dubio.

Quod remedium si cui justo acrius videtur, versiculi unius exitum alteriusque versiculi initium is constituat licet sic :

..... ne|xabant| multa in|ter se
 Fle|xu no|dorum| dubio

Diomedes p. 384,7 : « Item vulgo dicimus *amplector* ; » veteres inmutaverunt, *aploctor*⁴ crebro dictitantes⁵ ut » LIBIUS in ODYSSEA : UTRUM⁶ GENUA AMPLOCTENS⁷ VIRGINEM ORARET⁸. In hoc quidem totum figuravit verbum :

1. Codex Sangallensis *nexabat*.

2. Codex Bernensis *nudorum*.

3. Quod perspexit Buecheler, Neue Jahrbuecher LXXXVII (1863) p. 340.

4. *Amplector* codex Parisiensis 7494 fol. 50 r° ; o ex emendatione cod. 7493 fol. 37 v°.

5. Codices Monacensis et Parisiensis 7493 *dictantes*.

6. *Utrum* manu posteriore in rasura codex Parisiensis 7493.

7. Codices Monac. et Paris. 7494 *amplectens*, Paris. 7493 *amplectens* ex emendatione.

8. Codex Parisiensis 7493 *orraret*.

» *amplotens*¹ dixit pro *amplectens* et *amplexens* pro
 » *amplexans*... » Haec ex Homero ζ 142: Ἡ γούνων λίσσοιτο
 λαβῶν εὐώπιδα κόρυνην.

In utroque hemistichio, nisi fallor, admitti debet hiatus;
 simul producantur breves vi arsis. Nam hominis parum
 cauti esset, ut *fīeri*, *fūit* similiaque ita *genūa* legere.

U|trum genu|a am|plotens| virgi|nem o|raret.

Tamen alia legendi via praesto est: theses hemistichio-
 rum paenultima detrahi possunt:

U|trum genua |am|plotens| virginem| o|raret.

Etiam liceret in *genua* hiatum, in *virginem* synaloepham,
 vel contra synaloepham in *genua*, hiatum in *virginem* admit-
 tere. Sed melius erit utramque synaloepham rejicere;
 quod etiam Korschio placuit. Sic enim fit legi illi caesurae
 Korschianae satis.

Diomedes p. 476,15 Keil. Vide infra, II, II, 1.

Diomedes p. 479,20 Keil: « Huic contrarius est² *palin-*
 » *bacchius*, *latius*³, qui et *saturnius*⁴, ultimibrevi⁵, quem
 » quidam *propompicon*, alii *theseleon* vocant. Constat ex
 » duabus longis et brevi... »

Ex hoc loco conjicio alicui ex veteribus (an Varroni?
 nam a Caesio Basso haec doctrina videtur fuisse aliena)
 notos fuisse versus qui thesin paenultimam amitterent, ut
Taurasia Cisauna Samnio cepit; in his eum ita divisisse

1. Cod. Paris. 7493 *amplotens*, cod. Monac. et Paris. 7493 *amplectens*.

2. Est om. codex Parisiensis 7493 fol. 86 rº.

3. In codice Parisiensi 7494 fol. 93 vº et in cod. Monacensi *latius*, ma-
 nus posterior utriusque codicis *latius*; haec vox omitta est in cod. 7493.

4. *Saturninus* codex Paris. 7494.

5. *Ultimibreves* codex 7493, *ultim* et *brevi* cod. Monac., *ulti brevis* cod.
 7494.

hemistichium alterum, ut constaret duobus pedibus, trochaeo *Sanni* et palinbaccchio *o cepit*; huic pedi, quia videretur adhibitus in saturniis latinis, nomen esse inditum *latio* vel *saturnio*.

De pedibus in saturnio receptis vide supra pp. 324-325.

Diomedes p. 512 Keil. Vide locos ex Caesio Basso (supra p. 314).

**§ 8. — De fragmentis
a Servio et a Servii interpolatoribus
laudatis.**

Servii liber De centum metris. .

Vide locos ex Caesio Basso (supra p. 312).

Servii et interpolatorum commentarii in Vergilium.

In textum Servianorum in Vergilium commentariorum perquam multa eaque maximi pretii inferserunt e variis fontibus auctores ignoti non pauciores duobus¹.

Alter ex interpolatoribus ea additamenta confecit, quae pertinent ad libros Aeneidos I et II. Hujus textui constituendo fontes sunt tres, codex Parisiensis 1750 sive Fuldensis A, qui excerpta tantum continet; Fuldensis B nunc deperditus, cujus collatio a Scioppio confecta in editione Danielina Servii anno 1600 in supplemento facta est publici juris; codex Cassellanus saeculo IX vel ineunte decimo scriptus, fortasse² olim et ipse, ut conjicere licet, Fuldensis, cujus lectiones

1. Vide optimum ac doctissimum Aemilii Thomas libellum, *Essai sur Servius et son commentaire sur Virgile*, Paris, 1879, xviii-358 p. 8° cum tabula. — *Supplément*, ibid. xxxiii p.

2. Vide Aemilii Thomas supplementum p. xxii s.

petendae ex editione a Georgio Thilo et Hermanno Hagen anno 1878 Lipsiae data¹. Sed ex iis locis, qui nobis laudandi sunt, nullus in Fuldensi A inest; duos igitur tantummodo fontes adeundi sunt, Danielis supplementum et Cassellanus. At rursus in Cassellano aliquot quaterniones interierunt, quo fit ut in certis locis unus sit fons supplementum Danielis. — Ille auctor, cujus additamenta in codicibus Fuldensibus sunt inventa, infra vocabitur a nobis interpolator Fuldensis.

Nam « interpolatorem alterum » indefinito sane nomine eum appellabimus, sive fortasse eos, qui in libros Aeneidos III-XII, in Eclogas inde a quarta atque in Georgicon lib. 1 additamenta conscripsit vel conscripserunt. In iis additamentis duae nobis partes sunt distinguendae, quarum altera constat ex Aeneidos libris ultimis decem, altera ex Eclogis cum Georgicis.

In Aeneide fons praecipuus codex Danielis *Floriacensis*, ab abbacia *Fleury-sur-Loire* nominatus. Is duobus tomis constat; prior tomus, qui libros III, IV, V continet, Bernae nunc sub numero 172 servatur; alter Parisiis in Bibliotheca Publica sub numero lat. 7929°. Codex saeculo scriptus est decimo. Lectiones libri III pete ex editione Thiloniana, librorum IV-V ex editione Danielis. Ego in libro VI et sequentibus ipsum codicem inspicere potui. Praeterea in versu Aeneidos 3,40 consului codicem excerptorum Parisiensem lat. 7930 saeculi XI, quem in Bibliotheca Publica Aemilius Thomas reperiit; is codex in locis 4,9 et 9,715 nihil praebet. Adhibuerat in Aeneide Daniel codicem quemdam Antissiodorensem vel melius Antessiodurensem, ab urbe *Auxerre* nominatum, qui nunc est Bernensis 167, saeculi noni vel decimi; dimidiam ferme partem is codex continet scholiorum, quae in altero Bernensi leguntur.

1. Fuldensem B et Cassellanum pro uno eodemque codice habet Thilo; eos Thomas bonis argumentis usus distinguere jubet; iudicium tamen omnino certum nondum fieri potest, ut ipse Thomas agnoscit.

2. Vide Aem. Thomas, *Revue critique d'histoire et de littérature*, 11 octobre 1879, p. 286 s.

In duobus Georgicon libris, quos jam supra (p. 256 et 295) attulimus, fons fuit codex Lemovicensis, nunc Leidensis Vossianus F 80, saeculi x : lectiones in loco 1,101 ex editione Danielina petendae, in loco 1,11 ex Georgii Thilo libello qui commentarios Servii in versus Georg. 1,1-100 continet; qui libellus Halis prodiit anno 1866¹.

Ipsius Servii textus ex compluribus codicibus hauriri potest, quorum unus est Parisiensis lat. 7959 saeculi ix² a me inspectus. In tribus primis libris cognosci possunt per editionem Thilonianam lectiones codicum Lipsiensis saec. x, Hamburgensis saec. xi, Monacensis 6394 saec. xi, praeterea in primo libro Bernensis 363 saec. ix et Caroliruhensis 186 saec. ix, in secundo et tertio Monacensis 18059 saec. xii. Denique in codicibus utriusque interpolatoris Serviana cum alienis promiscue descripta inveniuntur.

Fragmenta ex ipso Servio.

Servius ad Aeneida 1,92 et 2,797. Vide infra (pp. 359, 360) locos interpolatoris Fuldensis.

Servius ad Aeneida 6,70. Vide locum T. Livii 25,12 (supra p. 272).

Servius ad Aeneida 6,72. Vide infra, II, II, 2.

Servius ad Georgica 2,385 ex codice Parisiensi 7959 folio 43 verso : « *Versibus incomptis ludunt*, id est carminibus saturnio metro compositis, quod ad rithmum » solum vulgares componere consuerunt. »

1. *Nachricht ueber das koenigliche Paedagogium zu Halle, etc.*, 31. *Fortsetzung*. Inhalt : I. Servii grammatici in Vergilii Georg. lib. I 1-100 commentarius. Ed. Dr. Thilo.

2 De aetate vide Aem. Thomas p. 179.

Ad rhythmum solum Servius certissime non eo sensu scripsit, quem plerique admittunt, id est ad accentum solum. Nam numquam ita veteres loquuntur de accentu, ut cum rhythmum commune quicquam habeat. Neque hic Servius sollemnis inter *rhythmum* et *metrum* distinctionis meminit, qui de *metro ad rhythmum composito* loquitur. Ea verba nos sic intellegimus : *ad arsin solam*, ita ut syllabae in arsi positae nihil referat utrum productae sint an correptae.

Fragmenta ex interpolatore Fuldensi.

Ex iis locis, ubi codex Cassellanus praesto est.

Interpolator Fuldensis ad Aeneida 1,170. Vide infra, II, II, 6.

Interpolator Fuldensis ad Aeneida 1,198. Vide infra, II, II, 6.

Ex iis locis, ubi codex Cassellanus deficit.

Servius ad Aeneida 1,92 ex codice Parisiensi 7959 folio 70 verso : « *Frigore*, timore ; et est reciproca translatio : » nam et timor pro frigore et frigus pro timore ponitur. Ut » in Terentio : *Uxorem tuam pavitare ajunt* ; non timere, » sed laborare frigoribus. Utrumque enim in unum exitum » cadit. Sicut et de calore et de frigore urere dicimus, ut » est *Aut Boreae penetrabile frigus adurat*. » Post quae addit interpolator Fuldensis : « Nam et Graeci φριχτά dicunt » quae sunt timenda, ut (Homerus δῶρα μὲν οὐκ ἔτ' ὀνοσά.)¹ » LIVIUS in ODISSIA : IGITUR DEMUM ULIXI COR FRIXIT » PRAE PAVORE. Reprehenditur sane hoc loco Virgil. quod

1. « Homerus δ. μ. σ. ε. δ. », voces ex errore ut videtur huc in Danielis demum Scioppiive scheda illatae, referri debent ad versum Aeneidos 1,77.

» improprie hos versus Homeri transtulerit, Καὶ τότε Ὀδυσ-
 » σῆος λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ Ὀχθίσας δ' ἀραιεῖπε πρὸς ὄν μεγα-
 » λήτορα θυμόν. Nam frigore soluta membra longe aliud est
 » quam λύτο γούνατα. » Livii locus ex Homero (exempli gra-
 tia ε 297) : Καὶ τότε Ὀδυσσῆος λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ. Festi
 epitome p. 70 Mueller : « Demum, quod significat post,
 » apud Livium DEMUS legitur¹. »

In *Ulixi* syllaba altera vi primae corripitur (supra p. 38);
 post *demum* hiatur, nisi quod *demus* fortasse reponendum
 est. Thesis antepaenultima contra morem producitur (vide
 supra pp. 181, 191 s.) :

Igiltur de|mmum Uli|xi cor| frixit| prae pa|vore.

Interpolator Fuldensis ad Aeneida 1,273. Vide infra,
 II, 11, 6.

Servius ad Aeneida 2,797 ex codice Parisiensi 7959
 folio 109 verso : « *Invenio admirans* : cum invenissem ad-
 » miratus sum. » Ubi addit interpolator Fuldensis : « Vel
 » admiratus sum tantos evadere potuisse. Sane amat
 » poeta ea quae legit diverso modo proferre. NAEVIUS
 » BELLI PUNICI PRIMO de Anchisa et Aenea fugientibus
 » haec ait : EORUM SECTAM SEQUUNTUR MULTI MORTALES. Ecce
 » hoc est *Invenio admirans numerum*. MULTI ALII E TROJA
 » STRENUI VIRI. Ecce hi sunt *animis parati*. UBI FORAS CUM
 » AURO ILLIC EXIBANT. Ecce et *opibus* instructi. »

Tres deinceps versus saturnios scholiasta laudat. In primo
eorum disyllabum est, thesis paenultima supprimitur :

Eo|rum se|ctam se|quuntur| multi| mor|tales.

In altero bis hiatur, thesis paenultima supprimitur ; *viri*, ut

1. Deest teste H. d'Arbois de Jubainville hoc lemma in codice Tricassino,
 ubi fol. 43vo post glossam *Donaticae coronae*... statim sine intervallo
 subit exitus glossae *Deminutus* : « ex alia familia in aliam... »

in alio Naevii versu *viros*, *i* producit (qua de re supra p. 85) :

Mul[ti alii] e[st] Troja[rum] strenu[is] viri[um].

Nam minus bene post *alii* synaloepham fieri velles :

Mul[ti alii] e[st] Troja[rum]

In tertio omnia recte se habent, quod attinet ad metrum ; sensus *ibi* pro *ubi* et *illinc* pro *illie* videtur postulare. Melius sed non necessario *cum* hiare effeceris ; post *auro* in caesura hiatur ; etiam hic thesis supprimitur :

I[bi] fo[r]as cum[que] auro[rum] illinc[um] exhibant.

In hoc carminis loco, si recte supra p. 307 coniecimus, illi versus stabant, de Trojanorum navibus dicti :

Simul dvona eorum portant ad navis,
Multa alia in isdem inserinuntur.

Fragments ex interpolatore altero.

Ex codice Floriacensi.

Interpolator ad Aeneida 3,10¹ : « Amat poeta quae legit
» immutata aliqua parte vel personis ipsis verbis proferre.
» NAEVIUS enim inducit uxores Aeneae et Anchisae
» cum lacrimis Ilium² relinquentes his verbis : AMBŌRUM
» UXORES NOCTU TROIADĒ EXIBANT CAPITIBUS OPERTIS FLENTES
» AMBAE ABEUNTES LACRIMIS CUM MULTIS. Hoc iste Aenean
» eodem in tempore ejusdem rei causa inducit fecisse cum
» dicit *Litorā cum patriae lacrimans portusque relinquo.*
» Et multi tradunt hoc in PRIMO dictum : TROJAE AB ORIS. »

1. In codice Parisiensi 7930 folio 80 verso haec tantum leguntur : « Amat
» poeta permutatis personis aliquid carmini inserere. Quidam enim dicunt
» uxores enee vel anchisse relinquentes patriam lacrimasse, quod iste enee
» tribuit. »

2. *Illum* codex Floriacensis.

§ 9. — De fragmentis a Macrobio laudatis.

Macrobiani textui fontes cum deterioribus codicibus duo codices boni, Bambergensis M.L.V.5.9 saeculo nono exeunte scriptus, Parisiensis lat. 6371 saeculo undecimo; ex iis edidit Franciscus Eyssenhardt Lipsiae in Bibliotheca Teubneriana anno 1868, quem nos consulimus, tamen codicem Parisiensem maluimus exprimere. Ceterum in Bambergensi tantummodo libri I, II cum parte libri III supersunt, itaque in posteriore Saturnaliorum parte sola codicis Parisiensis auctoritas adhibenda fuit.

Fragmenta ex codicibus Bambergensi et Parisiensi.

Macrobius, Saturnalia 1,9,14. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 246).

Macrobius, Saturnalia 1,9,15. Vide locum Varronis, De lingua latina 7, 26 (supra p. 244).

Macrobius, Saturnalia 1,12,12. Vide infra, II, II, 1.

Macrobius, Saturnalia 1,15,14. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 246).

[Macrobius, Saturnalia 1,17,15. Vide Indicem hujus voluminis sub voce *Apollo*].

Macrobius, Saturnalia 1,17,28 s. Vide locum T. Livii 25,12 (supra p. 271).

[Macrobius, Saturnalia 3,9,7. Vide Indicem hujus voluminis sub vocibus *Si deus*.]

[Macrobius, Saturnalia 3,9,10. Vide Indicem hujus voluminis sub vocibus *Dis pater*.]

Fragmenta ex solo codice Parisiensi.

Macrobius, Saturnalia 3,19,5. Vide infra §11 locum Isidori, Origines 19,22.

Macrobius, Saturnalia 5,20,17 s. Vide locum Festi p. 93 Mueller (supra p. 295).

Macrobius, Saturnalia 6,1,37 ex codice Parisiensi 6371 folio 70 recto a : « *Ergo iter inceptum peragunt rumore* » secundo. SUEVIUS in libro quinto : REDEUNT REFERUNT » PETITA RUMORE SECUNDO. »

Primus vidit Alexander Riese (Rheinisches Museum XIX, 1864, p. 310) verum esse saturnium nomenque auctoris *Naevius* restituit. *Rumore* per arsin producitur. Hic versus ex paucis illis unus est, qui in quarta sede spondeum pro trochaeo admittunt :

Rede|unt, refe|runt pe|tita| rumo|re se|cundo.

Macrobius, Saturnalia 6,2,31. Vide infra II, II, 6.

Macrobius, Saturnalia 6,5,8 ex codice Parisiensi 6371 folio 72 recto a : « *Quam pius Arquitenens*. Hoc epitheto » usus est NAEVIUS BELLI PUNICI libro secundo : » DEINDE POLLENS SAGITTIS INCLITUS ARQUITENENS SANCTUS- » QUE DELPHIS PROGNATUS PYTHIUS APOLLO. Idem alibi : » CUM TU ARQUITENENS SAGITTIS POLLENS DEA. Sed et Ho- » stius libro secundo Belli historici : *Dia Minerva, simul* » *autem invictus Apollo arquitenens Latonius*. » Luctatius Placidus p. 74,14 Deuerling : « PUTIUM : *Pythium*, Apol- » linem. »

Placidi glossa ex quodam opere descripta videtur esse, in quo accusativo casu adhibito tale quid steterit : « *Putium* Naevius dixit *Pythium* Apollinem. » Certe Naevii tempore neque y littera neque adspiratio mutae juncta in usu erant, neque dubium esse omnino potest quin pro *Pythius* ille scripserit *Putius*. Locus a Macrobio prior allatus duobus constat versibus, quorum prior incorruptus, altera in *deinde* et tertia in *inclitus* syllaba per arsin producta :

Dein|de pol|lens sa|gittis| incli|tus ar|quitenens.

Alter versus nimium longus est, *que* sensu caret; ideo Vahlen cumque Vahlno alii *Sanctus Delphis* : sed *que* unde igitur ortum? *Delphis* autem *prognatus* quo exemplo tueri possimus? Ergo mutato *que* in *ioue*, ut perspexit esse faciendum Buecheler¹, *Delphis* quod vocis *Putius* glossema est deleto, legendum est sic :

San|ctus Jove| pro|gnatus| } Puti|us A|pollo.
San|ctus Jo|ve pro|gnatus|

Quod confirmat quodam modo, ut idem Buecheler postea recognovit², versus in L. Scipionis Barbaei tumulo inscriptus (supra p. 228) : *Gnaivod patre prognatus, fortis vir sapiensque*.

Hi de Apolline versus, ut agnovit Merula, olim sine dubio cum illo de Cerere (infra § 10 ex Prisciano 6,8,42) cohaerebant :

Prima incedit Cereris Proserpina puer.

Alter locus a Macrobio allatus uno constat versu. Hunc saturnium ideo judicare debemus, quia vix inde scenicos numeros possemus efficere; sed nihilominus correctionem adhibebimus. Omnino placet Alfredi Fleckeisen lectio, quam ille in opusculo *Kritische Miscellen* (Programm des Vitzthumschen Gymnasiums, Dresden 1864) p. 41 proponit,

1. Neue Jahrbuecher fuer Philologie LXXXIII (1861) p. 822.

2. Neue Jahrb. f. Philol. LXXXVII (1863) p. 328.

Deana pro *dea*. In priore hemistichio aut *tu* synaloephem patitur aut, quod propter caesurae Korschianae respectum minus crediderim, propter arsin fit inter *tu* et *arquitenens* hiatus, *sagittis* autem lege veteris pronuntiationis anapaestum efficit. In altero hemistichio thesis paenultima sublata; Dianae nomen primam productam habet, quod cum apud Horatium Vergiliumque legis cave cum viris doctis « licentiae » nescio cui tribuas: hic enim merus est ἀργαῖσμός.

Cum tu arquite nens sa gittis	}	pollens De ana.
Cum tu ar quitenens sagittis		

Macrobius, Saturnalia 6,5,9 ex codice Parisiensi 6371 folio 72 verso *a*: « Silvicole Fauni. NEVIUS BELLI » PUNICI libro primo: SILVICOLE HOMINES BELLIQUE INHERTES. Accius in Bachis: *Et nunc silvicolae ignota invientes loca.* »

Bellique propter arsin cum hiatu producitur. *Homines* servare possumus, thesi secundi trochaei sublata; quod nisi liceret, *homōnes* praesto esset. *Silvicolae*, non *silvicolae* pronuntiandum est; quod valde miror a nemine adhuc esse perspectum.

Sil|vico|lae| homines| belli|que in|ertes.

§ 10. — De fragmentis a Prisciano laudatis.

Prisciani locos hausi ex volumine editionis a Martino Hertz procuratae priore, quod Grammaticorum latinorum ab Henrico Keil editorum volumen est secundum; ex Hertzii praefatione ea deprompsi, quae de codicibus statim dicturus sum.

Codices igitur Institutionum Prisciani Grammaticarum in universis Europae librariis servantur ad mille. Ii fere

omnes eam partem operis continent, quae locos nostros suppeditavit. Seorsim nobis considerandi sunt primum codex Parisiensis lat. 7496 et codex Bambergensis M. IV 12, dein codices his propinqui minus boni, postea codices quos recensionis scoticae vocitare licet; tacendum est de codicibus aut male adhuc notis aut parvae fidei.

Codex Parisiensis 7496, saeculo ix scriptus, omnium est optimus cum propter vetustatem tum propter egregias manus alterius fere aequalis emendationes, eas saepe ex archetypō, saepe etiam ab altero « vetusto » libro declarante ipso correctore petitas. Codex quoque Bambergensis M. IV 12 saeculi ix est. — Parisiensem contuli.

Inter codices Parisiensi et Bambergensi propinquos sed minus tamen bonos elegit Hertzius tres saeculo ix vel x scriptos, quos « ad sensim gliscentes corruptionis progressus demonstrandos » conferret. Hi sunt Bernensis 109 olim Bongarsianus, Halberstadiensis, Fragmentum Ambianense (in quo liber quintus cum partibus quarti, sexti et septimi continetur).

Tres quoque recensionis scoticae codices elegit Hertzius, id est, recensionis a monachis ex Hibernia oriundis factae. Hi sunt : codex Caroliruhensis 223, qui antecedentibus propius accedit; cum eo duo codices inter se artiore vinculo juncti quique multo plura doctrinae scoticae vestigia servant, Leidensis 67 fol. anno 838 ut videtur scriptus, Sangallensis 904; omnes saeculi ix.

Priscianus 3,3,20 ex codice Parisiensi 7496 fol. 23 v° :
 « Ut *super superus* sic *nuper nuperus* debet esse. LIVIUS
 » in ODISSIA : INFERUS AN¹ SUPERUS TIBI FERT DEUS FUNERA,
 » ULIRES? » Ex Homero x 64 : Πῶς ἴλθεσ, Ὀδυσσεῦ ; τίς τοι
 κακὸς ἔχραε δαίμων ;

Hexametrum hic dactylicum videmur habere; scilicet

1. An omissum, manu posteriore inter lineas additum.

fragmentum saturnium interpolatoris manum passum est. Sic infra p. 381 invenies versum heroicum *At celer hasta volans perrumpit pectora ferro* ex saturnio addita voce *volans* factum; supra p. 341 dubitatum est de Naeviano fragmento *Convenit regnum simul atque locos ut haberent*. — Recte, puto, Korschius traiectione verborum usus revocatoque tempore imperfecto ita scripsit :

..... infe|rus an| superus
Ti|bi de|jus fe|rebat| fune|ra, U|lixes?

Κακός autem Livius, ut rursus Korschius animadvertit, « cum jam prope Romanus factus esset et Romanis scriberet, ad verbum exprimere religiosum esse censuit ».

Priscianus 5,3,16 ex codice Parisiensi 7496 fol. 36 v° :
« *Linter* quoque, quod apud Gr[a]ecos masculinum est,
» ολωυτήρ¹, apud nostros femininum est. LIVIUS in †VI² :
» JAM IN ALTUM EXPULSA LINTRE³. » Ex Homero, ut videtur,
μ. 401 : [Ἡμεῖς δ' αἴψ' ἀνάβαντες] ἐνήχαμεν εὐρέϊ πόντῳ et 403 : Ἄλλ'
ὅτε δὴ [τὴν νῆσον ἐλείπομεν, οὐδέ τις ἄλλη Φαίνετο γαίαιων, ἀλλ' οὐρανὸς
ἦρδ' ἠάλασσα].

Initium est versus, quod integrum hemistichium explet :

Jam in| altum ex|pulsam| lintre|

Priscianus 5,3,17 ex codice Parisiensi 7496 fol. 36 v° :
« *Acer et alacer et saluber et ceber*⁴, quamvis *acris* et
» *alacris* plerumque faciant et *salubris* et *celebris* femi-
» nina, in utraque tamen terminatione communis etiam

1. Quidam ex codd. ελωυτηρ superscripto ο, ολουνηρ, ολουθερ. Lege ολωυτήρ.

2. Quidam ex codicibus VII, III, 30 pro 3°. Sed omnes male.

3. Codices Bernensis et Halberstadiensis *lyntre*. Codex Ambianensis *expulsam lintrem*.

4. In codice Parisiensi prima e caudata.

» generis inveniuntur prolata. Virg[i]l[ius] in VI : Anchises
 » *Alacris palmas utrasque tetendit* de Anchisa dicens. Idem
 » in quinto *Ergo alacris cunctosque putans excedere palma.*
 » Terentius in Eunucho : Parmeno dicit ad C[ha]er[e]am *Quid*
 » *tu es tristis? quidve es alacris?* N[A]EVIUS in carmine
 » BELLI PUNICI : FAMES ACER¹ AUGESCIT² HOSTIBUS. En-
 » nius in XVI : *Aestatem autumnus sequitur, post acer*
 » *hiems.* Idem in XII : *Omnes mortales victores cordibus*
 » *†hujus³ laetantes vino curatos somnus repente in campo*
 » *passim mollissimus perculit acris...* Frequentior tamen
 » usus in *er* profert masculina et in *is* feminina. » Idem
 Priscianus 6,7,40 fol. 53 v° : « Et sciendum, quod in utra-
 » que terminatione utriusque generis inveniuntur haec.
 » Virgil[ius] in VI de Anchisa dicens : *Alacris palmas*
 » *utrasque tetendit.* N[A]EVIUS in carmine BELLI PU-
 » NICI : FAMES ACER AUGESCIT⁴ HOSTIBUS. Ennius in XII :
 » *Omnes mortales victores e. q. s.* »

Naevianum fragmentum versus initium est; *acer* propter
 arsin producitur :

F|mes a|cer au|gescit| hosti|bus....

Prisciani interpolatores ad 5,3,18. Vide locum Nonii
 p. 116 M. (supra p. 338).

Priscianus 6,4,6 ex codice Parisiensi 7496 fol. 47 v° :
 « Ejusdem, id est primae⁵, declinationis femininorum ge-
 » netivum etiam in *as* more Graeco solebant antiquissimi

1. Codex Leidensis *acer haec fames.*

2. Cod. Ambianensis *augessit*, cod. Caroliruhensis *angescit.*

3. *Imis* olim Maehly, ut video apud Hertzius II p. 380, dein anno 1878
 ego (*Revue de philologie* p. 96), Maehlyanae emendationis tunc ignarus.

4. Codex Bambergensis *augesc***, manu posteriore *it* additum.

5. *Id est primae* uncis includit Hertzius.

» terminare, unde adhuc *paterfamilias* et *materfa[milias]*
 » pro *familiae* solemus dicere, et frequens hoc habet usus.
 » LIVIUS in ODYSS[I]A : ATQUE ESCAS¹ HABEMUS MENTIO-
 » NEM², *escas* pro *escae*. Ibidem³ : NAM DIVA⁴ MONETAS FI-
 » LIAM DOCUIT, *Monetas*⁵ pro *Monetae*. In eodem : MERCU-
 » RIUS CUMQUE EO FILIUS LATONAS, pro *Latonae*⁶. NO-
 » VIUS⁷ in carmine BELLI PUNICI I⁸ : INERANT
 » SIGNA EXPRESSA⁹ QUO MODO TITANI¹⁰ BICORPORE¹¹ GIGANTES MA-
 » GNIQUE¹² ATLANTES¹³ RHUMCUS¹⁴ ATQUE PUR[PUREUS¹⁵ FILII¹⁶
 » TERRAS, pro *Terrae*. In eodem : EI VENIT¹⁷ IN MENTEM¹⁸
 » HOMINUM FORTUNAS¹⁹,] pro *fortunae*¹⁹. Ennius in XVII
 » annali : *Dux ipse vias*, pro *viae*. Cicero in III Verrina-
 » rum : » Idem Priscianus 6,5,26 fol. 51 r° : « *Tita-*
 » *nus* quoque pro *Titan* dicebant, unde N[A]EVIUS in car-

1. Codices Parisiensis 7496 et Sangallensis *aescas*, postea *aescas* pro *aescae*.

2. Codex Leidensis *mentionem habemus*.

3. Codices Leidensis et Sangallensis *in eodem*.

4. Codices Sangallensis, Leidensis, Caroliruhensis *divina*, Caroliruhensis manus posterior *diva*.

5. Codex Bernensis om. *Monetas*.

6. *Latinas* (littera *o* superscripta) pro *Latonas* codex Ambianensis.

7. Manus posterior emendavit *e* pro *o*.

8. *I* omissum, manu posteriore additum.

9. Pars codicum *expraessa*, *expraesa*.

10. Codex Paris. 7496 *tritanii*, expuncta *r* manu posteriore; Bernensis *tytannii*, Leidensis *titanii*.

11. Manus posterior *bicorpores*. Scripserat manus prior *ibi corpore*.

12. Codex Leidensis *magni*que*. In Parisiensi *m* manu posteriore nescio pro qua prioris manus littera.

13. Codices plurimi *athlantes*, Sangallensis *atlantes* manu posteriore, Parisiensis; 7496 *adquelantes* correctum in *atlantes* (tamen prior *e* manus posterioris est), super *n* puncta duo.

14. Pars codicum *rumcus*, *rumchus*, *rum*cus* littera *m* superscripta.

15. Pars codicum *purpureus*, *porpureus*.

16. Codex Leidensis *fili*.

17. Pro *ei venit* codex Leidensis *evenit*, Sangallensis *evenit* ex *venit* manu posteriore factum, codex Bernensis *ei venit* ex *uvenit* manu altera factum.

18. Plurimi codices *mente*.

19. Codices Sangallensis et Leidensis *furtunas*, postea iidem cum Caroliruhensi *furtunae*. — Uncis inclusa in codice Parisiensi manu prior omnia, posteriore manu in inferiore margine adscripta sunt.

» mine BELLI PUNICI primo : INERANT¹ SIGNA² EXPRESSA³
 » QUO MODO TITANI⁴ BICORPORES⁵ GIGANTES⁶ MAGNIQUE AD-
 » LANTES⁷. » Livii loci ex his locis Homericis : δ 213
 Δόρου δ' ἔξαυτίς μνησόμεθα [χερσὶ δ' ἐφ' ὕδωρ Χευάντων] aut (quod
 minus veri simile est, quia hic illud δέ deficit, quod bar-
 bare per *atque* exprimitur) κ 177 Μνησόμεθα βρώμης [μηδὲ
 τρυχώμεθα λιμῶ], — θ 480 οὐνεκ' ἄρα σφέας Οἴμας Μοῦσ' ἐδίδαξε, —
 θ 322 ἦλθ' ἐριούνης Ἐρμείας, ἦλθεν δὲ ἄναξ ἑκάεργος Ἀπόλλων.

In primo Livii Andronici loco scribi debet pro *habemus*,
 ut ex Homero patet, *habeamus*. Initium est versus :

At|que e|scas habe|amus| menti|onem| ...

Fortasse pes ultimus constabat voce *manibus* pro Homeri
 χερσὶ posita. In altero hemistichio caesura Korschiana
 deest.

In Livii Andronici loco altero *filiam* pro *filia* a librariis
 scriptum est; non ut Buecheler credebat pro *filia im*, nam
 posito *im* pro graeco σφέας claudicaret sensus. Ubi igitur
 nominativus substantivi defuit, unde verbum *docuit* pen-
 deret, abiit adjectivum *divina*, quod versus requirit, in
 substantivum *divæ*; tamen in quibusdam codicibus genuina
 vox remansit. Saturnius hic est :

Nam| divi|na Mo|netas| fili|a| docuit.

Dixi supra p. 75 de *docuit* vix cogitari posse.

In tertio Livii Andronici loco facile versiculus agnosci-
 tur in initio mancus; repono cum Carolo Bartsch, quo
 graecum ἦλθε exprimitur, *venit* :

1. Codices Bambergensis et Ambianensis *punici*. *Primo inerant*.
2. Codex Bambergensis *sign***.
3. Pars codicum *expresa*.
4. Codex Carolirubensis *titanus* in *titani* correctum.
5. Codicis Bambergensis manus posterior *bicorporpes*, codex Bernensis *bicorpore**, manu posteriore correctum. Parisiensis *Titanibi corporpes* per lineolam priore manu juncta.
6. Codices Parisiensis et Bernensis *gygantes*.
7. Codices reliqui *athlantes* vel *t* altero et *e* priore expunctis *athla-*
tentes.

[Ve|nit] Mer|curius], cumque eo] fili|us La|tonas.

In hemistichio priore caesura Korschiana deest.

Naevii locus prior tribus constat versibus, quos ita leges optime, si in omnibus hemistichiis caesuram Korschianam admiseris :

Ine|rant si|gna ex|pressa], quo mo|do Ti|tani,
Bi|corp|res Gi|gantes] magni|que A|tlantes,
Run|eus at|que Pur|pureus], fili|i] Terras.

Quamquam in singulis hemistichiis theses paenultimas detrahens etiam sic legere posses :

Ine|rant signa] ex|pressa]
.....| quo modo] Ti|tani
.....| magnique] At|lantes.

In hoc praesertim hemistichio *magnique Atlantes*, cum producat thesis antepaenultima, paenultima detractio satis probabilis videri potest (vide supra p. 181). Sed scripsit Naevius haec quoque hemistichia: *belli|que in|ertes*, — *vestem|que ci|trosam* (supra p. 366, infra apud p. 402 Isidorum 19,22,20); minusque offendit thesis antepaenultima productio quam inusitator in mediis hemistichiis caesura (supra p. 215). Ceterum de *Atlantum* nomine cf. supra p. 84.

In altero Naevii loco melius *ei* disyllabum feceris quam monosyllabum; nam perraro utrumque simul hemistichium thesin paenultimam amittit :

E|i ve|nit in |mentem] }
Ei| venit| in |mentem] } hominum] for|tunas.

Nam Theodorus Korsch audiendus non est, qui postulat in *hominum* primam syllabam produci.

Priscianus 6,3,17 ex codice Parisiensi 7496 fol. 49 v° :

« Vetustissimi tamen etiam nominativum *haec carnis* pro-
 » ferebant, qui magis rationabilis est [ad¹] genitivum. LI-
 » VIUS ANDRONICUS in ODISSIA : CARNIS ait VINUM-
 » QUE QUOD LIBABANT² ANCLABATUR³. Et Titus Livius. . . . »
 Ex Homero ω 364 : Ταμνομένους κρέα πολλά κερῶντας τ' αἶθοπα
 οἶνον.

Nihil est mutandum, quamquam Duentzer et Korsch mutaverunt. Rarior sane haec saturnii forma, in qua thesis quarti pedis producitur (supra p. 181).

Car|nis vi|numque| quod li|babant| ancla|batur.

Acute Hermann, cum illud Prisciani *ait* incommodum videretur, *carnis autem* proposuit. Quod non omnino rejici vellem; at si id verum est, sic versus sunt constituendi :

. | carnis| autem
 Vi|numque| quod li|babant| anc[u]|la|batur.

Pro *ait* tamen libentius aliquod adjectivum ponerem, quod homerico πολλά responderet, quam illud Hermannii *autem*. Sunt qui putent per *t* litteram scribi debere *antlabatur*; sed hoc verbum ab *anculus*, *ancula* derivatum est, unde deminutivum fit *ancilla*. Neque in nostro loco *anclare* « haurire » significat, cum et ad vinum et ad carnem referendum sit; nam si putaveris aliud verbum, quod de sola carne dictum fuerit, latere in illo *ait* aut excidisse, rationem reddere non possis cur Priscianus in priorē versu laudando non constiterit.

Priscianus 6,4,18 ex codice Parisiensi 7496 fol. 49 v° :

1. Ad omissum, manu posteriore additum.
2. Codex Leidensis *libant*.
3. Graecis litteris ante *anclabatur* additur in codice Sangallensi *εξανταλ.το*, in Ambianensi *εξηγελντον*, in Bernensi *εξηγασστον* litteris λι superscriptis manu posteriore.

« Quod autem *Ionis* et *Calypsonis* et *Dydonis* dicitur,
 » ostendit hoc etiam Caesellius Vindex in Stromatheo his
 » verbis : Caly[p]sonem¹, ita declinatum est apud anti-
 » quos. LI[VI]US² : APUD NYMPHAM ATLANTIS FILIAM CALY-
 » PSONEM³. In VIII Ennius⁴ : P[o]enos Didone oriundos.
 » Accius in Io[n]e : Custodem assiduum Ioni instituit vir-
 » gini. » Livii locus ex Homero δ 557, ε 14, ρ 143 :
 Νύμφης ἐν μεγάροισι Καλυψῶς.

In *nympham* altera syllaba per arsin producitur cum
 hiatu, nisi thesin subtrahens *Atlantis* molossus effeceris.
Calypsonem procul dubio alteram corripit.

A pud nym pham A tlantis	}	fili am Caly psonem.
A pud nympham At lantis		

Fortasse, ut putat Buecheler, propter testimonium Servii
 ad Aen. 1,741 (cf. eundem ad 2,246), « sane *Atlas* grae-
 » cum est sicut et *Nilus*, nam Ennius dicit Nilum *Melonem*
 » vocari, Atlantem vero *Telamonem* », pro *Atlantis* scriben-
 dum est *Telamonis*.

Priscianus 6,5,26. Vide ad 6,1,6 (supra p. 370).

Priscianus 6,7,40. Vide ad 5,3,17 (supra p. 369).

Priscianus 6,8,41 s. ex codice Parisiensi 7496 fol.
 53-54 : « *Puer pueri*, cujus femininum *puera*⁵ dicebant an-
 » tiquissimi, unde [et]⁶ *puerpera* dicitur quae puerum vel

1. P manu posteriore additum.

2. Vi manu posteriore additum.

3. Nullius momenti est, quod in codicibus pluribus legitur *nimiam* vel
nimeam vel *nymphan*, *Athlantis*, *calipsonem*.

4. Manu posteriore Ennius in VIII.

5. Femininum in A *puera* codices Sangallensis et Leidensis.

6. Et manu posteriore additum.

» pueram parit; id est *puellam*, quod est diminutivum
 » puerae ut *capra capella, tenera tenella, umbra um-*
 » *bella*. Ovidius etiam hoc adprobat, qui in V metamor-
 » ph[os]leon de puella Proserpina narrans dicit: *Tantaque*
 » *simplicitas puerilibus affuit annis*. Quod derivatum non
 » pertineret ad feminas, nisi etiam *puera* esset dictum.
 » Quod tamen comprobatur etiam Suetonius¹ diversos ponens
 » usus, in libro qui est de institutione officiorum. LIVIUS
 » in ODYSSEA: MEA PUERA QUID VERBI EX TUO ORE SUPRA
 » FUGIT? Idem² alibi: *Puerarum manibus confectum pul-*
 » *cherrim(a)e*³. Non est tamen ignorandum quod etiam *hic*
 » *puerus* et *hic* et *haec puer* vetustissimi protulisse inve-
 » niuntur et *puellus puella*. Lucilius in XI: *Inde venit*
 » *Romam tener ipse etiam atque puellus*. Caecilius in
 » Imbris⁴: *Age age [i] puere duc⁵ me ad patrios fines de-*
 » *coratum opipare*. Afranius in Incendio: *O puere puere*
 » *sine prospicere me mihi*. Plautus in Lenonibus geminis:
 » *Dolet hic puellus sese venum ducier*. Lucilius in IIII:
 » *Cumque hic tam formosus homo ac te dignus puellus*.
 » LIVIUS in ODYSSEA: SANCTA⁶ PUER SATURNI FILIA RE-
 » GINA. N[A]EVIUS in II BELLI PUNICI: PRIMA INCE-

1. Codex Parisiensis *suae tonius*.

2. Prior manus *idest*.

3. Ex hoc Prisciani loco codex Bernensis 207 in Hermanni Hagen Anecdotis helveticis quae ad grammaticam latinam spectant p. xxvi: « Possumus » dicere *pueram* sicut *puerum* et *puellum* sicut *puellam*, an non? — » Possumus. — Unde probabis? — LIBIUS dicit: *Puerarum manibus*. » Plautus dicit Gemini: *Dolet puellus sese venum ducier*. Lucilius ait: » *Cumque hic tam formosus homo apte dignus puellus*. » Ille versus *Pue-*
rarum manibus, a multis, quia legitur apud Homerum η 235 τὰ β' αὐτῆ
 τεύξε σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν, pro saturnio ex Odyssea habitus, re vera iam-
 bicus est senarius ex aliqua Livii Andronici tragoedia; neque cum homerico
 loco ipse sensus conveniret, sive hinc *puerarum* illinc αὐτῆ σὺν ἀμφιπόλοισι
 considerares, sive hinc numerum singularem *confectum* illinc pluralem
 φᾶρος τε χιτῶνά τε, εἴματα καλά Primus quod sciam recte iudicavit Bue-
 cheler, Neue Jahrbuecher fuer Philologie LXXXVII (1863) p. 331.

4. Codices *umbris*.

5. Codices *duce*.

6. Prior manus *scincta* vel simile quid.

» DIT¹ CERERIS² PROSERPINA PUER. Varro in satura quae
 » inscribitur Ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς : *Gravidaque*³ *mater pe-*
 » *perit Jovi puellum.* » Charisius p. 84,5 ss. Keil : « *Puer*
 » et in femineo sexu antiqui dicebant ut Graeci ὁ παῖς καὶ
 » ἡ παῖς, ut in ODYSSIA vetere, quod est antiquissimum
 » carmen : MEA PUER QUID VERBI EX TUO ORE AUDIO? et in
 » Nelei carmine : *Eaque prisco SAUCIA PUER FILIA*
 » SUMAM⁴. Ubi tamen Varro cum A PUERA putat dictum,
 » sed Aelius Stilo magister ejus et Asinius contra. »

Versus Naevii (nam integer est versus) olim cum versibus cohaerebat quos Macrobius commemoravit (supra p. 365):

Deinde pollens sagittis inclitus Arquitenens,
 Sanctus Jove prognatus Putius Apollo.

Puer priorem syllabam producit (supra p. 75). *Proserpina* nos quidem ita legere malumus, ut syllaba altera vi prioris corripatur (supra p. 38); agnoscimus tamen pluribus modis versum feriri posse :

Pri ma in cedit Cereris	}	Proserpi na puer.
Prima ince dit Cereris		
Prima ince dit Cere ris		

Livii locum *Sancta puer* male Priscianus cumque Prisciano docti viri omnes ex Odyssea ductum putaverunt, nam apud Homerum nihil tale reperire est. Ego nullo modo dubito quin hic versiculus,

San|cta pu|er, Sa|turni| fili|a, Re|gina,

1. Prior manus *primam cedit*.
2. Codex Parisiensis *ceteris*, manu posteriore *caeteris*.
3. Prior manus *gravida qua*.
4. Haec corrupta verba si vere sunt *carminis Nelei*, saturnio metro concepta esse nequeunt. Sed rectius credo (nam contra disserens non persuasit O. Ribbeck, Neue Jahrbuecher fuer Philologie LXXVII [1858] p. 211) quod Duentzero placuit (Zeitschrift fuer das Gymnasialwesen 1857 p. 19), scilicet ea non alia esse atque versum Livii a Prisciano allatum, *sancta puer Saturni filia Regina*. Quod si est, apparet excidisse locum carminis Nelei titulumque Liviani operis; hoc autem opus seorsim hic ab Odyssea nominatum Odyssea non fuit.

re vera steterit in Livii Andronici carmine composito in honorem Junonis Reginae, quod carmen T. Livio adhuc in manibus erat (vide infra p. 431).

Restat alter Livii Andronici locus vere translatus ex Homero, α 64 Τέκνον ἔμδν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; Hic τέκνον ad Minervam dictum Livius verterat per *puer*, sive ut volebat Varro, quem Priscianus sequitur, per *puera*. Hoc certe Varro, quia non intellexerat *puer* olim tertiae declinationis fuisse, qua de re testimonium praebent nomina servorum composita, ut *Marci-por Marci-poris*. Novicia igitur declinatio est *puer puëri* pro *puer pueris*; contra *imber imbris* declinatur pro *imber imbri*, quod graeco ἄμβρος ἄμβρου melius responderet. Quin, nisi fallor, in ipso nominativo *puer* syllaba *er* est novicia, vocis scilicet radix *pū* vel *pou* est, quae graece formam πᾶν, παρ accepit in πᾶ(ρ)ις; inde *pou-er-is* factum est ut *bov-er-um*; postea ex casibus obliquis *er* etiam in nominativum transiit¹. — Versiculus noster legitimum pedum numerum haberet si sic legeretur: *Mea|pūer (vel pūera)|, quid verbi| ex tuo| ore| sup[e]ra| fugit*; sed vix quidquam elumbius excogitari posset, deficiente in utroque hemistichio caesura Korschiana. Neque satis placeret *Me|a pu|er, quid| verbi ex| tūo o|re sup[ra]| fugit*, quamquam et *tuo* licet producere (supra p. 74-75) et *supra* corripere (supra pp. 32 ss.); nam synaloepha in caesura et productio thesis antepaenultima non sine offensione sunt. Itaque cum viderem apud Charisium *audio* scriptum esse pro illo *supra fugit*, putavi Livii locum fortasse jam fuisse corruptum antequam grammaticis nostris innotesceret. Scilicet Charisius, quemve ille exscripsit, pro corrupta voce quadam, ut sensum haberet qualemcumque, posuit *audio*; Priscianus autem, ut homo doctior, graeci φύγεν memor posuit *fugit*. At *supra*, quod sensui vix aliquid conferre potest, ipsam illam vocem corruptam fuisse existimavi, in qua et Charisius et Priscianus suo uterque modo

1. Hoc si verum est, ex *puer puëri* discimus corripri e in *bovërum*.

haeserit. His de causis ego in hoc opere recepi hanc lectionem :

Me|a pu|er, quid| verbi| ex tuo| ore| superat?

quam missam faciam libens, sicubi meliorem propositam esse videro.

Priscianus 6,9,47 ex codice Parisiensi 7496 fol. 54-55 :
 « Invenitur¹ tamen etiam simplex *decor decoris* p[a]enul-
 » tima correpta apud vetustissimos, qua[n]do² pro *decorus*
 » *decora decorum* accipitur. N[A]EVIUS in carmine BELLI
 » PUNICI :

MAGNAMQUE³ DOMUM DECOREMQUE DITEM⁴ VEXERANT⁵.

» Aliter enim iambus stare non potest. »

Ex Prisciani verbis satis apparet ab eo versiculum laudatum esse integrum. In hoc codex Parisiensis bis peccat; nam *vexerant* mutari debet requirente et sensu et metro in *vexarant*, quod codices nonnulli deteriores praebent; *magnamque* autem, ut Theodorus Korsch vidit, ortum est ex errore librarii de heroico versu cogitantis. Memineris enim in saturnio dactylum *gnamque do* ferri nequire (supra pp. 54 et 88). *Magnam* igitur legentes bonum habemus saturnium :

Ma|gnam do|mum deco|remque| ditem| ve|xarant.

Divitem reponere volebat Korschius. Sed valde

1. Prior manus *inveniuntur*.
2. Manu posteriore *n* addita.
3. Codices Bambergensis, Sangallensis, Caroliruhensis, Leidensis *magnam*, in Leidensi et manu posteriore in Caroliruhensi *que* superadditum. Codex Parisiensis *magna quae*, manu posteriore *magnamque*.
4. Codex Bambergensis omittit *ditem*, manus posterior in margine reposuit *te*.
5. Plerique codices *vexerant*, sed *vex*rant* in *vexarant* mutatum cod. Halberstadiensis, *vexarant* plures librorum Krehlianorum.

dubito num librarii vocem rariorem *ditem* pro usitatiore *divitem* ponere potuerint.

Priscianus 6,41,58 ex codice Parisiensi 7496 fol. 56 v° :
 « Nam *inquietis*, cujus extremam corripit Probus, *in-*
 » *quietis* declinatur, quod trium factum est generum, ut
 » supra ostendimus. Cujus etiam simplex in usu inveni-
 » tur trium generum. N[A]EVIUS¹ in carmine BELLI
 » PUNICI² : JAMQUE EJUS³ MENTEM FORTUNA⁴ FECERAT⁵ QUIE-
 » TEM. Licinius Macer in I annali : *Non minimo opere*
 » *militis quietes volebant esse*. Sallustius in II historia-
 » rum : *Quia corpore et lingua percitum et inque-*
 » *tem nomine histrionis vix sani Burbulejum appel-*
 » *labant.* »

Naevii versus integer est ; *ejus* pyrrhichium efficit (supra pp. 24, 35, 86) :

Jamque| ejus men|tem for|tuna| fece|rat quietem.

Priscianus 6,12,64 ex codice Parisiensi 7496 fol. 57 v° :
 « *Hic et haec Samnis, hujus Samnitis*, sic Caesar De ana-
 » logia. Lucanus in II : *Romanaque Samnis Ultra Caudi-*
 » *nas speravit vulnera furcas*. Hujus neutrum N[A]E-
 » VIUS SAMNITE protulit in carmine BELLI PUNICI,
 » ad cujus similitudinem debet etiam *hoc dite* dici. » Idem
 Priscianus 7,12,61 fol. 76 r° : « N[A]EVIUS neutraliter

1. Inter *e* et *v* in codice Parisiensi rasura.

2. Sic codex Parisiensis cum Bamb., Bern., Halberst., Caroliruhensi, non II.

3. Codex Bambergensis *eis*, manu posteriore *v* addita.

4. Pars codicum *fortuna*. Codicis Parisiensis manus prior *fortunam*.

5. Codex Leidensis *fecit* inter *mentem* et *fortuna* superscriptum, *fecerat* expunctum.

» *hoc* SAMNITE protulit in carmine BELLI PUNICI, ad
 » *cujus* similitudinem debet et *hoc dite* dici. »

Priscianus 7,5,18 ex codice Parisiensi 7496 fol. 68ro :
 « In *us* vero terminantia, si sint propria *i* ante *us* habentia, abjecta *us* faciunt vocativum, ut : *hic Virgil[i]l[ius]*, *o Virgili*; *hic Salustius*, *o Salusti*; *hic Pompejus*, *o Pompei*.
 » Haec tamen eadem etiam in *e* proferebant antiquissimi,
 » *o Virgilie*, *Mercurie*¹ dicentes. LIVIUS ANDRONICUS
 » in ODISSIA : NEQUE TAMEN² TE OBLITUS SUM LAERTIE³
 » NOSTER. L[a]evius... » Ex Homero α 65 : πῶς ἂν ἔπειτα
 Ὀδυσσεύς ἐγὼ θεοιο λαοθύμην;

Nec *tamen* in Livii fragmento ferri potest (nam sensui vix convenit, pesque proceleusmaticus *neque tamen* quodam modo offendit, supra p. 10), neque, quod voluit Theodorus Korsch, *tam*. Servanda igitur est codicum deteriorum lectio *enim* (nisi fortasse et *tamen* et *enim* corruptelae sunt unius ejusdemque vocis, per quam graecum ἔπειτα expressum fuerat) :

Neque e|nim te ob|litus| sum, La|ertie|e| noster.

Priscianus 7,5,22 ex codice Parisiensi 7496 fol. 69ro :
 « Excipitur unum quod tam in *e* quam in *i* facit vocativum,
 » quamvis sit appellativum, *o fili[e]*⁴ et *o fili*. LIVIUS
 » ANDRONICUS in ODYSSEA : PATER NOSTER⁵ SATURNI⁶

1. Codicis Parisiensis manus prior *Virgiliae*, *Mercuriae*.

2. In codice Bambergensi *tamen*, postea decem fere litterae erasae; in Parisiensi *tamen*, litterae *men* expunctae; pro *tamen* Ambianensis, Bernensis, Halberstadiensis, Sangallensis, Leidensis, Caroliruhensis exhibent *enim*.

3. Codices *laertiae*, *lertie*, *o laertiae*, in Parisiensi et Ambianensi manus posterior *laertie*.

4. *E* manu posteriore additum.

5. Codex *nostri*, id eadem manu correctum in *noster*.

6. Codex Caroliruhensis *saturi*, *n* manu posteriore addita.

» FILIE¹. Catullus autem : *Tu praeter omnes une de cap(p)il-*
 » *latis Celtiberos[a]e Celtiberiae fili.* Terentianus... » Ex
 Homero α 45 et 81 : ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, [ἔπατε κρειόντων.]
 Initium est saturnii Livii Andronici fragmentum :

Pa|ter no|ster, Sa|turni| fili|e *

Priscianus 7,8,41 ex codice Parisiensi 7496 fol. 72 v° :
 « In *aps* unum femininum : *haec daps, hujus dapis.* Sed
 » nominativus in usu frequenti non est, quem LIVIUS²
 » ANDRONICUS in ἰ ODISSIAE ponit : QUAE HAEC DAPS
 » EST, QUI FESTUS DIES? » Ex Homero α 225 Τίς δαίς ; τίς δὲ
 ἄμιλος ἔδ' ἔπλετο ; [τίπτε δέ σε χρεώ ;]

Nos fragmentum Livii Andronici sic ferire malumus :

Quae| haec daps| est? qui| festus| diēs?...|... ..

Hoc enim modo optimam habemus caesuram Korschianam ; neque in *dies* correptio syllabae alterius (vel synizesis) offendere potest. At licet etiam sic legas :

Quae haec| daps est|? qui| festus| dies?...|.....
 Quae haec| daps est|? qui fe|stus di|es?...|.....

Priscianus 7,11,57 ex codice Parisiensi 7496 fol. 75 v° :
 « *Hic et haec celer vel celeris et hoc celere, ab hoc et*
 » *ab hac celeri...* LIVIUS in ODYSSIA : Ατ³ CELER
 » [H]ASTA⁴ VOLANS PERRUMPIT PECTORA FERRO... » Haec ex
 Homero χ 82 : Ἴδὼν ἀποπροίεις βάλλε στῆθος παρὰ μαζῶν, Ἐν δὲ
 οἱ ἦπατι πῆξε θοδὸν βέλος.

Satis mirum est fragmentum ex carmine Livii Andronici saturnio petatum efficere heroicum hexametrum optimum, praesertim cum saturnii pedem aequare debeat contra*

1. Codices Parisiensis et Bernensis *filiae*.

2. Prior manus *Libius*.

3. Pars codicum *ad*.

4. Pars codicum *asta*. In Parisiensi *h* manu posteriore addita.

jus ac fas (supra pp. 54, 88, 150 s.) vox dactylica *pectora* :

At| celer ha|sta vo|llans per|rumpit| pectora| ferro.

At nulla apud Homerum, ut Theodorus Korsch animadvertit, volatus fit mentio; itaque vix dubium est quin *volans* ab interpolatore invecum sit. Qua voce rejecta sanatur malus ille saturnius :

At| celer ha|sta per|rumpit| pecto|ra| ferro.

Priscianus 7,12,61. Vide ad 6,12,64 (supra p. 379).

Priscianus 7,16,75 ex codice Parisiensi 7496 fol. 78 v° : « Et sciendum tamen, quod rarissime haec, quae in » sola *i* finiunt ablativum, sincopam patiuntur *i* per genitivum pluralem. Inveni *marum* pro *marium*¹, qui tamen » in rarost usu genitivus. Apud N[A]EVIUM in carmine » BELLI PUNICI : SENEX FRETUS PIETATI² DEUM ADLOCUTUS³ » SUMMI DEUM REGIS FRATREM NEPTUNUM REGNATOREM MARUM, » pro *marium*. »

Mutilus certo est locus Naevii poetae; nam sic Priscianus scribere debuit : «...regnatorem marum...*Marum* pro *marium*.» Fragmentum si cum versu incipit, sic feriendum est :

Se nex fre tus pie tati	deum ad locutus , summi
De jum re gis fratrem,	Ne ptunum regna torem
Ma rum..

Sed versus ita discernere vetuit Buecheler (Neue Jahrbuecher fuer Philologie LXXXVII, 1863, p. 335) ideo quod nus-

1. Pars codicum *marum pro marium inveni*.

2. Codices Bambergensis, Halberstadiensis, Leidensis, Caroliruhensis et manus codicis Parisiensis posterior *pietati*; Bernensis, Sangallensis, manus Parisiensis prior et Halberstadiensis posterior *pietate* vel *pietate*.

3. Pars codicum *allocutus*.

quam alibi duas deinceps voces spondiacas, ut hic *regis fratrem*, videamus altero tertioque ictu percuti (cf. supra p. 112). Majusque etiam pondus alii rationi est, quam Buecheler afferre potuisset, male scilicet *summi* a *deum regis* divelli et *regnatorem* a *marum*. Sic igitur versus legito, memorque esto omnes voces iambicas ut poetis libeat corripere posse :

.....	senĕx fre tus pie tati
....	se nĕx fre tus pie tati
Deum adlo cutus , summi	deum re gis fratrem,
Ne ptunum regna torem	marĕm...

Priscianus 8,4,18 ex codice Parisiensi 7496 fol. 85 v° :
 « APPIUS C[A]ECUS : AMICUM CUM VIDES OBLIVISCERE
 » MISERIAS. INIMICUS SI ES¹ COMMENTUS [NEC LIBENS AEQUE.
 » *Commentus*²] ceco [φισμενος³]

Hic de passiva quarumdam formarum significatione agit, ut rectissime pro « *caeco φισμενος* » Hertzius *αεσοφισμενος* reposuerit. Ergo vox « *commentus* » idem valet ac *deceptus*. Nos autem pro *inimicus* levissima emendatione *inimicis* legere jubemus, quod dandi casu positum a passivo illo *commentus* pendeat; nam forte apud poetam graecum quem interpretabatur Appius vocem *ἐχθροῖς* passivo conjunctam invenerat. Denique *miserias*, nisi fallimur, potius pro casu genetivo singularis numeri, ut apud Livium Andronicum *Latonas*, *Monetas*, *escas*, apud Naevium poetam *fortunas*, *terras*, apud Ennium *vias*⁴, quam pro accusativo pluralis accipiendum erit. Unde hic efficitur sensus : Si ab inimicis es *deceptus*, quamvis id aegre feras, mali tamen *obliviscere* ubi *amicum vides*. In *obliviscere*

1. Codex Halberstadiensis *sies*.

2. *Nec libens aequae Commentus* omittunt codices praeter Bambergensem. Ea cum nota *al.* addidit in margine codicis Parisiensis manus posterior.

3. Codices praeter Bambergensem *ceco* vel *caeco*, omisso *φισμενος*.

4. Vide Priscianum, 6,1,6 (supra p. 369).

vix paenultimam brevem percutere licet, neque bene thesis quarti pedis longa syllaba constare potest. Ergo cum Fleckeiseno scribimus *obliscere* : quo facto versus optimos habemus saturnios duos :

A|micum| cum vi|des, ob|lisc|re mi|serias,
 In|i|micis si| es com|mentus|, nec li|bens| aequē.

Priscianus 8,11,60 ex codice Parisiensi 7496 fol. 94 r° :
 » *Mando, mandis*. Ejus praeteritum perfectum quidam
 » [*mandi'*], alii *mandui*, alii *mandidi* esse voluerunt.
 » LIV|IU|S² tamen in ODISS|I|A³ : CUM SOCIOS⁴ NOSTROS⁵ MAN-
 » DISSET IMPIUS⁶ CYCLOPS⁷. A *strido* quoque alii *stridui*, alii
 » *stridi* protulerunt. » Ex Homero υ 19 : Ἡματι τῷ ὅτε μοι
 μένος ἄσχετος ἤσθηε Κύκλωψ Ἰφθίμους ἐτάρους.

In fragmento Livii Andronici dubium est utrum *socios* anapaestum efficiat an forte baccheum (vide supra p. 76); neque de forma *cyclops* constat, pro qua apud Livium non modo *cuclops* vel *cucolops* stare potuit, verum etiam barbara positione *cocles* (supra p. 84). Sed hoc saltem certum videtur (quamquam aliter quidam senserunt), in *nostros* finiri versiculum, in *mandisset* alterum incipere.

..... { cum soci|os| nostros
 { cum so|eios| nostros
 Man|disset| impi|us cyclops.....

Priscianus 9,6,33. Vide locum Diomedis p. 369,19 Keil (supra p. 353).

1. Codex Parisiensis 7496 om. *mandi*.
2. *Iu* omissa, priore manu ut videtur supra scripta.
3. *I* priore manu supra scriptum.
4. Codex Parisiensis *sociis* littera *o* manu posteriore superscripta.
5. *S* manu posteriore in eodem loco atque *s* prioris manus scripta.
6. Codicis Parisiensis manus posterior *cymbius*.
7. Codex Leidensis *ceclops*. In Parisiensi prior manus *cyclops*, posterior manus rursus in eodem loco *y* scripsit.

Priscianus 9,9,47 ex codice Parisiensi 7496 fol. 110 v° :
 « Vetustissimi tamen et *ausi* pro *ausus sum* et *gavis* pro
 » *gavisus sum* protulerunt. Cato censorius in oratione pro
 » Lucio Autronio : *Beneficii postridie jussisti adesse, in*
 » *diem ex die non ausi recusare.* LIVIUS in ODYSSIA :
 » QUONIAM AUDIVI¹ PAUCIS GAVISI. L. Cassius [H]emina in II
 annalium : *Idque admiratum esse gavis.* » Ex Homero
 π 92 : Ἡ μάλα μεν καταδάπτει ἀκούοντος φίλον ἦτορ.

Compluribus modis feriri potest Livii Andronici fragmen-
 tum. Nam licet non sic tantummodo scribas :

Quoniam au|divi|, paucis| gavi|si.....,

et sic :

...|.....| quoniam au|divi|, }
 ...|... quoniam au|divi|, } paucis| galvisi,

verum etiam sic :

.....| ...|quoniam au|divi,
 Pau|cis galvisi|.... ..

Haud male Duentzer pro *quoniam* conjecerat *quorum*.

Priscianus 10,8,48. Vide locum Diomedis p. 369,19 Keil
 (supra p. 353).

§ 11. — De fragmentis a reliquis scriptoribus laudatis.

Ennius apud Ciceronem atque alios. Vide infra pp. 413
 et 432.

1. Codex Bambergensis *audivit*.

[Cato, De re rustica 160. Vide Indicem hujus voluminis sub vocibus *huat et motas*.]

Santra apud Nonium. Vide infra p. 433.

Horatius, Carm. 4,1,28. Vide infra p. 409.

Horatius, Sat. 1,10,65 ss. de Lucilio: « Fuerit limatior » idem Quam rudis et Graecis intacti carminis auctor » Quamque poetarum seniorum turba. »

Illum *rudis et Graecis intacti carminis auctorem* scriptorem carminis saturnii esse vult O. Ribbeck (Neue Jahrbuecher fuer Philologie LXXVII, 1858, p. 213) faciens cum Carolo Nipperdey (Opuscula p. 505) cumque aliis quos enumerat Teuffel (Geschichte der roemischen Literatur n° 143,6 ed. tertiae). Quod quamvis dubitationem movere possit tacere nolui.

Horatius, Epistul. 2,1,26. Vide infra p. 414.

Horatius, Epistul. 2,1,69 ss. Vide infra p. 425.

Horatius, Epistul. 2,1,86. Vide infra p. 407.

Ovidius, Fast. 1,129 s. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 244).

Ovidius, Fast. 3,259 s. et 383 ss. Vide locum Varronis, De lingua latina 6,45 (supra p. 248).

Valerius Maximus 8,14,2. Vide infra p. 423.

Probus in Vergilii Eclogas 6,31 p. 14 Keil, ex codicibus duobus saeculi xv, Parisiensi lat. 8209 et Vaticano 2930 : « Quod poeta Ennius Anchisen¹ augurii ac per hoc » divini quiddam habuisse² praesumit³ sic⁴: *Doctusque Anchises⁵ Venus quem pulchra dearum fari donavit, divinum pectus habere.* NAEVIUS⁶ BELLI PUNICI libro tertio sic : » POSTQUAM AVEM⁷ ASPEXIT IN TEMPLO ANCHISA⁸, SACRA IN » MENSA PENATIUM ORDINE PONUNTUR⁹, IMMOLABAT¹⁰ AUREAM » VICTIMAM PULCHRAM. » Ex Probo Cynthius Cenetensis, scriptor saeculi xv aequalis utriusque codicis Probi, apud Keilium laudatus : « Anchises vates fuit auctor divinandi. » Ennius : *Doctusque Anchises venis.* Et NAEVIUS » BELLI PUNICI lib. III : TEMPLO ANCHISA SACRA INMENSA » PENATIUM ORDINE PONUNTUR. » Scholia « Veronensia » in Vergilii Aeneida 2,687¹¹, ex codice palimpsesto Veronensi : « Peritum multarum disciplinarum Anchisen fuisse..... » ssunt Naev..... qui ita de eo¹² ait : *Doctus Anchisa » Venus quem pulcherrima div.. fata docet divinum ut » pectus haberet plu..... post nox serena est. »*

Auctor scholiorum Veronensium aperte confudit fragmentum Naevianum cum Enniano; itaque male egerunt Pfau et Korsch, qui ex Ennii hexametris saturnios Naevii poetae eruere conati sunt. Nobis unum Naevii poetae fragmentum respiciendum est, quod tres versus efficit. Primus multis modis feriri potest :

1. Codex Parisiensis, quem contuli, f. 7 recto : *Anchisem.*
2. Codex Paris. *quidam huise* cum nota breviandi supra scripta.
3. Codex Paris. *presumit.*
4. Codex Vaticanus omittit *sic.*
5. Codex Paris. *Anchises que Venus quem.*
6. Codex Paris. *Nevius.*
7. Codex Paris. *avem* (non ut ait Keilius *autem*).
8. Codex Vaticanus *Anchises.*
9. In codice Paris. *sacra...ponuntur* uncis rotundis inclusa.
10. Codex Paris. *imolabat.*
11. M. Valerii Probi in Vergilii Bucolica et Georgica commentarius. Accedunt Scholiorum Veronensium et Aspri Quaestionum Vergilianarum fragmenta. Edidit Henricus Keil. Halis, Anton, 1848. Pag. 90.
12. Codex *ita deo.*

Post quam a vem a spexit	}	in tem plo d An chisa
Post quam avem a spexit		in tem plo An chisa
	}	in templo An chisa
		in du templo An chisa

tamen vix *plo An* vel *plod An* pro spondeo poni potest, ubi quartus pes trochaeus purus non est (supra p. 181). *Postquam* certo, fortasse *avem* cum hiatu producitur in arsi. In versu altero plures doctorum *Penatum* emendant, ut in caesura hietur, haud scio an recte; *ordine* in arsi producitur:

Sacra| in men|sa Pe|nat(i)um| ordi|ne po|nuntur.

Tertium versum desperatis remediis multi sanare voluerunt sed parum feliciter. Nos cum meminerimus in carminibus Saliorum positum esse *prae tet tremonti pro praetremunte* (supra p. 252), a Festo (p. 190 Mueller) laudari ex « quibusdam precationibus » *ob vos sacro* pro *vos obsecro* et *sub vos placo* pro *vos supplico*¹, praeterea legi apud Lucretium *disjectis disque supatis*, item *indignos inque merentes*, apud Vergilium *inque salutatum linquo*, apud Horatium *argento post omnia ponas*, putamus non nimiae audaciae fore, si tmesi pariter adhibita illud *immolabat* in suas partes solverimus:

In| aure|am mo|labat| victi|mam| pulcram.

Pseudo-Sallustius ad Caesarem 1,1,2²: « Sed res docuit » id verum esse quod in CARMINIBUS APPIUS ait, » FABRUM ESSE SUAE QUEMQUE FORTUNAE. »

Multis modis, si directam facis orationem, saturnium efficere potes; sed hic nihil praeter sententiam certum. — Eodem fortasse in loco Appius id dixerat, quod rursus

1. Fortasse apud Plautum, Asin. 1,1,3, pro corrupto *ita te obtestor* legendum est *ita ob te testor*.

2. Haec ex codice Vaticano 3864 saeculi x. Repetii ex editione Orelliana anno 1840 Turici data.

expresserunt cum Plautus in Trinummi act. 2 sc. 2 v. 84 tum « sapiens poeta » apud Ciceronem Parad. 5,2,34, Cornelium Nepotem Vit. Attici 11,6, Nonium p. 526 M. : *moribus fortunam fingi*. Hic sapiens poeta non ipse Appius fuit; verba enim in Nonii codicibus trunca, a Cicerone immutata, apud optimum testem Nepotem senarium efficiunt.

Sic fortasse scripserat Appius :

Fa|ber est| ipse| sūae| quisque| for|tunae,

nam ea aetate (supra p. 75) *suus* produci poterat, vel :

.....| quisque| fortu|naī.

Plinius, Natur. histor. 7,33,33,119. Vide infra p. 414.

Quintilianus 1,5,61. Vide locum Nonii p. 335 M. (supra p. 343).

Quintilianus 1,6,40 et 1,10,20. Vide infra pp. 407 et 406.

Quintilianus 9,4,115. Vide infra p. 413.

Plutarchus, Numa 13. Vide infra p. 407, et supra p. 248 ad locum Varronis, De lingua latina 6,45 Mueller.

Plutarchus, Quaestiones romanae 56. Vide infra p. 413.

Tacitus, « Annal. » 2,83 et 4,9. Vide infra p. 409.

Suetonius, Galba 9 : « Et confirmabatur cum secundis-
 » simis auspiciis et omnibus [*tum*] virginis honestae vati-
 » cinatione, tanto magis quod eadem illa carmina sacerdos
 » Jovis Cluniae ex penetrali somnio monitus eruerat, ante
 » ducentos annos similiter a FATIDICA PUELLA pronun-

» tiata, quorum CARMINUM sententia erat, ORITURUM QUAN-
» DOQUE EX HISPANIA PRINCIPEM DOMINUMQUE RERUM. »

Haec verba, ut Corssen optime ait « in directam orationem versa numerum Saturnium perspicue prae se ferunt ». Sic fere conceptum oportuit vaticinium :

..... ori|etur
Quan|doque Hi|spani|a prin|ceps domi|ausque| rerum.

Suetonius, De grammaticis. Vide infra p. 433.

Velius Longus p. 51,6 Keil. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 244).

Cassius Dio 51,20. Vide infra p. 409.

Porphyrio in Horatii Epistul. 2,1,26. Vide infra p. 414.

Terentius Scaurus p. 28,6 Keil. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,26 (supra p. 244).

Festus. Vide locos ex Verrio Flacco (supra pp. 292 ss.).

Pseudo-Censorinus p. 615 Keil. Vide locos ex Caesio Basso (supra p. 325).

Terentianus Maurus, De metris 2489 ss. Vide locos ex Caesio Basso (supra pp. 311 ss.).

Marius Plotius Sacerdos p. 531 Keil. Vide locos ex Caesio Basso (supra pp. 313 ss.).

Atilius Fortunatianus p. 283 et pp. 293 s. Keil. Vide locos ex Caesio Basso (supra pp. 311 ss.).

Marius Victorinus pp. 438 ss. Keil et p. 143 Keil. Vide locos ex Caesio Basso (supra pp. 310 ss.).

Lactantius, Divin. instit. 1,6. Vide infra p. 433.

Julius Capitolinus, M. Antoninus Philosophus 4 et 21. Vide infra p. 409.

Trebellius Pollio, Triginta tyranni 8. Vide supra p. 248.

Trebellius Pollio, Claudius 7 : « Rogo, quantum pretium est clypeus in curia tantae victoriae? quantum una aurea statua? Dicit ENNIUS de Scipione : QUANTAM STATUAM FACIET POPULUS ROMANUS? QUANTAM COLUMNAM, QUAE RES TUAS GESTAS LOQUATUR? possumus dicere Flavium Claudium unicum in terris principem non columnis, non stauis, sed famae viribus adjuvari. »

De Scipione Africano majore Ennius complura scripsit. Certe in Annalibus, cum Hannibalis bellum narraret, magnis eum laudibus extulit; qui Annales hexametris versibus sunt concepti. Epigramma elegiaco metro composuit, defuncto Scipione, in sepulcro ejus incidendum; neque enim verba haec, *Hic est ille situs*, accommodari possunt ad cenota-

phium¹. Praeterea libellum singularem fecit, cui inscriptio erat *Scipio*²; is tetrametris trochaicis conceptus³. Denique in libro *Saturarum* III teste Nonio p. 66 M. quaedam posuit, cum quibus si conferes quae Cicero duobus locis⁴ affert, illa videbis apud Ennium certissime Africanum esse locutum, perquam probabiliter Ennium hexametris scripsisse⁵. Sed fragmentum a Trebellio Pollione laudatum neque hexametris constat neque elegiacis neque trochaicis versibus; ergo neque in *Annalibus* Ennii neque in *Epigrammate* illo neque in *Scipione* neque in illa *Saturarum* parte fuit umquam. Mihi quidem prope certum est fuisse id fragmentum (sive vere Ennii fuit sive alius poetae) ex alio quodam epigrammate Scipionis Africani depromptum, quod epigramma saturniis conceptum fuerit, neque in ipso Africani sepulcro incisum (sive corpus Literni sive alibi extra Ro-

1. De epigrammate in Africanum videantur Cicero, De legibus 2,22,57 (ubi vocis *situs* significationem urget); Tuscul. quaest. 5,17,49; — Seneca Epistul. 18,5(108),32 ss. (qui Ennii versus non ipse ex Enniano volumine excerpit, verum ex Cicerone De re publica laudat); — Lactantius, Instit. divin. 1,18; — Claudius Mamertinus, Panegy. Genethliac. Maximiani 16.

2. A. Gellius 4,7,3; Macrobius, Saturnalia 6,2,26 et 6,4,6.

3. Ut apparet ex fragmentis a Gellio et in priore Saturnaliorum loco a Macrobio laudatis. Quae autem altero loco Macrobius affert, *sparsis hastis longis campus splendet et horret*, ea trochaici legitimos pedes non efficiunt; sed hos Macrobius non ex ipso Ennio ut videtur, verum ex Lucilio habet; at Lucilius, cum Ennium propter illud *horret* vellet irridere (Servius ad Vergilii Aeneida 11,601: cf. Horatii Satir. 1,10,64 sive 54), incluserat Enniana verba, quo modo nescimus immutata, in saturam hexametris scriptam. — *Scipionis* initium, nisi fallor, verba erant a Johanne Vahlen satis incommode ad Annales relata, *Scipio invicte*. In his testatur Cicero (De oratore 45,152) Ennium admisisse hiatum semel, cum Naevius crebro hiare solitus esset. Tres igitur trochaicos efficiunt pedes. Cicero, postquam duos Naevii versus integros laudaverat, cumque de suo quoque hexametrum integrum esset laudaturus, ideo ea verba sola rettulit, quod in ipso totius carminis exordio posita erant. — Fuit cum propter vocativum casum, collatis illis vocibus *res tuas gestas*, ad carmen saturnium nostrum referrem id fragmentum, *Scipio invicte*, quam rem nunc melius meditata valde improbo.

4. De finibus 2,32,106; De oratore 3,42,167.

5. Collatis quae de *Campis Magnis* afferuntur apud Polybium 14,8,2 et apud T. Livium 30,8,3 puto equidem neque apud Ciceronem *Campi magni* neque apud Nonium *lati campi* mutari posse; itaque duos hexametros sic constituo: *Testes sunt Campi Magni...., Lati campi, quos gerit Africa terra politos.*

nam fuit inhumatum), verum, sicut reliqua Scipionum saturniis concepta elogia, in monumento huic domo proprio, in via Appia extra portam Capenam intra primum ab urbe miliarium.

Ibi enim, quamquam de hac re diversa traduntur, ipse Scipio non sepultus est (quod si fuisset factum, contraria fama oriri non potuisset); sed posita est ejus statua (T. Liv. 38,56,4). Ea nisi fallor non humi stabat, verum in columna summa; ibi incisi in lapide versus a Trebellio allati legebantur: ideo ii versus et statuae et columnae mentionem continent. Tempore autem, quo vita decessit Africanus major, nondum desierant Cornelii versibus saturniis suorum monumenta insignire, nam in elogio P. Scipionis P. f. flaminis dialis (supra p. 230) *sermonis indoles*, ut ait Mommsen (C. I. L. I p. 19b), *litterarumque eae sunt, quae recte tribuantur saeculo sexto extremo*.

Nunc videndum, utrum Ennius vere epigrammatis auctor sit necne. Negarunt complures doctorum umquam quidquam Ennium scripsisse *versibus quos olim Fauni vatesque canebant*; atque ideo non nomen quidem Ennii apud Trebellium pro corrupto neque pro falso habuerunt, verum ex ipsis versibus saturniis eruere conati sunt, omnibus machinis admotis, hexametros si dis placet Ennianos nescio quos. Mihi, ut candide quid sentiam aperiam, hoc tantae molis facinus supervacaneum videtur. Quod enim malevolus junior poeta de aemulo Naevio loquens versus ejus nimis fastidiosis verbis irrisit, quod sese gloriando memoravit hexametros in epico carmine adhibuisse Romae primum omnium, quod disticha in sepulcro Scipionis, item alia disticha in suo ipsius sepulcro¹ incidenda composuit, inde minime efficitur non potuisse eundem, mortuo Africano a propinquis Scipionibus rogatum, iisdem numeris atque cetera ejusdem monumenti epigrammata concepta erant, elogium conscribere. Fac tamen (neque hoc in Trebellio aegre

1. Cicero, Tuscul. 1,15,34 et 1,49,117; idem, Cato major 20,73.

concesserim) aliquem in loco nostro subesse errorem : is error sane non fuit ut ex versibus hexametris Ennii nescio qua mira fortuna saturnii prope integri informarentur, verum (siquidem erratum est) ut alienum opus temere tribueretur Ennio. Ansam errori dare potuit ille Ennii libellus, *Scipio* inscriptus; praeterea, quod in monumento Scipionum tres statuæ dicebantur esse P. Africani, L. Asiatici, tertia Ennii poetae¹; quodque etiam vulgo crediderunt Ennium ibi fuisse sepultum².

Sed ab Ennio versus nostros abjudicent, quibus placuerit; hoc rogo, ipsum textum parca manu attingant, neque verba diutius commutare, decurtare, loco demovere aggrediantur. Nam in una re aut auctor Trebellii aut ipse aut post eum aliquis librarius peccavit : scilicet, ut sensus aperte postulat atque jam dudum Duebnerus perspexit, vox *tibi* perperam omissa in priore parte restituenda est. Quo facto saturnios duos integerrimos atque optimos habemus :

Quan|tam statu|am faciet [ti|bi] popu|llus ro|manus?
 Quan|tam col|umnam|, quae res| tuas ge|stas lo|quatur?

Prior ita etiam (melius fortasse) legi potest :

Quan|tam statu|am| faciet| tibi po|plus ro|manus.

Hic non possum, quin horum versuum argumentum prope idem esse adnotem, atque illud quod Ennius (in principio *Scipionis*, ut licet conjiciamus) de Africano loquens adhibuerat. Illic enim praedicatur, neque hanc statuam neque hanc columnam, quae ante legentis oculos posita sit, tanto viro esse dignam. In Ennii loco, quem Suidas graece refert, similiter propter modestiam de ingenio suo poeta loquebatur : Σκιπίωνα γὰρ ἄδων καὶ ἐπὶ μέγα ἐξᾶραι τὸν ἄνδρα βουλόμενός φησι μόνον ἂν Ὀμηρον

1. T. Liv. 38,56,4; Cicero, Pro Archia 9,22; Ovidius, Ars amat. 3,410; Valerius Maximus 8,14,1; Plinius, Histor. natur. 7,30,31,114.

2. Hieronymus, Chronic. Euseb. ad olymp. 153,1, ex Suetonio.

ἐπαξίους ἐπαίνους εἰπεῖν Σκιπίωνος¹. Unde mihi (quamquam tali rationi non nimium tribui debet) veri similis aliquantō videtur, Ennium vere, ut Trebellius testatur, saturniorum nostrorum auctorem esse.

[Philargyrius in Vergilii Ecl. 1,20. Vide Indicem hujus voluminis sub verbis *Sed dea*.]

Scholia Veronensia in Vergilii Aeneida 2,687. Vide locum Probi in Vergilii Eclogas 6,31 p. 14 Keil (supra p. 387).

Pseudo-Asconius in Ciceronis actionem I in Verrem, 10,29. Vide locos grammaticorum de Naevio et Metellis ex Caesio Basso (supra p. 320).

Symmachus, Epistul. 3,44. Vide infra p. 407.

Symmachus, Epistul. 4,34. Vide infra p. 414.

Aelii Donati qui fertur commentarius in Terentii Andriam 1,1,28 ex codice Parisiensi lat. 7920 saeculi XI² fol. 10 verso : « plerique omnes f.³ A. P. ΧΑΙΜΟC⁴ est. Nam erat⁵ » qui plerique prologum⁶ intellegit⁷ aut qui sub distinguit⁸

1. Suidas sub voce Ἐννίος.

2. Reliqui omnes Donati codices, exempli gratia Parisiensis lat. 7921, a me inspectus saeculi sunt quinti decimi, orti ab uno fonte, scilicet a codice nunc deperdito quem anno 1433 Moguntiae Johannes Aurispa invenerat. Inde et editio princeps quae Romae anno 1472 apud Conradum Sweynheim et Arnoldum Pannartz prodit : haec judice Augusto Reifferscheid (Index scholarum Vratislav. in hiemem 1874-1875, ubi insunt ejus recensione Euanthius et Donaticommentum de comoedia) libros manu scriptos integritate longe antecedit.

3. Ed. princeps et codex Parisiensis 7921 fol. 12 verso faciunt.

4. 7921 archaismos.

5. 7921 erant. Lege errat.

6. 7921 apollozum, ed. princeps apologum.

7. Ed. princeps et 7921 intelligunt.

8. Ed. princeps subdistingunt, 7921 sub distingunt.

» plerique et nunc¹ infert² omnes hoc enim pro una parte
 » crationis³ dixerunt⁴ veteres eodem modo quod⁵ greci
 » panpolla⁶, et latini plus satis; NEC UNUS⁷ in BELLO
 » PUNITO⁸ PLERUMQUE⁹ OMNES SUBIGUNTUR¹⁰ SUB UNUM¹¹ JU-
 » DICUM figurat¹² terentium e. q. s. »

Cum editione principe legendum est *Naevius, punico, plerique, suum*. At in tertia fragmenti Naeviani voce « plerique omnes », ut cum Terentio loquar, legunt cum codice 7920 *subiguntur*: cui voci quis sensus inesse possit equidem prorsus ignorare confiteor. Contra *subigunt*, quod codex 7921 editioque princeps habent, et sensum optimum praebet et optimum versum saturnium:

Ple|rique omnes| subigunt| sub su|um ju|dicium.

Mallius Theodorus p. 594 Keil. Vide locos ex Caesio Basso (supra p. 312).

Grammaticus apud Heusingerum in editione Mallii Theodori anni 1755 p. 94 et anni 1766 p. 95. Vide infra p. 399 adnot. 1.

[Orosius 4,1. Vide Indicem hujus voluminis sub vocibus *qui invicti*.]

1. Ed. princeps et codex Parisiensis lat. 7921 *sic*.
2. Ed. princeps et 7921 *inferunt*.
3. 7921 *arationis* (a vel o ex c factum). Ed. princeps *orationis*.
4. 7921 *alexere*. Ed. princeps *dixere*.
5. 7921 *quam*. Ed. princeps hanc vocem omittit.
6. Ed. princeps et 7921 om. *panpolla*.
7. Pro *Nec unus* 7921 *He uius*. Ed. princeps *Nevius*.
8. 7921 *punico* nisi fallor. Ed. princeps *punico*.
9. Ed. princeps et 7921 *plerique*.
10. Ed. princeps et 7921 *subigunt*.
11. Ed. princeps et 7921 *suum*.
12. Ed. princeps et 7921 *figurate*.

Sidonius Apollinaris, Epistul. 8,16. Vide infra p. 408.

Pseudo-Victor, De origine gentis romanae 4. Vide locum Varronis, De lingua latina 7,36 (supra p. 256).

Pseudo-Victor, De origine gentis romanae 10. Vide infra p. 434.

Pseudo-Acro ad Horatii Epist. 2,1,158 ex codicibus Parisiensibus lat. 7974 saeculi x folio 148 verso et lat. 7974¹ fol. 109 r°: « *Saturnium* vocabatur² metrum quo usi sunt Latini » veteres sub Saturno rege et postea longo³ tempore, » quod *horridum*, hoc est non bene compositum. » Cf. supra pp. 247, 256, 310 locos Varronis, Festi et scriptorum ex Caesio Basso.

Luctatius Placidus p. 32 Deuerling (Lipsiae, Teubner, 1875). Vide locum Festi p. 67 Mueller (supra p. 294).

Luctatius Placidus p. 44 et 51 Deuerling. Vide Addenda.

Luctatius Placidus p. 56 Deuerling. Vide infra p. 436.

Luctatius Placidus p. 73 Deuerling. Vide locum Festi p. 190 Mueller (supra p. 300).

Luctatius Placidus p. 74 Deuerling. Vide locum Macrobbii, Saturnalia 6,5,8 (supra p. 364).

Luctatius Placidus p. 74 Deuerling. Vide locum Nonii p. 544 M. (supra p. 350).

Luctatius Placidus p. 75 Deuerling. Vide locum Nonii p. 368 M. (supra p. 345).

Glossae variae de verbo *ir*. Vide locum Nonii p. 116 M. (supra p. 338).

1. Deest hic locus in codice Parisiensi 7975 fol. 97 v°; Horatii epistulas non praebet codex 7973; nec magis hanc partem commentarii habet codex 7972 fol. 111 r°.

2. *Vocabat* codex 7971.

3. *Longuo* codex 7974.

« Isidori » glossae. Vide infra p. 402 ad locum Isidori Originum 19,22,20.

Isidorus Hispalensis, De natura rerum 44 : « In Praetis... Tranquillus sic adserit dicens: *Externum*¹ mare oceanus est, *internum* quod ex oceano fluit, *superum* et *inferum* quibus Italia adluitur; ex his *superum* et *Adriaticum* dicitur et *Tuscum* inferum. *Fretum*, angustum quasi fervens mare, ut Siculum et Gaditanum. *Aestuaria*, stagna² per quae mare vicissim tum accedit tum recedit. *Altum*, proprie mare profundum. *Vada*, quibus in mari potest stari; quae Vergilius brevia appellat, quae eadem Graeci βραγέα. *Sinus* majores recessus maris dicuntur, ut Caspius, Arabicus, Indicus; minores autem *anguli*, ut Paestanus, Amyclanus et ceteri similes³. *Flustrum*⁴, motus maris sine tempestate fluctantis. NAEVIUS⁵ in BELLO POENICO sic⁶ ait : HONERARIAE HONUSTAE STABANT IN FLUSTRIS, ut⁷ si diceret in salo⁸. » Festi epitome p. 89 Mueller : « *Flustra* dicuntur quum in mari fluctus non moventur, quam⁹ Graeci¹⁰ μαλακίαν vocant. »

1. Codices *extremum*. Lectiones unius et alterius codicis, quae nobis minimi sunt momenti, hic praetermittimus. Isidori opusculum edidit Gustavus Becker (Berolini apud Weidmannos, 1857), a quo nostra sumpsimus.

2. Codices *omnia* vel *sunt omnia*; coniecit *sunt stagna*, ut videtur, Langensiepen; putamus *sunt* ex *st* et *omnia* ex *agna* vel *anna* esse factum.

3. Codex Oxoniensis *similes nomina maris dixerunt. Flustra*.

4. *Flustra sunt* codices Oxoniensis, Basileensis F III 15^a, Bruxellanus, *frustra sunt* Basileensis F III 15^f, *flustrum* Bambergensis H.I.IV 17.

5. Codices Bambergensis H.I.IV 17 et Bernensis 610 vel *Nevius in bello poni*, addito prius *vel*, omissis deinde *-co sic ait honerariae honustae stabant in flustris ut si diceret in salo*, pro quibus in Bambergensi spatium duodecim elementorum vacuum; in Bernensis margine nota respiciendi (*r* cum lineola) apposita est. *Naevis* Oxoniensis, reliqui *Nevius*.

6. *Pontico sic* Bruxellanus, *punico sic* Basileensis F III 15^a et 15^f, *pontico in inscriptione quod* Oxoniensis; restituit *Poenico* Jac. Gronovius.

7. Codex Oxoniensis *ac*.

8. Codex Oxoniensis *sola*.

9. Codex Monacensis *om. quam*.

10. *Greci* codex Tricassinus fol. 56 v°, teste H. d'Arbois de Jubainville.

Hic fortasse Festus et ipse Naevii poetae versum afferebat; quod fecerat sine dubio Verrius Flaccus, ex quo ut agnovit O. Mueller sua Tranquillus sumpsit ille ab Isidoro laudatus, scilicet Suetonius.

Saturnius integer hic est Naevii poetae. *Honerariae* propter arsin synaloepham non patitur. Thesis paenultima sublata est.

Hone|rari|ae ho|nustae| stabant| in| flustris.

Isidorus¹ Hispalensis, Origines, 6,8,12, ex codicibus Parisiensibus latt. 7582 saec. ix fol. 98 v°, 10291 saec. ix fol. 34 v°, 10292 saec. ix fol. 53 v°, 7583 saec. x fol. 55 v°, 7584 saec. x fol. 40 v°, 7670 saec. x fol. 80 v°, 10293 saec. x fol. 59 r°, 14085 saec. x fol. 58 v°, 17159 saec. x fol. 31 r° : « Primus autem praecepta apud Hebr[a]eos² Moyses scripsit³, » apud Latinos⁴ MARCIUS⁵ vates primus PRAECEPTA⁶ » composuit⁷. Ex quibus est illud: POSTREMUS DICAS, PRIMUS » TACEAS⁸.

Marciorum vatum reliqua fragmenta (falsa an genuina, nihil refert) cum saturnio metro concepta sint, etiam hoc pro frustulo saturnii versus habebimus. Aut exitus est versus:

1. Vulgo laudant grammaticum incertum, ex codice Mallii Theodori Guelferbyitano (supra p. 312), in Heusingeri editione Mallii Theodori anni 1755 p. 94 (quam non vidi) inque editione anni 1766 p. 95. Ibi pro *dicās* positum est *loquaris*.

2. *Hebreos* codices quos vidi; e altera caudata in solo 14085.

3. *Scribit* codex 7584.

4. *Latin'* (id est *latinus*) codex 7584.

5. *Marcus* codices 7582, 7670, 10293, 14085, 17159, *Martius* 10291, 10292, 7583, 7584.

6. *Præcepta* codices 10292, 7670.

7. *Composuit* codices plerique, *composuit* 7583, 10293, praepositio per notam expressa in codicibus 7584, 17159.

8. *Taces* supra scripta a codex 7670. — In codice 7584 in fine versus *vates p̄*, altero versu *trem' dicā prim ā staceas*.

...|.....|.. po|stremus| dicas|, primus| taceas|,

aut, quod magis probaverimus, versus est initium :

Po|stremus| dicas|, primus| taceas|.....|.....;

in quarta enim sede trochaeus fere purus est, nisi paenultima thesis tollatur (supra p. 181).

Isidorus Hispalensis, *Origines* 19,4,9 ex codicibus Parisiensibus latt. 13028 saec. VIII fol. 90 v°, 10291 s. IX fol. 215 r°, 13027 s. IX fol. 93 r°, 7583 s. X fol. 185 v°, 7584 s. X fol. 124 v°, 10293 s. X fol. 189 r°, 14085 s. X fol. 209 v°, 17159 s. X fol. 84 r° : « *Struppi*¹ vincula loro vel lino facta » quibus remi ad scalmos² alligantur³. De quibus LIVIUS⁴ : » TUMQUE⁵ REMOS⁶ JUSSIT RELIGARE⁷ STRUPPIS⁸ ». Ex Homero, ut volunt, β 422 et ο 287: Τηλέμαχος δ' ἐτάροισιν ἐποτρύνας ἐκέλευσεν Ὀπλων ἄπτεσθαι.

Deligare quo jure Arevalus exhibeat nescio; hoc ad metrum melius conveniret quam *re*ligere. Sed nihil impedit, quominus credamus a Livio Andronico, quamquam is *re*ligere

1. *Stru***pi* una littera erasa codex 13028, *struppi* manuque posteriore a pro *i* codex 10291, *struppi* codices 13027, 7583, 10293, 17159, *strupi* 14085, *strupi* supra scripta p codex 7584.

2. *Scalmus* codex 13027, *iscalmos* 7583.

3. Cf. Vitruvius 10,8,6 p. 254,18 Rose : « remi circa scalmos *strophis* religati ». C. Gracchus apud A. Gellium 10,3,5 : « *stuppis* quibus lectica deligata erat ». *Aligantur* codex 13027.

4. *Libius* codices 10291, 7583, *Li***vius* una littera erasa codex 7584.

5. *Tuncque* codex 10293. Quod vix pronuntiarum possit.

6. *Remus* codex 13027.

7. *Religari* codex 7583. *Deligare* editio Arevali.

8. *Strup* in rasura codex 10291, *pis* extra rasuram. In codice 7584 rasura inter *strup* et *pis*. 17159 *stuppis*.

scripserit, pronuntiatum esse *relligare*. Nam Romani tunc temporis in scribendo consonantes non geminabant¹.

Sed hoc ipsum ambigitur, utrum Andronici re vera nostrum fragmentum sit; nam Homeri locus qui cum eo collatus est haud ita bene convenit. Itaque non spernendum est quod adnotavit Godofredus Hermann in *Elementis doctrinae metricae* pag. 620 : « Petrus tamen Scriverius » in exemplo Collectaneorum suorum, quod possideo, ad p. » 6 de h. l. haec adscripsit: *haec Livii Patavini esse, non » Andronici, persuadet amicus noster eruditiss. Io. » Isac. Pontanus. Vide eius Epistolam* ». Tamen cum voces ab Isidoro laudatae sponte in formam saturnii coeant, argumentum praeterea minus historiae aptum videatur quam epico carmini, nos hoc fragmentum post multos alios in Odyssea barbara recepimus :

Tum|que re|mos| jussit| re|l|ligare| struppis.

Relligare si servassemus, caesura Korschiana hemistichium alterum non careret; sed parum placet gemina deductio thesis :

Tum|que re|mos| jussit| religa|re| struppis.

Isidorus Hispalensis, *Origines* 19,22,20 ex codicibus Parisiensibus latt. 13028 saec. VIII fol. 105 r°, 10291 s. IX fol. 221 r°, 13027 s. IX fol. 102 v°, 7583 s. X fol. 190 r°, 7584 s. X fol. 128 r°, 10293 s. X fol. 194 r°, 14085 s. X fol. 214 v°, 17159 s. X fol. 87 v°: « *Citrosa quasi concrispa*²

1. Cave autem putes *redligere* a Livio scribi debuisse. Nam in senatus consulto de Bacchanalibus pro *occulto* legitur *oquoltod*, non *obquoltod*; in aliis titulis (vide Huebneri Indicem in C.I.L. I p. 602) *alleicta* non *adfl.*, *alingat* non *adt.*, *difeidens* non *disf.*, *occludito*, *oficeis*, *opidum*, *oqupatum*, *poloucta*, *refere*, *sufragium*, *surupuerit*.

2. Quae sequuntur omissa sunt in codice 7583.

» ad similitudinem citri. N[A]EVIUS¹: PULCHRAQUE² EX³
 » AURO⁴ VESTEMQUE CITROSAM⁵. » Macrobius, Saturnalia
 3,19,5 ex codice Parisiensi 6371 fol. 55 r° b: « Hinc et
 » N[A]EVIUS poeta in BELLO PUNICO ait CITROSAM VE-
 » STEM. » Festi epitome p. 42 Mueller: « *Citrosa* vestis appel-
 » lata est a similitudine citri. »

Positum pro *pulchra* ab Arevalo *pulchram*, quod quan-
 tum sciam-omnes editores servaverunt, sensu haud minus
 quam ipsum *pulchra* caret. Terminatio *-am* si reponi debet,
 licet conjicias *caluptram*, quod genus quoddam mitrae fuit,
 graece *καλύπτραν*. Ex Naevio poeta igitur, nisi fallor, ductum
 est illud in epitome Festi p. 47 Mueller « *Caliptra* genus
 » est vestimenti quo capita operiebant », quodque in « *Isi-*
*dori glossis*⁶ » collato Festi loco emendatum est « *Calestra*
 » genus mitrae ». Propter arsin *vestemque* et fortasse
caluptramque producitur:

<i>Caluptram</i> que ex auro } <i>Caluptramque</i> ex auro }	<i>vestem</i> que citrosam.
---	---------------------------------

Scriptor de dubiis nominibus p. 591,12 Keil. Vide locum
 Festi p. 317 (supra p. 303).

Scholia in Persium 3,16⁷ ex editione Jahnii anni 1843:

1. *Citrinevius* codex 10293, *citrine hujus* 13027, 17159, *citrine hui* 7584, *citrinae. Nevius* 10291, *citri. Nevius h^vius* (sed *Nevius h^v* in rasura) 13028, *citri. Nevius hujus* 14085.
2. *Pulchramque* editio Arevali, *pulchraque* codices 13028, 13027, 14085, idem per e caudatam 7584, 17159, *pulchroque* 10291, *pulchroq* 10293.
3. Ex omissum in codice 7584.
4. *Auro c vestemque* codex 13027. De littera c similiter inter binas voces addita vide Aemilium Chatelain, *Revue de philologie*, 1877, p. 159.
5. *Citrose* correctum in -a per manum posteriorem codex 7584, *citroso* 17159.
6. Hae glossae *Scaligeri* dici deberent potius quam *Isidori*. Videatur Gustavi Loewe *Prodromus corporis glossariorum latinorum* p. 37.
7. Hic locus ex iis unus est, quos a Scaligero excerptos primus *Pithoeus* edidit; quae *Glossae Pithoecanae* vocantur.

« quae infantibus, ut dormiant, solent dicere saepe :

» LALLA, LALLA, LALLA, AUT DORMI AUT LACTE¹. »

Saturnius fortasse hic versus est :

Lal la lal la lalla	{	aut dor mi aut lacte.
		aut dormi aut lacte.

1. Haec Persius 3,16 ss. : «At cur non potius, teneroque columbo Et similis regum pueris, papare minutum Poscis et iratus mammae lallare recusas». Ubi scholiasta : «...nobilium puerorum... voces mutilas imitatis, ut *pappare* pro comedere et *lallare* pro velle dormire».

LIBER ALTER

DE RELIQUIIS

§ 1. — Carmina Saliorum et carmen fratrum Arvalium.

Carmina Saliorum.

Testimonia.

De Numa Pompilio auctore.

Varro, De lingua latina 7,3 Mueller : « At¹ hoc quid ad verborum
» poeticorum aetatem? quorum si Pompili regnum fons in carminibus
» Saliorum, neque ea ab superioribus accepta, tamen habent oco
» annos. Quare quor scriptoris industriam reprehendas qui herois
» tritavum, atavum non potuerit reperire, quom ipse tui² tritavi

1. Codex *ad*.

2. Traditur *avi* (*au*); *tui* editiones veteres, quam emendationem editores recentiores injuria contempserunt; nam de permutatis *a* et *t* litteris vide supra p. 250 adnot. 2.

» matrem non possis dicere? quod intervallum multo tanto propius
 » nos quam hinc ad initium Saliorum, quo Romanorum prima verba
 » poetica dicunt latina. »

Cicero, De oratore 3,51,197 : « Nihil est autem tam cognatum
 » mentibus nostris quam numeri atque voces; quibus et excitamur
 » et incendimur et lenimur et languescimus et ad hilaritatem
 » et ad tristitiam saepe deducimur; quorum illa summa vis carmini-
 » bus est aptior et cantibus, non neglecta ut mihi videtur a
 » Numa rege doctissimo majoribusque nostris, ut epularum sol-
 » lemnium fides ac tibiae Saliorumque versus indicant, maxime autem
 » a Graecia vetere celebrata. »

Horatius, Epistul. 2,1,86 : « saliare Numae carmen. » Cf. infra
 p. 407.

T. Livius 1,20,4, de Numa : « Salios¹ item XII Marti Gradivo
 » legit....; caelestiaque arma quae *ancilia* appellantur ferre, ac
 » per urbem ire canentes carmina cum tripudiis sollemnique saltatu
 » jussit. »

Quintilianus, 1,10,20 : « Sed veterum quoque Romanorum epulis
 » fides ac tibias adhibere moris fuit; versus quoque Saliorum habent
 » carmen. Quae cum omnia sint a Numa rege instituta, faciunt mani-
 » festum, ne illis quidem qui rudes ac bellicosi videntur curam
 » musices quantam illa recipiebat aetas defuisse. »

Terentius Scaurus p. 28,9 Keil (cf. supra p. 244) : « ut Numa in
 » saliarum carmine. »

Diomedes p. 476,15 Keil, de spondio : « Numam Pompilium²
 » †divinare³ praeditum hunc pedem *pontificium* appellasse memorant,
 » cum Salios juniores aequis gressibus circulantibus induceret⁴ [et]
 » spondeo melo patrios placaret indigetes. »

1. Codex Parisiensis lat. 5725 *alios*, in margine *salios*.

2. Codex Parisiensis lat. 7494 fol. 97ro *pampilium*. In codice 7493 totus locus deest : magnus enim inter folia 82 et 83 hiatus.

3. Post *divinare* spatium in codice Parisiensi 7494.

4. *Inducere* codex Parisiensis 7494.

Contra Festus p. 329 Mueller : «... Polemon ait Arcada quendam
 » fuisse nomine *Salium* quem Aeneas a Mantinea in Italiam de-
 » duxerit, qui juvenes Italicos ἐνόπιον¹ saltationem docuerit. At
 » Critolaus Saonem ex Samothrace, cum Aenea deos penates qui
 » Lavinium transtulerit, saliare genus saltandi instituisse... » —
 Conferantur Plutarchus, Numa 13, et pseudo-Servius in Vergilii
 Aeneida 8,285 (supra p. 247).

De sermone pervetusto et obscuro.

Varro, De lingua latina 7,2. Vide infra p. 408.

Horatius, Epistul. 2,1,85 : « Jam saliare Numae carmen qui lau-
 » dat, et illud Quod mecum ignorat solus volt scire videri, Ingeniis
 » non ille favet plauditque sepultis, Nostra sed inpugnat, nos nostra-
 » que lividus odit. »

Quintilianus 1,6,40, de verbis a vetustate repetitis : « Sed opus
 » est modo ut neque crebra sint haec nec manifesta, quia nihil est
 » odiosius adfectione, nec utique ab ultimis et jam oblitteratis repe-
 » tita temporibus, qualia sunt *topper* et *antegerio* et *exanclare* et
 » *prosapia* et Saliorum carmina vix sacerdotibus suis satis intel-
 » lecta. »

Julius Capitolinus, M. Antoninus Philosophus 4 : « Octavo aetatis
 » anno in Saliorum collegium [*Hadrianus Marcum*] rettulit... Fuit
 » in eo sacerdotio et praesul et vates et magister, et multos inaugu-
 » ravit atque exauguravit nemine praeunte, quod ipse carmina
 » cuncta didicisset. »

Symmachus, Epistul. 3,44 : « Vis epistulis nostris more majorum
 » nuda nomina praeferantur? Si tibi vetustatis tantus est amor, par-
 » studio in verba prisca redeamus quibus Sali canunt et augures
 » avem consulunt et decemviri tabulas condiderunt. »

1. Codex εναπιον.

Sidonius Apollinaris, Epistul. 8,16 : « Unde enim nobis illud »
 » loquendi tetricum genus ac perantiquum? unde illa verba saliarum »
 » vel sibyllina vel Sabinis abusque Curibus accita, quae magistris »
 » plerumque reticentibus promptius fetialis aliquis aut flamen aut »
 » veterosus legalium quaestionum aenigmatista patefecerit? »

De studiis L. Aelii Praeconini Stilonis.

Varro, De lingua latina 7,2 Mueller : « Aelii, hominis in primo in »
 » litteris latinis exercitati, interpretationem carminum Saliorum vi- »
 » debis et exili littera expedita[m], et praeterita obscura multa. »

Festus p. 141 Mueller, ex codicis apographis (cf. supra p. 246) :
 « Idem Aelius in explanatione carminum saliarum. » — P. 146,
 ex codicis apographis (cf. supra p. 245) : « *Manuos* in carminibus »
 » †saecularibus Aelius Stilo significare ait bonos », ubi Epitome : »
 » *Manues* Aurelius significare ait bonos. » — P. 210, ex codicis apo-
 graphis (supra p. 247) : « *Pescia* in saliarum carmine Aelius Stilo dici »
 » ait. . . » — P. 329, ex ipso codice : « *Salias* virgines Cincius ait esse »
 » conducticias, quae ad Salios adhibeantur cum apicibus paludatas; »
 » quas Aelius Stilo scribit sacrificium facere in Regia cum Pontifice »
 » paludatas cum apicibus in modum Saliorum. »

De argumento carminum.

Festi epitome p. 3 Mueller : « *Axamenta* dicebantur carmina Salia- »
 » ria¹, quae a Saliis sacerdotibus canebantur² in universos †homines »
 » composita, nam in deos singulos versus facti³ a nominibus eorum »
 » appellabantur, ut *Januli*, *Junonii*, *Minervii*⁴. »

Macrobius, Saturnalia 1,12,12 ex codice Parisiensi 6371 fol. 36 r° b :
 « Sed Cingius in eo libro quem de festis reliquit ait imperite quos- »
 » dam opinari aprilem mensem antiquos a Venere dixisse, cum nullus »
 » dies festus nullumque sacrificium insigne Veneri per hunc mensem »
 » a majoribus institutum sit, sed ne in carminibus quidem Saliorum »
 » Veneris ulla ut caeterorum caelestium laus celebretur. »

1. *Salaria* teste Roserot codex Tricassinus.

2. Traditur *componerentur*. Sic etiam codex Tricassinus.

3. *Facti* codex Monacensis; Guelferbytanus et Tricassinus *licti*.

4. *Minervi* codex Tricassinus.

De modo canendi.

Cicero, De oratore 3,51,197 (cf. supra p. 406).

T. Livius 1,20,4 (cf. supra p. 406) : « ... per urbem ire canentes
» carmina cum tripudiis sollemnique saltatu... »

Horatius, Carm. 4,4,28 : « In morem Salium ter quatient humum. »

Quintilianus 1,10,20 (cf. supra p. 406) : « versus quoque Saliorum
» habent carmen. »

Diomedes p. 476,15 Keil (cf. supra p. 406).

De additamentis tempore principum factis.

Cassius Dio 51,20, de Augusto : « ... ἔς τε τοὺς ὕμνους αὐτὸν ἐξ ἴσου
» τοῖς θεοῖς ἐσγράφεσθαι... ». Monumentum Ancyranum, lat. 2,21 et graec.
5,16 : « [...*inc*]usum est in saliare carmen ... Τὸ ὄνομά μοι
» συναλήτου δόγματι ἐνπεριελήφθη εἰς [τοῦ]ς Σαλίων ὕμνους. ».

Tacitus, « Annal. » 2,83 : « Honores, ut quis amore in Germanicum
» aut ingenio validus, reperti decretique: ut nomen ejus saliarum
» carmine caneretur... » Cujus senatus consulti fragmenta habes in
» Corpore inscriptionum latinarum t. VI n° 911.

Tacitus, « Annal. » 4,9 : « Memoriae Drusi eadem quae in Ger-
» manicum decernuntur, plerisque additis... » Senatus consulti fra-
» gmenta in Corpore inscriptionum latinarum t. VI n° 911.

Julius Capitolinus, M. Antoninus Philosophus 21 : « Sub ipsis
» profectiois diebus... filium nomine Verum... septennem amisit.
» Quem non plus quinque diebus luxit... ; et quia ludi Jovis Optimi
» Maximi erant, interpellari eos publico luctu noluit, jussitque ut
» statuae tantummodo filio mortuo decernerentur et imago aurea
» circensibus per pompam ferenda, et ut saliarum carmini nomen
» ejus insereretur. »

Fragmenta (vide supra pp. 243 ss.).

Ex Varrone, numeris adhuc ignotis
(supra pp. 243 s., 249 ss.).

Cozevi, adoriose, †omnia vero ad ; patulti, oenus
[Sensus:] Consivi, adoriose, tod ; Patulti, unus
es ; jancus, Jan[e], es ; dvonus Cerus es ; †dun ; Janus
es ; janitor, Jane, es ; bonus Cerus es ; Janus
†vevet ; po meliose im recum.....
..... ; « potissimum », meliorem eum regum

Ex Varrone (supra pp. 244, 250 s.).

Divum em pa cante, divum deo supplicate.
Divorum eum patrem canite, divorum deo supplicate.

Ex Scauro (supra pp. 244, 252 s.).

Cume tonas, Leucetie, praï tet tremonti
Cum tonas, Luceti, praetremunt te

Quot[i] ibe tet viri audeisunt tonare.
quot ibi te viri audierunt tonare.

Ex Varrone, Festo et Servio.

Alesus ¹ .	f[o]edesum.
..... (p. 247).	foederum (p. 244).
asenam ¹ .	insecta ¹ caro ¹ .
arenam (p. 244).	insecta caro (p. 247).
Cerus manus ¹ .	Lucia Volaminia.
Cerus bonus (p. 245). (p. 249)

1. Ubi hic numerus «¹» appositus, ignoratur utrum ipsa forma an alius ejusdem vocis casus in carminibus steterit.

manuos ¹ vel manues ¹ .	? polet.
<i>bonos</i> (p. 245).	<i>pollet</i> (p. 245).
molucrum ¹ .	? praeceptat.
<i>molucrum</i> (p. 246).	<i>saepe praecipit</i> (p. 245).
pen(n)atas ¹ , impen(n)atas ¹ , agnas ¹	? praedopiont.
<i>cum aristis, sine aristis, spicas</i> (p. 255)	<i>praedopiant</i> (p. 254).
? per fines.	? privicloes.
<i>perfringas</i> (p. 246).	* <i>priviculis</i> (p. 246).
pescia ¹ .	promeneruat.
<i>capitia</i> (p. 247).	« <i>promonet</i> » (p. 254).
? pesnis ¹ .	? promerion.
<i>pennis vel potius penis</i> (p. 254). (p. 246).
? petilam suram ¹ .	p[ro] olteo.
. p. 246.	<i>pro ulteriore</i> (p. 245).
pilumnoe poploe.	prospices.
. <i>populi</i> (nom. pl., p. 246).	<i>prospice</i> (p. 245).
plisima.	Sateurnus ¹ .
<i>plurima</i> (pp. 244 ss., p. 249 adn. 4).	<i>Safurnus</i> (pp. 253 s.).

« Extremo carmine », ex Ovidio et aliis (supra pp. 247 s.).

Mamuri veturi.

.

1. Ubi hic numerus «¹» appositus, ignoratur utrum ipsa forma an alius ejusdem vocis casus in carminibus steterit. — Ubi hoc signum «[?]» appositum, non aperte dicitur apud Festum vocem laudatam ex carminibus Saliaribus esse haustam. Tamen nullam formam hic attulimus, de cujus fonte iudex cautus dubitare possit.

Carmen
vel melius versiculi singulares
fratrum Arvalium,

ex lapide anni post Christum natum 218 (supra p. 218).

E nos, Lases, juvate. (Ter).

[Sensus:] *E! nos, Lares, juvate.*

Ne velueris¹, Marmars², incurrere³ in pleoris. (Ter).

[Sensus:] *Ne volueris, Mamers, incurrere in plures.*

Satur fu, fere [Mar]mars; nive³ ensali; sta... (Ter).

[Sensus:] *Satur esto, fere Mamers; neve insili; sta...*

Semunis alternei advocapit conctos. (Ter).

[Sensus:] *?Semones alterne advocabit cunctos.*

E nos, Marmars⁴, juvato. (Ter).

[Sensus:] *E! nos, Mamers, juvato.*

Triümpe, triümpe, triümpe,
Triümpe, triümpe, [triümpe].

[Sensus:] *Triumphe.*

1. Traditur *ueluerue*.

2. Traditur *Marmarsinsincurrere*. — P. 218 debebamus *Marmars* non per *Mars*, verum per *Mamers* exprimere. Quod teste Festo in epitome p. 131 Mueller osce pro *Mars* dicebatur. *Mamers* (per *a*, puto, productam, ut *Māmercus* et *Māmertinus*) ex *Märmärs* factum (cf. *pēdo* ex *pērdo*, graece *πέρω*, et supra pp. 26 s. exempla vocalis *ä* in *e* mutatae). At *Mars* ortum est ex *Māvors*: atque ante *r* vocalem servat productam ut ostendunt apices, C.I.L. I el. xxii p. 283, Inscr. regni Neapolit. 2189, Wilmannsii Exempl. inscriptionum 2210, C.I.L. v 7430.

3. Traditur *Marstimensali*.

4. Traditur *Marmor*.

§ 2. — Vaticinia.

Testimonia de vatibus.

De Fauno seu Faunis et de Carmenti.

Ennius apud Ciceronem in Bruto 19,76 et 18,71, de Naevio: « Scripsere alii rem Versibus quos olim Fauni vatesque canebant Cum neque Musarum scopulos quisquam superarat Nec dicti studiosus erat. » Ipse Cicero 19,75 : « ...illius, quem in vatibus et Faunis annumerat Ennius, Bellum Punicum... » — Varro, De lingua latina 7,36 Mueller (Varronem Servii interpolator laudat, supra p. 256) : « *Versibus quos olim Fauni vatesque canebant.* Fauni dei Latinorum, ita ut Faunus et Fauna sit. Hes versibus quos vocant Saturnios in silvestribus locis traditum est solitos fari futura, a quo fando Faunos dictos. » — Festus p. 325 Mueller : « Versus quoque antiquissimi, quibus Faunus fata cecinisse hominibus videtur, Saturnii appellantur. » — Ennii versus *Versibus ...canebant* laudatur etiam a Cicerone, (De div. 1,50,114 [cf. infra] et Orator 51,171), vocesque *Fauni vatesque canebant* a Quintiliano 9,4,115; praeterea Varronem et iudice Vahlen Festum expilavit scriptor libelli De orig. gentis rom. cap. 4 (supra p. 256). De Ennii testimonio vide infra p. 432. — Plutarchus, Quaest. rom. 56 : ἐμμέτρους δὲ χρησμούςς ἔδουσαν, ὑπὸ τῶν Λατίνων Καρμένταν ὀνομάζεσθαι: τὰ γὰρ ἔπη κάρμινα καλοῦσιν, etc. Similia alii scriptores.

De Marciis et Publicio.

Cicero, De divinatione 1,40,89 : « Quid? Asiae rex Priamus nonne et Helenum filium et Cassandram filiam divinantes habebat, alterum auguriis, alteram mentis incitatione et permotione divina? quo in genere Marcios quosdam fratres nobili loco natos apud majores nostros fuisse scriptum videmus. » 1,50,114 s. : « Multos nemora silvaeque, multos amnes aut maria commovent, quorum furibunda mens videt ante multo quae sint futura; quo de genere illa sunt : *Eheu videte, judicabit inclitum iudicium inter deas tris aliquis, quo iudicio Lacedaemonia mulier furiarum una adveniet.* Eodem enim modo multa a vaticinantibus saepe praedicta sunt, neque solum verbis sed etiam *Versibus quos olim Fauni vatesque canebant.* Similiter Marcius et Publicius vates cecinisse dicuntur, quo de genere Apollinis operta prolata sunt... ». Ibid. 2,55,113 : « Eodemque modo nec ego Publicio nescio cui nec Marciis vatibus nec Apollinis opertis credendum existimo, quorum partim ficta aperte, partim effutita temere, numquam ne mediocri quidem cuiquam, non modo prudenti, probata sunt. »

Horatius, Epistul. 2,1,26 : « Annosa volumina vatium ». Ibi Porphyrio : « Veteris Marcii vatis Sibyllaeque et similium ».

T. Livius 25,12,2 ss. (cf. supra p. 270), anno ab urbe condita 542, ante Christum natum 212 : « Religio deinde nova objecta est » carminibus Marcianis. Vates hic Marcius illustris fuerat, et cum » conquisitio priore anno ex sc. talium librorum fieret, in M. Aemilii » pr. urbani qui eam rem agebat manus venerant; is protinus novo » praetori Sullae tradiderat. Ex hujus Marcii duobus carminibus » alterius post rem factam editi comprobata auctoritas eventu alteri » quoque, cujus nondum] tempus venerat, adferebat fidem... »

Plinius, Natur. histor. 7,33,33,119 : « Divinitas et quaedam caelium » tum societas nobilissima ex feminis in Sibylla fuit, ex viris in » Melampode apud Graecos, apud Romanos in Marcio. »

Festus p. 165 Mueller (cf. supra p. 297) : « *Negumate* in carmine Cn. » Marci vatis ». — P. 326 (cf. supra p. 272); de Verrio : « Refert Sinni » Capitonis verba, quibus eos ludos Apollinares Claudio et Fulvio » eos. factos dicit, ex libris Sibyllinis et vaticinio M. vatis institutos. »

Servius in Vergilium, ex cod. Paris. lat. 7959 folio 155 recto. Aeneid. 6,70 (cf. supra p. 272) : « Ludos Apollinares¹, qui secundum quosdam » bello punico secundo instituti sunt, secundum alios tempore Syllano², ex responso Marciorum fratrum, quorum exstabant³ Sybillina responsa ». — 6,72 : « Qui libri in templo Apollinis servabantur : nec ipsi tantum, sed et Marciorum et Begoes⁴ nymphae... »

Macrobius, Saturnalia 1,17,28 (supra p. 271) : « Fertur autem in » carminibus Marcii vatis, cujus duo volumina inlata sunt in senatum, inventum esse... »

Symmachus, Epistul. 4,34 : « Itane me ludos facis, ut quae apud » te incuriosius loquor in stili caudices aut tiliæ pugillares censeas » transferenda, ne facilis senectus papyri scripta corrumpat? » Et Marciorum quidem vatium divinatio caducis corticibus inculcata » est; monitus Cumanos lintea texta sumpserunt : tu etiam sericis » voluminibus Achemenio more infundi litteras meas praecipis? »

1. *Dicit* addit ed. Danielina cum codice Parisiensi 7929 et cod. Cassellano.

2. In margine additur *sybillano*.

3. *Ut* addit ed. Daniel. cum cod. Paris. 7929 et codice Cassellano.

4. *Bygois* ed. Daniel. cum cod. Paris. 7929.

Vaticinia Marciis attributa.

Marci, ex T. Livio (supra p. 270).

Amnem, Trojugena¹, fuge Cannam, ne te alienigenae
 Cogant manus² in campo Diomedis conserere.
 Sed neque credes tu mihi, donec compleris sangu³
 Campum, milliaque multa⁴ occisa tua
 [Citu'] deferet amnis in pontum magnum
 Ex terra frugifera; piscibus atque avibus
 Ferisque quae incolunt terras, iis fuat esca
 Caro tua; nam mihi ita Juppiter fatust⁵.

Marci, ex T. Livio et Macrobio (supra p. 271).

In hoc carmine thesis cujusque versus paenultima sublata est.

Hostem⁶, Romani, si ex agro⁶ pellere⁷ vultis,
 Vomicam quae gentium venit [ea] longe,
 Apollini vovendos censeo⁸ ludos.
⁹ Quotannis comiter Apollini fiant;
 Cum[e] populus dederit ex publico partem,
 Privati uti conferant pro se[d] atque suis¹⁰;
 Iis¹¹ ludis faciendis praeerit¹¹ praetor
 Qui jus populo plebeique is¹² dabit summum;
 Decemviri graeco ritu hostiis¹³ faciant.
 Hoc si recte facitis¹⁴, gaudebitis semper
 Fietque res melior¹⁵, nam is divus exstinguet
 Vestros qui campos pascunt placide perdvelles¹⁶.

1. Traditur *Trojugena Romanae fuge*.2. Traditur *alienigenae cogant in campum Diomedis conserere manus*.3. Traditur *sanguine*. 4. Trad. *multaque millia*. 5. Trad. *fatus est*.6. Livius *hostis*. Idem omittit *ex agro*. 7. Traditur *expellere*.8. Macrobius *censeo vovendos*. 9. Traditur *ludos qui quotannis*.10. Voces *cum populus . . . pro se atque suis* desunt apud Macrobius.11. Macrobius *his*. Idem *praeterit*.12. Liv. *praetor is qui j. p. p. dabit s.*, Macrobius *is praetor qui j. p. p. dabit s.*13. Traditur *hostiis sacra faciant*. 14. Traditur *facietis*.15. Macrobius *res publica melior*, Livius *res vestra melior*.16. Traditur *perdvelles vestros qui vestros campos p. placide*.

Marcii, ex Festo (supra p. 298).

Ne ninculus mederi queat.....

Cn. Marcii, ex Festo (supra p. 297).

Quamvis noventium¹ dvonum negumate.

Marcii, ex Isidoro (supra p. 399).

... postremus dicas, primus taceas.

Reliqua vaticinia.

Ex T. Livio (supra p. 263).

Romane, aquam Albanam cave lacu contineri,
 Cave in mare manare suo flumine siris²;
 Manu emissam per agros rigabis [*rivis rite*,
Rite] disque³ sipatam rivis exstingues :
 Tum tu insiste audax hostium muris,
 Memor, quam per tot annos obsides urbem,
 Ex ea tibi, his quae nunc panduntur fatis,
 Victoriam datam; düello⁴ perfecto
 Donum amplum victor ad mea templa portato,
 Sacraque patria, quorum o[m]missa⁵ cura,
 Ea⁶ in[du]staurata, ut assolet, facito.

Ex Suetonio (supra p. 390).

..... orietur
 Quandoque Hispania princeps dominusque rerum⁷.

1. Traditur *moventium*. Buecheler *noventium*, id est *nuntium*. V. Addenda.

2. Traditur *sinas*. 3. Trad. *dissipatamque*. 4. Trad. *bello*.

5. Traditur *omissa*, sed pronuntiari debet *o[m]missa*, quod vellem supra p. 267 jussissem. Sic apud Plautum *po[l]lentarium* Curc. 2,3,16; *cu[c]culus* (graece $\chi\acute{o}\chi\chi\upsilon\zeta$ per duplex χ) Trin. 2,1,19. Nam *omitto* ex *ommitto* factum est ut *mamilla* ex *mammilla*, *ofella* ex *offella*; *farina*, *curulis* ex *farrina*, *curulis*; *quasillus*, *pusillus*, ex *quassillus*, *pussillus*; *cotidie* ex *cottidie* et *coturnix* ut puto ex *cotturnix*; *oportet* ex *opportet*; *aperio*, *operio* ex *apperio*, *opperio*; ne de *hodie* pro *hoddie* loquar (Mémoires de la société de linguistique IV p. 229) et de *idem* pro *iddem*.

6. Traditur *est*.

7. Traditur oratione obliqua: *oriturum qu. ex Hisp. princ. dominumque r.*

§ 3. — *Carmina sepulcralia et votiva.**Carmina sepulcralia.*A. — *Elogia Scipionum et Calatini.*

Scipionis Barbatii titulus vetustior, in lapide erasus
(supra p. 224).

[*Honc oino ploirume cosentiont Romai*
Dvonoro optumo fuisse viro.]

L. Scipionis, Barbatii f., titulus, ex lapide (supra p. 224).

Honc oino ploirume cosentiont R[omai]

Dvonoro optumo fuisse viro,

Luciom Scipione, filio¹ Barbatii.

Consol, censor, aedilis hic fuet a[pud vos].

Hec cepit Corsica Aleriaque urbe [clasis].

Dedet Tempestatebus aide mereto[d votam].

Calatini titulus, a Cicerone bis laudatus (supra p. 222).

Unum complurimae² consentiunt gentes

Populi primarium fuisse virum.

1. Lapis filios.

2. *Uno cum plurimae* codices Quæstt. Tuscul., *unicum plurimae* codd. Catonis majoris.

Scipionis Barbati titulus recentior, ex lapide (supra p. 228).

Cornelius Lucius Scipio Barbatus,
 Gnaivod patre prognatus, fortis vir sapiensque,
 Quo jus forma virtutei parisuma fuit,
 Consol, censor, aedilis quei fuit apud vos;
 Taurasia, Cisauna Samnio cepit.
 Subigit omne Loucanam opsidisque abducit.

P. Scipionis Africani majoris laus Ennio attributa,
 ex Trebellio Pollione (supra p. 391).

.....
 Quantam statuam faciet [tibi] populus romanus,
 Quantam columnam, quae res tuas gestas loquatur?

P. Scipionis P. f. titulus, ex lapide (supra p. 230).

[versus recentior :]

Quei apice insigne dialis flaminis gesistei,

[versus vetustiores :]

Mors perfecit tua, ut essent omnia brevia,
 Honos, fama virtusque, gloria atque ingenium.
 Quibus sei in longa lieuiset tibe utier vita,
 Facile facteis superases gloriam majorum.
 Qua re lubens te in gremiu, Scipio, recipit
 Terra, Publi, prognatum Publio, Corneli.

L. Scipionis Cn. f. Cn. n. titulus, ex lapide (supra p. 231).

Magna sapientia multasque virtutes
 Aetate quom parua posidet hoc saxsum,
 Quoiei vita defecit, non honos, honore.
 Is hic situs, quei nunquam victus est virtutei.
 Annos gnatus viginti¹ is I[oc]eis mandatus :
 Ne quairatis honore, quei minus sit mandatus.

1. Lapis xx.

Ignoti Scipionis titulus, ex lapide (supra p. 232).

..... S.
 [Sci]pionem.
 [qu]oad veixei.

B. — Incerti ducis titulus, opus fortasse Naevii poetae,
 ex Diomede et Atilio (supra pp. 314 s.).

Summas opes qui regum regias refregit.

Naevii poetae a se compositum titulum vide infra p. 439.

C. — M. Caecilii titulus, ex lapide (supra p. 237).

Hoc est factum monumentum Maarco Caicilio.

Hospes, gratum est, quom apud meas restitistei sedes.

Bene rem geras et valeas, dormias sine cura.

D. — Eurysacis et uxoris tituli,
 ex saturniorum frustulis male conflati,
 ex lapidibus (supra p. 237).

*Est hoc monumentum Marcei Vergilei Eurysacis,
 pistoris redemptoris : apparet.*

*Fuit Atistia uxor mihei ; femina opituma veixsit ;
 Quojus corporis reliquiae quod superant sunt in hoc panario.*

Unde talia reficere licet :

Est hoc monumentum.

Fuit uxor mi ; femina optuma veixsit ;

Quojus reliquiae quot superant sunt in hoc [sepulcro].

E. — Alia carmina sepulcralia,
ex lapidibus (supra p. 239).

Quojus forma..... vicerunt mores,

Fi.....

..... heic sepulta est,
Amantissima suis, fide maxsuma, pia.

Heis sunt duo concordes

Rogo te, mi viator, noli mi nocere.

Carmina votiva.

A. — Titulus votivus T. Quinctii dictatoris.

Ex T. Livio (supra p. 268).

*Jovis pater*¹ atque divi omnes hoc dederunt

Ut[*l*] Titus Quinctius dictator.

.....

Ex Festo (supra p. 268).

.....

Trientem tertium pondo coronam auri²

..... Jovi dedit donum³.

1. Traditur *Juppiter*.

2. Traditur *auream*.

3. Oratione obliqua traditur *dedisse se Jovi donum*.

B. — Tabulae triumphales.

Glabrionis tabula, ex Caesio Basso (supra p. 316).

Fundit, fugat, prosternit maximas legiones.

Incerti ducis tabula, ex pseudo-Censorino (supra p. 325)

Magnum numerum triumphat hostibus devictis.

Regilli tabula, ex T. Livio (supra p. 280);

versiculus *Dvello*.... etiam ex Caesio Basso (supra p. 314).

L. Aemili M. f.¹ cos.².

Ductu³ auspicio imperio felicitate ejus

Classis regis Antiochi ante Asiae⁴ [*litus*],

Inter [*Myonnesum*,] Ephesum, Samu[m] Ch[*i*]umque⁵,

Inspectante ipso Antiocho, exercitu omni,

Equitatu elephantisque, cum omnibus sociis⁶,

Victa, fusa, contusa, [.....] fugata⁷ est;

Ibique eo die naves longae [*numero*

Demersae, incensae,] captae *duae quadraginta*⁸.

Ea pugna pugnata rex Antiochus regnumque

[*Ejusque*.]

Dvello magno dirimendo, regibus subigendis,

Caput patrandae pacis haec pugna exeunti⁹:

[.]

Ejus rei ergo aedem Laribus Permarinis vovit.

1. Traditur *Aemilio M. Aemilii filio*; dativus ex vicino *exeunti* exortus, cf. adnot. 9. 2. *Cos om.*, ex errore post *inspectante* repositum.

3. Traditur *ductuque*, idque post *felicitate* positum.

4. Versiculus inter *elephantisque* et *victa* ex errore pro *cum o. sociis* positus. Traditur *antea sic*. 5. Trad. *Camuchumque*.

6. Voces *cum o. sociis* inter *longae* et *captae* ex errore pro omissis ibi vocibus positae. 7. Trad. *fugataque*. 8. Trad. LXII, sed v. p. 283.

9. *Dvello m. d. r. subigendis* Caesius. Apud Livium verba *dvello magno regibus dirim. caput subigendis patrandae p. h. p. exeunti* ante inscriptionem posita, unde factum ut *Aemilio et filio* casu dandi scriberetur.

Gracchi tabula, ex T. Livio (supra p. 287).

Ti. Semproni Gracchi cos.

[*Ductu*] imperio auspicioque legio exercitusque
 Populi romani [*ejus*] Sardiniam subegit.
 In ea provincia caesa hostium¹ aut capta
 Supra octoginta milia, [*opsidesque abducti.*]
 Red² felicissime gesta, [*insula pacata,*
Sociis populi servatis] adque liberatis,
 [*Stipe,*] vectigalibus, [*tributis*] restitutis,
 Exercitum [*integrum*] saluomque atque incolumem
 Plenissimum praeda domum reportavit.
 Iterum triumphans in urbem Romam redi[*i*]t,
 Cujus rei ergo hanc tabulam Jovi dedit donum³.

Mummianae tabulae exemplum corruptum,
 ex lapide (supra p. 235).

L. Mummi L. f. cos.

Ductu auspicio imperioque ejus Achaja capta;
 Corintò deleto Romam redieit triumphans.
 Ob hasce res bene gestas, quod in bello vorat⁴,
 Hanc aedem et signu Herclis⁵ Victoris imperator
 †dedicat.

Dè D. Junii Bruti Gallaeci tabula ab Accio scripta.

Scholia Bobiensia in Ciceronem Pro Archia 11,27, p. 359 Orelli :
 « Hic Brutus Gallaecus fuit cognomento ob res in Hispania non
 » minus strenue quam feliciter gestas. Ejus etiam nomine ***** poetae
 » tragici exstat liber qui plurimos versus quos *saturnios* appella-
 » verunt vestibulo templi Martis superscripsit Brutus. » Ipse Cicero
 eo loco : « Decimus quidem Brutus, summus vir et imperator, Accii,
 » amicissimi sui, carminibus templorum ac monumentorum aditus
 » exornavit suorum. » Valerius Maximus 8,14,2 : « Similiter honoratus
 » animus erga poetam Accium D. Bruti, suis temporibus clari ducis, exti-
 » tit. Cujus familiari cultu et prompta laudatione delectatus, versibus
 » ejus templorum aditus, quae ex manubiis consecraverat, adornavit. »

1. Traditur *hostium caesa*. 2. Trad. *rep.* 3. Trad. *donum Jovi dedit*.
 4. Lapis *voverat*. 5. Lapis *Herculis*.

C. — Titulus votivus privatus.

Dedicatio Sorana, ex lapide (supra p. 233).

M. P. Vertulejeis C. f.

Quod, re sua difeidens aspere affleicta,
 Parens timens heic vovit, voto hoc soluto,
 Decuma facta poloucta, leibereis lubentes
 Donu danunt Herclei² maxsume mereto.
 Semol te orant, se voti crebro condemnes.

1. « Spatium in codice non patitur nisi quinque ferme litteras. »

2. Lapis *Herclei*.

§ 4. — Ap. Claudii Caeci Sententiae.

Ap. Claudius Caecus fuit censor anno ab urbe condita 442, ante Christum natum 312, consul anno 307, consul iterum anno 296; anno 280 et vivebat adhuc et inclitam illam adversus regem Pyrrhum orationem fecit. Laborem sapientiae versibus declarandae non suo Marte suscepisse videtur, verum barbare aut vertisse aut imitatus esse illa Graecorum $\chi\rho\upsilon\sigma\acute{\alpha}$ $\xi\pi\eta$, quae a Pythagora conscripta esse ferebantur¹.

Testimonia de Sententiis.

Cicero, Tusculanae quaestiones 4,2,4: « Mihi quidem etiam Appii »
 » Caeci carmen, quod valde Panaetius laudat epistula quadam quae »
 » est ad Q. Tuberonem, Pythagoreorum videtur. »

Pseudo-Sallustius ad Caesarem 1,1,2 (cf. supra p. 388): « Quod in »
 » carminibus Appius ait... »

Festus p. 317 Mueller (cf. supra p. 302): « In Appi sententis. »

Fragmenta Sententiarum.

Ex Festo (supra p. 302).

[*Magister, doceat*] qui animi compotem esse,
 Nequid fraudis stuprique ferocia pariat.

Ex Prisciano (supra p. 383).

Amicum cum vides, obliſcere² miserias,
 Inimicis³ si es commentus, nec libens aequae.

Ex pseudo-Sallustio (supra p. 388), oratione obliqua :

« *Fabrum esse suae quemque fortunae.* »

Unde talis versus refici potest :

Faber est [*ipse*] suae quisque fortunae.

1. Patin, Études sur la poésie latine I p. 333. Qui igitur $\chi\rho\upsilon\sigma\acute{\alpha}$ $\xi\pi\eta$ ab Hierocle collecta aut ab aliis passim laudata edituri vel commentaturi sunt, ad Appianarum Sententiarum fragmenta respiciant oportet.

2. Traditur *obliviscere*.

3. Traditur *inimicus*.

§ 5. — Saturnia Livii Andronici fragmenta.

A. — Odyssea.

Testimonia.

Cicero Brutus 18,71, de Ennio : «...nec mentitur in gloriando,
 » sic enim sese res habet. Nam et Odysssia latina est sic tamquam
 » opus aliquod Daedali, et Livianae fabulae non satis dignae quae
 » iterum legantur. »

Horatius, Epistul. 2,1,69 ss. : « Non equidem insector delendave
 » carmina Livi Esse reor, memini quae plagosum mihi parvo Orbi-
 » lium dictare ; sed emendata videri Pulchraque et exactis minimum
 » distantia miror, Inter quae verbum emicuit si forte decorum, Si
 » versus paulo concinnior unus et alter, Injuste totum ducit ven-
 » ditque poema. »

A. Gellius 18,9,5 (cf. supra p. 333) : « Offendi enim in bibliotheca
 » Patrensi librum verae vetustatis Livii Andronici, qui inscriptus
 » est 'Ὀδύσσεια, in quo... »

Fragmenta.

« Liv. Andr.; — Ὀδ.; — versus primus. »

Ex Gellio (supra p. 333).

α 1 : Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον.

Virum mihi, Camena, insece versutum.

« Liv. Andr. in Od. » Ex Prisciano (supra pp. 380 s.).

α 45 et 81 : ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, [ἔπατε κρείόντων.]

Pater noster, Saturni filie . . .

« In Od. vetere », « Liv. in Od. »

Ex Charis. et Prisc. (supra pp. 375 s.).

α 64 : Τέκνον ἐμὸν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων ;

« Livius Andronicus in Od. » Ex Prisciano (supra p. 380).

α 65 : Πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θελοῖο λαθοίμην ;

Mea puer¹, quid verbi ex tuo ore *superat*².

Neque enim³ te oblitus sum, Laertie noster.

« Livius. » Ex Nonio (supra p. 349).

α 136 : Χέρνεια δ' ἀμφίπολος προχόω ἐπέχευε φέρουσα

Καλῆ χρυσεῖη, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,

Νίψασθαί.

Argenteo polubro, aureo et glutro.

« Livius. » Ex Nonio (supra p. 348).

α 224 (et 169, 206 ; praeterea δ 486, θ 572, λ 140, 170,

370, 457, ο 383, π 137, ω 256, 287) :

Ἄλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατὰλεξον.

« Liv. Andr. in I. Odyssea. » Ex Prisciano (supra p. 381).

α 225 : Τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὅδ' ἔπλετο ; [τίπτε δέ σε χρέω ;]

Tuque mihi narrato omnia disertim.

Quae haec daps est ? qui festus dies ? . . .

« Livius. » Ex Festo (supra p. 304).

α 248 : Τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μῶνται.

Matrem [*meam*] proicitum plurimi venerunt.

« Liv. ; — ex 'Od. » Ex Gellio (supra p. 331).

β 99 :εἰς ὅτε ξέν μιν

Μοῖρ' ὀλοή καθέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο.

Quando dies adveniet quem profata Morta est.

« Liv. in Od. » Ex Festo (supra p. 299).

β 317 : Ἦὲ Πύλονδ' ἔλθῶν, ἢ αὐτοῦ τῶδ' ἐνὶ δήμῳ.

[Aut] in Pylum advenie[n]s, aut ibi ommentans.

1. Puer Charisius Aelium et Asinium, puera Priscianus Varronem secutus.

2. Ore supra fugit Priscianus, ore audio Charisius.

3. Traditur modo enim modo tamen.

« Livius. » Ex Isidoro (supra p. 400).

? β 422, ο 287 : Τηλέμαχος δ' ἐτάροισιν ἐποτρύνας ἐκέλευσεν
 Ὅπλων ἄπτεσθαι.

Tumque remos jussit re[l]ligare struppis.

« L. Liv. in Od. » Ex Gellio (supra p. 331).

γ 110 : Ἐνθα δὲ Πάτροκλος, θεόφιν μῆστωρ ἀτάλαντος.

Ibidemque vir summus, adprimus, Patric[o]les.

« Liv. in Od. » Ex Prisciano (supra p. 370).

δ 213 : Δόρπου δ' ἐξαῦτις μνησώμεθα, [χερσὶ δ' ἐφ' ὕδωρ — Χευάντων.]

κ 177 : Μνησώμεθα ἐρώμης, [μηδὲ τρυχώμεθα λιμῶ.]

Atque escas habe[a]mus mentionem. . .

« Liv. in Od. » Ex Festo (supra p. 297).

? δ 498 : Εἷς δ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρέϊ πόντῳ.

Partim errant, nequinont Graeciam redire.

« Livius. » Ex Prisciano (supra p. 374).

δ 557, ε 14, ρ 143 (cf. α 52) : νύμφης ἐν μεγάροισι Καλυψοῦς.

Apud nympham Atlantis filiam Calypsonem.

« Liv. in Od. » Ex interpolatore Servii (supra p. 359).

ε 297 : Καὶ τότε Ὀδυσσεὺς λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ.

Igitur demum Ulixi cor frixit prae pavore.

« Apud Livium. » Ex Festo (supra p. 299).

? ε 411 : Ἐκτοσθεν μὲν γὰρ πάγοι δῆεις, ἀμφὶ δὲ κύμα

βέβρυχεν ῥόθιον, λισσῆ δ' ἀναδέδρομε πέτρῃ,

Ἄγχιθαθῆς δὲ θάλασσα.

Celsosque ocris, arūaque putria, et mare magnum.

« Libius in Od. » Ex Diomede (supra p. 354).

ζ 142 : Ἡ γούνων λίσσαιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρην.

Utrum genua amploctens virginem oraret.

« Livius. » Ex Charisio (supra p. 351).

ζ 295 : Ἐνθα καθεζόμενος μεῖναι χρόνον, εἰσέκην ἡμεῖς
Ἄστουδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρός.

Ibi manens sedeto, donicum videbis
Me carpento vehente in¹ domum venisse.

« Liv. in Od. » Ex Festo (supra p. 298).

θ 88 : Δίκου' δημορζάμενος, κεφαλῆς ἄπο φᾶρος ἔλειπεν.

Simul ac lacrimas de ore noegeo detersit.

Naevio male adscriptum. Ex Festo (supra p. 306).

θ 138 : Οὐ γὰρ ἔγωγέ τί φημι κακώτερον ἄλλο θαλάσσης
Ἄνδρα γε συγγεῦαι, εἰ καὶ μάλα κάρτερος εἶη.

Namque nihilum² pejus macerat homonem³
Quamde mare saevum; vir[es] et cui sunt magnae,
Topper [virum] confringent inportunae und[a]e.

« Liv. in Od. » Ex Prisciano (supra p. 370).

θ 322 : ἦλθ' ἐριούνης
Ἑρμείας, ἦλθεν δὲ ἀναξ' ἐλάεργος Ἀπόλλων.

[Venit] Mercurius, cumque eo filius Latonas.

« Liv. in Od. » Ex Diomede et Prisciano (supra p. 353).

θ 378 : Ὁρχεῖσθην δὴ ἔπειτα ποτὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ταρφέ' ἀμειβομένω.

Nexabant multa inter se flexu nodum⁴ dubio.

« Liv. in Od. » Ex Prisciano (supra p. 370).

θ 480 : οὐνεκ' ἄρα σφέας
Οἶμας Μοῦσ' εἰδίδαξε.

Nam divina Monetas filia⁵ docuit.

« Liv. in Od. » Ex Prisciano (supra p. 367).

× 64 : Πῶς ἦλθες, Ὀδυσσεῦ; τίς τοι κακὸς ἔχραε δαίμων;

..... inferus an superus
Tibi deus⁶ fer[eba]t funera, Ulixes?

1. Traditur vehementem.

2. Traditur nullum.

4. Traditur nodorum.

6. Traditur fert deus.

3. Traditur humanum.

5. Traditur filiam.

« In Odysssia veterē. » Ex Festo (supra p. 306).
 x 395 : Ἄνδρες δ' ἄψ ἐγένοντο.

Topper facit homines, ut [p]rius fuerunt¹.

Ex Festo (supra p. 306).

x 445 : « Ἡμῖν δ' ἡγεμόνευ' ἱερὰ πρὸς δώματα Κίρκης. »

*Ὡς φάμενοι παρὰ νηὸς ἀνήϊον ἠδὲ θαλάσσης,

Οὐδὲ μὲν Εὐρύλοχος κοίλῃ παρὰ νηὶ λείπειτο

Ἄλλ' ἔπειτ', ἔδδισεν γὰρ ἐμὴν ἔκπαγλον ἐνιπῆν.

[Hic versiculum suum perspicuitatis causa inseruit Livius.]

Τόφρα δὲ τοὺς ἄλλους ἐτάρους ἐν δώμασι Κίρκῃ

Ἐνδυκέως λοῦσέν τε καὶ ἔχρισεν λίπ' ἐλαίῳ.

Topper citi ad aedis venimus Circae.

« Livius in VI (quidam codd. in VII, in III) ».

Ex Prisciano (supra p. 368).

μ 401 : ἐνήκαμεν εὐρέϊ πόντῳ.

403 : Ἄλλ' ὅτε δὴ [τὴν νῆσον ἐλείπομεν. . . .]

Jam in altum expulsa lintre

« Liv. Od. » Ex Nonio (supra p. 348).

? v 40 : Ἦδη γὰρ τετέλεσται ἔ μοι φίλος ἦθελε θυμός.

. sic² quoque fitum est.

« Liv. in Od. » Ex Gellio (supra p. 331).

?? ξ 91 : ἔκηλοι

Κτήματα δαρδάπτουσιν ὑπέροβιον, οὐδ' ἐπι φειδώ.

. parentes praemodum. . .

« Livius. » Ex Festo (supra p. 293).

o 373 : Τῶν ἔφαγον τ' ἐπιόν τε καὶ αἰδοίοισιν ἔδωκα.

. affatim edi, bibi, lusi.

« Liv. in Od. » Ex Prisciano (supra p. 385).

π 92 : Ἦ μάλα μευ καταδάπτει' ἀκούοντος φίλον ἦτορ.

Quoniam³ audiui, paucis gavisī.

1. Traditur utrius fuerint.

2. Traditur fit.

3. Fortasse cum Duentzero scribendum est Quorum.

« Livius. » Ex Festo (supra p. 309).

ρ 248 : οἷον ἔειπε κύων ἀλοφώτῃα εἰδώς.

. vecorde et malefica vacerra¹.

« Titus Livius. » Ex Nonio (supra p. 344).

τ 225 : Χλαῖναν πορφυρέην οὖλην ἔχε δῖος Ὀδυσσεύς
Διπλῆν.

[Erat Ulixi] vestis pulla, purpurea, ampla.

« Apud Livium. » Ex Festo (supra p. 294).

τ 439 : Ἐνθα δ' ἄρ' ἐν λόχῃ πυκινῇ [κατέκειτο μέγας σῦς.]

Dusmo in loco.

« Liv. in Od. » Ex Prisciano (supra p. 384.)

υ 19 : Ἦματι τῷ ὅτε μοι μένος ἄσχετος ἦσθε Κόκλωφ
Ἰφθίμους ἑτάρους.

. cum socios nostros

Mandisset impius Cyclops.

« Liv. in Od. » Ex Prisciano (supra p. 381).

χ 82 : Ἴδὼν ἀποπροίεις θαλλε στήθος παρὰ μαζῶν
Ἐν δέ οἱ ἦπατι πῆξε θοδὸν βέλος.

At celer hasta² perrumpit pectora ferro.

« Liv. Andr. in Od. » Ex Prisciano (supra p. 373).

ω 364 : Ταμνομένους κρέα πολλὰ κερώντάς τ' αἶθοπα οἶνον.

Carnis vinumque quod libabant anclabatur.

« Laberius in Odyssea. » Ex Nonio (supra p. 348).

ω 534 : Τῶνδ' ἄρα δεισάντων ἐκ χειρῶν ἔπτατο τεύχεα..

Deque manibus dextrabus

1. Traditur *vecordia*. Sed haec sub voce *vacerra*.

2. Traditur *hasta volans perrumpit*.

B. — Carmen in Junonem Reginam.

Testimonia.

T. Livius 27,37,7 ss., anno ab urbe condita 547, ante Christum natum 207: « Decevere item pontifices ut virgines ter novenae per urbemeuntes carmen canerent. Id cum in Jovis Statoris aede discerent conditum ab Livio poeta carmen, tacta de caelo aedes in Aventino Junonis Reginae; prodigiumque id [ad] matronas pertinere haruspices cum respondissent donoque divam placandam esse, aedilium curulum edicto in Capitolium convocatae, quibus in urbe Romana intraque decimum lapidem ab urbe domicilia essent, ipsae inter se quinque et viginti delegerunt, ad quas ex dotibus stipem conferrent; inde donum pelvis aurea facta lataque in Aventinum; pure casteque a matronis sacrificatum. Confestim ad aliud sacrificium eidem divae ab decemviris edicta dies, cujus ordo talis fuit. Ab aede Apollinis boves feminae albae duae porta Carmentali in urbem ductae; post eas duo signa cupressea Junonis Reginae portabantur; tum septem et viginti virgines longam indutae vestem carmen in Junonem Reginam canentes ibant, illa tempestate forsitan laudabile rudibus ingeniis, nunc abhorrens et reconditum si referatur; virginum ordinem sequebantur decemviri coronati laurea praetextatique. A porta Jugario vico in forum venere; in foro pompa constitit [et], per manus reste data, virgines sonum vocis pulsu pedum modulantes incesserunt. Inde vico Tusco Velabroque per Boarium forum in clivum Publicium atque aedem Junonis Reginae perrectum. Ibi duae hostiae ab decemviris immolatae et simulacra cupressea in aedem illata. »

Festus p. 333 Mueller: « ... cum Livius Andronicus bello Punico secundo scribisset carmen, quod a virginibus est cantatum quia prosperius resp. populi R. geri coepta est, publice adtributa est ei¹ in Aventino aedis Minervae, in qualiceretscribis histrionibusque consistere ac dona ponere, in honorem Livi, quia is² et scribebat fabulas et agebat. »

Fragmentum,

Odysseae male adscriptum.

Ex Prisciano (supra p. 375).

Sancta puer, Saturni filia, Regina.

1. Codex et.

2. Codex his.

§ 6. — Saturnia Cn. Naevii poetae fragmenta
et saturnius Metellorum versus.

A. — Naevii poetae Bellum Poenicum.

Testimonia.

Ennius apud Ciceronem atque alios (vide infra), de bello punico primo : « Scripsere alii rem Versibus quos olim Fauni vatesque »
» canebant Cum neque Musarum scopulos quisquam superarat Nec »
» dicti studiosus erat. »

Varro, De lingua latina 5,43 Mueller¹ : « *Aventinum* aliquot de »
» cauis dicunt : N[ae]vius ab *avibus*, quod eo se ab Tiberi ferrent »
» aves; alii ab . . . » — 5,53¹ : « Quartae regionis Palatium . . . Eundem »
» hunc locum a pecore dictum putant quidam, itaque Naevius »
» *Balatium* appellat. » — 7,39, de Cornelii commentario, et Virgilio. »
V. supra p. 257.

Cicero in Bruto 18 s., 71 ss. : « Quid, nostri veteres versus ubi »
» sunt, quos olim Fauni vatesque canebant Cum neque Musarum »
» scopulos quisquam superarat Nec dicti studiosus erat? — Ante hunc, »
» ait ipse de se, nec mentitur in gloriando, sic enim sese res »
» habet. Tamen illius, quem in vatibus et Faunis annume- »
» rat Ennius, Bellum Punicum quasi Myronis opus delectat. Sit »
» Ennius sane, ut est certe, perfectior : qui si illum ut simulat con- »
» temneret, non omnia bella persequens primum illud Punicum acer- »
» rimum bellum reliquisset. Sed ipse dicit cur id faciat : *Scripsere »*
» *inquit alii rem Versibus*. Et luculente quidem scripserunt, etiam »
» si minus quam tu polite. Nec vero tibi aliter videri debet, qui a »
» Naevio vel sumpsisti multa si fateris, vel si negas surripuisti. »
Ennii versus *Versibus quos olim Fauni vatesque canebant* laudatur etiam ab ipso Cicerone aliis locis et ab aliis scriptoribus (supra p. 413). Cic., Cato maj. 14,50, de scriptoribus senibus : « Quam gaudebat Bel- »
» lo suo Punico Naevius, quam Truculento Plautus, quam Pseudolo! »

Santra apud Nonium. Vide infra p. 433.

Festi epitome p. 20 Mueller (supra p. 343) : « *Aenesi* dicti sunt »
» comites Aeneae . . . *Aenariam* appellavere locum ubi Aeneas clas-

1. Verba Varronis in locis 5,43 et 5,53 petita ex Henrici Jordan *Topographie der Stadt Rom im Alterthum* II p. 599 et 602 s. Fragmentum Casinense (de quo supra p. 240) sic in § 43 habet : « *Aventinū* abpellatur » pluribus nominibus. ab *avibus* quod eo se ab tiberi ferrent avec. et ab . . . » In § 53 locus de Naevio poeta omissus.

» sem a Troja veniens appulit. »— Apud Festum p. 262 Mueller in loco mutilato de voce *runa* superest nomen « Naevi ». — Item p. 310 in loco de voce *supparus* haec supersunt: « [...vo]cat Nevi de [*bello puni*]co. »

Suetonius, De grammaticis 2 : « Primus...studium grammaticae » in urbem intulit Crates Mallotes.....Nostris exemplo fuit ad » imitandum, hactenus tamen imitati, ut carmina parum adhuc divol- » gata vel defunctorum amicorum vel si quorum aliorum probas- » sent diligentius retractarent ac legendo commentandoque et ceteris » nota facerent; ut C. Octavius Lampadio Naevii Bellum Punicum, » quod uno volumine et continenti scriptura expositum divisit in » septem libros; ut postea Q. Varguntejus..... » — Nonius p. 170 M.¹: « *Septemfariam* ut *multifariam*. Santra, De verborum antiqui- » tate III²: *Quod volumen unum nos lectitavimus, et postea inve-* » *nimus septemfariam divisum.* »

A. Gellius 5,12,7 ex cod. Paris. 5765 fol. 99 verso *b*: « *Lucetium* » autem Jovem G.N. Nevius in libris Belli Penici appellat. » — 17,21,45 ex cod. Paris. 8664 fol. 41 verso *b* (ibi lib. XVIII, non XVII): « eodemque » anno G. Nevius poeta fabulas apud populum dedit, quem M. Varro » in libris de poetis primo stipendia fecisse ait Bello Poenico primo idque » ipsum Nevium dicere in eo carmine quod de eodem bello scripsit. »

Nonius p. 170 M. Vide supra.

Lactantius, Divin. institution. 1,6: « M. Varro..... in libris rerum » divinarum quos ad C. Caesarem pontificem maximum scripsit, cum » de quindecimviris loqueretur Sibyllinos libros ait non fuisse unius » Sibyllae; sed appellari uno nomine Sibyllinos, quod omnes feminae » vates Sibyllae sint a veteribus nuncupatae... Ceterum Sibyllas decem » numero fuisse... Primam fuisse de Persis, cujus mentionem fecerit » Nicanor....; secundam Libyssam, cujus meminerit Euripides...; » tertiam Delphida, de qua Chrysippus loquitur...; quartam Cimme- » riam in Italia, quam Naevius in libris Belli Punici, Piso in anna- » libus nominat; quintam Erythraeam ... » e. q. s.

Servii interpolator Fuldensis in Vergilii Aeneida 1,170: « Novam » tamen rem Naevius Bello Punico dicit, unam navem habuisse » Aeneam, quam Mercurius fecerit. » — 1,198: « Et totus hic locus » de Naevio Belli Punici libro translatus est. » — 1,273: « Naevius et » Ennius Aeneae ex filia nepotem Romulum conditorem urbis tradunt. » — Servii interpolator alter in Aen. 4,9, *Anna soror*: « Cujus filiae » fuerint Anna et Dido, Naevius dixit. » In 9,715, de insula Prochyta: » Hanc³ Na[e]vius in primo Belli Punici de cognata Aeneae nomen

1. Deest hic locus in codd. Paris. 7665 et 7666.

2. Trad. in.

3. Hunc codex Parisiensis 7929 fol. 67 v°.

» accepisse dicit! » Pseudo-Victor, De origine gentis romanae 10 :
 » Addunt praeterea quidam Aeneam...venisse eo sciscitatum de
 » statu fortunarum suarum; aditisque fati vetitum ne is cognitam
 » in Italia sepeliret Prochytam cognatione sibi conjunctam, quam
 » incolumem reliquerat; et postquam ad classem rediit reperitque
 » mortuam, in insula proxima sepelisse, quae nunc quoque eodem
 » est nomine, ut scribunt Vulcatius et Acilius Piso. »

Macrobius, Saturnalia 6,2,31 ex codice Parisiensi 6371 fol. 71 r° b
 de Vergilii Aeneidos principio: « Hic locus totus sumptus a N[a]evio
 » est ex primo libro Belli Punici. Illic enim aeque Venus Trojanis
 » tempestate laborantibus cum Jove queritur et sequuntur verba
 » Jovis filiam consolantis spe futurorum. »

Fragmenta libro I attributa.

Ex Servio (supra p. 360).

Cf. infra p. 439 versus *Simul dyona... et Multa alia...*

Eorum sectam sequuntur multi mortales.

Ibi² foras cum auro illi[n]c exhibant.

Multi alii e Troja strenui viri.

Ex Prisciano (supra p. 379).

Jamque ejus mentem fortuna fecerat quietem.

Ex Prisciano, duobus locis (supra p. 370).

Inerant signa expressa, quo modo Titani,
 Bicornes Gigantes magnique Atlantes,
 Runcus atque Purpureus, filii Terras.

Ex Charisio (supra p. 351).

..... Manius³ Valerius consul partem
 Exerciti in ex- -peditionem ducit.

Ex Macrobio (supra p. 366).

Silvicolae homines bellicae inertes.

Ex Servii interpolatore Danielino (supra p. 361).

? Trojae ab oris ?

1. Cf. supra (p. 344) quae Buecheler de insula Aenaria apud Naevium
 nominata statuit.

2. Traditur ubi.

3. Traditur M.

Fragmenta libro II attributa.

Ex Nonio, duobus locis (supra p. 343).

Blande et docte percontat, Aenes¹ quo pacto
Trojam urbem liquerit

Ex Prisciano (supra pp. 375 s.) et Macrobio (supra p. 364).

Prima incedit Cereris Proserpina puer;
Deinde pollens sagittis inclitus Arquitenens,
Sanctus Jove² prognatus Putius Apollo.

Fragmenta libro III attributa.

Ex Nonio (supra p. 338).

Irque³ susum ad caelum sustulit suum rex⁴
..... Amnullus ; gratulabat⁵ divis.

Ex Probo (supra p. 387).

Postquam avem aspexit in templo Anchisa,
Sacra in mensa Penatium ordine ponuntur ;
In⁶ auream molabat victimam pulchram.

Ex Nonio⁷ (supra p. 335).

..... simul atrociam porricerent⁸
Ext⁹ ministratores

1. Traduntur *enas, enos, ennius*, alia.2. Traditur *sanctusque Delphis prognatus*.3. Traditur *isque*.4. Traditur *suas res*.5. Traditur *gratulabatur*, sub voce « *gratulari, gratias agere* ».6. Traditur *immolabat auream victimam*.

7. Pars codicum tribuit libro IIII.

8. Traditur *proicerent*.9. Traditur *extra*.

Fragmenta libro III attributa.

Ex Nonio (supra p. 337).

. eam carnem
Victoribus danunt

Ex Nonio (supra p. 336, ubi erravi¹).

Transit Melitam Romanus²; insulam intemerat³,
Urit, populatur, vastat, rem hostium concinnat.

Ex Nonio (supra p. 345).

Virum praetor adveniens⁴ auspicat auspiciam.

Ex Nonio (supra p. 340).

Vicissatim volui victoriam.

Fragmenta libro VI attributa.

Ex Nonio (supra p. 342).

Censet eo venturum obviam Poenum.

Ex Nonio (supra p. 341).

Convenit, regnum simul atque locos ut haberent.

Ex Nonio (supra p. 349).

Superbiter contemptim conterit legiones.

Ex Nonio⁵ (supra p. 342).

[Ut] septimum decimum annum ilico sed[er]ent.

Fragmentum libro VII attributum.

Ex Nonio⁶ (supra p. 346).

Id quoque paciscunt, moenia [ut liceat servare,
Reddant cuncta sed Poeni], sint quae Lutati⁷;

Reconciliat⁸ captivos plurimos idem,
Sicilienses paciscit obsides ut reddant.

1. Luctatius Placidus p. 56 Deuerling: « *Intemerare*. valde contingere, » vel populari atque vastare. » Ex ipso Naeviano fragmento ille, qui auctor fuit Placido, verba *populari atque vastare* petiit. — *Integra* dici potest insula romanice; num latine?

2. Traditur *romanus exercitus*. 3. Trad. *integram*. 4. Trad. *adveniet*.

5. Codices duo tribuunt libro III.

6. Unus codex tribuit libro VI.

7. Traditur *lutantium*.

8. Traditur *reconciliant*.

Fragmenta Bello Poenico adscripta,
numero libri non addito.

Ex Prisciano (supra p. 370).

Ei venit in mentem hominum fortunas.

Ex Prisciano (supra p. 369).

Fames acer augescit hostibus. . . .

Ex Isidoro (supra p. 398).

Honerariae honustae stabant in flustris.

Ex Prisciano (supra p. 378).

Magnam¹ domum decoremque ditem vexarant².

Ex Donato (supra p. 396).

Plerique omnes subigunt sub suum iudicium.

Ex Isidoro et Macrobio (supra p. 402).

† Pulchraque³ ex auro vestemque citrosam.

Ex Festo et Varrone (supra p. 304).

Quod bruti, nec satis sardare⁴ queunt.

Ex Nonio (supra p. 340).

Res divas edicit, praedicit castus.

Ex Prisciano (supra p. 382).

. senex fretus pietati,

Deum adlocutus summi deum regis fratrem,

Neptunum regnatorem marum.

Ex Festo (supra p. 301).

Summe deum regnator, quianam [me] genuisti⁵?

Ex Prisciano (supra p. 379).

Samnite.

1. Traditur etiam *magnamque*. 2. Codices potiores *vexerant*.
3. Num *caluptramque*? 4. Varro *sarrare*. 5. Trad. *genus isti*.

Fragmenta Nævio poetæ adscripta,
opere non nominato.

Ex Festo (supra p. 302).

Sesèque ii perire mavolunt ibidem
Quam cum stupro redire ad suos popularis.

Sin illos deserant fortissimos viros
Magnum stuprum populo fieri per gentis.

Ex Servii interpolatore Danielino (supra p. 361).

. amborum uxores
Noctu Trojad¹ exhibant capitibus opertis,
Flentes ambae, abeuntes lacrimis cum multis.

Ex Varrone (supra p. 257).

. atque prius pariet locusta
Lucam bovem.

Ex Varrone (supra p. 242).

Conferre queant² ratem aeratam qui peritet³,
Qui diu⁴ mare sudantes eunt atque sedentes.

Ex Macrobio (supra p. 364).

Cum tu arquitenens sagittis pollens Dea[na].

Ex Caesio Basso per grammaticos (supra pp. 318 s.).

Ferunt pulchras creterras, aureas lepistas.

Ex Nonio (supra p. 341).

Magni metus tumultus pectora possidit⁵.

Ex Caesio Basso per grammaticos (supra pp. 318 s.).

Novem Jovis concordēs filiae sorores.

Ex Varrone (supra p. 257).

Patrem suum supremum optimum appellat.

1. Traditur Trojade.

2. Traditur conferreque aut.

3. Traditur perit et.

4. Traditur dum.

5. Traditur possidet.

Ex Festo (supra p. 304).

Scapos atque verbenas sagmina sumpserunt.

Ex Festo (supra p. 302).

Simul alius aliunde rumitant inter se¹.

Ex Festo (supra p. 306).

[*Topper s*]aevi capesset flammam Volcani.

Fragmenta Naevianis addenda.

Ex Festo (supra p. 296).

Apud emporium in campo, hostium pro moene.

Ex Festo (supra p. 306).

Cf. supra p. 434 versus tres ex Servio.

[*Topper*.]

Simul dvona eorum portant ad navis.

Multa² alia in isdem inseruntur.

Ex Macrobio (supra p. 364).

Redeunt, referunt petita rumore secundo.

Naevii poetae epigramma in se.

Ex Gellio (supra p. 330).

Immortales mortales si foret fas flere,

Flerent divae Camenae Naev[i]um poetam.

Itaque, postquam est Orci³ traditus thesauro,

Obliti sunt Romae loquies lingua latina.

Naevii poetae est fortasse

versus supra p. 419 laudatus.

1. Traditur sese.

3. Traditur *Orcho*, *Orchio*.2. Traditur *millia*.

Metellorum,
sive Q. Caecilii Metelli cos. anno 206,
versus in Naevium poetam.

Ex Caesio Basso per grammaticos
et pseudo-Asconio (supra pp. 320 s.).

Dabunt malum Metelli Naevio poetae.

§ 7. — **Carmina saturnia reliqua.**

Carmen Priami, ex Varrone (supra p. 255).

Veteres Casmenas, cascas res, volo profari
Et Pri[a]mum.

Carmen incertum, ex Mario Victorino (supra p. 318).

Cum victor Lemno classem Doricam appulisset.

Inter verba legati populi Romani Quiritium,
ex T. Livio (supra p. 261),
haec ut versus legi possunt:

Tum patriae compotem me nunquam siris esse.

Verba pontificum calandis nonis,
ex Varrone (supra p. 241).

Diebus te¹ quinque calo, Juno Covella.
Septem diebus te¹ calo, Juno Covella.

1. Traditur dictae.

Verba quibus arcetur dolor pedum,
ex Varrone (supra p. 258).

Terra pestem teneto, salus hic[e] maneto.

Verba quae dicebantur die Meditrinaliorum
(supra p. 241).

Secundum Varronem :

Novum vetus¹ bibo, novo veteri² medeor.

Secundum Festum :

Vetus novum³ bibo, veteri novo⁴ medeor.

Carmen rusticorum,
ex Festo, Servio, Macrobio (supra p. 295).

Hiberno puluere, verno luto, grandia farra,
Camille, metes.

Versus antiquus, ex Festo (supra p. 305).

Quasi messim per messim unumquemque spicum
Collegit.

Nutricum cantilena,

ex scholiasta in Persium (supra p. 402).

Lalla, lalla, lalla, aut dormi aut lacte.

De saturniis versibus Oscorum, Umbrorum, Paelignorum
vide supra pp. 15 s.

De pseudo-saturniis graecis vide supra pp. 19 s. et 314.

1. Traditur *novum vetus vinum*.
2. Traditur *novo veteri vino morbo*.
3. Traditur *vetus novum vinum*.
4. Traditur *veteri novo morbo*.

ADDENDA

ET

CORRIGENDA

P. 1 versū 4. *Pro Germanō legē Germanō.*

P. 13 in adnot. *Pro profere lege proferre.*

P. 53. *Dele versum Plauti Asin. 1,3,47 (cf. p. 253 adn. 1).*

Saepius in initio versuum (exempla quaere pp. 112 ss.) vox iambica spondiacam sequitur quam spondiaca iambicam; etiam igitur in hemistichio priorē (sicut fit in hemistichio altero, p. 181) iuvat poetas thesin antepaenultimam corripere. Itaque ubi vocem iambicam spondiaca sequitur, rationem nos fere semper invenire possumus, propter quam eum ordinem poeta elegerit. Sic *Iis ludis faciendis* dici debuit, vix *Ludis iis* ferri poterat. Itidem SEMOL TE ORANT, SE VOTI CREBRO CONDEMNES, non *Te orant semol*; — Apud *nympham Atlantis filiam*, non *Nympham apud*; —

Ferunt pulchras creterras, aureas lepistas, non Pulchras ferunt; — Pater noster, non Noster pater, apud Homerum πάτερ ἡμέτερε. Dubia autem sunt exempla Virum praetor (an Verum?), Ei vēnit (an vēnit?), Quasī messor (an Quasī?). Itaque duos non plus habemus versiculos, in quibus consulto poetae iambum spondeo praeposuerint :

HONOS FAMA VIRTUSQUE	<i>non</i> Fama honos...
Fames acer augescit	<i>non</i> Acer fames....

At saepe consulto praeponunt spondeum iambo :

GNAIVOD PATRE PROGNATUS	<i>non</i> Patre Gnaivod ..
Summas opes qui regum	<i>non</i> Opes summas...
Fundit fugat prosternit	<i>non</i> Fugat fundit....
Topper facit homines	<i>non</i> Facit topper...
Topper citi ad aedis	<i>non</i> Citi topper...
Censet eo venturum	<i>non</i> Eo censet...
Magnam domum decoremque	<i>non</i> Domum magnam...
Magni metus tumultus	<i>non</i> Metus magni...
Magnum stuprum populo	<i>non</i> Stuprum magnum...

Ergo etiam confidentius quam p. 301 factum est restitui debet in Livii Andronici versu

Matrem [meam] procitum	<i>non</i> [Meam] matrem...
------------------------	-----------------------------

Atque pp. 95.112.125.140.155.157.162.170.173.191. 273 in vaticinio Marciano ex T. Livio scribendum erat

Cogant manus in campo	<i>non</i> Manus cogant....
-----------------------	-----------------------------

Quem versum dele pp.104.188.195; eundem adde pp. 101. 181.197.

Similiter pro [Virum] topper scribendum erat p. 307 Topper [virum], praesertim cum a voce topper inciperent etiam versus duo alii Topper citi... et Topper facit... nosque restituissimus [Topper s]aevi capesset... Corrige

igitur versum *Topper* [*virum*] *confringent* pp. 69.114.128.
164.179.192.

Dele p. 114 versum Vicissatim volvi et adde eundem
p. 115 sub inscriptione Arsis tertia.

P. 156. Quod in hemistichiis saturniis Latini arses ultimas solvunt, neque ea syllaba, quae sequitur, in novam arsin abire potest, id quodammodo rationem reddere potest solutionis in paenultima sede septenariorum iambicorum (supra p. 4 adn. 1) atque septenariorum anapaesticorum et paroemiatorum. Nam in talibus versibus Graeci poetae paenultimam syllabam numquam non producunt, syllabaque ultima pro nova arsi est. Latini autem eam legem non servaverunt : scilicet id imitari nescierunt, quod non olim in domestico poesis genere facere consueverant.

P. 193 *post quartum versum hos adde :*

Conferre queant ratem *aeratam* qui peritet,
Qui diu per mare sudantes eunt *atque sedentes.*

P. 218. *De voce Marmars cf. p. 412 adnot. 2.*

Cum locis Varronis, De lingua latina 7,27 (supra p. 244) et Terentii Scauri p. 13,13 Keil (supra p. 219) conferatur haec glossa Luctatii Placidi p. 51 Deuerling :
« *Hasenam harenam, ut †hasas quas nos aras et lases quos*
« *nos lares dicimus.* » De voce *lases* conferantur etiam Varro, De lingua latina 6,2 Mueller et epitome Festi p. 264 Mueller.

P. 224. Conflatum esse ex duabus partibus L. Scipionis elogium etiam inde apparet, quod in tertio demum versiculo mortui nomina significantur: *Luciom Scipione filio(s) Barbati*. Nam si unum compositum esset carmen, in initio nomina starent, sicut in: *Cornelius Lucius Scipio Barbatus, Gnaivod patre prognatus* (aut contra starent in fine, sicut in: *Scipio, recipit terra, Publi, prognatum Publio, Corneli*).

P. 264 *afferri debebant haec testimonia Ciceronis. De divinatione* 1,44,100: « Quid, quod in Annalibus habemus, Vejenti bello, cum lacus Albanus praeter modum crevisset, Vejentem quendam ad nos hominem nobilem perfugisse, eumque dixisse ex fatiis quae Vejentes scripta haberent Vejos capi non posse dum lacus is redundaret, et, si lacus emissus lapsu et cursu suo ad mare profluxisset, perniciosum populo romano; sin autem ita esset eductus ut ad mare pervenire non posset, tum salutare nostris fore. Ex quo illa mirabilis a majoribus Albanae aquae facta deductio est. Cum autem Vejentes bello fessi legatos ad senatum misissent, tum ex iis quidam dixisse dicitur non omnia illum transfugam ausum esse senatui dicere: in isdem enim fatiis scriptum Vejentes habere, fore ut brevi a Gallis Roma caperetur, quod quidem sexennio post Vejos captos factum esse videmus.» — *Ibid.* 2,32,69: « Nam illa praedicta Vejentium, si lacus Albanus redundasset isque in mare fluxisset Romanam perituram, si repressus esset Vejos, ...ita aqua Albana deducta ad utilitatem agri suburbani, non ad arcem urbemque retinendam. At paulo post audita vox est monentis ut providerent ne a Gallis Roma caperetur: ex eo Ajo Loquenti aram in Nova Via consecratam. » — *Eos locos memorari oportebat etiam p. 259.*

P. 292. Festus Odofredi Mueller anno 1880 nova editione prodiit. Vide catalogum librorum infra p. 458.

P. 297. Me fugerat, cum scripsi, egregia emendatio Buecheleri (Neue Jahrbuecher fuer Philologie LXXXVII, p. 784) *noventium* pro *moventium*. *Noventius* nuntius est; abierunt enim syllabae *nōvĕn* in *noun*, *nūn*, *nōn* (vide exempla in *Mémoires de la Société de linguistique de Paris* IV p. 237) sicut etiam factum est in **novendinae noundinae nūndinae nōndinae*. Restitue igitur *noventium* pp. 81.104.112.143.207.214.

Dele quae p. 336 dicta sunt de fragmento Naeviano Transit Melitam... (v. p. 436). Item dele quae dicta sunt de versu ...transit Melitam Romanus pp. 85.116.133.195.209, de versu Exercitu insulam integram urit populat vastat pp. 70.73.119.137.149.151.157.161.167.174.192.194.200.205.206.212.215, de versu Rem hostium concinnat pp. 71.100.147.172.183.196. *Multis autem locis afferri debuissent hi versus: Transit Melitam Romanus, insulam intemerat, Urit, populatur, vastat, rem hostium concinnat (p. 436). Quorum alterum addas rogo praesertim p. 212 inter Naevianos.*

In versu Sacraque patria pro ob missa cura scribe o[m]missa cura, ut p. 416 praecipitur, pp. 59.61.69.131.160.176.178.180.191.193.201.267. Eum versum dele p. 91.117; adde p. 125. Item dele quae de thesi dicuntur p. 267; atque hunc numerum 267 dele in paginae 274 versu 1.

In versu Tum patriae... pp. 98.99.119.121.137.144.
157.165.174.191.193.200.209.215 *pro* numquam *lege*
nunquam. *Item in versu* ... qui animi pp. 66.68.100.
136.146.149.158.192.206.303 *pro* comptem *lege* con-
potem.

Versum Victa fusa contusa... *corrige* pp. 98.160.168
ut p. 286 *dictum est*; *eundem dele* cum *adnotatione* p. 211.

Saturnios versus agnosco in hac Luctatii Placidi glossa
(p. 44 Deuerling) : « *Fauniorum modorum* : antiquis-
» simorum versuum, quibus Faunum† celebratur. »

P. 399 ss. *Locos* Isidori *inspexi* in *codice* Parisiensi
Bibliothecae publicae nouv. acq. lat. 2169, anno 1072 in
abbatia Silos in *Hispania* ad *calcem* *perducti*, de quo vide
L. Delisle, *Mélanges de paléographie et de bibliographie*
(Paris 1880) pp. 103 ss. *Ibi* habes fol. 117 v° a in loco
6,8,12 precepta aput Hebreos, scripsit, aput, Marcius, pre-
cepta composuit, illut; — fol. 363 r° a in loco 19,4,9 ad
scalmos lingantur, tuncque, *atque ut* in *editione* Arevali
deligare; — fol. 371 r° a in loco 19,22,20 citrine hujus
pulcraque.

P. 425. — α 45 et 81. *Adde* : et ω 473.

P. 426. — α 64. *Adde* : (et ε 22, τ 492, ψ 70). — α 136.
Adde : δ 52, η 172, x 368, ο 135, ρ 91. — α 248. *Adde* :
π 125. — β 99. *Adde* : τ 144, ω 135 (cf. γ 237).

P. 427. — β 422, ο 287. *Adde* : Vel melius δ 782 et θ 53 :
Ἡρτύναντο δ' ἔρετμὰ τροποῖς ἐν δερματίνοισιν. — x 177. *Adde* : (cf. υ
246). — ε 297. *Adde* : et ε 406, χ 146.

P. 429. — ξ 91. *Adde* : (cf. π 315).

P. 430. — ω 534. *Adde* : (cf. μ 203).

CATALOGUS LIBRORUM¹.

1699.

R. BENTLEY. A dissertation upon the epistles of Phalaris. With an answer to the objections of the honourable Charles Boyle, Esquire. London. cxii-556 p. 8°. [P. 226-228. *Idem opus latine versum habes in libro inscripto Richardi Bentleyi opuscula philologica (Lipsiae 1831, xii-546 p. 8°), ubi vide pp. 273-274.*]

1704.

Tobias GUTBERLETH. De Saliis, Martis sacerdotibus. *Franequerae*. 8°. [Vidi in POLENI *Thesauro Antiquitatum*, vol. v p. 689-744.]

1754.

Jo. Frider. CHRISTIUS. Saturnia carmina, metrum, pedis genus. *Lipsiae*. [Non vidi; cf. Hermann, *Elementa doctrin. metricae* p. 607.]

1796.

Godofr. HERMANN. De metris poetarum graecorum et romanorum libri iii. *Lipsiae*. x-461 p. 8°. [P. 400-413.]

1799.

Godtfried HERMANN. Handbuch der Metrik. *Leipzig*. xxxii-272 p. 12°. [P. 226-232.]

1815.

Georg.-Ludov. WALCHIUS. Emendationes Livianae. *Berolini*. 292 p. 8°. [P. 253-258, de tabula Gracchi et vaticinio Romane aquam.]

1. In hoc catalogo laudantur modo *Neue Jahrbuecher fuer Philologie*, modo *Jahrbuecher fuer classische Philologie*. Duo haec unius ejusdemque ephemeridos nomina esse memineris, quae sub inscriptione duplici Lipsiae apud Teubnerum prodit.

1816.

Fr. OSANN. *Analecta critica poesis Romanorum scaenicae reliquias illustrantia. Berolini.* xii-236 p. 8°. [*Cap. II p. 29 ss., cf. p. 235: Hexametro dactylico heroo Q. Ennium primum esse usum demonstratur.*]

Godofr. HERMANN. *Elementa doctrinae metricae. Lipsiae.* xiv-815 p. 8°. [*P. 606-640.*]

1820.

Fr. CREUZER. *Symbolik und Mythologie der alten Voelker, besonders der Griechen. Zweiter Theil. Zweite Ausgabe. Leipzig und Darmstadt.* 8°. [*P. 890 et 989, de carminibus Saliorum et Arvalium.*]

1825.

L. SANTEN. *Terentianus Maurus de litteris syllabis pedibus et metris e recensione et cum notis Laurentii Santenii. Trajecti ad Rhenum.* xxxii-471 p. 4°. [*P. 171-181, 350-358.*]

S[PANGENBERG]. *Quinti Ennii Annalium libb. xviii. fragmenta. Accedunt Cn. Naevii librorum de Bello Punico fragmenta. Opera et studio E. S. Lipsiae.* xlvii-216 p. 8°. [*Nullius momenti.*]

1828.

B. G. NIEBUHR. *Roemische Geschichte. Erster Theil. Dritte Ausgabe. Berlin.* 8°. [*P. 286-289, praecipue de elogiis Scipionum; in editione altera, quam non vidi, p. 263. Etiam vide in ed. III p. 212, de Naevianis fragmentis.*]

1829.

C. O. M[UËLLER] in *Allgemeine Literatur-Zeitung (Halis Saxonum) anno 1829 num. 127 p. 374.* [*De elogio P. Cornelii P. f. Scipionis.*]

Karl ZELL. *Ferienschriften. Zweite Sammlung. Freiburg im Breisgau.* 224 p. 8°. min. [*P. 107 ss., 209 ss., de Saliis et Arvalibus; 186 ss., 221 ss. de elogiis Scipionum et tabulis triumphalibus.*]

1830.

B. G. NIEBUHR. *Roemische Geschichte. Zweiter Theil. Zweyte Ausgabe. Berlin.* 8°. [*P. 536, de vaticinio Romane aquam Albanam.*]

P. 662, de titulo votivo Quinctii. — De placitis Niebuhrianis vide libellum Lerschii et Duentzeri, De versu. . . (1838), p. 75-78.]

G. BERNHARDY. Grundriss der roemischen Litteratur. Halle. [P. 70 s. Vide infra pp. 455 et 456 ad 1857 et 1872.]

1831.

Franz RITTER. Elementorum grammaticae latinae libri II. Berolini. gr. 8°. [P. 75 s. Non vidi.]

1833.

Carol. Odofredus MUELLER. M. Terenti Varronis de lingua latina librorum quae supersunt. Lipsiae. LI-335 p. 8°. [P. 140 in annotatione.]

G. H[ERMANN]. In Leipziger Literatur-Zeitung, 7 jan. 1833. [P. 42 ss.]

F. A. GOTTHOLD. In Neue Jahrbuecher fuer Philologie und Paedagogik, Zweiter Supplementband. [P. 290-299.]

1835.

H. DUENTZER. L. Livii Andronici Fragmenta collecta et inlustrata. Accedunt homericorum carminum a veteribus poetis latinis versibus expressorum reliquiae. Particula I. Berolini. 96 p. 8°. [Ab-sunt fragmenta Odysseae. Vide tamen p. 14 s.]

1836.

R. H. KLAUSEN. De carmine fratrum arvalium liber. Bonnae. xviii-90 p. 8°. [Cf. G. F. GROTEFEND in Zeitschrift fuer die Alterthums-wissenschaft 1837 num. 13 p. 416.]

G. F. GROTEFEND. Rudimenta linguae umbricae ex inscriptionibus antiquis enodata. Particula II. Hannoverae. 35 p. 4°. [P. 20-22.]

1837.

G. F. GROTEFEND. Vide ad 1836, KLAUSEN.

1838.

Henr. DUENTZER et Laur. LERSCH. De versu, quem vocant, saturnio. Bonnae. 1v-78 p. 8°.

[L. SPENDL.] De versu, quem vocant, saturnio scripserunt Henr. Duentzer et Laur. Lersch. [*In Gelehrte Anzeigen herausgegeben von Mitgliedern der k. bayer. Akademie der Wissenschaften*, 1838, n. 213-215, p. 665-668, 673-680, 687-688.]

1839.

C. H. WEISE. Der Saturnische Vers im Plautus, und an sich nach den Zeugnissen der Grammatiker, betrachtet. *Quedlinburg und Leipzig*. iv-74 p. 8°. [*Opus minimi momenti.*]

Car. Odofredus MUELLER. Sexti Pompei Festi de verborum significatione quae supersunt. *Lipsiae*. xlv-443 p. 4° oblong. [P. 396 s. Cf. *infra* p. 458 ad 1880.]

Giovanri GALVANI. Lezioni accademiche. *Tomo primo*. xvi-327 p. 8°. *Modena*. [P. 125-178, de *carmine Arvalium*. P. 197-236, Del verso saturnio.]

1840.

GRAUERT. Ueber die Metrik der roemischen Epiker. [KOENE, Ueber die Sprache der roem. Epiker, in *appendice.*] *Muenster*. *Non vidi.*

1841.

[SCHNEIDEWIN.] Flavii Sosipatri Charisii de versu saturnio commentariolus ex codice Neapolitano nunc primum editus. *Gottingae*. 24 p. 4° cum tabula. *Hoc Charisii fragmentum ad rem nostram re vera non pertinet (supra p. 5 adnot. 2).*

1843.

ERN. KLUSSMANN. Cn. Naevii poetae romani vitam descripsit, carminum reliquias collegit, poesis rationem exposuit Ernestus Klussmann Osnabrugensis. *Jenae*. viii-232 p. 8° [P. 26-86, 203-208, 214-219.]

1844.

W. P. CORSSEN. De poesi romana antiquissima. (De Saliorum carminibus.) *Commentationis praemio acad. ornatae pars selecta*. *Berolini*. 38 p. gr. 8°. [*Non vidi.*]

God. HERMANN. *Epitome doctrinae metricae*. *Editio altera recognita*. *Lipsiae*. xxvi-318 p. 8°. [P. 219-224.]

E. MUNK. The metres of the Greeks and Romans. A manual for schools and private study. Translated from the German of Edward Munk by Charles Beck and C. C. Felton. *Boston*, xvi-349 p. 8°. [P. 53, 70, 159-161. *Opus germanice scriptum non vidi.*]

1845.

G. Th. STREUBER. De inscriptionibus quae ad numerum saturnium referuntur. *Turici*. 51 p. 4°. [*Opus nullius momenti.*]

MEINEKE. In *Zeitschrift fuer die Alterthumswissenschaft*, 1845. num. 93. [P. 740, *de saturniis Varronianis.*]

1846.

W. CORSSEN. *Origines poesis romanae*. *Berolini*. vi-202 p. 8°.

J. A. PFAU. De numero saturnio specimen primum. *Quedlinburg*. 23 p. 4°. [*Cf. infra p. 456 ad 1864.*]

H. J. GUICHERIT. Specimen literarium inaugurale, continens quaestiones historicas. *Lugduni-Batavorum*. 46 p. 8°. [*Agit scriptor de vaticiniis Marciorum redigitque in hexametros dactylicos.*]

1847.

STREUBER. Ueber die aelteste Poesie der Roemer. [*Verhandlungen der zehnten Versammlung deutscher Philologen, Schulmaenner und Orientalisten in Basel den 29 und 30 September und 1 und 2 October 1847. Basel. 1848. 4°. P. 107-121.*]

W. HERTZBERG. *Origines poesis romanae* scripsit Dr. W. Corssen. [*In Allgemeine Literatur-Zeitung, Halis Saxonum, 1847, n. 94-96 (p. 765-768).*]

Theod. BERGK. De carminum Saliarium reliquiis. *Index lectt., Marburg*. xiv p. 4°. [*Non vidi. Potiora Bergkii inventa ab ipso ut videtur relata sunt in Zeitschrift fuer die Alterthumswissenschaft, 1847 n° 94 p. 751 s.*]

1852.

R. WESTPHAL. Ueber die aelteste Form der roemischen Poesie. *Tuebingen*. [*Non vidi. — Cf. infra ad 1853.*]

Fr. RITSCHL. Titulus Mummianus ad fidem lapidis Vaticani exemplo lithographo expressus atque enarratus. *Berolini*. [*Bonnense tantum vidi exemplar, cui titulus Index scholarum...* per menses aestivos a. MDCCCCLII. xviii p. 4°; *scriptum Ritschelii legi in Opusculis iv p. 82-114.*]

Fr. RITSCHL. De miliario Popilliano deque epigrammate Sorano. *Bonnae*. Caput II: de epigrammate Sorano. [*Praeter Bonnensem libellum vidi Berolinensem, in quo addito De titulo Aletrinati commentario inscriptio nova facta est Monumenta epigraphica tria ad archetyporum fidem exemplis lithographis expressa commentariisque grammaticis illustrata; legi in Ritschelii Opusculis iv p. 130-141.*]

1853.

WESTPHAL. Ueber die Form der aeltesten lateinischen Poesie. *Habilitationsschr. Tuebingen*. 8°. [*Non vidi. — Cf. 1852.*]

Fr. RITSCHL. Inscriptio quae fertur columnae rostratae Duellianae. *Bonnae*. Item *Berolini*. 24 p. 4°. [*Legi in Ritschelii Opusculis iv, ubi ad rem nostram tantummodo pertinent paginae 199-204, de tabulis triumphalibus et titulo votivo T. Quinctii dictatoris.*]

F. RITSCHL. De sepulero Furiorum Tusculano disputatio grammatica. *Berolini*. viii p. 8°. [*P. viii (in Opusculis iv p. 265), de versibus Luciom Scipione et Quojus forma.*]

1854.

Fr. RITSCHL. Die aeltesten Scipioneninschriften. [*In Rheinisches Museum fuer Philologie, vol. ix p. 1-19 et 159 s. — In Ritschelii Opusculis iv p. 213-237.*]

Joh. VAHLEN. Cn. Naevi de bello punico reliquiae. *Lipsiae*. 20 p. 4°.

Fridericus RITSCHLIUS. Poesis saturniae spicilegium I. *Bonnae*. 15 p. 4°. [*Et in Ritschelii Opusculis, vol. iv p. 297-308. In illo libello agit de Catoniano Carmine de moribus.*]

1855.

H. WEIL et L. BENLOEW. Théorie générale de l'accentuation latine. *Paris, Durand*, 8°. [*p. 90-98, 104.*]

1857.

G. BERNHARDY. Grundriss der roemischen Litteratur. Dritte Bearbeitung. Braunschweig. [p. 171 et 174-175. De hac editione vide Teuffel, *Neue Jahrbuecher fuer Philologie* LXXVII (1858) p. 279-282. Cf. 1830 et 1872.]

H. DUENTZER. Das Wort *carmen* als Spruch, Formel, Lehre. [In *Zeitschrift fuer das Gymnasialwesen* p. 1-33. Cf. Ribbeck, *Neue Jahrb. fuer Philologie* LXXVII (1858) p. 201-213.]

1858.

O. RIBBECK. [In *Jahrbuecher fuer classische Philologie*, vol. LXXLI p. 199-213.]

Fr. BUECHELER. [Ibidem p. 60 s.]

W. TEUFFEL. [Ibidem p. 279-282.]

Wilhelm FROEMNER. Die Bronze von Antino. [*Philologus* XIII p. 207 s. De quodam saturnio non latino.]

W. CORSEN. Ueber Aussprache, Vokalismus und Betonung der lateinischen Sprache. Leipzig. 2 vol. 8°, x-378 et 494 p. [t. II, p. 418-422. Cf. infra p. 456 ad 1870.]

1861.

Lucianus MUELLER. De re metrica poetarum latinorum praeter Plautum et Terentium libri septem. Lipsiae, Teubner. 491 p. 8°. [P. 88 s.; fortasse etiam alii loci afferendi erant; sed ejus libri ea ratio est, ut persaepe probes quae in eo reppereris, perraro nec nisi magno labore quae volueris reperias; neque umquam tam clara lucerna ita posita est sub modio.]

Fr. BUECHELER. Zu dem Bellum Punicum des Naevius. [In *Neue Jahrbuecher fuer Philologie*, LXXXIII p. 822. De versibus Sanctus... et Cum tu arquitenens...]

1863.

Ottomarus GUENTHER. Livii Andronici Odysssiae reliquiae. Sedini (Stettin). 10 p. 4°.

F. BUECHELER. [In *Jahrbuecher fuer classische Philologie*, vol. LXXXVII p. 330-342.]

1864.

- J. A. PFAU. De numero saturnio commentatio. *Quedlinburgi*. 96 p. 8°. [Cf. *supra* p. 453 ad 1846.]
- A. RIESE. Ein neuer saturnischer Vers. [*In Rheinisches Museum fuer Philologie*, xix p. 310. *De versu* Redeunt referunt...]

1866.

- A. SPENGLER. Die Gesetze des saturnischen Versmasses. [*In Philologus*, vol. xxiii p. 81. 113.]

1867.

- Karl BARTSCH. Der saturnische Vers und die altheutsche Langzeile. Beitrag zur vergleichenden Metrik. *Leipzig*. 63 p. 8°.

1868.

- (A. ROSSBACH und) R. WESTPHAL. Griechische Metrik [*Metrik der Griechen*, 2. Band], 2. Auflage. *Leipzig*. LXIV-864 p. 8°. [P. 40-45.]

1869.

- Theodorus KORSCH. De versu saturnio. *Mosquae*. 140 p. 8°.
- H. DUENTZER. Zur Lehre vom saturnischen Verse. [*In Philologus*, vol. xxviii p. 230-276.]

1870.

- W. CORSSEN. Ueber Aussprache, Vokalismus und Betonung der lateinischen Sprache. *Zweite umgearbeitete Ausgabe*. *Zweiter Band*. [P. 448 ss., 498, 506, 961 ss. Cf. *supra* p. 455 ad 1858.]
- H. DUENTZER. Corssen und der saturnische Vers. [*In Philologus*, vol. xxx p. 444-447.]

1872.

- G. BERNHARDY. Grundriss der roemischen Litteratur. Fuenfte Bearbeitung. *Braunschweig*. P. 189 et 192 ss. [*Minimi momenti*. Cf. 1830 et 1857.]

1874.

- W. CHRIST. Metrik des Griechen und Roemer. *Leipzig, Teubner*. XII-684 p. 8°. [P. 394-401. Cf. 1879.]

1875.

FR. BUECHELER. [In *Rheinisches Museum fuer Philologie*, xxx p. 441-446. *Praecipue de titulo quodam saturniis concepto non latino.*]

USSING. [In *editione Plauti t. I p. 191 adn., de saturniis Plautinis.*]

1876.

BUECHELER. Index scholarum ... per menses aestivos. *Bonnae*. 16 p. 4°. [*Insunt inscriptiones saturniis conceptae.*]

L. QUICHERAT. *Traité de versification latine à l'usage des classes supérieures des lettres. Troisième édition.* [P. 239-241.]

Th. FRITZSCHE. *War der saturnische vers von der lateinischen komoedie ganz ausgeschlossen?* [In *Philologus*, xxxiv p. 186-191.]

1878.

FR. RITSCHL *vel* RITSCHELIUS. *Opuscula philologica, vol. iv. Lipsiae.* xvi-799 p. 8°.

J. MARQUARDT. *Handbuch der roemischen Alterthuemer, 6. Band. Roemische Staatsverwaltung, 3. Band. Leipzig.* 8°. [*De vatibus, Arvalibus, Saliis.*]

LUCIANUS MUELLER. *Rei metricae poetarum latinorum praeter Plautum et Terentium summarium. Petropoli.* [P. 7.]

FR. BUECHELER. *Altitalisches Weihgedicht.* [In *Rheinisches Museum fuer Philologie*, xxxiii p. 271-290.]

SOPHUS BUGGE. *Altitalische Studien. Christiania.* 89 p. 8°.

FR. BUECHELER. *Natalicia regis augustissimi Guilelmi ... Inest interpretatio tabulae iguvinæ II. Bonnae.* 32 p. 4°. [P. 16.]

1879.

FREDERIC ALLEN. *Ueber den Ursprung des homerischen Versmasses.* [*Zeitschrift fuer vergleichende sprachforschung, Band xxiv, Neue folge Band IV, p. 556-592.*]

W. CHRIST. *Metrik der Griechen und Roemer. Zweite Auflage. Leipzig, Teubner, 8°. [P. 363-373. Cf. 1874.]*

1880.

Sexti Pompei Festi ... a Carolo Odofredo MUELLERO. *Editio nova. Accedunt D fere conjecturae vv. dd. post Muellerum factae. [Cf. supra p. 452 ad 1839.]*

TABULAE GRAMMATICAE

Litterarum forma distinguuntur :

Verba servata per codices [Addenda].
manu scriptos. (Delenda).
VERBA SERVATA PER LAPIDES. Emendata.]

Nomina.

Declinatio I.

Sing.

Nom.-voc. : AHAJA, AMANTISSUMA, ampla, Anchisa, Camena, contusa, Covella, cura, Dea[na], divina, esca, FAMA, FEMINA, ferocia, filia(m) filia, FORMA, fortuna, fugata(que), fusa, GLORIA, hasta, haec, ?insecta, locusta, mea, Morta, o[m]missa, OPITUMA, PARISSUMA, PIA, prima, profata, Proserpina, (publica), (puera), pugna, pulla, purpurea, quae, regina, sancta, SEPULTA, TERRA terra, Trojugena, tua, (vestra), victa, VITA, ?Lucia Volaminia.

Accus. : aeratam, Albanam, ALERIAQUE, aquam, auream, Cannam, CISAUNA, citrosam, columnam, coronam, CORSICA, dissipatamque vel disque sipatam, Doricam, emissam, filiam, flammam, GLORIAM, Graeciam, HANC hanc, insulam, (integram), eam, Lucam, LUCANAM, MAGNA magnam(que), Melitam, nympham, petilam, poetam, pulcram, quantam, quam, ROMAM Romam, SAPIENTIA, Sardiniam, sectam, statuum, suram, tabulam, TAURASIA, Trojam, victimam, victoriam, vomiceam.

Genetiv. : Asiae, Circae, escas, fortunas et fortunae, Latonas, ?miserias, Monetas, patrandae, patriae, suae, Terras, Trojae; — Romae (*adverb. loci*).

Dativ. : poetae.

Ablativ. : AFLEICTA, QURA, DECUMA, expulsa, FACTA, frugifera, gesta, Hispania, ea, latina, lingua, LONGA, malefica, MAXSUMA, mensa, PARUA, POLOUCTA, praeda, provincia, pugna, pugnata, QUA, SUA, terra, Trojad(e) Troja, vacerra, VITA.

Plur.

Nom. voc. : alienigenae, ambae, Camenae, divae, duae, filiae, honorariae, honustae, inportunae, longae, magnae, plurimae, quae, RELIQUAE, siluicolae, undae.

Accus. : agnas, aureas, cascās, Casmenas, creterras, divas, GESTAS gestas, HASCE, impennatas, lacrimas, lepiſtas, maximas, MEAS, ?miserias, MULTASQUE, pennatas, pulcras, regias, summas, suas, terras, tuas, verbenas.

Dat.-abl. : dextrabus, ferisque, hostiis, isdem, lacrimis, multis, oris, ?pesnis, sagittis, suis.

Declinatio II.

Sing.

Nomin. masc. : adlocutus, adprimus, alius, Ammullus, Antiochus, BARBATUS, Cerus, commentus, CORNELIUS, deus, divus, dominusque, dvonus, fatu(se)st, festus, filius FILIO(S), fretus, GNATUS, HIC HEC, jancus, impius, inclitus, inferus, (inimicus), LUCIUS, MANDATUS, Manius, manus, Mercurius, ningulus, oblitus, Patroclus, populus, postremus, primus, PROGNATUS prognatus, Purpureus, Putius, QUEI qui, T. Quinctius, Romanus, Runcus, sanctus, SITUS, summus, superus, ?supparus, traditus, Valerius, VICTUS, VIR vir.

Voc. masc. : adoriose, camille, CORNELI, Cozevi, FERE, filie, Jan[e], Laertie, Leucetie, ?Mamuri Veturi, MI, noster, PUBLI, Romane, summe, TRIUMPE.

Acc. masc. : amicum, annum, campum, †camuchumque = Samum Chiumque, decimum, deum, dvonum, Ephesum, FILIO(S), HONG, LUCIOM, ?Lutatium, magnum, Naevium, Neplunum, numerum, OPTUMO optumum, plenissimum, Poenum, pontum, Pri[a]mum, primarium, PROGNATUM, ?promerion, Pylum, saluomque, septimum, spicum, supremum, suum, tertium, venturum, versutum, ?VIRO virum, ?uno oino, unumquemque.

N.-v.-acc. n. : altum, amplum, auspiciū, caelum, DONU donum, emporium, factum, fitum, GRATUM, GREMIU, HOC hoc, (humanum), INGENIUM, iudiciū, magnum, malum, MONIMENTUM MONUMENTUM, noventium, novum, nihilum, ?promerion, QUOD quod, regnumque regnum, saevum, SAXSUM, ?SAMNIO, SIGNU, stuprum, summum, suum, (vinum) vinumque.

Genetiv. : animi, Antiochi, auri, BARBATI, bellique, EJUS ejus, magni, Orci, populi, QUOJUS cujus, Romani, [s]aevi, stuprique, summi, verbi, Volcani, voti.

Dativ. : CAICILIO, deo, ei, Lemno, MAARCO, (morbo), Naevio, novo, populo, QUOIEI, thesauro.

Ablativ. (cf. *adverbia*) : agro, Antiocho, argenteo, aureo, auro, AUSPICIO auspicio auspicioque, campo, carpento, CORINTO, DELETO, dirimendo, dubio, dvello BELLO, dusmo, ferro, glutro, GNAIVOD, graeco, hiberno, HOC, IMPERIOQUE imperio, eo, loco, luto, magno, modo, noegeo, olteo, pacto, polubro, pondo, publico, PUBLIO, quo, ?SAMNIO, secundo, SOLUTO, stupro, suo, templo, tuo, verno, (vino), VOTO.

Plur.

Nom.-voc. masc. : Aenesi, alii, bruti, citi, decemviri, divi, filii, HEIS, ii, LEIBEREIS, magnique, multi, obliti, pilumnoe, plerique, PLOIRUME, poploe, privati, qui, Romani, strenui, Titani, viri.

Acc. masc. : agros, ANNOS annos, campos, captivos, celsosque, CONCTOS, fortissimos, illos, locos, ludos, ?manuos, nostros, plurimos, remos, scapós, socios, suos, vestros, viros, vovendos.

N.-v.-acc. n. : alia, aruaque, caesa, dvona, expressa, ext(r)a, in-[du]staurata, ea, mea, multa, occisa, patria, ?pescia, petita, plissima, quae, sacraque sacra, signa, templa, TUA tua.

Genetiv. : amborum, deum, divum, DVONORO, eorum, nod(or)um, quorum, ?VIRO ?virum.

Dat.-abl. : (Delphis), devictis, divis, elephantisque, faciendis, FACTEIS, fatis, flustris, his, inimicis, iis, liberatis, LOCEIS, ludis, muris, opertis, paucis, Permarinis, privicl(i)oes, restitutis, rivis, so-ciis, struppis, subigendis, suis.

Declinatio III.

Sing.

Nom.-voc. m.-f. : acer (*fem.*), advenies advenies, Aenes, AIDILIS, amnis, amploctens, Apollo, arquitepens, audax, carnis *et* caro, celer (*fem.*), CENSOR, classis, CONSOL consul, Cyclops, daps, dictator, DIFEIDENS, fames, FORTIS, HONOS, HOSPES, idem, IMPERATOR, IS is, Juno, Juppiter *et* Jov[is] pater, legio, LUBENS libens, madens, MARMOR MARMARS, MARS, melior, memor, messor, MORS, OMMENTANS, parens, pater, Patrie[o]les, ?pesnis, pollens, praetor, princeps, puer (*fem.*), regnator, rex, salus, SAPIENSQUE, SCIPIO, senex, TIMENS, TRIUMPHANS triumphans, vestis, VIATOR, victor, VIRTUSQUE, Ulixes, (volans), UXOR.

Acc. m.-f. : AIDE AEDEM aedem, amnem, APICE, avem, bovem, Calypsonem, carnem, classem, conpotem compotem, decorem, ditem, expeditionem, fratrem, homonem, HONORE, ?hostem, incolumem, INSIGNE, em, matrem, meliosem, mentem, mentionem, messim, OMNE, partem, patrem, pestem, quem, quietem, ratem, regnatorem, SCIPIONE [SCI]PIONEM, trientem, vestemque, virginem, unumquemque, URBE urbem.

N.-v.-acc. n. (cf. adverbia) : caput, cor, fas, (genus), id, ir, jus, ?LIMEN, mare, pejus, quid, Samnite, vetus.

Genetiv. : Atlantis, Cereris, (CORPORIS), DIALIS, Diomedis, FLAMINIS, fraudis, HERC(U)LIS, Jovis, pacis, regis, VICTORIS.

Dativ. : Apollini, exeunti, HERC(O)LEI, HONORE, Jovi, plebeique, VIRTUTEI, Ulixi.

Ablativ. : AETATE, felicitate, flumine, inspectante, Jove, lintre, moene, omni, ordine, ore, PATRE, pavore, pietati, puluere, rumore, sanguine, vecorde, veh(em)ente, VIRTUTEI.

Plur.

Nom.-voc. m.-f. : abeuntēs, Atlantes, bicorpores, CONCORDES concordēs, flentes, gentes, Gigantes, homines, inertes, IASES, legiones, LUBENTES, ministratores, MORES, mortales, naves, omnes, ?parcentes, perdvelles, sedentes, sorores, sudantes, vir[es], uxores.

Acc. m.-f. : aedis, gentis, homines, ?hostis, immortales, ?manues, mortales, navis, ocris, opes, OPSIDESQUE obsides, ?parentes, PLEORES PLEORIS, popularis, SEEDES, SEMUNIS, Sicienses, veteres, VIR-TUTES.

N.-v.-acc. n. : atrociam, BREVIA, farra, funera, grandia, millia, ?moenia, OMNIA omnia, pectora, ?pescia, putria, sagmiam.

Genetiv. : foedesum, gentium, hominum, hostium, MAJORUM, marum (a mare), (moventium), Penat(i)um, regum .

Dat.-abl. : avibus, capitibus, hostibus, laribus, omnibus, piscibus, QUIBUS, regibus, TEMPESTATEBUS, vectigalibus, victoribus.

Declinatio IV.

Sing.

Nom.-voc. : exercitusque (exercitus), tumultus.

Accus. : domum, exercitum.

Genetiv. : exerciti, metus.

Ablativ. : ductu ductu, equitatu, exercitu, flexu, lacu, manu, ritu.

Plur.

Accus. : castus, manus; — genua.

Dativ.-ablat. : manibus.

Declinatio V.

Sing.

Nom.-voc. : dies, ?fames, res.

Accus. : REM.

Genetiv. : rei.

Dativ. : plebeique.

Ablativ. : die, FIDE, RE red.

Plur.*Accus.* : RES RES.*Genetiv.* : rerum.*Dat.-ablat.* : diebus.

Extra declinationes.

duo, *duae*;quinque, septem, novem, decemviri, xx, *quadraginta*, (LXII), octoginta, quot[i] quod, tot;

pa, po.

Pronomina quaere infra in Indice sub *Ego*, *Tu*,
Nos, *Vos*, *Se*.

VERBA

Praes. indic.

calo, rogo; — censeo, medeor; — bibo; — (audio); — sum, volo. tonas; — ?obsides, vides; — es.

appellat, auspicat, concinnat, (DEDICAT), fugat, intemerat, macerat, percontat, populatur, praeceptat, promeneruat, reconcilia(n)t, sup[e]ra[t], triumphat, vastat; — assolet, censet, polet, POSIDET; — ADBOUICIT, augescit, conterit, ducit, edicit, facit, (fugit); fundit, incedit, paciscit, perrumpit, possidit, praedicat, prosternit, RECIPIT, SUBIGIT, urit; — transit; — EST, est, fert, (fit).

faci(e)tis; — vultis.

errant, ORANT, portant, (reconciliant), rumentant, SUPERANT; — incolunt, inserinuntur, paciscunt, panduntur, pascunt, ponuntur, ?praedolent, sequuntur, subigunt(ur), tremonti; — COSENTIONT CONSENTIUNT, nequinont, queunt, redeunt; — DANUNT danunt, SUNT sunt, ferunt, referunt, mavolunt.

Imperf. indic.

anclabatur, gratulabat(ur), immolabat vel in... molabat.

libabant, nexabant, stabant; — exhibant; — inerant.

Futur. indic.

rigabis; — videbis; — credes, exstingues, ?obsides.

ADVOCAPIT; — capesset, exstinguet, faciet, pariet; — adveniet; — dabit, praeerit, deferet, fietque.

gaudebitis; — (facietis).

confringent; — dabunt.

Praes. subj.

CONDEMNES, ?perfines; — taceas, VALEAS; — dicas, GERAS, (loquaris), (sinas); — DORMIAS.

loquatur, pariat; — queat; — sit, fuat.

habe[a]mus.

QUAIRATIS.

cogant, deserant, faciant, reddant; — queant; — ?sint, conferant, fiant.

Imperf. subj.

(tonarem).

oraret; — foret.

fierent, haberent, sed[er]ent; — proicerent *vel* porricerent; — ESSENT.

Praes. imperat.

?STA, lalla; — cave, lacte; — fuge, insece, obli(vi)scere, ?prospices; — dormi, NOLI, SALI; — ?FU.

JUVATE, ?negumate, supplica(n)te; — cante.

Futur. imperat.

JUVATO, narrato, portato; — maneto, sedeto, teneto; — facito.

Praes. infinit.

deligare, manare, profari, sardare, tonare(m); — contineri, flere, mederi, NOCERE; — conserere, (ex)pellere, INCURRERE, loquier, volui, UTIER; — perire, redire; — esse, conferre, fieri.

Participia.

Quaere participiorum formas in nominibus et adverbis.

Supinum.

procitum.

Perf. indic.

gavisi; — bibi, lusi, VEIXEI; — audivi; — edi.

RESTITISTEI; — GESISTEI, genu(s)isti.

reportavit; — deterisit, docuit, jussit, VOVIT vovit; — aspexit, CEPIT, collegit, DEFECIT, frixit, (fugit), PERFECIT, refregit, subegit, sustulit, VEIXSIT; — convenit, REDIEIT red[i]it, ?venit; — DEDET dedit, FUT FUET.]

venimus.

sumpserunt; venerunt, VICERUNT; — dederunt, fuerunt.

P. q. perf. indic.

VO(VE)RAT; — fecerat.

vexarant.

Futur. exact. indic. et perf. subj.

compleris; — siris; — volueris.

liquerit; — dederit.

P. q. perf. subj.

SUPERASES.

LICUISET; — appulisset, mandisset.

Perf. infinit.

venisse; — FUISE fuisse.

ADVERBIA, etc.

FACILE, MINUS, prius; — iterum, utrum; — topper, quod.

CREBRO, MERETO ?MERETO[D]; — QUEI.

ergo, ilico, quando, quandoque.

diu, noctu; — foras; — affatim, obviam, praemodum; — [QUO]AD;
— quomodo, quotannis; — susum.

aeque, ALTERNEL, ASPERE, BENE, blande, docte, felicissime, longe,
MAXSUME, peritet, placide, recte.

contemptim, disertim, partim, vicissatim.

comiter, superbiter.

aliunde, illi[n]c, deinde; — eo; — hic[e] HEC HIC, ibi ibe (ubi), ibi-
dem ibidemque.

(dum), nunc, NUNQUAM nunquam, QUOM eum, tum tumque.

jam jamque, nam namque, quam quamde quamvis, postquam, quo-
niam.

demum demus, donec donicum, igitur, SEMOL, simul, semper.

si SEI, sin, sic, quasi; — UT, ut, uti; — ita; quianam.

NON, NE ne.

an, aut; — at, sed; — ET et; — que, neque nec, ATQUE atque ac,
quoque.

(extra), supra; — inter; — APUD apud, SINE, ante; — disque; — ab,
ad, cum QUOM, de deque, ex e, IN in, OB, per, prae, pro, sub.

e in e nos.

CATALOGUS VERSUUM ET FRAGMENTORUM.

Litterarum forma distinguuntur :

Fragmenta cognita per codices.

FRAGMENTA COGNITA PER LAPIDES.

[Addenda] (Delenda)

Emendata [Ordo] commutatus]

Aenaria insula : p.343.344.

Aenesi : p. 343.344.

AETATE QUOM PARUA POSIDET HOC SAXSUM : p. 231.418; p. 10.44.66.
82.91.95.127.135.146.154.162.173.176.182.185.198.232.

. . . affatim edi, bibi, lusi : p. 293.429; p. 102.116.144.164.167.
179.186.

agnas : p. 247.

Alesus : p. 247.410.

AMANTISSUMA SUIS FIDE MAXSUMA PIA : p. 239.420; p. 36.38.78.

. . . amborum uxores : p. 361.438; p. 63.125.129.180.193.362.

Amicum cum vides obli(vi)scere miserias : p. 383.424; p. 61.83.92.
103.128.141.142.146.155.163.167.169.186.190.196.208.384.

Ammullus gratulabat(ur) divis. . . : p. 338.435; p. 119.128.167.
192.215.339.

Annem, Trojugena (Romane), fuge Cannam, ne te alienigenae : p.
270.415; p. 7.8.10.71.95.99.107.112.116.140.141.154.155.156.157.
162.166.173.188.191.197.209.213.272.273.

ANNOS GNATUS XX IS LOCEIS MANDATUS : p. 231.418; p. 68.91.101.
113.171.173.185.189.198.232.

Apollini vovendos censeo ludos : p. 271.415; p. 145.162.166.178.
181.184.195.277.279.

Apud emporium in campo, hostium pro moene : p. 296.439; p. 63.
68.79.96.139.142.148.172.174.177.187.194.202.

Apud nympham Atlantis filiam Calypsonem : p. 374.427; p. 38.63.
79.84.105.114.146.176.186.190.196.443.

Argenteo polubro, aureo et glutro : p. 349.426; p. 63.68.92.96.
146.149.171.179.183.186.199.334.350.

asenam : p. 244.410.445.

At celer hasta (volans) perrumpit pectora ferro : p. 381.430; p. 60.
61.97.106.108.114.147.157.164.172.179.186.190.192.199.208.341.
368.382.

Atque escas habe[a]mus mentionem. . . : p. 370.427; p. 65.66.
78.114.128.175.186.190.199.213.215.371.

. . . atque liberatis : p. 288.422; p. 119.169.185.214.290.

. . . atque prius pariet locusta : p. 257.438; p. 60.105.133.
209.

BENE REM GERAS ET VALEAS, DORMIAS SINE QURA : p. 237.419; p. 8.
10.35.78.91.95.102.109.135.146.154.163.171.175.182.185.201.
324.325.

Bicorpores Gigantes magnique Atlantes : p. 370.434; p. 25.63.84
125.147.164.167.183.192.196.372.

Blande et docte percontat, Aenes quo pacto : p. 343.435; p. 73.92.
96.114.119.123.125.164.172.179.190.192.200.213.344.

? Caluptramque. . . : vide ad Pulchraque.

Camille, metes. . . : p. 295.441; p. 36.108.129.156.157.197.

Campum [millia]que multa occisa tua : p. 270.415; p. 60.69.77.
112.125.141.156.160.166.177.188.191.197.211.273.274.308.

... captae duae quadraginta : p. 281.421; p. 107.158.178.185.
204.205.211.214.283.284.287.

Caput patrandae pacis haec pugna exeunti : p. 280.421; p. 72.91.
104.122.127.160.168.171.182.191.196.211.214.283.287.

- Carnis vinumque quod libabant anclabatur : p. 373.430; p. 84.93.
114.128.164.167.174.190.192.199.208.211.215.
- Caro tua, nam mihi ita Juppiter fatu(s) est : p. 270.415; p. 12.
59.71.95.101.104.107.109.145.154.160.165.177.181.184.195.204.
205.274.316.
- Cave in mare manare suo flumine siris : p. 263.416; p. 42.72.77.
80.83.91.107.109.124.127.145.170.178.184.201.204.205.265.
- Celsosque ocris artūaque putria et mare magnum : p. 299.427;
p. 14.25.70.71.73.82.92.102.110.128.136.141.154.158.161.176.
183.186.199.
- Censet eo venturum obviam Poenum : p. 342.436; p. 45.68.103.
114.147.161.172.179.183.187.200.213.444.
- Cerus manus : p. 245.410.
- Classis regis Antiochi ante Asiae... : p. 280.421; p. 59.113.118
133.138.141.189.198.283.286.287.
- Cogant [manus] in campo Diomedis conserere] : p. 270.415; p. 95.
112.125.140.155.157.162.170.173.191.273.444.
- Collegit... : p. 305.441; p. 129.
- Conferre queant ratem aeratam qui peritet : p. 242.438; p. 80.92.
106.108.128.156.243.445.
- CONSOL, CENSOR, AIDILIS HIC FUET A[PUD VOS] : p. 221.417.; p. 44.78.
91.98.101.106.113.160.168.170.184.188.198.210.212.223.
- CONSOL, CENSOR, AIDILIS QUEI FUIT APUD VOS : p. 228.418; p. 8.9.44.
78.91.98.101.106.113.163.170.185.189.198.212.229.315.
- Convenit, regnum simul atque locos ut haberent : p. 341.436;
p. 60.96.103.108.116.120.128.210.368.
- CORINTO DELETO ROMAM REDIEIT TRIUMPHANS : p. 235.422; p. 7.8.9.
43.112.116.125.128.133.163.169.171.189.195.196.202.204.205.
208.236.282.291.
- CORNELIUS LUCIUS SCIPIO BARBATUS : p. 228.418; p. 77.78.145.170.
173.182.184.198.229.446.
- Cozevi adoriose... : p. 243.249 ss. 410.
- Cujus rei ergo hanc tabulam [Jovi dedit] donum] : p. 288.422
p. 35.43.72.78.86.95.102.107.110.113.120.136.154.158.163.173.
179.185.201.204.205.282.291.

- ... cum socios nostros : p. 384.430; p. 76.92.133.179.195.
- Cum tu arquitenens sagittis pollens De[an]a : p. 364.438; p. 64.73.
78.154.156.164.167.172.180.190.192.194.199.365.
- Cum victor Lemno classem Doricam appulisset : p. 318.440; p. 20.
73.84.98.119.120.149.165.170.172.188.191.200.212.215.256.328.
- Cum[e] populus dederit ex publico partem : p. 271.415; p. 44.57.
98.131.132.162.174.178.184.193.195.204.205.207.278.279.
- Cume tonas, Leuce[ti](a)e, pra[et]et tremonti : p. 244.410; p. 58.77.
90.101.104.118.140.145.153.160.168.170.181.195.252.253.388.
- Dabunt malum Metelli Naevio postae : p. 320.440; p. 3.4.7.8.9.20.
79.103.105.148.165.168.170.183.188.197.328.
- Decemviri graeco ritu hostiis (sacra) faciant : p. 271.415; p. 10.
70.101.104.115.122.135.145.149.155.162.170.178.182.184.195.274.
275.279.
- DECUMA FACTA POLOUCTA LEIBEREIS LUBENTES : p. 233.423; p. 8.113.
131.146.163.169.171.186.189.201.234.
- DEDET TEMPESTATEBUS AIDE MERETO . . . : p. 221.417; p. 12.35.60.
109.116.133.138.144.162.166.189.194.201.208.223.224.316.
- . . . deferet annis in pontum magnum : p. 270.415; p. 44.91.116.
160.176.177.180.181.191.274.
- Deinde pollens sagittis inclitus arquitenens : p. 364.435; p. 12.59.
61.114.147.155.164.167.174.187.190.199.213.365.376.
- Deque manibus dextrabus. . . : p. 348.430; p. 114.132.134.
- Deum adlocutus summi deum regis fratrem : p. 382.437; p. 73.81.
108.110.117.123.158.164.183.192.196.205.212.383.
- Diebus te quinque calo, Juno Covella : p. 241.440; p. 36.60.93.105.
108.116.128.158.193.205.209.242.
- ... dis[que] sipatam[rivis] exstingues : p. 264.416; p. 59.112.
118.178.191.214.265.266.
- Divum em p(t)a cante, divum deo supplica(n)te : p. 244.410;
p. 20.60.65.71.80.90.94.109.112.115.116.122.161.168.170.181.
191.194.197.203.205.207.213.251.
- DONU DANUNT HERC(O)LEI MAXUME MERETO : p. 233.423; p. 66.83.102.
113.136.146.155.163.177.179.180.181.182.186.199.234.236.

- Donum amplum victor ad mea templa portato : *p.* 264.416 ; *p.* 72.
80.85.93.109.118.119.122.165.170.178.184.188.197.211.214.265.
267.
- Ductu, auspicio, imperio, felicitate ejus : *p.* 230.421 ; *p.* 69.86.122.
127.142.163.175.185.193.198.204.205.238.211.281.282.286.287.
- DUCTU, AUSPICIO IMPERIOQUE EJUS ACHAJA CAPTA : *p.* 235.422 ; *p.* 14.
68.72.86.107.122.128.142.154.161.169.175.186.194.199.211.214.
236.281.
- Dvello magno dirimendo, regibus subigendis : *p.* 280 et 314.421 ;
p. 49.80.81.113.146.163.175.176.185.189.201.283.287.328.
- DVONORO OPTUMO FUISE VIRO : *p.* 221.417 ; *p.* 61.70.71.77.81.103.
125.127.144.159.208.223.224.
- Dvonus Cerus es : *p.* 243.244.250.
- Dusmo in loco : *p.* 294.430 ; *p.* 92.102.123.
- ENOS, LASES, JUVATE : *p.* 219.412 ; *p.* 11.17.96.103.218.445.
- ENOS, MARMAR[s], JUVATO : *p.* 219.412 ; *p.* 96.112.218.250.
- Ea in[du]staurata ut assolet facito : *p.* 264.416 ; *p.* 42.63.98.145.
155.160.170.178.184.188.204.205.207.265.267.
- Ea pugna pugnata rex Antiochus regnumque : *p.* 281.421 ; *p.* 80.
98.110.118.124.139.163.171.173.189.194.201.204.205.208.282.287.
. . . eam carnem : *p.* 337.436 ; *p.* 80.103.110.338.
- Ei venit in mentem hominum fortunas : *p.* 370.437 ; *p.* 45.68.96.103.
114.136.158.161.177.179.181.192.196.215.372.444.
- Ejus rei ergo aedem Laribus Permarinis vocit : *p.* 281.421 ; *p.* 72.
78.86.110.113.120.127.135.154.171.173.185.189.201.211.214.282.
287.291.
- Eorum sectam sequuntur multi mortales : *p.* 360.434 ; *p.* 67.80.114.
119.164.167.179.190.192.202.213.215.307.
- Equitatu elephantisque [cum omnibus sociis] : *p.* 280.421 ; *p.* 68.69.
76.99.127.135.146.155.160.176.178.180.181.185.193.201.211.283.
284.287.
- EST HOC MONIMENTUM . . . : *p.* 237.419 ; *p.* 91.97.127.193.211.238.
- Et Pri[a]mum . . . : *p.* 255.440 ; *p.* 98.137.157.200.318.

- Ex ea tibi, his quae nunc panduntur fati : p. 264.416 ; p. 63.80.93.
95.97.98.101.125.162.176.178.180.182.191.197.204.205.265.267.
- Ex terra frugifera, piscibus atque avibus : p. 270.415 ; p. 60.71.96.
118.122.135.140.145.154.155.162.173.176.184.188.197.211.274.
- Exerciti in ex- -peditionem ducit : p. 351.434 ; p. 64.79.93.94.96.
128.147.161.167.174.183.187.199.209.215.
- Exercitum... saluomque atque incolumem : p. 288.422 ; p. 82.127.
149.155.182.199.208.290.
- Ext(r)a ministratores... : p. 335.435 ; p. 59.114.164.172.183.200.
212.336.
- « Fabrum esse suae quemque fortunae » : p. 388.424 ; p. 58.77.389.
- FACILE FACTEIS SUPERASES GLORIAM MAJORUM : p. 230.418 ; p. 9.14.38.
58.78.113.131.134.145.162.173.175.185.189.201.212.324.
- Fames acer augetur hostibus... : p. 369.437 ; p. 60.105.114.147.
161.172.187.190.196.213.444.
- Ferisque quae incolunt terras, iis fuit esca : p. 270.415 ; p. 71.78.
80.99.101.109.116.143.162.166.175.181.184.195.207.274.
- Ferunt pulcras creterras, aureas lepistas : p. 318.438. p. 20.79.105.
115.147.164.169.172.187.190.197.213.328.444.
- Fietque res (vestra vel publica) melior, nam is divus exstinguet :
p. 271.415 ; p. 72.91.98.99.117.118.127.132.135.178.182.184.
197.204.205.207.213.277.279.
- Flentes ambae, abeuntes lacrimis cum multis : p. 361.438 ; p. 64.
66.92.115.137.158.164.175.180.190.193.200.325.362.
- Flerent divae Camenae Naevium poetam : p. 330.439 ; p. 79.115.
148.165.169.187.191.200.213.
- f[lo]edesum : p. 244.249.410.
- FUIT (ATISTIA) UXOR MIHEI, FEMINA OP(T)UMA VEIXSIT : p. 238.
419 ; p. 10.98.115.149.150.214.
- Fundit, fugat, prosternit maximas legiones : p. 316.421 ; p. 19.
102.113.146.163.171.176.182.185.198.212.229.237.325.328.444.
- GNAIVOD PATRE PROGNAVUS, FORTIS VIR SAPIENSQUE : p. 228.418 ; p.
9.25.57.91.101.113.118.170.175.182.184.198.212.229.365.444.

HANC AEDEM ET SIGNU HERC(U)LIS VICTORIS IMPERATOR (DEDICAT) :
p. 235.422; *p.* 72.83.95.97.115.119.120.128.163.169.171.186.189.
 199.204.205.208.214.236.

HEC CEPIT CORSICA ALERIAQUE URBE... : *p.* 221.417; *p.* 13.25.65.
 97.118.144.166.184.189.198.208.223.

... HEIC SEPULTA EST : *p.* 239.420.

HEIS SUNT DUO CONCORDES ... : *p.* 239.420.

HIBERNO PULUERE, VERNOLUTO, GRANDIA FARRA : *p.* 295.441; *p.* 36.57.
 82.110.116.129.139.144.151.165.168.176.191.195.200.209.215.

HOC EST FACTUM MONUMENTUM MAARCO CAICILIO : *p.* 237.419; *p.* 9.67.
 91.97.113.118.140.155.163.175.178.189.191.198.212.214.238.

HOC SI RECTE FACI(E)TIS, GAUDEBITIS SEMPER : *p.* 271.415; *p.* 91.
 97.112.132.145.151.162.175.178.184.188.197.204.205.206.207.278.
 279.

HONC OINO PLOIRUME COSENTIONT R[OMAI] : *p.* 221.417; *p.* 97.118.
 144.145.159.162.166.184.188.198.208.223.224.

HONERARIAE HONUSTAE STABANT IN FLUSTRIS : *p.* 398.437; *p.* 13.64.
 67.92.119.147.164.167.179.183.192.202.399.

HONOS, FAMA VIRTUSQUE, GLORIA ATQUE INGENIUM : *p.* 230.418; *p.* 8.9.
 12.17.59.72.78.104.113.140.149.155.160.171.173.185.189.195.324.
 325.444.

HOSPES, GRATUM EST QUOM APUD MEAS RESTITISTEI SEEDES : *p.* 237.419;
p. 10.72.80.91.99.106.109.113.122.127.165.166.173.185.189.198.
 214.316.

Hostem (*vel* Hostis), Romani, si ex agro (ex)pellere vultis : *p.* 271.
 415; *p.* 35.61.72.93.99.109.112.127.145.165.170.178.184.188.197.
 204.205.207.211.278.279.

Jam in altum expulsa lintre . . . : *p.* 368.429; *p.* 97.100.119.
 128.211.

Jamque ejus mentem fortuna fecerat quietem : *p.* 379.434; *p.* 24.
 35.73.86.108.114.123.147.161.169.172.187.200.213.

Janicus, Jane, [e]s : *p.* 243.244.245.249.250.

Ibi foras ... : *vide ad Ubi.*

Ibi manens sedeto, donicum videbis : *p.* 351.428; *p.* 102.105.146.
164.167.169.183.186.196.352.

Ibidemque vir summus, adprimus, Patric[o]les : *p.* 331.427; *p.* 20.
59.83.92.125.128.136.141.155.161.169.177.180.183.192.201.332.

Ibique eo die naves longae... : *p.* 281.421; *p.* 72.102.127.182.196.
208.284.287.

Id quoque paciscunt, † moenia sint quae Lutatium : *p.* 316.436;
p. 92.98.108.128.147.149.157.164.187.200.212.347.

Igitur demum Ulixi cor frixit prae pavore : *p.* 359.427; *p.* 38.65.
99.114.119.125.132.192.202.205.208.360.

Iis ludis faciendis praeerit [praetor] : *p.* 271.415; *p.* 104.112.
145.162.174.178.184.188.195.277.279.443.

Immortales mortales si foret fas flere : *p.* 330.439; *p.* 93.96.103.
126.165.172.174.187.190.200.213.

impennatas : *p.* 247.255.411.

... imperio auspicioque legio exercitusque : *p.* 287.422; *p.* 72.122.
136.142.158.160.168.175.192.194.211.214.281.289.

In [auream [molabat] victimam pulcram : *p.* 387.435; *p.* 98.147.164.
167.179.183.187.196.339.388.

In ea provincia [caesa] hostium] aut capta : *p.* 287.422; *p.* 63.70.
91.95.97.104.122.144.146.149.167.179.185.189.201.289.290.

... in Pylum advenie[n]s aut ibi commentans : *p.* 299.426; *p.* 63.
92.97.102.141.154.163.172.177.179.180.183.186.300.346.

Inerant signa expressa quo modo Titani : *p.* 370.434; *p.* 63.92.103.
114.132.147.161.172.174.177.180.187.190.202.213.372.

... inferus an superus : *p.* 367.428; *p.* 61.96.136.147.155.174.
186.341.368.

Inimicis si es commentus, nec libens aequae : *p.* 383.424; *p.* 66.72.
92.100.102.128.171.179.186.190.201.384.

insecta caro : *p.* 247.410.

Inspectante ipso Antiocho, [exercitu omni] : *p.* 280.421; *p.* 64.66.70.
72.120.129.141.146.178.185.189.198.204.205.210.283.284.287.

(Inter . . . Ephesum, Samu[m] Ch[i]umque : p. 280.421; p. 102.
113.133.168.185.198.208.286.287.)

. . . |Jovi| dedit| donum (cf. *Cujus*) : p. 268.420; p. 35.43.102.
107.269.

J[o]vis pater atque divi omnes hoc dederunt : p. 268.420; p. 69.91
110.118.166.168.191.211.269.

Irque susum ad caelum sustulit suum rex : p. 338.435; p. 59.68.96.
99.106.114.147.164.172.177.187.190.200.334.

IS HIC SITUS, QUEI NUNQUAM VICTUS EST VIRTUTEI : p. 231.418; p. 12.
91.95.97.101.118.162.171.173.182.185.196.232.

Itaque postquam est Orci traditus thesauro : p. 330.439; p. 59.64.
122.132.134.148.174.177.187.191.202.

Iterum triumphans in urbem Romam red[i]it : p. 288.422; p. 98.119.
120.124.127.131.136.155.160.173.176.182.192.201.208.211.282.
291.

Lalla, lalla, lalla; aut dormi aut lacte : p. 402.441.

Lucam bovem . . . : p. 257.438; p. 103.115.

Lucia Volaminia : p. 248.410.

LUCIOM SCIPIONE FILIO(S) BARBATI : p. 221.417; p. 77.78.127.145.
162.166.173.184.188.198.211.223.446.

MAGNA SAPIENTIA MULTASQUE VIRTUTES : p. 231.418; p. 66.113.127.
144.162.166.178.185.193.198.202.208.214.326.

Magnam domum decoremque ditem vexarant : p. 378.437; p. 5.20.
114.119.161.175.179.192.200.215.444.

Magni metus tumultus pectora possidit : p. 341.438; p. 61.103.115.
147.167.174.183.187.200.342.444.

Magnum numerum triumphat hostibus devictis : p. 325.421; p. 9.
20.113.131.146.163.167.173.185.193.198.212.229.237.328.

Magnum stuprum populo fieri per gentis : p. 302.438; p. 44.66.78.
84.93.96.115.136.148.154.165.174.177.180.181.183.187.200.303.
444.

Malum dabunt . . . : vide ad *Dabunt malum*.

mamuri veturi : p. 247.248.411.

Mandisset impius Cyclops . . . : p. 384.430; p. 84.128.144.167.
190.199.

. . . Manius Valerius consul partem : p. 351.434; p. 25.76.121.
141.158.161.167.174.187.209.215.

Manu emissam per agros rigabis. . . : p. 263.416; p. 72.95.105.
125.127.160.175.188.195.207.265.266.

manues *vel* manus : p. 245.411.

Matrem [meam] procitum plurimi venerunt : p. 301.426; p. 5.102.
114.136.146.154.163.174.177.183.186.199.444.

Me carpento veh(em)ente *in* domum venisse : p. 351.428; p. 70.92.
97.102.125.161.167.186.190.199.352.

Mea puer, quid verbi ex tuo ore superat? p. 375.426; p. 58.68.73.
92.96.102.105.110.120.171.186.196.204.205.377.378.

meliosem : p. 244.249.250.251.

Memor, quam per tot annos obsides urbem : p. 264.416; p. 91.95.
104.145.162.166.178.184.188.195.265.266.

. . . Mercurius, cumque eo filius Latonas : p. 370.428; p. 73.
79.80.110.120.141.147.156.165.174.186.205.211.372.

†Millia... : *vide ad Multa*.

molucrum : p. 246.411.

MORS PERFECIT TUA UT ESSENT OMNIA BREVIA : p. 230.418; p. 42.61.
72.95.97.109.125.135.145.155.162.175.178.185.189.198.

Multa alia *in* isdem inserinuntur : p. 306.439; p. 65.70.96.115.132.
134.161.168.180.187.194.200.215.308.361.

Multi alii e Troja strenui viri : p. 360.434; p. 13.63.64.67.85.96.
114.132.138.147.164.177.179.180.187.194.200.303.307.361.

Nam divina Monetas filia(m) docuit : p. 370.428; p. 60.61.75.97.125.
136.147.155.164.167.179.186.190.199.213.371.

Namque nihilum pejus macerat homonem : p. 306.428; p. 45.57.
59.128.132.147.169.183.186.199.307.

Ne ninculus mederi queat : p. 298.416; p. 80.97.107.145.
157.162.182.197.204.205.

- NE QUAIRATIS HONORE, QUEI MINUS SIT MANDATUS : p. 231.418 ; p. 9.24.
35.59.91.97.109.125.162.166.173.189.194.198.204.205.232.
- Ne quid fraudis stuprique ferocia pariat : p. 302.424 ; p. 12.38.43.
61.92.97.114.136.146.155.158.161.167.179.186.189.199.204.205.
206.210.212.303.
- NE VOLUERIS, MARMARS, (INS)INCURRERE IN PLEORIS : p. 219.412 ; p. 63.
75.90.95.96.115.139.145.149.161.177.184.203.205.207.218.
- Neptunum regnatorem marum. . . . : p. 382.437 ; p. 35.108.128.
158.164.172.190.200.205.212.383.
- Neque enim te oblitus sum, Laertie noster : p. 380.426 ; p. 10.13.
61.73.93.100.105.110.128.146.179.186.201.204.205.208.
- Nexabant multa inter se flexu nod(or)um dubio : p. 353.428 ; p. 73.
99.115.119.120.121.128.136.155.164.172.174.190.192.199.205.206.
215.354.
- Noctu Trojad(e) exhibant capitibus opertis : p. 361.438 ; p. 8.61.73.
115.139.158.164.169.172.187.190.200.213.325.362.
- Novem Jovis concordēs filiae sorores : p. 318.438 ; p. 20.79.103.
105.147.164.169.172.183.187.197.328.
- Novum vetus. . . . : vide ad *Vetus novum*.
- OB HASCE RES BENE GESTAS QUOD IN BELLO VO(VE)RAT : p. 235.422 ;
p. 12.35.42.43.83.91.95.97.110.117.119.158.163.175.179.182.192.
196.202.204.205.236.283.316.
- Obliti sunt Romae loquier lingua latina : p. 330.439 ; p. 8.43.93.
115.128.132.165.169.172.191.193.200.205.209.215.
- . . . parcentēs praemodum. . . . : p. 331 s. 429.
- PARENS TIMENS HEIC VOVIT, VOTO HOC SOLUTO : p. 233.423 ; p. 66.
70.71.92.96.102.105.119.163.169.171.182.192.196.231.
- Partim errant, nequinont Graeciam redire : p. 297.427 ; p. 13.65.
66.79.114.146.163.167.169.186.190.199.308.
- Pater noster, Saturni filie. . . . : p. 380.425 ; p. 105.114.146.149.
163.171.186.190.196.381.444.
- Patrem suum supremum optimum appellat : p. 257.438 ; p. 63.70.
103.105.148.149.161.167.180.183.187.197.258.
- Patulci vel Patulti : p. 244.250.

- pennatas : *p.* 247.255.411.
- perfinis : *p.* 246.411.
- pescia : *p.* 247.411.
- pesnis : *p.* 245.254.255.411.
- petilam suram : *p.* 246.411.
- pilumnoe poploe : *p.* 246.411.
- Plenissimum praeda domum reportavit : *p.* 288.422 ; *p.* 104.107.
115.146.176.179.180.182.185.199.204.205.208.214.291.
- Plerique omnes subigunt sub suum iudicium : *p.* 396.437 ; *p.* 67.
69.79.92.103.114.136.141.154.156.164.174.177.187.190.200.
- plisima *vel* plusima : *p.* 244.245.246.249.411.
- po meliose : *p.* 244.245.250.251.410.
- polet : *p.* 245.411.
- Populi primarium fuisse virum : *p.* 222.417 ; *p.* 11.61.77.104.125.
131.144.159.201.207.223.224.
- Populi romani. . . Sardiniam subegit : *p.* 287.422 ; *p.* 127.139.169.
189.194.201.289.
- Postquam avem aspexit in templo Anchisa : *p.* 387.435 ; *p.* 63.65,
67.92.103.117.164.172.177.179.180.183.192.200.339.388.
- Postremus dicas, primus taceas. . . : *p.* 399.416 ; *p.* 118.120.214.
400.
- praeceptat : *p.* 245.411.
- praedotiant *vel* praedopiant : *p.* 245.254.411.
- Prima incedit Cereris Proserpina puer : *p.* 375 s. 435 ; *p.* 38.61.63.
75.78.111.125.128.132.147.154.158.177.179.180.187.190.200.205.
209.365.376.
- Privati uti conferant pro se atque suis : *p.* 271.415 ; *p.* 35.61.64.72.
77.91.93.98.109.117.127.143.162.166.178.191.193.197.207.278.279.
- privicl(i)oes : *p.* 246.411.
- p[ro] olteo : *p.* 245.411.
- promeneruat : *p.* 82.245.254.411.

promerion: p. 246.411.

prospices: p. 245.411.

†Pulchraque ex auro, vestemque citrosam: p. 402.437; p. 61.73.
96.125.164.169.172.192.372.

Quae haec daps est? qui festus dies? . . . : p. 381.426; p. 80.92.
96.97.108.158.190.199.205.208.

Quam cum stupro redire ad suos popularis: p. 302.438; p. 70.79.
92.103.161.167.176.183.187.200.303.

Quamde mare saevum; vir[es] et cui sunt magnae: p. 306.428;
p. 57.59.60.92.96.110.114.120.192.199.211.307.308.

Quamvis noventium dvonum negumate: p. 297.416.447; p. 81.104.
112.143.197.207.214.

Quando dies adveniet, quem profata Morta est; p. 331.426; p. 20.
73.92.99.102.114.128.141.154.163.169.172.183.186.199.215.

Quandoque (ex) Hispania princeps dominusque rerum: p. 390.416;
p. 116.127.144.214.

Quantam columnam, quae res tuas gestas loquatur? p. 391.418;
p. 9.12.80.84.93.107.117.127.158.162.168.171.182.191.198.204.
205.211.215.392.394.

Quantam statuam faciet [tibi] populus romanus? p. 391.418; p. 10.
98.104.113.131.132.133.173.175.193.194.198.204.205.208.394.

QUA RE LUBENS TE IN GREMIU, SCIPIO, RECIPIT: p. 230.418; p. 72.95.
97.99.101.113.135.145.154.155.156.162.171.178.182.185.198.231.
324.446.

Quasi messor per messim unumquemque spicum: p. 305.441;
p. 96.105.110.115.119.129.215.444.

QUEI APICE INSIGNE DIALIS FLAMINIS GESISTEI: p. 230.418; p. 72.80.
99.125.138.145.166.173.185.189.201.315.

. . . qui animi conpotem esse: p. 302.424; p. 66.68.100.136.146.
149.158.192.206.303.448.

Qui diu mare sudantes eunt atque sedentes: p. 242.438; p. 81.98.
103.108.117.157.158.205.243.445.

Qui jus populo plebeique[is] dabit summum: p. 271.415; p. 68.91.
97.101.131.160.170.178.184.193.197.277.279.

QUIBUS SEI IN LONGA LICUISET TIBE UTIER VITA : p. 230.418 ; p. 12.24.
35.38.42.43.72.75.99.107.109.113.145.158.162.175.178.185.189.201.
204.205.231.

. . . [QU]OAD VEIXEI : p. 232.419.

Quod bruti, nec satis sardare queunt. . . . : p. 304.437 ; p. 80.92.
98.106.108.119.128.157.164.167.187.190.200.209.305.

QUOD RE SUA DIFEIDENS ASPERE AFLEICTA : p. 233.423 ; p. 63.92.97.
102.146.149.163.171.179.182.186.199.234.

QUOEI VITA DEFECIT, NON HONOS, HONORE : p. 231.418 ; p. 9.10.12.59.
91.101.113.162.168.171.185.189.198.212.232.315.

QUOJUS (CORPORIS) RELIQUIAE QUOD SUPERANT SUNT IN HOC. . . : p. 238.
419 ; p. 86.91.95.110.135.239.

QUOJUS FORMA VIRTUTEI PARISUMA FUIT : p. 228.418 ; p. 12.14.38.43.
59.61.75.77.86.113.145.158.162.170.178.184.189.198.204.205.212.
229.239.315.

QUOJUS FORMAT† . . . VICERUNT MORES FI . . . : p. 239.420.

. . . quoniam audiui, paucis gavisus : p. 335.429 ; p. 63.125.128.132.
137.138.190.192.202.211.

Quotannis comiter Apollini fiant : p. 271.415 ; p. 8.60.66.77.127.
143.145.160.166.178.184.188.195.207.275.279.316.

Quot[i] ibe tet. . . . tonare(m) : p. 244.410 ; p. 90.94.101.104.253.

Reconcilia(n)t captivos plurimos idem : p. 346.436 ; p. 139.147.164.
172.179.187.194.196.

Red felicissime gesta. . . : p. 288.422 ; p. 70.97.122.144.167.189.198.
290.

Redeunt, referunt petita rumore secundo : p. 364.439 ; p. 57.125.132.
161.168.169.193.194.202.

Res divas edicit, praedicat castus : p. 340.437 ; p. 10.98.119.125.164.
177.180.181.190.192.200.212.341.

ROGO TE, MI VIATOR, NOLI MI NOCERE : p. 239.420.

Romane, aquam Albanam cave lacu contineri : p. 263.416 ; p. 10.
12.35.72.104.109.124.127.160.168.170.182.194.197.204.205.207.
214.264.

Runcus atque Purpureus, filii Terras: p. 370.434; p. 59.60.114.141.
147.154.172.179.187.190.199.213.372.

. . . s : p. 232.

Sacra in mensa Penatium ordine ponuntur: p. 387.435; p. 12.57.
70.73.92.110.144.147.149.161.167.174.187.190.196.339.388.

Sacraque patria, quorum o[m]missa cura: p. 264.416; p. 57.59.61.
69.131.160.176.178.180.191.193.201.265.267.447.

Samnite: p. 379.437.

Sancta puer, Saturni filia, regina: p. 375.431; p. 59.61.79.102.114.
147.164.172.174.187.199.213.376.

Sanctus Jove (Delphis) prognatus Putius Apollo: p. 364.435; p. 57.
61.79.103.114.147.169.172.177.183.187.200.365.376.

Sateurnus: p. 247.253.254.411.

SATUR FU, FERE [MAR]MARS, nive ENSALI, STA. . . : p. 219.412;
p. 90.95.101.104.107.109.145.156.173.184.195.207.218.

† Saucia puer filia sumam: *idem fragmentum atque Sancta.*

Scapos atque verbenas sagmina sumpserunt: p. 304.439; p. 60.61.
115.148.164.172.174.187.190.200.213.

[Sci]PIONEM: p. 232.419; p. 214.

Sed neque credes tu mihi, donec complearis sangui(ne): p. 270.415;
p. 35.83.95.96.107.112.116.126.154.157.162.170.173.188.191.197.
204.205.209.213.273.

Semol te orant, se voti crebro condemnes: p. 233.423; p. 67.72.85.
96.99.105.113.119.163.171.179.189.192.196.215.234.443.

SEMUNIS ALTERNEI ADVOCAPIT CONCTOS: p. 219.412; p. 69.126.173.
176.184.188.197.210.213.218.220.254.

. . . senex fretus pietati: p. 382.437; p. 35.105.117.161.176.
192.383.

Septem diebus te calo, Juno Covella: p. 241.440; p. 36.93.99.105.
108.115.128.158.183.193.200.205.209.212.242.

... septimum decimum annum ilico sed[er]jent: p. 342.436; p. 68.
73.138.147.161.169.175.183.187.343.

- Seseque ii perire mavolunt ibidem : p. 302.438; p. 73.103.148.161.
167.169.180.183.187.200.303.
- . . . sic quoque fitum est : p. 348.429; p. 92.99.110.176.
- Sicilienses paciscit obsides ut reddant : p. 346.436; p. 8.92.96.
125.147.157.161.167.174.187.190.196.213.
- Silüicolae homines bellique inertes : p. 366.434; p. 10.64.66.67.
81.82.125.136.139.154.157.164.169.177.183.192.197.372.
- Simul ac lacrimas de ore noegeo detersit : p. 298.428; p. 69.79.92.
100.110.136.146.174.177.186.194.
- Simul alius aliunde rument inter s(es)e : p. 302.439; p. 57.99.
117.132.148.161.174.175.194.197.
- . . . simul atrociam porricerent : p. 335.435; p. 60.61.79.106.
108.147.155.161.167.174.187.209.210.336.
- Simul dvona eorum portant ad navis : p. 306.439; p. 13.65.67.81.
93.103.105.119.165.167.180.183.193.197.307.308.361.
- Sin illos deserant, fortissimos viros : p. 302.438; p. 85.98.119.144.
148.165.167.180.187.190.200.209.303.
- SUBIGIT OMNE LOUCANAM OPSIDESQUE ABDUCIT : p. 228.418; p. 12.13.
58.68.72.113.127.131.134.160.170.173.185.189.201.212.229.237.
- Summas opes qui regum regias refregit : 314.419; p. 20.78.95.101.
113.146.162.168.171.182.185.198.212.328.444.
- Summe deum regnator, quianam [me] genu(s)isti? p. 301.437; p. 59.
75.92.103.114.137.158.164.172.176.183.192.200.213.
- Superbiter contemptim conterit legiones : p. 349.436; p. 147.164.
172.176.183.187.196.
- Supra octoginta milia . . . : p. 288.422; p. 70.72.110.127.149.
171.189.196.211.290.
- TAURASIA, CISAUNA, SAMNIO CEPIT : p. 228.418; p. 10.25.145.162.178.
182.185.198.229.326.355.
- Terra pestem teneto, salus hic[e] maneto : p. 258.441; p. 36.43.
59.108.115.117.158.168.170.191.193.200.205.259.
- TERRA, PUBLI, PROGNOTUM PUBLIO, CORNELI : p. 230.418; p. 9.58.
78.113.145.162.171.173.185.189.198.212.231.259.324.325.446.

- Tibi [deus] fer[eba]t] funera, Ulixes : p. 367.428; p. 66.102.105.144.
169.186.196.368.
- Topper citi ad aedis venimus Circae : p. 306.429; p. 64.66.67.96.
102.114.147.164.167.179.183.186.199.308.444.
- Topper .. confringent inportunae undae : p. 306.428.444; p. 65.
114.128.164.179.192.307.
- Topper facit homines ut [p]rius fuerunt : p. 306.429; p. 60.79.92.
102.114.136.154.164.177.180.183.186.199.308.324.444.
- [Topper s]aevi capesset flammam Volcani : p. 306.439; p. 115.
119.215.307.444.
- Transit Melitam Romanus, insulam intemerat : p. 336.436.447.
- Trientem tertium pondo coronam auri : p. 268.420; p. 116.127.
144.208.214.269.
- TRIUMPE TRIUMPE TRIUMPE TRIUMPE TRIUMPE [TRIUMPE] : p. 219.412.
p. 37.126.129.218.
- Trojae ab oris : p. 361.434.
- Trojam urbem liquerit. . . : p. 343.435; p. 73.119.123.144.
167.190.200.209.344.
- Tum patria compotem me nunquam siris esse : p. 261.440; p. 98.
99.119.121.137.144.157.165.174.191.193.200.209.215.263.448.
- Tum tu insiste audax hostium muris : p. 264.416; p. 64.67.69.91.
93.97.127.145.162.168.178.184.188.197.265.266.
- Tumque remos jussit re[l]ligare struppis : p. 400.427.448; p. 58.66.
114.128.163.169.177.186.190.199.215.401.
- Tuque mihi narrato omnia disertim : p. 348.426; p. 58.61.68.78.
102.114.146.169.172.183.186.199.349.
- †Ubi foras cum auro illi[n]e exhibant : p. 360.434; p. 68.69.100.103.
105.119.177.179.180.183.192.196.215.307.361.
- . . . vecorde et malefica vacerra : p. 309.430; p. 73.99.139.158.
164.169.172.186.208.
- . . . vectigalibus . . . restitutis : p. 288.422; p. 144.169.208.
214.290.
- Verum praetor... : vide ad *Virum praetor.*

- . . . vestis pulla, purpurea, ampla : p. 344.430; p. 66.119.139.142.345.
- [Vestros qui (vestros) campos pascunt placide] perdvelles : p. 271.415; p. 81.95.112.136.158.162.170.178.188.191.197.211.213.274.279.
- Veteres Casmenas, cascās res, volo profari : p. 255.440; p. 93.103.128.132.165.170.172.188.202.212.318.
- Vetus novum (vinum) bibo, veteri novo (morbo) medeor : p. 241.441; p. 103.105.106.133.156.165.168.180.183.188.195.197.209.
- Vicissatim volui victoriam. . . : p. 340.436; p. 82.125.132.147.149.164.187.190.196.205.209.445.
- Victa, fusa, contusa, . . . fugata(que) est : p. 281.421; p. 98.160.168.286.287.448.
- Victoriam datam; düello perfecto : p. 264.416; p. 81.105.127.145.160.166.178.182.191.197.207.214.265.267.
- Victoribus danunt. . . : p. 337.436; p. 106.147.167.183.200.209.338.
- Virum mihi, Camena, insee versutum : p. 333.425; p. 13.20.61.70.102.105.146.161.174.183.186.196.325.
- Virum praetor advenie[n]s auspicat auspicium : p. 345.436; p. 45.105.144.144.147.154.156.164.172.174.187.190.196.346.444.
- †Unocum plurimae consentiunt gentes : p. 222.417; p. 11.144.145.159.178.184.207.223.
- Vomicam quae gentium venit [ea] longe : p. 271.445; p. 44.61.95.104.116.131.143.166.178.184.188.201.207.277.279.
- Urit, populatur, vastat, rem hostium concinnat : p. 336.436.447.
- Ut[i] Titus Quinctius dictator . . . : p. 268.420; p. 24.35.76.104.110.127.144.163.166.193.208.269.
- Utrum genua amplotens virginem oraret : p. 354.427; p. 63.105.132.134.138.146.149.164.172.177.179.180.186.194.196.213.355.

INDEX

Litterarum forma appositisve signis distinguuntur :

Verba ex saturniis fragmentis per codices cognitis.

VERBA EX SATURNIIS FRAGMENTIS PER LAPIDES COGNITIS.

Verba reliqua.

[Addenda]. — (Delenda). — †Corrupta. — *Singulae litterae emendatae.*

In *Indice* relata non sunt ea rerum capita, quae in *Conspectu operis* supra p. ix ss. invenire est. — Ad voces ex saturniis fragmentis depromptas non paginae hujus voluminis, verum initia versuum fragmentorumve, in quibus unaquaeque vox reperitur, adscripta sunt : quibus cognitis ad praecedentem *Catalogum versuum* (p. 468-486) recurrendum est. Voces per se stantes ipsae sunt initia versuum aut fragmentorum. — Ad verba nominaque simplicia memorata sunt composita eorumdem, quotquot in fragmentis nostris inveniuntur.

In *Indice* quotquot novi omnia rettuli (alibi nunc mallet rettulissem) falso me quidem iudice pro saturniis habita fragmenta. Vide exempli gratia ad *Ah* atque ad *Apollo*.

<i>a vocalis brevis in mediis vocibus immutata</i> : p. 26 ss. 412; — <i>in initio intacta</i> : p. 26. ss.; — <i>in fine intacta</i> : p. 56; — <i>a in exitu neutrorum</i> : p. 45. 46. 48. 50; — <i>a in exitu declinationis primae</i> : p. 50; <i>a et t litterae commutatae</i> : p. 242. 250. ab in fragmento <i>Trojae</i>. ABDOUCIT in vers. <i>Subigit</i>. abeuntes (nom.) in vers. <i>Flentes</i>. ac : vide ad <i>Atque</i>. Accii versus saturnii : p. 422; — versus <i>sotadei</i> : p. 19; — <i>Didascalica et Pragmatica</i> : p. 19; — <i>Trag.</i> 387 <i>Ribbeck</i>² (<i>Io</i>) : p. 306. acer (femin.) in vers. <i>Fames</i>. ACHAJA (nomina.) in vers. <i>Ductu</i>. Achivi : p. 56.	<i>Acilii Glabrionis tabula</i> : p. 18. 316. 421. <i>Acronis testimonium</i> : p. 397. ad in vers. <i>Donum, Irque, Quam, Simil dvona, Topper citi</i>. adlocutus in vers. <i>Deum</i>. adoriose (ex emendatione) in fragmento <i>Cozevi</i> : p. 249. adprimus in vers. <i>Ibidemque</i>. advenie[n]s in versu <i>Virumpraetor</i>; advenie[n]s in vers. <i>In Pylum</i>; — adveniet in vers. <i>Quando</i>. ADVOCAPIT in vers. <i>Semunis</i> : p. 220. ae et ai : p. 77. 252. 253. aedes, aedilis : v. ad <i>aidem, aidilis</i>. L. <i>Aelius Praeconinus Stilo</i> : p. 376. 408.

- Aemilii Regilli tabula* : p. 18. 280. 314. 421; — *Regillus an consul fuerit* : p. 281. 284. 285. — *Lucii Aemilii* : p. 285.
- Aemilio Paulo attributus falso triumphus* : p. 285.
- Aenaria.
- Aenas vel Aenes in vers. *Blande* (pro : *Aeneas*).
- Aenesi.
- aeque (adverb.) in vers. *Inimicis*.
- aeratam in vers. *Conferre*.
- AETATE.
- affatim.
- A[F]FLEICTA (abl.) in vers. *Quod re.*
- ager : agro (abl.) in vers. *Hostem*, v. p. 35; — agros in vers. *Manu*.
- agnas.
- ago : vide ad *Cogant*, *Subigunt*, *Subigendis*, *Subigit*, *Subegit*.
- Ah vestros vestros dum hic mantatis irruet nervos perdvelles, — *Caesum funera agitant exsequias ititant*; — *Inhospitalis victrices absorbet unda Latium legiones hominum*. — *Qui terrai Latiai omnes tuserunt viros rudesque Poenica labor*, — *Sis Poinei contremiscunt universum e. q. s.*, — *Temulentiamque tollunt festam* : fragmenta a *Paulo Merula* ficta, de quibus videantur *Hermann*, *Elementa doctrinae metricae* p. 628; *Duentzer*, *De versu*, quem vocant, *saturnio* p. 47; *Patin*, *Études sur la poésie latine* II p. 34 s.; *Korsch*, *De versu saturnio* p. 10-11; alii.
- AIDE[M] in versu *Tempestatebus*; AEDEM in vers. *Hanc*; aedem in vers. *Ejus*; — aedis (accus.) in vers. *Topper citi*.
- AIDILIS (nomin. sing.) in utroque versu *Consol*.
- ajo : p. 76.
- Albanam in vers. *Romane*.
- Albini elogium* (Corp. Inscr. Latin. I p. 285) : non saturniis conceptum.
- ALERIA[M]QUE in vers. *Hee* (p. 25).
- Alesus.
- alienigenae (plur.) in vers. *Annem*.
- aliunde in vers. *Simul alius*.
- alius in vers. *Simul alius*; — alii in vers. *Multi*; — alia (neutr.) in vers. *Multa*.
- aliuta : p. 48.
- ALTERNEI in vers. *Semunis* : p. 254.
- altum (neutr.) in vers. *Jam*.
- AMANTISSUMA.
- ambarvalia : p. 82.
- ambo : ambae in vers. *Flentes*; — amborum.
- amicum. — Cf. *Inimicus*.
- Ammullus.
- amnis (nomin. sing.) in vers. *Deferet*; — amnem.
- amploctens in vers. *Utrum*.
- amplus : ampla (nomin. fem.; pro dupla) in versu *Vestis*; — amplum (neutr.) in versu *Donum*.
- an in fragmento *Inferus*.
- anas : p. 56.
- Anchisa (nom.) in vers. *Postquam*.

- anclare, non antlare*: p. 373; — *anclabatur in vers. Carnis*: p. 84.
- Ancyрани monumenti testimonium*: p. 409.
- anhelo*: p. 27.
- animi (genet.) in vers. Qui animi.*
- annum in vers. Septimum*; — *annos in vers. Memor*; ANNOS. Cf. *Quotannis*.
- ante Asiae correctum ex antea sic in vers. Classis.*
- (*antea sic*): vide ad *Ante*.
- Antiochus in vers. Ea pugna*; — *Antiochi in vers. Classis*; — *Antiocho (ablat.) in vers. In-spectante*.
- APICE[M] *in vers. Quei*.
- Apollo in vers. Sanctus*; — *Apollo medice Apollo Paeon apud Macrob. Saturn. 1,7,15 dubium num saturnio metro conceptum*; — *Apollini in vers. Apollini, Quotannis*.
- appellare*: *appellat in vers. Patrem*.
- appellere*: *appulisset in vers. Cum victor*.
- a[p]perio*: p. 416.
- apud APUD in vers. Apud, Consol, Hospes*.
- aquam in vers. Romane*.
- argenteo*.
- Arquitenens in vers. Cum tu, Deinde*.
- aruaque (per u vocalem) in vers. Celsosque*.
- aruis trisyllabum per a correptam*: p. 82.
- Asconii (pseudo-) testimonium*: p. 5.18. 320.
- asenam*.
- Asiae (ex emend.)*: vide ad *Ante*.
- ASPERE *in vers. Quod re*.
- aspexit in vers. Postquam*.
- assolet in vers. Ea industaurata*.
- at*.
- athletice*: p. 84.
- Atili Fortunatiani testimonia*: p. 2. 311.
- Atistiae sepulcrum*: p. 238.419.
- Atlas dictus Telamo*: p. 374. — *Atlantis (genetiv.) in vers. Apud nympham*; — *Atlantes (nom. pl.) in vers. Bicorpores (p. 25.84.)*
- atque in vers. Atque, Convenit, Ex terra, Exercitum, Jovis, Privati, Qui diu, Runcus, Scapos*; ATQUE *in vers. Honos*; — *ac in vers. Simul ac*.
- atrocia in vers. Simul ac*.
- Attius*: vide ad *Accius*.
- audax in vers. Tum tu*.
- (*audio*): *delendum in vers. Mea*; — *audivi in vers. Quoniam*.
- augescit in vers. Fames*.
- Augustus imperator*: p. 409.
- avis*: *avem in vers. Postquam*; — *avibus in vers. Ex terra*.
- « *auratae vaginae, aurata baltea illis erant, Livius lib. VIII* » (*Nonius p. 194 M.*) *verba sunt non Livii Andronici, verum T. Livii, inserenda in lacunam 9,39,4 quam ostendit Madvigius (Emend. Livian. ed. alt. p. 218): cf. 9,40 verba « scuta auro », « auratis militibus », « aurata scuta ».*
- aureax*: p. 56.

- aureus*: aureo (*abl.*) in vers. *Argenteo*; — *auream mutatum in auri* in vers. *Trientem*; *auream* in vers. *In auream*; — *aureas* in vers. *Ferunt*.
- auri*: vide ad *Auream*; — *auro* (*abl.*) in vers. *Pulcraque, Ubi*.
- auspicium* in vers. *Virum praetor*; — *AUSPICIO et auspicio* (*ablativ.*) in utroque versu *Ductu*; *auspicioque* in vers. *Imperio*.
- auspico*: *auspicat* in vers. *Virum praetor*.
- aut* in vers. *In ea, In Pylum, Lalla*; *corrigendum* in vers. *Conferre* (vide ad *Que*).
- BARBATUS* in vers. *Cornelius*; — *BARBATI* in vers. *Luciom*.
- Bassus*: vide ad *Caesius*.
- bellum*: vide ad *Dvellum*.
- BENE* in vers. *Bene, Ob*; — « *bene sponsis beneque volueris* » apud *Festum* p. 351: a *poesi saturnia alienum ut videtur*. — V. p. 29. 35. 37. 47. 48.
- Bentley*: p. 314.
- bi product. et corrept.*: p. 29. 47.
- bibo* in vers. *Vetus*; — *bibi* in vers. *Affatim*.
- bicorpores* (*nomin. plur.*).
- bini*: p. 254.
- blande*.
- blaterare*: p. 337.
- bovem* in vers. *Lucam*; — *boverum*: p. 377.
- BREVIa* in vers. *Mors*.
- bruti* (*nomin. pl.*) in vers. *Quod bruti*.
- Brutus*: vide ad *Junius*.
- bus* (*dativ.-abl.*): p. 446.
- c prog*: p. 220. 250; — *c inter binas voces addita*: p. 402.
- Caecilius*: *CAICILIO* (*dativ.*) in vers. *Hoc est*.
- caedo*: *caesa* (*neutr.*) in vers. *In ea*. — Cf. *Occisa*.
- caelum non coelum*: p. 334; — *caelum* in vers. *Irque*.
- Caesar nomen*: p. 56.
- caesum funera e. q. s.*: v. ad *Al.*
- † *Caius*: p. 250.
- calendae*: p. 26. 242.
- calo* (*verbum*) in vers. *Diebus, Septem*.
- Calypsonem* (*secunda syllaba correpta*) in vers. *Apud nympham*.
- Camena*: vide ad *Casmena*.
- camille*.
- campum*; — *campo* (*ablat.*) in vers. *Apud emporium, Cogant*; — *campos* in vers. *Vestros*.
- † *camuchumque* in vers. *Inter*.
- Cannam* in vers. *Amnem*.
- cano*: *cante* in vers. *Divum*.
- canus*: p. 255.
- caperare*: p. 337.
- capesset* in vers. *Topper saevi*.
- capio*: *CEPIT* in vers. *Hec, Taurasia*; — *CAPTA* (*nom. fem.*) in vers. *Ductu*; — *capta* (*neutr.*) in vers. *Inea*; — *captae*. — Cf. *Recipit*.
- Capitolinus*: vide ad *Julius*.
- captivos* in vers. *Reconciliat*.
- capto*: vide ad *Praeceptat*.
- caput*; — *capitibus* in vers. *Noctu*.
- carcer*: p. 26.

- Carmen Priami* : p. 18. 318. 440.
- Carmentis* : p. 413.
- carmina in epulis cantitata : de metro non constat ; — carmina epica, quae exstitisse putabat Niebuhr, nulla umquam fuerunt.*
- carnis (nomin.) ; — caro in fragmentis Caro, Insecta ; — carnem in vers. Eam.*
- carpento (ablativ.) in vers. Me.*
- cascae in vers. Veteres.*
- Ca[s]mena (vocativ.) in vers. Virum mihi ; — ca[s]menae (plur.) in vers. Flerent ; — casmenas in vers. Veteres : p. 255.*
- Cassii Dionis testimonium* : p. 409.
- castus (accus. plur.) in vers. Res.*
- Catonis carmen de moribus : de metro non liquet ; — Catonis testimonia : vide ad Motas.*
- cave (imperativ.) in versibus Cave, Romane. Vide p. 29.*
- cedo, cete* : p. 29.
- cedo : vide ad Incedit.*
- celer (femin.) in vers. At.*
- †*Celsius Bassus* : p. 325.
- celsosque.*
- cena* : p. 255.
- censeo in vers. Apollini ; — censet.*
- CENSOR in utroque versu Consol.*
- Censorini testimonium* : p. 325.
- ceps -cipis* : p. 56.
- Cereris in vers. Prima.*
- Cerus manus ; Cerus in fragmento Dvonus.*
- Ch[i]umque in vers. Inter.*
- choreus pes* : p. 324. 325.
- Cincinnatus : vide ad Quinctius.*
- oinis* : p. 29.
- Circae (gen.) in vers. Topper citi.*
- circ(u)lus* : p. 83.
- CISAUNA[M] in vers. Taurasia.*
- cit (vox sanscritica) : p. 49.50.*
- cito* : p. 29.
- citrosam in vers. Pulchraque.*
- citus: citi (nom. plur.) in v. Topp. c.*
- classis (nomin.) ; — classem in vers. Cum victor ; — c[LASID] in vers. Hec : p. 223.*
- glokus versus Indorum* : p. 16. 17.
- Clusivius, Clusius* : p. 250.
- †*Cneus* : p. 250.
- †*coelum : vide ad Caelum.*
- cognomina omissa* : p. 285. 289.
- cogo : cogant.*
- cola : vide ad Siluicolae.*
- collegit.*
- colo : vide ad Incolunt.*
- columnnam in vers. Quantam columnnam* : p. 84.
- comiter in vers. Quotannis.*
- commentus in vers. Inimicis.*
- comminus* : p. 39.
- Commodianus* : p. 15.
- comparativa : vide ad Majorum, Mavolunt, Melior, Meliose, Minus, Pleores, Pejus, Prius.*
- compleris in vers. Sed.*
- complura oppida e.g.s. (Corp. inscr. latin. i p. 287) non saturniis concepta.*
- ? *complurimae (plur.) in vers. Uno.*

- comptem *in vers. Tum patriae,*
 comptem *in vers. Qui animi.*
 concilio : *vide ad Reconciliat.*
 concinnat *in vers. Urit.*
 CONCORDES (*nomin.*) *in vers. Heis;*
 concordēs *in vers. Novem.*
 CONCTOS *in vers. Semunis.*
 CONDEMNES *in vers. Semol.*
 conferant *in vers. Privati;* —
 conferre.
 confringent *in vers. Topper... con-*
 fringent.
 conpotem : *vide ad Compotem.*
 CO[N]SENTIONT *in vers. Hone;* con-
 sentiunt *in vers. Uno.*
 conserere *in vers. Cogant.*
 Consivius : p. 249.
 CONSOL; consul *in vers. Manius.*
 — *Consules circa annos a. Chr.*
n. 189-174 : p. 284.285.
 consulatus mentio : p. 286.
 consulto producit eum quo sit
 impudentior : p. 20.314.316.
 contemptim *in vers. Superbiter.*
 conterit *in vers. Superbiter.*
 contineri *in vers. Romane.*
 contusa (*nom. fem.*) *in vers. Victa.*
 convenit (*praeterit.*).
 cor, cord : p. 44; — cor *in vers.*
Ulixi. — Cf. Concordes, Ve-
corde.
 corgo : p. 39.
 CORINTO (*ablat.*).
 CORNELIUS; — CORNELI (*vocativ.*)
in vers. Terra Publi.
 coronam *in vers. Trientem.*
- CORPORIS) : *delendum in vers.*
Quojus corp. — Cf. Bicornpores.
 CORSICA[M] *in vers. Hec.*
 co[t]tidie, co[t]turnix : p. 416.
 Covella (*vocativ.*) *in vers. Diebus,*
Septem.
 Cozevi.
 CREBRO *in vers. Semol : p. 85.*
 credo : p. 29; — credes *in vers.*
Sed.
 creterras *in vers. Ferunt.*
 cu[c]culus : p. 416.
 cum (*praepositio*) *in vers. Equi-*
tatu, Flentes, Mercurius, Quam,
Ubi; QUOM in vers. Aetate.
 cuncti : *vide ad Conctos.*
 cura (*nomin.*) *in vers. Sacraque;*
 — QURA (*ablativ.*) *in vers. Bene.*
 curro : *vide ad Incurrere.*
 cu[r]rulis : p. 416.
 cyclops *in vers. Mandisset : p. 84.*
 Cynthii Cenetensis testimonium :
 p. 387.
 d in fine vocum : p. 47.57.
 dacrima propter Festi epitom. p. 68
Mueller fortasse apud Livium
Andronicum semper pro lacrima
scribendum : p. 298.
 damno : *vide ad Condemnes.*
 daps *in vers. Quae.*
 de *in vers. Simul ac; Deque.*
 -de *in Aliunde et in Deinde,*
Quamde.
 Dea[na] (*vocativ.*) *in vers. Cum*
tu (p. 77).
 decemviri (*plur.*).

- decimum (*accus. masc.*) in vers. *Septimum*; — *decuma* (*ablat.*)
- decorem (*per o correptam*) in vers. *Magnam* : p. 5.
- (DEDICAT) *pro versu vel versibus substitutum* in vers. *Hanc*.
deferet.
- deficio : DEFECIT in vers. *Quoiei*.
- deinde.
- DELETO in vers. *Corinto*.
- (Delphis) : *dele* in vers. *Sanctus*.
- demum in vers. *Igitur*.
- demus (*pro demum*) : p. 360.
- denuo : p. 74.
- deserant in vers. *Sin*.
- detersit in vers. *Simul ac*.
- devictis in vers. *Magnum num*.
- deus in vers. *Tibi*; — *deum* (*accus.*);
— *deo* (*dativ.*) in vers. *Divum*;
— *deorum deus* : v. ad *Divum*;
— *deum* (*gen. plur.*) in vers. *Deum*. — *De e correpta* v. p. 74.
- dextrabus in vers. *Deque*.
- di- pro dis- : p. 254.
- DIALIS (*genetiv.*) in vers. *Quei*.
- Diana : vide ad *Deana*.
- dico, dicas : vide ad *Dedicat*.
- dico, dicis : dicas in vers. *Po-
stremus*; — (*dic'ae*) : *correctum*
in diebus te in versibus *Diebus*,
Septem. — Cf. *Edicit, Praedicat*.
- dictator in vers. *Uti*; — *dicta-
tor ubi currum insidit per-
vehitur usque ad oppidum* (*Varro*
De ling. lat. 5,153) : *oetonarius*.
non saturnius.
- diequinte : p. 30.
- dies (*nomin. sing.*) in vers. *Quae*,
Quando; — *die* in vers. *Ibi-
que*; — *diebus* : v. ad *Dictae*.
- DI[F]FEIDENS in vers. *Quod re*.
- Digesta*, 1,2,2 35-38 : p. 225.
- dihaeresis in hoc opere non di-
stinguitur a caesura : p. 206.
- Dio : vide ad *Cassius*.
- Diomedis in vers. *Cogant*.
- dirimendo (*ablat.*) in vers. *Dvello*.
- dis pater *Vejovis Manes e.g.s.*
apud Macrobius, Saturn. 3,9,10
(vide *Ribbeck in Neue Jahr-
buecher fuer Philologie LXXVII*
p. 207) : *dubium num saturniis*
concepta.
- disertim in vers. *Tuque*.
- disque sipatam (*ex emendatione*
pro dissipatamque).
- disticha dactylica : p. 87. 222. 223.
- diu (*emendatum ex dum*) in vers.
Qui diu.
- dives : *ditem* in vers. *Magnam*.
- divina (*ubi falso etiam diva legi-
tur*) in vers. *Nam*.
- dius : *die vocativus graecus* : p. 77.
- diuturnus : p. 30.
- divus in vers. *Fielque*; — (*diva*)
vide ad *Divina*; — *divi* (*plur.*)
in vers. *Jovis*; — *divis* in vers.
Ammullus; — *divae* (*plur.*) in
vers. *Flerent*; — *divas* in vers.
Res; — *divum* (*genet. plur.*).
- do : *danunt* in vers. *Victoribus*;
DANUNT in vers. *Donu*; — *dabit*
in vers. *Qui jus*; — *dabunt*;
— *dedet* : p. 35; *dedit* in vers.
Cujus, Jovi; — *dederunt* in
vers. *Jovis*; — *dederit* in vers.
Cume populus. — Cf. *Credes*,
Reddant, Traditus.

- doceo : *doctusque Anchises e. q. s.* : **E** in vers. *E nos.*
 p. 387; — *docuit in vers. Nam.*
- docte (*adverb.*) in vers. *Blande.*
- dominusque : *vide ad Oriturum.*
- domum in vers. *Magnam, Me, Plenissimum.*
- donec in vers. *Sed.*
- donicum in vers. *Ibi.*
- donum in vers. *Cujus, Donum, Jovi*; **Donu.** — *Donum dare, non Dare donum* : p. 291.
- doricam in vers. *Cum victor.*
- dormi in vers. *Lalla*; — **DORMIAS** in vers. *Bene.*
- Drusus* : p. 409.
- dubiis nominibus (*scriptoris de*) *testimonium* : p. 303.
- dubio (*ablat.*) in vers. *Nexabant.*
- ducit in vers. *Exerciti.* — *Cf. Abdoucit.*
- ductu; **DUCTU** : p. 289.
- Duebneri collatio codicis Serviani* : p. 272.
- dvellum sive bellum* : *bellique in vers. Siluicolae.* — *dvello (ablativ.)*; *BELLO in vers. Ob.* — *Cf. Perdvelles. De u vel v vide p. 80.81.*
- (*dum*) : *vide ad Diu.*
- duo in vers. *Heis*; — *duo* : p. 29; — *duae in vers. Captae.*
- dvonus : p. 81.250; — *dvonum in vers. Quamvis*; — *dvona (substantiv. neutr.) in vers. Simul dvona*; — **DVOXORO** : p. 221.
- duumo (*ablativ.*).
- dumviri perdvellionem judicent e. q. s. apud T. Livium 4,26,6 (cf. Cic., Pro C. Rabirio perdv. reo 4,13) : non saturniis concepta.*
- e** in *neutris declinationis tertiae* : p. 48.71; — **-e** in *vocativo et in imperativo* : p. 46.48.76.77; — **e** *pro i ante r* : p. 85.
- edicit in vers. *Res.*
- edo, es : *edi in vers. Affatim,*
-efacio : p. 30.37.
- ego : p. 29; — *me (accus.) in vers. Me, Tum patriae*; — *mihi* : p. 29.35.47; *mihi in vers. Caro, Sed, Tuque, Virum mihi*; **MIHI** in vers. *Fuit*; **MI** in vers. *Rogo.*
- ei *apud Umbros et Latinos correptum* : p. 49.75.
- ejus** in *nominibus* : p. 76.
- elephantisque in vers. *Equitatu.*
- elogia clarorum virorum : p. 18.
- eminus : p. 39.
- emissam in vers. *Manu.*
- emo : *vide ad Dirimendo, Sumpsert.*
- emporium in vers. *Apud emporium.*
- enim in vers. *Neque.*
- Ennius graecissans* : p. 77.330; — *Ennii testimonium* : p. 5.15.17.330.385.413.432; — *Ennio attributi saturnii* : p. 18.296.391.394; — *Ennius de Scipione Africano quae scripserit* : p. 391; — *Enniani loci* : p. 369.392.
- E NOS.**
- ENSALI** in vers. *Satur.*
- enubra : p. 337.
- eo, ire : *vide ad Abeuntes, Exeo, Pereo, Redeo, Transit.* — *De i in ii correpta v.* p. 71.
- eo (*adverb. loci*) in vers. *Censet.*

Ephesum in vers. *Inter*.

equitatu.

er factum ex is : p. 253.

ergo per e productam : p. 39.

ergo (= causa) in vers. *Cujus, Ejus*.

erile alteram corripuens : p. 37.

errant in vers. *Partim*.

es in plurali declinationis tertiae : p. 48.

esca (nomin.) in vers. *Ferisque*; — escas (genetiv. sing.) in vers. *Atque escas*.

et : p. 30.253; — (et) : vide ad *Peritet*; — et in vers. *Argenteo, Blande, Celsosque, Et, Quamde, Vecorde*; ET in vers. *Bene, Hanc*.

etiam qui res magnas e.q.s. apud *A. Gellium* 7,8,5 : versus comici, non saturnii.

ex in vers. *Cume populus, Ex, Hostem, Mea, Pulchraque*; (ex) delendum in vers. *Quandoque*; e in vers. *Multi*.

exemplum : p. 345.

exeo : exeunti in vers. *Caput*; — exhibant in vers. *Noctu, Ubi*.

(exercitus) in vers. *Transit*; exercitusque (nomin. sing.) in vers. *Imperio*; — exerciti; — exercitu in vers. *Inspectante*.

expeditionem in vers. *Exerciti* : p. 94.209.

(ex)pellere in vers. *Hostem*; — expulsa (ablativ.) in vers. *Jam*.

expressa (neutr.) in vers. *Inerant*.

exstingues in vers. *Disque*; — exstinguet in vers. *Fietque*.

ext(r)a.

?faber.

Fabius (Q.) *Maximus* : p. 225. 226.

FACILE.

facio : facit in vers. *Topper facit*; — faci(et)is in vers. *Hoc si*; — faciet in vers. *Quantam statuatam*; — faciant in vers. *Decemviri*; — facito in vers. *Ea industaurata*; — faciendis in vers. *Iis*; — fecerat in vers. *Jamque*; — factum (neutr.) in vers. *Hoc est*; — FACTA (ablat.) in vers. *Decuma*. — Cf. *Defecit, Perfecit*. — *Facere, pro : sacrum facere* : p. 275.

FACTEIS (subst.) in vers. *Facile*.

Faleria pro Falisia : p. 253.

FAMA (nomin.) in vers. *Honos*.

fames.

fanum : p. 255.

farra in vers. *Hiberno*.

fa[r]rina : p. 416.

fas in vers. *Immortales*.

fatis in vers. *Ex ea*; — fato *Mellii Romae fiunt consules* : p. 320.

fatus est correctum in fatust in vers. *Caro*. — Cf. *Profari*.

Faunorum vaticinia : p. 413.

fel, fell : p. 44.

felicissime (adverb.) in vers. *Red*.

felicitate in vers. *Ductu*.

FEMINA (nomin.) in vers. *Fuit*.

fenestra et festra : p. 30.

-fer : vide ad *Frugifera*.

- fero* : fer[eba]t in vers. *Tibi* ;
—ferunt.— Cf. *Conferant, Defe-*
ret, Referunt, Tollo.
- ferocia* (*nomin.*; *secunda syllaba*
correpta) in vers. *Ne quid.*
- ferro* (*ablativ.*) in vers. *At.*
- ferus* : *FERE* in vers. *Satur* ; —
ferisque (*femin.*).
- fescennini versus* : de metro non
constat.
- Festi epitomes codex Tricassinus* :
p. 291.292.
- festus* in vers. *Quae.*
- ficticii saturnii* : p. 19.20.
- FIDE* (*ablativ.*) in vers. *Amantis-*
suma (p. 36).
- fido* : vide ad *Difeidens.*
- filius* in vers. *Mercurius* ; —
FILIO(S) (= *filium*) in vers. *Lu-*
ciom : p. 221 ; — *filie* (*vocativ.*)
in vers. *Pater* ; — *fili* (*plur.*)
in vers. *Runcus* ; — *filia(m)*
(*nomin.*) in vers. *Nam* ; — *filia* (*vo-*
cativ.) in vers. *Sancta* ; —
filiam in vers. *Apud nym-*
pham ; — *filiae* (*plur.*) in vers.
Novem.
- fio* : (*fit*) : vide ad *Sic* ; — *fietque* ;
— *fiant* in vers. *Quotannis* ; —
feri (*prima syllaba producta* :
vide p. 14.73.75) in vers. *Ma-*
gnum stuprum ; *fitum* in *fragm.*
Sic quoque.
- FLAMINIS* in vers. *Quei.*
- flamman* in vers. *Topper saevi.*
- flere* in vers. *Immortales* ; —
flentes (*nomin. plur.*) ; — *flerent.*
- flexu* in vers. *Nexabant.*
- fligo* : vide ad *A[f]fleicta.*
- flumine* in vers. *Cave.*
- flustris* in vers. *Honerariae.*
- foedesum.*
- foras* in vers. *Ubi.*
- FORMA* (*nomin.*) in vers. *Quojus*
forma virtutei ; — *FORMA..* in
vers. *Quojus format.*
- FORTIS* (*nomin. sing.*) in vers. *Gnai-*
vod : p. 229.
- fortissimos* in vers. *Sin.*
- fortuna* (*nomin.*) in vers. *Jam-*
que ; — *fortunas* (*genetiv.*) in
vers. *Ei* ; — *fortunae* (*genetiv.*)
in vers. *Fabrum.*
- Fortunatianus* : vide ad *Atilius.*
- frango* : vide ad *Confringent, Re-*
fragit.
- fratrem* in vers. *Deum.*
- fraudis* in vers. *Ne quid.*
- fretus* in vers. *Senex.*
- frixit* in vers. *Igitur.*
- frugifera* (*ablat.*) in vers. *Ex ter-*
ra.
- Fufius nomen* : p. 76.
- fugat* in vers. *Fundit* ; — *fugata-*
(*que*) (*nomin. fem.*) in vers.
Victa.
- (*fugit*) : vide ad *Supra* ; — *fuge*
in vers. *Amnem.*
- fundit* ; — *fusa* (*nomin. fem.*) in
vers. *Victa.*
- funera* in vers. *Tibi.*
- furvus* : p. 254.
- Gaius* : p. 250.
- gaudebitis* in vers. *Hoc si* ; —
gavisi (*praeterit.*) in vers. *Quo-*
niam.

- geminatio consonantium* : p. 12. 13.38.150.236.350.401.416.
- gena* : vide ad *Alienigenae, Trojugena*.
- genetivus cur modo in -ii modo in -i* : p. 77 ; — *genetivus in inscriptione tabularum triumphalium* : p. 288.289.
- gentes (nomin.) in vers. Uno* ; — *gentis (accus.) in vers. Magnum stuprum* ; — *gentium in vers. Vomicam*.
- genu* : p. 29.48 ; — *genua in vers. Utrum*.
- (genus)* : *corrigenum in vers. Summe (vide ad Gigno)*.
- Germanicus* : p. 409.
- gero* : *GERAS in vers. Bene* ; — *GES[s]ISTEI in vers. Quei* ; — *gesta (ablat.) in vers. Red* ; — *GESTAS in vers. Ob* ; *gestas in vers. Quantam columnam*.
- Gigantes (nomin.) in vers. Bicipites*.
- gigno* : *genu(s)isti in vers. Summe*.
- Glabrio* : vide ad *Acilius*.
- GLORIA (nomin.) in vers. Honos* ; — *GLORIAM in vers. Facile*.
- glossae « Isidori » et aliorum* : p. 307.402.
- glutro (an gutto ? ablativ.) in vers. Argenteo*.
- Gnaevus* : p. 250 ; — *GNAIVOD*.
- GNATUS in vers. Annos*. — *Cf. Prognatus*.
- Gracchus* : vide ad *Sempronius*.
- Graeciam in vers. Partim*.
- graeco (ablativ.) in vers. Decemviri*.
- graeci versus* : p. 3.4.16.17.
- grandia in vers. Hiberno*.
- gratulabat(ur) in vers. Ammullus*.
- GRATUM in vers. Hospes*.
- GREMIU[M] in vers. Qua re*.
- ?gumate* : p. 297.
- ?gutto* : vide ad *Glutro*.
- h post mutas* : p. 84.235.236.
- habe[a]mus in vers. Atque escas* ; — *haberent in vers. Convenit*.
- Hannibal* : p. 47.56.
- hasta (nomin.) in vers. At*.
- hercle priore me corripiens* : p. 42. — *Herc(u)les nomen* : p. 83. 233 ; — *HERC(U)LIS in vers. Hanc* ; — *HERC(O)LEI in vers. Donu*.
- heri, here* : p. 30.
- Heusingeri grammaticus* : p. 399.
- hexameter heroicus* : p. 11.16.17. 51.56.87.
- hiberno (ablativ.)*.
- hic[e] (adverb.) in vers. Terra pestem* ; *HIC in vers. Is*, *HEIC in vers. Parens, Heic* ; — *Heice* : p. 259 ; *heicei* : p. 51.259.
- HIC (nomin.) in vers. Consol* ; *HEC* ; — *HONG (cf. vers. Uno)* ; — *HOC (nomin.-accus.) in vers. Aetate, Est, Hoc* ; *hoc in vers. Jovis, Hoc* ; — *HOC (ablativ.) in vers. Parens, Quojuq; corporis* ; — *his in vers. Ex ea* ; — *haec (femin. sing.) in vers. Caput, Quae* ; — *HANC in vers. Cujus* ; — *HANC* ; — *HASCE in vers. Ob*.
- hir* : p. 339.
- Hispania (ablat.) in vers. Quandoque*.

- HO[D]DIE : p. 416.
- homines (*nomin.*) in vers. *Silvicolae*; — homines (*accus.*) in vers. *Topper facit*; — hominum in vers. *Ei*; — hominem vel hemonem (*correctum ex humanum*) in vers. *Namque*; — *prima syllaba in hominum non producenda* : p. 372.
- homoeoteuton in versibus qui theses binas amittunt : p. 223.
- honerariae (*nomin. plur.*).
- HONOS in vers. *Honos, Quoiei*; — HONORE[M] in vers. *Ne quairatis*; — HONORE (*dativ.*) in vers. *Quoiei*.
- honustae in vers. *Honerariae*.
- Horatii prosodia : p. 23; — *Horatii testimonia* . p. 386.
- HOSPES.
- HOSTEM (*vel hostis*); — *hostium in vers. Apud emporium, In ea, Tum tu, Urit*; — *hostibus in vers. Fames, Magnum numerum*.
- hostiis in vers. *Decemviri*.
- Huat e. q. s. (*Cato, De re rust. 160*) : vide ad *Motas*.
- humanus : p. 85; — (*humanum*): vide ad *Homines*.
- i in dativis et locativis : p. 46. 47; — i in nominativ. plur. : p. 46. 48; — j littera duplex . p. 76; — i et l litterae commutatae : p. 249.
- jacio : vide ad *Proicerent*.
- jam; jamque.
- janicus vel jancus.
- Jan[e] es in fragmento *Jancus*.
- †janeus vel †janitor : eadem vox atque *Jancus*.
- ibi in vers. *In Pylum, Ibi*; ibe in vers. *Quoti* (p. 253); *ibi legendum pro ubi in vers. Ubi*; ibique; — *ibidem in vers. Seseque* (*cf. p. 37*); *ibidemque*.
- idem (*nomin. sing. masc.*) in vers. *Reconciliat*; — *isdem (ablativ. plur.) in vers. Multa*; — *cf. ibidem sub voce Ibi*; — *ī[d]dem* p. 416.
- idius in fine nominum : p. 76.
- igitur.
- ilico in vers. *Septimum*.
- ilius in fine nominum : p. 76.
- ille : illos in vers. *Sin*.
- illi[n]c in vers. *Ubi*.
- immolabat in vers. *In auream molabat*.
- immortales (*accus. plur.*).
- impe(n)natas (*cf. pennatas*).
- IMPERATOR in vers. *Hanc*.
- imperio et IMPERIOQUE in vers. *Ductu, Imperio*.
- impius in vers. *Mandisset*.
- importunus : *inportunae (plur.) in vers. Topper... confringent*.
- in eum ablativo in fragmento *Dusmo*, in vers. *Apud emporium, Cogant, Honerariae, In, Multa, Postquam, Sacra*; IN in vers. *Ob (ubi in inter quod et bello corripitur, p. 42), Quibus, Quojus corporis*; — in eum accusativo in vers. *Cave, Deferet, Ei, Exerciti, Jam, In, Iterum, Me, (ex emendatione)*; IN in vers. *Ne volueris, Qua re*.
- incedit in vers. *Prima*.

- inclitus in vers. *Deinde*.
 incolunt in vers. *Ferisque*.
 incolumem in vers. *Exercitum*.
 INCURRERE in vers. *Ne volueris*.
Indici versus : p. 16.17.
 in[du]staurata (neutr.) in vers.
 Ea industaurata.
inebra : p. 337.
 inertes (nomin.) in vers. *Silvicolae*.
inferus.
 INGENIUM in vers. *Honos*.
inhospitalis victrices e. q. s. :
 vide ad Ah.
inimicis.
inportunae : *vide ad Importu-*
 nus.
inscriptiones. C. I. L. 1, 592 : p. 286.
 — I, 1297 : p. 51.
insece in vers. Virum mihi.
insecta.
inserinuntur in vers. Multa.
 INSIGNE[M] in vers. *Quei*.
insiste in vers. Tum tu.
inspectante.
 (instaurata) : *vide ad Industaurata*.
insulam in vers. Transit.
inum : *inerant*.
integer : p. 337.
intemerat ex emendatione pro
 integram in vers. Transit.
inter in vers. Inter, Nexabant,
 Simul alius.
ir vel [h]ir ex emend. pro is.
- is in vers. Fietque, is in vers.*
Annos, Is; (is) delendum in
vers. Iis, corrigendum in vers.
Irque; — em in vers. Divum,
ex emendatione in fragmento
Cozevi; — id; — eam; — EJUS
in vers. Ductu; ejus in vers.
Ductu, Jamque; — ei; — eo
in vers. Ibiq, Mercurius; —
ea (abl.) in vers. Ex ea, In
ea, Ea; — ii in vers. Seseque;
— ea (neutr.); — eorum in vers
Eorum, Simul dvona; — iis
in vers. Ferisque, Iis. — Eam-
dem stirpem habes in: Idem,
Ilico, Eo, Ibi, Ita, Iterum. —
« Is » aliis pronomminibus addi-
tum : p. 276. Eiei et emem :
 p. 276.
- is in conjugatione tertia* : p. 46.47.
Isis pererrat urbem erinibus pro-
 fusus : p. 19.312.
 (isti) : *vide ad Gigno*.
-it in conjugatione tertia : p. 46. —
 -it in praeteritis : p. 44.47.
ita : p. 48.56; — *ita in vers.*
 Caro; — itaque.
iterum.
-ius, -jus, in fine nominum genti-
 liciorum : p. 76.
jubar : p. 56.
jubeo : *jussit in vers. Tumque*.
judicium in vers. Plerique.
Julii Capitolini testimonia : p.
 407.409.
Junii (D.) Bruti Gallaeci tabulae
 triumphales : p. 422.
Juno in vers. Diebus, Septem.

- Juppiter in vers. *Caro*; (Juppiter) corrigendum in *Jovis pater*; — *Jovis* (genetiv.) in vers. *novem*; — *Jovi* in vers. *Cujus*, — *Jovi*: v. p. 35; — (que) corrigendum in *Jove* in vers. *Sanc-tus*; — *Jovis Imperatoris si-gnum*: p. 268.
- ius in comparativis: p. 46.47.
- jus in vers. *Qui jus*; *jus sacratum Jovis jurandum sa-gmine*: p. 304.
- JUVATE, JUVATO, in vers. *E nos. et i*: v. ad *i*; — *l* in fine vo-eum: p. 47.
- lac, lact: p. 44.
- lacrimas in vers. *Simul ac*; — *la-erimis* in vers. *Flentes*. — *Vide ad Dacrima*.
- Lactantii testimonium: p. 433.
- lacte (imperativ.) in vers. *Lalla*.
- laeu in vers. *Romane*: v. p. 35.48.
- Laertie in vers. *Neque*.
- lalla.
- (lancus): vide ad *Jancus*.
- « Langzeile » Germanorum: p. 2. 3.4.16.
- lar̄a trisyllabum: p. 14.81.82.
- LASES (vocativ. plur.) in vers. *E nos*; — *laribus* in vers. *Ejus*.
- latina (ablat.) in vers. *Lingua*.
- Latonas (genetiv.) in vers. *Mer-curius*.
- leges romanae: dubium num um-quam saturniis conceptae.
- legio in vers. *Imperio*; — legio-nes (accus.) in vers. *Fundit, Superbiter*.
- lego: vide ad *Collegit*.
- Lemno (dativ.) in vers. *Cum vi-ctor*: p. 84.
- lepistas in vers. *Ferunt*.
- Leucetiae in vers. *Cume tonas*: p. 77.
- libaque fictores Argeos et tutula-tos: apud Varronem, *De ling. lat.* 7,44 male in quibusdam libris saturnius dictus: revera hexameter Ennii dactylicus.
- libens: vide ad *Lubens*.
- liberatis in vers. *Atque liberatis*.
- liberi: LEIBEREIS (nomin. plur.) in vers. *Decuma*.
- libo: libabant in vers. *Carnis*.
- LICUI[S]SET in vers. *Quibus*.
- ligo: vide ad *Deligare*.
- LIMEN in vers. *Satur*.
- lingua (ablativ.) in vers. *Obliti*.
- lindre in vers. *Jam*.
- liquerit in vers. *Trojam*.
- Livii Andronici trag. 16 Ribb.²: p. 108; — trag. 40: p. 375.
- T. Livii codices pro deterioribus habiti, qui bonam quamdam le-ctionem servant: p. 265. — T. Liv. 8,37,8: p. 276. — 39,32,6: p. 285. — 39,56,4: p. 285.
- locativus sanscritico-umbrius: p. 50.
- loco (ablativ.) in fragmento *Du-smo*; — locos in vers. *Con-venit*; — LOCEIS in vers. *Annos*.
- locusta (nomin.) in vers. *Atque prius*.
- longe in vers. *Vomicam*.

- longus* : *LONGA* (ablativ.) in vers. *Quibus*; — *longae* (plur.) in vers. *Ibique*.
- loquatur* in vers. *Quantam columnam*; — (loquaris) *mala lectio pro dicas* in vers. *Postremus*; — *loquier* in vers. *Obliti*. — Cf. *Adlocutus*.
- Loucanam* : vide ad *Lucanus*.
- LUBENS* in vers. *Qua re*; *libens* in vers. *Inimicis*; — *LUBENTES* (nomin.) in vers. *Decuma*.
- Lucam*.
- lucanus* : *LOUCANAM* in vers. *Subigit*.
- Lucetius* : p. 253. Cf. ad *Leuce-tiae*.
- LUCIUS* (per *i* productam, p. 76.77) in vers. *Cornelius*; — *LUCIOM*; — *Lucia Volaminia*.
- Luctatius* : vide ad *Placidus*.
- ludis* in vers. *Iis*; — *ludos* in vers. *Apollini*.
- ludo* : *lusi* in vers. *Affatim*.
- luo* : p. 74.
- Lutatius* (Q.) *Catulus curator restituendi Capitolii cur se praedicet consullem* : p. 286.
- ?*Lutatium* in vers. *Id*.
- luto* (per *o* correptam, p. 36; ablativ.) in vers. *Hiberno*.
- m littera in fine omissa* : p. 221. 251; — *m in fine vocum* : p. 47
- Maarco* : vide ad *Marcus*.
- Maccius Macius* : p. 150.
- macer* : p. 337.
- macerat* in vers. *Namque*.
- magis* : p. 29.47.
- magnum* in vers. *Celsosque, Deferet, Magnum*; — *magni*; — *magno* (ablativ.) in vers. *Dvello*; — *magnique* (nomin. plur.) in vers. *Bicorpores*; — *magnam* (que); *MAGNA*[M]; — *magnae* (plur.) in vers. *Quamde*.
- major* : p. 76; — *MAJORUM* in vers. *Facile*.
- male* : p. 29.
- malefica* (ablativ.) in vers. *Vecorde*.
- Mallii Theodori testimonium* : p. 312.
- malum* in vers. *Dabunt*.
- Mamercus, Mamers, Mamertinus* : p. 412. — Cf. *Marmor*.
- ma*[m]*milla* : p. 416.
- mamuri veturi*.
- MANDATUS* in vers. *Annos, Ne quairatis*.
- mandisset*.
- manens* in vers. *Ibi*; — *maneto* in vers. *Terra pestem*.
- Manius ex commendatione pro Marcus*.
- mano* : *manare* in vers. *Cave*.
- manto* : vide ad *Ommentans*.
- manues*, — *manuos* — *manus* in fragm. *Cerus*.
- manus* (accus. plur.) in vers. *Cogant*; — *manu*; — *manibus* in vers. *Deque*.
- Marciorum vaticinia* : p. 413.
- †*Marcus corrigendum in Manius*; — *MAARCO* (dativ.) in vers. *Hoc est*. — *Marcus imperator* : p. 407.409.

- mare in vers. *Cave, Celsosque, Quamde, Qui diu*; — marum in vers. *Neptunum* : p. 35.205.
— Cf. *Permarinis*.
- Marii Plotii Sacerdotis testimonia* : p. 2.311.
- Marii Victorini testimonia* : p. 2.310.
- †MARMOR in vers. *E nos*; MARS in vers. *Ne volueris*.
- Mars : p. 412; MARS in vers. *Satur*.
- matrem.
- mavolunt in vers. *Sesegue*.
- Mavors : p. 412.
- MAXSUME (adverb.) in vers. *Donu*.
- MAXSUMA (ablativ.) in vers. *Aman-tissima*; — maximas in vers. *Fundit*.
- medeor in vers. *Novum, Vetus*; — mederi in vers. *Ne ninculus*.
- Meditrinalia* : p. 241.441.
- mejo : p. 76.
- mel, mell : p. 44.
- melior in vers. *Fietque*; — meliosem.
- Melitam* in vers. *Transit*.
- memor.
- mens : p. 27.
- mensa (ablativ.) in vers. *Sacra*.
- mentem in vers. *Ei, Jamque*.
- mentionem in vers. *Atque escas*.
- Mercurius.
- MERETO in vers. *Donu, MERETO[D?]* in vers. *Dedet*.
- meridies . p. 26.
- Merulae (Pauli) perfidia* : vide ad *Ah*.
- merulae quod os vetustae mane dulce cantat* : p. 49.312.
- messim, messor in vers. *Quasi*.
- Metelli in vers. *Dabunt*.
- metes correptum (p. 36) in vers. *Camille*.
- Metioeo Fufetioeo* : p. 330.
- metus (genetiv.) in vers. *Magni*.
- meus, olim mius : p. 77; — MI in vers. *Rogo*; — mea (vocat. sing.); — MEAS in vers. *Hospes* — mea (neutr.) in vers. *Donum*.
- miless : p. 44.
- milialia vel millia in vers. *Campum, Supra*; — †millia alia e.g.s. : vide ad *Multa*.
- milium trisyllabum* : p. 81.82.
- Minerva factum ex Menesua* : p. 254.
- ministratores (nomin.) in vers. *Extā*.
- MINUS in vers. *Ne quairatis* : v. p. 35.
- miserias (accus. plur. an genetiv. sing.?) in vers. *Amicum*.
- mitto : vide ad *Emissam, Omissa*.
- modo (adverb.) : p. 29.37.48.
- modo (ablativ.) in vers. *Inerant*. Cf. *Praemodum*.
- moene (abl.) in vers. *Apud emporium*; — ?moenia in vers. *Id*.
- molabat in vers. *In auream*.
- molucrum.
- Monetas (genetiv.) in vers. *Nam*.

- MONIMENTUM *in vers.* *Hoc est*; —
 MONUMENTUM *in vers.* *Est hoc*.
 (morbo) : *delendum in vers.* *Vetus*.
- MORS.
- Morta (*nomin.*) *in vers.* *Quando*.
 mortales (*nomin.*) *in vers.* *Eorum*; — mortales (*accus.*) *in vers.* *Immortales*.
- mos : MORES (*nomin.*) *in vers.* *Quojus format*.
- Motas *vaeta e.q.s., huat e.q.s.* (*apud Catonem, De re rust. 160*) : *obscurissima, prorsus dubium num saturniis concepta*.
- †moventium : *vide ad Nuntius*.
- Mucius (Q.) : p. 225.226.
- multi (*nom. plur.*); — multa (*neutr.*) *in vers.* *Campum, Multa, Nexabant*; — MULTASQUE *in vers.* *Magna*; — multis (*femin.*) *in vers.* *Flentes*; — *mult- cum mill- confusum* : p. 273.308.
- Mummii (L.) *tabula triumphalis* : p. 18.21.235.288.422.
- muris *in vers.* *Tum tu*.
- mus *in verbis* : p. 46.47.48.
- muta *cum liquida* : p. 25.71.332.362.
- n littera ante s omissa : p. 300.
- naeniae : *de metro non constat*.
- Naevii *trag. 57 Ribb.*² : p. 52.133.
 — Naevium *in vers.* *Flerent*;
 — Naevio (*dativ.*) *in vers.* *Dabunt*.
- nam *in vers.* *Caro, Fietque, Nam, Namque. Cf. Quianam*.
- narrato *in vers.* *Tuque*.
- natus : *vide ad Gnatus*.
- naves (*nomin. plur.*) *in vers.* *Ibique*; — navis (*accus. plur.*) *in vers.* *Simul dvona*.
- ne *in vers.* *Amnem, Ne*; NE *in vers.* *Ne. Cf. Negumate*.
- nec *in vers.* *Inimicis, Quod bruti*;
 — neque *in vers.* *Sed, Neque*.
- ?negumate vel ne ?gumate *in vers.* *Quamvis*.
- Nelei carmen : *senariis conceptum, non saturniis*.
- Neptunum.
- neque : *vide ad Nec*.
- nequinont *in vers.* *Partim*.
- ne scio : p. 88.101.
- nexabant.
- Nibelungorum versus : p. 2.3.4.16.
- nihil : p. 47.
- nihilum (*correctum ex nullum*) *in vers.* *Namque*.
- ningulus vel ninculus *in v.* *Ne n. nisi* : p. 29.
- nive (*ex emend.*) *in vers.* *Satur*.
- NOCERE *in vers.* *Rogo*.
- noctu.
- nod(or)um *in vers.* *Nexabant*.
- noegeo (*ablat.*) *in vers.* *Simul ac*.
- NOLI *in vers.* *Rogo*.
- nomenclator : p. 27.242.
- nominativus *in -i pro -ius* : p. 289.
- NON *in vers.* *Quoiei*; — *non te peto piscem peto e. q. s. apud Festum p. 285* : *valde dubium num saturnius*.

- Nonius* (p. 471 M.) : p. 350.
nos in vers. *E nos*.
noster (vocat.) in vers. *Neque, Pater*; — *nostros* in vers. *Cum socios*.
novem.
noventium emendatum ex moventium: vide ad *Nuntius*.
novum et novo (dat.) in versibus *Novum, Vetus*.
 (nullum): vide ad *Nihilum*.
nudius : p. 74.
Numa Pompilius : p. 405.
numerum in vers. *Magnum num*.
nunc in vers. *Ex ea*.
nundinae : p. 447.
NUNQUAM in vers. *Is*; *nunquam* in vers. *Tum patriae*.
nuntius : *noventium emend. ex moventium* in vers. *Quamvis*.
nympham in v. *Apud nympham*.
 -o *productum et correptum* : p. 29.30.36.46.47.49.
 OB.
oblitus in vers. *Neque*; — *obliti* (nomin. plur.); — *obli(vi)scere* in vers. *Amicum* : p. 142.
obses : *obsides* (accus.) in vers. *Sicilienses*; *OPSIDESQUE* in vers. *Subigit*.
obsidere : *obsides* in vers. *Memor*.
obviam in vers. *Censet*.
occisa (neutr.) in vers. *Campum*.
ocris (accus.) in vers. *Celsosque*.
octoginta in vers. *Supra*.
odi inquit *summossos e. q. s.* apud *Festum* p. 298 et in ejus epitome p. 299 : *comicus versus, non saturnius*.
o[f]fella : p. 416.
oino : vide ad *Unus*.
ols : p. 249.
olteo (ablativ.) in *fragm. Pro*.
omitto, omissa : vide ad *O[m]mitto*.
ommentans in vers. *In Pylum*.
o[m]mitto : p. 416; — *o[m]missa* (nomin.) in vers. *Sacraque*.
OMNE[m] in vers. *Subigit*; — *omni* (ablativ.) in vers. *Inspectante*; — *omnes* (nomin.) in vers. *Jovis, Plerique*; — *OMNIA* in vers. *Mors*; *omnia* in vers. *Tuque*; — *omnibus* in vers. *Equitatu*.
onerariae onustae e. q. s.: vide ad *Honerariae honustae*.
operio, opperio : p. 416. — *opertis* in vers. *Noctu*.
opes (accus.) in vers. *Summas*.
opituma : vide ad *Optumo[m]*.
oportet, oportet : p. 416.
o[p]perio, o[p]portet : p. 416.
OPTUMO[m] in vers. *Dvonoro* : p. 221; *optumum* in vers. *Patrem*; — *OP(I)TUMA* (nomin. femin.) in vers. *Fuit*.
ora : *oris* in *fragm. Trojae*.
Ore(h)i(o) in vers. *Itaque*.
ordine in vers. *Sacra*.
origine gentis romanae (scriptoris de) *testimonia* : p. 297.

- oriturum quandoque ex Hispania principem dominumque rerum » : p. 390.416.
- oro : ORANT in vers. Semol; — oraret in vers. Utrum.
- Orosii testimonium : vide ad Qui invicti.
- os, oss : p. 44.
- os : ore in vers. Mea, Simul ac.
- osca lingua et umbra cum san-
 scritica contra latinam consen-
 tientes : p. 50.
- Ovidii testimonia : p. 386.
- p pro b : p. 220.
- pa (correctum ex pta) in vers.
 Divum.
- paciscit in vers. Sicilienses; —
 paciscunt in vers. Id.
- pacto (ablativ.) in vers. Blande.
- palus apud Horatium correptum :
 p. 23.29.
- panduntur in vers. Ex ea.
- panis : p. 255.
- Papirii Sextus, Publius, Gaius :
 p. 226.
- parcentes.
- PARENS.
- pariat in vers. Ne quid; — pariet
 in vers. Atque prius.
- PARI[s]SUMA (secunda syllaba cor-
 repta, p. 38.205; nomin. femin.)
 in vers. Quoqus forma.
- partem in vers. Cume populus,
 Manius; — ?parteis in fra-
 gmento Conferre.
- partim.
- paruus disyllabum per a corre-
 ptam : p. 82; — PARUA (ablativ.)
 in vers. Aetate.
- pascunt in vers. Vestros.
- pater : p. 45.46. — pater (ex
 emendatione) in vers. Jovis;
 pater; — patrem; — PATRE in
 vers. Gnaivod. — Cf. Juppiter.
- patrandae (genet.) in vers. Caput.
- patriae (genet.) in vers. Tum pa-
 triae.
- Patricoles (sic scripsi pro Patro-
 clus) in vers. Ibidemque : p. 83.
- patrius : patria (plur. neutr.) in
 vers. Sacraque.
- Patroclus : vide ad Patricoles.
- patulci vel patulti.
- paucis in vers. Quoniam.
- pavore in vers. Igitur.
- pax : pacis in vers. Caput.
- pectora in vers. At, Magni.
- pedo πέρδω : p. 412.
- pejero : p. 85.
- pejor : p. 76; — pejus in vers.
 Namque.
- Peles, Pelides : p. 344.
- (ex)pellere in vers. Hostem. —
 Cf. Appulisset, Expulsa.
- Penatium in vers. Sacra : p. 149.
- pen(n)atas (cf. impennatas).
- per in vers. Magnum stuprum,
 Manu, Memor.
- percontat in vers. Blande.
- perdvelles in vers. Vestros.
- pereio : perire in vers. Seseque;
 — †perit : vide ad Peritet.

- PERFECIT *in vers. Mors.*
 perfines.
 peritet *correctum in perited in vers. Conferre.*
 Permarinis *in vers. Ejus.*
 perrumpit *in vers. At.*
 pescia.
 pesnis.
 pessulus : p. 26.
 pestem *in vers. Terra pestem.*
 petilam.
 petita (*pl. n.*) *in vers. Redeunt.*
Philargyrii testimonium : vide ad Sed dea.
 pid (*vox osca*) : p. 49.50.
 pietati *in vers. Senex.*
 piger : p. 337.
 pilumnoe.
 piscibus *in vers. Ex terra.*
 pius : PIA (*nom. fem. ; i producta, p. 78*) *in vers. Amantissima.*
 placide (*adverb.*) *in vers. Vestros.*
 Placidi (*Luctatii*) *testimonia : p. 397.448.*
 Plauti *pronuntiatio : p. 4.11, etc. ; — Plautus saturnios scripsit nullos. — Plautus, Pseud. 1,3,21 : p. 52.82. — Mil. 3,2,24 : p. 52. — Mil. 4,8,4 et 28 : p. 253. — Merc. 1,1,16 ss. : p. 53. — Truc. 1,2,47 : p. 82. — Asin. prol. 11 : p. 150. — Asin. 1,1,3 : p. 388. — Asin. 1,3,47 : p. 253. — Trin. 4,3,16 : p. 276. — Pers. 1,3,3 : p. 276.*
 plenissimum.
 -pleo : *vide ad Compleris.*
- PLEORES *vel PLEORIS (accus. plur.) in vers. Ne volueris.*
 plerique.
 -plex, -plicis : p. 56.
Plinii major. testimonium : p. 444
 plisima : *vide ad Plurimi.*
 PLOIRUME : *vide ad Plurimi.*
 Plotius : *vide ad Marius.*
 plures : *vide ad Pleores.*
 plurimi *in vers. Matrem ; PLOIRUME in vers. Hone ; — plurimos in vers. Reconciliat ; — plisima vel plusima (neutr.) ; — plurimae (femin. plur.) in vers. Uno.*
Plutarchi testimonia : p. 389.
 po, po meliose.
 Poenum *in vers. Censet.*
 poetam *in vers. Flerent ; — poetae (dativ.) in vers. Dabunt.*
 polleo : polet ; — pollens *in vers. Cum tu, Deinde.*
 po[l]lentarius : p. 416.
 po[l]lubro (*ablativ.*) *in vers. Argentineo (cf. p. 334).*
 polluceo : POLOUCTA (*ablativ.*) *in vers. Decuma.*
 †polteo : *vide ad Pro.*
Pompejæ Asclepiadis sepulcrum : p. 239.420.
Pomponius in Dig. 1,2,2,35-38 : p. 225.
 (ponas) : *vide ad Tonas.*
 pondo *in vers. Trientem.*
 pono : p. 254 ; — ponuntur *in vers. Sacra. Cf. Ponas.*

- pontifex minor ex stramentis* e.q.s. apud Festum p. 165 :
a poesi saturnia videntur aliena.
- pontum in vers. Deferet.*
- popularis (acc. pi.) in vers. Quam.*
- poploe : vide ad Pilumnoe.*
- populatur in vers. Urit.*
- populus poplus : p. 84; populus et publicus : p. 85. — populus in vers. Cume populus, Quantam statuum; — populi; — populo (dativ.) in vers. Magnum stuprum, Qui jus; — poploe (nomin. plur.) in fragmento Pilumnoe.*
- Porphyrionis testimonium : p. 414.*
- porricerent (ex emendatione) in vers. Simul atrociam.*
- portant in vers. Simul dvona; — portato (imperativ.) in vers. Donum. — Cf. Reportavit.*
- po[s]SIDET in vers. Aetate.*
- possidit (correctum ex possidet) in vers. Magni.*
- postquam in vers. Itaque, Postquam; — postquam est morte datus e.q.s. apud Gell. 1,24,3 : hexam. dactylici, non saturnii.*
- postremus.*
- prae : p. 254; — prae correctum in praî in vers. Cume tonas (p. 77.252); — prae in vers. Igitur.*
- prae syllabae nota : p. 331.*
- praeceptat.*
- praeda (abl.) in vers. Plenissimum.*
- praedicat in vers. Res.*
- praedotient vel praedopiont.*
- praemodum in fragm. Parcentes.*
- praenomina omnibus litteris expressa : p. 228.238; — praenominum locus : p. 228.231.*
- praesum : praeerit in vers. Iis.*
- praetor in vers. Iis, Virum pr.*
- premo : vide ad Expressa.*
- †pretet tremonti in vers. Cume tonas.*
- Pri[a]mmum in vers. Et.*
- primarium (masculin.) in vers. Populi primarium.*
- primus in vers. Postremus; — prima (nom. fem.) — Cf. Adprimus.*
- princeps : vide ad Oriturum et ad vers. Quandoque.*
- Priscus : p. 29.47.*
- privati (nomin. plur.)*
- priviel(i)oes.*
- prius in vers. Atque prius; [p]rius in vers. Topper facit.*
- pro (sensu consueto) in vers. Privati; (sensu vocis ante) in vers. Apud emporium; p[ro] olteo.*
- probum, prboum : p. 254.*
- proceleusmaticus pes : p. 11.*
- procitum (supin.; i correpta) in vers. Matrem : p. 5.*
- prodinunt : p. 297.308.*
- profari in vers. Veteres; — profata (nomin. fem.) in vers. Quando.*
- PROGNATUS in vers. Gnaivod; prognatus in vers. Sanctus; — PROGNATUM in vers. Terra Publi.*

- (proicerent); *corrigendum in vers.* | *puta* : p. 29.48.
- Simul atrociam.*
- promeneruat.*
- promerion.*
- Proserpina (secunda syllaba correpta* : p. 38; *nominativ.) in vers. Prima.*
- prospices.*
- prosternit in vers. Fundit.*
- provincia (ablat.) in vers. In ea.*
- Publicius vates* : p. 413.
- publicus* : p. 85; — *publico (ablat.) in vers. Cume populus, — (publica) : delendum in vers. Fietque.*
- Publius* : **PUBLI** (voc.) et **PUBLICO** (ablat.) *in vers. Terra Publi.*
- puer* : *hujus vocis fata* : p. 377; — *puer (feminino genere) in vers. Mea, Prima (ubi u producitur, p. 75), Sancta, Saucia.*
- (*puera*); *legebatur pro puer femin. genere; — puerarum manibus confectum pulcherrime* : p. 375.
- pugna (nomin.) in vers. Caput; — pugna (ablat.) in vers. Ea pugna.*
- pugnata (abl.) in vers. Ea pugna.*
- (*pulchra*) *emend. in vers. Pulchraque (cf. p. 448); — pulcrum in vers. Inauream; — pulcras in vers. Ferunt.*
- pulla (nom. fem.) in vers. Vestis.*
- pulvis trisyllabum* : p. 29.82; — *pulvere in vers. Hiberno.*
- purpurea (nom. f.) in vers. Vestis.*
- Purpureus in vers. Runcus.*
- pu[s]sillus* : p. 416.
- Putius in vers. Sanctus.*
- putria in vers. Celsosq.* : p. 71.79.
- Pylum in vers. In Pylum.*
- Pythagorae* *ἡρώδης ἔπη* : p. 424.
- Pythius* : *vide ad Putius.*
- quadraginta restituendum in vers. Captae.*
- QUAIRATIS in vers. Ne quairatis.*
- quam in vers. Quam; vide ad Postquam, Nunquam.*
- quamde.*
- quamvis.*
- quando.*
- quandoque.*
- quantam.*
- QUA RE.**
- quasi. Vide p. 29.*
- quæ[s]sillus* : p. 416.
- quattuor* : p. 48.
- que per e correptam* : p. 46.49.50.
- que* : *magnique in vers. Bicornes, milliaque vel multaque in vers. Campum, vinumque in vers. Carnis, aruaque in vers. Celsosque, IMPERIOQUE in vers. Ductu, regnumque in vers. Ea pugna, elephantisque in vers. Equitatu, saluomque in vers. Exercitum, SAPIENSQUE in vers. Gnaivod, VIRTUSQUE in vers. Honos, auspicioque et exercitusque in vers. Imperio, † camuchumque = Samum Chiumque in vers. Inter, MULTASQUE in vers. Magna, decoremque in vers. Magnam, cumque in vers. Mercurius, stuprique in vers. Ne quid, vestemque in vers.*

Pulcraque, dominusque in fragmento Quandoque, plebeique in vers. Qui jus, bellique in vers. Siluicolae, fugata(que) in vers. Victa; praeterea initia sunt versuum Celsosque, Deque, Ferisque, Fietque, Ibidemque, Ibi-que, Itaque, Namque, Sacraque, Seseque, Tumque, Tuque, Dis-que (ex emendatione), Irque (ex emendatione pro Isque); denique corrigenda sunt Conferreque aut in Conferre queant, Magnamque in Magnam, Sanctusque in Sanctus Jove, Pulcraque in Caluptramque vel tale quid.

-que in Atque, Neque, Quoque et in Quisque, Quandoque, Unumquemque, Plerique.

quei: vide ad Qui (adverb.).

queo: queat in vers. Ne ninculus; — queant (ex emendatione) in vers. Conferre; queunt in vers. Quod bruti. Cf. Nequionot.

qui (nomin. sing.) in vers. Summas, Quae, Qui; QUEI in vers. Consol, Is, Quei; — qui (nomin. plur.) in vers. Vestros, Conferre, Qui; — qui invicti ante fuere viri e. q. s. apud Orosium 4, A aliosque: Ennii hexametri, non saturnii; — qui terrai Latiai omnes e. q. s.: vide ad Ah; — qui (incertum utrum sing. an plur.) in fragmento qui animi; — quem in vers. Quando; — quem non rationis egentem vicit Archimedes: p. 19.314; — quid in vers. Mea, Ne quid; — quid invides amicis invides amicis: p. 19.320; — quod in vers. Ob, Quod; quod in vers. Carnis; — quae (nomin. sing.)

in vers. Quae, Quantam columnam, Vomicam; — quae (nomin. plur. fem.) in vers. Ferisque; — quae (nomin. plur. neutr.) in vers. Ex ea, ?Id; — quam in vers. Memor; — quous; eujus; — cui in vers. Quamde; — QUOIEI (id unde informatum: p. 276); — quo (ablativ.) in vers. Blande, Inerant; — qua: vide ad Qua re; — quorum in vers. Sacraque; — quibus: v. p. 35.

qui (adverb.): QUEI in vers. Ne quairatis.

quianam in vers. Summe.

quietem (adj.) in vers. Jamque.

Quinctius (Cincinnatus) in vers. Uti: p. 76.

quinque in vers. Diebus.

Quintiliani testimonia: p. 389.

quisque: vide ad Fabrum. Cf. Quandoque, Unumquemque.

[QUO]AD.

quod. — Cf. Quot.

quodie: p. 241.

quom (praepositio): v. ad Cum.

QUOM (conjunctio) in vers. Hospes; — cum in vers. Amicum, Cum; cum[e]; cume: p. 252.

quomodo in vers. Inerant.

quoniam.

quoque in vers. Id, Sic.

quot: quod in vers. Quojus corporis; quot[i]: p. 253.

quotannis.

qura: vide ad Cura.

r in fine vocum: p. 44.47; — -r pro -ris, -rus: p. 48.

- ratem in vers. Conferre.
 -re, -ri in infinitivis : p. 48.49.
 RECIPIT in vers. Qua re.
 reconcilia(n)t.
 recte in vers. Hoc si.
 recum : vide ad Rex.
 reddant in vers. Sicilienses.
 redeunt ; — redire in vers. Par-
 tim, Quam ; — REDIET in v. Co-
 rinto, red[i]it in v. Iterum.
 « *redux* » spondeus : p. 238.
 referunt in vers. Redeunt.
 refregit in vers. Summas.
 Regillus : vide ad Aemilius.
 Regina (vocativ.) in vers. Sancta.
 regius : regias in vers. Summas.
 regnator in vers. Summe ; —
 regnatorem in vers. Ne-
 ptunum.
 regnum in vers. Convenit, Ea p.
 reliciūs tetrasyllabum : p. 82.
 religentem esse oportet e. q. s.
 apud A. Gellium 4,9,1 : non
 saturnio metro concepta.
 RELIQUIAE in vers. Quoqus corp.
 re[ll]igare in vers. Tumque.
 remos in vers. Tumque.
 reportavit in vers. Plenissimum.
 res (nomin. sing.) in vers. Fiet-
 que ; — rem in vers. Bene ;
 rem in vers. Urit ; — rei
 (genetiv.) in vers. Cujus, Ejus
 (p. 78) ; — RE (ablativ.) in vers.
 Qua re, Quod re ; red ; — RES
 (accus. plur.) in vers. Ob ; res in
 vers. Quantam columnam, Ve-
 teres, Res ; (res) corrigendum in
 rex in vers. Irque ; — rerum
 in vers. Quandoque. — De e
 correpta in rei v. p. 74.
 restitutus in vers. Vectigalibus.
 resto : RESTITISTEI in vers. Ho-
 spes.
 rex in vers. Ea pugna, ex emen-
 datione in vers. Irque ; — regis
 in vers. Classis, Deum ; — re-
 gum in vers. Summas ; recum
 in fragm. Cozevi : p. 250 ; — re-
 gibus in vers. Dvello.
 rhythmus : p. 359.
 rigare : p. 265 ; — rigabis in
 vers. Manu.
 ritu in vers. Decemviri.
 rivis in vers. Disque.
 Romae (adverb.) in vers. Obliti ;
 R[OMAI] vel R[OMANE] in vers.
 Hone ; — ROMAM in vers. Co-
 rinto, Romam in vers. Iterum.
 romanica poesis : p. 17.
 Romanus in vers. Quantam sta-
 tuam, Transit ; — Romane ;
 (Romane) delendum in vers.
 Annem ; — Romani (genetiv.)
 in vers. Populi romani ; — Ro-
 mani (voc. pl.) in vers. Hostem.
 ruber, rubidus, rubigo, rubrica,
 rufus : p. 71.
 rumitant in vers. Simul alius.
 rumore in vers. Redeunt.
 rumpo : vide ad Perrumpit.
 runa : p. 433.
 Runcus.
 s littera in fine vocum sublata :
 p. 24.25.35 ; — s in fine vo-
 cum vocalem incorruptam lin-
 quens : p. 47.
 Sacerdos : vide ad Marus.

- sacres porci* : p. 71.
- sacrum* : (sacra) delendum in vers. *Decemviri* ; sacra ; sacraque.
- Saeturnus* : p. 247.254.
- saevum* in vers. *Quamde* ; — [s]aevi (genet.) in vers. *Topper saevi*.
- sagittis* in vers. *Cum tu, Deinde*.
- sagmina* in vers. *Scapos*.
- ? *SALI* in vers. *Satur*.
- salus* (per u correptam, p. 36) in vers. *Terra pestem*.
- saluus trisyllabum* per a correptam : p. 52.82 ; — saluomque in vers. *Exercitum*.
- Samnite*.
- Samnium* : SAMNIO in vers. *Taurasia*.
- Samum* (ex emend.) in vers. *Inter sanctus* ; — sancta (vocat. femin.)
- † *sane a suo sonitu fulgorivit Jupiter* (Nonius p. 110) : saturnium esse volebat Lud. Quicherat, *Traité de versification* XXVII, v : haud recte, ut puto.
- sangui(ne)* in vers. *Sed*.
- Santrae testimonium* : p. 433.
- SAPIENSQUE* in vers. *Gnaivod*.
- SAPIENTIA*[M] in vers. *Magna*.
- sapphici versus et pseudosapphici tonici versus* : p. 11.
- Sardiniam* in vers. *Populi romani*.
- sardo* : sardare in vers. *Quod br*.
- Sateurnus*.
- SATUR*.
- saturnius vel saturninus pes* : p. 5.326.355.
- Saturnus* : vide ad *Saeturnus et Sateurnus*.
- SAXSUM* in vers. *Aetate*.
- scapos*.
- Scaurus* : vide ad *Terentius*.
- sezon versus* : p. 3.
- scholiorum Veronensium testimonium* : p. 387.
- Scipiones Nasicae virum bonorum optimi* : p. 225.226.227 ; — *Scipio Barbatus virum bonorum optimus* : p. 224.227 ; — *Scipio* in vers. *Cornelius, Quare* ; — *Scipione*[M] in vers. *Luciom* ; [Sci]PIONEM.
- SE* (accus.) in vers. *Semol* ; *se* in vers. *Nexabant, Simul alius* ; — *se* (ablativ.) in vers. *Privati*. — Cf. *Sese*.
- sectam* in vers. *Eorum*.
- secundo* (abl.) in vers. *Redeunt*.
- sed* ; — *sed de*[a] *flava et candida e. q. s.* apud pseudo-Servium et Philargyr. ad Vergil. *Ecl.* 1, 20 male pro saturniis habuit Diebner (*Zeitschrift fuer Alterthumswissenschaft* 1834 n° 153 p. 1229 adnot.) : vide *Luciani Muelleri De re metrica* p. 103 ejusdemque editionem *Rutilii Namatiani* p. 53 (*Bibliotheca Teubneriana* 1870) ; — *sed jam se caelo e. q. s.* apud *Festum* p. 197 : octonarius, non saturnius.
- sed*[er]ent in vers. *Septimum* ; — *sedeto* in vers. *Ibi* ; — *sedentes* in vers. *Qui diu*. — Cf. *Obsides, Possidet*.
- SEEDES* (accus.) in vers. *Hospes*.
- SEMOL* : vide ad *Simul*.

- semper in vers. *Hoc si.*
- Sempronii (Ti.) Gracchi tabula* :
p. 18. 286. 287. 422.
- SEMUNIS (accus. plur.) : p. 220.
- senex : p. 35; — seni : p. 254.
- sentio : vide ad *Consentiunt, Co-*
sentiont.
- sepelio : SEPULTA in vers. *Heic.*
- septem.
- septimum.
- sequuntur in vers. *Eorum.*
- sero pro *siso : p. 253.
- sero, serui : vide ad *Conserere,*
Deserant, Inserinuntur.
- Servius nomen : p. 76.
- s(es)e in vers. *Simul alius; sese-*
que. Cf. Se.
- (sexaginta) : corrigendum in vers.
Captae.
- Sextius nomen : p. 76.
- si in vers. *Hoc si, Hostem, Im-*
mortales, Inimicis; SEI in vers.
Quibus; — si deus si dea e.q.s.
apud *Macrobius, Saturn. 3,9,7*
(vide *Ribbeck, Neue Jahrb. f.*
Philol. LXXVII p. 207) : *dubium*
num saturniis concepta; — si
divus si diva e.q.s. apud *T. Li-*
vium 7,26,4 : *non saturniis con-*
cepta; — si tribunos plebi
e.q.s. apud *T. Livium 3,64,10*
(vide *Ribbeck p. 208*) : *dubium*
num saturniis concepta.
- (sic) : vide ad *Ante; sic.*
- Sicilienses (accus.).
- sido : v. ad *Obsides(?)*, *Possidit.*
- Sidonii Apollinaris testim.* p. 408.
- SIGNU[M] in vers. *Hanc; — signa*
in vers. Inerant. — Cf. Insigne.
- silua trisyllabum* : p. 52. 81. 82.
- siluicolae (nomin. plur.)* : p. 82.
- simillumae alteram corripiciens* :
p. 38.
- simul in vers. *Convenit, Simul;*
SEMOL.
- sin.
- SINE in vers. *Bene.*
- sino : *siris (factum ex sinas) in*
vers. Cave; siris in vers. Tum
patriae.
- sis Poinei contremiscunt e.q.s.*
vide ad *Ah.*
- sisto : vide ad *Insiste.*
- SITUS in vers. *Is.*
- sn mutatum in n, non in nn :
p. 254.
- socius fortasse per i productam* :
p. 76; — *socios in vers. Cum*
s.; — sociis in vers. Equitatu.
- soleo : vide ad *Assolet.*
- soluo trisyllabum* : p. 81.
- solutio syllabarum longarum* : p.
6. 8. 9.
- SOLUTO (abl.) in vers. *Parens.*
- SORORES (nom.) in vers. *Novem-*
sotadei versus : p. 19.
- specio : vide ad *Aspexit, Auspi-*
cium, Auspicat, Prospices.
- specto : vide ad *Inspectante.*
- spicum in vers. *Quasi.*
- statua : *statuam in vers. Quan-*
tam statuam.
- statuo : vide ad *Restitutis.*
- sterno : vide ad *Prosternit.*

- sto : ? STA in vers. Satur ; — stabant in vers. Honerariae. — Cf. Restitistei.
- strenui in vers. Multi.
- struppis in vers. Tamque.
- stuprum in vers. Magnum st. ; — stuprique in vers. Ne quid ; — stupro (abl.) in vers. Quam.
- suavis pro *suadus ; p. 48.
- sub in vers. Plerique.
- SUBIGIT ; — subigunt(ur) in vers. Plerique ; — subigendis in vers. Dvello ; — subegit in vers. Populi romani.
- subtel : p. 27.47.
- sudantes in vers. Qui diu.
- Suetonii testim. : p. 389.399.433.
- Suevio attrib. saturnius : p. 364.
- sum in vers. Neque ; — es in fragmentis Jancus, Dvonus, et in vers. Inimicis ; ess pronuntiantum, p. 44 — EST in vers. Heic, Hoc est, Hospes, Is ; est in vers. Est, Itaque, Quae, Quando, Sic, Victa ; vide ad Fatus est ; (est) mutatum in ea in vers. Ea industaurata ; — SUNT in vers. Quoqus corporis, Heis ; sunt in vers. Obliti, Quamde ; — SIT in vers. Ne quairatis ; — ? SINT in vers. Id ; — ESSENT in vers. Mors ; — ESSE in vers. Qui animi, Tum patriae ; cf. ad Fabrum ; — ? FU in vers. Satur ; — FUAT in vers. Ferisque ; — FORET in vers. Immortales ; — FUIT in vers. Consol, Fuit, Quoqus forma ; FUET in vers. Consol ; — (fuerint) correctum in fuerunt in vers. Topper facit ; — FUISE (prima syllaba producta : v. p. 44.74.75.229) in vers. Dvonoro, fuisse in vers. Populi primum. — Cf. Inerant, Praeerit.
- summus in vers. Ibidemque ; — summum (neutr.) in vers. Qui jus ; — summe ; — summi (gen.) in vers. Deum ; — summas.
- sumpserunt in vers. Scapos.
- superbiter.
- superlativa : v. ad Amantissima, Felicissime, Fortissimos, Maxsume, Maximas, Optumo, etc., Parissima, Plenissimum, Ploirume etc., Postremus, Primus, Supremum.
- supero : superat (ex emendatione) in vers. Mea ; — SUPERANT in vers. Quoqus corporis ; — SUPERA[S]SES in vers. Facile.
- superus in fragmento Inferus.
- supparus : p. 433.
- supplica(n)te in vers. Divum.
- (supra fugit) : corrigendum videtur in vers. Mea ; — supra.
- supremum in vers. Patrem.
- suram in fragmento Petilam.
- sustulit in vers. Irque.
- susum in vers. Irque.
- suus olim per u productam : p. 75.77 ; — suum (masc) in vers. Patrem ; — suum (neutr.) in vers. Plerique ; — suo (ablativ.) in vers. Cave ; — suos in vers. Quam ; — suis (masc.) in vers. Privati ; — suae (genetiv.) in vers. Fabrum ; — SUA (abl.) in vers. Quod re ; — suas in vers. Irque ; — suis (femin.) in vers. Amantissima.
- Symmachi testimonia : p. 395.

- t in fine vocum* : p. 44.47.48; —
t pro d : p. 220 ; — *t et a* : v.
ad a.
- tabulam in vers. Cujus*.
- taceas in vers. Postremus*.
- Taciti testimonia* : p. 409.
- TAURASIA** (*acc. sing.*) : v. p. 25.
- Telamo* : p. 374.
- TEMPESTATEBUS** *in vers. Dedet*.
- temno* : vide ad *Contemptim*.
- templo** (*ablativ.*) *in vers. Postquam*; — **templa** *in vers. Donum* : p. 85 ; — **templa tesca e. q. s. apud Varronem, De lingua latina** 7, 8 (cf. Ribbeck, *Neue Jahrb. f. Philol.* LXXVII p. 207) : *dubium num saturniis concepta*.
- temulentiamque e. q. s.* : v. ad *Ab*.
- teneto** *in vers. Terra pestem*. — Cf. *Arquitenens, Contineri*.
- Terentiani Mauri testimonia** : p. 2.311. ; **Terentianus satirios imitatus** : p. 20.
- Terentii Scauri testimonium** : p. 244.406.
- tergere* : vide ad *Detersit*.
- tero* : vide ad *Conterit*.
- TERRA**; **terra**; — **Terras** (*genetiv. sing.*) *in vers. Runcus*; — **terra** (*abl.*) *in vers. Ex terra*; — **terras** (*acc. pl.*) *in vers. Ferisque*.
- tertium** *in vers. Trientem*.
- tetrameter iamb. catalectic.* : p. 3.4.
- Theodorus** : vide ad *Mallius*.
- thesauro** (*dativ.*) *in vers. Itaque*.
- tibicen* : p. 26.
- TIMENS** *in vers. Parens*.
- tis in verbis* : p. 46.
- Titani** (*nom. pl.*) *in vers. Inerant*.
- Titus** *in vers. Uti* : vide p. 35.
- tolerare* : p. 337.
- tollo* : vide ad *Sustulit*.
- tonare(m)** *in vers. Quoti*; — **tonas** (*ex emend.*) *in vers. Cumetonas*.
- topper**.
- tor, -toris* : p. 249.
- tot** *in vers. Memor*; — **tot toti** : p. 30.253.
- traditus** *in vers. Itaque*.
- tragicus poeta incertus v. 219 Ribbeck*² : p. 304.
- trahuntque siccas multas machinae carinas* : p. 20.326.327.
- transit**.
- tremonti** *in vers. Cume tonas*; v. p. 30.252.253.255.
- trientem**.
- triginta* : p. 26.
- trimeter iambicus* : p. 5.
- trimeter seazon* : p. 326.
- triumphat** *in vers. Magnum num.*; — **TRIUMPHANS** *in vers. Corinto*; **triumphans** *in vers. Iterum*.
- triumphus** : **TRIUMPE**.
- trochaeus trium brevium* : p. 327.
- Trojam**; — **Trojae**; — **Troia** (*ablativ.*) *in vers. Multi*; **Trojad(e)** *in vers. Noctu*.
- Trojugena** (*voc.*) *in vers. Annem*.
- tu** *in vers. Cum tu, Sed, Tum tu, Tuque*; — **TE** (*accus.*) *in vers. Quare, Semol, Rogo*; **te** *in vers. Annem, Diebus et Septem* (vide ad *Dictae*), **Neque**; **tet** *in vers. Cume tonas, Quoti*; — **TIBE** *in vers. Quibus*; **tibi** *in vers. Ex ea, Tibi*.

- tum; tumque.
- tumultus (*nom.*) in *vers. Magni.*
- tuncque : melius tumque.
- tundo : vide ad *Contusa.*
- turdīs edacibus dolos comparas
amicæ : p. 19.314.
- uus olim per u productam : p. 74.
75.77 ; — tuo (*ablativ.*) in
vers. Mea ; — tua (*nomin.*
femin.) in *vers. Caro* ; — tuas
in *vers. Quantam columnam* ; —
tua (*plur. neutr.*) in *vers.*
Campum ; tua in *vers. Mors*,
ubi et *sing. femin. esse possit.*
- Tydes, Tydides : p. 344.
- vacerra correctum ex vecordia
(*ablativ.*) in *vers. Vecorde.*
- vale : p. 29 ; — VALEAS in *v. Bene.*
- Valerius in *vers. Manius* : p. 76.
- Valerius Maximus 7, 5, 3 : p. 285.
- vanus : p. 255.
- Varro : auctor fuit saturnio-
rum (vide p. 19) iudicibus G.
Hermann, *Handbuch der Me-
trik* p. 230, *Elem. doctrin.*
metr. p. 640 ; *Epitome doctr.*
metr. ed. alt. p. 224 ; Me-
neke, *Zeitschrift fuer die Al-
terthumswissenschaft* 1845 num.
93 p. 740 ; L. Mueller, *De re
metrica* p. 88 s. (1861) et *Rei
metricæ poetarum latin....
summarium* p. 7 (1878) ; Fritz-
sche, *Philologus* xxxiv p. 190.
— Varro, *de ling. lat.* 7, 3 :
p. 405.
- vastat in *vers. Urit.*
- †ubi.
- vecorde ; (vecordia) in *v. Vecorde.*
- vectigalibus.
- vehens, qui vehitur et qui vehit :
p. 352 ; — vehente in *ex emen-
datione pro vehementem in
vers. Me.*
- Vejos post urbem captam e. q.
s. (*C. I. L.* 1 p. 285) : non
saturniis concepta.
- Velii Longi testimon. : p. 244.
- Vellejus 1, 9, 3 : p. 285.
- venenum : p. 254.
- venit in *vers. Ei, Vomicam* ;
— venimus (*praeterit.*) in
vers. Topper citi ; — vene-
runt in *vers. Matrem* ; — ve-
nisse in *vers. Me* ; — ventu-
rum in *vers. Censet.* — Cf.
Adveniens etc., Convenit.
- verbenas in *vers. Scapos.*
- verbi in *vers. Mea.*
- verebamini alteram corripens
p. 37.
- verno in *vers. Hiberno.*
- versutum in *vers. Virum mihi.*
- vester : (*vestra*) delendum in
vers. Fietque ; — vestros.
- vestis (*nomin.*) ; — vestemque
in *vers. Pulcraque.*
- veturi : vide ad *Mamuri.*
- vetus (*neutr.*) ; — veteri in *vers.*
Vetus ; — veteres (*accus.*)
- vexarant in *vers. Magnam.*
- ui in *praeteritis productum*
p. 74.75.229.
- via : vide ad *Obviam.*
- VIATOR in *vers. Rogo.*
- vicissatim.
- victimam in *vers. In auream.*

- victor in vers. *Cum victor, Donum*; — *VICTORIS* in vers. *Hanc*; — *victoribus*.
- Victoris* (pseudo-) *testim.*: p. 397.
- victoriam in vers. *Vicissatim, Victoriam*.
- Victorinus*: vide ad *Marius*.
- videlicet*: p. 37.
- vides in vers. *Amicum*; *viden*: p. 29.37. — *videbis* in vers. *Ibi*.
- viginti*: xx in vers. *Annos*.
- vinco*: *VICERUNT* in vers. *Quojus format*; — *VICTUS* in vers. *Is*; — *vieta* (nomin. femin.). — Cf. *Devictis*.
- vinumque* in vers. *Carnis*; (*vinum*) *delendum* in vers. *Vetus*.
- VIR* in vers. *Gnaivod*; *vir* in vers. *Ibidemque*; — *virum* in vers. *Primarium, Virum*; cf. *infra viro*; — *viri* (plur.) in vers. *Multi*; — *viros* in vers. *Sin*: p. 85; — *VIRO* (?gen. plur.) in vers. *Dvonoro*: p. 221. — Cf. *Decemviri*.
- virginem* in vers. *Utrum*.
- VIRTUSQUE* in vers. *Honos*; — *VIRTUTEI* (dativ.) in vers. *Quojus forma*; — *VIRTUTEI* (abl.) in vers. *Is*; — *VIRTUTES* (accus. plur.) in vers. *Magna*.
- vis*: *vir[es]* (nom.) in vers. *Quamde*.
- VITA* (nomin.) in vers. *Quoiei*; — *VITA* (ablativ.) in vers. *Quibus*.
- vivo*: *VEIXEI* in vers. *Quoad*; — *VEIXSIT* in vers. *Fuit*.
- Ulixes* in vers. *Tibi*; — *Ulixi* (secunda syllaba correpta) in vers. *Igitur*.
- umbrica lingua*: v. ad *Osca*.
- undae* (pl.) in vers. *Topper confr.*
- †*uno cum*.
- unus*: *oino* (accus. masc. sing.) in vers. *Honc*: p. 221.
- unusquisque*: *unumquemque* in vers. *Quasi*.
- vocativus cur modo* in *-i modo* in *-ie*: p. 76.
- voco*: vide ad *Advocapit*.
- Volamina*: vide ad *Lucius*.
- Volcani* in vers. *Topper saevi*.
- volo, volas*: (*volans*) *delendum* in vers. *At*.
- volo, vis*: *volo* in vers. *Veteres*; — *vultis* in vers. *Hostem*; — *volueris vel velueris* (*emendatum ex VELUERUE*) in vers. *Ne v.* — Cf. *Mavolunt*.
- voluo trisyllab.*: p. 81.82; — *volui* (passiv.) in vers. *Victoriam*.
- vomicam*.
- VOS* (accus.) in vers. *Consol*.
- VOTI* in vers. *Semol*; — *voto* (ablativ.) in vers. *Parents*.
- voventos* in vers. *Apollini*; — *vovit* in vers. *Ejus*; — *vo(VE)-RAT* in vers. *Ob*.
- URBE[M]* in vers. *Hec*; *urbem* in vers. *Iterum, Memor, Trojam*.
- urit*.
- us* in *declinatione altera*: p. 46. 47. — *-us* in *nomin. et genet. declinationis quartae*: p. 46.

VERIFICAT
2017

UT in vers. *Mors* ; ut in vers. *Convenit, Ea industaurata, Sicilienses, Topper facit* ; — uti in vers. *Privati* : p. 35.278 ; —u[t]i ; —ut, uti, utinam, utique : p. 30.278.

uter : (utrius) corrigendum in vers. *Topper facit. Cf. Utrum.*

UTIER (primam syllabam post TIBE corripiciens, p. 42) in vers. *Quibus.*

utinam, utique : vide ad *Ut.*

utrum (adverbium).

Vulcanus : vide ad *Volcani.*

UXOR in vers. *Fuit* ; — uxores (nomin.) in vers. *Amborum.*

z littera : p. 244.249.

VERIFICAT
1987

VERIFICAT
2007

BIBLIOTECA
CENTRALIA
UNIVERSITATIS
BONONIENSIS

- 35° fascicule : Précis de la Défausse, par M. L. Havet, répétiteur à l'École des Hautes Études, traduit d'arabe en français par l'auteur, avec une préface de l'auteur. 12 fr.
- 36° fascicule : Anls el-'Ochhâq, traité des terres ligées à l'État et à la construction de la capitale, par Cheref-eddin Râmi, traduit du persan et du turc en français. Quart, ouvrage de l'École des Hautes Études et de l'École des Langues orientales. 12 fr.
- 37° fascicule : Les Tables Eugubines. Texte, traduction et commentaires, avec des grammaires et une introduction historique, par M. Bréal, membre de l'Institut, professeur au Collège de France. Accompagné d'un album de 12 planches photographées. 30 fr.
- 38° fascicule : Questions homériques, par G. Abou, professeur d'histoire à l'Université de Rennes, ancien directeur à l'École des Hautes Études, avec trois cartes. 12 fr.
- 39° fascicule : Matériaux pour servir à l'histoire de la philosophie de l'Inde, par P. Reumont, élève de l'École des Hautes Études. 2e partie. 12 fr.
- 40° fascicule : Ormazd et Ahriman, leurs origines et leur histoire, par J. Darmstadter. 10 fr.
- 41° fascicule : Les métaux dans les inscriptions grecques, par G. R. Loppès, traduit par W. Berend, avec des additions de l'auteur et accompagné de 2 pl. 12 fr.
- 42° fascicule : Histoire de la ville de St-Omer et de ses institutions jusqu'au xive siècle, par A. Giry, élève de l'École des Hautes Études. 12 fr.
- 43° fascicule : Essai sur le régime Trutin, par G. de la Berge, employé à la Bibliothèque nationale, élève de l'École des Hautes Études. 12 fr.
- 44° fascicule : Études sur l'industrie de la classe industrielle à Paris au xiie siècle et au xive siècle, par G. Fagniez. 12 fr.
- 45° fascicule : Matériaux pour servir à l'histoire de la philosophie de l'Inde, par P. Reumont, élève de l'École des Hautes Études. 2e partie. 12 fr.
- 46° fascicule : Mélanges publiés pour la section historique et philologique, avec 10 planches gravées. 12 fr.
- 47° fascicule : La religion védique d'après les hymnes de Rig-Veda, par J. Darmstadter, maître de conférences à la faculté de théologie, répétiteur à l'École des Hautes Études. Tome I. 12 fr.
- 48° fascicule : Histoire critique des règnes de Chitrich et de Gilo-wel, par M. Bréal, traduit par Monod, directeur adjoint à l'École des Hautes Études, accompagné d'une introduction et de notes nouvelles. 12 fr.
- 49° fascicule : Les Monuments égyptiens de l'Égypte nationale (Cabinet des médailles égyptiques), 1re partie, par E. Chassinat. 12 fr.
- 50° fascicule : L'Inscription de Bavian, texte, traduction et commentaires philologiques avec trois appendices et un glossaire, par H. Pognon, élève à l'École des Hautes Études, attaché au Ministère des affaires étrangères. 2e partie. 12 fr.
- 40° fascicule : Patois de la commune de Montex (Bas-Valais), par J. Gilléron, accompagné d'une carte. 12 fr.
- 41° fascicule : Le Querolus, comédie latine anonyme, trouvée en vers restés dans un principe nouveau et traduit pour la première fois en français. Préface de son auteur. Mises de la pièce par L. Havet. 12 fr.
- 42° fascicule : L'Inscription de Bavian, texte, traduction et commentaires philologiques, avec trois appendices et un glossaire, par H. Pognon. 2e partie. 12 fr.

COLLECTION PHILOLOGIQUE. Recueil de travaux originaux ou traduits, relatifs à la philologie et à l'histoire littéraire.

- 1er fascicule : La théorie de l'accent, de l'importance du langage pour l'histoire naturelle de l'homme, par A. Schleier. In-8°. 12 fr.
- 2e fascicule : Dictionnaires des mots doubles ou doubles formes de la langue française. A. Brachet. In-8°. 12 fr.
- 3e fascicule : De l'ordre des mots des langues anciennes comparés aux langues modernes. H. Weil. In-8°, nouvelle édition. 12 fr.
- 4e fascicule : Dictionnaire des mots doubles ou doubles formes de la langue française. A. Brachet, supplément. 12 fr.
- 5e fascicule : Les noms de famille. par E. Ritter. 12 fr.
- 6e fascicule : Études philologiques et onomastiques. par J. Mous. 12 fr.
- 7e fascicule : Essai sur la langue basque, par P. Bally, professeur à l'Université de Genève, traduit du hongrois par J. Minson. 12 fr.
- 8e fascicule : — De conjugatione latina verbi. De rebus latinis antiquioribus. 12 fr.
- 9e fascicule : De Floovante veterastore gallico rebus, par A. Darmstadter. 12 fr.

